Ročník XXXXII. Říjen 1925 Číslo 1.

Redaktor řídící: FRANT. KOŠÁK. — Redaktor odpov.: VÁCLAV VAJS
TISKEM A NÁKLADEM KNIHTISKÁRNY DRUŽSTVA VLAST V PRAZE

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.,
Čís. telefonu 3626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 3626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti", pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 1.

	Str.
Travička. Báseň. Napsal Gabr. Ronaj	1
Říjen. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	2
Madonna di Campiglio. Báseň. Napsal Jan Voborský	2
Omyl? Napsal Ant. Hrůza	3
Ex voto. Báseň. Napsal Fr. Leubner	8
Jak sprostředkoval Havlíček-Borovský protimaďarský leták. Napsal JUDr. Otto Stehlík	10
Shovívavý. Báseň. Napsal H. Uden	13
Krásný den. Napsal Vasile P—op. Přeložil Jos Špachta	14
Karel Procházka. Napsal T. J. Jiroušek	17
Zvon. Báseň. Napsal V. Vajs	21
Ave Maria. Napsal Alois J. Klein	22
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	24
Pták. Báseň. Napsal V. Vajs	28
Nes svůj kříž. Napsal Juhani Aho (Brofeldt)	29
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	32
Několik dopisů Fr. Zgody-Křena. Napsal Alois Dostál	34
Z ráje přátel knih. Napsal Ignát Zbáněl	37
Aktuality ze života uměleckého. Referuje Jos. Hronek	40
Literatura	41
Literární obzor	44
Z našeho života	46

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 1.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

ŘÍJEN 1925.

Gab. Ronaj:

Travička.

S bolným srdcem přiklekala,
v pláči na se žalovala.

Kněz otvírá pramen těchy,
ona odpovídá vzdechy.

Tváře svědčí, že ta žena
neodchází potěšena.

Kleká vzadu na smrt bleda,
v ztrnulosti oko zvedá.

Varhan jásot, zpěvů zvuky,
pro ni jsou jen její muky.

Oko nezří, sluch neslyší,
rtové němí sotva dýší.

Cinkne zvonek ku proměně,
tony umrou ve ozvěně.

V tichu, v němž se nezatíkne,
„máma!“ — náhle dítě vzkřikne.

Zvonek druhým rázem zvoní,
hlavy níž se k zemi kloní.

Když zní zvonek třetím rázem,
žena v mdlobách padá na zem.

Vladimír Hornov:

Říjen.

Měsíc přetajemný růžencových květů
vůní mystickou v sad Církve Boží vane,
slyš, jak děti její z duše rozjásané
hymny chvály pějí Kristu Parakletu!

„Credo“ vyznavačů zvučí širou zemí,
„Otče náš“ se chvěje na rtech tisícerých,
„Zdrávas Maria“ zní v klenbách chrámů šerých,
„Sláva Bohu“ plesá díly světa všemi.

Pro Tvé vtělení a svaté narození,
pro Tvé bolesti a trpké muky kříže,
pro Tvé vzkříšení a slavné povýšení,

pro jas koruny Tvé Matky požehnané:
Tobě, Ježíši, ó spásy naší Kníže,
měsíc růžencový květem růží plane.

Jan Voborský:

Madonna di Campiglio.

Když tichý večer v horské údolí se sklání,
v zefírný šat když první už se zvolna spřádá šer,
tam vysoko nad bílou Campiglia skrání
červánků, růží věnec ještě září v podvečer.

Tam mysl vznáší se ve zbožném roztoužení,
tajemných hlasů slyšíc sladký velebný znít sbor —
a v tom už, jako zrak zavírá vábné snění,
závojem kryt je rhododendrů fialový flór!

Sláb štětec malířův jest a verš básně pouze mdlý je,
by vystihnul jen stopu vznešených těch krás — —
jen touha k azuru se pnoucí snadno pochopí je

a v duši vyvábí nám zlatý odlesk červánků,
by Madonně zněl k úctě zbožné písně hlas,
než horstev skvělá nádhera se schystá ke spánku! —

Ant. Hrůza:

Omyl?

Profesor Jaroslav Šebesta, dozrávaje k padesátce, zhošťoval se znenáhla dojmu, jejž v jeho duši zanechala vzpomínka na jeho první lásku. Před několika lety oživila ji sice zpráva o úmrtí Haničky Plavcové, provdané Horáčkové, a v oné době prožil Šebesta opravdu několik velmi bolestných dnů. Vzpomínal chvil, kdy se za studií svých v malém městě jihozápadní Moravy s Haničkou scházel a kdy podařilo se mu na zrůžovělé její tvářičky vyloudíti krvavý růměnec ostychu, když jí vyznal, kterak ji nekonečně miluje. Živější tento rumělec a příval slz, které zrosily jasné, upřímné oči milované dívky, byly mu zřejmou odpovědí, že i v srdci jejím rozezvučela se kouzelná píseň lásky — leč její tiché zalkání a v nejhlubším nitru utajené, věštilo, zároveň neblahý, jen Haničkou předvídaný konec poměru obou jejich čistých srdcí.

Haničce bylo tehdy osmnáct, a abiturient místního gymnasia, Jaroslav Šebesta, s vysvědčením o vykonané zkoušce dospělosti, byl starší snad jen o dva měsíce. A Haničča byla dcerou zámožného, praktického obchodníka s obilím, kdežto Jaroslav byl synem domkaře z nedaleké vesnice. Otec Haniččin byl boháčem a neměl leč Haničku, kdežto starý Šebesta byl trochu více než podruhem. Nad šindelovou střechou jeho chalupy vykřikla vrána skoro každoročně a dětí byl v ní tedy počet hojný. Jaroslav byl věkem tak uprostřed všech, z nichž starší odcházeli dle svého nadání a dle své chuti za různým povoláním — někteří k sedlákům do služby, jiní opět na řemesla, k jichž vyučení nebylo třeba podpory z domu otcovského.

Chléb jejich, jako zedníků, kameníků nebo tesařů, nebyl o nic lehčí nežli těch, kteří byli čeledíny nebo nádeníky.

Jaroslav dospívaje k desátému jaru svého života, měl dost příležitosti k rozlišování těchto různých povolání svých bratří, a z doslechu jejich stížností usuzoval o výhodách neb obtížích toho kterého zaměstnání. Tvrdé, mozolů plné ruce Jirkovy, jenž byl tesařem a jenž každodenně za časných ranních hodin musil vážiti cestu k vzdálené ohradě tesařského mistra Srby, nasvědčovaly, že kůrka chleba, touto prací vydobytého, je neméně tvrdá, nežli dlaně lopotou těžkou zjizvené, zimou a deštěm rozprýskané...

Sípavý dech Tomšův, jenž se vyučil kameníkem, jeho vpadlá prsa a lopatky vysedlé, mezi nimiž týčil se hubený krk, nesoucí malou hlavu, s velkýma odchlíplýma ušima, nepřirozeně zrudlá pleť obličeje, v němž stopy tuberkulosy, hlodající v prsou, jemným pískem denně otravovaných, utkávaly se s počínající sdušeninou

vaziva, lihovinami napájeného, choré, hnisající oči, jež nesnesly slunečního světla a v jichž bělmu rýsovaly se krvavé žilky — to vše bylo Jaroslavovi důkazem, že týdenní výdělek i těchto rukou, rozjizvených a rozbolavěných více než ruce Jirkovy, je vykoupen a podmíněn obětmi stejnými.

Trojici uzavíral zedník, Matěj, „Klejda" mu říkali v chalupě i jinde, protože přes hrozby matčiny ráno se sakrem překročoval práh chalupy a večer se sakrem odkládal čpavou, vápnem a hlínou pošplíchanou vodravku, aby při společné večeři pojedl s ostatními trochu teplého jídla, jediného za celý den. Kupky oloupaných brambor bývaly tu zákuskem k mléčné, kyselé polévce, v níž jako žížaly plovaly řízky zelí zhruba neřezaného.

Vepsala-li se tesařina a kameničina nesmazatelnými, charakteristickými rysy do tváří, očí a rukou bratří Jirky a Tomše a shýbala-li se jejich šíje pod tvrdé jho lopoty, povolání Klejdy— Matěje zanechalo na těle jeho podpis viditelný každému a zdaleka: Matěj totiž pajdal. Nenarodil se s touto zrůdností, ale utrpěl ji při práci. Při bílení sousedovy chalupy přelomil se pod ním nahnilý žebřík, a Matěj vykloubil si při tom nohu v kyčli. Usykoval bolesti, když mu nohu napravovali.

Klejdův pochroumaný kyčel obkládali potom dle rady báby Lojdovky studenou hlínou, aby se ho nechytil „prant". Klejda si několik týdnů pohověl a poněvadž nepociťoval — dík obkladům z hlíny — větších bolestí, nevolali k případu ani lékaře. Teprve, když zkusil, může-li choditi, spozoroval, že nohou nemůže vládnouti tak, jak by si byl přál. Utěšili ho však, že se noha během několika týdnů „oblomí" a rozejde; Klejda i ostatní uvěřili. „Aspoň nebudeš vojákem!" řekli mu, když ho viděli, jak při každém kroku nadskakuje.

— Jaroslavovi věštila kořenářka Lojdovka lepší budoucnost a šťastnější život. Jednak že se narodil v máji a za bílého dne čehož v chalupách nebylo pamětníka, jednak proto, že kluk se narodil jako nějaké kníže. Táhlo onoho dne rodištěm Jaroslavovým vojsko z manévrů, vojenská hudba hrála veselý pochod a do zvuku jeho vykřikovala matka Jaroslavova v nesnesitelných porodních bolestech. Lojdovka vynaložila všechen svůj um, aby se rodičce ulehčilo, leč kluk tvrdohlavý ne a ne se narodit, třeba že všude bylo muziky jako o nejkrásnějším posvícení. Bylo nutno povolati lékaře a proto že byl tu s vojskem, požádali velitele, aby vojenský lékař rodičce přispěl.

„Ale, ať je to kluk!" usmál se jenerál, když lékař odcházel.

Byl opravdu a měl slavné křtiny. Vojenský lékař, šedivý již starý pán, vymínil si, že bude dítěti kmotrem, a poněvadž se jmenoval Jaroslav, dáno toto jméno i nově zrozenému Šebestovi. Kmotr jel do kostela na koni, na návsi postavené hlídky vojenské

volaly posádku do zbraně, polnice zavířily, bubny zarachotily a hudba zahrála pochod, jakoby nesli ke křtu císařského prince.

„Ať z tebe něco je!“ loučil se s nemluvnětem lékař, když se vrátili do čistě uklizené a uspořádané chalupy a pokřižoval měkkým palcem své bílé ruky čelo, ústa i droboučká prsa dítěte. Podal uslzené matce ruku a pozdraviv po vojensku, vyšel z chalupy a odjel do ležení.

Již proto, že Jaroslava držel na rukou vysoký vojenský hodnostář, věnována dítěti bdělejší péče nežli ostatním, před ním a po něm narozeným. A hoch jakoby se byl v té krátké chvíli co prodlel na rukou svého vzácného kmotra nadýchal panské vůně a jakoby byl všechen svůj útlý organismus prosytil touhou po lepším, krásnějším životě, lišil se již v nejútlejším věku od dětí ostatních chalupníků.

V desátém roce života osvěžila tuto jeho touhu zvláštní příhoda. Bylo na podzim a slunce svítilo s vysoké modré oblohy, jakoby bylo ze zlata. Okolní hluboké hvozdy mlčely zadumaně v tesknem tichu k spánku se chystající přírody. Listí topolů kolem říčky, jež plynula tiše údolím, žloutlo, a stáda krav pasoucích se na louce, leskla se žlutí své srsti, jakoby byla poprášena zlatým pelem. Rozeklané vrby trousily list za listem ze svých řídnoucích korun, břízky na stráních zachvívaly se, jakoby horečka zimy již je byla přepadla, a melancholické olše žárlivě ještě chránily ozdoby svých korun, do nichž zlaté paprsky sluneční rozsévaly barvy všech odstínů.

Příroda voněla tklivou vůní podzimu a dozrávání.

Silnici, jež táhla se rovnoběžně s údolím, přijelo několik kočárů. Z prvního, jejž táhl pár běloušů, vystoupil majitel zdejších velkostatků, hrabě Alfred a za ním vyskočily z kočáru dvě komtesy, sedmnáctiletá Isa a dvanáctiletá Ida. Ostatní kočáry přivezly hosty hraběcí rodiny a vrchnostenské myslivce.

Přijeli na hon divokých kachen, jimž nedaleké rybníky, zarostlé hustě rákosím, poskytovaly vhodného úkrytu.

Tento náhlý vpád celé lovecké společnosti vzbudil ovšem rozruch v osadě, kde bydleli rodiče Jaroslavovi. Mládež celé vesnice rozběhla se k stanovišti lovců, aby se tu za odměnu několika desetníků dala najmouti k nadhánění zvěře. Nescházel při tom ani Jaroslav. Viděl vrchnostenské panstvo ponejprv a v duši jeho jakoby se byla vzbudila vzpomínka na onen okamžik, kdy jejich chalupa hostila pána neméně urozeného — jeho vzácného kmotra, o němž mu rodiče nezřídka vypravovali.

Stoje nyní v hloučku ostatních hochů, hltal rozjiskřenýma očima všechnu tu jemu až dosud cizí krásu. Vše bylo jakoby z jiného světa, jako z pohádky! Bradatí myslivci s puškami, o jejichž hlavně tříštilo slunce své paprsky, honící psi, plní nepokoje na

svých štíhlých nohách, nádherné postroje koní, kočáry s měkkými polštáři plyšovými, štíhlý pan hrabě, Jeho Milost a obě komtesy Její Milost Isa a Její Milost Ida!

A jak byly krásné tyto dvě dívenky! Byly oděny v lehký lodenový oblek a na hlavách měly myslivecké kloboučky téhož tvaru, jako měl jejich urozený papá. Starší Isa měla ručnici s krásným žlutým řemenem, Idina ručnice byla lehčí, jako hračka vypadala tato zbraň s černým řemenem, a přece se z ní mohlo střílet!

Vždyť Ida skutečně vystřelila — první — a zahájila tak lov. Rána zapraskla ve vzduchu a několikerá ozvěna vrátila ji z lesů a z nedalekých skalnatých svahů. Idin chrt se rozběhl za kořistí a vrátil se za chvíli všecek zmočen se zastřelenou kachnou.

„Nos!" pokynula Ida Jaroslavovi, aby zvedl ze země kořist, kterou pes složil k nohoum krásné lovkyně a Jaroslav radostně přiskočil, aby rozkazu vyhověl. A již osobní myslivec Idin podával komtese jinou ručnici téhož tvaru a velikosti a vyhodiv z první prázdnou patronu, vsunul do jejího zámku nový náboj. Oh, jak byl hezký ten myslivec a jak mu slušel krátký, přilehavý kabát se zeleným límcem! Pleť jeho obličeje byla svěže červená, krásné modré oči se usmívaly radostí ze života a zářily pýchou, že jeho žačka, komtesa Ida tak dobře střílí.

„Merci bien!" řekla Ida vždy, kdykoli jí podal zbraň s novým nábojem a „très bien", zasmál se vždy mladý muž, kdykoli po zahřmění výstřelu pták ve vzduchu zlomil náhle křivku svého vznesu a těžce, jakoby byl z kamene, padal do vody.

Idiny oči jiskřily jako dva žhavé uhlíky, plné tvářičky hořely nachem mladé, živé krve, a všechno její pružné tělo jakoby se bylo sytilo vášní loveckou.

„Jak je všechno jiné, krásnější a svátečnější u těchto lidí!" myslel si ve své prosté, vnímavé mysli Jaroslav.

„A proč?" ptal se sama sebe, ale odpovědi nenalézal. Bylo opravdu všechno jiné u těch lidí! I řeči mluvili podivnou, šatem, pohyby i mravem lišili se od prostých vesničanů. Botky komtesek byly z jemné kůže a zdálo se, že nožky jich majitelek propůjčují jim zvláštní, kouzelnou krásu. Touto krásou dýchalo každé slovo jejich i každý pohyb a úsměv. I několik desetníků, které Jaroslav obdržel jako odměnu, když byl lov ukončen, mělo jasnější, třpytivější lesk, nežli peníze, jež vídával doma — byly bílé, jakoby je byl kdos v mléku vykoupal, a z jejich omaku dýchala vůně Jaroslavem také dosud nepoznaná.

A ruce, jež mu tuto odměnu podaly z malé stříbrem lemované peněženky!? „Zaplať Pán Bůh", poděkoval Jaroslav, jak ho doma naučili, aby děkoval za vše, co obdrží od kohokoli, ať darem či zaslouženě — ale zdálo se mu, že tímto díkem není dostatečně vyjádřen pocit radostné vděčnosti, jenž ho tak la-

hodně hřál v srdci. Uchopil tedy tu něžnou ručku, oděnou měkkou a jako hedvábí hebkou rukavičkou a vtiskl na ni svůj prostý, neumělý polibek.

„Hodný chlapec!" pohladila ho komtesa levicí a kvitovala jeho projev úcty příjemným úsměvem. — —

„Proč vše zas tak zevšednělo?" ptal se Jaroslav, když po ukončení lovu celá společnost odjela. Netázal se tak slovy, ale všechno okolí vnucovalo mu bezděky tuto otázku. I jasná obloha pokryla se nadšeným závojem, jenž stlumil jas paprsků slunečních, barva lesů zčernala, stříbro i zlato listí v korunách topolů, vrb a olší zhnědlo, jakoby je byl kdos pokropil kalnou vodou, vypasený drn louky zvlhnul studenou rosou a strnisko bolestně píchalo do bosých nohou! Krásná pohádka o princezně byla dopovědena a zbyl život, tak jak byl, — tvrdý, lopotný, chudý život lidí rvoucích se s bídou o kousek chleba a o trochu brambor!

„Proč", na něž Jaroslav nenalezl odpovědi již jako chlapec, vynořilo se potom velmi zhusta v jeho mysli.

„Proč zde jiný život a možno-li ten svůj lopotný, chudý, ubohý překouzliti v onen kouzelný život krásy?" ptával se nezřídka a přemýšlel o prostředcích, které by ho mohly uvésti na cestu k němu.

V prostředí, v němž žili doma, nebylo však možno jich nalézti. Bylo třeba jiných cest a způsobů, jiné práce, nežli oněch, po nichž šli svým životem jeho bratří.

„Škola!" Ano zde byl počátek východiska a z něho bylo třeba jíti a čerpat.

Pan učitel ve škole byl tu osobou, jež stála blíže životu jeho tužeb, ale jež zároveň nedostihla ideálu té, Jaroslavem prosnívané krásy. Jeho ruce nebyly zjizveny stopami ran, pleť jejich nebyla rozpraskaná mrazem a větry — učitel byl prostředníkem mezi třídou, jež žila plněji, krásněji a pohodlněji a třídou lidí, k nimž veškerým svým životem patřila rodina chalupníka Šebesty. Tímto poznáním jakoby byl kdos položil lávku přes širokou a rozbouřenou řeku. Spojila oba břehy a bylo třeba jen zaplatiti daň celníkům, kteří střežili vchody na obou jejich koncích.

Daní touto byly studie a proto Jaroslav zahořel po nich vášnivou touhou. Chtěl a musil za každou cenu dosíci onoho břehu končiny, kde žili lidé druhu učitelova, hraběte Alfreda, Isy a Idy.

Přání jeho nevzbudilo podiv ani u rodičů; ani bratří nebyli proti němu, ba byli hrdi na to, že z jejich a v jejich prostředí vyrostla tato touha.

Jaroslava neminul úděl chudých studentů. Prožil však toto období statečně a bez otřesu pevné vůle, jež byla vzpruhou

jeho práci a směrnicí jeho cesty. Vstup Haničky plavcové do této dráhy i její provdání se za jiného způsobily sice bouři v jeho srdci i myšlenkách, protože Haničku opravdu miloval. Ale protože ji miloval zvláštní láskou, jež velmi se lišila od obvyklé lásky muže k ženě, a že tento způsob jeho lásky nezabraňoval mu vraceti se k Haničce nejčistšími vzpomínkami, zahojila se po několika letech i tato bolestná jizva jeho srdce.

Jako kdysi komtesa Ida vložila do jeho duše jiskru touhy po kráse života, tak Hanička opět tuto jiskru oživila, roznítila a posléz i v plamen rozdmychala. Proto ji miloval více jako představitelku a zosobnění této krásy, než jako dívku a ženu. Všechen cit, jakákoli myšlenka, jež by byly mohly tuto až v posvátnost vyvrcholující lásku k ní nějak znesvětiti neb ohroziti, neměly proto přístupu do jeho srdce ani do jeho myšlenek. Nazval ji svou Beatricí a do zápisníku svého napsal, když se provdala:

„Rtů mých nedotkla se nikdy ústa tvoje sladká,
Tvých očí něha, kouzlo, krása stačily mi.“

Žila v duši jeho jen dobou svých panenských let... nepředstavoval si ji jinak, než jen jako květ čarovné krásy a líbezné vůně, neboť jsouc zosobněním krásy, jež jen jediná jest, byla a bude, nemohla a nesměla v jeho vzpomínkách zaniknouti.

(P. d.)

František Leubner:

Ex voto.

Z knížky nadepsané Lyrum larum non lyrissimum.
K roku 1261.

Já Toch Tkáče Odjinud
co jsem vše už viděl!
Lečíms byl i sluch mi tknut,
a pak bych se styděl,
kdybych neměl také z knih
ledacos i v hlavě.
Povím tuto něco z nich
s pravdou ku zábavě.

Z počátku hned věřuji,
že se neposmívám,
dávných dob když do sluji
vesele se dívám.
V nich co černých pavučin!
Paprslek tam padni,
jenž i smíchu na účin
pohled jasně snadní.

Do konce-li dočtete —
vždy mě výtka bodne,
z knih a kronik doupěte
pohlédnu-li do dne,
hluboce kde orají
na úrodu polím,
proč jen verše potají
o včerejšku smolím.

*

Svatý Otec Urban kdys
toho jména čtvrtý,
odloživ už chrámu rys,
hleděl na náčrty,
jak ex voto vyzdobit
malbou okna nová,
chrám ať barev jas a svit
v stěn i přítmí chová.

Mistr kleče pokorně
rozvinuje blány,
papež v křesle pozorně
zkoumá řeč i plány.
Kardináli v šarlatu
kolem stojí tiše,
co dí papež, ve chvatu
protonotář píše.

K slávě Boží obrazy
schváleny i změny,
by jen dobra úkazy
vždy z nich byly čteny.
Do chrámu jde prostý lid,
čísti neuměje —
uč se rozum, šlechti cit,
kde se nebe skvěje!

Mistr podal papeži
posléze list holý:
„Oken dárci náleží
rozhodnout, co volí;
po malířském pořádku
výjev buď to pravý,
donator svou památku
nejvýše kde staví“

Svatý Otec, druhdy mnich
cisterciák bílý,
zavřel zrak; ni očí mih.
Starou hlavu chýlí,
vzpomíná a slyší přec
úvahy a rady.
Nad lichotu stůj mu věc,
zásluhy či vady.

V zamyšlení vidí se
v Troyes rodném městě,
v duchu vděčně diví se
k slávě odtud cestě.
Dítě, žák a mnich a kněz,
církve hlava nyní,
od země jde do nebes,
v jádru týž, jak jiní.

Ve chrámu se domova
vedle matky vidí:
v koutě ona bez slova,
z chudoby se stydí,
nepokleká na světlo
s modlitbou i k Bohu,
dítěti by vzkvetlo
štěstí za snah vlohu.

Otec doma pracuje
pod okénkem čile,
za večerů mudruje,
reptá zarputile,
z rána však zas dělá kříž,
kůže naklepává,
stárne, kloní hlavu níž,
štěstí nedočkává.

Málo v chrámu sedával
pod korouhví cechu,
do matury dělával
na chléb jen a střechu.
Smířen s Bohem, do hrobu
brzo se mu zdálo,
na život měl žalobu —
dal mu slunce málo.

Syn už tehdy opatem.
Poslán mezi Prusy,
nadšených slov úchvatem
vzdory pohan dusí;
němečtí pak rytíři
vraťte v pochvy meče!
Měknou srdce v krunýři,
křestní voda teče.

Hrobu potom Božího
strážcem neúnavným
z rozkazu byl vyššího
patriarchou slavným.
Pro rozpory s Templáři
zpět se plavil mořem,
až mu hvězda zazářil,
kde lká církev hořem.

(P. d.)

JUDr. Otto Stehlík:

Jak sprostředkoval Havlíček-Borovský protimaďarský leták.

(Archivní[1]) studie.)

Karel Havlíček Borovský projevoval od počátku své žurnalistické činnosti velmi živý zájem pro česko—jihoslovanskou vzájemnost, pro kterou pak svým perem bojoval v Národních Novinách r. 1848 a 1849 jako nejvýznamnější obhájce (v českém národě) chorvatského odboje pod bánem Jelačićem[2]) proti Maďarům a jako neúnavný podvarovatel všech kulturních, politických, národních i hospodářských snah bratrského národa. Tu důsledně zastával stanovisko, že Češi a Chorvaté mají stejné zájmy a cíle, a stejné nepřátelé Němce a Maďary a proto mají oba národové pracovati pro poznání druhého a stále hlubší vzájemnost. To již tvrdil hned v jednom ze svých prvních článků v „Pražských Novinách" r. 1846 nadepsaném „Slovan a Čech".

Na tehdejší dobu Metternichova absolutismu byla to veliká odvaha a smělost, projeviti názory hlásající austroslavism. Touž dobou projevil své jihoslovanské sympatie i jiným způsobem, sprostředkoval dopravu letáků proti maďarskému bánu Hallerovi v Záhřebě; celou tajnou protimaďarskou agitaci tímto letákem provozoval v Chorvatsku jeho jmenovec ale nikoliv příbuzný Havlíček. O osobě téhož nevíme nic bližšího, dále zanikl. Dozvídáme se pouze, že byl rakouským důstojníkem a pak hospodářským správcem v Chorvatsku.

Dva prameny o celém případu vypravují: archivní akta o vyšetřování a korespondence Havlíčka Borovského. Sloučením obou vychází na jevo, že se jedná o touž osobu Havlíčka Záhřebského a týž předmět, protimaďaronský leták. Tento byl policií v Záhřebě, stopující velmi bedlivě jako všude v habsburské říši zakázané spisy, zachycen a stal se předmětem dlouhého a spletitého vyšetřování úředního, které zde do podrobna vylíčím.

Jednalo se o litografovanou karrikaturu, představující tak zvaného „Maďarona v kolébce", kterého ukolébá liška s fysionomií a národním krojem bývalého bána chorvatského, hraběte

---

[1]) Z archivu ministerstva vnitra (dříve místodržitelství) v Praze, jehož přednostovi p. minist. radovi Dru Lad. Klicmanovi vyslovuji svůj povinný dík za laskavou podporu svých archivních studií.

[2]) Viz můj článek: Karel Havlíček Borovský o bánu Jelačiću. (S češkoga rukopisa preveo Dr. D. Prohaska.) U Zagrebu. Tisak kr. zemaljske Tiskare 1914. Velký 4° str. 11. — Česky pak vyšla práce úplně ve »Vlasti« r. 1921. — Prácí vydám znovu doplněnou a upravenou později.

Hallera[3]), kterého zase pevně drží vedle sedící Maďar s jelením parohy a kozlími kopyty, podobný pověstnému demagogovi Košutovi[4]) fysionomií i oděvem. Smysl letáku byl jasný. Směřoval proti maďaronskému duchu a snahám Maďaronů, stále více se roztahujícím ve veřejném životě Chorvatska, v čemž byli úlisným a lišáckým jednáním bána hraběte Hallera podporováni. Haller zase tu byl úplně povolným nástrojem nenasytného rozmachu nové maďarské politiky, podléhající vůdci radikálů L. Košutovi.

Uvedená karrikatura cirkulovala s tištěným popisem této v mnoha exemplářích před několika měsíci v Záhřebě — tak píše policejní zpráva z Vídně — a byla jako obraz utrhačný rovněž i k strannické nenávisti popouzející v Záhřebě i ve Vídni s nejpřísnějším zákazem „Damnatur" odbyta, tudíž vůbec zakázána rakouskou i uherskou censurou tehdáž ještě ve Vídni zcentralisovanou, a současně byla konfiskace veškerých exemplářů jakkoliv a kdekoliv přicházejících nařízena. Samo sebou se rozumí, že též policie v Záhřebě zahájila podrobné vyšetřování, aby dle možnosti vypátrala něco bližšího o autorovi, nakladateli a tiskárně.

Jako původce jmenované karrikatury byl tehdáž jakýsi Havlíček označován, bývalý poddůstojník v c. k. vojště a tou dobou v Záhřebě žijící. Tvrdilo se, že litografii navrhl, dal jí s opomíjením censurních předpisů v Lipsku[5]) natisknouti, a našel ihned prostředky a cesty, jak by mnoho výtisků přes hranice podloudně dopravil, které pak v Chorvatsku dal do rozprodeje. Havlíček, vyslechnut o tom Záhřebským magistrátem protokolárně, doznal se sice, že opatřen řádným pasem podnikl během roku 1846 cestu do Lipska, ale tvrdošíjně popíral jakoukoliv účast neb vědomost o vyhotovení udané litografie. V jeho bytě v Záhřebě provedená domovní prohlídka zůstala rovněž bezvýslednou. Z hodnověrného pramene se ostatně úřad dozvěděl, že byla karrikatura skutečně v Lipsku a sice v dubnu neb květnu r. 1846

[3]) Hrabě František Haller z Hallerkoë general (1796 nar.) od r. 1841 po Vlasićovi bánem v Chorvatsku až do 30. října 1845, kdy byl na vlastní žádost sproštěn. Byl sloupem maďaronské strany, byl prvním bánem, který r. 1843 promluvil na říšském sněmu uherském maďarsky (a ne latinsky), potlačoval illirské hnutí (národně-chorvatské) a dal 29. července 1845 v Záhřebě vojskem do lidu střílet (Harmice, Josipović, Turopolci viz zmínku též v Havlíčkových Národních Novinách r. 1848 str. 374 a 585) což vyvolalo mohutný národní odpor. Od r. 1848 podmaršálkem a r. 1861 členem magnátské sněmovny.

[4]) Košut Lájoš. (1802—94) vůdce maďarské revoluce z r. 1848—49, vynikl již v předbřeznové době jako žurnalista i poslanec ve sněmu demokratickém a výbojné národnostním.

[5]) V Lipsku zbohatla celá řada knihkupců a nakladatelů z knih v Rakousku censurou zakázaných a tím více hlavně do Čech a Vídně poploudně dopravovaných na př. známý Reclam. Viz o tom Heidlerův spis o předbřeznových brožurách v Rakousku.

vyhotovena v tamnější pokoutní tiskárně, že se tu na objednávku tam neznámého muže navrhl výkres a připravilo 1000 otisků jeho a že si onen neznámý ponechal veškerý počet výtisků ku své dispositi. Policii se tedy jednalo o to, aby o zevnějšku a osobnosti objednavatele v Lipsku pokud možno některá určitá a spolehlivá data obdržela zjištěním tiskárny, z které litografie vycházela, aby policie dle toho přesvědčujícími doklady mohla zařídíti usvědčení Havlíčkovo, aneb si vyjasnila nepodstatnost domněnky o identitě osoby.

Záhřebská policie zajisté celou věc sdělila zevrubně nadřízeným úřadům a tak se dostal tento případ na vědomí až k nejvyšším instancím po zdlouhavé a klikaté cestě celého byrokratického řetěze. Královská uherská dvorní kancelář — kancléřem byl hrabě Apponyi[6]) — postoupila záležitost tajné dvorní a státní kanceláři — kancléřem byl kníže Metternich[7]) — a tato presidentu nejvyššího policejního úřadu (k. k. Censur und Polizeihofstelle) ve Vídni, hraběti Sedlnitzkému[8]). Tento, aby vyhověl vysloveným zámyslům obou kancléřů, nařídil nejpřísnější vyšetřování a další řízení. V tom smyslu zaslal zemskému presidentovi v Čechách arcivévodovi Štěpánu[9]) obšírnou notu s připojenou karrikaturou, žádající, aby k docílení shora naznačeného účele vše nutné co nejmoudřeji zařídil, a ihned vrátil karrikaturu a sdělil výsledek zahájených kroků. Policejní výnos vycházel ze správného předpokladu, že pražské c. k. městské hejtmanství a policejní ředitelství pěstuje styky jak s úřady v Drážďanech a v Lipsku tak i s tamnějšími důvěryhodnými jednotlivci (t. j. tajnými agenty neb lidově špicly), a proto se policii zdála tato cesta jako nejvhodnější, aby z Prahy nenápadně se dopátrali vyžádaných vysvětlení o věci. [Dopis policejního dvorního presidia ze dne 26. prosince 1846; Sedlnitzkym vlastnoručně podepsán; adresováno: An Sl. des Durchlauchtigsten Prin-

---

[6]) Jiří Apponyi hrabě de Nagy-Appony (1808—1899) uherský státník a politik, od r. 1846 vicekancléřem a po odstoupení Mailáthově 31. října 1847 nejvyšším kancléřem uherským. Hlava aristokratické strany proti revoluční straně Košutově. R. 1848 odstoupil.

[7]) Kl. V. L. Metternich, kníže z Winneburgu-Ochsenhausenu (1773—1859) řídil jako státní kancléř od dob Napoleonských za slabých panovníků Františka I. a Ferdinanda V. sám politiku zahraniční i vnitřní ve směru duchamorného absolutismu a krajního zpátečnictví až do 13. III. 1848, kdy musel prchnouti z Vídně.

[8]) Josef Václav Sedlnitzky hrabě z Choltic (1778—1855) od roku 1817 policejním presidentem ve Vídni. Byl hlavním sloupem neblahého byrokratického systému Metternichova. Oba byli úpornými utlačovateli každého národního hnutí jak chorvatského tak i maďarského, pokud to šlo.

[9]) Arcivévoda Štěpán (1817—67), od začátku r. 1844 do 13. I. 1847 civilním zeměsprávcem v Praze pak palatinem v Uhrách, kde byl vychován jako syna palatina a oblíben pro svoji znalost maďarštiny i náklonnost k Maďarům. Byl vlídný lidumil a podporovatel vědy a umění.

zen und Herrn Erzherzogs Stephan, Landeschefs im Königreiche Böhmen etc. etc. Kaiserliche Hoheit in Prag. — Došlo k zemskému presidiu v Praze 5. ledna 1847 pod čj. 107. — Z tohoto obšírného výnosu jest předcházející líčení celého případu vzato.]

Zemské presidium se tedy ve smyslu výnosu Sedlnického obrátilo k pražskému městskému hejtmanství (a policejnímu ředitelství), aby zahájilo další potřebné kroky, žádané podrobnosti vypátralo a brzy oznámilo výsledek. Litografie ovšem byla připojena. [Výnos zemského presidia ze dne 7. ledna 1847 čj. 107. — Koncept od Webra — adresováno s obcházením pražského městského hejtmana (t. j. policejního ředitele) hraběte Dejma[10]) přímo adjunktovi městského hejtmanství Hejdovi.]

(P. d.)

H. Uden:

Shovívavý.

Strom v porostlinách pasek mohu říci již,
co v rázu jsem a v celé povaze své měl:
vždy proti proudům na čas mocným jsem se třel
ve stálých snahách, abych Bohu zůstal blíž,
a bývalo mi na podiv a za potíž,
když člověk sám si lhal, by chyb svých neviděl,
však cizí vady trus tak ostře v dáli zřel,
že v pohoršení líbém s chutí hleděl níž.
Co v kalných klamech domnívá se hříšný bloud,
že čist je v srdci svém a že mu patří soud,
že zraků pátravých jen pozvednouti výš,
by cesta správná jedině se našla spíš —
Bůh dlouhým shovíváním vesmír ovíjí,
až téměř zdává se, že všecko promíjí.

[10]) Hrabě Mouřenec Deym, císařský komoří a gubernialní rada, později v Krakově a jeho zástupce pozdější policejní rada rytíř J. Hejda byli pověstnými policejními kreaturami a bezohlednými vykonavateli proslulých rozkazů a pokynů svého vídeňského šéfa Sedlnického.

Vasile P—op.

Krásný den.

Přeložil Jos. Špachta.

Celá ves jako omládlá! Všude v zahradách stromy obaleny květem a skrze stromy vykukují, jako děvuchy ze dveří, bílé, nalíčené domky, jako by chtěly vyběhnouti až na silnici. A jak jsou koketní ty chaloupky! Každá z nich má na střeše nějakou zelenou kytici jako kvítí na klobouku.

Květů všude plno: Krásný jarní den...

Z obecního domu vycházejí dva mužové: pop a učitel.

Oba jsou ještě mladí: učitel dvacet pět, pop třicet roků.

Učitel jest vážný a v obličeji pobledlý; to z té příčiny, že třída, v níž horlivě vyučuje, jest malá, těsná a vzduch v ní stále zkažený; kněz však jest zdravě červený a veselý.

Předmět jejich rozhovoru: Ve vsi jest hoch chudičký, ale nadaný a pilný, kterého by kněz rád dostal do města na studie a to na náklad obce; i učitel by si to přál, ale ne na náklad obce, protože ta jest také chudá.

Aby se snáze dohodli, ubírají se do příbytku popova s úmyslem, že tento případ sdělí manželce popově, aby poznali, co o něm soudí ona, aby se jí otázali na její mínění; jeť to paní velice rozšafná a moudrá, v mnohém se vyzná a již častěji jim dobře poradila, když oni rady si nevěděli.

Chtějí vejíti do dvora: Kněz otvírá dvířka velice opatrně, aby neuskřípl náhodou některé ze svých dětí. Neboť — mezi námi řečeno, — pop jest zbožný muž, svatý muž, a dětí má celý zástup — osm, devět, deset, ani nemůže spočítat, kolik jich jest. Pán Bůh hojně mu požehnal a hlavně na děvčatech, chuděrovi.

„Hop!“ — učitel vyzdvihl jedno z dětí do výše: a děcko se směje, směje jako andělíček, že ti v těle a v srdci taje při tom pohledu.

„Dosud mluví maloučto“, „dlahoušet“ (drahoušek“) ... a je „to děvčátko“ ten andělíček.. a říkají mu „Lůženta“ (Růženka), a umí mluviti tak „lozumně“, a „moudze“ a má tlásnou sutnýčtu“ (krásnou sukničku).. ale „sutnýčta“ jest schovaná v „tluhle“ (truhle) a proto nemějte jí ve zlé, prohání-li se v kostýmu, jaký nosila Eva v ráji.

Hle, tu i pani popová.

Se šestiměsíčním hošíčkem na jedné a s nádobou vody v ruce druhé, statná a veselá, jakoby byla nikdy ani neslyšela, co jest starost a svízel, kráčí k domovním dveřím. Spatřivši oba příchozí, pozdravuje je přívětivě. Učitel děkuje co nejuctivěji a vybídnut knězem, vchází do domu.

„Něco k zakousnutí? Ne? To je škoda! Tedy aspoň sklínku vínečka?“

„Děkuji!“

A teď — co mají na srdci: Rádi by, aby Petřík, synek Jiřího Namily, mohl jíti do města na studie. Ale otec na to nemá peněz.

„Tak?“

A mladá paní přechází po světnici, urovnává tu ubrus na stole, tam víko u konve nebo přikrývku na posteli a naslouchá; o té záležitosti již ví a lichotí jí, že učitel ve věci tak důležité přichází k ní na poradu. Přemýšlela už dlouho o té věci, vymyslila již určitý plán, a nyní, když vše zevrubně uvážila, pronáší své mínění: Ať jdou s hochem k paní „kněžně Viorice“ — Viorika, jest manželkou bojara Mergerinta — do zámku a ať ji uctivě poprosí; mář příbuzné v Bukurešti, ti by mohli hocha k sobě vzíti, a byť ne právě zvláště dobře, přece jen lépe by se u nich mohl míti, než u lidí zcela cizích. Mohl by dostati byt, stravu, všecko potřebné a paní „kněžna“ mu snad k tomu dopomůže.

Paní jako by se ostyděla, že ona má raditi mužům, a proto, omlouvajíc se, praví, že jí tak poradila sama paní „kněžna“ Viorika a to právě dnes, když u ní byla v jakési záležitosti.

Učitel schvaluje tento návrh, a ježto se zdá, že se podaří, aby se nic nepromeškalo, ubírá se ihned s knězem do zámku.

Na prahu hraje si malá dívenka, dceruška paní „kněžny“, s loutkou a dvěma koťátky; nedaleko sedí v lenošce „kněžna“, čte v knize s modrou vazbou a občas pohlíží na svůj klenot — děvčátko.

Pojednou ozývá se štěkot psa, paní Mergerintová, zvednuvší se z lenošky, klade knihu na stůl a pohlíží ke dveřím.

„Aj, jaká to čest! Důstojný pán s panem učitelem? To se již dávno nestalo — — Račte vstoupiti do salonu!“

Pop má méně kuráže nežli učitel, ale tváří se sebevědomě... usedá... snaží se zachovati ve všem předpisy elegance — ale špatně se mu to daří.

Učitel řídí se ve všem dle něho. Konečně, ať už to dopadne, jak dopadne, musí začíti: počíná s holuby, přechází na obilí, mluví o tom a onom, ani na brambory nezapomněl, stále však neví, jak do toho. Ale Pán Bůh jest dobrotivý, však to nějak spraví. A spravil! Nebo když konečně přišla řeč na to, proč vlastně přišli, posílá paní sluhu, aby přivedl hocha, o něhož jde, Petříka Jiřího Namily.

Mezitím učitel naklonil se ke knize s modrou vazbou a čte „L' Militarisme“, dívá se na jméno autora a šeptá: „Stuart Mill“, na čež táže se hlasitě:

„Neračte se horšiti, dovoluji-li se otázati, jaká je to kniha. Rumunská ne, snad francouzská?“

Paní se trochu červená a odpovídá rozpačitě:

„Ano, jest to překlad z angličtiny".

„Slyšeli jste", praví kněz, „že právě jest válka mezi Angličany a nějakým jiným národem někde v Africe?" a chápe se příležitosti, aby se zablýskl svými vědomostmi — ale se špatným výsledkem. Sluha Páně nevyzná se příliš ani v politice ani v geografii, a za chvíli jest v hroznych rozpacích, brzo klade krajinu africkou do Asie, aneb zase celou Australii, jak ji Pán Bůh stvořil, přesazuje do Ameriky, protože se mu to tak lépe hodí, za chvíli pak klade ji zase přímo do Rakouska...

Právě v tom, když učitel chce opraviti poněkud jeho geografii a srovnat země spřeházené, hop! — přichází Jiří Namila se synem, učitel si z hluboka oddychnul a „kněžna Viorika" se staví, jako by si byla nepovšimla geografických přemetů, jichž se důstojný otec dopustil.

Namila nechal hocha venku, ve dvoře, a ze zdvořilosti smeká čepici již přede dveřmi. A zdvořilost dobře mu posloužila, neboť, ježto ve spěchu zapomněl doma hůl, brání se nyní psům čepicí.

U dveří sluha ho napomíná, aby se poklonil, aby zdvořile pozdravil, aby si dal dobrý pozor, aby mu neuklouzlo nějaké zaklení a čertů svolávání, nebo že ho vyhodí, třeba by byl sebe větší hromotluk, a konečně, aby stál jako svíčka.

Jiří odkašlává, aby měl jasný hlas, hledá nějaké vhodné místo pro čepici, aby mu ji psi neodnesli, nakonec pak rozmysliv se, vstupuje do salonu s čepicí v ruce a aby svýma obrovskýma botama příliš nedupal, kráčí důmyslně jednou nohou po koberci, druhou po parketách. Ve dveřích se zastavuje a ku pozdravu sklání se až k zemi, jako když se uklání před svatými obrazy; na to uklání se zvláště paní, potom učiteli a pak knězi, ale těmto dvěma méně než paní... a ježto si právě povšimnul podobizny bojarovy na stěně, uklání se i jemu, jako by byl před ním a ne někde za devíti horami a řekami.

Je pravým obrem Jiří! Vysoký, ramenatý a ty jeho ruce! Medvěd jest pouhý beránek u přirovnání s ním. Intelligentní příliš není, ale jest muž poctivý a dobrosrdečný. Rád by políbil „kněžně" ruku, bojí se však, aby jí při tom nezlomil některý prst. Proto zůstává státi „jako svíčka" a čeká.

Následuje krátká porada, při níž Jiří Namila stojí jako kamenný sloup. Konečně „kněžna Viorika" vidouc, že ze sebe nevypravuje ani slova, táže se ho: „A což, chtěl by hoch jíti do města na studie, kdybychom ho tam poslali?"

Jiří Medvěd vyvaluje oči a rozvírá ústa. (P. d.)

Tomáš Jos. Jiroušek.

Karel Procházka.

Životopisná a literární črta ke dni 19. listopadu r. 1925.

Dne 19. listopadu roku 1865 narodil se v Noutonicích, jako syn tamního řídícího učitele, Karel Procházka, dnes jeden z pilných pracovníků—kněží, na poli české praehistorie, církevních památek, českého lidopisu, dějepisu a numismatik i propagator katol. spolkového života v Čechách chvalně známý.

Po vysvěcení na kněze r. 1888, působil jako katecheta ve Slaném a v duchovní správě jako kaplan v Manetíně, Lukové, v Noutonicích, ve Svárově, Středoklukách, až octnul se v Praze jakožto katecheta na středních školách, gymnasiu v Truhlářské a v Křemencové ulici.

Roku 1898 byl jmenován farářem na Stochově a r. 1911 na Žižkově u Prahy, kde působí i jako školní náboženský inspektor a pro svojí působnost v duchovní správě jmenován i čest. konsistorním radou a r. 1924 i městským arc. vikářem I. obvodu gener. vikariátu.

Seznámil jsem se s vldp. Karlem Procházkou dne 12. února r. 1894 na faře v Noutonicích, kde kaplanoval a kam sešli se: Tomáš Škrdle, redaktor „Vlasti"; Th. dr. Rud. Horský, Václav Žižka, stříbrník, Jos. Kříž, farář z Tuchoměřic, Frant. Blažko, místní farář a T. J. Jiroušek, aby položili základ ku křesťansko-sociálnímu hnutí v Čechách.

Jednání súčastnil se i Karel Procházka. Ku konci porady přijel Karel Otman, arcib. vikář a farář z Ořecha, k jehož vyzvání u faráře Frant. Blažko schůze se konala. Tam vypracován první plán k zakládání katol. spolků, k svolávání schůzí a k politické akci katolického lidu českého. Tento program vyšel pak tiskem v 8. čísle „Nedělní dělnické přílohy Čecha" ze dne 21. února r. 1891. Tedy Karel Procházka stál při první práci o křesť. sociální hnutí a pomáhal dobré věci.

Když v měsíci lednu r. 1895 zakládali jsme ve výborovně Jednoty katol. tovaryšův v Praze na Starém Městě na Anenském náměstí čp. 209—4 nové, pro Národopisnou československou výstavu „Výstavní výbor katolického dělnictva československého", byl v něm Karel Procházka zvolen jednatelem. Přišel mezi nás tehdáž již jako místopředseda Jednoty katol. tovaryšů a pražský katecheta na gymnasiu v Truhlářské a Křemencově ulici.

Ve výstavním odboru súčastnil se prací až do konce měsíce října, kdy národopisná výstava byla uzavřena. Měl jako jednatel dosti práce, vždyť výstavy v katolicko-dělnickém oddělení se súčastnilo 61 katol. spolků vzděl. z Čech, 33 spolků

z Moravy a 3 spolky ze Slezska, celkem 97 spolků s 12.072 členy. Takovou byla před 30 lety vzdělávací a organisační síla, z níž pak postupem času vzrostl politický ruch, katolického lidu československého.

Po dvou letech byl r. 1898 jmenován Karel Procházka farářem na Stochově; ztratili jsme jeho spolučinnost v katolickém spolkovém ruchu v Praze, ale získali tuto sílu katolíci na Novostrašecku a Kladensku, kde často v katolických spolcích a schůzích přednášel. Sešel jsem se tam s ním na schůzích několikráte.

Po třináctiletém duchovním působení na Stochově, byl K. Procházka povolán za faráře na Žižkov u Prahy r. 1911, kde do dnes působí a účastní se katol. spolkového života.

Karel Procházka pracuje ve spolcích, mluví, přednáší a místo odpočinutí si doma, píše — věci pro českou literaturu, historii a folklor, velice cenné. A v tom jej posiluj Pán Bůh! A je nenáročný, spokojený se vším, neuchází se o nic, jen pracuje a radost má, podaří-li se mu získati něco pro památku českého lidu, který miluje a kterému vychází vstříc ve všem, kde může mu prospěti. Má v sobě ducha starých zvěčnělých kněží — buditelů národa, na něž často s láskou vzpomínáme.

Když byl Karel Procházka před třiceti lety místopředsedou Jednoty katol. tovaryšů v Praze, aby se informoval, jak katol. spolkový ruch vypadá v Německu, zajel tam a zvláště v Mnichově získal v tamních domech katol. spolků náležité názory o vedení spolků tovaryšských a o správě spolkového domu. Vrátiv se do Prahy uplatňoval své poznání v domě katol. tovaryšů s úspěchem, že tehdejší předseda, kanovník Msgre dr. Jos. Burian nejednou se vyjádřil, že musí mu býti vděčen i s celou jednotou za prospěšnou činnost a správu domu. Že vše v Jednotě katol. tovaryšů šlo tak dobře, o to velikou zásluhu měla i jeho milá sestřička sl. Ladislava, na niž staří členové Jednoty doposud, jako na něho, rádi vzpomínají.

Činnost Karla Procházky na Národopisné výstavě československé r. 1895 bylo dobře pozorovati nejen ve Výstavním oddělení katol. dělnictva československého ve spolkovém paláci proti administrační budově výstavní, ale i v církevním oddělení v paláci Národopisném. Čím tam přispěl vedle jiných nadšených kněží pro vlast a národ, zůstane jistě jemu i všem v dobré paměti.

Vzácnými předměty súčastnil se výstav v Klementinu: Marianské r. 1905, Literární družstva Vlast r. 1909, Unionistické, katechetské i jesličkové. Spolu pořádal i první jesličkovou výstavu v Praze, při národopisném muzeu v zahradě Kinských v Praze a uspořádal i jubilejní výstavu v klášteře Milosrdných sester sv. Alžběty v Praze na Slupích.

Karel Procházka je nejen sběratel památek lidových, folkloristou, ale on je i pilným numismatikem. O svých sbírkách pamětních a starých mincí psal články již v „Čechu" r. 1892: „O křesťanském rázu mincí", r. 1893 o památné jubilejní medaili sv. Otce Lva XIII.", „O náboženských medajliích". V časopise „Obrazková Revue" v Praze napsal r. 1899 článek: „Intronisační medaile arcibiskupů Pražských", v „Čechu" r. 1924 článek: „Medaile vyšehradské", v časopisu „Svatá Hora", v Příbrami vycházejícím, r. 1925 podal článek „O medajliích Svatohorských a ve „Zlaté Praze" je od něho vzácné pojednání z r. 1895 „O mincích Svatováclavských".

Veliká je i sbírka Karla Procházky náboženských obrázků! O těch napsal mnohá pojednání a popsání: ve „Vlasti" roč. XXI. „České náboženské obrázky", v „Čechu" r. 1924: Rytiny a obrázky na jesličkové výstavě, r. 1921 v „Čechu" „O obrázcích Svatojanských", r. 1924 v „Čechu": „O obrázcích Svatováclavských", r. 1924 v „Čechu" „O obrázcích pergamenových", r. 1925 v čas. „Svatá Hora", „O obrázcích Svatohorských".

Karel Procházka všímal si i stavitelství, umění a starých dramatických prací naších předchůdců. Tak jsou od něho pojednání v Podlahově v „Obrázkové Revui": „Typické stavby na Novostrašecku" z r. 1889 a v „Českých Květech" vydávaných drem Ant. Podlahou: „Rok 1848 na Novostrašecku", lidopisná historie (v I. roč.); „O loutkových divadlech", taktéž lidopisná studie (v II. ročníku) „Když si náš dědeček babičku bral", lidopisná historie ze Strašecka (v II. ročníku) a „Z pradávné keramiky" (v II. roč.); „Sv. Jan Nepomucký o umění voskářském" v „Lid. Listech" v Praze r. 1923. „O bláznivé Lojzičce — Starém Konvalínkovi z Hradu Okoře (v křesť. sociál. listu „Třebízský" ve Slaném) v „Našem Kalendáři" na rok 1914: „Žena v lidovém umění náboženském", v „Čechu" r. 1893: „Sv. Otec Lev XIII. jako básník", r. 1894: „Vánoce v Olsnicích", r. 1895: „Česká osada sv. Petra a Pavla ve Skullcreku v Americe", r. 1895: „O starých početnicích", r. 1896: „J. A. C. svob. pan z Wunschwitzů", „Kříže na pomezí Českomoravském", r. 1898: „Frater Gottnahm — poustevník" a r. 1916: „Oříšek z pohádky o Popelce".

Dále přinesly jeho různé práce: „Národopisný Věstník" v Praze r. 1909 pojednání „Kolárovice v Trenčanské stolici", „Čech" v r. 1907: „Dráteníčkové", „Lidové Listy" v Praze r. 1923: „Drotaři — betlemáři", r. 1922: „Více statí o drátenicích", „Čech" r. 1924: „Paběrky z Jesličkové výstavy".

Mimo uvedené přinášely ještě z Procházkova péra: „Lidové Listy" v Praze r. 1923 pojednání: „Moravské Slovensko", „Národní Politika r. 1895 črtu: „O písničkách", „Poklad Věřících", „O lidové úctě k Velebné Svátosti oltářní" a j. více, „Rádce duchovní": „Řeč při svěcení stříkačky sboru hasičů v Honicích",

„Vlast" v několika ročnících „Národopisné rozhledy". Dra Zíbrta „Český Lid" více statí národopisných a „Almanach Marianský" r. 1905 stať: „Jak se jevila úcta Marianská v prostonárodním životě českého lidu".

Hojně psal Procházka do „Časopisu přátel starožitností" v Praze. Do „Dělnických Novin" napsal v r. 1895 pěkné pojednání: „O spolcích amerických katolických Čechů na Národopisné výstavě československé zastoupených".

Není to jistě výčet všech, tak cenných prací literárních všech oborů národopisu a památek lidu českého. Jest-li však něco uniklo, budiž prominuto.

Ku konci buďtež ještě uvedeny práce Karla Procházky, které vyšly samostatně jako knihy ceny trvalé. Jsou to spisy: „O dětech na Novostrašecku", se sedmi původními obrázky z r. 1901, „Stochov" legendární rodiště sv. Václava s obrázky z r. 1902, „Kolárovští drátenici", národopisná studie s obrázky z r. 1905, „O betlemech", kulturně historická studie se zvláštním zřetelem k zemím koruny Svatováclavské a k uherskému (tehdáž ovšem) Slovensku, s mnoha obrázky z r. 1908. „Lid český s hlediska prostonárodně náboženského". Vyšlo v dědictví Svatováclavském s mnoha obrázky r. 1910. „Památky Žižkovské", část I. s mnoha obrázky, kde zachovává zašlé památky a připomíná památky z doby naší v směru náboženském i občanském. Vyšlo ve „Vlasti" a ve zvláštním otisku r. 1925.

Karel Procházka nejen studuje a píše vzácnosti ze života českého lidu, ale on o svých předmětech, ze svého vědění přednáší a řeční se zápalem, nadšením a láskou, jakou k národu a jeho dědictví mluvívali buditelové národa.

Jako zakládající člen družstva Vlast a jeho příznivec již od svého mládí, bral také účastenství na literárních a sociálních sjezdech družstva. Tak řečnil na sjezdech r. 1906 v Jindřichově Hradci a r. 1907 v Plzni.

Procházka přednášel na Marianském kongresu r. 1905 na Slovanském ostrově (tehdáž Žofínském) v Praze, ve spolcích katolických a schůzích lidových: na Kladně, ve Mšeckých-Žehrovicích, v budově paedagogia u sv. Anny ve Spolku katol. učitelek v Praze na Novém Městě: „O lidových motivech na výšivkách předmětů kostelních", „O Marianských rytinkách pražských" a ve spolku křesť. soc. žen a dívek v sále kláštera dominikánského v Praze „O ženě v lidovém umění". Přednášel v sále kláštera Milosrdných sester sv. Alžběty v Praze na Slupích a v učedlnickém a studentském ústavu „Ioaneum" v Praze v Salmové ulici: „O betlemech" s obrázky. V katol. spolcích v Žižkově přednášel „O praehistorii obce Žižkova, v Zemském Národním Museu Českém v Archeologickém oddělení přednášel „O pražských tiskařích náboženských obrázků" a v Historickém

Odboru Katol. Národní Jednoty Novoměstské v Praze přednášel „O různých tiscích v dobách minulých“, a j. a j.

Za tuto činnost provází dnes jubilanta Karla Procházku, který dne 19. listopadu r. 1925 dosahuje šedesáti let svého věku láska českého lidu, o níž se již dávno přesvědčil. Jest dojemné, jak velcí i malí Slováci, dráteníci, jej doposud navštěvují a z vděčnosti často přicházejí k němu, aby mu poděkovali a zazpívali, že si jich tak vřele všímá a o nich píše. Po bývalém pražském purkmistru z let sedmdesátých, rozeném Slováku Valešovi, majiteli pivovaru „u Bachorů“ v Praze a po „paní mamince“ — Anně Náprstkové — „od Halanků“, nemají snad dráteníčkové upřímnějšího přítele jako „pána farára Procházku“.

Končím svůj nástin s tím vědomím, že najde se povolanější životopisec, který ocení jeho činnost po stránce literární a umělecké. Z přátelské úcty a oddanosti, napsal jsem toto, abych upozornil na vzácné práce našeho milého příznivce a dobrého kněze.

Bůh nám ho dlouho ve zdraví, v zájmu církve a národa, zachovej!

V. Vajs:

Zvon.

Zvonil zvon,
srdcem bol,
když se chvělo,
zazvonil.

V svatvečer
slavně zněl,
tvrdé srdce
rozechvěl.

Živé zval,
mrtvým lkal,
nad oblaka
pronikal.

Hrany bil
bim, bam, bim,
komu asi
dozvonim?

Zvolna bil
ze všech sil . . .
srdce puklo —
dozvonil.

Alois J. Klein:

Ave Maria!

Improvisované básně prosou.

I.

Maria, matko milosti, již duch můj světí! - Když na Tebe zřím, opouští duch můj hmotu a ke zřídlům Tvojí lásky se nese srdce mé. Jako cypřiš na hoře Sionu vyvýšena jsi mezi hvězdami, Ty, jež na zemi jsi byla stánkem pokory. Neb Bůh, když bytost Tvoji stvořil, nejkrásnější hvězdu s nebe sňal a Tobě za srdce vložil do ňader....

II.

Co jest ten oheň, jenž mi v hrudi plá? Co touha, jež srdcem mým hárá? — V údolí řeky Platte ve státu Nebrasce dlím sám, ve svém stanu zadumán a myšlénkou zalétám ku Královně nebes.

Tys moje touha, nebeský zjeve, Tys oheň, jenž v srdci mém plane.

Já vídal jsem Tě druhdy v rodném chrámě, kdy dětinné své tužby jsem Ti zjevoval.

Když po prvé jsem v cizině dlel, ó s jakou nevýslovnou touhou jsem sobě Tvoje jméno připomínal!

Ochranitelko mých studijních dob, neopovrhni po drahných letech chvalozpěvem mým! — Kdysi loučil jsem se s Tebou v oné modlitebnici, kde zářný obraz Tvůj mou mysl uchvátil: posud vidím tu bytost andělských rysů, v nichžto jsem s roznícením ztápěl zraky své.

I do divého zmatku života pohyblivého nevedla mne jiná hvězda nežli Tvá — a Tys nepřestávala pamatovati sluhy svého: ve vřavě a šumu a víru, ve chvílích blahého klidu i v rozvratech pohnutlivých slýchal jsem Tvůj hlas, ana promlouvala's k srdci nesrovnalostmi vzrušenému.

Šumné vlny žití zahnaly mě v Nový svět, ale i sem, na forum apoštolské práce, provázela mne láskyplná ruka Tvá, a ve tlum tvůrčích hnutí mých Tvá lepá vidina mi s výšin světélkovala.

III.

Vidíš onen obraz tam? — Slunce tam planou kol bytosti nadzemské, a od hlavy, jež nebeským ozářena nimbem, až do podnoží, kde jeví se ti oblouk měsíce, neuzříš na ní poskvrny. V neskonalé velebnosti sklání se k tobě.

Maria!

Kdo jest, jenž nevzdá Ti svůj hold? — I ďábel a jeho říše sklání svou šiji před stopou Tvou, a úklady jeho drtí pata Tvá. Není tvora na nebesích, na okrsku zemském není tvora, jemuž by král králů býval poddán, jako Tobě! — Na zemi dlela jsi, tichá

jako snivý lotos — a aj, Ten, jemuž vesmír jest příbytkem, horští velikáni podnožím, velebný blankyt stropem a pláně mořské zrcadlem; jenž ohnivými blesky opásán jsa kolot všehomíra mocně řídí a vzdorné živly spoutává: sklonil se před panenskou neúhonností Tvou. Teď trůníš ve věčném elysii, a nejzářnější věnec hvězd kol postavy Tvé plá. Po pozemském utrpení žiješ nyní dále, nad všímmírem se vznášejíc, a oko Tvé se hrouží v Božské nazírání...

IV.

Přicházím k Tobě prosit, Panno nebes! Hle, já teskliv jsem a k Tvému stánku s tichou láskou spěji. Ty, jež od začátku bývala's mi záštitou — teď, kdy ve výhni životních zkoušek mnoho ztratil jsem, Ty mne neopustíš!

Co ze světa jsem měl, jsem světu navrátil: Ty, Panno, víš, že mně při tom srdce krvácelo. Ohnivý sloup přátelství se střítil — zde mohyla nad hrobem mého jara. Co mně zlato a skvosty, paláce a lesk, jimž se pozemšťané klanějí? — Planoucí koule sluneční jest zlatem, a průzračné krůpěje rosy jsou stříbrem mým, a přístavem mým modrý blankyt jest. Vzdálen nezapomenutelné vlasti své teď v druhé otčině na Nebraských pláních lámu dřevce za sladké Tvoje dědictví.

A Ty mě stále provodíš, nebeský zjeve, Tys na truchlé zemské byty nezapomněla, ale žehnáš snahám sluhy svého: při zábřesku ranním zjevuješ se mi ve třpytivé jitřence, kdy do chrámu se beru, sebe Tobě zaslíbit. U tebe dlím, kdy slunce znojným žárem oblévá světa tvář. A u večer, kdy stínové temna pokrývají zemskou pláň, přicházím opět k Tobě, po paprsku Tvého lesku prahna, při zákmitu hvězdných blýskavic....

V.

Zvon zazvonil. „Laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus. Zaradoval jsem se z toho, což mi zvěstováno jest: do domu Páně půjdeme."

Jak Tě mám vzývat, Královno nebes? Nehoden jsem, bych na obraz patřil Tvůj. — Božský zjeve, Ty, jenž nadšením a vesnou plnil jsi mou hruď, kdo jsem já proti velebnosti Tvé? —

A Ty mne přece neodolatelně k sobě zveš, a z rukou Tvých mně stále kanou pršky milosti. Zde ve svatyni chceš mi otevříti poklady svého srdce, když při oběti svaté skláním se a vzývám „Růži duchovní".

Ó, stoupej, stoupej po paprscích ránních vzhůru, modlitbo má, ke trůnu nevadnoucí krásy, kam mysl má co den vodí své vzpomínky....

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(C. d.)

Večer, o svátku sv. apoštolů Šimona a Judy byla na Kandyji pěkná společnost. Noc tmavá, cesty dobré. Po vrších kolem Holomúce hořely slavnostní ohně. Vikář Raskul přijel do města, a donesl zprávu, že Nový Tábor u Nedakonic je rozkotán a spálen, táboři rozplašeni, pobití, nebo zajatí. Biskup se vrátí. V Holomúci slavné přípravy. Celým městem šla pověst, že císař svěřil biskupovi vladařství nad Moravou, aby trestal odbojné pány i měšťany, kteří se dotkli bolestně zboží jeho, neb klášterního, neb osob duchovenských. — — —

Přijel biskup Železný právě v poledne. V městě sezváněly zvony na všech kostelích, a lidu z města i z venkova před branou Přerovskou jako much. Také Šavrda se šel podívat na slavné uvítání, a vrátil se před večerem domů. Hosté ho již čekali dychtivě. Bylo jich v hostěnce kolem dvou stolů. Seděl tam zeman Ráb s Kalebem, Josue s hubkaři, kolomazník a několik kmetů z Břuchotína. Zeman pil z cínové konvice s vyrytým Bachusem na víku, ostatní si zavdávali z korbelů a zakrývali je dýnkem, aby jim do piva mouchy nelezly. Byli někteří již hodně rozjařeni, když se vrátil hospodský z města, všecek uprášen a uchozen, a dopadl těžce na dubovou židli mezi ně. Vítali ho veselým šromotem, bijíce cípatými cepičemi do stola, a podávajíce mu dlaně. Ráb povídá:

„Bratře, nabyl jsi se tam! Celý den! Užil jsi radosti a veselíčka!“

„Heno, pěkné to bylo. To si můžeš myslit. Proč jsi nešel se mnou?“

„Bratře, mám mnoho starostí, to víš. Co po cestách, co po světě, když tě všelico souží? Na to jsem zde, abys mne potěšil. A tak se odstroj, a podívej, co jsi viděl, a zkusil.“

Člověk věšal na lištvu zelený kabátec s bačatými rukávy, se stříbrnými bombiky a zůstal v košili. Na kabátec zavěsil nízký tvrdý klobouk se širokými skyvami, na němž se leskla obroučka z pestrých tkanic, modrých a zelených, se žlutými třapečky. Nalil si do jalovcového korbele chmeloviny, posílil se, a rozhlédna se po hostech, povídá: „Nevěříte, jak mně bylo, když biskup přijel. Seděl v železném brnění, první mezi všemi, na vysokém bělouši, a za ním, a kolem něho hromadu železných pánů, ježdíků, honců, pěších drábů, pračat, vozů, praků těžkých, a všelikého vozatajstva s nákladem a kořistí. A těch zajatců v řetězích! Zema-

né a vladykové svázáni k všelikým banďochům odraným, polonahým, popáleným, posekaným. Smutný pohled".

„To věřím" — dí Ráb.

„Tak je za vzpouru biskup pokořil, a učinil je rovny drbohlavům, co se válejí po příkopách, a vyskakují na pocestné."

„Dobře jim tak, řekl Josue. Však se nadělali pokušení! Takoví nevědí, co s penízem počít, a rozhazují plnýma rukama. A nebohé dědiny odírají do krve. Ale, to se tě netýká — Rábe! Tys užíval, to víme, ale, kmety jsi nestřebal. Kmet se má u tebe dobře."

„Chvála Bohu, že má" — přichvalovali kmeti."

„Tedy, dále, Šavrdo. Vyprávěj. Kdo mu přišel vstříc?"

„Před branou, téměř až u hospody U Vondrů, stáli na levé straně páni z města, měšťanosta Putnýř, se čtyřpanským úřadem, Petrlínem Hufnáglem —"

„Aha — tatíček — Podkovňák —" ščítel se Káleb. „To je dobrák."

„S Dlouhým Filípkem, a Mikšem Rafaufem."

„Pochopem, jak mu Moravci říkají. To je dobrodineček, a rád naše lidi chytá a odsuzuje" — prohodil Káleb. „Tyhle chudáky dal zmrskat" — ukazoval na hubkaře. Prčkula to chtěla, a bylo to. Ta němka německá!"

„Za panstvem stáli pištci, dudáci, roháči s rohy, hudci a cimbalníci, bubeníčci — — — — A naproti čekali v červeném ornátě údové nábožné a věrné kapitoly, s děkanem Johánkem z Dubčan. Skvěli se všichni ve zlatě a barevném vyšívání jako světcové. Jsou to zlatá roucha, která kostelu sv. Václava daroval markrabě Jošt — — je tomu právě třináct let. Dobře je znám. A mezi kanovníky jsem pozoroval pouze ty, kteří Jana — dokud biskupoval v Litomyšli, za biskupa do Holomúce volili. Sami staří známi! Janek ze Strážnice zemřel tři dny před svátkem Narození P. Marie — ten pobízel biskupa, aby se vrhl na Nový Tábor a potrestal kněze Bedřicha ze Strážnice. Škoda, že se toho nedočkal! Za děkanem stál kanovník Vilím Kortnlang, vedle něho Martin ze Štemberka, za nimi Voneš z Kelče s magistrem Závišem, za těmi stáli — jak dvě hory Michálko z Prostějova se Sulíkem ze Železné, potom Ráček z Trpenovic, Mikeš z Vranova, Vavřin z Hranic, Janek Fagal, Janek Rudolec, Vít z Lomnice, a vikáře vedl Mihula z Jarohňovic. Za nimi stáli řeholníci, Minorité, Augustiniáni, a dominikáni, pak kněz Johánek z chrámů sv. Petra a Pavla, farář Jan z Duban od Panny Marie, oltářníci od sv. Jakuba, sv. Kláry, sv. Michala, sv. Mauricího s proboštem Kunešem ze Zvole, kněz Mařucho a oltářníci z kostelce sv. Blažeje, a za nimi kopa bratří s opatem Václavem z Hradiska v rouchu skvělém, plném perel a drahého kamení. Bylo to krásy! A mezi všemi nejkrásnější byly řady bílých panušek a mládenečků, dě-

vušek a kudrnatých pacholat v modrém aksamitu! Ach aha, lidičky, byla to podívaná!"

„To bylo krásy," kývali hlavami kmeti.

„Potom se slavným zpěvem, a hudbou jsme se ubírali do města. Tam stálo lidu jako v kostele, okna plna diváků, okras, chvojí a břízek po stěnách. U Nové Věže na Předhradí vítal biskupa purkrabí Janek Zub, a s ním páni Augustýn Nýdrle, Janeš Folgrálův, Václav z Jevíčka, Staněk Girtler, advokát, a Soběslav z Miličína. Ti ho vítali za Moravce. Více našich pánů nepřišlo. Před kostelem u sv. Václava slezli páni železní s koní. Štěpán Páleč, převor z dolanské kartouzky — žlutý a chorobný — odpasoval biskupovi těžký a dlouhý meč. Pážata donesla polní křeslo a pomáhala mu ze železného brnění, jež odebírali zbrojnoši, lovečtí a napínači, a kladli je na jeho koně, jejž drželi za úzdu purkrabí Štěpána Pálče — Vácha z Tršic a jeho podružník rytíř Váca z Moravičan. Vikáři a oltářníci nosili z chrámu posvátná roucha, a strojili biskupa. Všecko se dálo rychle a čerstvě, až srdce plesalo. V kostele bylo požehnání s poděkováním. Aha, nelituji cesty! Takové slávy člověk tak brzy neuvidí. Také jsem tam zahlédl — oba Prčky — i s katem — —"

„Ba — ať tě břed! Také jsi je viděl? A kde?" Ptal se Káleb.

„Mezi fafrnošníky, když vytrubovali fanfary. Na radnické věži stál s katem Jašek — a na Nové věži na ohrdlí Prček — se Šalomúnem. A podivná věc v Holomúci! Žid neměl žlutého kobližku na palici — ale — baret! Jde právě kolem mě officiál z konsistoře biskupské — knězek Volfram, a lidé mu ho ukazují. A jakoby nic — pohodí rukou: „Dnes mají židé milostivé povolení. Pan Václav Grelica jim prominul na dnešek povinnost, míti žluté klobouky, s kolem na zádech". To je totiž městský rychtář — a dohlíží ostře na židy."

„Aha, donesli jistě biskupovi pěknou přivítanou" — pichal kolomazník.

„To víš! Chtěli se ukázat. Biskup měl prázdný měšček, a hromada dukátů na stříbrné mise nebyla od blázna. Nesl mu je patriarcha Abraham. I Kroměřížští židé ho uvítali s učeným rabínem — Izraelem a donesli košek — neokrájených Jáchymovských stříbrňáků — velikých, jak dětská dlaň. Měli prý také radost, že Tábor dostal výprasku — za to, že židy olupoval a ubíjel." Kmeti se svým hlaváčem přisedli blíže, a konšel se táže:

„A co bylo potom?"

„Potom se ukazovaly lidu poklady a veliké svátosti."

„To bych rád spatřil. A viděl jsi je?"

„Snad kopukrát — když jsem sloužil u Jošta."

„A je to pravda, že je pod tím kostelem sklep, a pod ním druhý sklep, a v tom sklepě je zlata posád, a posád stříbra, a že

se lopatou přehazuje, aby neshořelo? To prý je tam po Joštu. Ten byl veliký skrbek."

„Klevety a pohádky! Byl jsem tam, a viděl jen rakve s nebožtíky biskupy, hromady nakapaného vosku, opalků a ztepelého zlatohlavu."

„A kde jsou ty poklady?"

„Tam, kde jsou svátosti. Nad sakristií vedle křížové chodby. Tam je bracháčku dvacetšest stříbrných kalichů, jeden celý zlatý a těžký, osm konývek ze stříbra ryzího, pět stříbrných křížů, dva zlaté — a nemalé! Všecko plno perel a drahokamů. Také je tam sedm stříbrných relikviářů na ostatky svatých, velikých a krásných, a rakev svaté Korduly celá stříbrná. A těch drahých rouch, pracovaných z ryzího zlata, stříbra, a zářícího kamení, je celý stoh."

„Tam pustit v noci Prčka se Šalomúnem! Ti by kradli!"

„Žid je nenasyta a Prček lačnější než dva židé" — hartusil Josue.

„Tam jsem je oba potkal podruhé. Lichotili se, že mne s věže pozorovali, a šli za mnou. Jsou oba v městě rozkřičeni, a nebylo mně na dvakrát milo, že se za mnou lidem cpali. Ale, brzy se prozradili, že ne za mnou — nýbrž za Volframem přišli. Viděl jsem je s ním po požehnání státi na křížové chodbě, kde je freska na stěně — jak Kristus vjíždí slavně do Jerusalema. Stál jsem na dvoře u studny, a viděl jsem je v důvěrném hovoru. Divil jsem se, že se biskupský oficiál snížil k židovi, jenž měl patrně nějaké spády a svých souvěrců z Kroměříže si ani okem nevšíml. Neměl kdy."

„Jakési pikle" — řekl kolomazník. Chtějí oba na někom vydělat, a kněze k tomu využitkovat, a za něho se schovat."

„Ničeho jiného neměli s ním, jako rozjitřit ho na pikharty" — dí pevně Káleb. Přísahal sice, ale já mu nevěřím."

„Je jidáš a všeho schopen" — řekl Ráb. Toho jste měli potrestat, dokud jste na něm klečeli. S uřezanýma ušima by byl pozbyl přístupu mezi slušné lidi. Všady by v něm viděli lotříka."

„Člověk nechce člověka tak poznamenat a zahubit, a čeká, čeká, že se polepší. A k tomu — nyní je hrozný biskup doma, a bude nás honit. Běda pikhartům! Zrovna, jak nám vzkázal po hubkařích — kat!"

„A ten měl v nosu!"

„Nadávali jsme mu zrádců a ledaco mu slíbili, ale, věřte lidičky, že jsme svou moc přecenili. Zhynul Nový Tábor, a Adamíčky tam pekli v zapáleném lesu. Neudržíme se."

„Dobře máš, Josuo, bude dobře uchýlit se s tím — zrovna pod zemi."

„A ještě lépe, do ní to pikhartství zakopat“ — vece Šavrda. Neubije-li vás biskupské, nebo městské vojsko, utlukou vás Táboři z Čech. To nejsou pikharti — nebo adamnici knězka Bedřicha ze Strážnice! „Nechte toho. Staré raráško z toho hledí. Přidržte se naší strany.“

„I Sborek se již všeho vzdává. Prček nás vyčíhal a nahnal strachu. Již se boji doma spát, že ho zaskočí z města biřiči“ — dí Káleb.

„Ujednal-li to Prček s oficiálem — a spíše ano, než ne, pak to také bude. Vraťte se do církve, než bude zle. Bylo by vás škoda.“

(P. d.)

V. Vajs:

Pták.

Vyveden z hnízda z jara v les,
zaletěl v bujnou ratolest.

Rozhlíd se plaše v modrou dál,
v údivu prvně zazpíval.

Štěstí se třáslo v ptáčeti,
sto písní znělo na sněti.

Načechral křídla k rozletu
daleko někam, k blankytu.

A myslil, že ho slyší svět —
až k oblakům chtěl doletět.

Že bylo dusno ve světě,
umdlely měkké perutě,

umdlela touha v onu dál,
kde dosud nikdo nepřistál.

Ve výši, v šedém oblaku
mlha mu padla do zraku,

jak by se srdce zalilo,
jak by se křídlo zlomilo.

Oči mu zastřel šedý stín —
a padal — padal do hlubin.

Bušilo srdce ptáčete,
chytlo se větve stoleté.

Zlomilo hlavu k poupěti —
a na zem spadlo se sněti . . .

Juhani Aho (vlastně Brofeldt).

Nes svůj kříž.

Z finštiny přeložil O. S. Vetti.

(Ze sbírky „Lastuja" IV.)

Antti hnal se divoce stezkou od zadního lesu farského do dědiny. Starý ten muž měl tak na spěch, že tu a tami i s kamene na kámen skákal a když mu do cesty přišel úzký pruh bařiny, přes níž položeny byly dlouhé klády, tu ho pudilo tak bystře přes ně přeběhnouti, jakoby byl plfařem. Teprve když stihl farské sýpky, kde začínala oplotěná ulička pro dobytek, zmírnil svoje kroky z obavy, že by tam snad lidé mohli být a udiveně na něho pohlížet.

Od té doby, co byl ženichem, nemrskaly se mu nohy tak lehko, od té doby, co jedné letní noci toutéž lesní cestou šel, zatím co jeho nevěsta, jediná dcera baráčníkova na něho, staršího čeledína farářova, ve své „kuti" čekala.

Co mu to do hlavy vlezlo, právě tohle? Ty časy mohly mu také z paměti vymizet!

Než od té vše začalo. Kéž by byl tehda lépe oči otevřel a porozuměl ošklivému lesku v očích té zlé ženské! — Ale teď tomu musí býti konec! Teď to skutečně a opravdu přišlo — jednou — konečně přece! Je přece Bůh na nebi — — —

Však byl to, mluvte si co mluvte, krutý kousek! Kdyby tak byl spal a tam se beze všeho zadusil? Než vzbudilo ho to přece, i Antti měl svého ochránce.

A co se blížil farskému dvorci, jehož stavení v záři ranního slunce tak pěkně mezi vysokými břízami probleskovalo, lahodilo mu tak mile vědomí, že ho Bůh přece jednou tak říkajíc za ruku chopil a také jemu pomohl,... dátě ptáčkovi se rozzpívati, probudí ho z nejtvrdšího spánku předpůlnočního a vytrhne ho zrovna zázrakem z jícnu jisté smrti!

Ve faře ještě všickni kromě probošta (náš děkan) spali. Probošt právě otevřel okno své světnice a potom šel zastrčit klíč do dveří.

Antti rovno do pokoje, neboť měl neodkladnou věc, pro kterou byl tak uháněl. Sotva dechu popadal a dav honem dobrý den ihned ze sebe vyvalil: — Teď to udělala! Teď to přec' udělala! — a protože probošt, jak se zdálo, dobře mu nerozuměl: — To právě, čím vždycky vyhrožovala, to teď udělala!

Probošt zapálil si právě z krbu svou dýmku a učiniv první „puky" se tázal: — To mluví Antti o své ženě?

— Právě o ní zase... mnohokráte už jsem si do ní stěžoval... člověk musí přece křičeti, když je v drápech raracha.. však už jsem o tom s panem proboštem jednal, a vy jste káral a poučoval, ale nic to nebylo platno... byla medvědím sádlem ještě více prošpikovaná než před tím... druhdy chtěla mne polenem zabít, mnohdy zase krmila mě jedem na lišky, po tom „zkapneš"... teď však chtěla mě upálit.

Proboštovi dýmka v té nejpěkněji hořela a tož se chystal klidně vyslechnouti staré stesky Anttiho do zloby jeho ženy, než teď přece jen doznalo kouření přerušení a kostěná špička vyklouzla mu z úst.

— Upálit?

Protože se zdála v proboštově hlase chvěti pochybnost, jako by se domníval, že Antti nadsazuje, tož se Antti tak rozohnil, že jedním dechem vše vyklopil, co se bylo stalo.

— No, prostě rázem za živa upáliti, jako že je Bůh nade mnou — — —

Za živa byla by mne s celou chalupou spálila a všichni do poslední myšky byli bychom shořeli, kdyby ne Toho, jenž chrání. Nahromadila v síni „koty"*) v koutě u jizby stará pometla a zapálila je, sama pak odešla do lesa nebo kdož ví kam. Dveře z venčí ničemnice zatarasila a my bychom se tam byli upekli, kdyby nebeský Ochránce nebyl dal Července uhnízditi se pod okenním obložením. Červenka dá se do úzkostlivého piskotu — o svoje mláďata — zrovna mně u uší, tím se i já probudím a cítím štiplavý zápach kouře a slyším praskání ohně. Skočím ke dveřím, ale dveře nedají se otevřít. Musím vyrazit okno a jím se prosoukat, abych hasil.

— A uhasil jsi oheň?

— Podařilo se mi přece jen oheň uhasit, ač stěna jizby byla již do černa ohořelá, a kdyby jen jediná jiskřička na střechu z březové kůry byla vylítla, bylo by po baráku bývalo. Vylila také všecku vodu z „koty", jenom v jizbě stál ještě džber do pola vodou naplněný, a z něho načerpal jsem pro první potřebu.

Probošt poslouchal vážně Anttiho vypravování a když dopověděl, tázal se: — Co sis umínil podniknout?

— Přišel jsem se zeptat, mám-li ji udati vrchnímu fojtovi policejnímu.**)

*) Kota znamená prádelnu i kuchyňi (naši), zkrátka místnost vedlejší k ohřívání vody pro dobytek a pod.

**) Finský výraz »nimismies.« Franc. fins. slovník Jrjö-Koskinena překl. »pol. komisař.« P. překl.

— Můžeš dokázati, že to bylo dílo tvé ženy?

— No, to mohu přece dokázat! — zvolal Antti zrovna plesně. — Lidé, co jich jen chcete, slyšeli její vyhrůžky: jestliže se tě jinak nespleju, tož nakladu březových „korábů" (závitků z kůry) pod roh jizby..... však jsou tam ještě ohořeliny, jen af se jdou přísežní se mnou na ně podívat. A co teprve řeknete k tomuto?

A Antti vylovil ze záňadří špinavou stužku.

— To leželo před dveřmi; je to její podvazek.

Nebylo pochybnosti, že se věci tak měly, jak je Antti vyložil. Byl to patrný pokus o žhářství a vraždu s vědomým úmyslem zapálit a usmrtit.

Když pak probošt ve své houpací lenošce vše uvážil, oznámil Anttimu toto svoje mínění: zločin musí býti potrestán a vinník pro svůj čin pohnán k odpovídání před soud, buď si to kdo buď; dodal pak, že je to nejen Anttiho právo, nýbrž i povinnost, a že toho žádá jak božský, tak i lidský zákon.

V Anttim poskakovalo srdce radostí a oči se mu blyštily, když to slyšel. Obávaltě se trochu, že ho probošt bude opět vyzývat, aby ženě odpustil a s ní se zase smířil jak už mnohokrát před tím. Už už chtěl probošťovi poděkovati, než opanoval se a tázal se: — A co za to potom dostane?

— Myslím, že jí bude putovati do žaláře doživotně.

— To bych i já myslil... — i povídal si, kdyby krásně jen několik roků dostala, že by — jsouc už stará — odtud živa nevyšla.

— Ale kdo bude potom tvoje děti ošetřovat?

— Inu, tu se jistě vždy někdo najde, jenž by jich hleděl, — pospíšil si Antti odpověděti. — Vždycky najde člověk někoho, jenž by je ošetřil, — ba někoho ještě lepšího... byla i na ně zlá... bije je a špatně jich hledí... a mluví před nimi necudné řeči...

Antti pozoroval po očku probošta; zdálo se, že trvá stále na svém mínění a svým mlčením dává Anttimu za pravdu, že se vždy někdo najde, kdo by je opatřil... ba ještě někdo lepší — —

— Že musí býti takovou jedibabou! — naříkal Antti.

— Inu, když ďábel někoho dostane pořádně jednou do své moci, potom — — —

Bylo to tedy ujednáno, s proboštem uzavřeno, že Antti udá svou ženu vrchnímu fojtovi policejnímu pro pokus žhářství a vraždy.

(P. d.)

JUDr. Michal Navratil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou.
(Č. d.

XIII. Pisa. Livorno.

Nerad jsem se loučil s Janovem, kde se mi tolik líbilo a kde je taková pastva pro oči. Byla tam právě bohatá výstava církevních paramentů, bohoslužebných nádob a církevních pokladů. Ruchu a života jako v každém přístavním městě plno. Večer illuminace v některých uličkách příkrých, vedoucích k pobřeží, křiku, halasu a zpěvu plno. Nevím však již z jakého důvodu.

Vyjel jsem z centrálního nádraží Janovského. Jedeme tunelem, který se táhne pod polovicí města a přijíždíme do nádraží východního. Za ním leží řeka Bisagno, jež přichází z hor. Projíždíme několik tunelů po pobřeží zálivu janovského. Jedeme stanicemi Nervi, Recco, S. Margeritta Ligure, Papallo, Chiavari, Sestri levante, vesměs lázeňská a turistická místa, vyhledávaná četnými cizinci. V Spezii, kde je jeden z největších válečných přístavů světa, končí riviera levantská. Cesta podél moře až sem je velmi půvabná. Přes Viareggio, kam v lednu 1897 přijel zvěčnělý publicista Gust. Eim, aby léčil tu své rozrušené nervy, dostáváme se do Pisy, města ležícího v někdejším Toskánsku.

Pisa je sídlem arcibiskupa a slavné druhdy university. Leží na obou březích řeky Arno, přes kterou vede most celý z mramoru (ponte del mezzo). Město obklopeno starými hradbami má přes 70 kostelních budov. Na Piazza del duomo je katedrála, vystavená v 11. století a obnovená v 16. století. Dóm tento vystavený v slohu toskánském má skvostnou façádu, má pět lodí a uvnitř je bohatě vyzdoben. Naproti postavena je křestní kaple (battisterio). Jí podobná nádherná stavba nalézá se v slunné Florenci. Zmínky zasluhuje chrám sv. Kateřiny, malý kostel Madonna della Spina na nábřeží. Každému pak známa je památná zvonice, křivá věž, pověstná Campanila. Je 54 metrů vysoká, má 8 poschodí a jest obklopena galeriemi se sloupovím. Platí se tam vstupné.

Zdi zdejšího hřbitova pokryty freskami a sarkofágy z 13. století.

V Pise je mezi jiným pomník básníka Cavalotti.

Pro nás Čechy památná je Pisa tím, že otec vlasti Karel IV. vraceje se r. 1355 z korunovace z Říma s chotí Annou Svídnic-

kou, přestál zde nemalé nebezpečí života a učinil konec sporům zdejších rodin (aristokratů) Raspantů a (demokratů) Bergolinů.

R. 1409 sešel se zde sněm církevní, k němuž vysláni i poslanci čeští, a zvolil vedle dosavadních papežů Řehoře XII. a Benedikta XIII. Alexandra V.

V Pise jedl jsem v Albergo Pensione Nazionale à prezzo fisso i s vínem za 7 lir, bollo 20 c., posluha 70 c. Bydlel jsem v hotelu Firenze nedaleko nádraží a platil jsem tuším 8 lir za pokoj.

Ráno v neděli dne 23. září odjížděl jsem do Livorna, jednoho z nejznamenitějších měst italských v moři tyrhenském. Je tu přístav, sídlo arcibiskupa a provincie. Prohlédl jsem si zdejší dóm a pozoroval život na přístavišti. Židé mají tu Synagogu. Ze zdejších náměstí vyniká Piazza Vittore Emanuele. Město od nádraží dosti vzdáleno. Vychází tu časopis „Gazetta livornese". V Livorně slavili právě 50 leté výročí úmrtí bojovníka za svobodu Italie Fr. Dominika Guerazzi, druha Mazziniho. Má tu pomník a po ulici rozdáván pamětní list „Ricordi a Moniti", vydaný péčí spolku „Fratellenza Artigiana". Odpoledne konala se slavnost na nedalekém Monte nero, kde se řečnilo o zásluhách zmíněného spisovatele. Chtěl jsem se zúčastniti této národní slavnosti, ale už jsem spěchal pro pokročilý čas do věčného města. Vyjel jsem tudíž z Livorna po obědě ve Trattoria La Frusta na Corso Amadeo, kde platil jsem za bollo 20 c., chléb 50 c., 1/4 l vína 1 l., coteletto 3.50 l., zpropitné 50 c.

Za Livornem kolem moře stále je rovina. Když trať dá se na levo od moře, přestávají vinice a vidíme pouze pole. Vidíme pásti se dobytek a ovce na polích. O 6. hodině přibyli jsme do Civitta vecchia. Po chvíli přestává denní světlo. Jedeme tak po tmě dvě hodiny, tu a tam spatřujeme světélka až o 8. hodině večerní vjíždíme do stazione Termini ve věčném městě. Tyto dvě hodiny jsou z celé mé cesty napříč Italií, co jsem neviděl krajinu, jíž jsem projížděl. Ostatní cestu vykonal jsem vesměs za světla denního.

(P. d.)

Alois Dostál:

Několik dopisů Fr. Zgody-Křena.*)

Na pohledce z Mořic na Hané, na faře dne 23. VII. r. 1900.

Pro vše, čím k Vám srdce sálá,
pohledka jen — přece malá.
Tam, kde Hané volná plyne voda,
Halda farář, Valoušek a Zgoda
srdečně vzpominají Kuldy tatíčka,
jak je naučila česká matička!

Podepsáni: Frant. Valoušek, Drahotín Halaban a K. Křen.

Na pohledce Dubany—Kostel, fara a škola, 20. IX. 1900.

My jsme u nás jako kmáni,
však ti Vaši talijáni,
ti jsou v pravdě vždycky k mání
a předobré k užívání
bez ustání.

Křen.

Na pohledce z Prostějova, kde jest zobrazen nejstarší dům „Hanácký žudr", vykládá, že „žudr" byl už v 14 století hospodou, kde čerpal K. Křen část „Strýčkových rozumů".

Do Památníku napsal „Zgoda—Křen, panáček" o Vánocích 1900.

„Na nebesích světla zlatá,
vůkol zpěv a zvonů znění:
jak jsi krásná, noci svatá,
Krista Pána Narození!"

Vždycky mne dojmou tyto verše našeho Vladimíra Šťastného. Je to jako koleda Vánoční. Je to jiskřička, je to jiskra, je to oheň, srdce celé hoří láskou k Ježíškovi — kéž tak i všecek náš milý národ československý.

Druhý zápis:

Šel jsem tu nedávno se strýčkem Částkem. „Hde dete, velebné pane?" ptali se strýček.

„Tak trochu na pole".

„Natož dež tam, tož do s váma, ežle beste nebel zlé".

„Ale jenom pojďte. Cesta je pro každého".

Strýček se zastavili: „Dež tak, tož nendo s vama ani krok."

„A proč?"

*) Část uveřejněna v Arše r. XII. č. 4—9.

„Tak to povídáte jenom na půl hobe, aby s vámi šil. A jak vás znám, tak máte nějaky špekolaci v hlavě a zas meslim smešlite něco do novin".

„Rád bych a nevím co. Poraďte".

Což napšete do novin tak: jak só ledi, tak je Pán Bůh".

Co tim míníte?"

„Šak vám to rozložím: dež bele žedi na pósči krom té drahé duše telata, což jaci bele, tak si boha odělale a odělali si tróbele tele!

A dež só ledi rozomně rozomni, což ten Pán Bůh to je ten náš staré Pán Bůh a co sme me lidi? Každé jak šošeň o troške a lebo jak hrnec. Drži, dokad nepokve. A dež pokve, což drátař a to je dochtor. A co muže? Nic a Pán Bůh muže všecko".

„A odkud to všecko máte?"

„Tode", — stryček okázali na čelo. „Debech bel béval štodyroval, což sem mohl bet e ve Vidni a dělat zákone. No šak to Pán Bůh všecko víje".

Rozešle sme se a do dnes přemýšlím o strýčkových slovech.

Fr. Zgoda — K. Křen.

V Dobanech na Hané 23. XII. 1900

Do druhého památníku slečny u kanovníka B. M. Kuldy napsáno:

V Dubanech na Hané, 23. XI. 1900.

Do Prostějova „k Milosrdným" přivezli na voze chlapce z blízké hanácké dědiny. Mlátili doma žentourem, či jak u nás říkají „mlatičkou". Chlapec, školák, popohánél koně a všetečný nebo nešika, zavadil kdesi rukou a najednou zavolal na jméno Boží.

Zastavili a už bylo pozdě. Měl ruku rozdrcenou až po loket.

Přivezli ho do Prostějova „k Milosrdným", položili chlapce na postel a chlapec nic, ač musil míti hrozné bolesti. Naznali v kláštere, že se musí chlapci vzíti ruka až po loket.

„Nebudeš se báti?"

„A co bech se bál? Matička mně povídala, že abech se nebál".

„A když ruku až po loket uřežeme?"

„No šak jož vim a šak mně to povídala matička".

Uřezali chudákovi až po loket ruku a ani slzy neuronil.

A divili jsme se všichni a přišla matička po několika dnech a „Polák", tak se chlapec jmenoval, už byl jak fík.

„A což Poldo, bolelo tě to?" ptal se dobrosrdečné lékař.

„Baf bolelo, ale matička povídala, abech se nebál a což sem se nebál a což sem to vedržel a matičko, pravda, že mě máte ráda?"

„Bať můj chlapečko, a včil mrzáčko, bať tě mám ráda, deť se moje dítě!“

„A matičko, vizete, že to ještě omim“.

„A co?“

„Dež sem si roko tak namačkal v tem strojo a dež sem plakal a ve také, ale že abech neplakal, že je to roka levá a že pravó roko mám zdravó a to že se bodo decke muct požehnat a vižete matičko, že to omim“.

A požehnal se synek a ráda byli matička, že mu zůstala ruka jedna, ruka pravá, a tou, že se mohl požehnati.

A je lidí naších tolik na světě a obě ruce mají a žádnou se nežehnají.

Frant. Zgoda—K. Křen.
panáček.

Item v Dubanech na Hané 23, II. 1900.

Když jsem byl studentem, slýchával jsem a sám později zpívával jsem písničku:

„Ještě jednou, dřív než umru,
měl bych Prahu viděti — “

Když jsem byl studentem, tož to vždycky bylo zvláště o prázdninách: ten Zgodů student a panáček? Tancuje, kouří, pije pivo, chodí s děvčaty na procházku a z toho by měl býti panáček? Ja kdyby nebylo Hanaček!

A ten student se stal přece panáčkem a nikde nikdy nezavadil, a stal se panáčkem rád, natož to je ten panáček Křen.

Bože, student, u nás na Moravě „student!“ Nás „studenty“ před čtvrt stoletím vychovali k n ě ž í. Nesmí ani jeden člověk inteligentní o nás říci, že by neměl příčiny políbiti knězi z. v d ě č n o s t i ruku!

Co je i n t e l i g e n c e m o r a v s k á (v Čechách poměrů neznám) n a š e n a f a r á c h, v c h u d ý c h k a p l a n k á c h m á s v ů j p ů v o d! Kněží pro střední školy vychovali!

Též já mám co děkovati takové kaplance ve svém rodišti v Kojetíně. Před šest a dvaceti lety u nás byl tehdejší „pátr Josef“ a nyní děkan v Kojetíně, vezl nás 7 kluků do Olomouce na studie a tehdejší ředitel gymnasia, slovutný Kosina, — dej mu Pán Bůh věčnou slávu, povídal a dodnes si to pamatuji: „Vy kluci budete se učiti? Zde velebný pán nám vodí každý rok jenom dobré žáky“.

No a učili jsme se. Jeden z nás hned první rok zemřel a ostatních šest — sami „panáčci“.

Dva jsou missionáři v Americe (P. Rynda a P. Dragoun), jeden je guardiánem kapucínů v Kolíně v Čechách (P. Aug. Kubeš), jeden je novicmistrem u Minoritů v Brně (P. Bon.

Hruška), jeden je farářem ve Vel. Petřvaldě(P. F. Kotek), no a ten poslední, tož to so já, jako ten šisté panáček.

Ale abych nezapomněl své řeči a vrátil se k tomu, jak jsem začal. Když jsem se stal „panáčkem", tož jsem měl troje přání ovšem túze světácké a přiznávám se to zkroušeně. První moje bylo koupiti si čamaru. Koupil jsem si ji, ač jak se po hanácku říká, jsem grošem smrděl. Druhé bylo, abych viděl Prahu. Viděl jsem ji už několikráte a třetí, abych viděl svaté město Řím a k tomu připojuji to, aby mně Pán Bůh věk prodloužil, ať už v žalosti nebo v radosti, jak to bude Jeho svatá vůle, abych se přece dočkal spokojenosti a štěstí svého milého národa! Aby všude platilo heslo Jiřího krále: „Pravda Páně vítězí!"

Fr. Zgoda—K. Křen.

Ignát Zháněl.

Z ráje přátel knih.

Vzpomínka na Lipsko.

Známo mi, že Jste, pane, mnoho cestoval, máte tedy jistě mnoho zkušeností, a mne by velmi zajímalo zvěděti od Vás, ve kterém hotelu Jste se cítil nejspokojenějším, řeknu, asi jako doma?"

„Odpusťte, pane, dříve, než na tuto Vaši laskavou otázku odpovím, budu Vám něco vyprávěti, co se mi jednou přihodilo na cestách. Vidíte, že hlava mi sešedivěla, tedy nemohu lézti na kopce. Za mlada jsem tak rád a často činil. Jakmile zkončila škola, již jsem jel do světa. Alpy mne vábily a byla rozkoš, státi na některé špici a podivovati se odtud krásnému světu".

„Měl-li jsem chuť se soudruhy vystoupiti na špice velehor, brávali jsme si vždy zkušeného vůdce; nikdy jsme nebyli tak lehkomyslní, abychom šli toliko dle značek a sami si hledali cestu. Nikdy nám nebylo líto vydání na vůdce. Šlo se docela jinak, když jsme měli vědomí, máme sebou zkušeného muže, ve svém oboru výtečníka, který ručí za šťastné provedení naší horské túry".

„A jsou mezi nimi skvostní přímo mužové! Jednou jsme vylezli na vysokou horu. Vůdce stoupl si do posice a náramně důležitě pravil: „Pánové! Račte mi věnovati sekundu pozornost! Tahle vyhlídka je nejkrásnější vyhlídka z celého světa!" Nafoukl se a jako vítěz díval se na nás.

My jsme se dívali jeden na druhého a neviděli nikde nic, co by dodalo tomuto místu takového věhlasu. Bylo viděti několik špic velehor, několik jezer, údolí, chalup, což lze všude pozorovati na vyhlídkách.

Vůdce stál jako jenerál sebevědomě a díval se na nás, jakoby nechápal, proč nejsme tak nadšení jako on.

Konečně se ozval a dodal: „Pánové, z tohoto bodu vidíte, prosím, najednou šest hospod, proto jsem tvrdil, že je tuto nejznamenitější vyhlídka z celého světa, nikde jinde na světě neshlédnete z jedné rozhledny najednou tolik hospod".

Dívali jsme se jako vyjevení na sebe a nevěděli, máme-li se zlobiti a domnívati se, že nás má vůdce za blázny, či máme-li se smát jeho podivínskému výkladu.

Zvítězila veselá nálada a my se smáli z plna hrdla, čemuž vůdce nerozuměl, mysle, že se smějeme jemu.

„Podobně pane dovolte, abych Vám řekl, kde jest dle mého osobního názoru nejkrásnější hotel na světě".

„Mám ze všech tisíců hotelů, v nichž jsem na cestách přebýval za nejkrásnější, hotel zvaný „U pošty" v Brémách".

„Ovšem, divíte se a ptáte se proč? Ihned vysvětlím".

„Jsem znám jako přítel knih, jsem zamilovaný do knih. Nuže, považte mou radost! Ponejprv přišel jsem do toho hotelu večer a jak mívám zvyk, dříve než ulehnu, prohlížím okolí, kam jdou okna z mé světnice a podobné věci, jež zajímají toho, kdo se někde ubytoval. Díval jsem se tedy také po okolí, ale neviděl pranic zvláštního".

„Ráno však, druhý den, když jsem vstal, oddělal záclony, vidím naproti dům, který má plno větších oken než u obyčejných domů. Ani nevěřím svým očím, okny vidím skříně, plné — knih. Mým protějškem jest městská knihovna. Tedy já jako knihomol nebydlil jsem nikde v krásnějším hotelu než tuto v Brémách, nikde jinde ve světě neměl jsem v hotelu tak skvostné vyhlídky na své miláčky knihy, jako tuto. — — —

Láska ku knihám zavedla pisatele několikráte již na cestách do ráje všech přátel knih, do Lipska. Pisatel myslí, že nebude nikdo znalý poměrů v knižním oboru odporovati, když nazve Lipsko „rájem přátel knih". Ale napřed ještě vzpomínku ze šťastného mládí.

Pisatel byl jako mladičký kněz kaplanem v Miroslavě. Byl tak šťasten, že měl na živu oba rodiče a proto samozřejmo, že rád jezdil za nimi. Měl však obavy, aby to nebylo nemilé šéfovi a jednou pronesl k němu tyto obavy.

„Pane Pater Ignáte! Co si myslíte! Já Vám přímo závidím! Kdybych měl rodiče, jak rád bych za nimi jezdil. I když pocházím až od české Sněžky, nelitoval bych cesty, jel bych třeba celou noc, abych se k nim dostal. Děkujte Bohu, že rodiče máte a jeďte si za nimi třeba každý čtvrtek. Váš pan otec má také v tento den prázdno, proto není-li jiné překážky ani se neptejte a jeďte si".

Pisatel odjel ve středu odpoledním vlakem do Brna za rodiči a jel opět zpět do Miroslavy ve čtvrtek vlakem, který projížděl tehdy Brnem odpoledne o čtyřech hodinách.

Ó jak sé těšil vždy na tento vlak! Jaký to byl pro něho nepopsatelně skvostný, ba pro jeho osobu ojediněle krásný pohled na jeden, někdy na dva železniční vozy, přivěšené ku osobnímu vlaku ihned za parostrojem. Byla na nich velká žlutá cedule s nápisem: „Knihy z Lipska do Vídně". Pisatel obcházel jako mlsná kočka okolo tohoto vozu, v němž bylo tolik knih, byl by nejraději očima pronikl do vnitřku, aby se pokochal pohledem na své miláčky. Zda jezdil tento vůz jednou za týden, toliko ve čtvrtek či častěji, toho ovšem pisatel neví.

Jak se mění tvářnost měst! Pisatel byl ponejprv v Lipsku před třiceti lety. Uprostřed města stála pevnost Pleissenburg, starý, zděmi obehnaný hrad, jako dosud v Brně uchovalý Špilberg, jenom že nebyl na návrší nýbrž na rovině, kol kolem bylo obrovské tržiště. Nyní je tu nádherná gotická radnice, patřící mezi nejvelkolepější stavby, nedaleko je katolický kostel. Vše zastaveno krásnými budovami. Tehdy bylo několik nádraží, nyní jest ústřední, největší prý v Evropě, má asi patnáct nástupišť.

Pisatel byl by si rád zajel opět do Lipska roku 1914, kdy tam byla pořádána knižní výstava, jíž jako přítel knih měl za svou povinnost navštíviti. Bohužel nedošlo k tomu ne jeho vinou, ale vinou právě vzešlé války. Měl tehdy tento cestovní program: V polovici července po ukončení školního roku odjede na tři neděle do vždy krásných a okouzlujících Švýcar. Ku konci prázdnin, poslední týden před počátkem školního roku odjede na tuto výstavu, na níž se tolik těšil a při níž by se byl poučil a vzdělal o mnohých pro přátele knih zajímavých věcech.

Ale jak často osvědčuje se v životě pravdivost pravé moudrosti lidu, jehož přísloví zní: „Člověk míní, Pán Bůh mění".

Dne 26. července v neděli roku 1914 sloužil pisatel mši svatou v Bazileji. Když přišel od oltáře, čekal na něho tamnější farář a pravil mu: „Pane kolego, máme válku, váš císař ji vypověděl Srbsku!" tak dozvěděl se o válce. Byl již čtrnáct dní ve světě, měl zásadu, že chtěje si odpočinouti ode všeho, nečetl na cestě žádných novin, neměl tušení, že se věci tak přiostřily. Večer téhož dne dojel do Lausany a tam již byly nalepeny plakáty, které upokojovaly lid, aby se nebál války, že státní rada Švýcarská zařídí vše, co potřebí k zajištění hranic státu. Náměstí i ulice byly plny lidu, rokujícího o válce.

(P. d.)

AKTUALITY ZE ŽIVOTA UMĚLECKÉHO.

Referuje Josef Hronek.

Z pražských výstav:

U Rélinka v Klementinum. Čtyřicet kartonů Rélinkových pokouší se vniknouti do tajů talmudu. Jako s odporem odvracíte se od persiflaží Kupkových, Holárkových, Pannových a j., které sesměšňují Písmo sv., neuspokojí vás ani Rélink, který traktuje teorii talmudu se stanoviska sarkastického antisemity Není v tom umění! Rélink ukázal lepší věci, zde pateticky upřílišuje.

V Rubšově salonu v Praze vystavuje nevýbojné, idylicky klidné obrazy a obrázky František Holan. Ukazuje školu Kalvodovu. Nejšťastnější jest v motivu „Z jara", „Ve žních", „Trmalův statek" a v několika menších olejích. Jeho impressionisticky viděná krajina nepřináší ničeho nového, ano spíše postrádá oné určitosti výrazové, kterou jsme uvykli viděti na plátnech Holanových předchůdců.

Karel Myslbek v Síni Mánesa jest op avdovou událostí. Pietní čin S. V. U. Mánes, který vzpomíná souborem Myslbekovým (1874—1915. jeho desátiletého výročí úmrtí, ukazuje „proletářské náměty", aristokratické umění". Tato charakteristika Williamem Ritterem podaná, která řadí Myslbeka za Preisslera a Švabinského, nejlépe ukazuje velikost opravdového umění malířova, jehož základní ton jest tak blízkého duševního rodu barda lidské bídy Petra Bezruče. Hle: „Odpočívající dělníci", „Nemocnice", „Neštěstí", „Vystěhovalci", „Utopenec", „Žebráci" — „V umrlčí komoře", „Slepec" to jsou Myslbekovy proletářské náměty. Syn velikého sochaře, mistra Josefa Myslbeka nosí chmurnou vidinu bídy a utrpení lidského ve svém srdci, násilně ji potlačuje, neboť otec nedovoluje mu studovati malířskou akademii, ač přece potají vedle studií universitních pracuje u prof. Pirnera a Hynaise a vystavuje své dílo v Mánesu (1903, 1904) pod jménem Frant. Voves. V krvi jeho bylo po otci, že úkol umělcův chápal vážně Myslbekův „Starý pierrot" (na výstavě oleje není, jen kresby tužkou) napovídá názor umělcův na život, v němž také sám tragicky končí dříve než nalezlo jeho umění definitivní formy.

VARIA.

Vojtěch Hynais †. Dlouho nepřežil svých sedmdesátin profesor a čestný doktor Vojtěch Hynais. Oslavy jich jakoby by byly mu dobrotivým osudem dopřány, než zhaslo oko umělcovo. Pohřeb Hynaisův — jak Praha dovede příslovečně vypraviti — byl officielním uzávěrem těchto oslav. Nechyběl ani umění milovný biskup Dr. Podlaha, který velikého malíře na poslední cestě doprovodil. Suverénní mistr kresby, s níž snoubí se nejjemnější finesy barvy, zůstavil po sobě dílo dokonalé, bezvadné!

Ochrana památek. Jak důvodné bylo naše upozornění v příčině ochrany památek zejména církevních vidno z oběžníku zem. správy politické, který jest nyní intimován politickými úřady, v Praze pak magistrátem farním úřadům. V oběžníku se sděluje:

Na základě výnosu minist. vnitra ze dne 12. ledna 1925 č. 72449/1924/9 a s poukazem na svůj oběžník ze dne 19./11. 1924 číslo 475633—6—3960 ai 1924, týkající se ochrany památek a opatření proti jich ohrožování, uložila zem. správa politická všem politickým úřadům, aby zcizování starých kostelních památek, o něž se v poslední době mnohé osoby pokoušejí, zamezily.

Dávajíce o tom tamnímu farnímu úřadu věděti, vyzýváme jej, aby především on jako bezprostřední správce kostela, zachování všech kostelních památek měl na mysli.

O tom dáváme zároveň věděti policejnímu ředitelství v Praze se žádostí o spolupráci v tom směru.

K tomu podotýkáme, že ještě nyní i v našich listech činí se inseráty nabídky koupě odložených paramentů a starožitností všeho druhu z depositářů chrámových. Na kněze se sice někteří neodvažují, ale snaží se získati chrámové zaměstnance.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Hugo Salus: **Modré okno.** Se svolením autora přeložil Jan Grmela. Nákladem J. Krále. Praha-Smíchov. Cena 15 Kč.

Pražský lékař a německý básník Hugo Salus napsal řadu básní a rozkošných genrových obrázků. Nakladatel Král vydal v překladě jeho Erotické novelly a nyní drobnou pohádku „Modré okno". V osamělém kostelíčku uprostřed lesa, kam básník zabloudil, upoutal jeho pozornost náhrobek šlechtické dívky, na který dopadaly paprsky sluneční, lámané modrou okenní tabulkou, oživující bledý, smutný obličej. V duši básníkově vynořil se příběh té dívky, její láska k rytířskému synku a jejich společná smrt. Je to krásná pohádka, plná poesie, čisté lásky a nesplněné touhy. Neštěstí matky, neštěstí dcery a jejího snoubence podány tu a vylíčeny tak duchaplně a originelně, že zaujmou a upoutají duši čtenáře. Je to drobná knížečka vřele procítěných momentů, která překvapuje hloubkou myšlenek, která jistě každému se zalíbí. K.

Ivan Suk: **Srdce na kovadlině.** Prosy 1920—1924. Nakladatel A. Král. Praha 1925. Stran 94. Cena Kč 7·

Autor podává tu devět prací z ovzduší života proletářského. Dnes je sám přesvědčen, že by „této knížky dnes nenapsal ani tehdy, kdyby s jejich formou dosud souhlasil." Nejsou to povídky, ale drobné příběhy z války a ze života proletářského. Mnohé stati chybí děj, ucelenost a jednotnost. Někde je jen pouhý námět. Nejlépe ještě vystižena situace v nejdelší práci „Stávka". Mnohé nevhodné a triviální výrazy mohly odpadnouti. Autor náleží k nejmladší generaci spisovatelů a vydal dvě knihy básní. Na všem viděti ještě neustálenost životní a v názorech přestřelování a radikálčení, tak oblíbené u mladých. K.

Frank Boston: **Golden Star Line.** (Odpověď moře) Román. Nakladatel Ad. Synek, Praha VII. Stran 250. Cena Kč 28·—.

Děj románu odehrává se za několik let po světové válce. Společnosti Golden Star Line nejbohatší v Americe, která má nejkrásnější parníky ku přeplavbě do Evropy tajemným způsobem zmizí parník „Titania". Po něm mizí na témž místě i jiné lodi téže společnosti a na burse akcie společnosti klesají. Místopředseda správní rady Reach s manželkou podnikne cestu na lodi, aby vypátral ničitele lodí, ale i on a loď se potopí. Jakéhosi světla dopátrá se bratr manželky Reachovy Ellnory, ale i on zahyne na výpravě s lodí na nebezpečném místě Potom mizí i lodi jiných společností. Na vypátrání příčiny zániku lodí vypraví Amerika výpravu, kde čtenář obdivuje práci letadel, hydroplánů a ponorek, tak jako již dříve se zájmem sledoval zprávy radiotelegrafické, telefotofonu a jiných vynálezů

v tomto oboru. Teprve když spojí se všechny státy k veliké výpravě proti nepřítelí, poznají, že tu pracuje ponorka, která tajemným plynem omamuje vše na lodi, tu vylupuje a potápí. Zajímavé stíhání ponorky na pustý ostrov Rockau, v jehož jeskyni Oliver Shark se svými druhy je ubytován, používaje všech vymožeností moderní techniky, je mistrně vylíčeno. I obležení ostrova a dobývání jeho s použitím opět nejmodernějších vynálezů techniky je podáno přímo dramaticky. Záhada rozluštěna a obyvatelé ostrova zničeni tím, čím dříve ničili lodi, otravnými plyny. Spisovatel tohoto dobrodružného románu psaného po verneovsku, ukázati chtěl asi momenty z války budoucnosti, kdy otravné plyny, ponorky a aeroplany, vynálezy v radiotelefonii hráti budou hlavní úkoly. Vše se mu dobře podařilo. Malé episody: vzbouření lidu v New-Yorku, vystoupení detektiva Boba, láska Olivera k Elinor a jiné, ožívují děj románu, který se velmi pěkně čte a neodborníku dává nahlédnouti na budoucí úspěchy techniky a pozorovati moderní vynálezy a jejich účinky. Poutavý a zajímavý tento román jistě přečte každý se zájmem. Vřele doporučujeme. Kšk.

Quido Maria Vyskočil: **O sličné podloudnici.** Romance z Orlických hor. Nakladatelství „Ostrov" na Žižkově. 142 str. Cena Kč 12·—. S elegantní obálkou a barevným portrétem autora od mistra J. Dědiny.

Děj odehrává se v zajímavém prostředí našich pohraničných hvozdů, kde pašeráci provozují své obtížné a nebezpečné zaměstnání. Nepřátelé jejich jsou hraničáři a proti nim osvědčují se dvě listi — ženy a karty. Dcera po zemřelém pašerákovi Solarovi, Milena, zamiluje se do hraničára Pavla. Provozuje po otci zděděné zaměstnání, ale po dobrodružstvích a nástrahách dochází štěstí s Pavlem. Mistrná líceň, bohatý děj udržují čtenáře až do konce v plném zájmu. Jemná a pěkná romance zakončena básní opěvující Orlické hory. Doporučujeme. —k.

Gerald Burcard: **Tibetský Tygr.** Dobrodružný román. Přeložil Antonín Boh. Šrámek. Knihovny dobrodružných románů „Iris", svazek 3. Praha 1925. Cena 19 Kč 80 h. —

Anglický podplukovník Geoffrey Barraclough byl vyslán anglickým ministerstvem zahraničních věcí tajně do Tibetu, aby vypátral činnost záhadné čínské bandy, která řádila v Indii, vedena náčelníkem, známým jménem „Tibetský Tygr". — Román je plín napínavých záhad: líčí statečnost Geoffreyovu a Phyllidy Merrirewsové, dívky, do které se zamiloval při setkání v Port Saidu; líčí jak byli zajati v Himalayích a odvlečeni do kláštera v nitru hory Kaltas; vypráví o hrůzách a divech, které zažili v klášteře lamů. Čtenář tu poznává, že „Tibet je vlastně zemí vyznavačů ďábla a lamové jsou jen posly mezi obyvatelstvem a jimi vyznávanými zloduchy." (Str. 110.) Rychlý spád děje líčí, jak ve třech dnech byli vysvobozeni přítelem Geoffreyovým a rozřešena neočekávaná záhada, kdo vlastně byl obávaným „Tygrem". Čtenář románu, jak napsaly „Times" o originálu, nedovede odložiti knihy, jakmile pronikne do „Tygrova" doupěte. Platí to i o plynném a pěkném překladu, který velmi dobře se čte. Román tento, třeba by v něm bylo plno vražd a zabíjení, možno vřele našim čtenářům doporučiti. Přečtou jej jistě se zájmem a v mnohém nabudou poučení o záhadných lamaistických klášteřích. K.

O. Swett Marden: **Strůjce svého štěstí.** Z angličiny přeložil Ph. Dr. Gustav Žďárský. Vydal Jos. R. Vilímek. Cena Kč 18.

Myšlenka Mardenova jest: „Chcete-li býti vůdcem, chcete-li býti mužem, který mistrovsky koná velké věci, musíte míti program a plniti jej." A tento veliký program sám se čtenáři sestavuje, nové myšlenky a nová poznání v něm probouzí v uvedeném poučném díle. Obsahem těchto idejí jest vědomí nekonečných možností, jsou posud ztajeny v lidském duchu — nekonečné to cesty, zdroje a síly, dřímající ve správném myšlení a usuzování. Tato nejdůležitější kniha Mardenova posud nebyla do češtiny přeložena.

Klement Mariánský: Duha míru. Básně. V Praze 1925. Tiskem Československé akc. tiskárny v Praze. — Nákladem vlastním. Cena 10 Kč.

Kromě četných básní uveřejněných v různých časopisech, zvláště pak v měsíčníku „Poklad věřících", jehož jest Václav Švec (Klem. Mariánský) redaktorem, vydal týž již tři sbírky básní, totiž: „Před svatostánkem" „V záři kříže" a I. díl sbírky „Brevíř eucharistický" (II. a III. díl jsou do tisku připraveny); k těm přidružila se nyní „Duha míru" (114 str.), jež svým vzletem a něhou rovná se sbírkám předešlým. Ukázkou uvádím hned úryvek z básně první:

„Boží duha — jak lid český mluví tklivě —
most je k nebi majestátně závratný;
jedinečný v kráse strmé, ohromivé,
velebný a velkolepě úchvatný!

Slunce s jedné — mraky temné s druhé strany
sklenuly ten tichý zázrak vesmíru,
prškou paprsků proud kapek zulíbaný
v jasný úsměv rozkvet velkém po smíru.
Slunce Bůh své lásky paprsky tak noří
do perliček růženeckých Zdravasů,
oblouk jeho v barvách duhy živě hoří:
rubín s ametystem pojí k topasu" atd.

Nebo z básně: „Český legionář".

„Šel na vojnu hoch statný z jižních Čech,
z mateřských loktů vyvinul se stěží;
sám těžce dusil v hrudi bolný vzdech —
ach, tušení, vstříc smrti odtud běží."

Přeběhl k legiím, byl však chycen a odsouzen k smrti; nezbyl mu než růženeček od matky, i prosí kněze:

„Ten růženeček, drahou památku,
v mé krvi smočte za vlast tryskající;
to poslední můj pozdrav pro matku,
ten potěší ji v bolu klesající" . . .

Doporučuji krásnou knihu tuto vřele. Prok. Zaletěl.

Ředitel Jan Bušek: **Trojice slavných českých mistrů houslí.** Vydal hudební závod A. Neuberta. Cena Kč 5.

O třech slavných houslistech pojednává kniha Buškova a to o Leopoldu Jansovi, Janu V. Kalivodovi a Janu Vaňkovi. Těchto tří mistrů vylíčen život a působení. Jsou to spolu skladatelé, kteří ponejvíce působí v cizině, ale hlásí se k českému národu. Za krátkou dobu dosáhli světového jména. Spis svědčí o důkladném bádání v archivech, matrikách, rodištích a působištích skladatelů v cizině. Kniha jest ozdobena zajímavými illustracemi, podobiznami, pohledy na rodné domy atd.

N. G. Garin (Michajlovskij): **Inženýři.** (Tóma a jeho kamarádi.) Přeložil Aleš Silva a H. Hackenschmied. Vydal Jan Sváček. 1925. Cena Kč 25.

Spis tento jest pokračováním knihy „Studenti" a líčí se tu vstup do praktického života inženýra plného touhy vyniknouti v tomto oboru, v němž sice theoreticky jakž tak se vzdělal, ale prakticky ví mnohem méně než obyčejný dělník, na stavbě delší dobu pracující. Nenedostává se jisté dávky humoru, líčení pověstného ruského úplatkářství a j. Mladý inženýr posléze vítězí, získá si přízeň mnohých svých podřízených a také od nadřízených se mu dostává chvály a uznání. Do románu vetkány i nitky erotické. Vyniká barvitost líčení, jasnost podání a realistická kresba

Alexander Dumas: **Sňatky otce Olifusa.** Román. Přeložil H. M. Vilím. Vydalo Zemědělské knihkupectví (A. Neubert). Cena Kč 9.

Fantasticky a poněkud humoristicky autor vyličuje, jak se oženil s mořskou pannou, potom před ní uprchl do Asie, ale ta se mu zjevuje při každém dobrodružství, jež chce prožíti a překáží v novém sňatku. Fantastická jsou líčení poměrů v záhadných krajích a na dobrodružných námořních cestách Do děje připleten františkánský zpovědník stejně jako pohanský kněz. Nejde tu o poučení jako o zábavu a čtenář jistě se ve „Sňatcích otce Olifusa" mnoha veselým stránkám a vtipům zasměje.

Frames Hodgson Burnettová: **Jak se stala markýzou.** — **Krásná sestra Joseova.** Přeložil Karel Weinfurter. Illustroval A. L. Salač. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert. Cena Kč 20.

Spisovatelka patří mezi nejčtenější a možno říci, mezi nejoblíbenější americké spisovatelky. Od ní jest také známý „Malý lord". Tyto romány uvádějí čtenáře do anglických šlechtických domů a líčí jejich život. Mladé pracovité děvče dostalo se do šlechtické rodiny, kde svojí něžností a roztomilostí vzbudí lásku bohatého lorda, jenž ji pojme za manželku. Upadnuvši do špatných rukou, posléze vyvázne z nástrah a dožívá se pluého štěstí. Druhý děj se odehrává ve Španělsku, kde krásná Pepita po různých utrpeních, bolestech a odříkáních dochází štěstí. Obě práce jsou velice zajímavé

NĚMECKÁ.

Im Banne der Ngil. Ein Roman aus Kamerun von Hermann Skolaster. Herder, 1925, 8°, IV. a 272, váz. 4·40 M.

Čtenář béře román do ruky s jakousi obavou, neboť dle nápisu jest děj vzat ze života černochů kamerunských, čehož dosud v románu nebylo použito. Ale brzy pominou obavy, líčí se tu velkolepá příroda, život a zvyky černochů, pohanů před dobou, než Němci se zmocnili Kamerunu. Spisovatel žil mezi nimi mnoho let, měl příležitost vniknouti do jejich duševního života. Líčí jejich vzájemné boje, hlavní pozornost věnuje záhubné, zločinné činnosti kouzelníků, kteří tvořili družstvo, proti jehož moci byli všichni černoši a jejich pohlaváři skoro naprosto bezmocni. Ngil je jméno těchto kouzelníků.

I „láska" nezbytná v románu vzata ze života černochů. Mladík černoch, který byl nějakou dobu sluhou na anglické lodi vrátí se domů a zamiluje se do dcery pohlavára. Protože ji chce též za ženu Ngil, povstává mnoho překážek, do nichž velmi účelně též zasahuje anglická vojenská loď, která podstupuje boje s námořními lupiči. Konečně se dostanou oba hrdinové tohoto románu za sebe a stali se též katolíky. Autor chce zvýšiti zájem pro misie, což se mu podařilo. Ignát Zháněl.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Ředitel **Fr. H. Žundálek** připravuje do letošního ročníku „Vlasti" studii o „Srbské matici" k památce jejího stoletého založení. (—105).

Básník **Gab. Ronaj**, který vydal knižně sbírku básní „Pane smiluj se nad námi", povídky „Vítězná píseň", drama „Sluneční píseň" a historickou hru „Svatý Vít", má připraveno do tisku velké biblické drama o 5. jedn. nazvané „Judity" je psáno blankversem. — Do „Vlasti" napsal r. 1917 velkou báseň „Stálé boje". (—105).

Spisovatel MUDr. Josef Svítil—**Jan Karník** připravuje knihu „Pod peruti bílého orla", výbor to statí z oboru polské kultury, jejímž je vynikajícím znalcem a nadšeným propagatorem. Před lety psával slovutný spisovatel i do „Vlasti", doufáme, že se nám podaří opět nějaké příspěvky k obohacení našeho listu od něho získati. (— 105.)

Spisovatel **Antonín Hrůza** jehož povídku „O m y l?“ počínáme právě ve „Vlasti“ otiskovati vydá v krátké době nákladem Občanské tiskárny v Brně román „Krystaři“, který byl poctěn cenou „Družiny literární a umělecké“ v Olomouci. Dříve již vydal knižně povídky: „Bludné touhy“ a „Ze svahů příkrých“. (--105.)

Družina literární a umělecká v Olomouci, sdružení katol. spisovatelů moravských, chystá svým členům přispívajícím — roční příspěvek 24 Kč — tři knižní prémie pro budoucí rok: Román F r a n t. O d v a l i l a: „S v í t á n í“ (Děj na Moravě kolem r. 1700; knihu hanáckých humoresek dra J a r o s l a v a Ř e h u l k y: „S t r é c i“; dramatickou báseň F r. S t í ž o v s k é h o: M a r i á n s k ý s l o u p“ (historie sloupu na Staroměstském náměstí i jeho obnova v budoucnosti). Členské přihlášky přijímá Administrace Družiny literární a umělecké v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Čtenářům a milovníkům knih naskytá se vhodná příležitost opatřiti si opravdu dobré, umělecky hodnotné, typograficky pěkně vypravené laciné knihy. (—105).

Odborný spisovatel inženýr **Ant. Šrámek**, od něhož právě vyšel odborný spis „Bezdrátová telefonie“ a který pod pseudonymem F r a n k. A. B o s t o n vydal dobrodružné romány: „Golden Star Line“. „Tajemství kapských diamantů (otiskuje „Pražský večerník“ ve své románové příloze) a „Ledem k zlatu“, vydá jako IV. svazek knihovny dobrodružných románů „Iris“, nový román „Odkaz posledního cara“. Na zajímavé romány ty, které vynikají nad jiné toho druhu, upozorňujeme čtenáře. (—105).

Výbor nejlepších spisů Q. M. Vyskočila. Nakladatelství „Ostrov“ na Žižkově, Havlíčkova ul. 29., rozhodlo se vydati výbor nejlepších spisů tohoto hledaného spisovatele. Jako první svazek vyšel rozkošný románek lásky z orlických hor, jehož děj čerpán ze skutečné události: „O s l i č n é p o d l o u d n i c i“. Další svazky budou rychle následovati. Do konce listopadu vyjdou: „V y z n a v a č i s l u n c e“, lesní román, jenž uveden právě na filmovou scénu, dále „R o m á n j e d n o h o a m n o h ý c h“, mohutný obraz ze současného pražského života, a svazek milostných příběhů „H r y s p a n e n k a m i“. Nakladatelství „Ostrov“ vypisuje subskripci na tuto sbírku. (—105).

Profesor starozákonní exegese na universitě ve Fryburku ve Švýcarích **Dr. Vincenc Zapletal O. Praed.** rodák z Moravy (ve Vilímově 15. ledna 1867) napsal vedle mnohých vědeckých spisů i b i b l i c k é r o m á n y: Dcera Jeftova (2. vyd. 1924); David a Saul (1921), David a Betsabe (1923). Všechny tři vyšly německy v Padebornu. Letos vyšel tamtéž nový jeho román: „Mojžíš, který hledá Boha“ a nakladatel oznamuje, že v brzku vyjde další: „Mojžíš vůdce lidu“. Nenalezl by se u nás někdo, kdo by některý z těch románů přeložil? Snad i nakladatel by se nalezl pro vydání tak znamenitých knih. (—105).

Památná místa našeho kraje je sbírka monografií, kterou vydává L a d i s l a v L á b e k, správce městského národopisného musea v Plzni, horlivý pracovník v oboru kulturní historie. Ve sbírce té obeznamuje širší vrstvy obyvatelstva s krajem plzeňským. Dříve již vydal Monografii hradu Bubnu, tvrze a osady Plzenice a nyní jako druhé číslo sbírky spis: H ů r k a v P l z e n c i, b ý v a l ý h r a d P l z e ň. (—105).

Zvláštní článek přinesly **Lidové Listy** v č. 203., 205., 208. a 210 „Po stopách Jiráskova „Temna“ z péra J. Resla, jenž důkladně prostudoval pamětní knihy v Dobrušce a Bílém Újezdě; podává i poplatky na Skalce a mnohé zprávy v „Temnu“ uvádí na pravou míru, jako že v matrikách nejsou jména s příslušným charakterem vždy uvedena, misle se v udaném roce neodbývala a podobně. Článek prý vyjde též samostatně. Jsme zvědavi, zdaž vůbec nebo co se na článek onen odpoví.

Welsův nový román. V Anglii je vzrušení nad románem největšího žijícího romanopisce H. G. Welse „Bealby“, v němž zachyceny typy moderního poválečného života dravě karikované a směle vyzdvižené ze změti sociální tvárnosti současné Anglie. („Illustr. Noviny“.)

Zlatá Praha, 26 sešitů, ročně stojí 169 Kč, s přemií o 30 Kč více. Sešit 6 K o 20 str.

Vilímkova knihovna roč. XXV. počíná uveřejňovati redakcí Fr. Sekaniny pozoruhodnou knihu ruského spisovatele E. N. Čirikova „Láska komisaře Muraněva", která posud jinde nebyla tištěna. Následovati budou spisy Rudolfa Medka „Mohutný sen" (čtvrtá část epochálního Medkova cyklu válečného), Fr. Manzy, Terezy Novákové, Karla Hlouchy, Libuše Baudyšové, Jos. Jahody a jiných.

V Družině literární a umělecké v Olomouci usneseno, že autoři (!) a nakladatelé musí Družině redakční výtisky posílat a recensory příslušně honorovat. (!) Usneseno zjistit nejprv, kdo z členů Družiny by se chtěl věnovati recensi. Až budou referenti nalezeni, nabídnou se nakladatelům. Členové Družiny ať také oznamují do Olomouce, co kde vydali, a posílají redakční výtisky. Odměny recensentům jest něco zcela nového, a aby je dávali autoři, sotva se dá docíliti.

Nový literární měsíčník ohlašuje se ze Slezska a to mladých autorů, propagující moderní umění. Povede jej redakce „Kruhu".

Svatobor udělil cenu kněze Václ. Beneše-Třebízského J. Fr. Karasovi (za dílo „Ondra Foltýn").

Důkladnost kritiky. „Naše Řeč" v čís. 7. posuzuje Jaroslava Maria „Panstvo v talárů" co do tvarosloví, pravopisu na 14 stranách.

K posavadním homiletickým listům přistupuje **Živé Slovo,** které ve sv. II. přináší šest promluv na památné dny národní: První máj (3), Svátek svobody (3). K nim by se vhodně měly přiřaditi svátky českých patronů.

Velkolepé dílo k poznání českého písemnictví se ohlašuje **Obrázkové dějiny literatury české.** Sepsali G. Pallas a Vojt. Zelinka. Celkem 900 stran, přes 1000 obrazů, barevné přílohy, 30 sešitů po Kč 3·50.

Zvláštní román počal uveřejňovati americký „Hlas" pod názvem „Lutherova cesta za nevěstou". Sepsal Konrád von Bolanden. Přeložil G. J. Beneš.

Zvon v č. 3, opakuje, co kdysi napsal St. K. Neumann v knize „Přede dveřmi Pantheonu". Je to nesmysl: „Tendenční slátaniny socialistické nebo klerikální jsou právě tak pornografické (!) jako oplzlé povídky nebo hnusné (!) náboženské barvotisky".

Rašínův kalendář rodinný na rok 1926 vydalo „Družstvo Živnostenského tisku a vydavatelstva". Není to název nevhodný?

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Prof. dr. Richard Špaček zemřel 23. září t. r. Narodil se 23. listopadu 1864 v Laškově u Prostějova, studoval v Olomouci, z reálky přešel jako katecheta na gymnasium a r. 1903 na fakultu. Přednášel dogmatiku. Byl předsedou Matice cyrilometodějské, ve výboru Moravsko-slovenské banky, měl důležité referáty v konsistoři. V posledních letech soustředil se úplně na svoji „Katolické věrouce", jejíž části vyšly v Děd. sv. Prokopa. R. 1923 jmenován pap. domácím prelátem.

Opatem v Emauzích zvolen 18. září posavadní administrátor **Arnošt Vykoukal.** Týž se narodil 7. května 1879 v Žernovce na Česko-Brodsku, řeholní sliby složil r. 1901, studoval filosofii v Praze, theologii v Beuronu a tři léta v Belgii na katol. université v Lovani. Pěstuje hlavně umění círk.

dějin a dějin liturgie, z níž připravil obšírnou práci, ke které mu bylo pracovati v největších knihovnách evropských. Veliké zásluhy má o Emauzy, založené otcem vlasti Karlem IV.

Fr. Korec, děkan v. v. slaví jubileum 55 letého kněžství. Narozen 14. ledna 1844, působil na rozličných místech, až odešel do Čučic u Oslavan do pense. Dr. Al. Kolísek zmiňuje se o něm pochvalně v monografii „Za miláčky našimi". Veřejně byl činným (s Pl. Mathonem) ve vydávání „Hlasu", „Obzoru" a jiných katol. listů.

Abrahaminy 20. září t. r. oslavil arcib. notář **Arnošt Oliva**, snažlivý organisátor, katecheta, literát, činný v životě spolkovém, kulturním, politickém, neúnavný sběratel na nový chrám na periferii. Dlouhou dobu dodával zajímavé články do „Našich Listů", které kdysi též redigoval. Co se jubilant nařečnil po Čechách, nakázal, napsal. Přispívá do „Vychovatele", „Vychovatelských Listů", do „Čecha" a jinam.

Osmdesátin dožil kanovník Mons **Fr. Richard Osvald** v Trnavě, publicista, spisovatel, člen v. asteneckých spolků. Literární jeho činnost se datuje od r. 1869. Redigoval „Katol. Noviny", „Kazatelnu", „Knižnicu katechetickou", „Literárné Listy" a j. Vlastním nákladem vydal knih ve výši 100. Působí ve spolku „Sv. Vojtecha", v „Matici Slovenskej", „Muzeálnej Slov. Společnosti" a j. R. 1920 zvolen do senátu, ale brzo se mandátu vzdal.

František Kysely, sedmdesátiletý básník, jenž se na delší dobu odmlčel, připravil do tisku Knihu lyriky a epiky ve čtyřech částech. Odmlčení jeho se přičítá jakémusi nepříznivému posudku. Nelze hned pro nějakou kritiku házeti péro do trní.

Ve Frascati v Italii oslavil dne 17. října své šedesátiny **Msgre Ph. a Th. Dr. Josef Vajs**, profesor staroslověnštiny a staroslovanské liturgie na theol. fakultě univ. Karlovy. Za svých studií na ostrově Krku pracoval s biskupem Drem Mahničem na literárních pracích o jazyku hlaholském. Vydal několik spisů a napsal řadu článků z biblického studia staroslovanského. Uvádíme: „Slovênski psaltir", „Psalterium Palaeoslovenicum croaticoylagoliticum", „Abecedarium Palaeoslovenicum". Nyní pracuje na vydání staroslovenského misálu v úpravě nynějšího misálu římského pro upotřebení v Jihoslavii. (— 105).

Profesor pastýřského bohosloví a komandér řádu křižovníků v Praze **PhDr. Gabriel Pecháček** dožil dne 25. října sedmdesátého roku svého věku. Byl od roku 1888 profesorem pastýřského bohosloví, katechetiky a methodiky v Hradci Králové a roku 1892 povolán byl na českou theol. fakultu university Karlovy. Veliký spis jeho „Zpovědnice" vyšel nákladem „Dědictví svatého Prokopa". Svou učitelskou a literární činností, svým milým jednáním zapsal se v srdce svých přečetných posluchačů. (—105.)

Dne 3. října odhalen pomník prof. **Arnoštu Denisovi** v rodném jeho městě Nimes ve Francii. (—105.)

Podle norských pověstí a tvrzení norských dějepisců jest objevitelem **Ameriky odvážný Nor Leif Ericson**, jenž žil v **devátém století**. Přistál v území Massachusetto s malou lodí pět set let před Kolumbem. (—105.)

Zvláštností Prahy jest čítárna Akademického domu, **největší čítárna** v republice, mající 1400 listů a revuí z celého světa. Připojená knihovna čítá 50.000 svazků. Je umístěna v býv. Strakově Akademii. (105.)

V Praze je veliká a bohatá **ruská knihovna a čítárna**, která má přes 33.000 knih a několik set časopisů. Za rok 1924 navštívilo knihovnu samou 55.615 lidí, kteří si vypůjčili přes 61.000 knih. (105.)

V říjnu bylo tomu 50 roků co Augustin Geringer založil v Chicagu **první český denik „Svornost"**. Zakladatel dočkal se jsa stár 83 let jubilea toho časopisu. Mezi blahopřejnými projevy byl zvlášt pozoruhodný dopis Elišky Krásnohorské. (—105.)

Památka J. K. Tyla, autora naší národní hymny, vlasteneckého literáta, divadelníka, umělce i politika, jehož 70. výročí smrti připadne na 11. července 1926, má býti zvěčněna postavením pomníku, pak Tylova domu v Plzni a v Praze, jakož i Tylova divadla v Hoře Kutné. Za tím účelem pořádá se všeobecná sbírka. (—105.)

Českým autorům. Divadelní Matice v rámci Tylových oslav hodlá na některé pražské scéně provésti novou hru o Tylovi. Kdo má podobnou práci v rukopise, nebo kdo ví o existenci hledané novinky, nechť laskavě dopíše kanceláři Matice Divadelní v Praze-II., Ostrovní ul. 16.

Památce hudebního skladatele Zdeňka Fibicha. Dne 15. října bylo tomu právě 25 let, co zemřel v Praze v mužném věku jeden z nejpřednějších skladatelů českých, mistr Zdeněk Fibich, narozený dne 21. prosince 1850 v Šebořicích u Čáslavě, kde jeho otec byl lesmistrem. Fibichovy opery zjednaly mu slávu a členství Akademie věd. Rovněž vyniká v církevních skladbách, z nichž zejména známá jest jeho mše F-dur, jako četné symfonie, sbory, díla komorní a j. Počet všech jeho skladeb dostoupil počtu 650, což svědčí o jeho úžasné plodnosti. (—105.)

Oskar Nedbal, ředitel bratislavské opery dokončuje hudbu k baletu, jehož libreto napsala panující rumunská královna Marie. Premiéra tohoto baletu má býti příštího roku v Bratislavě a mistr Nedbal hodlá k ní pozvati autorku libreta. (—105.)

Pěvecký spolek „Křížkovský“ z Prahy-Karlína na svém zájezdu do Bulharska měl ve Varně, ve Staré Zagoře, Trnovu, Rusčuku veliké úspěchy a koncertoval v sálech úplně vyprodaných. (—106.)

Královně dánské Dagmar z rodu Přemyslovců, kterou tak krásně líčí Sv. Čech i V. Beneš-Třebízský a která se v Dánsku ctí jako světice, má býti pořízena pamětní deska na jejím hrobě v Ringstedu. Akci vede „Svaz srdce matčina“. (—105.)

Změna v Pražském semináři. Po 27 letech odchází odtud do Vincentina ředitel Msgr. Jan Říhánek (nar. v Doubravce u Plzně 11. ledna 1853). Týž byl i literárně činný, vydal několik nábožensky výchovných brožur, jež ve statisících se rozšířily mezi lid: Svým nákladem vydal a rozšířil „Vůdce bohoslovců“. Na jeho místo nastoupil posavadní spirituál, rovněž literárně činný a o Vlast zasloužilý K. Stella. Spirituálem jmenován Th. a Ph. Dr. Fr. Krus.

První česká dražba na knihy konala se 5. října v Beránkově hotelu na Kr. Vinohradech. Pořadatelem byl knihkupec Karel Zink, jenž chce pokračovati. Největší pozornosti těšily se bibliofilské publikace. Utržilo se za Erbena „Národní písně“ 300 Kč, za Babičku (z r. 1863) 175 Kč, za prvé vydání básní Bezručových 180 Kč, za Procházkovo „Prostibolo duše“ 750 Kč (Vyvoláno 120) atd.

Vatikánské archivy. K nejslavnějším a nejbohatším archivům světa náleží archiv vatikánský, ve kterém pracují nejvzdělanější historici všech národů a jehož prefektem jest učený kardinál Gasquet, O. S. B. Archiv založil roku 1565 papež Pius IV. brevem „Cum Inter“ a pověřil kardinála Amulia, aby roztřídil spoustu dokumentů a register, které byly uloženy v různých papežských palácích a klášteřích, a aby je dal dopraviti do Vatikánu. Tajný archiv byl založen r. 1611 Pavlem V. a byly v něm umístěny regesta v biblioteky a z různých archivů až do doby sv. Pia V. R. 1660 byl archiv Alexandrem VII. rozšířen a byla do něho uschována diplomatická korespondence Státu papežského. R. 1880 Lev XIII. dovolil učencům bádati v něm. Obsahoval tehdy přes 9.000 svazků starých dokumentů. R. 1897 byly k němu přidány i listiny z archivů borgheských (3.000 sv.) a konečně i nejstarší listiny z archivu breve.

Ročník XXXXII. Listopad 1925. Číslo 2.

Redaktor řídící: FRANT. KOŠAK. — Redaktor zápov.: VÁCLAV VAJS
TISKEM A NÁKLADEM KNIHTISKÁRNY DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 3626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 3626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti", pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 2.

	Str.
Podzimní motiv. Báseň. Napsal Jan Karník	49
Advent. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	50
Neposkvrněná! Báseň. Napsal Vladimír Hornov	51
Omyl? Napsal Ant. Hrůza	52
Jak sprostředkoval Havlíček-Borovský protimaďarský leták. Napsal JUDr. Otto Stehlík	55
Ex voto. Báseň. Napsal Fr. Leubner	57
Několik dopisů Fr. Zgody-Křena. Napsal Alois Dostál	59
Davidovy boje. Báseň. Napsal Gab. Ronaj	62
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	64
Nes svůj kříž. Napsal Juhani Aho (Brofeldt)	68
Poselství. Báseň Napsal Frant. Kyselý	71
Krásný den. Napsal Vasile P—op. Přeložil Jos. Špachta	73
Zápas. Báseň. Napsal V. Vajs	77
Z ráje přátel knih. Napsal Ignát Zháněl	78
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	81
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	86
Literatura	88
Literární obzor	90
Z našeho života	93

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 2.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

LISTOPAD 1925.

Jan Karník:

Podzimní motiv.

Zemáky se v těžkém měchu
sváží do statků,
děti pálí pro potěchu
pýře hromádku.

Básník při tom leiky loví
v pošetilý rým,
zemáky jsou sousedovy,
jeho z pýře dým.

Čas je ozim rozsévati,
aby vzešla z lích,
nežli závoj jinovati
ulpí na větvích.

Účastně zřím k ruchu tomu
přeje dílu zdar —
sám: však v mošně nesu domů
jenom veršů pár.

Prázdné ruce, prázdné sýpky,
jen těch veršů na otýpky —
žel, že jimi byt
nelze vytopit!

Vladimír Hornov:

Advent.

V těžké stíny smrti, jež se kladou zemí
písní adventních se rozhlaholil hlas:
„Ejhle, přijde Pán, zem zkvete lilliemi,
povstaň, který spíš, je blízko Jeho čas!“ —

Ejhle, přijde Pán, nám zdávna zaslíbený,
přijde s výsosti jak větrů jarních van,
v světa obzory sní obraz rajské Ženy,
nad níž korunou plá hvězdný zlatostan.

Vstříc jí zaplesaly patriarchů hlasy,
svatých proroků k Ní roztoužil se sbor:
„Ženo bez poskvrny, Panno, Matko Spásy,
zoří zlatou hoříš nad temena hor!

K Tobě duch náš zírá užaslý a němý! —
Nocí temnotou, jež nad lidstvem se stře,
světlem milosti se skláníš s nebe k zemi:
Den již blíží se, jenž ráj zas otevře! —“

Pějme chvály Bohu! Naděj spásy zraje,
noc již minula a den se rozední,
z chrámů ozářených v dálné světa kraje
písní adventních hlas zvěstí rajskou zní:

S nebe posel spěje! Plesej, šťastná země,
jaro Věčné Spásy líbá tvoji tvář,
z ráje ztraceného svítá přetajemně
Nekonečné Lásky tichá svatozář.

Vladimír Hornov:

Neposkvrněná!

Ó plná milosti, ó čistý květe Boží,
jenž vypučel jsi v země pustou pláň,
bys v nivy rajské změnil lidské bídy hloží!

Tvé jméno svaté hudbou nebes znělo,
když anděl před Tebou svou sklonil skráň
a zemi slavné poselství se rozzvučelo:

„Pán s Tebou je, v Tvé duše svatostanu
den hoří milosti a lásky jas,
chrám svatý jsi, jenž připraven je Pánu!“—

Ó, Požehnaná nade všechny ženy,
až v nebesa zní chvály Tvojí hlas,
kde proroků Tě slaví zástup vyvolený.

V Tvém podnoží duch zloby neměl místa,
kam ránu smrtelnou by hříchu vryl,
Tys k nebi vyrůstala vítězná a čistá.

Vzdor pýchy jeho potřen Tvojí patou
a marně s blesky lásky zápolil,
jež plály v šíji jeho, proti nebi vzpjatou.

Tys zvítězila, Evy šťastná dcero,
a poklad milosti se otevřel,
den spásy jasné svítí v beznaděje šero.

Dnes jméno Tvé zní nebes hvězdnou dálí,
kol Tebe září rajských květů běl,
zem s nebesy Ti plesá v hymnu věčné chvály.

Ant. Hrůza:

Omyl?

(C. d.)

Zpráva o jejím úmrtí však ho přece bolestně překvapila. Pomnění, že patří již jinému světu jej ohromilo. Nejkrásnější jaro a léto jeho života jakoby bylo zhaslo jejím skonem. A uvědomil si, že nadchází podzim — i jemu. Zrekapituloval při tom všechen svůj život a poznal — jako většina ze snílků — že mnohá touha se sice splnila, více však, že jich zaniklo v přívalech bojů životních. Utonuly v neznámých mořích myšlenek, rozptýlily se jako lehké mráčky. Jen bolestné, teskné stopy zůstaly po nich v duši, jakás záhadná vůně zbyla...

Od dávných let nebyl již Šebesta ve svém rodišti, ale zpráva o smrti Haničky nutila jej podívati se tam. Nejel sám... Spolužáci zvali jej, aby navštívil jejich jubilejní sjezd.

Malé město je přivítalo úsměvným světlem svých štítů a zvalo jako za dávných dob do šera loubí intimně zmlklého.

A již se dostavily vzpomínky na krásná léta svěžího jinošství, kdy žádná touha nezdála se býti smělou a žádný boj příliš těžkým!

Ticho malého města dusilo téměř svou posvátností... Jaroslava, zvyklého ruchu velkoměst, naplnilo teskným rozechvěním. Bylo mu jakoby se byl octl v chrámě, před zpovědnicí... Neboť mnoho událostí rozbouřilo jeho duši od té doby, co odtud odešel, o mnohém bylo nutno uvažovati, tolik otázek naléhavých a tvrdošíjně se v mysli vybavujících bylo třeba odpověděti.

Jak jinak představoval si svůj návrat! Chtěl všechny své známé naplniti úžasem a obdivem z toho, co všechno vykonal, čeho docílil. A dnes? Nikdo ho už ani nezná! Ani Haničky tu již není a Bůh ví, kde jest její hrob.

Tak uvažoval vcházeje hřbitovními vraty na posvátné pole mrtvých. Tolikrát se tu za svých studií procházíval, znal všechny, které sem za těch dob pohřbili, a dnes zastavoval se opět u jejich hrobů. Hle, jak dávno tomu, co zemřeli! Ten dvacet let již tu odpočívá, onoho hrob je již zapadlý, jen rezavý, k pádu již nachýlený kříž praví, kdo tu sní v jeho stínu.

U zdi chudobince spatřil rov plný zeleného svěžího zimostrázu. A ve hlavách jeho kamenný kříž s nápisem: „Hanička Horáčková rozená Plavcová"...

„Zde tedy!" zajikl se Jaroslav a stanul těsně u hlavy rovu a poznamenal jej křížem. Poohlédl se po hřbitově, ale nikde nebylo živé duše. Klesl na kolena a schýliv hlavu až k samému rovu, zakvílel úžasnou bolestí. „Haničko!" šeptal, „zde se setkáváme po tolika letech?"

„Odpočinutí lehké dej jí, Pane, a světlo věčné ať jí svítí, nechť odpočívá ve svatém pokoji v tiché, posvátné zemi svého domova!“ zašeptil Jaroslav po chvíli mlčení modlitbu za svatý mír tolik milované duše a utrhnuv si na památku z hrobu snítku zimostrázu, rozloučil se s mohylou té, již mu nejdřív život urval a kterou na konec smrt zkosila.

Se srdcem plným stesku a posvátné bolesti vydal se pak na pouť městem... Nezměnilo se za dobu co tu nebyl. Vše bylo jako když navštěvoval zdejší střední školu, jež dala mu základ k existenci, mnohým pak jeho druhům i podnět k práci tvůrčí, umělecké. Neboť nejeden z nich byl básníkem nebo spisovatelem, mnoho jich bylo inženýry, profesory, učiteli, ba i poslancem byl jeden.

Sešli se tu kolegové a druhdy spolužáci a každý přinesl napsány své paměti a běh svého života. Vše, po čem kdo toužil, třeba marně, čeho dostihl, jaké měl představy o životě, o povolání zvoleném, jeho obtíže, zklamání trpká i vítězství hrdá, obsahovaly tyto zajímavé paměti.

Námořní inženýr Saska líčil počátky svého vstupu do služby tehdy c. a k. námořnictva. Co ústrků přetrpěl od kolegů jiných národností. Zmínil se také o kol. Růžkovi, nešťastném trosečníku života, jenž oddav se různým neřestem, skončil posléze jako alkoholik v bláznici.

Učitel Pilný radoval se ze štěstí, jež se mu ustavičně samo pletlo do cesty. Byl jeho miláčkem již za studií, jež nebral nikdy příliš vážně, tak že mnohdy prospěch jeho ve škole byl k hanbě jeho pěknému jménu. Zamýšlí již odejíti do pense, poněvadž jediná dcera jeho vzala si velkostatkáře, u něhož bude tchán správcem.

Agronom Tesárek naříkal nad nesplněnými sny svého mládí. Jeho srdce krvácelo dosud z nezahojené rány, již utrpěl prý zradou první a také poslední své lásky. Zanevřel proto na ženy vůbec a zůstal starým mládencem. Poněvadž měl dar dobré výřečnosti, věnoval se politice. Omlouval tento svůj počin zklamanou láskou, ve skutečnosti však mu šlo, jako muži venkoncem praktickému, o poslanecký mandát, jehož se mu také dostalo. Stěžoval si ve svých pamětech, že jeho snahám podkládá se bažení po sinekurách a po ministerském křesle. Toho úmyslu však Tesárek nemá a spokojuje se funkcí poslaneckou, jež jej úplně zaneprázdňuje a plaší chmury a stesk z jeho myšlenek. Říkalo se o něm, že mamoní a téže příčině připisováno, že se Tesárek stal úplným abstinentem, zřeknuv se nadobro požívání všech alkoholických nápojů i kouření.

— „Což ty, Jarko, se nevyzpovídáš?“ doléhali kamarádi na Šebestu, jehož list ve společném památníku byl dosud nepopsán.

„Profesor myslí asi na podobenství o perlách, jež není radno házeti do koryta!“ prohodil hubený satyrik Hlaváč.

„Na — piš!“ podstrčili mu knihu a Jaroslav v dojmu nedávné návštěvy hrobu Haniččina improvisoval krátce:

Resignace.

Jistě víc než jedenkrát
řek' jsem ti, jak mám tě rád,
leč tvůj usměvavý ret
dlužen zůstal odpověď...

Dnes už arci všecko dí mi,
nade sny že bláhovými
noc se klene beze hvězd —
zvadl' květ každý u mých cest.

Oko mé se smutně dívá
do zahrad, kde nechodívá
v jarní krásy radost má —
jejich stezky halí tma.

Alej šerá pláče mlhou,
zvadlé květy lásku mi lhou,
smrtí umlčený ret
nemůže dát odpověď. — —

Dnes vše snem již dávno zašlým,
vzpomínkou si jenom krášlím
cizinou pouť, v jejíž sad
podzim vane odevšad. —

„Forma by vyhovovala, ale s obsahem, kamaráde, nesouhlasím. Nám, starým, neslouží už vzdychání po zklamané nebo mrtvé lásce. Máme snad každý nějaký křížek toho druhu na svědomí — ale život, přátelé, — to je doktor nad něhož není!“ prohlásil literát Horáček, když učitel Pátek přečetl báseň Jaroslavovu.

„Eh což — mluv jak mluv — srdce se přece ozve, octne-li se člověk po dlouhých letech zase v místech, kde mu kdysi kvetlo nejkrásnější štěstí. Neumlčíš tyto vzpomínky žádnou filosofií a chtě nechtě, přiznáš si buď tajně neb veřejně: Byly to přece krásné doby, ba krásnějších snad nepoznal a neprožil nikdo z nás“. — Jaroslav to řekl veřejně, a já s ním souhlasím a navrhuji: „Přátelé, připijme na krásnou a vděčnou vzpomínku našim prvním láskám!“ zahovořil statkář Pavlík, zvedaje první sklenici.

„Ano, ať žijí, a nežijí-li již na tomto světě, nechť zachováme jim ve svých vděčných srdcích trvalou vzpomínku!“ zvolal celý sjezd a mnohý z jeho účastníků setřel si potají slzu s oka.

(P. d.)

JUDr. Otto Stehlík:

Jak sprostředkoval Havlíček-Borovský protimaďarský leták.

(Archivní studie.)

(Č. d.)

Pražské policii se nyní jednalo o to, aby zjistila lithografický ústav v Lipsku, z kterého vyšla lithografovaná karrikatura a aby obdržela bezprostředně pokud možno určitá a spolehlivá data o zevnějších okolnostech a osobnosti objednávatele letáku. Za tím účelem obrátil se policejní adjunkt Hejda nejdříve v konfidenční cestě k osobě v Lipsku úplně důvěryhodné a dokonale obeznalé v oné sféře, v které dožadované vyšetření možným bylo, stručně a jasně řečeno jeden ze špiclů[11]) v Lipsku byl tím pověřen. Ale konfident (korrespondent nazývá jej policejní zpráva) podal ve své odpovědi naprosto neuspokojivé zprávy: Již v první polovici prosince roku 1846 zaslal jistý c. k. rakouský úřad — který však korrespondent blíže neoznačuje, rekvisici ohledně vypátrání původu dotazované karrikatury, ale ani tehdáž ani nyní nebylo ničeho zjištěno o existenci a místě původu letáku. Ujišťoval, že dostává v důvěrné cestě výtisky ode všech v Lipsku vycházejících karrikatur, o dotazované ale nenašel ani nejmenší stopy a dále se nabízel pražské policii, zašle-li mu výtisk letáku, že vypátrá pomocí znalců podle výrobku místo výroby. Ale Hejda byl toho názoru, že nemůže bez vyššího schválení na to přistoupiti; patrně se obával velkých výloh se znalci a s případným podplácením, kdyby se konfident musel obtížnější oklikou vypátrání domáhati.

Hejdovi zaslaná zpráva nepostačila a proto se ještě obrátil k policejnímu úřadu v Lipsku, jehož zprávy vyzněly tím méně uspokojivě:

Městská rada v Lipsku zodpověděla jeho rekvisici notou[12]) ze dne 30. ledna 1847: Bez předložení litografovaného hanlivého obrazu není možno zjistiti tiskárnu, z které vycházel a pak by vyšetřování náleželo kompetenci tamního kriminálního úřadu, pakliže jest karrikatura bez písma, jak skutečně též byla, a jestliže její zobrazení dle všeobecných trestních zásad obsahuje zločin. Obě negativní policejní zprávy Hejdovi zaslané souhlasily tedy v jednom, že bez předložení výtisku karrikatury nelze ničeho bliž-

[11]) Rakouská vláda si vydržovala tajné policejní agenty po celém Německu, hlavně v městech, kde se tiskly důležité časopisy (Augšpurk) a knihy v Rakousku zakázané. (Lipsko, Hamburk atd). Nelitovala velkého nákladu. Špiclové byli většinou původem Češi.

[12]) Není nám zachována, snad v policejním archivu ve Vídni.

šího vypátrati, nač pak mohla vídeňská policie oprávněně navazovati, jak hned ukážeme. Na podkladě uvedených zpráv z Lipska mohl Hejda podati ovšem též jen negativní zprávu k zemskému presidiu. Tu se obšírně zmiňuje o (nepřipojené) relaci lipského konfidenta i o (připojené) notě policejního úřadu v Lipsku a vyslovuje na základě těchto své jediné možné a logicky zcela důsledné přesvědčení: že naťčená karrikatura nebyla vůbec v cizozemsku tištěna, nýbrž v tuzemsku vyrobena, neboť jinak by se byla v Lipsku zajisté vyskytla při tam panující zálibě pro rozšiřování karrikatur a satyrických letáků. [Zpráva pražského policejního ředitelství českému zemskému presidiu ze dne 10. února 1847 čj. 149 P. — Podepsáno Hejdou v nepřítomnosti městského hejtmana; došlo k zemskému presidiu dne 14. února 1847 pod čj. 1057.]

Zemské presidium v Praze nemohlo pak jinak jednati, než že předložilo též negativní zprávu policejnímu presidentovi ve Vídni, zdůrazňujíce, že veškeré pátrání po původci karrikatury zůstalo bezvýsledné a že dle mínění pražského městského hejtmanství karrikatura nebyla prý vyrobena v cizozemsku, nýbrž v tuzemsku. [Zpráva ze dne 15. února 1847 čj. 1057 Dep. N. 46. — Podepsán Ehrenberg[13]).]

Vídeňské policejní presidium se však s tím nespokojilo a poukázalo, jak bylo již shora uvedeno na okolnost, že se nabízel konfident v Lipsku pražskému městskému hejtmanství, že zjistí pomocí znalců místo výroby karrikatury, zašle-li se mu jeden výtisk této. Poněvadž vypátrání hotovitele této pitvory[14]) by bylo jak v politickém tak v policejním ohledu velmi žádoucno, tak byla karrikatura opětně za účelem pokračování v pátrání zpět postoupena prostřednictvím zemského presidia městskému hejtmanství v Praze a tímto konfidentovi v Lipsku.[15]) [Dopis policejního dvorního presidia ze dne 27. února 1847 slavnému c. k. českému zemskému presidiu v Praze; Podepsán Sedlnitzky; došlo do Prahy dne 2. března 1847 pod čj. 1512. — Vyřízeno pak výnosem zemského presidia ze dne 6. března 1847 čj. 1512, adresovaným c. k. radovi a adjunktu městského hejtmanství Hejdovi; podepsán Ehrenberg.]

Ale i tentokráte neměl konfident v Lipsku štěstí. Veškeré jeho nové pokusy o vypátrání původu karrikatury zůstaly opět bezvýslednými, ba dokonce se vyskytla domněnka (snad opět Hejdova?), že výrobek nevyšel ze saského litografického ústavu, nýbrž že

[13]) Blíže neznámý úředník.

[14]) V německém originále: Zerrbild.

[15]) Ton není již tak pokorným,neboť zemským presidentem nebyl již arcivévoda Štěpán, nýbrž Rudolf hrabě Stadion (1808—82) od r. 1845 zeměsprávcem na Moravě a od ledna 1847 do 15. dubna 1848 v Praze, muž bezradný, málo energický a příliš povolný a nesamostatný.

byl snad vyhotoven ve Francii neb Anglii. Negativní zpráva konfidentova Hejdovi zaslaná, byla sdělena zemskému presidiu v Praze a tímto (notou ze dne 1. dubna 1847 čj. 2498 Dep. N. 86) policejnímu presidentovi ve Vídni (s připojenou zprávou městského hejtmanství, která se asi nachází v policejním archivu ve Vídni). Tak se vlastně celé zdlouhavé vyšetřování rozplynulo v nivec. Nepodařilo se zjistiti autora a původ karrikatury. Vídeňské policejní presidium se muselo spokojiti s úplně negativním výsledkem a nezahájilo již další kroky v Praze, nahlížejíce, že tyto předem by nevedly k jinému cíli. [Archiv ministerstva vnitra v Praze. — fase 16/10 z r. 1847 čj.: 107, 1057, 1512, 2498.] (P. d.)

František Leubner:

Ex voto.

Z knížky nadepsané Lyrum larum non lyrissimum.

K roku 1261.

(C. d.)

Za otce byl křesťanstva
zvolen ve Viterbu,
chudý mnich, pán bez panstva,
bez helmu a erbu.
Jak mu těžka tiara!
Všady hrozí boje,
žoldáků směs bujará
volá nepokoje.

Ze všech stran se vztahují
lakotné naň dlaně,
věřitelé žalují,
zabavují daně
chudé svaté Stolice,
sekery jí brousí;
on kde laskav nejvíce,
křivda právo rdousí.

Karlu z Anjou korunu
Sicilie podá —
Manfréd sedá na brůnu,
do krve jí bodá,
aby papež unikal
před ním z Orvieta
a snad volbu odpykal
na konci kde světa.

Co jest církve Rybářem,
neviděl ni Říma,
nestál nad jich oltářem
— jak tam zloba hřímá —
aby hlavu naklonil
k apoštolů prahu,
slzu z očí vyronil,
lidu žehnal k blahu.

Který slavný nad chmuru
života den plá mu,
zářit v okně do kůru
křestního mu chrámu?
Město Troyes výslunné
na mysli mu tane,
jak když mrak se odsune
a vše zlatě plane.

Zatím biskup sabinský
Quido de Fulcodi
deklamuje latinsky
nadšené mu ódy
o purpuru nádheře
na slunci a ve dne,
vedle něhož do šeře
kov i korun bledne.

V okně Svatý Otec buď
vyobrazen právě,
jak dlaň klade na svou hruď
v stříbrokvětém hávě,
kardinálů okruhu
dovoluje všudy
za jich odvah zásluhu
šat a klobouk rudý.

Arcijáhen z Lutychu
přikyvuje bodře;
v malbách však — mní — po hříchu
málo dbá se modře;
modrá přec jest obloha,
sláň se modrá temně,
kudy vede úloha
do Svaté ho země.

Velekněz buď postaven
u Ostře břehu,
jak tam žehná oslaven
moře v klid a něhu;
koráb vez mě bez vírů
s palmami a věnci
k Saracínů emiru —
posla z Piacenzy.

V bílé sukni černý mnich,
Jakub z Voragine,
u dveří stál skloněn tich —
papež vpřed mu kyne.
Skládá „Zlatou legendu"
se stíny a světly,
nechce žádnou prebendu,
jen by knihu četli.

„Pater Beatissime,
tmou kdy den se chmouří,
o duhu vždy prosíme
po dešti a bouři.
V malbě, v básni, v životě
devět barev čítám,
k jasu dne, k dnů mrákotě
sedm květů vplítám.

Noc a den má život náš,
zlo i dobro tvoří;
zásluhu i vinu máš
k radosti či hoři.
K dobru všemi barvami
— zlato na pozadí —
víra s divů vnadami
z legend Svatých radí.

Malován buď Velekněz
s klíčů svatou mocí,
ukazuje do nebes
mezi dnem a nocí
sedmi ctnostem: každá z nich
v jedné z sedmi barev;
dole v pekle spoután hřích
od oblud a larev."

(P. d.)

Alois Dostál:

Několik dopisů Fr. Zgody-Křena.

(Č. d.)

Velectěná Slečno!

Tak je mně bez toho kanárka smutno a teskno, že nemohu než psáti Vám, že rád a vděčně bych přijal Vašnostin dar nabízený v harckém kanárku.

A toho „Vořecha" nechejte jen na stráži u kuřat. Až se mu omrzí to „lízání", nechá toho sám. Nyní tu máme už delší dobu báječně mizerné počasí. Obloha stále rozplakána a prší, prší, jen se leje.

Připadá mně to zrovna tak, jak by už na tom světě bylo mnoho a mnoho špíny a že tedy třeba důkladné očisty přírody i lidí.

Podívá-li se někdy to Boží slunečko, však to netrvá dlouho a honem musí zas zalézti za mrak a tak to máte konservativně den co den.

Však právě co píšu tuto epištolu, (dívám se na hodinky a je právě 7 hodin 18 minut, dle našeho dubanského středohanáckého času a orloje), leze zas slunečko po střeše jednoho gruntu a jak pavouk nohami, tak to slunečko zachycuje se svými paprsky, aby se se střech neskutálelo. Po obloze jsou dlouhé bělavé pruhy, jak bílé prapory; je to snad už přece jednou znamení míru mezi nebem a zemí. No videremo.

Tak kousek procházky v tom našem hanáckém blátě by se mohlo přenésti na Pražské příkopy. Bože, to by bylo idyllické, kdyby tak poetické a vzdušné letní střevíčky pražských děvčátek se zabořily do toho bezedna, a tak my tu nyní máme stále.

Že by člověk pro to bláto
mrzutým byl už jak Káto
a verše kul z dlouhé chvíle,
pozbyv sílu v bláta síle.

Což tedy možno-li, račte jen toho kanárka nějak šikovně poslati.

Vdp. kanovníku z hanáckého kraje úctu i pozdrav jakož i Vašnosti tak píšu. Fr. Zgoda.

V Dubanech, 8. VI. 1898.

O tomto kanáru jindy píše: Postavím klec na okno, chodím v prvním pokoji, modlím se praeparatio ad missam z brevíře a tu jak by nic cosi slyším. Tak to bylo jako nějaká ozvěna z daleka, tak jak jsem zprvu napsal, jak by někdo táhl jemně zvonivou nitku, ale tak někde za oknem, za farou.

Stojím, poslouchám, co je to, odkud je to a on to ten chudák dobrák kanárek, buď si Vám chtěl požalovati, že jste ho tak da-

leko poslala, anebo mně chtěl dáti jaksi své vysvědčení, zkrátka mně to připadalo asi tak, ale prosím Vás, nesmějte se mně:

mmmlrrrr...

Hlásky „m", l, r, ale to r bylo nejvýznačnější a konec jak šikovný baryton a při tom jemné a čisté piano zpěvné.

Možná, že se mýlím. Řeči a zpěvu ptačímu rozuměl prý pouze Šalomoun, a to už je tuze dávno.

Velectěná Slečno!

Děkuji uctivě za milé pozvání, přijeti však nebudu moci a to proto: v neděli a v pondělí je slavnostní valná schůze Apoštolátu sv. Cyrilla a Metoděje na Hostýně. Tutéž dobu a ještě pak je na sv. Kopečku u Olomouce pouť odpustková a dp. farář náš tam pojede, musím ergo zůstati doma, ač bych vskutku rád do Prahy se podíval.

Dovolím si tedy přijeti až někdy jindy.

Všeho dobra... Fr. Zgoda—Křen, kooper.

V Dobanech, 19. VIII. 1898.

Velectěná Slečno!

Abe to belo echt po hanácko, tož Vám to pšo brkovym pirem a posedám Vám náš žnové hanácké a hrobé vdolek, po tom maly vdolečko a „prstke" če „kukrháke" (to jest křivé pečivo) a v kótě só hanacky „maknode".

Já sem to nepekl, ale pekle to dvě panimáme, jedna tlostá a druhá chodá. Ta chodá, to je ta panimáma, co sme u nich bele ve Vrbatkách (paní kontrolorová).

Tož ta tlostá zas, to je selka z naší farnosti, ze Štětovic a té chodé sestřenica.

Zkazojí Vás obě te panimáme pozdravovat a já také.

Vdp. kanovníku úctu upřimnou obou panimám a p. kontrolora. Křen.

Ve Vrbatkách na sv. Bartoloměja, 24. VIII. 1899.

Velectěná Slečno!

Promiňte laskavě, že tak dlouho jsem dopisu neposílal. Jednak ještě ten můj neduh a pak práce s koredcí III. dílu „Stryč. rozumů". Korigovati sám nemohu, dávám to druhým, pak přece musím sem tam dohlédnouti.

Co je nyní ode mne v novinách, to diktuji do péra. III. díl vyjde k Vánočnímu trhu letos a dovolím si hned po vyjíti extra výtisk na památku zaslati.

S tou záložnou u Vás, Bože můj, hořko vzpomínati! Z cizího jediného groše bych si jako kněz dělal hřích a tady milliony fuč. — (Nelze otisknouti.)

Říká se, že kněz má mnoho milostí od Boha; klesne-li však, pak klesne a padne hluboko! Vloni byl jeho obrázek v kalendáři a letos je pravý originál — v žaláři! Odpusťte, více psáti ne-

mohu. Na mne hrozně působí počasí bez slunce, jak je to u nás nyní.

Jak se jenom trochu vyjasní, hned Vám více napíšu.

Přikládám též laskavě zaslanou zálepku.

Všeho dobra Vám na Pánu Bohu přeju a v úctě plné se píšu s pozdravem hanáckým Fr. Zgoda—Křen.

V Dubanech u Vrbatek, 10. XI. 1901.

Velectěná Slečno!

Promiňte, že jsem dosud povinnosti neučinil zadost. Byl jsem v Luhačovicích, zas to stálo groše a prosím uctivě a pěkně o poshovění ještě. Nyní zas jedu do Olomouce na exercicie až do pátku a tož jedno trápení po druhém. Tím snad však už všecko trápení skončí i na druhý týden už jisto jistě sednu a dlouhý dopis psáti budu. S pozdravem uctivým Fr. Zgoda—Křen.

V Dubanech, 24. VIII. 1903.

Item v Dubanech 8. I. 1901.

Inkoustem i pérem z minulého století, na papíře z minulého století, člověk z minulého století tyto ještě řádky ve století novém:

Už jsem mnoho a mnoho měl řečí na různých místech ve schůzích a obyčejně jsem končil slovy písně národní, poněvač v ní obsaženo všecko naše toužení a Vám a každému v našem národě milém přeju v novém století písní:

„Aby nás Pán Bůh miloval,
hříchy odpustil, nebe dal!
Nic nežádáme, jenom to samé:
aby nás Pán Bůh miloval!“

Fr. Zgoda—Křen.

K těmto dopisům připojuji list, který poslal J. K. Tyl kanovníku Kuldovi. Zní takto:

Drahovážený Pane!

Jen abych slovu dostál, posílám tuto kus nové práce do „Pouti umělců“ i půjde to nyní již trochu rychleji, že opisuje někdo jiný. Sem tam bude chybička, to ale nic neškodí, že budu tuze blízko u tiskárny, abych mohl i rukopisy i korektury přehlížet.

Manuscript bude nyní přicházeti rychleji (to jest, pak-li tu hladem nezajdeme! — k čemuž beztoho daleko nemáme) — abyste viděl, že se bude u mne usilovně o to pracovati, abyste mohl s vydáváním počíti. —

Poroučeje se v přízeň Vaši, očekávám přátelskou odpověď a jsem s úctou všechen k službám J. K. Tyl.

Dne 19. IV. 1853.

Gab. Ronaj:

Davidovy boje.

I.

Hvězdy nebes vidím se ti stkvíti
v očích, jinochu ty kučeravý,
světlých, plavých vlasů — a prst hravý
zřím na strunách harfy se ti chvíti,
rty tvé slyším velkou píseň loudit,
Bůh jak nechal otce pouští bloudit,
a je k oasám jak pastýř vodil
a v stín palem — jejich bojů půtky
slyším ze strun znít — a zřím, jak zplodil
zpěv ti v oku čistém plamen prudký.

Vstaneš rázně a prak bereš v ruku;
víš, že otčina tě bude volat
pouta rozlámat a rabství zdolat —
či lze stále otroků nést muku?
Pak tvůj prak a tvoje páže musí
býti mezi reky, jíž zlo zdusí.
Prak svůj kolem rusé hlavy ztočíš,
z něho jako blesk vyletí kámen,
lva-li z dálky plížíti se začíš,
vymrštíš se, odvahou jsa zmámen.

Proti dravci ženeš se, jej honíš,
ranou z praku lebku zdrtíš tvrdou,
tlamu roztrhneš, pak s myslí hrdou
k šelmě královské se vítěz, skloníš,
bys s ní ve zdi městské chvatně cválal.
Ó jak zrak tvůj divým žárem sálal!
A sbor starších v bráně pojat žasem,
z úst jich na tě příval chvály splývá,
a přes zídky hled se dívek s jasem
k tobě pne a duch jich o tě snívá.

A v den jeden nejkrásnější doby,
krev kdy hroznů černých teče z lisu
a kdy v domích koláčů zříš mísu
ze pšenice nové — v čas, kdy zdoby
pastýř ovcím bere k zimní příze,
Samuel kněz přijde v skvostné říze
do Betléma vzdát Jahvému díky
a tě vzíti stádům, pacholíku,
pastýřem tě učinit nad šiky
lidu, Saulu když není líku.

Jen tvé harfy zvuky luzné rosou
nebes ve zpráhlou mu duši kanou,
jako vůně jara v těžkou hruď mu vanou
a jak pohádka, jež s nohou bosou
přiběhne a dává zapomnítí
pekla, jež se v nitru žhavě nítí.
Jak Orfeus svou lyrou šelmy krotil,
tak svou harfou kouzlo tvoříš stejné
dravce, jež hříchy králi v srdci srotil
na břich kladeš zvukem struny chvějné.

Tu pojednou nebe krví vzplane
v odraz toho, co se v kraji děje.
Krok tvůj v pokyn Saulův domů spěje,
král pak proti Filišťanu vstane.
Ale úděs srdce jeho schvátí,
ba třes bázně zříš vším vojskem váti,
kdyžtě z Filišťanů v protistráni
obr děsný chodí k Židů voji
v souboj zváti — a kéž Jahvé chrání —
každý s ním se v boji utkat bojí.

V tom ty přijdeš v tábor s mošnou v boku,
o hůl opřen, jíž ti k pastvě třeba —
z mošny podáš bratřím sýrů, chleba,
pak boj Filišťanů sevřeš v oku.
A tu prostřed nich zas obr vstává,
k Israeli jde a mečem mává
a řve: „Hoj, vy israelské myši,
lezte ze svých děr ve past mých páží.
Zas jste hluší? — Nikdo neuslyší?
Nikdo se mnou v boj se neodváží?

„Takou sílu vám váš Jahvé dává?
Hanba vám a hanba také jemu!“ —
— — Hahoj, hochu, co díš k tomu všemu?
Slyšíš, co mluví ta ústa žvavá?
Hoj, ty vyskočíš jak mladá lvice
když se jí na dítky sáhne, líce
zahoří ti ohněm, oko blesky,
pravice se zatne. — „Kdo ten pohan?
Odpovím mu na rouhavé plesky,
zbavím lid i Hospodina pohan.“

Marně zbraňují ti vojska vůdci,
marně král tě zachránit chce svou zbrojí.
Vezmeš hůl, přehodíš mošnu svoji,
v níž prak kryješ, vyjdeš proti škůdci

Jahvéovy cti. — Lid boží trne,
zřít' proud zkázy, jenž se na tě hrne:
Golilův meč v prach tě srazí v chvilce —
viz, jak obr jen tě smíchem vítá,
vždyť on v železe, tys ve košilce —
tělo tvé v krm dravcům již se skýtá.

Ty přec, hochu, ve vítězství věříš.
Stojít sám Bůh živý při tvé straně,
on ti zbraní, štítem proti ráně,
proto klidně soka svého měříš.
Sběhneš se stráně, pět ve potoku
zdvihneš oblázků, v prak vložíš — v skoku
obr proti tobě — vojska mlčí —
ty prak roztočíš — a co sok chopí
proti tobě kopí v zlosti vlčí,
kámen tvůj se jemu v čelo stopí.

(P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou.

(Č. d.

XIV. Řím.

Přijel jsem do Říma na nádraží (stazione Termini) o 8. hodině večer. Byla již úplná tma. Odevzdal jsem zavazadla v šatně, jak jsem to učinil všude po příjezdu. První starost má byla, kde budu nocovati. Měl jsem sice odporučen Hotel Universo, ale nevěděl jsem, v které ulici se nalézá. A Řím je kolosální, má kolik kilometrů v objemu. Proto byl jsem velmi povděčen, když hotel můj byl v bezprostřední blízkosti u nádraží ve Via principe Umberto 13. U portýra tlačilo se nás několik nocležníků. Bydlel jsem v IV. patře a platil za pokoj č. 60 — 7 l., za posluhu 70 c. a za tassa di bollo, lusso e scambi 50 c. (kolek) celkem 8 l. 20 c. Druhý den vypořádal jsem účet napřed za několik dní, při čemž kolek platil se jen jednou.

První večer jedl jsem v hotelu. (příbor a chléb 60 c., 1/4 l. vína 1 l. 20 c., polévka 1.20 l., pečeně 4.80, kolek 20 c.

V Římě posluha necídí boty v hotelu. Za to po celém městě hlavně na předních ulicích je plno cídičů bot, kde za taxu 1 líry vyleští ti boty dokonale. Když jsem v té příčině interpeloval portýra, odpověděl mi s úsměvem: „Non ru lire."

Často jsem chodíval do Trattoria Fiorentina ve Via Frattina 97 na blízko Piazza Colonna. Místnost druhého řádu.

Chléb 50 c. Polévka (pasta in brodo) 70 c. Vařené maso s čočkou 2.20 l. Vařený jazyk s čočkou 2.50, biftek (bistecca manzo ai feri 3.50), houby (funghi alla Toscana) 3 l. Fisolky (Fagiolini) 1.50 l. Insalata verde (salát) 90 c., sýr (formaggio) 1 l., broskve (pesche) 80 c., uva (hrozny) 1 l., 1/2 holuba s houbami dle způsobu florentinského (mezzo piccione alla fiorentina con fonghi) 3.50 l., Roastbeaf arrosto con patate (s bramborami) 3.50 l.

V Trattoria Gentili na Via Torino 33 platil jsem 1/4 l vína 1.20 l., polévku 60 c., telecí pečeni (vitello) 4.50 l.

V Ristorante Manin na Via Manin 50 stálo 1/4 l vína 1.20, polévka 80 c., pečeně 3.50 l.

V Trattoria di Aurelio Gentili na Via S. Croce 9 stál chléb 40 c., 1/4 l vína 1 l., polévka 60 c., biftek 3.60 l.

V Trattoria Bellidori Aristide na Via Borgo Nuovo 14 platil jsem chléb 50 c., 1/4 l vína 1 l., polévku 60 c., kotlet 3 líry.

V Trattoria Piemontese na Piazza Rusticucci u Vatikánu stál chléb 40 c., 1/4 l vína 1.25, polévka 1 l., pečeně 5.50 l.

V Trattoria Annessi Giuseppe na Via Balbo 25 platil jsem chléb 50 c., 1/4 l vína 1 l., nudlová polévka (pasta in brodo), 70 c., biftek 4.50 l.

V Ristorante Cardinali na Via Nazionale 246 stál chléb 60 c., 1/4 l vína 1.25 l., polévka 80 c., kotlet 4.50 l.

V Trattoria Pierdonatti na Via del Colonatto 44 u Vatikánu platil jsem chléb 60 c., 1/4 l vína 1.15 l., polévku 80 c., coteletto di vittelo à la milanese (telecí kotlet po způsobu milánském) 4.50 l.

V Trattoria Aurora na Via Ripetta 4, stál chléb 50 c., polévka 1.60, pečeně 3.70 l.

V jedné restauraci jsem četl nápis: Non si fa credito (Nedává se na úvěr).

Lidová kuchyně (Cucina popolare) je ve Via Alba 5. Nebyl jsem tam.

Výborné víno Est-est-est jsem pil' ve Fiaschetteria na Via Lamarmora 26. Víno bílé stojí 4 l., červené 5 l. za 1 litr.

Nejvíce jsem si pochutnal na muškátovém, jež stálo 1/4 l 1 l. 75 c. Bylo jako syrup. Ostatně v Římě jsou vesměs dobrá vína vybraná dei Castelli, nebo Velletri, Frascati. Obyčejně stojí 1/4 litru 1 líru. Jsou sladká, zrovna jako v Neapoli. Pod Vesuvem v Bosco Trecase, když nalíval mi hostinský do sklenice víno, mělo takovou pěnu, že jsem řekl: „Nechci pivo". Zatím to bylo pověstné Lacrymae christi. 1/4 litru stálo 2 líry. Bylo ještě mladé a sladké. Kdežto v polovici vrchu, kde jsme učinili zastávku, pil jsem starší ročník téhož vína. Stálo 8 lír láhev. Bylo pouze nasládlé.

Že náboženský život utrpěl v Italii válkou jako v ostatních zemích, kdož by se divil, ale faktem jest, že úcta k cír-

kvi katolické nebyla podryta tak jako jinde, ač zednářský spolek „Giordano Bruno" má své sídlo v bezprostřední blízkosti Vatikánu proti kasár. papež. tělesné stráže. Fašismus postavil náboženskou politiku na nové základy. Ministrpresident Mussolini zavedl do škol vyučování náboženství dle předpisů katolické církve kněžími a učiteli k tomu ustanovenými. Poměr nynější vlády italské k Vatikánu je smířlivý.

Přál jsem si býti přijat ve veřejné audienci nejvyšší hlavou církve a proto požádal jsem našeho vyslance p. Dr. Palliera, který ochotně mi dal doporučení přednostovi komory papežské, jemuž jsem ho o půl jedenácté osobně doručil a již o 12. hodině jsem byl puštěn do vatikánských sálů. Povolení to nechal jsem si na památku. Zní: N. 750.

Anticamera pontificia.

Sua Santita ricevera in udienza Sig. Dr. Navrátil Michele il di 4 corrente alle ore 12.

Vaticano 3. ottobre 1923. Camilo Caccia Dominioni,
maestro di Camera di Sua Santita.

Papežská komora. Jeho Svatost přijme v audienci p. Dr. Navrátila Mich. dne 4. t. m. ve 12 hod. Kamil Caccia Dominioni, přednosta komory Jeho Svatosti.

NB.: Paní v černém vysoko přiléhajícím oděvu, páni ve fraku a bílé kravatě, duchovní v taláru s „ferraione".

Na povolení je pečeť přednosty komory a průsvitný nápis „Sacri palazzi Apostolici" s tiarou a dvěma klíči nad tímto nápisem.

Do vatikánského paláce vede cesta po pravé straně kolonády, kde uvnitř projdeš řadou pestře oděné švýcarské a palácové gardy. Jsou to statní, pěkně vyrostlí, zdraví junáci. Při vstupu utrhují nám kupony, v dalších místnostech odebírají lístky. Kráčíme skrze několik sálů do přijímacího salonu, kde o 1. hodině po daném znamení přichází sv. otec v průvodu biskupů se svými komořími a šlechtickou gardou a důstojníky. Vše poklekne. Papež pronese několik slov v jazyku italském, dá požehnání a kráčí od jednoho věřícího k druhému a dá si políbit prsten na ruce. Když obešel všecky, jenom žehná věřícím a odchází do dalšího sálu. Pius XI. je prostřední postavy, se zlatými brejlemi, v bílé klerice a bílé čepičce se zlatým křížem na prsou. Připomíná zvěčnělého generála a velmistra rytířského řádu křižovníků Dr. Em. Schoebla, jen že má poněkud podlouhlejší obličej. Dělá dojem sympatického, skromného muže, ještě čilého.

Ze života jeho sluší uvésti, že 12. února 1922 nastoupil vládu po Benediktu XV. O 7. hodině vchází do pracovny, poté posnídá v přilehlé jídelně. O 9. hodině podává mu zprávu státní tajemník kardinál Gasparri. V 10 hodin přijímá členy papežského dvora a sboru diplomatického ve velké slavnostní dvoraně.

Půl hodiny ztráví ve svých soukromých komnatách. Později udílí soukromé audience a před 1 hodinou v malém trůnním sále přijímá všeobecné audience věřících.

O 3. hodině obědvá. Jí málo. Po té prochází se s učenými hodnostáři církevními až 3 hodiny. Mezi 6—8. hodinou podává státní tajemník referát, načež přijímáni jsou zástupci světa vědeckého a římští šlechtici.

Po večeři ještě čte a píše, načež o půl noci odebírá se na lůžko.

Papež Pius XI. (kardinál Achille Ratti) zvolen byl 6. února 1922. Narodil se v Desiu r. 1857. Po válce jmenován apoštolským visitátorem v Polsku, r. 1919 stal se tit. arcibiskupem levantským a apoštolským nunciem ve Varšavě. R. 1921 obdržel kardinálský klobouk a povýšen na arcibiskupa v Miláně. Býval v mladších letech knihovníkem ambrosianské bibliotéky v Miláně a po té knihovny ve Vatikáně. V kolegiu kardinálů náležel skupině politické, jejíž vůdcem byl stát. tajemník Gasparri, kdežto skupinu náboženskou vede kard. Merry de Val. Pius XI. je muž vysoce učený, z cizích jazyků mluví též francouzsky a německy. Z počátku svého působení v polské republice líčen byl jako Polonofil a Frankofil, později pokládán za přítele Němců.

Řím leží na obou březích Tibery, vzdálen od moře přes 20 kilometrů. Na levém břehu jsou pahorky, na jihu Kapitol, Aventin, Caelio, uprostřed Palatin, na severu Esquillin, Viminal, Quirinal a Pincio. Na pravém břehu je Vatikán a vrch Janikul.

Z doby císařské jsou tu ohromné zbytky Colossea (v neděli zdarma přístup) a lázní Caracallových a Diokleciánových. Lázně Caracallovy byly svého času zařízeny s velikým přepychem. Vedle vlastních lázní hostily v sobě hovornu, knihovnu, zápasiště, sady, fontány a pojaly tři tisíce hostí lázeňských.

Z četných sloupů zachovaly se Trajanův, na němž jsou reliefy, jež představují tažení proti Dákům a Marc Aureliův, na němž zobrazeny výjevy z tažení proti Markomanům. Na Forum romanum (na konci Via Cavour) jsou zbytky ze starých římských časů. V neděli od 9—1 a od 4 do slunce západu je zdarma přístup.

Pamětihodné jsou vodovody (aquaeductus), jichž ruiny dnešní svědčí o velkoleposti jich stavby.

Moderní Řím má prostranné náměstí, široké ulice. Z náměstí buďtež jmenovány Piazza di Venezia, kde nalézá se palác býv. rakouského vyslanectví, a kde v letech 1893—95 měl ve věži atelier akad. sochař Vojt. Šaff, dále Piazza di Spagna pod Monte Pincio, Piazza del Popolo před bývalou branou Flaminiovou, a Piazza Colonna v prostřed Corso. (P. d.)

Juhani Aho (vlastně Brofeldt):

Nes svůj kříž.

Z finštiny přeložil O. S. Vetti.

(Ze sbírky „Lastuja" IV.)

(Č. p.)

A ještě lehčeji než před tím zdvihaly se nohy starého muže, když se z fary mimo kostel po silnici bral k policejnímu fojtovi. Silnice byla bez kamení a pěkně schůdná a ráno jasné a klidné a vody jen lihotaly. V očích Anttiho bylo to jitro nového života; teď se uhostí v domě pokoj, vezme si k sobě, by mu domácnost vedla, svou starou sestru, jež jest rovněž jak Antti od Boha probuzena[8]). Svorný a slušný život bude potom od rána do večera u nich bývat, i bude možná slovem i příkladem děti k bohabojnému životu navádět. Bude moci i přátele do domu na návštěvu pozvat... bude moci přece jednou ve svém domě nerušeně slovo Boží pěstovat,... snad k němu i starý Paavo zavítá a duchovní shromáždění konati bude — —

Ach ano, Paavo! Vždyť právě tu za poli na kraji lesa, kousek od silnice, stála jeho chata. Což aby tam odbočil, aby s ním pohovořil o své radosti, k starému příteli ve víře, k mnohem moudřejšímu, horlivému rádci všech zbloudilých duší, od něhož se mu dostalo tolik slov útěchy také v té době jeho hoře a soužení,... musí mu přece — — jen aby zatím policejní fojt z domu někam neodešel — — —

Paavo seděl před chalupou, „vázaje" kosy. Antti zaměřil přímo k němu, dal mu dobré ráno, rázně ho po rameni plácna. Paavo vzhlédl poněkud překvapen od své práce a prohodil: — Co pak se Antti tak prochází?

— I mám tu takovou maličkost u policejního fojta, i jda tudy mimo, zaskočil jsem na chvilku k tobě — — —

— To jest asi cosi radostného, když jsi tak veselý.

— Buďsi to cokoliv,... tak zármutlivým to přece nemůže býti.

Paavo dál' už nezvídal, ani by snad nebyl mohl, protože držel právě v zubech konec lýčí. Než Anttimu nedalo čekati další vyzvídání Paavovo, a tož mu sám od sebe všecko pověděl.

Když byl hotov, otázal se Paavo suše: — A to proto se tvoje srdce tak raduje, že svou ženu do káznice přivedeš?

— Raduje? Já se naprosto neraduju, — než co jsem měl po tvém soudu učinit?

[8]) Herännciä-Probuzenci tak se zvali, zda dosud nevím, pietisté ve Finsku. Jejich dušev. životu věnoval autor celou sbírku (10 obrázků) povídek hořejšího názvu. P. překl.

— Proč se mne na to ptáš, když jsi od probošta již dostal radu, jež je ti vhod?

Anttiho zmocnila se trochu úzkost, i jal se hájiti: — Ale vždyť tu byl spáchán zločin jak proti lidskému, tak i božskému právu a zločin musí býti potrestán, aniž se člověk na to ohlížel, stojí-li vinník v blízkém k němu poměru či ne, neboť zákon a právo tak žádá... tak je tomu!

Paavo zatloukal střenkou nože klínek mezi ovaz a hlavici kosy, potom ohýbaje hrot kosy na všecky strany zkoušel, dobře-li ovaz drží, a když se o tom přesvědčil, pověsil kosu na kolek. Potom otočiv se k Anttimu pronikavě se na něho podíval a tázal se: — Aby ten zločin byl potrestán a právu by bylo zadost učiněno, to jsi teď na cestě k policejnímu fojtovi?

Antti byl trochu pomaten, nemohl se Paavovi do očí podívati i mlčel jako zařezaný. Paavo mluvil dále: — Ty, jak se zdá, to neviš, ale já vím, že je to záminka a ty že pod tou zástěrkou jen po tom dychtíš, aby ses zbyl kříže, jenž je na tebe vložen. Tvoje stará je potrhlá a provádí nesmysly, když se rozkohoutí. Ale nikdo sám jeden hádky a různice nezačíná. Ona je vinna, ale jsi ty snad naprosto nevinný? Pokládal jsem tvoje svědomí za útlejší, protože chceš býti pokládán za starého křesťana, zdáš se však býti ještě zatvrzelým, slepým pohanem, bez srdce; s úsměvem na rtech a s lehkou myslí byl bys vraždu spáchal. Jdi si k policejnímu fojtovi, jestli ti to tvé svědomí dovolí, ale nechoď mi vykládat to, když máš za lubem zatím ono!

— Ale kdyby mne byla za živa spálila a svoje děti... a k tomu celou dědinu vypálila za těch such, co teď máme?

— Vždyť tě neupálila... kdyby vůle Boží byla bývala, aby tě upálila, tož bys byl uhořel.

— Ale ona mne může ještě upálit.

— Anebo také ne. Nevěříš-li, že Bůh nad tebou bdí, tož sám sebe ostříhej!

Antti posadil se do předu zhroucen na kámen, opřev hlavu o dlaně.

— Ach, jaký kříž a jaké trápení někteří lidé na tomto světě mají! — hořekoval.

— Nes svůj kříž, jenž je na tebe vložen! — na to Paavo poněkud přívětivěji.

Antti odcházel zkormoucen od Paavovy chalupy — domů. Nešel po silnici mimo farský dvorec; pustil se nazdař Bůh lesem, pustinou bez stezek. A zdálo se, jakoby i jeho duše putovala po neznámých cestách. Těžký byl jeho krok, hlava sklopena, nohy jeho přes tu chvíli „packovaly“ o kořeny a kopence.

Ale zármutek jeho nepochodil odtud, že mu starý nedovolil jíti k policejnímu fojtovi, ani odtud, že se slunce jeho života zase za mraky schovalo, ani odtud, že nemohl svého kříže se sebe shodit. Proto byla jeho mysl zachmuřena a proto cítil nikdy dříve nepocítěnou zoufalost, že jeho svědomí bylo tak zaslepeno, že by byl málem svou vlastní ženu o život připravil, kdyby nebyl na cestě přiveden k tomu, aby obrátil. Takový byl on, jenž se pokládal za pravého věřícího a za zralého křesťana, kterému jeho svědomí vždy praví, co v tom a onom případě má dělat, a jenž také dle toho, co mu říká, jedná. Sobě pro radost a pro své štěstí vybral se na cestu, aby druhého člověka zničil a pod lichou zábarkou domněle bohumilý skutek vykonal. Celé kolikaleté dílo nápravy, pilné, po celá desítiletí pěstování slova Božího a snažení se o nebeskou moudrost, — seděl mezi prvními, domýšlel se, že je jedním ze spravedlivých v nejpřednější lavici a za takového pokládali ho i druzí, — v tyk o n c e dospěly, tak se skutkem osvědčily?

Tam přes cestu ležel vyvrácený strom, — nebyla tam vlastně cesta, — on jen tamtudy tak šel. Na ten strom se Antti na chvíli posadil a strměl na hrbolec mechem porostlý. Tam seděl a dlouho naslouchal, než vše kolem něho bylo němé a němo bylo i jeho nitro. Svědomí ho neřídilo, rozum neukazoval mu cesty.

Pojednou však jakoby d u c h počal mluviti.

— Dopustil jsi se zločinu, i zasloužíš trestu. Nalož si na ramena ještě těžší kříž. Jdi domů a před nikým ani slovíčkem se nezmiňuj o tom, co jsi viděl. Af ani tvá žena netuší, že o tom víš. Tvař se, jakobys věřil, že prskavá jiskra z pod kotlu v „kotě“ vyletěla. Buď pokornější a trpělivější než před tím a raduj se z každé nové bolesti, jež ti seslána bude.

Jakoby mu tím kámen s prsou spadl, jakoby mu tím rozum byl osvícen. Antti vstal, překročil „vývrať“, jež mu byla cestu zatarasila a našel cestu, úzkou stezku od dobytka prošlapanou. Nohy jeho nebyly lehké, co po té stezce kráčel, ale ani ne těžší než před tím. V prsou však chladil příjemně vánek ranní jako čistá voda v čerstvé ráně právě ošetřované.

Frant. Kyselý:

Poselství.

Spal Nazaret, když s půlnoci se rodil
den výročitý viny Adamovy,
již smrt a bída připadly nám v podíl.

Kdo tušit mohl pod tichými krovy,
že v Nazaretě rozvine se drama
a dějin světa počne vývoj nový?

Jen Marii, jež k Pánu bděla sama,
že dojde k netušeným událostem,
hlas tajný věstil, jaký zřídka klamá.

Bůh Syn, jenž měl ji v srdci stálým hostem,
tak sladkého v ní nabyl zalíbení,
že stala se mu přežádaným skvostem.

V té svaté chvíli modlitby a bdění
vzlet její duše a vděk jejích ctností
k ní mocně připoutaly jeho zření.

Dél neodolal její spanilosti;
vzplál všecek touhou býti synem panny,
jež nepodlehla satanově zlosti.

Než přál si, aby dívka prostá hany
dřív určitě a volně na jev dala,
že přijímá ten úděl svrchovaný.

A co vším srdcem pro zmar světa lkala,
k ní seslal archanděla Gabriele,
jejž Trojice té zvěsti hodným znala.

Byl† poslem Božím osvědčeným skvěle
a podobal se hněvem na satana
i krásou nazaretské panně bdělé.

Ten hned k ní vešel, horlivostí plana,
a děl: „Buď zdráva, milosti vší hojná,
Pán s tebou; přede všemis požehnaná.“

Slov těch se lekla panna bohabojná;
než Gabriel se mluviti jal znova
v ta slova laskavá a blahokojná:

„Ó neboj se, Pán v milosti tě chová!
Aj, počneš syna; Ježíš bude slouti
a bude králem domu Jakubova."

Jak tonoucím, když příboj naň se routí,
strach velký zachvěl překvapenou pannou,
že stěží mohla skromně zašeptnouti:

„Jak tyto věci podivné se stanou,
když panenství mi k radosti a zdobě?"
Hlas jeho zazněl hudbou neslýchanou:

„Duch svatý tajemně se snese k tobě
a matkou učiní tě z nenadání;
Syn Boží bude slouti tvoje robě!

Aj, s útěžkem, ač staroba ji sklání,
též Alžběta je, zbožná teta tvoje;
nic Bohu divy činit nezabrání."

To pravil doufal, klidně před ní stoje,
že rozhodne se dívka bohumilá
i Pánu vděk i bez těžkého boje.

To napiatosti vážná chvíle byla,
kdy Bůh žádal ode tvora vyslyšení,
jímž jeho touha by se vyplnila.

Však dívka pochopila v slastném chvění,
že Pán, jenž práva tvorů věrně chrání,
své věčné právo v tklivou žádost mění.

I zahřímalo shůry zajásání,
div zlaté hvězdy nestanuly v reji,
neb dívka přivolila k nebes přání.

Syn Boží vešel volně v lůno její.

Vasile P—op.

Krásný den.

(Č. p.)

Což by bylo možno, aby nechtěl, vzácná paní? Kosti bych mu spřerážel. Musí chtíti! Roztrhám ho, kdyby nechtěl!"

Mlč, nedělej se horším nežli jsi. Zavolej ho sem, abychom slyšeli, co bude říkati on".

Jiří Namila vyvaluje oči a otvírá ústa: „Proč stojíš venku? Sem pojď, nebo tě roztrhám ve dví". A když se hoch přiblížil, pošeptává mu jadrně: „Ať mi k čertu nepohněváš paní kněžnu, nebo tě zvalchuju".

Petřík jest hoch asi třináctiletý a prozrazuje nadání; ačkoli jest hubený, na svůj věk jest přece dosti silný. Vstoupiv do salonu, červená se rozpaky, neví, co má dělati. Tatík mu šeptá do ucha:

„Polib paní kněžně ruku, hlupáku, že tě čert..., konec uvízl mu v hrdle, když zaslechl paní:

„Ale, jak švarného hocha má Jiří!"

Prohlíží si ho chvíli, načež, pohlížejíc upřímně, ale vážně skoro mužně ve tvář Namilovu, praví:

„Ať to roste k radosti!"

Jiří hluboce dojat, stojí tu jako buvol, nevěda, co by měl odpověděti. Konečně, ať už se to hodí, nebo ne, vyhrkne:

„Dejž to Pán Bůh, nebo mu spřerážím hnáty. A ať roste k vaší radosti i dceruška vaše, nebo jest velice krásná".

„Dobře, Jiříku, nerozčiluj se", praví paní konejšivě, načež se obrací k hochovi:

„Co chceš studovati, Petře, čemu bys se nejraději učil?"

Petr sám neví, co by měl chtíti, proto odpovídá na zdař Bůh: „Ruku líbám, vzácná paní, chtěl bych býti učitelem, budeli to vůle Boží... učiti budu se pilně".

Jiří se nafukuje hrdě, div že pýchou nepukne. Zdá se mu, že hoch mluví moudřeji, než oba: kněz i učitel dohromady. Usmívá se mu každý vous v obličeji, a kdyby tu nebyla milostivá paní a kdyby směl své radosti dáti volný průchod, dal by Petrovi, přátelsky řádnou za ucho, a řekl by, řehtaje se blaženě: „Dobře's to propověděl, kluku zpropadený. Kde's to k čertu sebral?"... Ale u přítomnosti tolika vzácných lidí se přemáhá, jak může a reservuje si právo poctíti ho sklínkou vodky v hospodě.

Nechce, aby přítomní se domnívali, že jest na svého synka hrdý, anebo kdo ví co, ale přece mrká na učitele, a kdyby kněz byl blíže, řekl by mu: Hleďte, velebný otče, ten až doroste, ten

vás přetrumfne. Dotáhne to až na prefekta*). Nevidíte, jak jest chytrý".

Paní Viorika dívá se na Petříka, pozoruje radost Namilovu, a aby ho náhle o ní nepřipravila, chválí Petříka:

„Hezky, velmi hezky jsi promluvil. Velice hezké, že chceš býti učitelem... ale do té doby musíš se mnoho učiti, uplyne mnoho času a možná, že změníš svůj úmysl".

Jiří, který na okamžik byl až v sedmém nebi, mezi anděli, probouzí se náhle na zemi a tváří se hrozně realisticky. Neboť obrátiv se k synkovi a vysoukav si pravý rukáv, jakoby mu chtěl vlepiti řádný pohlavek, praví hněvivě:

„Tak? Jen ať ti čert napíská, abys změnil svůj úmysl!"

„Ustaň!", napomíná ho učitel, ať zvíme, co o tom soudí milostivá paní".

Raditi se a dělati plány u přítomnosti Namilově jest naprosto nemožno. On ví, že co řekne paní kněžna, jest dobře řečeno, a Petr ať se opováží něco proti tomu ceknouti jenom, omrzel-li ho život; co jich nahrabe, na to bude pamatovati i po smrti. Jinak, ať každé slovo paní kněžny jest svaté!

Paní Viorika ho zná, ví, čeho jest schopen Obr a proto hledí ho přesvědčiti co nejrychleji. „Ve městě bude míti hoch školní vyučování zdarma a bude bydliti u mých blízkých příbuzných. Jest rozumný, ve volném čase bude si hráti s domácím hochem Jorgulem, který jest asi ve stejném stáří s ním; dostane stravu i vše, čeho bude potřebovati, šaty po Jorgulovi, podobně i knihy. Vše půjde dobře a to tím spíše, ježto Petřík jest nadaný a pilný".

Teď, kdy vše už ujednáno, nezbývá, než aby Petřík v městě pilně se připravoval, aby neztratil celý rok a, ježto nyní jaro, aby do zkoušky všem předmětům se naučil. Proto aby odejel co nejdříve, možno-li již zítra.

Teď tu nemá Jiří co dělati, proto hotoví se k odchodu.

Na odchod těší se tím více, že jest celý spocený přemáháním, aby mu neuklouzlo nějaké zaklení a aby mluvil případně a uctivě a v pravý čas.

Jeho synek líbá ruce všem po řadě a hop! už jest ze dveří. Jiří, spatřiv ho za dveřmi, mu závidí: on už to má odbyto, ale co ještě čeká na něho!

Jiří jest veliký politik: proto, vzpomínaje doporučení, jehož se synovi dostalo, překypuje zdvořilostí: děkuje paní kněžně: „ruku líbám — Bůh vám račiž nastotisíckrát odplatiti". A když myslí, že dospěl vrcholu zdvořilosti, uklání se hluboce kněžně, knězi, učiteli, podobizně bojarově, skříni, zrcadlu. Pak se rozhlíží, je-li tu ještě nějaký kus nábytku, jemuž by se mohl pokloniti Aha! Stůl! Rychle hluboká poklona. Jest tu ještě něco?

*) Tolik jako okresní hejtman.

Lenoška! Tedy ještě poklonu lenošce... a aby zdvořilost svou dovršil, uklání se i před klikou u dveří a pak — huš ze dveří...

Bohudíky, že se mu vše tak dobře povedlo, bez ostudy.

A tu, když si chce z hluboka oddechnouti, spatří na chodbě dcerušku paní kněžny hovořící s pannou. Ihned uklání se graciesně znovu dvakráte: jednou dívce, po druhé loutce: „Ruku líbám slečinkám!" A až na ulici posazuje si čepici na hlavu. Když vyšel z brány, zastavil se na chvíli, oddychuje spokojeně a lehčeji „Oh, Pane Bože, těžká to úloha raditi se s osobami šlechtickými!" Utírá si rukávem spocené čelo a ubírá se spěšně k domovu, připravit vše potřebné k odjezdu synovu.

*

Poděkovavše uctivě paní Viorice, odcházejí i učitel s knězem.

Jsou dobří přátelé tito dva mužové, dobří a upřímní. Častěji ale zvláště dnes z radosti, že se mu podařil dobrý skutek, zve Jeho Důstojnost svého přítele ke stolu, aby nemusil býti doma tak sám a sám, „nebo už se dosti naslabikoval v knihách!"

Učitel ubírá se bez velkých okolků ke příbytku knězově. Octnuv se ve dvoře plném děvčátek, cítí se jako doma a mezi tím, co ctihodný Otec vypravuje ženě, u jejíž nohou batolí se děvčátka, o šťastném výsledku, béře učitel jedno děvčátko do náruče a líbá je.

„Hop, slečno, jak jsi vyrostla! Kolik pak je ti let?" Ale slečna se upejpá, až, spřátelivši se, udává své stáří, jako každá slečna, trochu ostychavě: „Tsi" (tři) a potěšena, že se jí podařilo upříti nějaký měsíc svého věku, aby se zdála mladší, chce odejíti, aby jí její panna neutekla. Slezla dolů, spěchá k zástupu druhých dětí, béře do náruče velký kukuřičný klas zaobalený do hadříků, který zastává místo loutky, houpá ho, líbá a laská... Pane Bože, jaká to láska ohnivá!

„Hop — Hop — týčku!" (strýčku).

A andělíček, který doposud objímal kolena učitelova, chce na luce (ruce). „Hop — Hop — týčtu!" a ukazuje řadu bílých teprve nedávno vyrostlých zoubků v usměvavé hubičce: „Hop—hop—týčtu!"

„Hop, andělíčku! Ale, že tě husa nekopne! To jsi hoch? Nestydíš se pobíhati mezi slečinkami tak oblečen? Zavřu tě do arestu! Kde pak jsi nechal košilku, uličníku? Jářku, velebný otče, kolik jest mu let? Šestnáct a půl? Slyšíš panáčku? Jaký to zločin! Pán starý už šestnáct měsíců a půl a chodí takhle — škandál! Co pravíš? Voláš: „hiií" a chceš abych si s tebou hrál na koně. Půjde to těžko, ale pokusím se. Hiií — Hiií! A vážný jindy učitel pobíhá po dvoře s děckem na ramenou jako blázen.

„Ale, ale, nechte toho, zakopnete a zabijete mi dítě! Muži, zakaž mu to!" volá popová celá ustrašená.

Ale kněz chová na rukou dva andělíčky... a oba se předhánějí v důkazech lásky k tatíčkovi; tahají ho za vousy a chtějí se dáti do sebe, aby ukázali, jak ho mají rádi. Ctihodný otec se usmívá, snaží se je usmířiti, chráně si oči, a vzpomínaje s lítostí na doby svého mládí... Ale po chvíli utíká se ke lsti a šeptá té menší:

„Podívej se, panna ti utíká!" A hned obě pospíchají nejistými krůčky k zástupu mladých hospodyněk, které obklopují klas, pokřtěný jménem tak velkolepým.

Zbaviv se takto těch diblíků, usedl kněz, než bude připraveno jídlo, na schody přede dveřmi a vedle něho posazuje se unavený učitel. Chtějí si ještě porozprávěti. Ale není možno. Jedna z dívek, shromážděných kolem loutky přichází a sedá si k nim, dívá se chvíli na ně moudře svýma chytrýma, roztomilýma očkama — a pojednou volá hláskem jasným, stříbrným:

„Do mne má lád?" (kdo mne má rád?)

Kněz i učitel, zvykli ode dávna této hře, staví se, jakoby ji každý chtěl dříve k sobě přivinouti a odpovídají rychle: „Já, já, ty ne, já!" a tváří se, jakoby chtěli počíti opravdovou hádku. Než andělíček, zakročiv, aby rozhodl po právu, praví:

„Počtejte, počtejte — este jednou — Do mne má lád?"

„Já, já jsem to řekl dříve, ba ne, já", volají oba o závod. Mezitím dívenka, vstrčivší prstík do úst, sklání se k učiteli, praví sladkým hláskem: „Pán zek dziv" a bez velkých okolků ho líbá.

Otec staví se zarmouceným, odvrací tvář a zakrývá ji rukama. Ale dívka rychle ho usmiřuje, béře ho kolem krku a volá:

„Neplatej, i tys zek dziv"; a líbá ho tak sladounce, že knězi měkce dojatému tekou slze z očí. A — copak myslíte, že jest na světě jenom jedna hodná dívenka? Celý zástup dívek opouští pannu a přichází sem. I ten hošík šestnáctiměsíční batolí se za nimi, ale nyní hrdě a pyšně, že ani neví, jak má vykročiti. To proto, že nyní jest oblečen: pravou ruku má prostrčenu roztrhanou botkou; a vykračuje si hrdě, jakoby přicházel z hospody.

Ale nyní jest řada na mužích, aby se tázali. Kněz volá:

„Kdo má rád mne?"

A celý kůr andělíčků odpovídá:

„Já, já, tatíčku, já jsem to řekl dříve".

I ten kavalír to řekl dříve, proto se tlačí ku předu, aby dostal i on políbení. A ohání se botkou na pravo, na levo v zástupu útloučkých slečinek, jen což. To však z pouhé zdvořilosti, jinak by se do nich pustil rukama.

„Ano, i ty, panáčku, řekl jsi to dříve, všichni jste to řekli dříve! Bůh mi vás zachovej! I tebe chlapíku, drahoušku tatínkův, i tebe, Léninko, nebo jsi velmi hezká a moudrá, Léninko — panenko! Pán Bůh mi vás zachovej všecky, nebo všichni, všichni jste to řekli dříve!"

„O já, já jsem to řekla dříve, nejdříve, ale přicházím až naposled“, volá matka dítek z chodby, „a zvu vás ke stolu“.

Kněz i učitel se usmívají.

Ale jeho důstojnosti se zdá, že v jeho srdci málo místa pro tolik radosti a blaha a když usedá za stůl obklopen tolika andělíčky a rozpomíná se na šťastný výsledek cesty do zámku — po modlitbě dí: „Dnes byl krásný den, požehnaný od Pána Boha dobrým skutkem. — Dej, Pane Bože, aby takových dnů bylo mnoho a dej také, aby všichni lidé byli tak šťastní jako já!“

„Dejž to Pán Bůh, amen“, doplnil učitel, žehnaje se křížem.

V. Vajs:

Západ.

Je večer. Západ. Červánky.
Ticho je v polích i v duši.
Kam to ty červánky táhnou as
nad naší zatmělou hlubší?

Kdybych v těch oblacích mohl být
v závratných výšinách kdesi,
ještě bych slunce uviděl
za těmi černými lesy.

Ale to slunce zlatité
dávno se za hory skrylo,
oblaka tmavá nade mnou
září si pozlatilo.

„Červánky smutného večera
zapadlým sluncem zpité
plujete tmavým vesmírem
v daleko neurčité?“

„Plujeme tichou oblohou
za sluncem, jež si nás zlatí,
v daleku kdesi se rozplynem,
až se i nám slunce ztratí.

Ignát Zháněl.

Z ráje přátel knih.

Vzpomínka na Lipsko.

(C. d.)

Pisatel ihned v pondělí odjel, ač měl ještě dalších čtrnáct dní dovolenou a zakoupený jízdní lístek pro všechny švýcarské dráhy na celou tu dobu. Když noclehoval večer v Lucernu v katolickém domě tovaryšů, setkal se s mnohými mladými krajany, kteří se tam zastavili, jedouce do vlasti, jsouce povoláni do zbraně. Když pak jel v úterý Tyrolskem, byly již všechny dráhy vojensky obsazeny a přímo nabity vojáky, kteří jeli ku svým stanovištím.

Válka se rozzuřila a bylo těžko dostati se někam do ciziny. Pisatel lituje podnes a bude litovati, jak dlouho bude živ, že se přece nepokusil jeti do Lipska. Výstava byla taková, jak ji mohlo uspořádati jedině město Lipsko, sídlo knižního obchodu pro celý kulturní svět. Umístili ji u pomníku na bitvu národů, kde bylo vystaveno celé nové město různých budov a pavilonů, z nichž každý byl sám o sobě hoden návštěvy. V celku bylo tu sedmdesát budov, některé obrovské paláce, jiné menší. Ovšem nechybělo více stavení, určených výhradně pro zábavy všeho druhu.

Nyní roku 1924 bylo těžko dozvěděti se v Lipsku bližších dat, kolik je tam nakladatelství. Nejodbornější znalcové přiznávali, že se válkou ve všem opozdili. Ani za války, ani nyní po ní není žádné spolehlivé statistiky, ale je prý možno, přijmouti za správné, že je nyní v jediném Lipsku asi dvanáct set samostatných knihkupectví a knihtiskáren, v nichž je zaměstnáno na sto tisíc lidí. Počítá-li se, že má Lipsko 600 tisíc obyvatel, nutno přiznati, že polovice se živí z knih a jejich výroby.

Co znamená Lipsko v knižním obchodě, je nejlépe viděti při procházce městem. Knihkupectví a knižních antikvariátů je poměrně málo viděti, jako všude i tu vládne zlozvyk, že nejsou u knih udány ceny. Teprve při bližším prohlížení domů pozoruje se, že jsou mnohé z nich knihkupectví nebo tiskárny, my totiž představujeme si knihkupectví závod s výkladními skříněmi, v nichž jsou vystaveny knihy, čehož tu není. Jsou to budovy vystavené na způsob činžáků čili našich továren. U nás pohlížíme na knihy jako na umělecký předmět, tu v Lipsku, jsou však toliko předmětem továrním.

Že nejsou tyto budovy továrnami, ale knihkupectvími upozornily nás teprve vozy, naplněné většími i menšími balíky, určenými na poštu, jsou to knihy, jež se rozesílají do celého světa.

Vozíky nejsou ruční, ale velké, obyčejně táhnou je dva koně. Tu činíme si teprve pojem o rozsahu zdejšího knižního obchodu. Tyto vozy jsou u mnohých stavení, jsou to tedy vesměs nakladatelství knih. Bohužel svírá se srdce hořkostí příteli knih při pohledu na tyto miláčky, jež rozvážejí do celého světa, patří nyní kniha k nejdražší věci, nám obyčejným smrtelníkům, kteří nemáme tisíců ale toliko několik set korun měsíčních příjmů, jsou nyní nové knihy nedosažitelny. U nás jsou drahé knihy, v Německu stojí několik zlatých marek, což jest při naší vysoké valutě velký obnos. Dokud byly knihy v Německu laciné, což bylo do konce listopadu 1923, nebylo možno převézti jich přes hranice. Platilo se velké clo, bylo nutno žádati za povolení k vývozu, což se obdrželo za dosti mírný poplatek, ale vyžadovalo velkou ztrátu času.

Nápadno bylo pisateli, že skoro všude měli v Lipsku i jinde v Německu ve výkladních skříních vystaveny knihy známého Karla Maye. Jsou příliš drahé, ale podobá se, že jdou stále dobře na odbyt. Vydává je nakladatelství Karla Maye v Radebeulu u Drážďan. Vyšlo dosud padesát svazků, které jsou rozšířeny ve čtyřech milionech výtisků. Letos roku 1925 chtějí vydati několik dalších svazků, takže jich bude letos asi šedesát, zajisté svědectví obrovské píle a přímo nevyčerpatelné fantasie autorovy. Nepohlíží se v Německu na Maye jako na dobrodruha, ale jako na seriosního, velmi nadaného, doporučení hodného spisovatele, což je názor i předních osvědčených katolických kritiků. Nakladatelství Karla Maye pojalo chvályhodný úmysl a vydává již po šest let „Ročnici Karla Maye", což jsou dosti objemné svazky, v nichž se řeší různé problémy o tomto spisovateli.

Mezi nejvýznačnější katolické německé spisovatele lze bezesporně zařaditi vídeňského dra Richarda Králíka, vydavatele zrovna nekonečně velké řady výtečných spisů a knih. Tento učenec přispěl do Karla Maye ročnice 1922 dvěma články. Docela otevřeně píše, že lze právem počítati Maye mezi nejlepší spisovatele, je co do fabulace druhým Homérem. Vypravuje tak živě, tak názorně, že se čtenář vžije do děje, vše prožívá s pisatelem. Myslí, že by zasluhoval May, aby se učinil ze všech jeho svazků výbor snad desítisvazkový, do něhož by se pojaly nejkrásnější části a nejbásničtější výtvory jeho péra. To by byla dle dra Králíka nejvzácnější oslava tohoto výborného spisovatele.

Je pro nás katoliky svědectvím velké duševní vyspělosti, že poslední svazek Karla Maye vydal na podzim 1924 mnichovský kaplan u sv. Jana Křtitele Fr. Kandolf. Je dokončením románu „Am Jenseits" „Na onom světě" a nazván „Mekka". Kandolfovi se poštěstilo sloh Mayův tak věrně napodobiti, že mnohý čtenář, který si nepovšiml na hřbetě knihy, že jest autor na-

značen May—Kandolf, myslí, že čte původního Maye. Kniha vyšla v patnácti tisících výtisků a byla koncem 1924 přes dvě třetiny rozebrána. Kandolf byl vyzván, aby dokončil i další dva romány Mayovy, jichž May nedokončil, je to „Poslední vůle Winnetouova" a „Marah Durimeh", což tento přislíbil. (May byl protestant).

Ze všech lipských knižních závodů je prý největší Teubnerův. Vydává školní vydání latinských a řeckých klasiků, jakož i vše, co s nimi souvisí, tedy slovníky, překlady, učebnice a pod. Vydává tolik knih, že na dotaz po přesném počtu knih, které vydal, nemohl dáti odpovědi a musil si zajíti do německé knihárny, kam odvádějí od r. 1912 všichni němečtí knihkupci dobrovolně a zdarma všechny jimi vydané knihy. Mají tam pro větší nakladatele zvláštní oddělení a zjistili, že vydal tento jediný nakladatel lipský v posledních desíti letech přes pět tisíc svazků knih.

Podobně velký závod má světoznámý Reclam. Kdož by z nás neznal tohoto jména? Dosud vydal ve své „universální" knihovně, která ho učinila světoznámým 6550 svazečků, všichni jsme ji používali ve studiích i později, a všichni známe jeho vkusné, nadmíru příruční, ovšem poněkud malým tiskem vytištěné svazečky, čítající průměrně 80—100 stran v červené obálce. Před válkou stál sešit celých dvanáct krejcarů. Často bylo lze opatřiti si sešity antikvárně, což stálo šest krejcarů a míti za šest krejcarů případně i román, to byla přece i v tehdejších dobách neslýchaná láce! Tou zvítězil Reclam.

Dlouho obíral se Reclam úmyslem vydávati laciné knihy. Chtěl podati svému národu spisy klasiků všech národů, ovšem především národa svého, německého, pokud možno lacino. Předem vyloučil vše nemravné, sensační a vůbec špatnou či krvavou četbu.

Jako prvý svazek vyšel v listopadu 1867 Goethův „Faust". Následovaly rychle po sobě, průměrně měsíčně tři svazky, takže při padesátileté oslavě tohoto podniku vyšlo již 6000 čísel. Sám nakladatel byl překvapen, jeho naděje byla nejen splněná, nýbrž převýšila všechno očekávání. Na příklad vyšlo do konce roku 1917 jediného spisu Schillerova „Vilém Tell" 2,300.000 výtisků. Starší německá literatura dočkala se přes tři miliony výtisků, v čemž je jediný Luther zastoupen 400.000 výtisky. Svazečky obsahující spisy starých řeckých a latinských klasiků mají osm a půl milionu výtisků, jsou tedy němci velcí přátelé klasických studií.

(P. d.)

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(C. d.)

Naše ubohá církevka! Takové naděje na nové království boží, a vše se kácí. Všady nás mátí. A již se zdálo, že se ráj otevírá, a říše Kristova splyne s něho na zemi, a bude tisíc let na světě. A hle!"

‚Samy sny a sám podvod, aby se chtědla dobře měla', pravila ostře hospodská, sedajíc k hostům. ‚Vás vlákali do Sodomy svodnici a zaslepili vás. A vy jste svedli a zaslepili jiné. Pěkná rovnost! Pěkné bratrství! Všecko na spolek. A z čeho se vám ženy hnusí? Z toho spolku! Hnusí se vám od ní pokrmy a nechcete od ní jísti. Říkáte: Páchneš nemocí. Nemohu býti s tebou. A dcery vám prchají z domu a říkají: Nyní je nám vše jedno. Kdo nás ještě pokazí? Jsme jako pesičky, které běhají po nocích na pospas celému světu. Jen smrt nás vysvobodí, abychom neuhynuly za živa. Není to hnusné? A je rodina ještě rodinou?'

„Naše společnost je naší rodinou."

‚To říkáte, ale nevěříte tomu. Pečuje společnost o vaše děti?'

„To se ví, že pečuje."

‚Otcovsky a mateřsky?'

„Jakby ne?"

‚Není hnusnějších a nestydatějších dětí, nad vaše! Nemají studu, jsou drzé a nečisté. Jaký svět z nich bude?'

„Pořádný! Jen, kdybychom měli pokoj, abychom se mohli rozvíjeti. Adam s Evou byli v ráji také nazí, a nevěděli o své nahotě. Dle naší víry není studu, není hanby. Není ani hříchu."

‚Ty Kalebe, — a věříš tomu, co pravíš?'

„Věřím, i nevěřím. Hospodářství bude na mizině a k tomu sekera visí člověku nad hlavou — pouze na vlasu. Člověku se odnechce shánětí ráj, když má dům zanedbán, vykraden, pln čeládky lenošné, jež se do stavení navalí a nahražuje škodu — obcováním svatých."

‚Ničeho nedonesou, ničím nepomohou a z hotového jedí. A po jídle samo veselíčko, někdy i prorokování, po něm svačina, po svačině večeře — a dobytek řve hladem a v čuníně umírá kus po kuse.'

„Taková víra zasluhuje, aby byla pronásledována do posledního vyznavače" — uhodil pěstí na stůl hospodský. „Dříti se na poli a ve stodole na takové povaleče a trpěti v domě hodáče a nestydy, kdykoli se jim zachce užívati radosti, která je ničeho nestojí — je bláznovství — ne království boží — a bratrství.

Každý rozumný člověk se přičiní, aby tohle ‚obcování svatých' bylo vyhlazeno buď po dobrém, nebo po zlém."

‚Což — ke mně by se „svaté bratrství" neodvážilo na hody a k rozkoši. Mne dobře znají' — usmíval se Ráb, plana hanbou. Já bych mezi ně byl ani nešel, kdybych nebyl hledal spojenců proti Prčkovi a Židovi.'

„To víme — povzdechl Josue, toho hledal u nás ledakdo, věda, že židům nepřejeme."

‚Co se budete dlouho rozmýšlet' — vyhrkla hospodská. ‚Vzkažte Sborkovi, že se církevka rozpadla a že se přidáte ke straně biskupově. Ať se přidá také.'

„A rozeslat posly po všech dědinách a rozhlásit, co se stalo."

‚Co myslíš, Josue, co uděláme? Jsme tady mezi dobrými lidmi, dobře nám radí. Sami si rady nevíme.'

„Herež, víme, nevíme! Sborek se dávno vikle. Pošli k němu."

‚Ten býval v Ohnicích — modleníkem? Nebýval?'. Usmíval se Šávrda.

„Pravda, že býval" — dí hospodská. „Na Vše Svaté bude v Holomúci pouť, a budou se tam u sv. Václava ukazovat Svátosti. Měli byste pěknou příležitost ukázat kajícnost a jíti je uctít. Páter Volfram je opatruje a měl by radost, kdyby vás viděl. Ztracené ovce pastýř rád vidí. Já tam také půjdu."

Ráb se podívá lišáckýma očima na Kaleba a prohodí:

‚Ty, proroku — !'

„Nejsem prorokem."

‚Dobrá, stydíš se za to, že jsi jím byl. Tak mně něco napadlo. Sborek býval modleníkem a vodil poutníčky až na Hostýn ke kapli. Aha?'

„Vodil. A co dále?"

„Ať svolá všecky patriarchy a proroky a všechny Maří Magdaleny, běhule i běžce, co běhají za — obcováním svatých rohatých, chtědla i nejedla, ať jim udělá kázáníčko, že pikhartství hnije až zahnije a bude třeba z něho vyskákat ven. Potom ať vezme z božímuky poutnický kříž a zavede vás všecky do biskupského chrámu — k Svátostem. Tam z vás zase udělají — lidi!

‚Pěkné by to bylo' — chválila Šavrdová a hospodský volal:

„To je dobrý nápad!" — A kolomazník horlivě rozkládá:

‚Lidičky, na velký hřích patří veliká pokuta. Není tomu tak dávno, co chodili světem kající poutníci — někdy jich bývalo jak mravenců. Modlili se, zpívali žalmy a jeden druhého cestou mrskali. To bylo pokání za hříchy. Lidé po dědinách se na ně dívali a plakali nad nimi. A někdy nechávali všeho doma a dávali se k nim. Takové pokání náleží naháčům, aby zachtívec

své žádosti umrskal. Krista mrskali nevinného — — a adamníci by se měli šetřiti?'

Vyskočil hubkař za stolem a roznícen kajícností volá:

‚Amen! Ať se stane!'

„Aha, tak, budeme se mrskati až do chrámu. To je svaté a spasitelné," vřeštěl trudař, jemuž medovina vlezla do hlavy.

‚Ale na takou pouť vám nikdo nepůjde' — namítal Josue. ‚Právě ti největší hříšníci a hříšnice jsou nejchoulostivější!'

„A polonazí, jak mrskači chodili, také jíti nesmíme. Ani do bran by nás nepustili" — mínil Kaleb. „To se neujme."

‚Hm! Věřte, není ten nápad ani špatný', vece vážně Ráb. ‚Bez citelné pokuty nezůstanete. A bude lépe, pošviháte-li se sami, než posekají-li vás městští drábi palášem.'

„To bys musel také s námi!"

‚Byl jsem mezi vámi jedenkrát, leč, nevzpírám se. Půjdu s vámi.'

„To by měl Prček radost, kdyby viděl, jak se ošíváš" — výskali kmeti.

‚Také on se bude ošívat. Časem každému hrají.'

„Já bych mu zahrál ještě před vámi —" chlubil se hlaváč. Noší kobylce ustřihl ohon — a kdož jiný, jak on? Kdosi nám v pravé poledne ukradl ovci. Kdož jiný, jak Prček? A dokud bude v Kandyji, nebude bezpečí. Ty, ty Šavrdo, ty bys ho měl vyhnat. Ať zlobí svět zase jinde."

‚Nekřič tak. Kdo ví, neposlouchá-li za dveřmi.'

„Dobrá. Ať třeba hned přijde, a řeknu mu, zda uctil svátosti ve chrámě a ať mně je načítá! Ten — a umět je načítat —" durdil se konšel.

‚A ty je načítáš?' Vyzvídala hospodská.

„Barboro, co si o mně myslíš? Konšel nenačítá olomuckých svátostí?! To bych byl pěkným úřadem! Desetkrát jsem tam byl. A co, dvacetkrát — a vždycky jsem na ně obětoval grošík. A kdo ví, nebyl-li jsem tam třicetkrát?'

„Tedy je načítej —" pobízel kolomazník. „Ale, korbel z ruky ven!"

‚To vám všem dokáži. Máte tam trn z koruny Krista Pána, a je zasazen do čistoučkého křišťálu. A ten křišťál je na prst dlouhý. Babuško, není to pravda? Mluv ať věří.'

„Je, je!"

‚Potom je tam prst z jednoho — neviňátka — ve stříbře.'

„Z jakého?"

‚Ráchel plakala o své neviňátko a všecky matky, když jim je Herodes dal posekat. Z toho neviňátka je tam prstíček. Z chuďátka. Potom je tam rouška Panny Marie, kterou si — ze studu a ostýchavosti zastírala obličej, aby její sličnost zkažený svět neviděl. Máme nyní takové ženy a dcery? Aby je břed pokroutil —

jak se rády líbí! Číhule! Kde jaký chlápek, tam mají oči. Pak je tam jedna rukavice sv. Alžběty, opánek sv. Petra a kus řetězu, jímž byl v žaláři ukován ke zdi. Měl jsem ho v ruce a políbil jsem ho. Je toho hoden! Také je tam šíp — kterým bičíci sv. Šebestiána zastřelili. Je dosud krvavý. Až mne zima pomlela, když jsem ho viděl. Samá krev suchá. A jsou tam ještě dva korbele. Jeden po sv. Vojtěchu, druhý po sv. Jiljím. Ale, takhle nejsou veliké, jako — Šavrdovy! Ti světci málo pili. A přece měli na to! Pil za ně kdosi jiný.'

Mužík se upovídal a výpil korbel do dna, rozhlížeje se po hostech. Viděl dojem a houkl na hospodskou: ‚Baruše, bylo to dobře?'

„Tuze dobře!"

‚Vynechal jsem čeho?'

„Ne."

‚Ani prachu! Jen, kdyby to každý tak uměl! Každý je má znáti. Nač by tam byly? A jsou hodny, aby je člověk navštívil a u nich se na trnovou korunu zapomněl. Za tvrdé hlavy naše Spasitel korunou se trápil.'

„Dobře, dobře máš, konšeli" — vyhrkl kolomazník. „Hřešíme — Hospodina hněváme, jsme horší než Sodoma a káti se nechceme. Takhle bychom se ještě dívali, jak Krista mrskají za nás." Ale sami záda nastavit a říci — — vytrpím, co vytrpěti mám — — to nám nevoní. Tvrdé hlavě nechce se trpět. Necháme si podíl svůj — až do pekla."

‚Heno — kdo ví? heno kdo ví?' Prohlašovali hubkaři. ‚Jen počkej bratříku, co bude za tři dny! Sběhám veškeré údy, ať pláčou a kvílí. Všecko sběhám.'

„A já také —" horlil trudař.

„A cestou nařežeme březí a navážeme metlic a budeme je rozdávat. Sborkovi jednu, Kolebovi jednu, Josuovi jednu — a Mojžíšovi nedáme? Mojžíš se nemá káti?'

„To se ví, že dáme. Ať se kaje — i kat. Všecko se musí káti."

„Máš příteli — v beranici' — úpěl kolomazník podnapilý. Kéž se z dobrých úmyslů nevyspíš. Hleď, proroci již nad korbelem dřímou.' Jen je nechme. Zdá se jim — o obcování svatých v nebi. A ty sám bratře v Kristu Páně — dřímáš — a kácíš se."

‚Aha ba! A všichni, všichni! Hlaváč spí pod lavou a konšele držím za kudrny, aby se nezabil. A tedy — co — co přátelé? Há?'

„Půjdeme spat" — dí hospodský. Jděte na hůru a pozor na žebřík, ať si neublížíte. U Prčků je žebřík, hned u dveří."

‚My se již ani desíti Prčků nelekneme.'

„Ani — dvaceti!"

‚Ani — celé kopy!'

„Ani bucefala — ne tak Prčka. Ať za námi vleze! Ať to zkusí. Hospodine! Ten vojín se měl lépe, než by se měl Prček.“

‚Smahám to pánu Bohu, že ho na lžici utopím, vleze-li za námi, a počká-li —‘ blábolil kolomazník.

„Jděte spát a nechte řeči. Dračky nám zhášejí.“

‚Dobrou noc — drahý — předrahý — pohostinný — Abrahame!‘

„Hlaváči, konšelé, vzhůru! Kmete!“

‚Co je hospodo? Jdou již poutníci?‘

„Jdou.“

‚A mrskají se?‘

„Hned začnou.“

‚Kopa čuní! To musím vidět! A ošívá se zeman?‘

„Honem, honem vstávejte!“

‚Herež, chlápci, to bych rád viděl, jak ho mydlí! Jak řežou toho našeho Rába. Hú! Také nás řezal! Chlapi, ven, jdou poutníci a mrskají se. Pane Rábe — ouvej, ouvej — to bolí — —‘

„Hlaváči — tuhle, tuhle jsou dvéře. Honem ostatní ven. Světlo zháší, a co po tmě s vámi? Ženy vám přijdou s pometlem naproti.“

‚A prosím tě — dušičko — je den, nebo noc, že nevidět?‘

„Až venku se přesvědčíš.“

‚Děti milí!‘ A Hlaváč se rozezpívá:

„K Břuchotínu cesta —
nevýslovná!
Žádná se jí nevyrovná!
Ani — jedna ze sta!“ — —

‚Jejá, kdeby! Ju, ju, juju, jú!!‘

— — — — — —
— — — — — —

Ráb stál ještě chvíli u dveří se Šavrdou a tiše s ním rozmlouval. Na nebi pozdní noc s nesčíslnými hvězdami a po zemi šero. V dáli vřískají kmeti a hádají se se ženami na dědině. Psi vyjí. A pomalu hluk tichne. Povídá Šavrda: ‚Neboj se. Vypoví-li ti Šalomún, založím tě já. Jen mně pomoz od Prčků! Poraď, kterak je dostat po dobrém ven? Ve zlém se s nimi nechci rozcházet. Jsou mstiví.‘

„Neboj se. Buďme trpěliví. Ručím ti za to, že se ho zbavíme.“

Lidé se rozešli a noc černá, tajemná se valila dále, dále — !

(P. d.)

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Chorvatsko. Album města Záhřeba. Městská obec záhřebská vydala za příčinou tisícileté památky korunování prvního krále chorvatského Tomislava sbírku 24 obrazů nejlepších záhřebských staveb. Obrazy namaloval Vladimír Kirin. Album stojí tisíc dinárů.

Matica Hrvatska, vycházející v Záhřebu, vydala pro rok 1925 tyto knihy: Gjalski: „Dolazak Hrvata" (Příchod Chorvatů); Domjanović: „Izabrane pjesme" (Vybrané básně); Kassovitz Cvijić: F. Ž. Kuhač (hudební skladatel chorvatský); Ladanjski: „Iz liječnikove duše" (Z lékařovy duše); A. Muradbegović: „Haremske novele" (Novely z harému). Roční předplatné činí 60 dinárů a přijímá je prof J. Faval, reálka, Zagreb. — Matica Hrvatska vydala též „Hrvatsko-slovenski riječnik", chorvatsko-slovinský slovník a výbor básnické literatury slovinské.

Rusko. „Věra i rodina", ruský katolický měsíčník, který vychází v Paříži, vyzývá katolický svět, aby pomohl osvoboditi nevinně uvězněného kněze Usase. List dodává, že jest málo naděje, že bude zachráněn život tohoto kněze, poněvadž bolševická vláda chce sblížení ruské pravoslavné a katolické církve potříti, již v zárodku.

Akademie věd. Ruská akademie věd oslavila letos v září památku svého 200 letého trvání. Sovětská vláda prohlásila ji za nejvyšší vědecký ústav v Rusku. Ústav se jmenuje „Akademie sovětské unie". Akademik profesor Steklov prohlásil v rozhovoru, že zprávy o úpadku akademie nejsou správné. Do roku 1921 byla akademie opravdu ve stísněných poměrech, nyní však povoluje sovětská vláda každoročně akademii značné podpory, letos na př. půl milionu zlatých rublů; do toho nejsou počítány výdaje k nákupu a vydávání vědeckých knih. Všecky budovy akademie byly opraveny a zvětšeny, sbírky byly rozmnoženy a pro knihovnu koupeno bylo půl druhého milionu knih.

Tajemník akademie, prof. Oldenburg, podal při této řídké slavnosti stručný přehled činnosti tohoto vědeckého ústavu:

Ruská akademie věd vydala 15.000 svazků, čítá 41 členů a 500 spolupracovníků. Knihovna akademie obsahuje přes čtyři miliony svazků. K oslavě bylo pozváno 400 cizozemských akademií a universit. Od r. 1913, kdy byl konán mezinárodní sjezd svazu akademií v Petrohradě, učinila ruská akademie obrovský pokrok. Před 200 lety byly podány základy moderní vědy. Velké úspěchy matematiky, fysiky a chemie si vyžádaly nových, obsáhlých úloh, kterých nemohla zmoci práce jednotlivců. Tehdy povstaly akademie věd, které se zajímaly hlavně o přírodovědu, kdežto staré italské akademie měly ráz humanistický. Také Petr Veliký dokončil své opravy založením akademie podle vzoru akademie pařížské, jejímž členem byl. To stojí v jeho odkaze. Ruská akademie pěstovala hlavně vědy matematické, jak toho žádal duch encyklopedické doby. Její druhou úlohou bylo prostudovati Rusko doté doby neznámé, vyšetřiti její přirozené poklady a využíti jich podle možnosti. V 18. stol. byly konány vědecké výzkumy stepí a věčných sněhů. R. 1745 vydala akademie první vědecký zeměpisný atlas celého Ruska. Knihovna akademie ruské je třeti co do velikosti v Rusku. Při akademii je museum pro studium člověka, národopisné, živočišné, zeměvědné, rostlinné a nerostné. Mimo to je tam ústav radiový, hvězdárna v Pulkovu a vodopisný ústav. — Samostatná zřízení působí ústavy vzniklé z akademie: asijské museum, východní knihovna, Puškinův dům, bohatá literárně-dějepisná knihovna a Lichačovo museum dějin písma. Jafetitský ústav má za účel bádání o prajazyku. Podobný účel má kavkazský dějepisně-archeolo-

glický ústav v Tiflisu. Akademie má celkem 30 vědeckých ústavů a představuje jedno z největších zřízení vědeckých na světě. Z pražských profesorů universitních účastnili se této památné oslavy Češi dr. Nejedlý a dr. Polívka a Slovinec dr. Murko.

Slovinsko. Dějiny Jugoslavie. Profesor Silvin Kranjec sepsal pěknou příručku dějin srbských, chorvatských a slovinských s názvem „Pregled zgodovine (dějin) Srbov, Hrvatov in (a) Slovencev" a vydala ji Jugoslovanska knjigarna v Lublani. Tento chronologický přehled hledí podati jihoslovanské dějiny, které jsou velmi málo přehledné následkem politického odloučení, jednoduchým a přehledným rozdělením, při čemž má zřetel vedle politického rozvoje také na nejdůležitější události kulturně-dějepisné. Knížka jest určena jako příručka hlavně středoškolské mládeži, ale s prospěchem jí použijí i vysokoškoláci, učitelé i všichni, kdož se zajímají o dějiny vlasti jugoslavské. Knížka uvádí také nejdůležitější události po sjednocení. Jest opatřena osobním i věcným rejstříkem a tabulkou posloupnosti pěti jugoslovanských panujících rodů.

Družba sv. Mohorja za rok 1924. Fr. S. Finžgar, přední spisovatel slovinský, vydal družstevní „Koledar" (kalendář) na rok 1925 s velmi zajímavým a poučným obsahem. Je to pěkná čítanka pro slovinského čtenáře všech vrstev. Obezřetný redaktor využil velmi dobře každého místa, aby kalendář byl nejpestřejší. Nejlepším příspěvkem kalendáře jest povídka F. S. Finžgara: „Bílý ženich", která představuje tragikomiku života. Z poučných článků uvádíme: „Slovenci a Jugoslavie", „Čím jsme byli a co jsme?", „Co jest ústava?", „O závěti". Pěkně psány jsou životopisy hlavně zesnulého básníka Josipa Stritara a dějepisce dr. Fr. Kosa. — Druhý spis „Apoštolé Páně", jejž sepsal dr. Josef Lesar, poučuje o životě a významu knížat apoštolských sv. Petra a Pavla. — Inženýr chemie Jakub Turk, který jest odborníkem ve studiu travin a celý svůj život se obírá touto otázkou, napsal spis „Travništvo" (O travinách), v němž podává hospodářům nejlepší pokyny. Čtvrtým svazkem jest „Císařský posel". Družba sv. Mohorja čítala v roce 1924 celkem 39.949 členů. Přes nepříznivé peněžní poměry a drahotu tisku i papíru družba zůstala jako dosud stálým pramenem poučení i zábavy svých členů a jejich rodin.

Goriška matica. „Gorická matice" trvá již sedmý rok. Jejím účelem jest vydávati dobré, poučné a všestranně prospěšné knihy jazykem slovinským. Pro rok 1925 byly určeny čtyři knihy: „Evfemija", dějepisná povídka z prvních dob křesťanství. Napsal ji profesor dr Jože Lovrenčič. Druhou knihou jest „Dějepisná povídka ze žalostné Istrie" a sepsal ji prof. dr. Ivo Pregelj. Slovinské písemnictví má jen málo povídek, vzatých ze života Istrijčanů. A přece se tam odehrály v dávné době vzrušující výjevy. Obraz takového života představen je ve zmíněné knize, do níž je vpleten děj mladých istrijských manželů. — „Don Bosco" jest názvem třetí knihy. Velký duch tohoto podivuhodného muže byl vylíčen v nesčetných knihách ve všech kulturních jazycích. Čtvrtou knihou jest „Koledar (kalendář) za leto 1926". — Celoroční předplatné činí 30 dinárů a lze dostati tyto knihy u Karla Cornika v Lublani, Streliška ulica 6.

České knihy v Mariboru. Studijní knihovna v Mariboru dostala od české vlády mnoho českých knih.

Vyznamenaní jihoslovanští umělci. Na pařížské mezinárodní dekorativní výstavě byli vyznamenáni z Jugoslavie Ivan Meštrovič za mausoleum v Cavtatu, Kljakovič, Becič a Kovačič ze Záhřeba za fresky v jugoslávském pavilonu, jakož i několik jiných umělců.

Dr. Fr. Grivec vyznamenán. Papež Pius XI. jmenoval universitního profesora dra Františka Grivce svým domácím prelátem. Tím mu vyjádřil uznání jeho dlouholeté úspěšné vědecké činnosti a odměnil jeho zásluhy o spolek „Apoštolství sv. Cyrila a Metoděje" a neméně za jeho neúnavné práce při pořádání lublaňského sjezdu pro studium východního bohoslovi.

Slovinci o Baarovi. Lublaňský deník „Slovenec" uveřejnil 29. října krátkou zprávu o J. S. Baarovi, znamenitém českém faráři a spisovateli, zemřelém 24. října ve věku 57 let: „Byl jedním z nejlepších představitelů katolické moderní literatury. Mnohé jeho romány a povídky byly přeloženy do cizích jazyků. Do slovinštiny byl přeložen román „Zaduja pravda" (Poslední soud, vydala Leonova družba v Lublani 1919), „Križev pot" (Křížová cesta) a ještě některé menší povídky". — Křížovou cestu přeložil do slovinštiny náš milý a čilý krajan Vojtěch Hybášek, profesor biskupského gymnasia v Šent Vidu nad Lublaní.

Srbsko. Střední školství. V Srbsku, Černé Hoře a Vojvodině jest 90 středních škol, do kterých bylo zapsáno letošního školního roku 26.640 žáků proti 30.608 žákům v předešlém školním roku. Počet žáků se snížil značně. Přesného čísla nelze podati, poněvadž chybějí zprávy z několika malých ústavů. Značná část mládeže se obrátila na odborné školy. — V samém Bělehradě jest 9 středních škol se 7272 žáky. Zajímavé jest, že počet ženské středoškolské mládeže v Bělehradě je skoro tak velký jako počet žáků. Vůbec ženské ústavy mají největší docházku: tři ženská gymnasia mají 3141 žaček. Druhé ženské gymnasium má 1544 žaček a převyšuje v té věci všecka gymnasia uvedených zemí. Druhým největším gymnasiem jest první ženské gymnasium v Kragujevci s 1398 žákyněmi.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Rudolf Vrba: **Nebezpečí druhé války světové, úvahy o bezpečí Československé republiky.** V Praze 1925. Nákladem vlastním. V komisi Fr. Řivnáče, knihkupectví, Praha II, Příkopy. Cena 25 Kč, 133 stran. — Bystrý pozorovatel sociálních poměrů ne jen u nás, ale v celém světě, vydal za dobu 36 let přes 20 spisů, kterým v naší literatuře podobných nenajdeme. Spisovatel poučuje, upozorňuje na chyby našeho života a varuje! Když vyšel jeho spis „Vláda peněz" r. 1910, byli čtenáři překvapeni jak na mnohých místech ukazuje, že vypukne válka světová. Přítomný spis v úvahách upozorňuje na přípravy Německa k veliké odvetě, na válku, které dle všech známek Evropa neunikne. Hnutí Velkoněmců odstaveno je na čas. Němci podniknou válku druhou, ale lépe se na ní připraví. Proto jest úkolem celé Evropy, aby se na ten náraz také připravila. Nebezpečí iest nyní větší, poněvadž tu není Ruska. Národ, který přestál první náraz války světové, bude v budoucí válce odvety vystaven nárazu druhému, který bude prudší a nebezpečnější. Jen národ uvnitř zdravý, který žije životem spravedlivým, je šetrný, střídmý a zbožný, odolati dovede tak velikému náporu jaký se připravuje. Výborný tento spis, který odhaluje a ukazuje na mnohá nebezpečí, ale upozorňuje i na štváče, kteří připravují špatnou budoucnost, zasluhuje, aby si ho bylo všude povšimnuto, aby byl čten, uvažován a co nejvíce rozšířen. Spis, který vychází v době kdy spisovatel dosahuje 65. roku života — je ozdoben jeho podobiznou — doporučujeme každému nejvřeleji. K.

U dědoušku Martina. Pohádky, legendy a povídky. Milé české mládeži vypravuje Jul. Košnář (J. B. Strejček.) Druhé vydání). Celý čistý výnos věnován jest na stavbu pavilonu pro chudé zmrzačené dítky ve Vincentinu. Praha-Břevnov 1925. Nákladem Vincentina. — Tiskem V. Kotrby. Dočká-li se u nás kniha v kratinké době nového vydání, jest to opravdu zvláštností, jmenovitě je-li to kniha eminentně katolická! Knihy takové netřeba pak již doporučovati — odporučuje se sama; ale upozorniti na ni, nemůže škoditi, ježto jistě mnohý by si ji opatřil, kdyby vůbec o ní věděl.

ežto pak zvláště pro mládež nemáme vhodných spisů na zbyt, upozorňuji rodiče a příznivce dítek na výbornou tuto knihu (200 str.; cena brož. 8·50 Kč; váz. 15 Kč) velice vkusně vypravenou a ozdobenou četnými obrázky L. Nováka. Hodí se znamenitě za dar k Ježíšku, k Novému roku atd. Kromě toho koupí knihy této podporujeme zároveň velice šlechetný účel. Jos. Fabian.

Hortensie. Povídka z doby pronásledování křesťanů. Dle německého zpracování Kl. Borového volně vzdělal J. V. V Praze 1925. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba, nakladatelství. Cena Kč 3·—.

Něžná povídka z doby císaře Diokleciana, který po vydání ediktu o vyhubení křesťanů zřídil soudní tribunál, jehož předsedou byl Emilian Paulus, který vypudil manželku Klaudii a pojal novou choť. Klaudia ve vyhnanství stává se křesťankou a dcera její Hortensie vytrpí mnohá příkoří od macechy. Poučena od služky své Agatoklei o víře Kristově, přilne ku křesťanství, vyzná víru svou před ukrutným otcem a v žaláři setkává se s matkou. Tam přijme křest, obě jsou mučeny a do Tibery hozeny. Za noci křesťané našli mrtvoly Klaudie a Hortensie, které dlouho byly od sebe odloučeny za života svého, až došly spojení ve smrti a na věčnosti, a mrtvoly pochovali v podzemní kapli sv. Kalista. Poučná a povzbuzující povídka, kterou vřele doporučujeme do lidových knihoven. K.

Obrázkové dějiny světové. Vypravuje František Hrnčíř. Část I. Doba stará a střední. V Praze 1925. Nakladatel J. Svátek. Str. 420. Cena 56 Kč.

Ve Svátkově knihovně illustrovaných spisů historických vyšlo toto objemné dílo jako svazek 5. V díle prvém stručným způsobem seznamuje spisovatel čtenáře s dějinami starých Egypťanů, Babyloňanů a Assyrů, Izraelitů, Baktrů, Médů a Peršanů, Indů, Číňanů. Delší stať věnována jest Řekům a Římanům. Na troskách říše římské povstává panství Germánů, čímž přechází spisovatel ku středověku. Na kolbišti dějin objevují se i Slované. Po stěhování národů tvoří se v Evropě nové říše a tak stručně dále líčeny jsou dějiny Španělska, Francie, Anglie, Maďarů, jižních národů slovanských a Ruska. Do dějin těchto národů stručně včleněny jsou i dějiny národů severní Evropy i naší vlasti. Na některých místech není spisovatel dosti kritickým a obliboje si vše svalovati na církev katolickou, jsa tak v rozporu s velikými historiky (na př. o Husovi píše, že „koncil jednal s ním drsně“ ač n. p. Palacký ve svých dějinách zcela jinak to líčí). Kniha ozdobena je sedmi mapkami i barevnými a velmi četnými a pěknými obrázky textovými a celostrannými. Je zřejmo, že podnikavé nakladatelství Svátkovo nešetřilo nákladu, aby dílo vypravilo ve velmi krásnou knihu, ve které by čtenář nalezl rychle krátké poučení o dějinách různých národů. —š.—

NĚMECKÁ.

Erinnerungen aus meinem Leben. Von Willibrord Benzler O. S. B. nakl. Kunstverlag Beuron, 1922, V. a 240 stran, základní cena 4·50 M.

Nynější doba je dobou memoirů; není asi nikoho z těch, kteří nějak vynikli, že by nenapsali svých životních vzpomínek. Snad není dosud žádného z nyní nebo nedávno žijících biskupů, který by je byl napsal. Biskup z Met Benzler, Němec nemohl po válce zůstati na svém místě, žádal sv. Otce, aby byl odvolán. Žil v klášteře v Beuronu, jemuž náležel, tam zemřel 16. dubna 1921. Jako opat nově zřízeného opatství v Maria Laach, přišel do styku s císařem Vilémem, který asi prosadil u Vatikánu, že se stal biskupem. Měl velmi těžké postavení, podobá se, že ani neovládal bezpochybně jazyka francouzského. Mnoho zkusil, hlavně za války, kdy byl oběma stranám malým vlastencem. Polovice spisu, jest dle zanechaných biskupových vzpomínek, druhou polovici doplnil P. Plus Bihlmayer. Kniha je tištěna na krásném papíře, má pěknou úpravu i pět velmi zdařilých obrázků.

Obsah podává všelicos nového. Na př. karakteristický je výrok císaře Viléma, kterého užil v přítomnosti biskupa B.: „Mezi všemi institucemi nejlépe organisovanými jsou nesporně ojedinělé katolická církev a pruská armáda“. Krásná kniha vyjde jistě brzy v dalších vydáních. Ignát Zháněl.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Nákladem Družstva Vlast vyjde v krátké době nová trojaktovka pro ochotnická divadla, Loučenského **„Pro maminku“**.

Ve „Vzdělávací knihovně katolické“ v nakladatelství V. Kotrby vyjde **„Politika podle zásad katolických“** napsal P. Beruard Skácel O. Praed.

Nakladatelství „Humana“ v Letovicích na Moravě chystá: Dominik Pecka: **Ze středu života a umění** Essaye. — Břeněk Otýn: **Hvozdíček.** Studentský román. — Marie Jeřábková: **Maminčin zápisník.** (Dětské projevy). — Adolf Veselý: **Nejkrásnější Brněnka** a jiná pozorování ze zápisníku novinářova. — **Názory Dra Beneše o federalisaci Rakousko-Uherska** v letech 1908 a 1916—17.

Prof. Zd Nejedlý napsal monografii **„Milostný deník Zdeňka Fibicha“**. Vydá ji Hudební Matice v úpravě Fr. Kysely.

Bartoš Vlček vydá u nakladatele F. Borového knihu nových veršů **„Jenom srdce“**.

Nakladatelství **„Symposion“** ohlašuje na vydavatelský svůj rok 1925/26 pět zajímavých knih: překlad románku Rollandova „Petr a Lucie“ s dřevoryty francouzského grafika B. Mahna, jež byly vytvořeny zvlášť pro české vydání; dále Andréa Suaresa „Cestu condottierovu do Benátek“, knihu to cestopisných essaí o krásách severní Italie. Třetí kniha budou Pirandellovy „Novely jednoho roku“. Pro čtvrtý svazek jsou připraveny Freudovy „Psychoanalytické studie na dílech výtvarných a básnických“ (nakladatel A. Srdce oznamuje rovněž knihu Freudovu!), pro pátý kniha filosofa L. Klímy „Věčnost a vteřina“.

„Baarův památník“. Spisovatel Julius Skarlandt, konsul v ministerstvu zahran. věcí v Praze IV., podjal se úkolu, uspořádati vzpomínkový „Památník Baarův“ za účasti literárních přátel zesnulého básníka. Kritické ocenění díla Baarova napíše Vilém Bitnar.

J. Durych otiskuje v „Lumíru“ č. 6. ukázkou úryvek z prvního jednání svého divadelního kusu „Štědrý večer“.

U příležitosti 25tiletého opatského jubilea v Teplé Dr. Gilberta Helmera, byl vydán členy řádu slavnostní spis jakožto druhý svazek díla **„Příspěvky k dějinám kláštera Tepelského“**. Tento spis, který čítá 420 stran a byl vydán nakladatelstvím „Egerland“ v Mar. Lázních, obsahuje články dra Pietschmanna, dra Grassla, Möblera, dra Brandla, Nentwicha, dra Langhammera, Totzauera a j.

Nobelova cena pro literaturu. „Voss. Zeitung“ oznamuje, že Nobelova cena pro rok 1925 pro literaturu bude udělena norské spisovatelce románů Sigridě Undsetové za její román ze středověku „Christine Sawrandsdotter.

K 60. výročí literární činnosti **Antala Staška** počíná nakladatelství „České belletrie“ v Dejvicích u Prahy vydávati jeho sebrané spisy.

Novou románovou knihovnu bude vydávati **Aventinum**, nakladatelství Dra Ot. Storcha-Mariena, Praha-Žižkov. Vyjdou tu romány: Erenburg: „Neobyčejná dobrodružství“. Hellens: „Bas-Basina-Balu“. Morand: „Galantní Evropa“. Lorimer: „Marnotratný syn“. Mac-Orlan: „Internacionální Venuše“. Erenburg: „Rváč“. Morand: „Lewis a Irena“.

Hru ze života Boženy Němcové vydá Eduard Bém pod názvem **„Hvězdné požáry“**. Postava Boženy Němcové jako osa belletristické tvorby stala se předmětem románové lícně u J. Š. Baara („Paní komisarka“) a již dříve u Václava Řezníčka. („Za květů mladosti“). Nyní tedy dochází i na zpracování dramatické. Kniha vyjde v bibliofilské úpravě.

Švédský slavista prof. J. A. Lundel přikročuje k publikaci své **„Učebnice češtiny pro Švédy“**. Mimo to připravuje vydání soustavné gramatiky české a české čítánky.

Nakladatelství „Humana“ v Letovicích na Moravě, vydalo literární novinky: „Marianské hymny“. Přeložil Dr. Alfred Fuchs. — Knihu utrpení národa polského pod jhem ruským „Z kraje slz a krve“ napsal Wladyslaw Reymont. — Marie Drtílkové knihu: „Dva přátelé“ a povídku Marie Pošíkové: „Za čistými ideály“.

V nakladatelství J. Otty počalo vycházeti sešitové vydání spisů Václava Štecha. Počátek učiněn prací „Lesem krásných žen“.

Ve prospěch Dědictví Svatojanského vydáno bylo právě významné básnické dílo Josefa Pospíšila „Jan Prchalů“. Jest to roztomilá idyla z venkovského života, do níž nevtíravě vetkány jsou reflexe o heslech a poměrech moderních se stanoviska náboženského. Mladá naše generace nalezne v krásné této knize svůj radostný životní ideál. —

Jako Němci mají malý Herderův slovník všeobecný tak i my máme malý slovník naučný Ottův, vychází Masarykův a B. Kočího. V Plzni počíná právě vycházeti „Příručný illustrovaný naučný slovník České ročenky“, který slibuje býti nejúplnějším příručním illustrovaným populárním slovníkem. —

Družina literární a umělecká v Olomouci nám oznamuje, že se usnesla, aby redaktoři (nikoli autoři) a nakladatelé příslušně honorovali recensory. — Bylo naznačeno na str. 46. „Vlasti“, že slovo autoři asi spočívá na omylu, což vyznačeno výkřičníkem za slovem autoři.

V Knihovně illustrov. spisů historických vydávané nakladatelem Janem Svátkem vyjde historický román Josefa Jahody „V drápech baziliškových“ a spis J. V. Práška: Na hradecké rychtě, obraz z probuzenské doby na Brandýssku.

„Poznání“, illustrovaný sborník soustavného sebevzdělání počal vycházeti v nakladatelství Elzevir za redakce prof. Dr. Karla Róna. Sborník je rozdělen na dvanáct skupin, z nichž pátou bude tvořiti písemnictví a jazykověda. V čísle 1. píše prof. Vojtěch Martínek o hlavních proudech literatury světové v novém věku a prof. J. Pán o písemnictví českém nové doby.

„Tvorba“, nový literární časopis začal vycházeti v nakladatelství Symposion. Čtrnáctideník „Tvorba“ je věnován převážně kritice, kterou tu budou zastupovati tři české generace kritické. První číslo přináší začátek Šaldovy studie o Masarykově „Světové revoluci“, studie O. Fischera, Fr. Götze a K. Teigeho.

Moravsko-slezský týdeník „Náš Cíl“ oznamuje, že vydá román „Zánik Ostravy“, jen přihlášeným předplatitelům, jehož celý náklad je již zamluven! Kdo je autorem románu oznámeno není!

Slavného ruského spisovatele Vasilije Ivanoviče Nemiroviče Dančenka cestopisná kniha: „Kama a Urál“, počala vycházeti v nakladatelství „Humana“ v Letovicích na Moravě.

V „Lumíru“ (č. 6.) Ot. Levý věnuje pozornost dvěma na pohled protilehlým francouzským básníkům „Alf. de Vigny a Baudelairovi“, aby ukázal, že oba spisovatelé byli nadáni neobyčejně zjemnělou a téměř chorobně zjitřenou obrazností, která jim byla zdrojem vzácných rozkoší i pramenem hlubokého utrpení. —

Novela Karla Čapka „Peníze“ vyšla ve švédském časopise Bonniers Veckotidning dne 26. září 1925 ve Štokholmu v překladu pí. dr. Ruth Wedin Rothsteinové.

„Měsíc nad řekou“, hra Fráni Šrámka, známá z Městského divadla vinohradského, byla přeložena do polštiny a přijata ředitelstvím městských divadel varšavských k provozování.

Ve „Zvonu“ (č. 43.—47.) vzpomíná J. Š. Baar „Havlíčka a Němcové na Chodsku“ z r. 1848. B. Němcová, „anděl strážce našeho kraje“, žila tehdy, vyštvána z Domažlic, v zapadlé něm. obci Všerubech a pozvala tehdy Havlíčka k sobě. Němcová se bála o Havlíčka, když úřady nařídily pátrati po emisarech Nár. výboru, kteří se rozejeli po venkově, aby bouřili lid a štvali proti robotě.

Ve „Zvonu" Dr. Al. Hnilička uveřejňuje (č 49.—50.) „Zkazky o Havlíčkovi a Smetanovi z let studentských", z nichž vyplývá, že Havlíček měl plný zájem pro hudbu a vše, co s ní souviselo; byl pilným kytaristou a ohnivým zpěvákem, takže dovedl i působiti na málo mladšího vrstevníka a studenta německobrodského, jímž byl B. Smetana. Podle autora právě Havlíček roznítil v Smetanovi pozornost a lásku k písni lidové. Dlužno jen litovati, že v zápiscích ani jednoho z obou není zmínky, jak vešli v bližší styk na gymnasiu.

Nemoc Bedřicha Smetany. Prof. Dr. Heverock dovodil v „Časopise českých lékařů", že Bedřich Smetana trpěl arteriosklerosou, z níž pak vzešla arteriosklerotická zmatenost, v níž velký mistr zemřel.

Machar dramatikem? „Český Deník" sděluje, že Machar pracuje na římské tragedii s názvem „Marcus Aurelius", jíž uvede na scénu Městské divadlo na Král. Vinohradech, které loni o šedesátinách Macharových scénovalo některé jeho antické básně.

Ex libris je vhodným doplňkem každé knihovny. Je to knižní značka, jež se vlepuje do knihy. Naklad. Jos. Hladký, v Praze-Vinohradech čp. 234, vydal pět druhů uměleckých universalních ex libris vhodných do každé knihy. Vzorky zašle ochotně zdarma. Originelní novinka!

V „Typografii", opatřené krásnými přílohami (č. 6.—8.) píše P. C. Straka o „Českých vazbách knižních", doprovázeje pojednání příslušnými vyobrazeními. Dovídáme se, že nejstarší česká vazba je na korunovačním lekcionáři krále Vratislava, tedy z 2. pol. 11. stol (v knihovně univ.), pak přijde kronika Jarlochova (v knihovně strahovské), psaná i vázaná kolem 1220 v klášteře milevském, jejíž způsob vazby (prošívání pergamenových složek) možno sledovati do 14. stol. Odtud se vyskytují řezané vazby nepochybně vlivem delšího pobytu krále Karla v Italii, z kteréžto doby pocházejí vazby, zdobené drahými kameny a ryteckou prací. Přirozeno, že husit. války nezůstaly bez vlivu i po této stránce, kdy se objevují silné nárožnice, pukly a těžké spony na knihách, jak se udržely zhruba až do vynalezení knihtisku, jenž znamená pravé závodění v úpravě knižní. Autor upozorňuje ještě na vazby knih, vydávaných Jednotou bratrskou, kteréž se liší od jiných jednoduchou, ale promyšlenou úpravou.

Státní ceny udělené k 28. říjnu 1925. Ministr školství a národní osvěty udělil k návrhu příslušných porot tyto státní ceny: V oboru básní: Petru Křičkovi za sbírku básní „Hoch s lukem". — V oboru krásné prózy: Karlu Legerovi za knihu povídek „V plamenech a jiné historické povídky". — Ladislavu Nádasi (Je-gé) za román „Adam Šangala". — Karlu Sezimovi za román „Dravý živel". — F. X. Svobodovi za román „V malém království". — V oboru děl essayistických a memoirových: T. G. Masarykovi za dílo „Světová revoluce". — V oboru dramatu (ze širšího výběru): Arnoštu Dvořákovi za hru „Bílá hora". — Otakaru Fischerovi za hru „Otroci". — Františku Langrovi za hru „Periferie". — Hry Stanislava Loma „Žižka" a Jiřího Habena „Desentér" byly mimo úvahu pro účast autorů při jednání poroty. — Členy poroty pro udělení cen literárních byli: Viktor Dyk, František Götz, Miloslav Hýsek, Albert Pražák, Jaroslav Vlček a Jind. Vodák.

Spisovatelé poděleni z moravské zemské literární dotace. Ve schůzi moravského zemského výboru 6. listop. bylo m. j. usneseno, aby ze zemské literární dotace pro zemské spisovatele byli poděleni podle návrhu poroty tito spisovatelé: Methoděj Jahn a Jos. Kalus obdrželi po 3000 Kč, dr. Vojtěch Martínek 2500 Kč, František Tučný 2000 Kč, Bartoš, Vlček, Dalibor Chalupa a Otýn Břeněk po 1500 Kč. V porotě zasedali spisovatelé: dr. Ferdinand Dostál, Bystřina, dr. Josef Staněk, dr. Čestmír Jeřábek, Karel Handzel a Maxmilian Kolaha.

V říjnu zemřela v Novém Yorku autorka světoznámého a populárního románu „Malý lord", spisovatelka Francis Hobson-Burnettová ve věku 74 let.

Povídková soutěž „Bratrství“. Redakce vojenského týdeníku „Bratrství“ vypisuje soutěž na povídku, která by zachytila některou typickou vlastnost charakteru čsl. vojáka a obnoveného národního vojska. Ceny jsou čtyři: 1000 Kč, 700 Kč, 500 Kč a 300 Kč; kromě toho pěti dalším pracím, jež porota určí, bude vedle honoráře vyplacena odměna 100 Kč. V porotě zasedají spisovatelé Ed. Bass, redaktor „Bratrství“, pluk. Rudolf Medek, přednosta Památníku odboje, mjr. R. Procházka, člen redakční rady „Bratrství“ pplk. B. Závada a zástupce výchovného odboru MNO.

Letos v létě konal se ve **Florencii II. mezinárodní knižní veletrh** za účasti téměř všech evropských států. Také Československo bylo zastoupeno, ale slabě. Vystavovala pouze státní grafická škola několik knižních sazeb od prof. J. Solara a z českých nakladatelů byla tam jedinná „Družstevní práce.“ Naše i zahraniční odborné listy komentují neúčast české knihy na této výstavě jako ostudu.

O plzeňských prvotiscích. Nejnovější sešit (4./5.) z r. 1925, lipské revue „Zeitschrift für Bücherfreunde“, vydávaný Jiřím Witkowskim (náklad E. A. Seemanna v Lipsku) přináší v článku dra Pavla Krasnopolského v Praze „Tschechische Inkunabeln“ (České prvotisky), také přehlednou zprávu o plzeňských prvotiscích z doby až do včetně 1500. Autor opírá se ve své práci o výsledky bádání „Komise pro bibliografický katalog čsl. tisků až do konce 18. století“, jakož i o Tobolkovo dílo o českých prvotiscích. V textu článku jsou také otištěny faksimilované ukázky z prvotisků „Kroniky Trojanské“, tištěné v Plzni 1468, první české tištěné knihy, dále „Nového Zákona“ (1475), „Passionalu“ (1487), vyobrazení z Kampova „Passionalu“ (1495) a tiskařský znak kutnohorský. Tento sešit revue obsahuje také jako přílohu faksimilovanou ukázku nejstarších lipských novin z r. 1518 a recense o K. Čapka „Absolutum“, Arne Nováka „Die tschechische Literatur aus der Vogelperspektive“ (Česká literatura s ptačí perspektivy.)

Guttenbergova bible na prodej. Ve sv. Pavlu v Labudském údolí je na prodej bibliofilská zvláštnost: Guttenbergova bible, tištěná na pergamenu. Kniha byla svého času majetkem benediktinského kláštera sv. Blažeje v Německu. R. 1869 byli Benediktini vyhnáni z Německa a kniha dostala se do kláštera sv. Pavla v Korutanech. Poněvadž klášter se nyní ocitnul v peněžní tísni, hodlá bibli prodati. Žádá za ni milion zlatých marek. Přihlásil se již kupec, nějaký Angličan, který však nabízí jen polovic žádané ceny. Vedle této sv.-Pavelské bible existuje prý jen ještě jeden výtisk Guttenbergovy bible, jenž je majetkem státní knihovny ve Vídni.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Nový slovenský biskup. Msgre Michal Bubnič, děkan a farář ve Velkých Topoľčanech, byl svatou Stolicí jmenován apoštolským administrátorem do Rožnavy. Současně obdržel hodnost biskupa in partibus infidelium (Scillitanea). Dosavadní rožnavský apoštolský administrátor biskup Josef Čarský byl poslán za apoštolského administrátora do Košic. Nový biskup msgre M. Bubnič narodil se roku 1887 v Pajštúně u Bratislavy. Kaplanoval ve Sv. Juru a Píšťanech, farářoval v Madunicích a Velkých Topoľčanech. V Madunicích postavil sochu básníkovi J. Hollému. Msgre Bubnič byl také vůdcem katolické slovenské omladiny.

Na výstavě dekorativních umění v Paříži bylo Československo prvním podle počtu cen.

Dne 6. října dožil se svých 65. narozenin známý katolický sociolog **Rudolf Vrba.** Narodil se roku 1860 v Bělé pod Bezdězem, gymnasium studoval v České Lípě, vysvěcen byl v Litoměřicích a po krátkém působení v duchovní správě oddal se žurnalistice a studiím sociologickým. Vydal řadu

děl, z nichž několik úvah z bojiště práce, shrnutých do spisu „Stávky“ (Praha 1900), vyšlo ve „Vzdělávací knihovně katolické“. Jeho stati lze čísti v „Katolických listech“, v „Čechu“, ve „Vlasti“, v brněnském „Obzoru“ a v „Obzoru národohospodářském“.

Dne 14. října oslavil své šedesátiny **Metoděj Jahn**, vedle Josefa Kaluse, letos sedmdesátníka, druhý významný básník Valašska. Jahn narodil se 14. října 1865 ve Valašském Meziříčí a svoji občanskou karieru končí jako ředitel školy v Rožnově pod Radhoštěm. Skoro třicítiletý vydal svou první sbírku povídek „Z temných a světlých cest“ (1894) a skoro pětačtyřicetiletý první sbírku veršů „Polní růže“. Dnes přehlí i jistě s uspokojením bohatou žeň beletristickou v dvanácti sbírkách povídek a v dvou románech, z nichž „Selský práh“ vydal olomucký nakladatel Promberger (1913).

Dne 25. října dožil se pětašedesáti let **Frant. X. Svoboda** jeden z nejoblíbenějších českých romanopisců a novellistů, rodák z Mníšku pod Brdy, autor „Rozkvětů“, „Řeky“ a letos vydaného románu „V malém království“.

Sedmdesáti let dožil se 25. října vynikající literární a kulturní historik český **universitní prof. dr. Jan Máchal**, rodák z Nových Dvorů u Milevska. Prací jeho je veliký počet. Zprvu pracoval v oboru slovanské mythologie a dějin epiky národní („Slovanské bájesloví“; „Nákres slovanského bájesloví“; „O bohatýrském eposu slovanském“). Později se přiklonil k podrobnému studiu našeho obrození literárního („A. J. Puchmajer“; „Snahy Fr. L. Čelakovského o obnovu české literatury“; „P. J. Šafařík a jeho názory esthetické a kritické“). Mnoho psal o staročeském dramatě i románu, uplatnil se jako šťastný vydavatel některých starších textů, napsal i populární monografie o českém románě novodobém i o českém dramatě, do sborníku „Slovanstvo“ napsal podrobný přehled o slovanských literaturách, psal o Tolstém a některých ruských realistech. Jeho stěžejním dílem jsou však monumentální „Slovanské literatury“, vydávané Českou maticí, jejichž I. díl vyšel r. 1922, druhý díl právě v měsíci jeho jubilea sedmdesáti let.

21. října bylo tomu 800 let co zemřel první český kronikář **Kosmas**, děkan pražského kostela.

Dne 19. října zemřel v Praze básník, spisovatel a překladatel **František Kvapil** v 71. roce věku. Epik, žák Vrchlického, byl literárně činný už jako student. V 23 letech vydal s F. Ulrichem almanach „Máj“. Přispíval do řady časopisů a roku 1883 vydal prvou knihu básní „Zpěvy knížecí“. Další rychle následovaly: „Bělohradské elegie“, „Zavátě stopy“, „Z výstavních táček“, „Když kvetly máky“, „Žalmy přítomnosti“, „Ženy a milenky slovanských básníků“, „Životem k ideálu“ a j. Redigoval též některé literární časopisy, zejména „Ruch“. Překládal díla význačných cizích básníků na příklad z polštiny Slovackého, Mickiewicze, Krasińského, Asnykova, Tetmayera a j. Kvapil byl ředitelem Musea král. českého.

Bývalý poslanec **Antonín Blažek**, vrchní ředitel Ústřední jednoty hospodářských družstev zemřel 22. října ve věku 60 let. Byl poslancem za okresy kutnohorský a čáslavský a členem mnohých organisací. Na jednom ze sjezdu našeho družstva přednášel. „Zemědělské družstevní listy“ památce jeho věnovaly celé čís. 44.

Dne 23. října zemřel v Praze ve věku 63 let známý nakladatel cestopisné a populárně národopisné literatury **Pavel Körber**, v mladších letech velmi hledaný a známý malíř krajin. Jako nakladatel vynikl když začal vydávati nejenom svoje oblíbené turistické průvodce po vlastech, vlastními svými kresbami illustrované, ale i populární velká díla vlastivědná („Naše královská Praha“, mohutná encyklopedie z péra ředitele Fr. Rutha „Vlastivěda Čech, Moravy a Slezska“ v několika dílech atd.).

Z pošumavského Klenčí u Domažlic nenadálá a bolestná rozšířila se zvěst, že tamní rodák, proslulý spisovatel a vzácný, rázovitý člověk vpravdě chodského charakteru, náhle zemřel. **Jindřich Š. Baar**, bývalý farář v Ořechu, jeden z nejlepších spisovatelů českých, zemřel tam dne 24. října 1925 zanechávaje po sobě bohatou žeň literární. Již první jeho romány uve-

řejňované v Dostálově „Novém Životě“ vzbudily zaslouženou pozornost a od té doby obliba jeho románů stoupala: „Jan Cimbura“, „Poslední z rodu Sedmerova“, „Poslední soud“, „Na děkanství“, „Holoubek“ a „Skřivánek“ jsou největší a nejoblíbenější u lidu z jeho románů. S prof Hruškou a archivářem Teplým hodlal vydati „Chodskou čítanku“. Ve své závěti odkázal celé své jmění rodné obci Klenči. Věnoval jí dům, v němž dle vůle jeho má býti zřízeno museum, jakož i veřejná čítárna a knihovna. V museu mají býti uloženy hojné Baarovy sbírky listin, mincí, krojů, nádobí, obrazů a různých starožitností, jež Baar po léta pečlivě sbíral. Velmi značnou cenu má Baarova knihovna, již Baar rovněž obci věnoval. Jeho pohřeb v úterý 27. října o 3. hod odpol. byl opravdu slavný, přímo královský, jaký Chodsko vypravilo svému bardovi, který ten chodský kraj tak šílené miloval. Na věži chodského hradu v Domažlicích vlál smuteční prapor, a celé Chodsko doprovodilo velikého Choda na poslední cestě ke hřbitovu, kde mu vděční rodáci ustlali v zemi rodné vedle rodičů a sestry

Národné Noviny deníkem. Orgán slovenské strany národné „Národnie Noviny“, které dosud vycházely obden v Turč. Sv. Martině, přesídlily do Bratislavy, kde budou až do voleb vycházeti jako deník.

Med. dr R. A. B Oosterhuis z Amsterodamu, za lal „Nár. Listům“ zprávu, že se mu podařilo v Naardenu nalézati hrob s kostmi **Jana A. Komenského**. Názor dr. Oosterhulsa je teoretický a třeba vyčkati dalšího zkoumání.

O místě pro pomník Pavla Křížkovského v Brně. Ač místo pro pomník „tvůrce české hudby“, Pavla Křížkovského, jenž má býti z jara 1926 postaven na východním svahu Špilberku (na Ztracené vartě), jest již téměř rozhodnuto, navrhuje přece Viktor . Jeřábek v „Ná . Listech“ (20 října) pro pomník místo jiné. místo posvěcené vzpomínkou na památné vystoupení Pavla Křižkovského u příležitosti velkolepé, toho druhu jediné slavnosti tisícího výročí příchodu slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Methoděje na Moravu 25. srpna 863. Jsou to Lužánky, nejkrásnější brněnský park. V Lužánkách výše zmíněného dne pod širým nebem zapělo 1500 pěvců skladby Křížkovského za jeho vedení Přítomno bylo přes 50.000 návštěvníků ze všech slovanských zemí, mužové nejzvučnějších a nejvzácnějších jmen: Palacký, Rieger, Pauly Toth, profesor Popov z Moskvy. Pražák a j. Po slavnosti Palacký s Riegrem přišli ke Křížkovskému, vyslovili mu největší chválu za jeho skladby i za vzorné řízení pěveckých sborů. Antonín P. Zavadil, píše své vzpomínky na Pavla Křížkovského, dodává: „Podobné zdařilé slavnosti od té doby ani na Moravě, ani v Čechách nebylo . . .

Otázka Smetanova pomníku bude li stát, kdy a kde — dlouho se protahovala až konečně 6. listopadu ve schůzi pražské městské rady bylo usneseno projeviti zásadní souhlas s tím, aby místo na nábřeží Masarykově, kde stojí podstavec pomníku císaře Františka, propůjčeno bylo Sboru pro postavení pomníku Smetanova s tou výhradou, že konečné rozhodnutí rady městské bude záviseti od výsledku soutěže, jež bude vypsána na stavbu pomníku Smetanova. Sbor rozhodl se pro toto místo protože jest pro Smetanův pomník přímo ideální. Jest v samém sousedství Národního divadla, s vyhlídkou na Vltavu a na hrad, jejž Smetana ve svých skladbách tolikrát opěvá, vedle, v Lažanského domě složil Smetana „Prodanou nevěstu“ a „Dalibora“, na druhé straně v domě Bellevue měl svůj ústav v létech padesátých. To tedy je smetanovské místo v takové míře, že nelze si přáti lepší.

V den národního svátku byly odhaleny v Praze dvě pamětní desky. Jedna paní **Ch. G Masarykové** na domě, kde za války bydlila, druhá ministru **dru Al. Rašínovi** na domě v Žitné ulici Prvá slavnost byla více legionářská, druhá národně-demokratická

Pamětní deska Antonínu Dvořákovi v americké farmě **Spillville.** Za svého pobytu v Americe navštěvoval rád mistr Dvořák české farmáře na venkově, neboť se Dvořákovi v New-Yorku zastesklo po českem venkově.

Tak v létě roku 1893 bydlil mistr Dvořák ve venkovské obci americké Spillville, kde se mu velice líbilo a kde napsal svou „Humoresku" která se stala populární. Na domě kdy tehdy tam bydlel byla mu odhalena pamětní deska.

V Bratislavě začal dne 28. října vycházet denník pod názvem „Ludová Politika". Vydavatelem je dr. Martin Mičura, redaktorem odpov. dp. P. Petr Briška.

K soutěži na Pamětník národního osvobození a pomník Jana Žižky na vrchu Žižkově došly dvacettří projekty a čtyřicetšest modelů.

Manifest ke slovenským spisovatelům vydán byl Klubem přátel umění. V manifestě se vyzývají slovenští spisovatelé, aby pracovali na povznešení úcty k české i slovenské knize a jejímu tvůrci.

President Masaryk na dostavění svatovítského chrámu věnoval 100.000 Kč. Tento obnos byl kanceláří presidentovou odevzdán předsedovi Jednoty pro dostavění chrámu dru Javůrkovi.

Odpolední „Národní demokracie". list strany národně-demokratické, vycházející v Praze zanikl. Od počátku listopadu je vydáván místo něho obrázkový list „Národ".

Péčí vystěhovaleckého ústavu Masarykovy akademie práce v Praze-I., Staroměstské náměstí 16., bude vydáván měsíčník „Československé vystěhovalectví", který bude obsahovati praktické pokyny a informace pro osoby zamýšlející se vystěhovati do ciziny.

V Orlové na Těšínsku ve Slezsku bude uspořádána od 20. června do 15. srpna 1926 **„Průmyslová, kulturní a hospodářská výstava Těšínska a Ostravska,** kde bude umístěno také oddělení novinářské.

Lektorát novohebrejštiny na Karlově universitě. Při semináři pro semitskou filologii filosofické fakulty Karlovy university v Praze, jehož ředitelem jest prof. dr. Růžička, zřízen počínajíc zimním semestrem 1925/6 lektorát novohebrejštiny. Lektorem byl ustanoven rabín karlínské náboženské sekce prof. dr. Hirsch. — Lektor dr. Hirsch bude v zimním semestru 1925/6 konati tato jazyková cvičení a literární výklady: 1. Mluvnice novohebrejské řeči, četba a praktická jazyková cvičení. 2. Přehled dějin novohebrejské literatury; doba talmudu, středověk a nejnovější doba (19. stol.). 3. Ethický traktát mišny: Pirké Aboth.

Dne 31. října bylo oslaveno v Bratislavě jubileum 25 letého trvání „Slovenského Denníku", který začal v říjnu 1900 vydávati v Pešti Milan Hodža. Oslavy súčastnili se též ministři dr. Hodža a dr. Kallay, jakož i sofijský vyslanec Bohdan Pavlů. Přítomný byl též starosta města Bratislavy dr. Okánik.

Městská spořitelna Pražská ku propagaci spořivosti vydala pro žáky obecných a měšťanských škol v upomínku na svou 50letou činnost a ku povzbuzení smyslu pro šetrnost „střádalskou čítánku". Čítánka obsahuje jednak články na základě konkursu městskou spořitelnou Pražskou vypsaného „Z deníku školákova" dra Wilda, „O významu práce a šetrnosti" od Arnošta Dvořáka, „Proč?" od Karla Kálala, dále střádalské desatero, sestavené zemským škol. inspektorem A. Černým, životopisy vzorných střádalů od téhož spisovatele, dále hesla a rady, sestavené p. škol. insp. Černým z myšlenek našich a cizích velkých mužů. Čítánka vyzdobena jest interieury a obrazy, jakož i sochami z budovy městské spořitelny Pražské, faksimilem první vkladní knížky na jméno otce vlasti dra Frant. Palackého a spořitelní knížky na milliontýprvý vklad v den 50. výročí městské spořitelny Pražské, učiněný p. presidentem republiky T. G. Masarykem. Vedle toho jest opatřena čítánka portrétem p. presidenta republiky od Švabinského, jakož i podobiznami vzorných střádalů jako dra Hlávky, Albína Bráfa, Jana Otty, Václava Němce, inž. Křížíka, dra Aug. Zátky, Josefa Bartoně st., Renaty Tyršové, Libuše Bráfové, Anny Podlipné a dra Rašína. — Knížka jest určena k propagaci spořivosti mezi mládeží a vykoná zajisté, rozdávána jsouc, plně své spořitelní poslání.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 8. prosince.)

Dorost č. 22. — Družinka č. 2. — Hvězda č. 6. — Naše Omladina č. 22–23. — Pán přichází č. 4. — Poznání č. 9. — Růže dominikánská č. 8. — Růže lurdská č. 12. — Slovenský ochotník č. 3. — Ve službách Královny č. 12. — Věstník katolického duchovenstva č. 3. — Věstník katolic. učitelstva č. 2. — Věstník Jednot duchovenských brněnské a olomoucké č. 11—12. — Zemědělské družstevní listy č. 46 · 49.

Z naklad. **Herder & Co., Freiburg:** Bücherschatz 1926.

Z knihkupectví V. **Kotrby:** Vzdělávací knihovna katolická. Sv. II., seš. 7. Dr. Antonín Vřešťál: **Rukověť katolické mravouky.**

Z nakladatelství **Jos. Birnbauma v Brtnici: Dobrá partie.** Veselohra ve 4 dějstvích od Julie Vlasákové. (7 muž. 5 žen. úloh, dekorace, světnice, zahrada, les.) Cena 5 Kč. — **Já ho nechci.** Veselohra ve třech jednáních od Julie Vlasákové. (5 m 5 ž. úloh, zahrada, světnice.) Cena 6 Kč, — Gab. Ronaj: **Brouček.** Drama o 3 jedn. Cenou poctěná hra. (2 m. 4 ž., světnice) Cena 7 Kč. — S. Juškevič: **Výhra pana Soňkina.** Hra ve 4 jednáních. (4 m. 4 ž, světnice.) Cena 8 Kč. — Cervantes: **Pět meziher.** (Zázračné divadlo. U soudu o rozvod. Žvanilové. Bdělá stráž. Jeskyně v Salamance.) Cena 8 Kč. — Hardy Schilgen: **Ve službách Stvořitelových.** Kniha pro katolické snoubence a manžely. Přeložila Ludmila Štréblová. Ve vkusné úpravě, velmi pěkná příručka, připomínající snoubencům jejich povinnosti. Cena 7 Kč. — **Hospodářský kalendář na rok 1926.** Stran 152. — Mimo obvyklých kalendářních statí obsahuje 60 vesměs poučných článků pro naše zemědělce. Z obsahu vyjímáme: Mládí, doba práce. Založme si knihovničky. Chraňme užitečné ptactvo a netýrejme zvířat. Pečujte o ovocné stromoví. Hospodařme racionelně! Včelařte! A m. j. praktických pojednání. Cena neudána! — Veškeré tyto knihy vřele doporučujeme, našim divad. ochotníkům zvlášť hry uvedené.

Z nakladatelství **A. Krále, Praha-Smíchov:** H. Ungar: **Hoši a vrahové.** Autorisovaný překlad Jana Grmely. Str. 120. Cena 12 Kč. —

Z nakladatelství **Jana Laichtera, Král. Vinohrady:** Slavný a znamenitý román zvaný **Jan pařížský, král francouzský.** Přeložila Dr. K. Vodňanská. Str. 140. Cena Kč 12·— — March Tappanová: **Dobrodružství a hrdinné činy.** Z angličtiny přeložila Božena Šimková. Illustroval Prokop Laichter. Str. 216. Cena Kč 15·—.

Z nakladatelství **A. Neuberta,** zeměděl. knihkup. v Praze: Marcelle Tinayre: **Dům hříchu.** Román z francouzštiny přeložila Dr. Jaromíra Hüttlová. Autorisované vydání. Str. 312. Cena Kč 18·—. — Václav Lípa: **Nepočestná žena.** Román. Díl I. Str. 216. Kč 13·50. — **Literatura.** Bibliograficko-vzdělávací Věstník. Roč III., č. 3–4.

Z nakladatelství **„Sfinx", Praha, na Zbořenci:** Maryša R. Šárecká: **Milenky královské.** Str. 260. Cena v předpl. Kč 19·80; mimo 30 Kč. — Jean d'Esme: **Duše džungle.** Román. Přeložil Jos. Soukup. Str. 256. Cena v předpl. Kč 19·80, mimo Kč 30·—.

NOVINKA! NOVINKA!

Slečinka z lazaretu.

Lidová hra o pěti jednáních. Pro jeviště upravil Frant. Sobotka-Jablonecký.

Cena 4 Kč. Zasílá Cena 4 Kč.

administr. Družstva Vlast, Praha II., Žitná 26.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a

přísežný znalec zemského trestního soudu.

PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek

zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"!**

Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Novinka! *Novinka!*

Nová kniha blahopřání.

Sbírka různých přání a příležitostných proslovů.

CENA Kč 6·—.

Zasílá jen za hotové

DRUŽSTVO VLAST, PRAHA II.,

Žitná ul. č. 570.

Ročník XXXXII. Prosinec 1925. Číslo 3.

Redaktor řídící: FRANT. KOSAŘ. — Redaktor odpov.: VÁCLAV VAJS
TISKEM A NÁKLADEM KNIHTISKARNY DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 3626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 3626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 3.

	Str.
Betlem. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	96
A ty, Betleme Efrato! Napsal Msgre. Dr. Rudolf Zháněl	100
Ješuah ben Mirjam. Napsal Edmund Schopen	104
Omyl? Napsal Ant. Hrůza	110
Jak sprostředkoval Havlíček-Borovský protimaďarský leták. Napsal JUDr. Otto Stehlík	114
Ex voto. Báseň. Napsal Fr. Leubner	117
Z ráje přátel knih. Napsal Ignát Zháněl	118
Davidovy boje. Báseň. Napsal Gab. Ronaj	124
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	126
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	129
Hlídka sociální	133
Literatura	136
Literární obzor	139
Z našeho života	142

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 3.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

PROSINEC 1925.

Vladimír Hornov:

Betlem.

I.

Zpěv andělů.

Jas hvězdy divné krásy
plá v lesku tajemném,
den přišel věčné spásy,
jej vítá šťastná zem.
S ní plesejme
a zpívejme,
všech tvorů Král
se v službu dal,
by spasil syny své.

Zvuč Bohu píseň slávy
výš k nebes výsosti,
všem pokoj vzešel pravý,
kdo vůli Jeho ctí.
Ó plesejme,
a zpívejme,
zde blaho je,
Král pokoje
v ráj volá syny své.

II.

Sbor pastýřů.

Ó jak plesá nebe celé,
andělů jak skví se stráž,
hvězda vyšla z Israele,
narodil se Mesiáš.
Zloba prchá v úkryt noci,
nad námi dnes božskou mocí
trůní Král a Pastýř náš.

Ovečky jdou k pastvě svěží,
neděsí jich lstivý vrah,
božský Pastýř sám je střeží,
rozžeh' světlo na horách.

Pějme chvály, pastuškové,
než-li den se probudí,
ve městečku Davidově
s námi Pastýř Dobrý bdí.
Oveček svých věrných chrání,
kdo jde za Ním, při skonání
slávu nebes uvidí.

III.

Panna Maria.

K srdci svému Tebe vinu,
ó, jak šťastná hodina,
kvítečku můj, Boží Synu,
radosti má jediná!

Lůžko bych Ti láskou stlala,
květy bych je zdobila,
aby jizba Tvoje malá
jako nebe zářila.

Matičku jsi zvolil chudou,
prostinké jen plénky mám,
ale v nich Tě chovat budou
ruce mé jak drahokam.

Opustil jsi luhy věčné,
svým Tě, Bože, zváti smím,
přijmi srdce moje vděčné,
učiň je svým královstvím!

IV.

Sv. Josef.

Jak veliký jsi, Bože náš,
kdo hloub Tvé lásky změří,
výš z prachu toho pozvedáš,
kdo v Tebe, Pána věří.

Tvé sliby národ v srdci měl
a proroků ctil slova,
že přijde světa Spasitel,
květ z rodu Davidova.

Kde smrti stín se nocí chvěl,
tam svitlo jitro spásy,
kraj písněmi se rozezněl
a andělskými hlasy.

K Tvým chudým jeslím poklekám,
Tvým sluhou býti žádám,
své srdce věrné, vše, co mám
Ti v obět svatou skládám.

Já prachu syn, Tys Pán a Bůh,
dej síly strážci Svému,
by láskou splácel velký dluh,
že's přišel k chudobnému.

V.

Koleda.

Vstaňte, pastuškové,
jděte k jesličkám,
narodil se Kristus
z Panny čisté nám.
Povězte to na salaši,
zavolejte chasu naši,
ať jde tam!

Kostelíček září
s vršku vesele,
slyšte, jak tam pějí
Boží andělé:
„Sláva Bohu na výsosti,
radujte se ve svornosti,
přátelé!“

Pastýř půlnoc troubí
do všech světa stran,
anděl sestupuje
s ráje zlatých bran:
„Radujte se, veselte se,
že dnes světu narodil se
Kristus Pán!“

Msgr Dr. Rudolf Zháněl:

»A ty, Betleme Efrato!«

Vánoční črta z cesty Svatou Zemí.

Z Jerusalema do Betlema, jaká to zajímavá cesta! U Jerusalema samá poušť, samá hrobka, samý hřbitov! Okolí vypráhlé, Cedron vyschlý, jenom v zahradě Gethsemane a dole, kde údolí Josafat se chýlí k údolí Hinnon, něco zeleně. Jerusalem je sice město svaté, ale též město prokleté! „Amen, pravím vám, nezůstane tu kámen na kameni, který by nebyl rozbořen!“ (Mat. 24., 2.) Všechno okolní stromoví dal porubati římský vojevůdce Titus, jak s velikou žalostí vypravuje židovský spisovatel Josef Flavius, který proti své vůli vyličuje, kterak vyplnilo se proroctví Ježíšovo doslovně. — —

Ne tak v Betlemě! Betlem jest a zůstane požehnaným, dokud bude státi naše země! Vždyť je to město, o němž předpovídá již prorok starozákonní (Mich. 5., 2.): „Ale ty, Betleme Efratský, maličký mezi rody Judovými, z Tebe vyjde mi ten, jenž má býti vladařem v Israeli, a jehož původy jsou od počátku, ode dnů věčnosti!“ — „Vstaň a svíť, o Betleme, vzešlo světlo tvé a velebnost Boží nad tebou! Neboť hle, temno přikrývá zemi, mrákoty zahalují národy! Ale nad tebou vzešel Hospodin, a jeho slávu lze nad tebou spatřiti! Pohané chodí ve tvém světle, i vládci v lesku, kterým jsi zazářil. Pozdvihni vůkol oči své a viz: všichni ti pospolu přišli k tobě! — Záplava velbloudů tě zatopí, dromedáři z Madjanu, z Efy; všichni také ze Sáby přijdou, zlato, jakož i kadidlo přinesou a slávu Páně zvěstovati budou —“ (Isaiáš 60., 1—6).

Slovo „Betlem“ čili „Bethlehem“, odvozuje sv. Jeroným ze dvou slov, totiž „Beth“ — dům a „lehem“ — chléb; dle tohoto výkladu značí tedy slovo to „dům chleba“. Výtečně hodí se jméno toto na městečko toto! Jerusalem se svým kamenitým okolím rodí málo „chleba“, t. j. má velmi málo úrodných polí obilních; jenom v zahradách pěstuje se něco zelin a obilin. Za to Betlem je kolem do kola obklopen pečlivě vzdělanými poli, vinicemi, zahradami, olivovými a ovocnými sady, z nichž kynou nám též četné vějířovité palmy. Slovo „Efrata“, jež se přidává ke jménu Betlema již v nejstarší knize Písem, (Gen. 35., 19.; 48., 7.), znamená v jazyku našem „úrodný“.

Nádhernou krajinu tuto s jejími svatými požehnanými vzpomínkami osvěcovalo právě nádherné východní slunce svými magickými paprsky, když jsme svými auty s větrem o závod jeli k památnému rodišti milého Spasitele. V dáli modraly se fialovým

odstínem roztáhlé strmě hory Moabské, na jihovýchodu čněl vzdorně k nebi vysoký kopec Frankův, za ním červenaly se temným nachem judské hory směrem k starobylému Hebronu, před námi pak prostíralo se neširoké, ale dlouhé údolí, naplněné vážnou zelení tučných oliv, šťavnatou bujností vinných rév, různými smaragdovými odstíny fíkovníků, granátníků, jakož i jiných, nám méně známých zelených stromů jižních. Z údolí do kopce stoupaly pečlivě narovnané terasy, na nichž bělalo a žloutlo zralé obilí, pokud nebylo ještě sklizeno na mlaty. A nad půvabným tím obrazem odpočívalo v jasných paprscích zlatého toho slunce palestýnského městečko velmi ladně rozložené na hřebenech dvou sousedních a se stýkajících pahorků. Prostíralo se od západu k východu, na straně východní uzavíral tklivé panoráma to mohutný komplex statných budov s vysokou kostelní věží: toť srdce a střed drahého našeho křesťanského Betlema, basilika Marie Panny s posvátným místem Narození Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista.

Lokali jsme vzácný obraz ten hltavými pohledy, automobily jely nám přece jenom až příliš a příliš rychle, nemohli jsme na vše to krásné dosti se vynadívati, toužíce jen, aby jedinečný pohled ten vepsal se nesmazatelně na vždy do paměti naší. V srdcích našich pak mimoděk znělá při nádherném tom slunku východním milounká naše koleda: „Co to znamená medle nového? Neviděl jsem nebe tak jasného! Musí to něco býti! Ptáčkové hlasem líbým zpívají, pastýři troubějí. — Anděl v oblacích krásný se snáší, všemu stvoření radost přináší: „Sláva na výši Bohu, na zemi pokoj lidu!“ — „Buď za to chvála Tobě, náš Králi, že jsme se toho hodu dočkáli, Božího Narození k našemu potěšení!“ —

Se srdcem, překypujícím radostí, plesem, díkem, vděčností k milému svátému Robátku betlemskému, — jež dalo nám až z dálné vlasti československé zříti posvátné místo Svého požehnaného narození, — vjíždíme již do ulic betlemských. Nejsou široké, nýbrž jen uzounké, tak že místy sotva bychom se vyhnuli s jiným povozem. Také domy obyvatelů betlemských nejsou nijak nádherně vybudovány, nýbrž jsou to obyčejné šedé hranaté domy východní, skoro bez oken a s plochou střechou, která již na nás Evropany, zvyklé šikmým střechám, působí dojmem neúplnosti, dojmem zříceniny. Jenom některé domy, jež vystavěla tu křesťanská láska — jako křesťanské školy, ústavy, opatrovny, vychovatelny, sirotčince a jiné, — representují se dokonaleji.

Obyvatelé Betlema jsou až na nepatrné výjimky lid zdravý, silný, sympatický, kdežto v Jerusalemě potkáváme se přečasto s lidem ubohým, zakrnělým, zhublým, kostnatým, ba až sešlým. Betlemité jsou lid velmi přičinlivý a pracovitý; svědčí o tom již okolí, velmi pečlivě vzdělané a upravené. Celkem čítá město

přes 8000 obyvatelů; židů tu není, Mohamedánů je velmi málo, skoro všichni jsou tedy křesťany, z nich dobrá polovice, tedy kolem 4000 jsou katolíci. Velmi mnoho zabývá se jich výrobou růženců a dřevěných křížů s vykládanými obrázky perleťovými. V Betlemě zachoval se též velmi svérázný východní kroj domácí, který však nyní ku všeobecné lítosti poněkud mizí. Zdejší obyvatelé podnikají totiž ve svých mladších letech rádi delší cesty do světa, hlavně do Ameriky, aby se tam ve svém řemesle a obchodu zdokonalili. Vrací se zpět, oblečeni v obyčejný kroj evropský, ponechávajíce jenom význačný červený fez s černým nebo modrým třapcem. Tato pokrývka hlavy není nikterak odznakem toliko vyznavačů prorokových, nýbrž všeobecně rozšířenou u všech orientálů bez rozdílu náboženství. Nosí tedy červený fez na hlavě též křesťané, jak jsme měli příležitost viděti i v Betlemě.

Když jsme sestupovali na prostranství před basilikou Mariánskou, objevilo se hned v okolí našem několik betlemských občanů s červenými fezy na hlavě. Neměli jsme času, povšimnouti si jich, jsouce zcela zaujati městem svatým. Když jsem druhého dne vykročil z hospice františkánského, abych si koupil nějakou památku pouti betlemské, pozdravil mne hned u vchodu klášterního evropsky oděný Betlemčan s fezem na hlavě a nabízel se, abych u něho koupil devocionále. Říkal, že jmenuje se Michel; když jsem s ním šel kolem obchodu Dabduba, jiného obchodníka blíže u basiliky než Michel, vyběhlo z tohoto obchodu, který nám byl doporučen k nákupu, několik spolupoutníkův a volali na mne: „Snad nechceš kupovati u Mohamedána?“ — „Ovšem že ne!“ odpovídám a připojuji se k nim.

Po chvíli jdu opět náměstím před basilikou, připojuji se k prelátu Dru Fellingrovi z rak. hospice Jerusalemského, v tom však objeví se můj známý od klášterního vchodu, jehož jsem před chvíli na slovo spolupoutníkův opustil. Stěžoval si prelátovi, že nikdo u něho nekupuje, mně pak domlouval, proč jsem ho opustil? „Říkali mi spolupoutníci, že prý firma ta je mohamedánská“, omlouval jsem se; „nemohu přece kupovati naše devocionále hotovené Turky!“ — „I ne,“ odpovídal laskavý monsignore; „zde v Betlemě není mohamedánských obchodníků; to je nějaká mýlka!“ Šel jsem tedy ještě s dobrým mužem a koupil u něho pohlednice a růžence za ceny skutečně mírné.

V cestopisech palestýnských dočetl jsem se o obou těchto obchodnících. Náš výborný překladatel Písem sv., prelát Msgr Dr. Jan Hejčl vykládá ve svém vzorném palestýnském cestopise „Ke svatyni Kananejské“ (str. 201 a násl.), jak přívětivě měl se k němu v Betlemě Dabdub. Prof. Arnošt M. Roloff, konvertita, vypisuje ve své vzácné knize „Im lande der Bibel“ — „V zemi bible“ (str. 153.) — že velmi pěkně se zachoval k němu

majitel bazaru Michel se svým bratrem. Nejenom pozvali ho do svého příbytku, ukázali mu krásnou vyhlídku na okolí betlemské, nýbrž pohostivše ho vyprovázeli ho ke hrobce Rachelině.

Devocionále nazaretské jsou skutečně velmi hezky vypraveny, obchodníci nejsou nikterak se svými cenami přemrštěni, to poznal jsem i v obchodě katolického Araba Attaly, nedaleko brány Jaffské v Jerusalemě, který nejenom solidně nás obsloužil, nýbrž též za ceny přiměřené svými automobily vozil Palestinou; — památky ty pokládají se dle starého zvyku na posvátná místa Narození, Umučení Páně, jakož i na místo Zvěstování Panně Marii; svěceny bývají poutníkům obyčejně v posvátném oslaveném hrobě Spasitelově v Jerusalemě.

Kromě chrámu Mariánského s posvátnou jeskyní „Narození Páně“, navštěvují ještě betlemští poutníci mléčnou jeskyni; jest od Mariánské basiliky vzdálena několik minut. Dle starobylé pověsti hledala tam Panna Maria útočiště před krutým Herodem, když zatím svatý Josef obstarával potřebné potraviny na dalekou cestu a konal jiné nutné přípravy. Sluje ta je vyhloubena v bílém měkkém vápenci, jemuž křesťanské, mohamedánské i jiné matky přisuzují podivuhodnou moc; rozřeďují úlomky ve vodě a pijí v pevné důvěře v dobrotivou Mateř Páně; také poutníci berou si kousky vápence toho sebou na památku domů. Leckde v křesťanských krajích ukazují se pozůstatky mléka M. P.; není to nic jiného, než částičky této vápencové skály z mléčné jeskyně betlemské.

Ve mléčné jeskyni mají betlemské ženy a dívky svůj družinský oltář, velmi vkusně vyzdobený. Před ním modlívají se též mohamedánské a beduínské dívky a ženy, vzývajíce Marii Pannu ve svých potřebách a poroučejíce se pod mocnou její ochranu. Jeskyně je hezky hluboká, neboť sestupujeme do ní po 16 schodech, vytesaných ve skále. Celkový dojem je velmi milý a příjemný, takže uspokojeni a uklidněni na mysli končíme tuto prohlídku zajímavých památek betlemských. — —

Edmund Schopen:

Ješuah ben Mirjam.

(Přeložil J. V. Bena.)

Od galilejského moře ještě nezavál ani nejslabší vánek. Nesnesitelné vedro vyzařovalo klidně z bezmračné, tmavomodré nekonečnosti na bezživotnou, sotva oddychující zemi, i když již minula devátá hodina. Jedině šťavnaté olivy, mající kořeny hluboko zapuštěny v půdě, kterou svou vlastní korunou stínily a zvlhčovaly, zůstávaly ještě svěží. Ale tam na svahu mezi rozpáleným kamením, kde horko dvojnásob pálilo, stojící chudička, bílá lilie, skláněla vždy víc unaveně lístečky své bílé, královské korunky. Chystala se k smrti.

Pod poslední olivou, stojící na tvrdém pokraji svahu, ležela na zemi postava, hlavu o ruku opírajíc a snivě zírajíc do jasného údolí a na domky, jimiž protější návrší Nazaretu bylo posetо. Dlouho se kochaly dvě zvláštně se lesknoucí oči na malých, bílých staveních, na úzkých uličkách a na zahradách plných plodů. Pak obrátily se na bezprostřední okolí a měřily srázný, skalnatý svah, spadající náhle do hlubiny. Svraštělé čelo dodávalo obličeji, z něhož ony oči zíraly, jakési hrdé přísnosti a kolem měkkých, ještě mladičkých, ale nápadně energických rtíků pohrával bolestný úsměv. Jakoby chtěl pookřáti, utkvěl zrak mladinkého hloubálka dlouho — dlouho na umírající lilii

I zdálo se, jakoby tato chudá květinka, souladem svých barev a přitrpklou vůní odčarovala nepřívětivý obraz, jímž se onen mladý duch asi právě zabýval. Radostný, silný záblesk vyšlehl náhle ze zářících očí a prozradil vroucí, ohnivou duši. Onen mladý israelita povstal tak klidně a rozvážně, že buď podivuhodné sebeovládání spočívalo v jeho čilé chlapecké vůli, anebo zřejmý soulad a lepost, jež si osvojil v palestrách hellenských, učiněny byly bezděčně harmonickým zákonem tohoto tak štíhlého, spanilého zjevu. A přece ne; byl ještě příliš mlád, aby se již leta byl mohl zdržovati v cizině, příliš chud, aby se byl mohl vzdělávati mezi hellenskou mládeží, ale také zatvrdlé pryskýře na bosých nohou, slézajících nyní opatrně, ale jistě stinný svah, dokazovaly, že nebyly zvykly stávati na jemné podlaze z písku v palestře a v oleji se koupati, nýbrž že byly uvykly vzdorovati drsné kamenité půdě v Galilei a hliněné podlaze skromné dřevěné chatky galilejské.

Klidně a pevně sestupoval hoch k vadnoucí lilii. Opřel nohy o skalní úzké výběžky, jež tu a tam vyčnívaly, hbitě pohlédl ještě na propast pod sebou a pak, levicí objav pevně suchý tamariškový keř, vytrhl pravicí opatrně květinu i s kořeny.

Spocen a rudý v dětském obličeji s perlicím čelem, něžně pohlížeje na svůj poklad, dostal se šťastně zpět na horu.

„Ješuah, co pak jsi to dělal"? ozval se za ním hlas.

Ješuah se ohlédl. Hoch stejného věku, stál na pokraji nedalekého lesa, z kterého právě vyšel a s úžasem ho pozoroval: „Mohl's spadnouti do propasti a zabiti se — a to pro jedinou květinu!"

Odvážný lezec pohlédnuv s úsměvem na příchozího, srdečně odvětil: „Azrael neměl ještě rozkazu, aby mne polibál. Ty's dobrý, Stephanos!"

„Co budeš dělati s lilií, Ješuah? Hleď, mohl jsem ti lepší z lesa donésti — tato jest už celá uvadlá".

„Opět rozkvete" odvětil druh jakoby velitelským hlasem a tak radostně, že Stephanos s úžasem na něho pohleděl. Ješuah toho nedbal, klekl a zasadil bílou květinu do vlhkého stínu olivy, kamž se pracně prodíraly ojedinělé, jasné sluneční paprsky, úzkými, šťavnatými listy a již tam tolik nepálily.

„Pojď příteli," přerušil Stephanos mlčení, „zítra tě bude květina novou svěžestí obveselovati. Ale nyní nás volají druhové. Nechtěl by's s námi si zahráti?

Ješuah přikývnul a oba hoši kráčeli do tmavozeleného boru, odkud právě zaznával smích a jásot. Stephanos položil ruku na rámě přítele. Bohatě vyšívaný rukáv jeho purpurové tunicely odrážel se od prostého lněného živůtku Ješuova. Nebylo v tom nic podivného, že syn bohatého, vznešeného soudce s tak ostýchavou, vroucí úctou a láskou pohlížel na onoho v pravdě královského chlapce z domku chudého řemeslníka. I z oka Stephanova zářila energická duše a čilý, odvážný duch. Spříznění duší zračilo se v rysech obličeje mladého šlechtice i synka řemeslníkova, v němž proudila krev pomazaných, ač schudlých potomků Davidových, — spříznění duší, jenže Ješuah byl v tomto vzájemném srdečném a prostém obcování dárcem, Stephanos jen příjemcem.

Když došli na lesní mýtinu, bylo tam již asi tucet chlapců. Uprostřed nich stál urostlý, silný hoch, hrdina vsi Nazaretu, jehož rodiče před několika lety se sem z Judska přistěhovali. Jakmile chlapci postřehli příchod obou, hlasitě zajásali: „Ješuah!, Ješuah! Pojď, pojď! Dobře, Stephanos, že ho přivádíš, toho zlého uprchlíka." Všichni volali slavnostně. „Teď můžeme začíti."

V tom přistoupil vesnický hrdina Malchi k tomu, jehož všichni tak hlasitě vítali, a vzal jej za obě ruce a děl: „Ješuah, pojď, máme novou hru a ty ji musíš říditi."

„No no", usmál se hoch. — Malchi byl ve svém živlu.

„Ty, já a Stephanos budeme letos jediní, jež se vydáme po sabbathu s ostatními velkonočními poutníky na cestu do chrámu. Jsou to tedy poslední dni našich chlapeckých her. Ostatní hoši musejí nám dnes připraviti nějakou oslavu na rozloučenou. Co bys asi navrhoval?"

Hošík pohleděl usmívaje se na zástup chlapců, kteří naněho toužebně hleděli, a něco jako bujaré veselí mládí projelo jeho spanilou, jemně utvářenou postavu a, jakoby byl od jakživa vůdcem, krátce se obrátil a zavelel: „Tedy pojďte!“

S jásotem šli všichni za ním.

* * *

Když Ješuah před západem slunce se vracel domů, pozvedl s úsměvem ruku k své tiché, dobré matce. Dvě veliké díry měl jeho prostý, chudobný, lněný živůtek.

„Dobrá matinko, jim jsem učinil radost, ale tobě jsem způsobil práci.“

S úsměvem vtiskla matka polibek na vysoké, čisté čelo dítěte, a zdálo se, jakoby při tom skláněla hlavu níže než bylo potřebí, aby se svému synáčkovi poklonila.

Když pak Ješuah odešel, aby tesaře Josefa z dílny domů doprovodil, vešel do domku Stephanos, maje přes ruku přehozený světlemodrý šat.

„Spanilá máti Mirjam, přijmi tohle pro Ješuah, neboť potrhal si svůj nejlepší šat, když nás dnes při hře vedl, a po sabbathu půjde s poutí na slavnost.

Děkuji ti, Stephanos! Ale o Ješuah a jeho matku pečuje tesař Josef, jenž pilně pracuje. Ješuah tě miluje, ale darů nežádá.“

Hoch se začervenal, ale nutil dále, i když s ostychem a děl:

„Není třeba, aby Ješuah něčeho zvěděl. Velice mne rmoutí, že se tak nuzně odívá — a já chodím tak vyšňořen.“

Mirjam se usmívala.

„Ješuah to ví, můj milý Stephanos!“

„Nepovíš-li mu toho, jak pak by mohl věděti!“

„Ješuah to ví!“

Chlapec se zarmoutil a již chtěl odcházeti. V tom se vchod zastínil. Statná postava tesařova vcházela do dveří. Za ním vstupoval Ješuah, přinášeje nářadí.

„Zdráva buď, Mirjam“, řekl tesař hlubokým basovým hlasem a uchopiv něžnou ruku ženy, poceloval ji rty, jež věnčily již šedivé vousy.

Stephanos ustoupil v rozpacích do koutka. V tom odložil Ješuah beze slova náčiní, přistoupil k příteli a uchopiv ho za ruku, řekl:

„Pojď, Stephanos!“

Mlčky kráčeli ulicemi až k poslednímu domku ve vsi. Tu zastavil se Stephanos v chůzi.

„Ješuah, přece víš, kdo zde bydlí!“

„Pojď!“

Stephanos bezděčně ho následoval. Před několika bídnými chyškami pobíhaly malé děti, v jejich středu vynikal postavou větší chlapec, asi ve věku přicházejících, jenž vida je, zvolal:

„Ha, hellenské plémě! Zrádci!“

A uchopiv kámen, hodil jím po Stephanovi. Zasáhl jeho tvář a krev se vyronila ze široké rány. Plesný pokřik dětí následoval po tom zasažení. Stephanos zblednul a sevřel pěst. V nejbližším okamžiku byl by se vrhl na soka, jehož hubené tělo bylo samá boule a jizva. Avšak ruka Ješuova těžce spočívala na jeho rameni.

„Dej mu ten šat!“

S úžasem pohlédl Stephanos na přítele.

„Jemu?“ a ukazoval na krvácející líce.

„Nevidíš, že je nah a chud? Učiň to z lásky ke mně! Bude to, jakobys mne byl přioděl.“

Plamenem zahořel obličej Stephanův. Hbitě však přistoupil k užaslému protivníku a beze slova přehodil mu tunicellu na rozjizvené tělo.

Oba přátelé pak za ruce se držíce odcházeli. Jen posměšný křik obdarovaného je doprovázel, a kámen zařičel kolem samé hlavy Stephanovy, jehož ruka byla křečovitě sevřena. Leč Ješuah ji pevně držel a tajuplně pohlížel s úsměvem na zlostí zsinalou tvář přítelovu.

„Chtěl bys ještě více kamenů pro mne snášeti?“

„I kdyby mne úplně ukamenovali, Ješuah, pro tebe chci všechno snésti,“ vášnivě zvolal hoch.

Jinoch jemně ho pohladil po čele a, zajiskřiv svým velitelským zrakem, řekl tiše: „Kdož ví?“

* * *

Příštího jitra vstoupil vznešený Eliazaf, syn Raciův, soudce v Nazaretě, do dílny tesařovy. Čelo velice kabonil.

„Skloň příliš pyšnou šiji svého syna otcovskou metlou, Josefe, synu Jakobův, neboť neuznává důstojnosti starších.“

Šedivý, pečlivě pěstěný vous Sadduceův lehce se třásl za zlostné jeho řeči. Tesař však klidně pohlížel do jeho rozčilené tváře.

„Čeho že si přeješ od chlapce, Eliazafe?“

„Věz, Heber, plémě onoho vzteklého a divokého horlivce, se všemi uličníky bydlícími tam v chyškách celé jeho čeládky, potřísňuje mne blátem, kdykolvěk jdu okolo. A když jsem včera chudobě tvého syna daroval na první pouť do Jerusalema sváteční šat svého Stephana, hle, přinutil mé dítě, by drahocený onen dar odevzdal třísniteli mého domu.“

Tesař mlčel.

„Neříkáš na to docela ničeho, Josefe, synu Jakobův? Přiveď svého syna, potrestej ho, a pak af mne prosí za odpuštění!“

Tu se snesl zvláštní, téměř ironický úsměv na spanilé vykrojené rysy obličeje řemeslníka z královské krve.

„Učinil-li tak hoch, bylo to zajisté dobře. Praví přece Ješuah, syn Sirachův: „Odpusť svému bližnímu, ublížil-li tobě;

pak budou i tvé hříchy odpuštěny, budeš-li o to prositi.“ Heber, syn fariseův, je nah, chud a zanedbán. Laskavý čin tvého Stephana byl jedinou krůpěji vody na tvrdou zemi. Mnoho takových kapek a země bude úrodnou.“

Pln zlosti vykřikl Sadducej:

„Jdi mi s průpověďmi toho Panareta! Již dávno nerad vidím, že můj syn navštěvuje tento dům. Zlořečení Adonaie — Boha — ať stihne celou čeládku Heberovu a třikrát ať stihne tvého...“

Ustal v dalším zlořečení, neboť právě vstoupil do místnosti hoch, jejž chtěl proklínati. Jeho překrásný a jasný obličej zářil jako slunce a v rysích obličeje zračila se při veškeré mladické měkkosti, pevná, ustálená fysiognomie, jakoby z ní vyzařovalo jakés nevyzpytatelné tajemství. Jakmile velké černé oči hochovy se bolně a vřele na soudce podívaly, zdálo se, jakoby v nich zajiskřila tichá, mírná hrozba, a Sadducej obrátil se zpola uklidněn, zpola podrážděn stranou a bez hlesu, avšak těžkým krokem opustil dům. Ježuah zapaživ dle dětského obyčeje ruce, pozdravil a pak tiše sbíral zhotovené předměty, by je zanesl těm, kteří si je objednali. Josef — tesař — jej jen úkosem pozoroval.

* * *

K večeru odpočíval „tesařův syn“ opět na svém zamilovaném místečku pod olivou na svahu skály a s něhou celoval právě rozkvétající lilii. V tom stanul před ním náhle Malchi.

„Ježuah,“ zašeptal polohlasem, „ty's včera se Stephanem dobře učinil tam tomu štvanému a nenáviděnému synu farizeovu. Bůh ti to zaplať!“

Ježuah se usmíval, ale zraku nepozvednul.

„Ježuah, víš, mojí rodiče jsou židé, a já miluji ony přísné horlitele zákona. Arci nesmím toho zde v zemi galilejských sedláků nikomu prozraditi, leč Heberovi a tobě.“

Ježuah podal chlapci ruku a přitáhl ho k sobě.

„Víš, Ježuah, až budu velký vrátím se do Judska a v Jerusalemě se dám zařaditi mezi vojíny velekněze. Jsem silný a chci pro Israele a zákon nositi meč, jímž cizáci pohrdají.“

Ježuah mlčel.

Hovornému Malchovi bylo velmi nepříjemno, když se mu žádné odpovědi nedostávalo. Byl v rozpacích a již vstával, neboť nevěděl sám, co by dále řekl.

„Nu, Ježuah, ničeho mi neodpovíš, není-liž pravda? Snad se sejdeme později zase jednou o velikonočních svátcích v Jerusalemě, což by mne velice potěšilo.“

„Ano, Malchi, uvidíme-li se někdy v Jerusalemě o svátcích velikonočních, budu tě míti rád a budu se z toho radovati.“

Malchi ucítil teplý stisk ruky a spokojen odtud odběhl.

Když „syn tesařův“ se ubíral k domku své mateře, čekal na něj v úkrytu přítel Stephanos.

„Ach, můj Stephanos!“ Obě ruce k němu vztahnul a syn Sadduceův vrhl se mu štkaje kolem krku.

„Můj otec mne potrestal, že jsem tě poslechl a svůj šat Heberovi daroval. Také mi zakázal, že nikdy již nesmím s tebou mluviti.“

V oku druha zazářilo a jeho pohled zahříval jako slunce přítele.

„Co chceš tedy učiniti, milý Stephanos?“

„Nemohu toho litovati, že jsem učinil, čemu jsi mne naučil, i kdyby se můj otec ještě více zlobil! Mé nitro se potom tolik radovalo z toho, co jsme včera učinili.“

Ješuah se tiše usmíval.

Stephanos pozvedl svůj uplakaný obličej a pod řasami, na nichž ještě se třpytily kapky slz, se zase rozjasnilo.

„Ješuah, ty víš všechno! Posvátné jest slovo otcovo i jeho vůle. Smím však přece i na dále k tobě přicházeti?“

„Jeví se ti snad žalm bolesti tak lehkým?“

Stephanos zatřásl téměř nevrle hlavou.

„Nikoliv, bolest mne netrápí, nýbrž svědomí. Smím Ješuah?“

V tom „syn tesařův“ bezděčně se vzpřímil a uchopil sepnuté ruce svého přítele do svých.

„Smíš, ano musíš, milý Stephanos, neboť ty jsi můj!“

„I proti vůli otcově?“

„I proti jeho vůli!“

„Děkuji ti, můj Ješuah, a praví tak opravdu zákon?“

„Tak praví Pán.“

„Nuže, pak mne nesmí nikdy, nikdy nic od tebe odloučiti.“

„Jdi teď domů, příteli! Otec tě hledá.“

„A ty to víš?“

„Ano, vím to,“ děl Ješuah s úsměvem.

* * *

V krvavé záplavě zapadalo slunko, když tesař — Josef, syn Jakubův, stál v podkroví svého domku a zamyšlen pozoroval skupinku, jež se nedaleko od něho k sobě tulila. Ješuah se právě opíral o rámě své matere, jež unavena usedla na kamennou římsu, opírajíc hlavu o vyčnívající pilíř a pohlížejíc se svým dítkem do plápolné večerní záře.

„Jak krvavě červená“ šeptala Mirjam s přídechem hrůzy.

Ješuah se obrátil a s úsměvem pohlédl na matku.

„Ne, pro mne jest dnes nebe purpurem přioděno.“

Tázavě pozvedla Mirjam svých zraků a také Josef, syn Jakobův, přistoupiv blíže, udiveně hleděl na hocha. „Za to, že mně Stephanos přinesl modrý sváteční šat, d a r o v a l j s e m m u n a c h o v o u d a l m a t i k u...“

(Z německé revue „Gral“ r. 1914, seš. 12).

Ant. Hrůza:

Omyl?

(Č. d.)

Druhého dne vydal se ihned Jaroslav k návštěvě své rodné vsi vzdálené necelou hodinu od města. Byl krásný letní den a z polí voněla úroda žita, ječmene a pšenice. Bylo mu jíti lesem, zavoněným zrajícími jahodami a malinami. Cesta byla neušlapaná a zelenala se svěží travou. Bílé břízy a mohutné buky tvořily alej, jež vrhala příjemný stín. A již stanul na vymýtěném návrší, odkudž byl krásný rozhled — s jedné strany rozprostíralo se město, obklopené četnými rybníky a zpestřené zelení zahrad patricijských domů i prostých chaloupek a s druhé ležela na svahu jeho rodná ves. Za ní na blízkém obzoru hvozd na hvozdu, vše tiché a hovící si v pocelech letního slunce.

V tomto prostředí světla, jež jakoby bylo postříbřovalo lesklé listy buků a bříz a ve vůni vřesu, mateřídoušky a ostatních bylin, bujících tu na výsluní svahu, zas přiloudila se do mysli Jaroslavovy vzpomínka na Haničku. Vždyť zde to bylo, co si řekli, jak se mají rádi a pak se navždy, navždy již rozešli!

Byl tehdy také tak krásný den — ne — krásnější byl a šťastnější nežli dnešek! Tenkrát štěstí se naň usmálo, pociťoval dnes ještě ve své duši stopy onoho blaha, čisté radosti a posvátné krásy! A všechna příroda se smála touto radostí, hýřila světlem jakoby plným zlata, dýchala sladkými, plnými vůněmi! Jak bílé byly tehdy kmeny bříz a jak šeptaly jejich koruny pohádku krásy a štěstí!

Daleké obzory jakoby jej byly objímaly svými měkkými náručemi, cesty do nich ústící jakoby jej byly zvaly k rozběhům za krásu života, jež onoho dne oddaně se k němu sklonila, aby chutnati mohl její sladká kouzla. Jediný úsměv, jediné slovo bytosti milované přikouzlily ji do jeho blízkosti a otevřely brány dokořán zahradě, v niž trůnila jako čarovná víla z pohádky. —

„Však vzpomínky ty, jež mne k pláči nutí,
a hlásají mi všeho zahynutí,
jsou všecko, co mi zbylo z domova,
a snad i to čas jednou pochová..."

Zarecitoval si Jaroslav úryvek básně a zamířil po svahu k rodné vsi. —

„Koho jdu vlastně navštívit?" ptal se a usmál se teskně. Kde byli bratři jeho a celý rod, tak kdysi četný? Různost povolání je rozvedla, život vybudoval vysokou přehradu mezi zájmy jejich, nestýkali se, nedopisovali si...

„Někoho snad přece zastihnu"— mínil profesor a odhodlaně otevřel dveře u síně chalupy, jež bývala kdysi jeho domovem.

Zajikl se téměř bolestným rozechvěním, když stanul v přítmí síně, s podlahou z upěchované hlíny. Příjemný, chladný stín a vůně sena, uloženého na půdě jej ovanuly. Se žebříku, opřeného o pažení otvoru ve stropě síně, slézal právě starý muž. Byl obut v punčochy, podšité hrubým režným plátnem a když stanul na zemi, vklouznul rychle do dřeváků, které byly pod žebříkem. Byl bez kabátu a na prsou, viselo mu několik suchých travnatých stebel...

„Přerovnával jsem seno, aby proschlo — je tam jako v párni," řekl Jaroslavovi, neotázav se ani, co tu hledá. A smeknuv placatou čepici, setřel si pot s vysokého čela.

„V téhle chalupě jsem se narodil a vidím, že je vše jak bývalo" — řekl Jaroslav a nějak suše a zatrpkle se usmál.

„I kakraholte — to jste tedy Šebestův a snad ne Jaroslav?" promluvil stařec a nějak cize se usmál, odkryv při tom dásně o dvou toliko zubech v dolní čelisti.

„Jsem!" přiznal se Jaroslav.

„Taky ses změnil, panečku — hihi, jako já, když už ani Jirku nepoznáváš! Vidíš — bratři — a neznají se — hihi!" smál se chalupník a suchý ohryzek na hubeném krku skákal mu nahoru a dolů, jak namahavě polykal sliny.

„No — a jářku, co tě sem jako přivedlo?" zeptal se za chvíli, když Jaroslav jaksi v rozpacích těkal pohledem po celé síni, a v očích mu nějak zamžikalo, jakoby strachem z té návštěvy. „Skoro celý život tady nebyls!" dodal pak vyčítavě.

„Měli jsme ve městě schůzi, kamarádi ze studií, a jářku, podíváš se, co chalupa a je-li ještě někdo z nás — —" mluvil Jaroslav prostě a hned dodal tepleji, přítulněji:

„Jen podívat jsem se přišel, nic nechci, nic nepotřebuji — ale nediv se — někdy člověka chytne bolest u srdce, zachce se mu náhle tam, kde se narodil, kde prožil dětství. A tak jsem neodolal!"

„Inu, panské nápady — ale pojď dál — do světnice," zval Jirka a otevřel dvéře do jizby nad vyšším dřevěným prahem, vcházeje před Jaroslavem.

„Je všechno, jak bylo!" prohodil profesor a cítil, jak se mu hrdlo sžužuje. „Jen postelí je míň —" dodal.

„Zůstal jsem tu sám — ale mám svatý pokoj. Kluk, když si pomohl, div se za tátu nestydí!" zasteskl si Jirka. „A vítám tě tedy domů!" vzpomněl si náhle a podav Jaroslavovi ruku, poceloval ho na obě tváře.

„Děkuji ti, Jiříku, a nezlobíš se na mne?" otázal se Jaroslav měkce, usedaje k nabarvenému stolu na hrubou židli.

„Proč bych se zlobil? O nic jsi nás nepřipravil, my tebe taky ne, tak proč se zlobit?" mluvil Jirka stařecky zlomeným hlasem. „Jen jsme se divili, žes ten život tak protlouk' sám, a žes nikdy neobtěžoval. To je dost na člověka!"

„Máš tedy syna?“ tázal se Jaroslav.

„Mám!“ zasvitlo Jirkovi v očích hrdostí. „Je taky tesař — ale dnes už má, holečku, peněz! Pilu koupil, parní, tady od vrchnosti, sám si všechno vede a peníze mu zrovna prší!“

„A co Matýs?“

„Už je nebožtíkem. Zbyly dvě děti, oba zedníci, ale teď už jsou staviteli. Bůh nebeský ví, kde těch rozumů nabrali! Bez dlouhého učení ve školách, a jsou páni! Můj je s nimi v kumpanii a třetího — po kameníkovi Tomšovi — si přibrali a dělají divy. Ten si koupil kamenný lom tady na blízku a posílá materiál, až Bůh ví kam!“

„To jsem rád, že slyším tak hezké zprávy o nich!“ pochválil Jaroslav.

„Snad si vzali příklad z tebe! Mluvívali jsme o tobě, jak jsi z ničeho udělal pána, slyšeli to často a není divu, že taky po lepším zatoužili. Nebýt toho, co by z nich dnes bylo? Jen dřina je čekala — však se snad pamatuješ, jak to u nás bylo!?“ hovořil Jirka.

„Pamatuji, dobře!“ přisvědčil Jaroslav.

„A což ty — máš rodinu?“

„Jsem sám!“ řekl Jaroslav smutně.

„I do pecidla! Tak ses neoženil?“ divil se Jirka.

„Když jsem si nemohl vzít tu, kterou jsem chtěl, nechal jsem toho!“

„Ano, říkali tenkrát — ňákou Haničku prý sis zamiloval. Ale takových pádů bylo! Co z toho teď na stará léta? Člověk jakoby ani nežil, když po něm nikdo nezůstane!“ mínil Jirka prostě.

„Vidím-li teď, jak se vám všem děti zvedly, uznávám, že jsem se zmýlil. Omyl ten však již nelze napraviti!“ přiznával Jaroslav.

„Bůh ví, jak vy páni na život pohlížíte a co si o něm myslíte,“ rozumoval Jirka. „Snad z těch knih se vám tak rozum zmate a chcete pak, aby se život přizpůsobil vám. Já jsem chtěl taky děvče jiné, než to, které jsem si vzal. Měl jsem ji taky rád, ale za nic na světě jsem se nechtěl doprošovat! Proč taky?“ dodal živěji a zapáliv si doutník, jejž mu Jaroslav nabídl, vypravoval dále prostými, nehledanými slovy:

„Řemeslu jsem rozuměl, na pomoc od nikoho jsem nečekal a taky jsem ji nepotřeboval. Zamilovaně fňukat jsem arci neuměl. Když nechtěla jedna, chtěla druhá a nechybil jsem. Řekl jsem jí hned před svatbou, že potřebuju do chalupy taky pomocnici a ne jen ženu, protože jsem musil ostatním vyplácet jejich dědické podíly: — Kdybys to byl udělal také tak, mohl jsi mít dnes již dospělé děti a byl by tě život jinak těšil. Ty jsi však, jak vidím, jen na Haničku myslil, ona na tebe snad také zapomenout nemohla, zatím léta uběhla, ona je pod drnem, šťastna prý taky nebyla — tak co z toho? Leckdy jsem o tom přemýšlel, jací jste to pošetilci oba dva! Ty jsi k vůli ní ani domů se nepodíval, jakoby ses byl bál přijít jí na oči a zatím, kdybys byl rozumně uvažoval, mohl jsi po-

znati, že se pro tebe ani nehodila, protože by se byla nedovedla ve velkém městě ohánět. Ale takoví jste vy studovaní páni!" usmál se v proudu své řeči, „učíte se lecčemus a zapomenete při tom naučit se poznávat, co je k životu třeba."

„Je mi tě líto!" pravil soucitně, když viděl, že Jaroslav ho poslouchá všecek smuten. „Chtěl jsi být něčím víc, nežli my, přáli jsme ti to a radovali jsme se, že se nebudeš tak životem plahočit jako my. Na konec neviděl nikdo z nás a to byla právě chyba, že jsme dny přítomné považovali za celý život. Zapomněli jsme doufat ve výsledek pilné práce, svého přičinění, ať práce ta byla jakákoli, jen když byla poctivá a svědomitá. Dnes to vidíme: kluci jsou pány, protože neotráveni mylnými náhledy na svou práci, vrhli se na ní, aby vyhráli vojnu s ní. A vyhráli ji nejen oni, nýbrž všichni, kdo věřili, že dnešek není zítřkem a že zítřek může býti lepším a že s ním může přijít změna k lepšímu. Synkové chalupníků jsou dnes majiteli gruntů a jich dřívější majitelé jsou buď v podruží, nebo odešli, nikdo neví kam. Taky jen proto, že mysleli, že nemůže nikdy nastat nějaká změna."

„I v bolesti je život krásný!" namítl Jaroslav.

„Inu, kroutíš to podle svých paragrafů a na ty snad náš rozum nestačí. Já zas myslím, že život je život a to ostatní, že jsou jen takové jeho přívěsky. Taky jsem poznal bolest, vždyť jsem rodičům oči zatlačil, ženu jsem pochoval, byla hodná, pracovitá a dobrá hospodyně, ale řekl jsem si: Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, pomodlil jsem se a modlím se za ně pořád, ale hlavy jsem nevěšel a nevymýšlel si žádných pravidel, jak bych v té bolesti měl žít. Odešla sama, když viděla, že o ní nedbám," mínil Jirka.

„Váš život je krásný svou prostou přirozeností, my ve velkých městech musíme si krásu jeho vytvořit v mysli, v srdci i v duši!" těšil Jaroslav sám sebe.

„Právě proto je mi tě líto! Ta vaše krása je jako chmýří z odkvetlé pampelišky — zafoukne vítr a nezbyde nic! Ale nechme toho vadění!" přerušil se náhle, když viděl nepokoj Jaroslavův a zeptal se ho, nechtěl-li by navštíviti svých synovců.

„Neznají mne!" řekl Jaroslav resignovaně, „a také nechci, aby viděli na mně příklad, jak člověk žít nemá!" dodal bolestně. „Vyřiď jim, že jim přeji všeho zdaru!" a povstával, aby se s bratrem rozloučil.

„Zas půjdeš?" řekl Jirka, také vstávaje.

„Půjdu!" řekl profesor smutně. „Už jsme si řekli všechno, tož tu buď s Bohem," a podával bratrovi ruku.

„S Pánem Bohem, Jaroslave!" zavzlykl Jirka a stařecké kalné oči zatonuly mu v slzách. „Sejdou se dva bratří, snad už poslední z našeho rodu a jsou si jako cizí. A přece mám tě rád, věř mi, to Jaroslave," mluvil rozechvělým, vzlykavým hlasem. Jirka políbil bratra na obě tváře. Vyprovodil ho pak až do

dveří na náves a dlouho za ním hleděl, opakuje ustavičně s pláčem: „S Pánem Bohem! S Pánem Bohem!“ — — —

Jaroslav byl už za vsí, když se zvoničky na návsi rozklinkal se zvoneček k poslednímu Anděl Páně.

„Bože můj, proč jsem se sem vracel? Abych poznal svou bídu, svůj omyl a všecku jeho hořkost? Všemu jakoby umíráčkem odzváněli!“ zaštkal a usednuv na mez schýlil hlavu do dlaní a za chvíli roztřásla se mu hruď usedavým, kvílivým pláčem. Na vysokém nebi nad ním zářilo slunce, příroda mlčela v poledním odpočinku, jen meze a pole voněla dráždivě, jakoby vůní svou chtěla bolest Jaroslavovu vybičovati až k zoufalství...

* * *

Před odjezdem z rodného kraje sešli se jubilanti ve starobylém kostele u Matky Boží, aby při zádušní mši svaté vzpomněli svých zemřelých profesorů a spolužáků i rodičů. Cítili ve svých srdcích, že by dojem z jejich sjezdu postrádal největšího a nejčistšího kouzla, kdyby jej tímto způsobem nezakončili. A kromě toho — což nechodívali sem za svých studií každou neděli na studentskou mši, kterou jim sloužíval jejich katecheta, dávno již na hřbitůvku odpočívající? (P. d.)

JUDr. Otto Stehlík:

Jak sprostředkoval Havlíček-Borovský protimaďarský leták.

(Archivní studie.)

(Č. p.)

Zde uvedený Havlíček jest zajisté totožným s Havlíčkem, správcem statku bana Jelačiče[17]) v Horvátsku (v Záhřebě), o kterém se jeho jmenovec, ale nikoliv příbuzný Karel Havlíček Borovský zmiňuje ve své korrespondenci se svým bratrem Františkem, tehdáž obchodním příručím ve Vídeňském Novém Městě. [Viz Ladislav Quis: Korespondence Karla Havlíčka, str. 419, 422, 423, 424, 425, 426 a 731.] Tu se jedná o 1000 obrazech, o kterých však Havlíček Borovský nepodává bližší vysvětlení, pouze Quis udává, že měly dle udání Františka Havlíčka sloužiti k nějakému

[17]) Josef Jelačič (nar. 1801) od března 1848 bánem chorvatským a vůdcem chorvatského odporu proti Maďarům.

politickému účeli. Z obsahu dopisů, shody předmětů a data jasně vysvítá, že se tu jednalo o dopravu zmíněné karrikatury proti Hallerovi a nyní máme tu doplněný obraz a celé pozadí. Všichni tři Havlíčkové si tu počínali velmi opatrně, takže se nepodařilo policii ničeho vyšetřiti. Bohužel nám chybí dopisy, které v té věci psal František Karlu Havlíčkovi a jistě též Záhřebský Havlíček buď Františku neb Karlu Havlíčkovi po případě oboum. Ale nám stačí k vysvětlení případu dopisy Karla Františku Havlíčkovi, které otiskuje Quis. Týž míní, že Záhřebský Havlíček jest bezpochyby totožným se spolužákem Havlíčka Borovského z filosofie v Praze, o němž se zmiňuje ve svém listu k Mořici Příborskému, spolužáku z Německo-Brodského gymnasia z 16. III. 1839). Jest to více pravděpodobné, neboť se oba Havlíčkové museli dobře a spolehlivě osobně znáti. Jinak by si nebyli vzájemně svěřili tak choulostivou věc a riskovali nebezpečí prozrazení a velmi přísných následků. Havlíček Borovský po prvé o tom píše svému bratru Františku v dopise ze dne 22. července 1846 takto:

„Teď ale přicházím k Tobě s prosbou aneb vlastně s otázkou, ale záleží mi na té věci tuze mnoho. Bezpochyby, že sám brzy do Nového Města přijedu, na cestě[18]) do Záhřebu (Agram). Povezu sebou ale asi 1000 archů obrazů (Kupferstiche) a ty nemohu sebou vzít skrze Vídeň. Abys té věci rozuměl: jeden můj přítel[19]) ve Vojenské Hranici (Militärgränze), kterému já ty obrazy sebou vezmu, zaplatí mi celou cestu tam, a teď nahlížíš, jak lacině mi ta cesta přijde, kterou jsem beztoho jednou vykonat musel, když jen nazpátek útraty ponesu. Poněvadž ale ty obrazy sebou do Vídně vzíti nemohu, ptám se Tebe, nedalo-li by se to takto udělat. Já nechám tu věc zde zapakovat jako Zeichenpapier a pošlu ji zrovna Tobě do Nového Města, šla by snad skrze Vídeň transito bez visitace rovnou cestou k Tobě? A mohl bys mne jistě ubezpečit, že to do rukou dostaneš? — Odtud pak z Nového Města již lehko bude tam kam patří, to si sám obstarám[20]). Buď tedy tak dobrotiv a piš mi o tom ale hned důkladně, vždyť sám rozum máš, abys věděl na čem tu záleží. Pro mne je to tuze důležité. — Půjde-li to dobře, můžeš mne okolo 5.—6. budoucího měsíce u sebe očekávat. Já si to představuji tak, že ten colli zrovna z Prahy půjde do Nového Města a že se ve Vídni ani zastaviti nemusí. Piš mi je-li to tak... Však jen mi piš hnedle o tom. Zá-

[18]) K cestě Havlíčkově do Záhřeba, tehdá nedošlo, až později roku 1848. Havlíček se obával, že obvyklá přísná prohlídka na Vídeňském nádraží by mohla zabalené obrazy jako podezřelé pozastaviti a prohlížeti. Též obyčejné dopisování v Metternichově době bylo riskantní, neboť policie otvírala dopisy a tajemství listovní ještě zaručeno nebylo.

[19]) To jest onen chorvatský Havlíček, o kterém celý článek jedná.

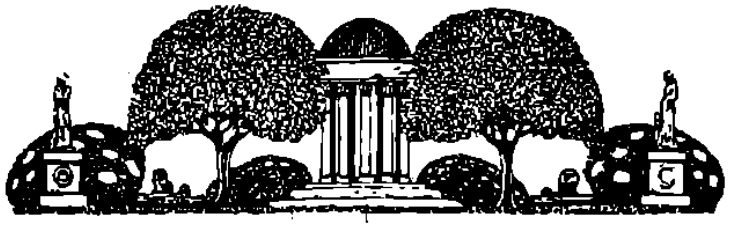
[20]) Cesta by byla vedla Havlíčka Borovského přes Vídeň a Vídeňské Nové Město (dále do Chorvatska); tam by si byl obrazy vyzvedl a sám je vzal sebou do Záhřeba, ačkoliv i to bylo riskantní vzhledem k prohlídkám.

leží mi na tom tuze mnoho, není to jen o tu cestu, až přijedu tam povím ti všechno a budeš pak nahlížet. —

Když Havlíček Borovský sám do Chorvatska nejel, tak byl chorvatský Havlíček nucen dopravu obrazů si dále obstarati sám. Borovský je poslal svému bratrovi Františku do Vídeňského Nového Města jistě na jeho ujištění, že věc se dá bezpečně provésti a chorvatský Havlíček si pro ně přijel a odvezl je šťastně do Chorvatska. Že si o tom dopisovali[21]), vidíme z dalšího dopisu Karla Havlíčka bratru Františku ze dne 17. září 1846:

Že's p. Havlíčka tak dobře přijal a jemu vše učinil, těší mne velmi, mně na té věci také záleží. Pak-li by ještě do Vídeňského Nového Města k tobě přijel, upomeň ho, aby mi poslal, dle slibu svého, nějakou hodně starou slivovici, to víš, že tam je nejlepší. Co ještě zapotřebí bude mu udělati, ani ti psát nemusím, vždyť se sám dovtípiš, kdybys ale zase pro něj něco dostal, jen to nech u sebe a učiň s tím co on bude chtít. —

Doprava obrazů tedy dopadla šťastně, ale jak se zdá, chorvatský Havlíček se ve Vídeň. Novém Městě více neobjevil a též o zaplacení útrat Františkovi se nestaral. Jistě mezi sebou o tom jednali a Karel ještě Františka nabádal nedatovaným lístkem[22]): Od Havlíčka Záhřebského si jen nech všechny útraty zaplatit, on beztoho bude ty věci prodávat, proč bys tedy ty škodu měl. — To se však také stalo. František se dovolal ještě jednou prostřednictví Karlova, ale tento mu odpověděl opět negativně v německy psaném dopise ze dne 3. února 1848: Tenkráte však žádáš zprávu o Havlíčkovi a musím ti říci, že bych ti byl již dávno sdělil jeho adresu, kdybych byl pro tu chvíli viděl v tom nějaký užitek. Poměry jeho jsou nyní takové, že s těží může zaplatiti, ačkoliv zajisté dosáhnu těch peněz, jež jsi proň vydal za zaslání. Zanechej ale nyní všeho zbytečného psaní a já ti svého času zcela jistě nahradím, co jsi vydal. — Také později Františku útraty tyto Záhřebským Havlíčkem nebyly hrazeny, jak týž sám sdělil Quisovi.

[21]) A to František Karlovi a chorvatský Havlíček též Karlovi.

[22]) Quis ho klade záhy po předešlém dopise. (ze dne 17. září 1846.) Nezdá se tomu tak. Předcházelo jistě delší čekání, snad i upomínky. Je asi psán teprve v druhé polovici r. 1847.

František Leubner:

Ex voto.

Z knížky nadepsané Lyrum larum non lyrissimum.
(Č. p.)

Svatý Otec z myšlenek
o křeslo se opřel;
co tu slyší domněnek,
kynem ruky popřel.
Pousmál se, stařeckou
vrtí vlídně hlavou,
by jich kárał sobeckou
úctu povídavou.

„Bloudí dnes, kde květů les,
umění mně znalci!
Ale, venerabiles,
nejsme barev tkalci.
Mistři plastik naposled
raditi se s námi,
kde bych já vzal dní a let
zdobit sebou chrámy!

Za svých dnů dar velký ctím,
synové a bratři,
spravedliv ač dáti vím,
co vždy komu patří,
že znám Tómu z Akvině;
s ním bych sedal denně
k věd a pravdy hostině -
čas však roveň pěně."

Preláti, tlum komoří
mlčí k závistivu.
V mnohé duši hovoří
pohrda: Což divu!
Nemá ani nepotů,
chudý sluhů sluha,
šlechty nezná hodnotu —
vždyť jest z koželuha!

Svatý Otec uhádnul
pohledy a duše?
Jak by mile omládnul,
jejich překvap tuše,
mluví ku skla malíři
s úsměvy a hlasně:
„Okno v barvách nehýří,
chudě lič, ač jasně!

Malířského pořádku
umný mistře cvičný,
prostý na mou památku
obraz črtej sličný.
Lámu okov tradicí.
Nikoli dny slavné,
s pokorou chci na líci
vidět mládí dávné.

Bájivá mě okolí,
můj že koželuhem
otec býval v podolí
za vod troyských luhem.
Na matku se ptejte mě,
zrak mi slza rosí . . .
Otce hledej, tajemně
úsměv můj zaň prosí.

Maluj dílnu na obuv,
kopyta a dřevce,
vpaluj do skla, pravdu mluv,
otce mého ševce.
Petr Pána zapíral.
Znám se vděčně k otci:
těžkou rukou otvíral
k světlu z běd mi noci.

Syn jej z lásky zvěčňuje
u rodného města,
pontifex však horuje,
otce z nedby trestá:
po smrti teď ve chrámě
věčně seď, dál pracuj! —
Ač-li Bůh i trestá mě,
obou nezatracuj!

Otec měj teď slunce dost,
co měl málo v žití.
Dole skromnou maluj cnost,
když nám věčnost svítí:
V tiáře já chudob syn
hledím k němu zdůli,
z oblak žehná ruky kyn —
plňme boží vůli."

Do týnského kostela
s pražských ševců cechem
kráčím povždy z nesměla
jednou v říjnu spěchem.
Vím, co to, jen chodit bos,
potulný já scholar.
Svatý Kryšpín za mě pros;
nemám groš, kdež tolar!

Páni mistři, postůjte:
z úřezku jen kůže
do škorní mě obujte!
Bos — kdo zpívat může
jasným hlasem koledy
o vánoční svátky,
tancovati nad ledy
v masopust, byť krátký!

O Tři krále přijdu k Vám
se svěcenou křídou,
na Nový rok načrtám,
by Vás minul bídou!
Jediný znám český rým
s přáním nám, Mús pěvcům:
Um nás přiřaď k bohatým
z příštipkářů ševcům!

Ignát Zháněl.

Z ráje přátel knih.

Vzpomínka na Lipsko.

(Č. p.)

Z cizozemských spisovatelů v překladě u Reclama vyšlých, dosáhl největšího počtu výtisků Shakespeare, který vyšel ve čtyřech milionech výtisků, dramata Ibsenova vyšla ve 4 a půl milionu výtisků, Dante má toliko 150.000, Byron 300.000, Dickens půl druhého milionu výtisků.

My Slované máme povinnost býti Reclamovi vděčni, že vydal mnoho překladů ze všech slovanských řečí. Byl první, který vydával levně spisy ruských výtečníků, jako Tolstého, Danilewského, Dostojewského, Čechova. Z české literatury vydal též několik překladů, jako Němcové Babičku, něco od Vrchlického, Nerudy, Světlé, Čecha. Ze slovanských šel nejlépe na odbyt Sienkiewicz, jehož se prodalo 540.000 svazečků, tři díla Dostojewského měla 259.000, šest svazečků Gorkiho 420.000 výtisků (vše do roku 1917).

Pisatel má ve své knihovně tři řady Reclamovy Universálky. Kupoval je již jako student, počal s překlady latinských a řeckých klasiků. České byly drahé, proto ovládaje dobře jazyk německý raději kupoval laciného Reclama. Sešit českého překladu stál 38 krejcarů. Reclam toliko dvanáct, což byla u studenta, který neměl mnoho peněz velká otázka láce. Pak také byl snad-

něji profesor ošizen, připravoval se sám dle českých překladů, proto se stalo někdy, že uhodl, že žák nepracuje samostatně, ale pohodlně používá překladů, kdežto při používání německých pomůcek nic nepoznal a myslil, že se žák připravuje svědomitě toliko se slovníkem v ruce.

Pisatel psal před lety jednou Reclamovi, žádaje o nějakou informaci a velmi se podivil,, když obdržel českou odpověď. Má v závodě Čecha pana A. St. Mágra, který je zaměstnán v ředitelství a podpisuje se jako redaktor Reclamova časopisu. Patří totiž mezi nemnoho nakladatelů, kteří vydávají svůj časopis, který jedná toliko o knihách, vydaných jejich závodem. Letošní (1925) ročník je třináctý. Je doporučenihodný, je výborně redigován, má skvostný papír, tisk, úpravu. Stojí 8 Kč ročně a vychází ročně v desíti číslech, oznamuje a referuje výlučně o novinkách Reclamovy Universálky.

Pisatel navštívil tento závod. Je nejmoderněji zařízen; jsou to dvě velké budovy o čtyřech poschodích; zaměstnává na 400 osob; všichni pracují o „Universálce".

V Lipsku jsou dvě znamenité knihovny. „Německá knihárna" a universitní knihovna. Onu postavili právě před válkou lipští knihkupci svým nákladem a také ji dále vydržují. Je monumentální, velmi účelně vystavená obrovská budova o pěti poschodích. Má nyní milion svazků knih, místa je pro tři miliony, případně v čas potřeby je dosti místa, že lze dále stavěti. Knihovna je tak výborně řízena, že lze každou knihu obdržeti v několika málo minutách. Mají všechny německé knihy a časopisy vyšlé od roku 1912. Ze starších mají také mnoho, ale ne vše. Knihovna má účel, uchovati všechny německé tisky.

Knihovna universitní jest uprostřed města, nádherný palác v řeckém slohu, na jehož štítě se čte: „Svatyně věd a svobodného umění". Je tu na 800.000 svazků knih, ponejvíce vědeckých, velmi málo zábavných. Je tak bohatá, že má skoro pro všechny i sebe menší obory zvláštní oddělení, mají i dějiny Čech, dějiny Moravy, kde jsou všechny německé nám známé spisy tohoto oboru. Rukopisy jsou ve velké skříni v přízemí, kde jsou i prvotisky. Ochotný ředitel, který provázel pisatele loyálně přiznal, že pocházejí tyto poklady ze zrušených klášterů, v nichž žili přepilní a obětaví milovníci knih.

Němci jsou i nyní upřímní ctitelé knih. Pisatel procestoval před lety celé Německo všemi směry. Loni 1924 pobyl tam sedm měsíců. Navštěvuje všude knihovny, všude je velmi laskavě přijat, nikde nebyl odmítnut. V každém větším městě mají účelně vystavené budovy pro knihovnu, v níž jsou úřednici, čítárny, jichž se pilně používá. Není kláštera v Bavorsku a v katolickém jižním Německu, kde by neměli krásné knihovny. Vždy jsou lehce přístupny, ba někde byly i otevřeny, takže měli k nim domácí lidé vždy přístup — a nic se neztratí. Při každé jsou spolehlivé kata-

logy, při každé mají studijní místnost. S velkou radostí vzpomíná pisatel na opětnou návštěvu knihovny u benediktinů v Mnichově, kde klerik v nepřítomnosti knihovníka prováděl; znal znamenitě vše, zajímal se o knihy.- Bylo v ní právě několik studentů bohosloví, kteří studovali. Tu viděl jsem nejkrásnější katalog. Knihovník se totiž staral, aby obdržel fotografie, vlastnoruční podpisy, rukopisy katolických spisovatelů, pořízen seznam jejich děl a článků v časopisech, zařadil vše do katalogu, kde je to více přístupno, než kdyby měli pro tyto věci zvláštní oddělení. Mají přes 100.000 svazků; když je založil král Ludvík I., rozkázal, aby se jim dali z dvorní knihovny všechny duplikáty, jichž bylo velmi mnoho, protože obdrželi knihovny všech v Bavorsku zrušených klášterů. Zvláštní budovy pro knihovnu mají i v menších městech, na př. v malém Eichstättu je knihovna bohoslovců umístěna v budově o jednom poschodí s mnohými místnostmi, naplněnými knihami.

Němci jsou znatelé knih. Všude, kde měl antikvář ceny knih udány, stálo vždy mnoho lidí, knihy se střídaly, během dne byly vyprodány. Pisatel šel jednou v Řeznu okolo antikváře, viděl tři velmi dobré a laciné knihy. Protože spěchal k obědu, kde se měl setkati se dvěma kamarády, aby se neopozdil a nenechal je dlouho čekati, nezastavil se v obchodě a umínil si tak učiniti až odpoledne. Když tam přišel, byly již tyto tři svazky prodány. Někde mají u knihoven oddělení pro lid i čítárnu lidovou, všude je velký výběr knih, jarmareční, t. zv. krvavá literatura je všude vyloučena. Všude přicházelo mnoho lidí, vypůjčiti si knihy.

Líbilo se pisateli, že katolické listy často otiskují starší, zajímavé romány ve feuiletonu, což se tam zdá býti zvykem, viděl to v mnohých katolických časopisech politických.

My přátelé knih jsme nyní velmi zarmouceni, nastaly nám smutné doby. V únoru 1923 byl pisatel ve Vídni a byl přímo rozhořčen, když četl u kteréhosi knihkupce toto ohlášení: „Knihy se prodávají toliko domácím lidem, kteří se legitimují a dokáží, že potřebují knihu pro svou vlastní potřebu. Cizozemci platí 200 proc. přirážku.“ Ostatně platilo totéž v Německu. Pisatel koupil si v březnu 1923 v Řezně u Pusteta nový čtyřsvazkový breviář ve 12°. Který kněz mohl si ho koupiti, když stál 270.000 marek, což bylo tehdy 330 Kč.

Nejkrásnější osobní vzpomínku má pisatel na knihovnu ve Wolfenbüttelu, kam si zajel z Brunšvíku elektrikou. Jede se skvostným lesem po silnici. Wolfenbüttel je menší venkovské, staré město, jež připomíná poněkud Norimberg. Knihovna je v novém paláci, má 400.000 svazků. Pisatele tam přivedla úcta ku protestantskému faráři z Vídně dru Wilkensovi. Dozvěděl se o něm ze spisů dra Šebestiána Brunnera; sděluje o něm, že měl velikou knihovnu, když se ho ptávali farníci, proč má tolik

knih, říkával: „K vůli vám je hromadím, co nejpilněji pročítám a studuji je. Káži vám slovo Boží, odněkud musím bráti k tomu látku, beru ji tu z těchto knih". Šel poměrně v mládém věku, čítaje 54 let do výslužby, žil ještě dalších 31 let ve své ville v Kalksburgu u Vídně, věnuje se cele studiu a četbě. Z četby dělal si výpisky, jichž zanechal úplné sto svazků, každý o 400 stranách, tedy v celku 40 tisíc stran. Výpisky poručil knihovně ve Wolfenbüttelu, protože v té krajině působil jako začátečník a vypůjčoval si odtud celé vozy knih ku studiu a spisovatelství.

Jeho vídenští farníci žádali, aby měli po něm nějakou památku. Nejmenovaný vydal dosti obsáhlou knihu (má 300 stran) pod názvem: „Z pamětí protestantského faráře"; tak se zalíbila, že v krátké době vyšla ve čtyřech vydáních. Je to výběr nejlepších rčení ze všech jeho výpisků a dopisů.

Wilkens uznával zásluhy katolických učenců. Velmi se zajímal o Mabillona, kněze maurinské benediktinské kongregace. Mínil o něm vydati spis, několik let sbíral prameny, jichž sebral ve všech znamenitějších knihovnách velmi mnoho, prošel je od Petrohradu až do Portugalska a všude si činil výpisky. Zanechal o něm přes tisíc stran výpisků, jež též poručil do Wolfenbüttelu.

S velkou úctou pohlížel pisatel ve Wolfenbüttelu na sto svazků výpisků Wilkensových. Jsou svázány do bílého pergamenu, psány velmi úhledným písmem, na něž by si čtenář brzy zvykl. Chybou je, že není na hřbetu vytištěn svazek, též nemá při žádném citátu udaný pramen, takže není nikdy zřejmo, je-li to jeho či cizí myšlenka, indexu též není.

Poslední záznam je ze dne jeho úmrtí, ze dne 21. června 1914, píše pevným písmem:

„Den smrti je nejdelší z celého života. Kéž následuje šťastný věčný den".

Stůj tuto malá ukázka z „pamětí prot. faráře", patří mezi knihy, které mají tu výsadu, že, ač stárnou, přece nikdy nesestarají. Wilkens snažil se býti nestranným, ač se nikdy nezbavil některých předsudků, které jsou běžny u protestantů.

„Je hanba, jak jsou naši lidé o nejlepší katolické literatuře docela nevědomci, ignoranti. Přemnozí naši faráři žijí a zemrou, aniž viděli jediné katolické knihy. Představují si, že celá katolická literatura záleží pouze z legend a modlitebních knih. Nelituji, že ani nechtěje, přece jsem si osvojil mnoho vědomostí o katolické literatuře. Jak jsou vědecky vyzbrojeni mnozí katoličtí prelati oproti našim jenerálním superintendentům! — B i b l e. Na každém listě jejím mohl by býti nápis: „Nejsou zajisté myšlení má, myšlení vaše". Is. 55. 8. Největší většina vykladačů Písma by mohla na své listy napsati: „Naše myšlenky musejí býti myšlenky Boha". — Nejlepší útěchou očí jest pilně čísti bibli, což sílilo oči starých Otců. — „Nezapomeň na všechna dobrodiní jeho!" Žalm 102. 2.

Měl bys si vyvoliti zvláštní dny, o nichž bys uvažoval o dobrodiních Božích, jsou bezpočetny jako krůpěje rosy na lukách za krásného letního jitra. — Tovaryšstvo Ježíšovo. Vydobilo si vědecký věhlas, který předčí XVII. století. Jeho spisovatelé stojí na výši doby ve všech vědeckých oborech. T. J., jež čteme za jménem autora, jest nejlepším doporučením knihy. Nové svazky Bollandistů poskytují mnoho výborných věcí jako kritikové textu, jako zpytatelé dějin; ve výkladu Písem, ve věrouce, dějinách dogmat předhonili daleko protestantské bohovědce. — Mše. O obřadech mše nutno říci, že znázorňují neskonale dovedně pojem tajemství svátosti i víry. — Goethův Werther. Hrozná jest škoda, kterou přináší oposice našich velkých básníků oproti křesťanství. — Zolův nápis hrobní: „Zeptej se jen zvířat a naučí tě" Job. 12. 7. — Četba. Křesťan potřebuje dobré myšlenky, zlých má beztoho dosti. — Úcta k rodičům. Brahms, rodák hamburský zanesl, když tu koncertoval, všechny věnce, jež obdržel, na hroby svých rodičů."

V Německu mají všichni velký zájem o knihy a knihovny. V jednom menším městě, snad to bylo v Rostocku, vzal podepsaný náhodou do ruky místní denník a tam četl ku svému velkému překvapení toto oznámení: „Ředitelství zdejší knihovny oznamuje, že v poslední době byly následující knihy znovu pořízeny a zakoupeny". Následoval seznam asi dvaceti knih, vesměs vědeckých. Zajisté je podobný zvyk i v jiných městech, takže přátelé knih stále mají v evidenci, co se nového pořídilo. V čítárnách je vše prakticky zařízeno, na př. v Lipsku mají několik sedadel jako v boudě, která je docela oddělena, kdo tu pracuje je docela nerušen, což se hledí vůbec zachovávati, aby jeden čtenář na druhého nehleděl a tak si nepřekáželi. Mezi čtenáři v knihovnách bývá mnoho starších pánů, každý má na svém stolku zrovna celou knihovnu knih. Pisatel si myslíval vida tyto pracovníky: Je velmi snadná věc udělati z padesáti knih padesátou prvou!" Ve státní knihovně v Mnichově je vždy mnoho kněží.

Nejkrásnější části města je v Lipsku náměstí, na němž je několik pěkných budov, jako divadlo, bývalý královský zámek, pošta, universita, která má přistavený svůj vlastní ovšem protestantský kostel.

Ze života studentů málo lze pozorovati, leda že je vidí cizinec v hostincích, kde se jinak slušně chovají. Náhodou byl pisatel loni (1924) v Lipsku, když se slavily u nás ostatky. V našich krajích a snad v celé Evropě oslavují se tyto prostonárodní svátky různými, někdy až příliš bujnými veselostmi. Před válkou byl Japonec v Evropě. Když přednášel doma o svých dojmech z cest po Evropě, považoval za nejpodivnější zvyk, že se každoročně celá Evropa na tři dny v roce pobláznì; všichni jinak prý docela rozumní a rozšafní lidé, páni i dámy ztrací rozum a přímo

třeští. V Německu těchto dnů loni neoslavovali. Pisatel byl v ostatkovou neděli a již také několik dní před tím v Mnichově a byla jistě velmi pozoruhodná věc, že neviděl nikde žádného ohlášení na rozích ulic o taneční zábavě nebo o bálech. Na dotaz bylo pisateli sděleno, že vláda zakázala všechny veřejné zábavy vzhledem na špatnou světovou situaci.

Šeptali si sice hlavně mladí lidé ve vlacích, že se ještě nikdy v životě tolik nevytančili jako tehdy, což však bylo v soukromých kroužcích u známých rodin a nikoliv ve veřejných místnostech. Z Mnichova odjel pisatel rychlíkem do Lipska, kde ztrávil několik následujících dnů. V pondělí ostatkové představovalo tuto náladu toliko několik studentů v duryňské restauraci, v níž se čepuje výborné bavorské pivo z Würzburgu. K nevalné radosti přítomných hostí, kteří se spíše litostivě usmívali než vesele smáli, tropili dva studenti jsouce ve více než růžové náladě všeliké nevinné nezbednosti. Natahovali hodiny vystupujíce na židle, ač sotva stáli na nohou, jeden z nich se chlubil, že pije dvacátý džbánek piva. Dva si udělali z novin jenerálský klobouk, dali si ho oba na hlavu a procházeli všemi místnostmi, jichž bylo asi šest.

Kde by neměl Čech krajana? Pisatel seděl v „duryňské" pivnici se dvěma kamarády, tu uslyšel český hovor. Nedaleko seděla společnost čtyř pánů a jedné dámy. Divili jsme se sice, že by nyní v zimě mohl někdo z našich lidí cestovati, protože bývají dovolené udělovány v létě a nikoliv v zimě. Pisatel si stále lámal hlavu, kdo je jejich předseda, sedící na čestném místě. Měl význačnou hlavu, považoval ho za kolegu kněze krajana, nemohl si vzpomenouti, odkud ho zná? Že ho dobře zná, o tom byl pevně přesvědčen a v nejmenším nepochyboval. Teprve druhého dne, na popeleční středu vysvětlila se záhada a rozluštila hádanka.

Jeden pán z oné společnosti přišel opět do této restaurace a na zvědavou otázku pisatele, kdo byl jejich včerejší předseda, zvěděl, že byla celá společnost zdejší Češi, předsedající je švec, má obchod nedaleko nové radnice, druhý je krejčí, třetí knihař, čtvrtý sazeč, paní byla choť jednoho z nich. Přichvaloval si, že se jim všem tu v cizině dobře vede, že jsou docela spokojeni.

Gab. Ronaj:

Davidovy boje.

(C. d.)

Obr k zemi padá jako kláda,
jeho zbroj při ryčném pádu chřestí.
Hop a skok! — meč soka sevřeš v pěsti,
hlavu utneš mu po samá záda —
a pak bleskem ve voj Filišťanů,
Israel za tebou ze svých stanů
hrne se již jako krupobití —
útěk nepřátel — toť stádo divé
zaslechne-li lačných vlků vytí —
tamo vzlyky — jásaní zde živé.

Israel pak s kořistí se vrací
a se slávou vítěznou. A řada
panen předlouhá — o krása, vnada! —
jde vstříc vojínům — a nástroj hrací
v ruce každé — a žen mladých druží
se k nim zástup — vše jednomu muži
v slávu hrají a chór tančí vnadný,
každá na jinochu okem visíc
pěje ve sbor rozjásaný, ladný;
„Zklál Saul tisíc — David deset tisíc.“

Sláva tvá pak jarním letí větrem,
který zemi nové žití nese.
Chrabrost tvoji zpívá mládež v plese,
panny s jinochy při roji pestrém,
pastýř při ovcích si o nich pěje,
struna každé harfy jí se chvěje.
Závist krále jen tvou chválu zmnoží:
Dvě stě nově zbitých Filistínů
důkazem, že s tebou přízeň Boží. —
Co chceš, králi, proti Hospodinu?

Jinocha štveš jako zvíře dravé,
jež se ve skalnatých slujích skrývá?
Písmem, jehož smazat nelze, vrývá
Hospodin jej ve své ruce pravé.
Tisíců šest na něj pošleš kopí?
Hospodin jej ve svém klíně stopí.
Tábor zdvihá proti němu zbraně?
Jahvé je mu proti ráně štítem —
slyš zpěv jinochův: „Kdo v Boží schráně,
nebude se báti v boji lítém.

Kleté hory, Gelbojské vy hory,
rosa ni dešť na vás nepadejte,
ni jim slúnce svitu nežádejte —
jak tam padly Israele sbory,
jejichž závist vypudila reka!
Kterak v proudech pobitých krev stéká!
Jak tam Saul se syny v krvi leží!
Filišťan pak zemí Israele
jako smečka tygrů opět běží,
lapá, rdousí, trhá, zhoubu stele.

Stádce nešťastné, kdo se tě ujme,
ovce rozptýlené, kdo Vás spojí?
Hoj, tu, reku, zvoláš: „Bratři, k boji!
vzhůru! — páže k páži!“ — k sobě stůjme!“

Vím, že mocný Jahvé si nás cení,
vinice své nedá v poplenění
provázek svůj nedá v pošlapání.
A lvům, tygrům rozbíjíš zas hlavy,
běda tomu, kdo lid Boží zhaní! —
Plevy vichrem hnané zbojců davy.

Jaké s hrdinami konáš skutky!
Všechny harfy slávou jejich znějí,
všechny rety chválou reků pějí:
Išbaala, Abisaje půtky.
Eleazara, Barijáše, Semmy.
S vojí svými táhneš směry všemi,
zpyšnělé Filišťany ztiskneš k moři,
zkrušíš Moaba i Amaleka,
Edomce i Syřana kraj v hoří,
mladé říše tvé se Eufrat leká.

(P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou.
(Č. d.)

Řím je sídlem papeže, kardinálů, generálů všech řádů, biskupů, četných kněží, klášterníků a jeptišek nejrůznějších duchovních řádů. Největší počet obyvatelstva je náboženství katolického, pouze nepatrná část jsou akatolíci a židé. Synagoga, jež naléžá se na břehu Tibery, z dáli střechou připomíná naše národní divadlo. —

Ze vzdělávacích ústavů zmíniti se sluší na předním místě o universitě. Z církevních jmenujeme Collegio romano a Collegio di propaganda fide. (Kolej k rozšiřování víry.)

Četné jsou též učené společnosti a akademie umělecké. I cizinci mají tu své, na př. Francouzi. —

Z knihoven na předním místě stojí Vatikánská, jež založena byla v století pátém papežem Hilariem. —

Kostelů v Římě je přes 360, z nichž některé jsou světoznámé. Chrám petrský je největší v křesťanském světě. Ohromnou kopuli jeho stavěl v l. 1546—64 Michel Angelo. Stavba stála 200 miliónů korun. Náměstí S. Pietro obehnáno je kolonádou, jež sestává z trojí řady sloupů a pilířů a okrášleno je 162 sochami. Uprostřed je obelisk, jenž stával kdysi v cirku císaře Nerona, nedaleko nynějšího postavení.
Uvnitř chrámu pod kopulí je hlavní oltář, u něhož pouze papež smí čísti mši sv. Nad ním nalézá se tabernakl. Před ním je papežská hrobka se sochou papeže Pia VII., (dílo Canovovo po způsobu sochy kardinála Schwarzenberga v domu sv. Vítském). V postranních jakož i příčních lodích jsou kaple s náhrobky papežů.

V sakristii je poklad kostelní, kam nutno zvláště platiti. Na věž možno vystoupiti, odkud je velkolepá vyhlídka na Řím. Odtud možno se přesvědčiti o obrovské rozsáhlosti této veliké stavby, jež nahoře ozdobena nad hlavním vchodem postavami apoštolů v nadživotní velikosti. Po příkrých schodech dostaneme se do kopule kovové, do níž vejde se pouze as 6 osob, jež tam dlouho nevydrželi pro veliké vedro, když slunce pere do kovu svými paprsky. Cupola di S. Pietro otevřena je od 8—2.

Na schodech vedoucích na věž sv. Petra jsou pamětní desky, na nichž napsáno, kdy který z panovnických rodů evropských navštívil tuto věž. Tak cís. rak. Frant. I. 6. dubna 1819 a cís. Charlotta Augusta r. 1769, cís. Josef II.

Chrám S. Pietro in Vaticano neudělal na mě takový dojem, jako na př. kostel sv. Marka v Benátkách, kde každý den hemžilo se to cizinci a stále tam bylo plno. Více dýchalo to poesií a zvláštním kouzlem. V petrském kostele bylo více chladu následkem bezprostřední blízkosti Vatikánu. V kostele sv. Petra je sloup z chrámu Šalamouna. Na zpovědnicích jsou nápisy, v jaké řeči se tam zpovídá. Nápisu českého jsem neviděl. Nejprvnější a nejvážnější chrám křesťanský je sv. Jana v Lateráně (basilica Constantiniana). Na stropě střední lodi jsou zlacené kasety od Michel Angela. Pamětihodné jest baptisterium v tomto chrámě. Poblíž tohoto kostela je palác papežský s museem a Svaté schody. Nejstarší mariánský kostel v Římě je Santa Maria Maggiore, k němuž vedou do výše schody. Před hlavním oltářem jest hrobka papežská. V postranních lodích jsou kaple papežů a vynikajících rodin patricijských.

Basilika S. Maria in Ara coeli na východním vrchu kapitolském má náhrobek sv. Heleny.

Kostel Maria sopra Minerva postaven na zříceninách chrámu Minervina poblíž Pantheonu.

Zvláštní zmínky zasluhuje kostel sv. Pavla vně zdí, ležící za branou dříve Ostienskou S. Paolo fuori le mura jest obrovská budova s pěti loďmi, s nádhernými korinthskými sloupy, a stropem, posetým vkusnými kasetami. Na vnitřním sloupu lodi prostřední jsou medailony s podobami papežů. Pod obloukem triumfálním je hrobka papeže Pia IX. se sochou jeho v nadživotní velikosti. Až ke kostelu tomuto možno jeti elektrickou dráhou.

V chrámu S. Maria del Popolo jsou skvostná výtvarnická díla: náhrobek kardinála Bassa a kardinála Visccutiho. Chrám sv. Petra v okovech (S. Pietro in Vincoli) nalezá se na výši Caria. V něm je náhrobek papeže Julia II. Kostel je většinou od Michel Angela ozdoben. Pochází od něho Mojžíš, jedna z nejznamenitějších jeho prací.

Chrám sv. Klimenta, ležící na jihovýchod od Colossea, proslulý je tím, že r. 867 přinesl sem ostatky sv. Klimenta svatý věrozvěstec moravský Cyril a byl zde pochován.

San Lorenzo za branou Tiburtinskou poblíž hřbitova je stará basilika, jež původně císařem Konstantinem byla založena.

Basilika S. Prassede leží poblíž kostela S. Maria Maggiore, vyznačuje se pěknými starobylými mosaikami.

V jednom z italských chrámů četl jsem toto návěští: Ženy, které vstupují do kostela a oděny jsou „podle módy“, nechť čtou tato slova Dantova v Očistci zpěv XIII.: „se le svergo quale fosser certe di quel che 'l ciel veloce loro ammanna gia per gridare avrian le bocche aperte.“

U kostela S. Callisto jsou rozsáhlé Katakomby na Via Appia Antica 54 fuori porta, vzdálené přes hodinu od města, které jsou pod správou klášterníků trapistů, kteří poblíž mají hospodářství. Tito prodávají svíce, nutné k cestě do podzemních míst, vybírají za osobu vstupné 2 líry a v jazyku francouzském, anglickém a italském obstarávají výklad návštěvníkům těchto posvátných míst.

Méně rozsáhlé jsou Katakomby sv. Šebestiána. —

Z nejrozsáhlejších a nejbohatších budov Říma je Vatikán se svými vzácnými sbírkami ceny nesmírné. V něm snešeno tolik památek z doby antické i moderní, že by člověk léta potřeboval k jich prostudování. Budova sama má kolem 11 tisíc sálů, pokojů a prostor. Bibliotéka Vatikánská čítá as 300 tisíc knih. Světoznámá je Kaple sixtinská, kde koná se volba papežova. Na zadní stěně této kaple je poslední soud od Michel Angela r. 1541 dokončený. Na západní straně Vatikánu založeny jsou papežské zahrady (Giardino pontificio). Vatikán otevřen poslední sobotu v měsíci od 9—2 zdarma.

Poblíž chrámu sv. Vavřince (San Lorenzo), leží za městem rozsáhlý hřbitov, kam až jede elektrická dráha. Je to kamenné město. Podél cest jsou stromy, hlavně cipříše. U hrobů svítí elektrické světlo. Nádherných hrobek a krásných pomníků, jež vynikají svou imposantností, je tu veliká spousta.

V kostele sv. Bernarda jsem byl, když sloužil pontifikální mši sv. Němec kardinál Früwurth, klášternik, jenž měl na sobě kleriku černobílou. Byl jsem též v klášteře sv. Sabiny, kde jsou mniši dominikáni. Ukazují se zde světnice sv. Dominika a postel papeže Pia V.

Krásný je kostel na Via Sistina Sv. Trojice Santa Trinita dei Monti, k němuž vedou schody. Odtud je nádherná vyhlídka na město.

Navštívil jsem, kde který kostel a klášter. Již první den po mém příchodu vedla mě cesta k Vatikánu. Vyšel jsem o 8. hodině ranní a na cestě stavěl jsem se v každém chrámu Páně, ku kterému jsem přišel, takže ku kolonádě u sv. Petra dostal jsem se až v poledne. Co tu bylo nejrůznějších klášterů a řádů a co mnichů a klášternic s nejzvláštnějšími habity. Tak řád sv. Trojice nosí bílé kleriky a černé pláště s červenomodrými kříži. Jeptišky mají šedivé, černé a modré šaty a pokrývky na hlavách obrovské. Někteří mnichové nosí pouze sandály na boso. V kostelích bylo při bohoslužbách plno věřících. Cizinci vyhledávají nejvíc Vatikán, Laterán a Pantheon, jenž má podobu kruhu. V tomto chrámu podepisují se příchozí u hrobky králů Victora Emanuela II. a Humberta. První z chrámů římských, jejž jsem navštívil, byl kostel dei Angeli, velkolepá to stavba, zřízená z lázní Dioclecianových. Pro Čechy zajímavo je pražské jezulátko v kostele Santa Maria della Vittoria

dei Padri Carmelitani Scalzi, poblíž fontány Mojžíše a budovy ministerstva pošt. (Miraculosa immagine del Santo Bambino di Praga). Upozornil mě naň přítel Dr. Seidl, advokát v Brně.

Průvodci nabízejí pouze své služby v kostele sv. Petra.

Obecenstvo chová se v kostele velmi slušně. Není tu onoho šuškání, prohlížení toilet jako bohužel v chrámech našich. Věřící vědomi jsou si posvátnosti místa, v němž se nalézají. Při pozdvihování a sv. požehnání hluboce kloní hlavu, ale nebijí se v prsa jako u nás. Kněží modlí se latinsky, ale s výslovností italskou. Otče náš modlí se latinsky a nikoli vlašsky.

V žádném kostele nejsou dřevěné lavice jako v našich chrámech. Za to mají všude klekátka a židle z pletené slámy. Po bohoslužbách narovnají je na jedno místo. Vypadá to jako skladiště židlí. Nezamlouvá se nám tento způsob.

Z jiných veřejných budov vyniká Museo Capitolino se sbírkou antických soch, vstupné 2 líry. Otevřeno od 10—3. V pondělí zavřeno. (P. d.)

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(C. d.)

Přede Všemi Svatými, časně ráno, přijel na Kandyji Holomucký rychtář Vašek Grelíca — na strhaném koni, a za ním půl kopy drábů v kožených kuklích s luky a kopími. Den nevlídný a uplakaný. Rychtář nevyspaný, nevrlý. Skočil s koně, a cupal hřmotně — zvoně ostruhami — do hospody. Šavrda při zapálené dračce strouhal na strouhací stolici posvět, t. j. dračky z bukového dříví a hledí na hosta vytřeštěnýma očima. Kde ten se tu vzal? Tak brzy! Znali se dávno a velice dobře. Položil pořiz, a kynul mu vlídně:

‚Aha, to je vzácný host! Pěkně tě vítám, pane rychtáři!'

„Pěkně ti děkuji. Jak jsi se vyspal?"

‚Tak, tak. Jako krčmáři. Jedním okem. Někdy se nelze hostů zbýti. To víš, hospoda je hospoda.'

„Mám to také tak. Člověk se nazlobí celý den se všelikými kabeláči, a když se má vyspat, přiběhne biřic: ‚Opilci povykují a vyvalují kádě s vodou po ulicích, kladou žebře přes cestu, a rvou se s ponocnými. Honem vstávat, chytat, vláčet je na dlouhém řetězi a zavírat. Chlupáče! A nespím do rána! A ještě konšelé hubují, že jsem shovívavý, a že prý luza páše, co chce. Kornyfel do pijců! A dnes, jedva že na nohou stojím! K půlnoci se mně zdálo, že veliký drak přilezl k městu, a poručil si večeři. Den ze dne prý má dostat jednoho člověka, nebo dvě děti. A až prý

bude celé město snězeno, půjde na Litovel, na Hunčov, na Štemberk a dále, dále, od města k městu. A hrozil jedovatým dechem, že spurné rázem umoří. Běželi biřici pro mne, abych se s ním domluvil. Hodil jsem mu do tlamy dubový pařez a netvor si na něm vylámal zuby. Dosud slyším ten příšerný praskot a hrůza mne obsýpá. A hned jsem se probudil."

„Divný sen!"

„Prčková ráda hádá — a vyložila by ho: Drak znamená — Tábora. Až se vyzuří v Čechách, přijde na Moravu, a bude dobývat Holomúce. Jen že si na Němci vyláme zuby."

„Já její věštbě nevěřím. Předpovídala soudný den, aby vozáky postrašila, a vylákala od nich hříšný mamon. A soudný den jim zůstala dlužna. Ohání se prorokem Danielem a Sibylou — a při tom vždycky někomu — něčeho nadrobí. Ne-li sama, popíchne muže."

„Nevím, kdo mně tuhle cestu nadrobil. Zda Prček, či — ona? Ale, z domu Prčkova to bude! Biskupský oficiál —"

„Volfram?"

„Aha tak — byl včera na radnici, a žáďal, abych stíhal pikharty a adamníky. Drží prý se za Kandyjí v lesích — a také prý rádi u vás posedí, a zahodují si. A hlavou prý je zeman — Ráb."

„Nevěř, není! To je pomluva ze mšty. To je Prčkova práce, a Prčka popíchl žid. Ten má ve všem prsty. To je msta."

„Ej — Šalomún?"

„Šalomún! Prček má cosi za lubem. Ty pikle s katem nejsou podaremně, a Šalomún s ním chce vydělat. Ráb se jim do toho mate, a kazí jim řemeslo. Proto se mu mstí."

„A schovává prý na svém dvorci dva adamníky, kteří mnoho lidí k nepravostem svádějí a mají ženky i panušky, holečky i mužáky na duši."

„Nevím o nich."

„Jsou prý hubkaři."

„Aha, baf! Takové dva tam má. Dělají u něho na poli a ve stodole. Ale, to jsou pokojní lidé! Trochu jsou oba potrhlí — — a s Prčky se nenávidí."

„Jistě, pro ty nepravosti v lesích."

„Hej, kdeby?! Pro mamon. Prčci mají jen toho rádi, kdo jim dá lehce něco vydělat. A kdo je v něčem nekalém vyčíhá, toho se hledí zbýti, aby jim neškodil. Jak říká Ráb — že tak se i — Kotlabáka zbavili a pomohli mu za kata. Ti lidé jsou velice úskoční. Nesmíš jim věřit. A ty řeči o adamnících a pikhartech — jsou také — trochu pohádky. Náš lid se tak nezvrhne."

„A jak se zvrhl na Novém Táboře! Co jich Uhři utloukli nahých! A ti prý zde — za Kandyjí — byli s knězem Bedřichem ze Strážnice dobře domluveni. Hubkaři prý k němu chodili s poselstvím."

„Samy pohádky! Něco se sice mezi kmety balamutí, o jakémsi království božím, které prý se uhostí na světě — na tisíc let. Ale ta pověra se přece vleče celým světem — a že se při hromadách lidu i všelico jiného přihodí — nestřídmost, hýření, nestoudnost — není nic divného. Ve dne jsou v poli, v noci v lesích — a o pokušení není nouze. Ale, již se to rozpadá. Dalo mně samému dosti práce, než si dali říci, aby nebláznili. A zdá se, že se již i s proroky dali na pokání."

„No tak — a nic prý nic!"

„Ale — tak zlé to nebylo. Pohádky, pohádky!"

„Přesvědčím se. Prohlédneme lesy a zmoly."

„Teď — v tom počasí jich tam málo nachytáš."

„Mají prý boudy a pelechy."

„Nedůvěřuj Prčkovi."

„Heno — darmo to není. Z prstu si to nevycucal."

„Prček je sám zrádce, a časem se chytí."

„V čem?"

„Vzkazuje všelico — Žižkovi do Čech."

„To také jsou pohádky. Žižka se bude s takým — Prčkem mást?!"

„Hm — a proč ne? Žižka právě s takovým drobným lidem rád obcuje, a za chlapa se nestydí."

„Kdeby žena Prčka nechala?!"

„Jeden jak druhý."

„I ne, bracháčku. Žena je hodná. Toho mně neupřeš."

„Protože je — Němkyně. Proto je hodná — ale, jen v Holomúci! My ji zde také známe. Ale, nezlob se."

„Nám je Němec — jak Moravec. Právo Magdeburské nezná stranictví. Všichni občané najdou před ním, co jim náleží! A věru, naší spravedlnosti bys musel jinde pohledat! Běž do Hradce nad Labem, nebo do Prahy, je-li tam člověk majetkem a životem jist, jako v Holomúci? Kolik pražských měšťanů prchlo mezi nás — a nejen Němci — nýbrž i Češi. Nechali tam všeho, a přiběhli s holým životem. Tam jim Táboři všecko pobrali. Domy, sady, pole, dobytek. Stalo by se to u nás?"

„Pálíte Moravce, pálíte Čechy, a všady po šibenicích Hanák visí. Němec — ani jeden."

„Němec lotřík visí na nich zrovna jako Moravec lotřík."

„Náš člověk je u vás vždycky podezřelý."

„Čím?"

„Husitstvím!"

„Heno, opatrni být musíme. Hospodine, zažili jsme od r. 1415 do roku 1420 s Husovými učeníky dosti. Roku 1417 dostal se k nám vyšehradský kanovník Aleš za biskupa. Hej, Bože! A sotva zavítal, přiběhlo za ním z Prahy, z Hradce, z Čáslavi — a běs ví, odkud, hladných Čechů, jak prachu. A hned se v biskupském chrámě konaly táborské služby boží — jakoby nás — pane

Bože nás! Ani již v Holomúci nebylo!"

„Jediné služby boží slavil Aleš, nic více."

„Však jsme mu také ty kacířské mše zapověděli. My v Holomúci páni! My jsme za Brunona — z moravské díry postavili Holomúc, vychovali obchod, vydupali z holé země bohatství — a slávu světovou — — —! A potom se přijde na Moravu Čech najíst a obléci — a po obědě mu napadne, že si zahraje v městě na pána! Že by nám mohl město vyrvat, a vyhnat nás — jako vyháněl německé studenty z Prahy?"

„Němec nestrpí ani Čecha, ani Moravce."

„A kdo nám dodává Moravce na popraviště? Češi! A kdo Čechy? — Moravci. Anebo — Moravec Moravce, Čech Čecha! Mají ustavičně všelijaké malichernosti mezi sebou, dělají z komára vola, z blázna — kacíře, z hovorky — buřiče, zrádce — —! Němec jim šlape na hrdlo — a přece ho nevidí, a vidí jen sebe, a škorpí se. A dokud nejsou oba upáleni, nebo pověšeni, není pokoje. Nám se ten svářivý lid hnusí. Kočičí úskok, kočičí pranice, kočičí spády! Proč nestíháme Uhrů, nebo Franků, nebo Rusů, ba ani židů — a cikánů? Ti se starají o výdělek, o práci, jsou pilní, hospodární, mají peníze. Vaši se starají jen o pomstu, o stíhání cizích hříchů — a hynou hladem, dokud je neupálíme, abychom si oddechli! Proto, brachu nevyčítej, že vaše lidi mařime. Čech i Moravec je tím sám vinen, že se nám zošklivil na smrt. A dokud mezi sebou jiné povahy nevychováte, nebude si vás nikdo vážit, a žádný národ vás vedle sebe nesnese. Sami sebe si neváží te, před celým světem se hanobíte, kata na sebe svoláváte —! Co tedy chcete? Sami se odsuzujete — my jen vykonáváme — váš rozsudek. Němec vás pozoruje a myslí si, kdyby na sběř mohl — spustit — potopu, aby rázem zahynula, a nebavila poctivého obchodníka v obchodě, řemeslníka v řemesle, a slušné rodiny v ušlechtilé výchově."

„Nejitři se!"

„Slušný člověk vidě vás, a slyše vás se nevyspí, nejí a je z vaší nevraživosti všecek nemocen."

„K spravedlivému úsudku třeba klidu. Inu, špatně jsi spal."

„Naříkáte na nás, že jsme k vám krutí. A kdo nás ke krutosti vyzývá? Je Prček Němec? A jak rád by viděl, kdybychom Pikharty v lesích upálili, nebo, kdyby Rába připravil o zemanství. A kdo by dvorec koupil? Němec, jako všady jinde. Moravec je sama zábyvka, samo veselíčko, divadlo a komédyje — a čím více se scházíte, tím více si závidíte, škodíte si — a na vzdory jeden druhému usazujete Němce v hnízdech otcovských. Potom bědujete — a ohlížíte se, na koho byste vinu svedli. Při tom vám není nic svaté, ani záslužné. Pověstná je vaše huba — zlá! Ta pozřela vaše nejlepší lidi, kteří i nám by byli ozdobou a příkladem."

„Bohužel! Takových nemáme — nedostatek! A přece jich nesmíme zavrhovat! Jsou bratři, a je nás málo! Je to naší chorobou. Ošizené, opuštěné národy moří zoufalost. Hlava je z ní horká a třešti. My jsme byli ošizeni, odstrčeni, vypuzeni ze svého, vyhozeni z domu do vrbí, a tak živořime jak to vrbí. Bez vedení, bez vychování — a otčím štve a volá: „Chlapci , chyťte se" A chlapci poslechnou, jak otroci."

„Ani za otroky vás Němec nechce. Obejde se bez vás."

„Zda se Hospodin nad námi ustrne?"

„Ustrňte se nejprv sami nad sebou. Jeden nade druhým, aby mezi lidmi — byl člověk člověkem. Vychovávejte jeden druhého, varujte druh druha bratrsky, pozdvihujte bratr bratra z bláznivosti a poblouzení, abyste se mohli postaviti před světem na vlastní nohy. Vezměte si příklad z Němců, nebo z Uhrů, jak při sobě drží, sebe si váží, své zasloužilé lidi ctí, a vynáší před celým světem —"

„Ani Němec není bez viny, že jsme klesli. Kdybyste nebyli spálili mistra Husa, nebylo by v Čechách k bouři došlo."

„Vy byste ho byli upálili sami zrovna tak, jako jiní. Z bratrské závisti! Zrovna jak Prček. Buď on, buď žena, žalovali v konsistoři. Plný les prý je naháčů, rouhačů — a chystají cosi podobného, jako Nový Tábor u Nedakonic. A ty pravíš — jsou to pohádky, které nezasluhují úředního povšímnutí."

„Však se přesvědčíš."

„Půjdeš s námi? Zavedeš mne tam?"

„Nikdy jsem tam nebyl a neznám tam lesů. Ale vezmi s sebou Prčka. Vyčíhal prý je, kde se scházejí. Af ti ukáže."

„To je pravda. Zavolej ho, ať přijde." (P. d.)

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Referuje Rudolf Vrba.

Trestní statistika v československé republice za rok 1924 vyjma Slovenska. Státní úřad statistický vydal v sešitu 111. ročníku 1925 statistický přehled činnosti trestních soudů v Čechách, na Moravě a Slezsku za rok 1904. Výkaz ten není jasně přehledný a nelze z něho činiti nějaké porovnání s trestní statistikou dřívějších let. Zdálo by se z toho přehledu, jakoby kriminalistika v československé republice vykazovala jakýsi pokles zločinnosti, což by bylo si jen přáti, kdyby tomu ve skutečnosti tak také bylo. Ze statistiky té vyjímáme následující číslice:

Na začátku roku 1924 bylo v trestnicích 2425 trestanců. Náklad na ně za tento rok byl 21,720.918 Kč. Z práce trestanců bylo vytěženo a získáno 6,968.044 Kč. Poplatníci připlatili tedy na 1 trestance toho roku asi 5400 Kč. Dle toho výkazu by nebylo pravdou, že by stát platil na 1 trestance ročně 20.000 Kč, jak některé listy oznamovaly. Před soudy jak známo, se všechny zločiny nesoudí. Kde není žalobce, není soudce. Můžeme směle říci, že právě veliké zločiny, které se nedají navléci přesně na nějaký paragraf trestního zákona, před světského soudce nepřijdou. Věřící křesťan ví, že bude věčný soudce souditi živé i mrtvé.

U okresních soudů bylo oznámeno ve jmenovaných zemích 302.615 trestních případů. Souzeno bylo 230.661 osob. Rozsudků bylo vydáno 83.456. Z toho vidíme, že přes polovinu oznámených případů soudy odmítly jako žalovatelné nebo-li trestné. Rozsudků ve věcech tisku bylo vydáno 789 případů. U soudů sborových bylo učiněno oznámení toho roku 176.671 trestních případů. Před soud přišlo však pouze 28.889 osob. Jak vidíme, snažily se soudy trestní řízení většiny oznámených trestních činů zastaviti.

Pro zločiny před sborovými soudy bylo souzeno 29.450 osob. Z toho bylo obžaloby sproštěno 6727 osob a odsouzeno 22.723 osob. Pro přestupky bylo odsouzeno: proti bezpečnosti těla 26.537 osob, pro krádeže 40.580; pro zpronevěry 2.350; pro podvod 6.692. Pro zločiny bylo odsouzeno: pro zločin smilstva 582 osob, pro vraždy 44; pro zabití 29; pro těžké poškození na těle 666; pro žhářství 34; pro krádeže 9.518; pro zpronevěry 1.363; pro loupeže 61; pro podvody 3.045 osob.

Bylo-li by na základě této statistiky možno usuzovati na úroveň mravnosti obyvatelstva československé republiky, o tom je nemožno podati průkaz. Všeobecný je však stesk na pokles mravů a poctivosti, který se svádí na válku.

Příznakem naší doby jest neobyčejná surovost mravů a vzrůst kriminalistiky. Ve večerníku „Rud. Práva" ze dne 5. listopadu 1925, čteme: „Vyžente paliče ze vsi! Organisované agrárnické paličské bandy vypálily v Čechách celé vesnice. U krajského soudu v Jičíně, u trestního soudu v Praze a v pankrácké trestnici nalézá se touto dobou na 200 majitelů selských usedlostí z Královoměstecka a okolí, kteří jsou usvědčování z organisovaného hromadného paličství v celém kraji." Tuto zprávu o paličích z jmenovaného okresu přinesly také ostatní denní listy. — Byla taková hromadná zločinnost možnou, dokud lid byl věřící, měl úctu k náboženství a ke katolickému knězi? Bylo by možno, aby věřící křesťan mohl se státi zlodějem, podvodníkem, vrahem, paličem a zlosynem jiného druhu? Volnomyšlenkáři a nevěrci všeho druhu tvrdí, že víra a mravnost jsou věci zcela odlišné a socialistické listy s velikou zálibou píší o zbožných zlodějích nebo o zbožném nemravovi a záletníku. Volnomyšlenkáři proto stále tvrdí, že katolický kněz jinak káže, jinak učí ve škole a jinak doma i v soukromí žije. Sám prý nekoná, co jiným doporučuje. Hanobení kněží v tomto tisku děje se soustavně a promyšleně. Tyto listy provádějí své strašlivé řemeslo již celá desítiletí. Není proto divu, že se staly případy, že byli kněží od zfanatisovaných čtenářů takových listů za bílého dne na ulici veřejně zavražděni. Ve velké revoluci francouzské bylo zavražděno 30.000 duchovních a řeholníků. Co se dělo před 120 lety ve Francii, to se odehrává dnes v obrovských rozměrech v Rusku, kde bolševici vyhlásili boj popům na úplné jich vyhlazení. Lord Sidenheim interpeloval ve sněmovně lordů ministra Curzona, zda mu je známo, že moskevští vládcové Ruska dali v prvých měsících svého panství popraviti 1223 kněží pravoslavných? Vrahové v Kremlu vládnoucí dali vyhubiti v prvých 3 letech svého panství na 20 milionů ruských lidí. Nesčetné doklady o vraždění a mučení kněží pravoslavných i katolických v Rusku přináší spis: Die Erstürmung des Himmels, die Verfolgung der Kirche in Sowietrussland von Struve, Verlag der Kulturliga Berlin W 35.

Vidíme-li dnes ten strašlivý úpadek víry a mravů v českém lidu, je to následek dlouholetého štvaní a hanobení kněží a náboženství, které se provádí soustavně a hromadně s tolika stran. Co však máme říci o štvaní proti „klerikálům" v době voleb? Vezměme do ruky listy kterékoliv strany, všude celé sloupce hanobení strany lidové a jich stoupenců. Štvaní to trvá po celou dobu volebních příprav až do dne voleb samotných. Pak ustane vřava volební proti „klerikálům" na chvilku, aby začala opět znova jiným způsobem. Jaké toho budou jednou konce, nechť si pak vládcové republiky připočítají na vlastní zodpovědnost.

Bolševisace dělnictva v Anglii. Dosud se mělo všeobecně za to, že dělnictvo v Anglii je na vyšší úrovni vzdělanosti a vlastenectví a že se dosud nedalo zlákati k naukám marxismu, a tím méně k naukám komunismu nebo-li bolševismu. Ale bolševici neposlali nadarmo do Londýna své lidi s Krasinem v čele a pracovali tu horlivě a také se jim podařilo získati tu mezi anglickým dělnictvem pevnou půdu. Dělnictvo v Anglii jest soustředěno ve dvou velikých organisacích, a sice ve starých odborových organisacích „Trades Unions" a ve „Labour Party". Obě organisace měly dosud společné ústřední kanceláře a personál obou platily Trades Unions, jelikož Labour Party neměla na to dostatečných prostředků. Vůdci Trades Unions stali se v poslední době Purcell a Swalles, oba přívrženci bolševiků, kdežto vůdcové Labour Party Macdonald, Snowden a ostatní stali se vládci pod vedením Macdonalda, který byl jmenován ministerským předsedou. Jeho vláda netrvala ovšem dlouho. Následkem vstupu dělnických vůdců do vlády, nastalo mezi těmi předáky, kteří se náhle octnuli ve vyšších sférách společenských odcizení těchto vůdců ministrů s dělnictvem, které stalo se k těmto posavadním vůdcům dělnictva jaksi nedůvěřivým. Následek toho byl, že se Trades Unions odloučily od Labour Party. Rozkol ten je nyní trvalý. Labour Party pod vedením Macdonalda zůstává věrna starým tradicím anglického dělnictva, kdežto Trades Unions daly se pod poručnictví obou bolševických vůdců Purcella a Swallese. Tento rozkol byl proveden na posledním sjezdu Trades Unions, který se konal v září 1925 ve Scarborough. Předseda sjezdu Swalles pozval na sjezd ten bolševického delegáta Tomského, který měl na sjezdu velikou řeč, v které velebil zásady komunistické.

Vláda ministra Baldwina prohrála spor s anglickými horníky, který vypuknul v červnu 1925, když těžaři náhle horníkům snížili mzdu. Hrozila tu vypuknouti stávka nejen horníků ale i ostatního dělnictva a toho se vláda ulekla a za každou cenu stávce zabrániti se odhodlala a vyplácela horníkům sama zvýšenou mzdu. Toto vítězství horníků bylo další vzpruhou pro vůdce Trades Unions, kteří nyní ustanovili zvláštní výkonný výbor, který i samotné vládě zasílá svá rozhodnutí. Vláda Baldwinova byla proto nucena, aby zabránila dalšímu otravování anglického dělnictva bolševickou naukou, vystoupiti proti agentům Moskvy trochu energičtěji a dala proto asi 50 bolševických agentů jednoduše za mříže. Mimo toho ustanovila zvláštní sbor policejní, který střeží všechny cizince a bolševické agenty. Bolševičtí agitátoři nejsouce více v Londýně bezpečni, utekli do Belgie, kde se střídavě zdržují buď v Brusselu neb jiném městě, často také prchají do Holandska, kde se skrývají v Amsterodamě nebo v Haagu, kde mají všude hojnost agentů. Celou tuto bolševickou akci proti Anglii vede Radek Sobelsohn, který sídlí v Amsterodamě. Vláda Baldwinova se proto usnesla, že vybaví ministerstvo vnitra zvláštní mocí, aby mohla rázně proti bolševické propagandě vystupovati a takové agenty bez okolku dáti za mříže.

Jak vidíme, všude ve všech státech poznávají nebezpečí bolševické propagandy a záhy se vlády všech států starají o to, aby zamezily tuto nebezpečnou propagandu. Jen u nás v české republice se neděje nic na ochranu dělníků proti otravě komunistické. Kdo viděl tu demonstraci komunistů na Václavském náměstí v neděli 8. listopadu uspořádanou, kde tolik nezralých dětí bylo nuceno rozmnožovati řady komunistů, kdo slyšel řev těch komunistických nápěvů, ten žasne nad slepotou těch, kteří komunistům dovolují takovou veřejnou demonstraci. Naše dělnictvo je prý tak vyspělé, že komunismu nesedne na lep. Kdo však čte „Rudé Právo", vidí, kam strana komunistů pracuje. Vláda české republiky nebezpečí komunismu dosud podceňuje. Bojíme se, aby pak nebylo jednou pozdě.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Josef Šimek: **Dějiny města Kutné Hory.** Knihovna příruček z vlastivědy Kutnohorska a Uhlířskojanovicka. Svazek 2. — Nákladem Učitelské jednoty „Budče Kutnohorské". Spis o 66 stránkách velké osmerky.

Klenot vlasti naší — Kutná Hora — našel svého Homera v řediteli paed. Josefu Šimkovi, jenž v Dějinách jasně a poutavě líčí osudy královského a horního města Kutné Hory. Za příčinou přehledu označil čtyry doby a to: I. dobu do roku 1422, již nadepsal: Kutná Hora katolická a německá. (Str. 4—23). Bylo by asi lépe mluviti o Kutné Hoře katolické a německo-české. Že tu byli Češi, o tom svědčí název České ulice (str. 7), jenž z nepochopení byl odstraněn a pobočni ulici přidělen. Kromě toho i počeštění německých názvů hornických (str. 15.) bylo by nevysvětlitelno, kdyby tu nebylo Čechů.

Obsah prvé doby jest naznačen takto: Sedlecký klášter. — Právo horní jihlavské. — Osada horní. — Mincovna. — Kniha král. horního práva. — Hora městem královským. — Jméno Kutné Hory. — Staročeské dolování. — Mincíři a pregéři. — Fara Horská. — Chrám sv. Panny Barbory. — Znak města. — Dekret Kutnohorský. — Počátek válek husitských. — Zikmund v Kutné Hoře. — Kutná Hora v moci Pražanů r 1422. V tomto oddílu zvláště jest uznati, že doba Václava IV. podána důkladně, podávajíc četné zprávy nové.

II. doba 1422—1620. Kutná Hora podobojí a česká. Nelze ovšem ani v této době úplně vyloučiti Němce z obyvatelstva Kutnohorského. Dostačí jenom poukaz na kostel sv. Jiří, jejž německé obyvatelstvo r. 1424 znova vystavělo a po německé bohoslužbě toužilo.

V této době vylíčeny následující události: Kutná Hora Tábory vzata a spálena 1424. — Prokop Holý. — Sněm r. 1432. — Čeština jazyk vládnoucí 1433. — Lipany a Sion. — Sjezdy na Horách. — 1454: srovnání starých a nových horníků. — Sociální, národnostní a náboženský převrat dokonán. — Jiří z Poděbrad. — 1471: Volba Vladislavova. — Biskupové v Hoře Kutné. — 1485: sněm. — Úředníci u hor. — Bouře havířů. — Majestáty Jagajlovců Horám. — Stavitelský a umělecký rozmach v pozdní gotice — Střílení k ptáku. — Jáchymovské doly. — 1526: Habsburkové nastupují a zkracují stará privilegia. — Osel přestal řváti r. 1543. — Tolary. — Šmalkaldská válka. — Mory za Maxmiliána a Rudolfa II. — Školy kutnohorské. — Úpadek dolů. — Počátek českého odboje.

III. doba od 1620—1823. Protireformace v Kutné Hoře. Úpadek města. Ku karakteristice této doby mohla býti připomenuta v nadpise i germanisace a lahodné světlo baroka, jež zaplašuje ono tradicionelní „temno".

Obsahem dějin jest: Potrestání města. — Příchod a činnost Tovaryšstva Ježíšova do Kutné Hory. — Smrt Mikuláše Dačického. — Školy Tovaryšstva Ježíšova. — Válka 90 letá. — Paměti P. Jana Kořínka T. J. — Mor 1680 a člen Tovaryšstva Bridel. — Hrabě Sporck. — Pragmatická sankce. — Zrušení Kutnohorské mince. — Barok v Kutné Hoře. — 1712: Konvent řádu sv. Voršily v Kutné Hoře. — Pražský rodák a malíř Petr Brandl v Kutné Hoře. — 1750 23. srpna Marie Terezie v Kutné Hoře. — Nařízení o vítání panovníka. — 1770: Požár v městě, jemuž podlehla i gotická radnice. — 1773: Řád T. J. zrušen. — Hlavní škola směru germanisačního. — Robotní patent. — 1776: magistrát Kutnohorský. — 1783: Zrušen klášter cisterciácký

v Sedlci. — 1784: Úřad nejvyššího mincmistra zrušen. — Rudolf Chotek. Kněz Josef Rautenkranc a farář Jan Javornický. — 1823: Požár města.

Neschvalujeme pojmenování J. A. Komenského prokletým nevěrcem (str. 50). Rovněž nedokázáno jest tvrzení, jakoby „v této budově připravovaly se jistě (?!) mnohé plány na potření — — jazyka českého" (str. 51.) O stránce 57. zamyslí se spravedlivý čtenář vážně a podiví se, že „město bylo aspoň na oko katolické" a jak zvláštním způsobem oceňuje se činnost řádu T. J.

Poslední IV. doba od 1823 líčí d o b u o b r o z e n í n á r o d n í h o a r e s t a u r a c i p a m á t e k v těchto odstavcích:

Dr. Štětka. — Veselský. — Archiv Kutnohorský. — 1849: Nové zastupitelstvo. — Havlíček. — Základání škol: Reálka. Ústav učitelský. — Dr. Lindner. — Spolek „Vocel". — Záchrana památek a museum Vocela. — Nezdar obnoveného dolování. — Rodáci Kutnohorští.

Oddíl tento psán jest se zřejmým ohledem na posluchačstvo z řad učitelstva a dle toho může býti hlavně posuzován. Připomínáme aspoň, že Dr. Štětka psal se Stietka (viz na př. podpis v Upomínce na Horu Kutnou, 1883 str. 35). Bylo by jasněji vysvětliti, co jest rozuměti „hierarchickou stranou", (str. 62), aby se předešlo nedorozumění.

Ku spisu připojena jest m a p k a okolí Kutné Hory a v textu na str. 11. jest p l á n e k města Kutné Hory s hradbami a s vyznačením kostelů, jakožto prvních středisk osad hornických.

Dějinami města Kutné Hory ozářen krásně „klenot českého království" a jsme za to řediteli paed. Josefu Šimkovi vděčni. I přáli bychom si, aby náš klenot zazářil ještě velikolepěji a upoutal nejen domácí, nýbrž i národy veškeré, kteří by přišli v město starobylé a se „podívali na kus českého světa, který mluví jadrněji než mnohé knihy". (str. 67.) Dr. Jan N. Jindra.

Literatura. Bibliograficko-vzdělávací věstník. Ročník III. Vychází za redakce Bohuslava Foila nejméně čtyřikrát do roka Celoroční předplatné Kč 4·—. Nakladatel a vydavatel Zeměděl ské knihkupectví A. Neubert v Praze, Hybernská 12.

Již třetím rokem vychází tento věstník, přinášeje podrobné soupisy českých knih původních i přeložených. Letos vyšly již seznamy spisů pro domácnost, podrobný seznam hospodářských knih a v čís. 3—4. podrobný soupis všech původních českých knih zábavných vydaných do 1. října t. r. Jsou v něm jména všech českých beletristů a přesné udání všech jejich prací: románů, novel, povídek historických i moderních, humoresek atd. V každém čísle je i několik původních zajímavých článků (n. př. Dr. Václ. Brtník: České písemnictví před 50 lety; Fr. Strejček: Historky ze života našich spisovatelů) a hojné „Drobnosti z redaktorova literárního stolku!" Každý sešit je dobrou literární příručkou a proto všem milovníkům literatury možno tento věstník vřele doporučiti. Nakladatelství pošle každému sešit zdarma na ukázku.

Poznání. Illustrovaný sborník soustavného sebevzdělání. Za spolupráce četných odborníků rediguje Ph. Dr. Karel Rón. Nakladatelství „Elzevír" v Praze. Dílu I. Svazek 1. a 2.

Tímto sborníkem zavádí se v naší literatuře novinka. V silných svazcích vícearchových tak upravených, že vždy osm stran je věnováno jednomu oboru vědy některé, vycházejí práce směřující k vyššímu poznávání a vzdělání. Celek rozdělen na dvanáct skupin, z nichž dosud podán začátek. Je tu: Nástin historické geologie (skup. III.). Vybrané kapitoly z hvězdářství, denního života (II.). Hlavní proudy literatury světové v novém věku (V.). Písemnictví české nové doby (V.). Tajemství rozmnožování u rostlin (I.). Jak měříme prostor, hmotu, čas (II.). Úvod do chemie všeobecné (II). Promítání z názoru (IV.) Základy kreslení ornamentálního (X.). Uvedení do dějin náboženství (VIII.). K poznání výtvarného díla (X.). Národní hospodářství (IX.). Vyšlé dva svazky přinášejí na 80 vyobrazení vesměs původních. „Poznání" doplní vhodně každý sborník, ba bude jej moci v mnohých připa-

dech nahraditi. Po ukončení některé stati se k dílu tomu vrátíme. Zatím na sborník ten jako na novinku upozorňujeme. Cena jednoho dílu o 5 svazcích je 50 Kč.

Maryša R. Šárecká: **Milenky královské.** S reprodukcemi dobových rytin. 1925. Vydalo nakladatelství Sfinx v Praze-II. Knižnice „Nové cíle" svaz. 145.

Z historie a hlavně z legend vybrala spisovatelka po příkladě cizozemských spisů zprávy a zkazky o láskách panovníků hlavně Ludvíka XIV. a XV., ruských carů a i některých moderních vladařů. Většina jich stala se milenkami ze ctižádosti, která je zavedla k vítězství, ale i k pádu. Odešly, zmizely, byly svrženy či zlomeny a budoucnosti nezbylo po nich více než jméno a památka leckdy obestřená legendami. I o choulostivých věcech píše taktně, k některým legendám staví se kriticky, vyzvedá někde světlé stránky, ale nezamlčuje, že většina milovala vše jiné než krále: šperky, moc, postavení, výhody, titul atd. Historie dosti poučná, která vysvětluje pád mnohých panovníků a dává poznati, proč byly v nenávisti u lidu. Nevyhnula se spisovatelka i legendám o milenkách papežů, z nichž jmenuje tři za celá ta staletí a to v periodě, která je dobou největšího úpadku mravnosti a největšího rozkvětu umění. A i tu vykládá, že mnohé „spadá do říše legend". Čtenář musí, aby porozuměl vypravování míti aspoň běžnou znalost dějin. Kniha poučná pro vzdělané čtenáře. —o—

Jean d'Esme: **Duše Džungle.** Román. Přeložil Jos. Soukup. Praha 1925. Nakladatelství „Sfinx". Knihovna „Nové cíle" svazek 157.

Psali jsme již jednou o tomto spisovateli, který děj svých románů umísťuje v Indočíně, která je v držení Francie. Byl to román „Thi—Ba", který poctěn byl cenou Francouzské Akademie a jehož vyšlo ve Francii padesát vydání. „Duše Džungle" je třetím románem tohoto francouzského romanopisce, a vede nás nejprve do města Nizzy, kde osadní úředník Pierre se setká s dívkou Colettou, záhadnou to osobou, do které se zamiluje a zmizí s ní do daleké Asie. V Saigonu vrhá se Coletta do společenského života a přivádí milence svého do zkázy, že zadlužil se u lichváře a je z trestu přeložen spravovati malou pohraniční stanici. Coletta jde s ním, ale zapřádá přátelství s mladým důstojníkem Jakubem a vrhá Petra v náruč kouření opia, jeho zdraví se horší a on pozbývá veškeré energie. Petr nabývá na okamžik síly a vida, že jest klamán rozseká svou nehodnou ženu a prchá do lesů, kde se toulají, pátrajíce po kořisti vládcové houštin, jimž Petr vydá své tělo, když duše jeho se zatměla. Román zpracován na heslo japonské průpovědi: „Copem ženských vlasů můžeš spoutati slona . . ." Spisovatel je milovníkem džunglí a pralesů, je líčí a popisuje s nadšením, ale prostě a zajímavě. Vzdělaný čtenář jakmile pohříží se do prvních stránek čte knihu s chutí a nadšením. — Román je svazkem Třicetikorunové serie, která je vydávána nákladem Sfinx v Praze-II, na Zbořenci, za předplatné hotově na 10 svazků 198 Kč. Jinak mimo subskripci je cena jednoho svazku Kč 30·—. Doporučujeme. —š—

Převraty. Události na panství Krumlovském v XV. století. Napsal Jan Staněk. v Č. Budějovicích 1925. Nákladem časop. „Hlas Lidu". Tiskem Čsl. akc. tiskárny fil. v Č. Budějovicích.

Jan Staněk, rolník v Římově, vydal již slušný počet knih, zvláště poutavých románů, jako „Osudy zajatce", „Po stopě ideálů" a j. I v „Hlasu Lidu" vyšlo jich již několik, n. p. „Poustevnice" (648 str.), „Druhá láska" (444 str.) atd. Posledně uveřejnil v témže časopise nadepsané „Převraty" (146 str.), v nichž líčí zajímavě události na panství Krumlovském za tamního vladaře Oldřicha z Rožmberka, který po mnohých domluvách dal se konečně přemluviti, že přestoupil k husitům, ale poznav to děsné řáděn tak zv. „Božích bojovníků", pálení, vraždění, hanobení žen a dívek, odvrátil se s opovržením od této sprosté chásky a vrátil se opět do církve katolické. Dnešní „také—husité" měli by si knížku tuto dobře pročísti! Doporučuji.

J. Fabian.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Pozoruhodné dílo vyjde před vánočními svátky v nakladatelství A. Hynka v Praze, které bude nejlepším dárkem naší mládeži: **České dítě**. Výbor národních písní, říkadel, her, pohádek, hádanek, přísloví a pořekadel, jejž naší mládeži učinil **Antonín Mojžíš** a illustroval **Rudolf Mates**. Kniha nejen pro mládež, ale i pro dospělé. Jsou v ní zachyceny zbytky naší individuality národní a proto potěší každého. Je zřejmo, že vyšla z rukou osvědčeného a zkušeného paedagoga.

Básník **Anatol Rubín** jehož pěkné básně čítali jsme počátkem let devadesátých (v „Blahověstu" a j.) a který na čas se odmlčel, chystá knihu básní „**Pozdní láska**".

Vydavatelské družstvo v Bratislavě vydá knihu A. Václavíka: „**Podunajská Dedina**" v umělecké a bohaté výpravě. Zvláštní kapitoly věnovány jsou lidovému umění, krojům, poesii atd. Autor snažil se podrobně vypracovat monografii jedné národopisně z nejzajímavějších obcí s bohatými vinicemi, zajímavým hospodářstvím a národopisným bohatstvím. Tuto práci zasadil v rámec slovenského Podunají. Kniha má 500 stran, 2 mapy a přes 300 příloh.

Odbor literární České akademie — IV. třída — zvolil ve schůzi 17. listopadu řádnými členy **Rudolfa Medka** a **Jiřího Sumina** (Amalii Vrbovou).

V československé akc. tiskárně vyjde nová kniha „kulturní historie" spisovatele **Antonína Thelna**, faráře ve Vořechu, pod názvem „**Klerikální vydra**" ilustrovaná H. Patočkou.

Zasloužilý český žurnalista **Adolf Srb** (nar. 1850) v „Nár. Listech" počíná otiskovati „listy ze svých pamětí". Vypravuje o „P. Adeodatovi starém deficientovi" — jméno je pozměněno — s nímž se seznámil ve Zlaté Olešnici u Tanwaldu, kde byl farářem Josef Ješina, spisovatel české gramatiky cikánského jazyka.

Sebrané spisy norského spisovatele **Knuta P. Hamsuna** v kritických překladech H. Hackenschmieda, E. Lesné, E. Waltra počaly vycházeti v nakladatelství A. Hynka v Praze. První dílo bude slavný román „Pan".

V nakladatelství Topičově vyšlo už třínácté vydání románu **Ignáta Hermanna: Otce Kondelíka a ženicha Vejvary**". Téhož rozkošná humoreska „**Salakušky**" vyšla v bibliofilské úpravě akad. malíře C. Boudy se 3 barev. litografiemi v nakl. České grafické Unie.

Profesor Komenského university v Bratislavě Dr. Miloš Weingart vydá za spolupracovnictví univ. profesorů velké dílo o Slovanstvu, obraz to slovanské kultury. Dílo bude objemnější než bylo Laicherovo Slovanstvo a má vyjíti koncem roku 1926 na paměť 100letého jubilea knihy Šafaříkovy.

Kratochvilnou historii o králi Soblášovi, kterou napsal a ilustroval profesor umělecko-průmyslové školy V. H. Brunner vydá nakladatelství Storch-Marienovo před vánočními svátky.

Kněz J. Š. Baar v kapli sv. Prokopa, má název druhá ze vzpomínek prof. **Jana Fr. Hrušky** v „Pražském večerníku" (Lidu) č. 277.

Poslední práce zemřelého spisovatele Baara. Před svou smrtí napsal Baar poslední svou povídku na požádání redaktora „Naší Otčiny",

spisovatele J. Jahody a dva dny před svým skonem zaslal ji se srdečně psaným dopisem, ve kterém si stěžuje na to, že naše mládež dostane do ruky málo četby, která by v ní budila národní sebevědomí. A proto že píše pro „Naši Otčinu" ještě jednu povídku z chodského života před 100 lety. Té již, bohužel, Baar nenapsal a tak poslední jeho prací je povídka **„Amerikáni"**, která vyjde jako první sešit nového ročníku „Naší Otčiny" v nakladatelství K. Vačleny v Ml. Boleslavi.

Spisovatel **R. R. Hofmeister** vydá nákladem Ottovým v knižním vydání svoji básnickou skladbu **„Pouť"**, k níž obrázky nakreslil prof. Jan Konůpek.

Některé listy zaznamenaly zprávu, že švédská konvertitka Sigrit Undset dostala **Nobelovu cenu** pro krásnou literaturu. Nyní se oznamuje, že Nobelovy ceny, počtem pět, za zásluhy v oboru lékařství, literatuře, fysice, chemii a práci pro mír, nebyly letos všecky uděleny, nýbrž toliko jedna, a sice prof. Siegbahnovi, 39letému švédskému fysikovi za výzkumy v oboru Röntgenových paprsků.

Pilný spisovatel a pracovník v národopise **Antonín Šorm** sestavil a vydal vlastním nákladem zajímavý **„Sborník úcty sv. Antonína Paduánského v českých zemích"** s četnými ilustracemi.

Sestry Neposkvrněného Početí Panny Marie v Přerově na Moravě přeložily a vydaly knihu **„Když přišla na svět Láska"**. V osmi původních obrazech líčí se v ní nejšťastnější doby Svaté země, kdy vtělená Láska procházela jejími nivami, přinášejíc lidstvu spásu a požehnání.

Ve prospěch stavby katolicko-lidového domu ve Velké Praze vydal kaplan na Smíchově J. Chalupecký hornické povídky oblíbeného † lidového povídkáře J. Chalupeckého, hormistra v Příbrami, v souboru **„Pod Svatou Horou"** s titulním obrázkem od malíře Rélinka.

O českém umění grafickém přináší Papyrus, francouzský měsíčník pro industrii tiskařskou, obsažný článek Hanuše Jelínka. Článek je doplněn četnými reprodukcemi starých i moderních českých tisků. Je tu česká bible z r. 1549, Duchovní písně Českých bratří z r. 157., Mánesovy ilustrace k Rukopisům, reprodukce dřevorytů Maxe Švabinského, ukázka knižních úprav Kašparových, Brunnerových, Alšových a Kyselových.

Dánský odborný list o úpravě českých knih. V dánském odborném listě knihkupců „Dank Boghandlertidende" Ove Tryde věnuje velkou pozornost československému knižnímu oddělení na výstavě dekorativního umění v Paříži. Podle něho tisk československých knih daleko převyšoval tisk ostatních národů. Přímo překvapuje, že je v Československu celá řada tiskáren a umělců, kteří produkují taková skvělá díla Československé knihy jsou překrásně ilustrovány. Umění knihtiskařské má v Československu vůbec pěkné vyhlídky, neboť se může opříti o mohutné organisace typografů a o řádné odborné vedení. Ke konci píšatel doporučuje dánské juře, která bude vybírati knihy pro knižní výstavu v Praze, aby provedla výběr s obzvláštní péčí, neboť v Praze jest přísná kritika a vybraný vkus.

„Prager Tagblatt" slavil dne 6. prosince 50. výroční svého trvání a vydal na oslavu toho dne slavnostní číslo o 244 stranách za 1 Kč 10 hal.!, které obsahuje příspěvky různých vynikajících osobností mezinárodního světa. V čele listu je blahopřejný list presidenta republiky T. G. Masaryka, dále následují příspěvky politiků, diplomatů, učenců, spisovatelů atd. Zvláště bohatá je část národohospodářská. — Dne 29. listopadu slavil brněnský deník **„Tagesbote"** 75leté jubileum svého vycházení. Vydal také slavnostní číslo, čítající 128 stran.

Kutnohorská bible, český prvotisk. Katalog prosincové aukce Pavla Graupe v Berlíně (Lützowstrasse 38) obsahuje rukopisy, prvotisky (155 čísel) — tisku Guttenbergova — má i český prvotisk bible Kutnohorské, vzácný

český tisk Martina z Tišňova z r. 1489. Jest to výtisk o 576 listech (místo 612), s 88 kolorovanými dřevořezbami (místo 117), vázaný ve vepřovici se zlac. a slepotiskem, a zlac. ořízkou. Odhadní cena jest 1500 říš. marek (asi 12.000 Kč); k docílené ceně prodejní připočte se však ještě 15% z ní. Při prodeji do zahraničí nepřipočítává se však již ani vývozní poplatek, ani jiná přirážka, zasílací výlohy platí ovšem, kupec.

Ve Štokholmu vyjde velká publikace o československé republice za účasti vynikajících spolupracovníků českých i švédských. Podobná publikace vyšla v Římě a vyvolala v Italii značný zájem.

Spisovatelé pro socialismus. Spisovatelé F. V. Krejčí, F. X. Šalda, Antonín Sova, Otakar Fischer, Jindřich Vodák, Stanislav Lom, Emil Vachek, A. M. Píša, Bohumil Markalous, František Götz vydali volební provolání, v němž prohlašují, že pokládají tento volební zápas za důležitý a že v něm stojí po boku socialismu. Věří, že socialismus osvobodí duševní práci. Konservativní část společnosti prý duševní pracovníky zklamala, ale ještě více prý je zklamal liberalism.

Polský národ ztratil dva veliké spisovatele. Dne 20. listopadu zemřel ve své vile v Konstancinu u Varšavy velký polský spisovatel a básník Stefan Žeromski. Zesnulý narodil se roku 1864 v Stranczyně v gubernii kielecké. V rodišti vystudoval gymnasium, a později byl soukromým učitelem. Roku 1898 cestoval po Švýcarsku a Francii. Vrátiv se do vlasti, stal se knihovníkem v bibliotéce hr. Zamojských. Psal básně, povídky a romány, z nichž do češtiny přeloženy: Dějiny hříchu, Kouzlo života, Paprsek, Verná řeka, Lidé bez domova a Zapomenutí. Žeromski ve svých pracích jeví se realistou, působícím měkkostí a vlahou své poesie. Jest ryze uměleckým stilistou a demokratem z přesvědčení, takže jeho práce dobyly si veliké popularity. Žeromski vyrostl v období, jež následovalo po potlačeném polském národním povstání. Tomu též věnoval první část svého díla. Revoluční nálada polského národa, potlačeného carskou vládou, nalezla v něm svého básníka. — Je tomu právě rok, co švédská akademie umění udělila Nobelovu literární cenu muži tehdy již s podfatým zdravím **Vladislavu St. Reymontovi** za jeho román „Chlopi". Reymont psal po r. 1893 novely, feuilletony, dramata, cestopisy, humoresky, ale byl romanopisec. Kritikou bylo řečeno, že novely Reymontovy jsou jako výseky z románů. Reymont se brzy odvážil na románovou formu. Jeho „Komediantka„ líčí život herecký; jeho „Zaslíbená země" je obrazem prudkého života v průmyslovém městě; jeho „Tomek Baran" uvádí na scénu už sedláky. Ale plně Reymont zvítězil teprve čtyřdílným románem „Chlopi", kterým pronikl daleko za hranice a pro něž byl vyznamenán. Poslední svazek tohoto románu vyšel r. 1904. Reymont v něm maluje polské sedláky, duše naplněné jemným citem a hrdostí. Líčí je jako živel nedílný od půdy a ukazuje, jak žije a trpí s pramatkou přírodou, jak se jeho duše probouzí, rozvíjí a raší za různých ročních dob. Čtyři roční doby rozdělují román na díly, neboť ony určují rytmus života a živné půdy. Posledním Reymontovým velkým dílem byla historická trilogie o konci svobodné Polsky, dopsaná za války; jako Žeromského lákala i jej bolest nad zkázou vlasti a sláva polských legií. — Vladislav St. Reymont narodil se roku 1868 ve vsi Kobieli u Petrikova jako syn malého rolníka. Tehdejší ruská správa ho vyloučila ze škol pro jeho příliš otevřené polské smýšlení. Byl úředníkem, hercem, železničním dělníkem a teprve r. 1891 rozhodl se věnovati se literatuře, kde vedle Sienkiewicze, Wyspiańského a Žeromského nabyl největšího významu. Dne 5. prosince zemřel oplakáván celým polským národem. Z jeho spisů do češtiny přeloženy: Chlopi, Komedlantka, Soud, Spravedlivě, Tomek Beran, Upír, Za frontou, Zaslíbená země, Ze země Chelmenské, Za soumraku a jiné povídky.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Známý náš řečník, novinář a poslanec **Václav Myslivec**, oslavil dne 10. listopadu své padesáté narozeniny. Přikloniv se hned v mládí k programu křesťansko-sociálnímu, jal se šířit a propagovat ideu křesťanského solidarismu slovem i perem. A slovo jeho působí mocně, posluchač ho rád sleduje i celé hodiny. Myslivec má i základní vlastnost pravého žurnalisty, má smysl pro podstatu věcí, je bystrý konstruktivní duch, dovede psáti krátce a jasně s výstižnou pointou právě na rozhodujícím místě. A v žurnalistice a řečnické propagaci tkví také význam Myslivcův. V. Myslivec byl poslancem říšské rady od r. 1907 a zemského českého sněmu od r. 1908. V redakci „Čecha" působí již 29 let.

Na Moravě oslavil své padesáté narozeniny zasloužilý učitel v Lipníku **Leopold Bartoš** 12. listopadu. Soustřeďuje kolem sebe šiky katol. učitelstva, je pilným spisovatelem („Vychovatelské Listy"), mužem upřímné a hluboké zbožnosti, neúmorné, svědomité pracovitosti a nenáročnosti.

Dne 21. listopadu oslavili 50. narozeniny svého oblíbeného duchovního pastýře a obětavého rádce, faráře **Josefa Rösslera**, osadníci v Solnici. Farář Rössler je šíře znám jako pořadatel poutí na posvátná místa.

Šedesáté narozeniny oslavil dne 10. prosince kanovník kapituly vyšehradské **Msgre. Václav Müller**, zasloužilý pracovník na poli české hudby a výborný campanolog. Jméno jeho v hudebním světě je vyhlášeno. Známa je jeho činnost o záchranu České filharmonie, jeho působnost na státní konservatoři o liturgický zpěv, v České jednotě pro orchestrální hudbu, v Umělecké besedě, Křesť. akademii a mnoho hudebních i pěveckých spolcích. Napsal mnoho odborných článků. Pro studující vydal r. 1898 oblíbený A. V. Mužíkův. „Poklad svatováclavský" v novém zpracování.

Počátkem listopadu zemřel v Praze-Vršovicích u věku 72 let, raněn byv mrtvicí, školní rada ve výslužbě **Václav Horák**. Zesnulý patřil mezi horlivé obránce Rukopisů, v jichž pravost skálopevně věřil a které řadou článků jako pravé obhajoval. Zejména v „Arše" za redakce Lutinovovy jeho články vycházely. Nebožtík Horák byl vzdělaným, dobrým filologem, zejména starou češtinu ovládajícím. Působil dlouhá leta na středních školách v Čechách i na Moravě.

Dne 7. listopadu zemřela v Praze spisovatelka výchovného spisu „Božka nezdara" **Zdeňka Soldánová**, která v různých časopisech vedla rubriku z domácnosti.

Dne 11. listop. zemřel na Smíchově **Jan Dunovský**, ředitel učit. ústavu v. v. a spisovatel. Obíral se horlivě národní poesií slovanskou a vydal o ní pojednání ve „Květech" Hálkových i Čechovových, v „Lumíru" i ve „Světozoru". Jeho práce belletristické vyšly z části o sobě v Ottově „Lacině knihovně národní" s názvem „Obrázky a podobizny". Dále vydal „Žena v písni lidu slovanského a do velkého díla „Čechy" přispěl články o jihovýchodních Čechách.

V nemocnici Milosrdných bratří v Prostějově zemřel na Dušičky **P. Fr. Blaťák C. SS. P.**, horlivý misionář po celé republice. Nejenom v Čechách (Praha, Budějovice, sv. Hora u Příbrami, Filipsdorf), na Moravě (Červenka, Bílsko), nýbrž i na Podkarp. Rusi ve Stropkově byl činný. Ve dne pracoval na kazatelně, ve zpovědnici a v kostele, v noci pak chápal se péra a psal spisy o volné škole, kněžském bezženství, bl. Marii Elektě, Božsk. Srdci Páně a Srdci P. Marie a celé řady článků.

Večer dne 17. listopadu přejet byl autem a téhož dne o 10. hodině večerní v nemocnici zemřel **P. František Schindler**, arcib. konsist. rada v Praze, auditor arcib. konsistoře olomoucké, arcib. notář, emer. profesor náboženství na gymnasiu kroměřížském atd. Narodil se r. 1851 v Dubanech a na kněze posvěcen r. 187.. Jako profesor těšil se obecné vážnosti u žactva i ve sboru. Z literární činnosti jeho sluší jmenovati apologetické články v ústavním programu o zásluhách katol. církve o srovnávací ja-

zykozpyt, exhorty věroučné a mravoučné. Do češtiny přeložil Hofelovu modlitební knížku k úctě P. Marie lurdské. Léta odpočinku trávil v Praze. Byl po několik let revisorem účtů „Družstva Vlast". Pohřben byl do rodinné hrobky na hřbitově bubenečském.

V Omaze v Nebrasce ve Spojených státech zemřel dne 14. listopadu v tamní katolické nemocnici svatého Josefa u věku. 62 let Msgre Jan Vránek, farář u svatého Václava v Omaze. Zesnulý narodil se dne 11. dubna 1863 ve Lžíně u Soběslavi, záhy však přesídlili jeho rodiče do Pohoře u Kardašovy Řečice. Vystudoval v Jindřichově Hradci, na kněze byl vysvěcen v Churu ve Švýcarsku roku 1889. Do Ameriky přijel 1890. Působil stále ve státě Omaze. Za dobu svého kněžského působení postavil 4 kostely. Literárně byl činným od studentských let přispívaje do rozličných časopisů pracemi původními i překlady z básníků anglických, užívaje pseudonymu P o h o ř s k ý. Do prvních ročníků „Vlasti" napsal řadu básní a byl věrným členem „Družstva". Část svých básní vydal ve sbírce „N a p ů d ě a m e r i c k é (Chicago 1905).

Dne 23. listopadu prohlášeno bylo, že do senátu zvolena byla posl. **Augusta Rozsypalová**, která v té době byla v agonii a za několik hodin po rozhodnutí volební komise opustila její šlechetná duše tělesnou schránku. Učitelka v Blovicích, Augusta Rozsypalová, byla dávnou bojovnicí za práva žen a od let devadesátých ozývalo se jméno její na schůzích a na sjezdech katolických. Již na prvních sjezdech družstva Vlast s ní se shledáváme. Po 45leté činnosti ve škole (v Blovicích, na Kladně, v Plzni) vstoupila do politického života jako poslankyně za stranu lidovou. Napsala mnoho výchovných článků a vydala sbírku básní „Dívčí poesie" a povídku „Ella", „Katolickým matkám a snoubenkám", „Květy a kvítka z luhů Betlémských" a konečně vlastní autobiografii „Vzpomínky Katušky Olbertové". (Vyšlo u Kotrby jako první svazek edice „Životem ve světle víry".)

V září (12.) zemřel na Moravě v Přerově odborný učitel na odpočinku, **František Bayer**, narozený r. 1853 v Rožnově. Fr. Bayer působil velmi činně na poli knihovním a spisovatelském, zvláště v oboru lexikografie, dialektologie a jiném. Četné práce a příspěvky po časopisech jsou toho jasným dokladem. Tak vydával „Komenského", dal základ roku 1892 k „Moravské bibliotéce", jejímž nakladatelem byl Šašek ve Valašském Meziříčí, roku 1883 založil „Slavína", roku 1885 „Bibliotéku pedagogických klasiků českých a cizích" (v níž vyšly sebrané spisy Komenského a jiní cizí zástupci jako „Rousseau"). Stejně jako „Moravská bibliotéka" těšila se velké pozornosti lidu i „Bayerova moravská knihovna pro lid". Přispíval do různých časopisů, samostatně vyšly od něho roku 1874 „Valašské národní pohádky a pověsti z okolí rožnovského" a „Radhošt, sbírka valašských národních písní". Roku 1879 vydal „Stručné dějiny literatury české" a historicko-literární dílo „Antonín Línek, učitel Karla Havlíčka". S Arn. Březinou vydal dílo „Hejtmanství Přerovské". Psal též pro mládež.

Jubileum Křesťanské Akademie v Praze. Letos dokončuje tento významný ústav 59. rok své činnosti. Maje za účel pěstovati vědy a umění v duchu katolické církve, vykonal na poli tom za půl století velikou práci a to bez hluku. Jeho tři odbory: vědecký (Společnost sv. Cyrilla a Methoděje), hudební (Obecná Jednota Cyrillská) a umělecký, samy o sobě vykonaly veliký kus kulturní práce. Ředitelstvo za pomoci uměleckého odboru zřídilo „Paramentní ústav", který jest spolu školou pro umělé vyšívání liturgické, z něhož vyšly nádherné umělecké předměty liturgické podle náčrtů předních umělců.

35. výroční první dívčí střední školy „Minervy", jež byla první školou toho druhu ve střední Evropě, oslaveno bylo v den jmenin zakladatelky Elišky Krásnohorské.

Po vzoru dánském bude letos v četných městech u nás postaven **vánoční strom**, pod nímž budou sbírány dárky pro zaopatření nemajetných. Tak bude v Praze, Plzni, Budějovicích, Pardubicích, Brně, Bratislavě a v mn. j. městech.

Náprstkovo museum „u Halánků" hodlá zemský výbor převzíti do svého vlastnictví a učiniti z něho odbor Národního musea zemského.

V jižních Čechách na státních statcích má býti učiněn pokus s pěstováním **bource morušového.**

6. prosince oslavilo říčanské občanstvo třístapadesáté výročí povýšení obce Říčan na město. Pěknou kulturně-historickou monografii „Říčany" napsal inženýr Gustav Trnka, zahynuvší na počátku války světové. — Město **Znojmo**, středisko jihozápadní Moravy, oslaví příštího roku významné jubileum, neboť je tomu právě 700 let, co Znojmu propůjčeno bylo městské právo. Vedle jiných oslavných podniků uspořádána bude velká jubilejní krajinská výstava.

Při slavnostní instalaci v Karolíně 18. listopadu proslovil prof. Dr. Karel Petr, rektor Karlovy university, přednášku: **Bernard Bolzano** a jeho význam v matematice.

Devět set repris Prodané nevěsty. Smetanova Prodaná nevěsta se hrála na pražském Národním divadle po prvé 30. května 1866, po sté 5. května 1882, po dvoustě 8. května 1892, po dvěstěpadesáté 19. prosince 1893, po třísté 25. září 1895, po čtyřsté 1. ledna 1903, po pětisté 8. srpna 1909, po šestisté 1. ledna 1915, po sedmisté 9. ledna 1919, po osmisté 3. května 1922 a v úterý 8. prosince 1925 oslavilo Národní divadlo devítisté provedení Prodané nevěsty slavnostním představením mimo předplacení za řízení šéfa opery Ot. Ostrčila.

Česká věda chemická obohacena byla o **objev nového prvku**, kterýž nazván byl **dvimangan a** ve stupnici prvků označen byl pořadovým číslem 75. Ve schůzi II. třídy České akademie věd a umění přednesl o tomto objevu zprávu profesor dr. Heyrovský a docent dr. Dolejšek, jimž patří zásluha objevu. Prvek byl sledován v roztocích pomocí přístroje polarografu, jímž se fotograficky registruje elektroanalysa.

Padesátileté jubileum Spolku svatého Metoděje ve Vídni oslavili vídeňští Čechové dne 12. listopadu.

Nový objev prof. Hrozného. Universitní profesor dr. Bedřich Hrozný poslal panu presidentovi republiky z Kaisarie v Malé Asii koncem listopadu telegram tohoto znění: „Československá missie vykopala v Kultepe u Kaisarie velmi důležitý archiv kappadocký, pocházející ze třetího tisíciletí před Kristem a obsahující asi tisíc destiček a úlomků s klínovým písmem."

Dle maďarských úředních statistik v minulém roce dovezlo se z Pešti **na Slovensko pětkrát tolik maďarských knih**, jak do Rumunska a Jihoslávie. Přirozeno, že tyto knihy kupují nejen Maďaři, ale i Slováci.

Čech, vyznamenaný v cizině. Chotěbořský rodák, pan Antonín Sequens, profesor na ústavech učitelském a theologickém v Caransebesi (Caras Severin) v Rumunsku, byl dne 9. listopadu rumunským králem dekorován medailí první třídy „Resplata muncei". Jest to nejvyšší rumunské vyznamenání pro vědu a umění. Vyznamenaný jest z nejlepších skladatelů rumunské církevní hudby a zpěvu sborového. Na školách jmenovaných působí již 37 let. Je bratrem zemřelého hud. skladatele Bedřicha Sequense.

Na domě v Ostrovní ulici v Praze, kde **Fibich** bydlel a složil největší svá díla od „Nevěsty messinské" až po „Šárku", bude zřízena pamětní deska skladateli.

O Björnsonův pomník na Slovensku. V mohutném skalním útesu dámenovské doliny v Liptovském Sv. Mikuláši na Slovensku má býti zasazena bronzová pamětní deska na počest velkého severského básníka Björnstjern Björnsona, který se vřele ujal Maďary ujařmených Slováků. Úmysl tento je již oficielně oznámen norské vládě, jakož i příbuzným zemřelého básníka a byl radostně uvítán. Dne 1. prosince oslavovalo celé Norsko a zvláště kraj Gudbrandsdalen 90. narozeniny vdovy po básníku Björnstjerne Björnsonovi na jejím statku Aulesladu. Přítomno bylo všech pět dětí Björnsonových. Před Aulesladem vlálo se stožárů devět vlajek různých států, jež byly na oslavě zastoupeny.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 10. listopadu.))

Archa č. 10. — Dorost č. 21. — Eva č. 10. — Museum č. 1. — Naše Omladina č. 19., 20., 21. — Orel č. 15. — Pán přichází č. 1., 2., 3. — Růže dominikánská č. 7. — Růže lurdská č. 11. — Serafínské květy č. 11. — Věstník katolického duchovenstva č. 2. — Věstník katolického učitelstva č. 1. (nový ročník). — Ve službách Královny č. 11 — Zemědělské družstevní listy č. 43., 44., 45. — Zemědělská politika č. 5. — Zasvěcení č. 11. — Ženský Obzor č. 6—7.

Z naklad. **Herder et Co., Freiburg**: Herders Bücherbote. Mitteilungen des Verlags — — — — Herbst 1925.

Z naklad. **V. Kotrby**: Kl. Borový: **Hortensie**. Povídka. Cena Kč 3·—. Biskup Vladislav Bandurski: **Královna světice**. Dějepisná povídka, přeložil V. Kronus. (Zábavy večerní r. 43. seš. 1.) Mistrným pérem počíná spisovatel v této povídce líčiti ušlechtilou povahu mladistvé královny polské sv. Hedviky. Po ukončení povídky bude o ní ve Vlasti šířeji promluveno. Zábavy večerní doporučujeme.

Z administrace **Dědictví Svatojanského**: Josef Pospíšil: **Jan Prchalů**. — Cena sličně vypravené knihy pouze 8 Kč (s poštovným 8 Kč 70 h (vydání na velínovém papíru stojí 12 Kč (s poštovným 12 K 70 h). Objednávky přijímá Administrace Dědictví Svatojanského v Praze-IV., Vikářská ulice, č. 35 Při objednávce budiž udáno, přeje li si objednavatel vydání obyčejné nebo velínové.

Z nakladatelství **Jana Svátka**, knihkupce: **Obrázkové dějiny světové** Vypravuje František Hrnčíř. Část I. Doba stará a střední. — Str. 420. Cena Kč 56·—.

Z naklad. **Občanské tiskárny v Brně**: Knihovna našeho lidu. Spisy **Frant. K. Křena**, svazek VIII. Na té naší Hané. Cena Kč 11·—.

Z nakladatelství **České Ročenky v Plzni** hlásí se nový velkorysý podnik. Je jím **Příruční illustrovaný naučný slovník „Česko Ročenky"**, který svým 1. sešitem slibuje státi se opravdovým českým Laroussem, jejž předčí mimo jiné úplným místopisem ČSR. Hesla jsou četná a při tom tak výstižná, že informují přesně každého ve všech ohledech Úprava je velmi sličná, formát vhodný a illustrační výzdoba předstihuje podobná díla cizí. Vychází v měsíčních svazcích po 160 stranách za pouhých Kč 13·20, předplacení poskytuje zvláštních výhod. Ukázkový sešit 32 stran, cena Kč 2·—.

Novinka! *Novinka!*

Nová kniha blahopřání.

Sbírka různých přání a příležitostných proslovů.

CENA Kč 6·—.

Zasílá jen za hotové

DRUŽSTVO VLAST, PRAHA II.,

Žitná ul. č. 570.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropénky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"!**
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě
Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

NOVINKA! NOVINKA!

Slečinka z lazaretu.

Lidová hra o pěti jednáních. Pro jeviště upravil
Frant. Sobotka-Jablonecký.
Cena 4 Kč. Zasílá Cena 4 Kč.
administr. Družstva Vlast, Praha II., Žitná 26.

Ročník XXXXII. LEDEN 1926. Číslo 4.

Redaktor řídící: FRANT. KOŠAK. — Redaktor odpov.: VÁCLAV VAJS
TISKEM A NÁKLADEM KNIHTISKÁRNY DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 4.

	Str.
Sňatek Panny Marie. Báseň. Napsal Frant. Kyselý	145
V Marlánském mlýně. Napsala Vlasta Pittnerová	147
Ve chvíli vzpomínek. Báseň. Napsal A. S. Chudobka	153
Vojtěch Kareš. Napsala Františka Rezková	154
Davidovy boje. Báseň. Napsal Gab Ronaj	159
Omyl? Napsal Ant. Hrůza	162
Malo Mesič. Napsal H. Žundálek	166
O Emauzích. Napsal Frant. Leubner	170
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	72
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	175
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	180
Literatura	182
Literární obzor	186
Z našeho života	189

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 4.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

LEDEN 1926.

Frant. Kyselý:

Sňatek Panny Marie.

V miloklidné při svatyni kobě
ve svatební obleči a zdobě
Maria v div krásy rozvilá
úpěnlivě modlila se k Pánu:
„Nedej, panenství bych pozbyla!“

Vešli kněží a z nich jeden pravil:
„Záhodno by radostně se slavil
manželský tvůj sňatek dnešní den,
neb ti ženich z domu Davidova,
zbožný tesař Josef, nalezen.

Z těch, kdo snoubili tě v horké touze,
šlechetnému Josefovi pouze
vzkvetla bíle suchá ratolest;
mimo to jsme holubičku sněžnou
viděli mu na hlavu se snést.

Za muže jej pojmeš z vůle Boží
a Pán péči o tebe naň vloží,
abys nestrádala ochrany;
nebo nemáš otce ani matky,
sirotek jsi útlý, bezbranný.“

Panna vzdychla, od modlitby vstala,
s kněžími se do svatyně brala
hledíc příští kormutnému vstříc;
šla tam jako na smrt odsouzena,
ale pevně v Pána doufajíc.

Ó jak zdivili se svatebníci
i lid mnohý v chrámě meškající,
když se nevěsta tam zjevila!
Nad libánský okotěšný cedr
byla půvabná a spanilá.

Nejvyšší kněz posvátnými slovy
za choť usnoubil ji Josefovi
nejprostšímu z nápadníků všech;
ona skromně uznala jej chotěm,
utlumujíc bolestivý vzdech.

Když pak při veselí na Sionu,
uniknuvše svatebčanů shonu,
v tichou síňku spolu vstoupili,
rozhodně choť promluvila k chotí,
upírajíc naň hled unylý:

„Byls mi před světem dán za manžela,
srdce mé však zaujímá zcela
a mým chotěm od dětství jest Pán;
ty mnou pouze jako něžný bratr
můžeš býti ctěn a milován.“

Překvapen a téměř v jednom dechu
Josef Marii řek' pro potěchu:
„Díky, Maria, měj za tu zvěst!
Moje panictví též Hospodinu
od chlípectví zaslíbeno jest.“

A co s Marie rmut těžký spadal,
cudný Josef, jenž se stěží nadál,
jaká shoda jej k ní přivlíje,
vroucně vzjásal: „Ochráncem tvým budu,
moje krásná rajská lilie.“

Vlasta Pittnerová:

V Marianském mlýně.

I.

Málo jest tak utěšených koutků na horách jako je Marianský mlýn. Mlýny mají skoro všude pěkné položení. Ku břehům potoků a řeky se již jako samy sebou utíkají stromy a křoviny a břehy mají ladnost všude, ať blíže hor, či v lučinaté rovině.

Kdo však viděl náš Marianský mlýn, přisvědčí, že takových koutků nelze tak hned nalézti. Stojí tak v údolíčku mezi samým zelením, vzdálen sotva čtvrt hodiny od dědiny.

Sázavu, která mlýn žene, vroubí vysoké olše i rozložené vrboví, na stráni za mlýnem ševelí bělokoré břízy a jeřáby s korálovými plody, v zahradě u mlýna vznášejí jabloně a kadlaty košaté koruny. Ve mlýně jest od mnoha stromoví ve světnicích vždy pološero, jakýsi jemný, zelenavý svit vine se okny a zlaté proudy slunečního světla prodírají se hustým větvovím.

V našedlých vantrokách leskne se voda Sázavy jako stříbrným proudem, klokotá na kole třpytíc se v bublinách sluncem zlacených v barvách duhových, stéká do hluboké pod kolem strže a tam jakoby usínala, vine se dále tichá a klidná, zrcadlíc obraz nebeské modré báně a zeleně vůkolních hor.

Nejhezčí kouteček u samého mlýna je u kapličky, po které jméno mlýn nese. Kaplička, zasvěcená Matce Boží, postavena jest mezi čtyřmi lípami a ještě silné keře modrého a bílého šeříku tulí se k jejím zdem, kteréž mlynářovic každým rokem vždy hned z jara obíliti dávají.

V kapličce zavěšen jest nad malým oltářikem milostný obraz Matky Boží Pomocné s Jezulátkem v náručí, jíž ku cti na oltářiku vždy čistě bíle prostřeném často čerstvé kytice ze zahradních i polních květin stojí ve vázičkách z modrého skla. Každou sobotu rozsvěcují tam mlynářovic olej v červené lampičce. I na branku do polou výše kapličku uzavírající, která jest z modře natřených latěk zhotovena, věší děvčata z dědiny, tudy se z polí ubírající, věnce z polního kvítí, vstavače i z vřesu a jeleního skoku, jehož roste hojnost v lesích a na stráních, od lesa naproti mlýnu se rozprostírajících.

Pod lípou v pravo u kapličky zřízena jest prostá dřevěná lavička, kdež milá bývá ve stínu pohova. Před lavičkou někdy postaven i stolek.

Dnes máme teplé ráno v plných žních, takže vše spěchá do polí pracovat o Boží úrodě. Na lavičce pod lípou sedí statný stařec s kormutlivým výrazem ve světlomodrých očích. Jest to pantáta mlynář sám. Tak jako dnes z rána vyvedou jej sem skoro

každého jasného dne panímáma a syn. Mlynář tu pobývá téměř celý den i oběd mu sem někdy donesou.

Jel pantáta Cyrill Doubek mrzákem. Před léty koupil v panských lesích bukovou kládu na nový hřídel do mlýna. Kláda dovezena, těžká a pevná jako ze železa, urostlá jako ze soustruhu, pantáta se těšil z ní; pomáhal sám při skládání, leč tu praskl řetěz, jímž kláda na voze byla přidržena, kláda se svážila pantátovi na nohy a rozmačkala mu je. — Po dlouhé nemoci, dlouhém bolestném léčení pozdravil se pantáta. Na nohy však více se nepostavil. Dali mu berle, ale i o těch těžko chodil, pracovati nemohl ničeho, jen že tak poradou byl hospodyni.

Mlýn vedl stárek a panímáma vychovávala Cyrilla, syna z prvního manželství pantátova, za řádného hospodáře. Sama měla s pantátou jen dcerku, Marušku, jak od nepaměti v Marianském mlýně vždy nejstarší dcerku křtít dávali, ku poctě mocné ochranitelky mlýna i celého rodu mlynářova.

Jako dnes, tak sedával tu pantáta již po dvanácte let, od časného jara až do pozdní jeseně. I když trochu přeprchalo, sedal pod hustou lípou, kde déšť v koruně tak pěkně ševelil.

Zprvu byl velice smuten, vzdychal stále a každé jeho slovo bylo nářkem. — Ale panímáma, taková dobrá duše, dovedla ho potěšiti a sice nejlépe toho dokázala tím, že, ač v hospodářství výtečnou zkušenost měla, přece se o vzdělání každé lichy pole, o provedení nejmenší polní práce s ním tak radívala, že pantáta o všem všudy věděl a i v domě a ve mlýnici vše tak znal, jakoby sám všude docházel a dohlížel.

Brával pantáta pod lípu s sebou kalendář, kde výsev i sklizeň, přichovaný i odchovaný dobytek, nasazení slepic, melivo a výtěžek z něho zaznamenával a tu mu bylo, jakoby se v duchu na tom neb onom kuse pole viděl, s dobytkem těšil, vzrůst jmění stopoval. Tím na svoje trápení trochu zapominal.

Nebýval u kapličky vždy samoten. Kde jaký mleč do mlýna zajel, ať s pofahem neb jen s trakařem, ať s forou, neb jen s měřicí obilí, zašel si k pantátovi pobesedovat a pantáta hovorem každého zdržel, pokud se mu dal.

Říkával: „Já jsu jako žebrák; posedám tak u ty kapličky, jako žebráci o poutech, čekám na toho, kdo přijde, aby mě podaroval dobrým slovem. Je to také almužna a Matička Boží Pomocnica ať ju každýmu za dobrej skutek před Pánem Bohem obětuje.“

Panímáma slzívala při těch slovech.

Za dnešního srpnového jitra, když lidé, kde jakou jařici kladli, vázali a do stodol vozili, pantáta vyhlížel od své kapličky na pěšinu, vedoucí od dědiny, zda nepřijde si k němu někdo pobesedovat. Ale lidé spěchali do polí a jen sem tam přešel tu někdo mimo, pozdravil pantátu, pokřižoval se před kapličkou, ale nezastavil se ani na slovíčko. Čas je ve žních vzácný.

Pantáta vytáhl z kapsy růženec. — Trochu se modlil, trochu se zamyslil, trochu po okolí rozhlížel. Ze mlýna ozýval se zpěv mladší děvečky, kteráž tu dnes sama zbyla k poprávce drůbeže a ušipanců, čehož se ve mlýně stále taková hojnost držela, že s tím bylo celý den co dělat. V kuchyni oheň ani nevyhasl, stále se vařily brambory a zrní. Při tom zpěvu se pantáta zamyslil a opřel hlavu o dlaň.

Bylo mu trudno, pomyslil-li, že to děvče tam ani neví, jak je šťastno, majíc obě nohy zdravé a mohouc pracovati. Snad si zazpívala, aby ji práce nemrzela, aby se jí samotné nezastesklo.

Tu vyrušil pantátu jasný hlas.

„Dobré jitro! Co tak zamyšlen, pantáto?“

Byl to lesní, před nedávnem sem dosazený, z blízké, v klínu lesa skryté myslivny, více od dědiny než od mlýna vzdálené. Častěji byl zde v milém chládku u kapličky, s pantátou poseděl a pohovořil. Též svou starou matičku, která s ním hospodařila, po letech těžkého strádání dočkavší se klidného koutku, dovedl myslivec již do Marianského mlýna na besedu.

Matka lesního, upřímná česká matička, pohovořila si s pantátou i s panímámou od srdce, pomodlila se u kapličky a slíbila, že brzy dojde zase, pokud jí čas dovolí.

Pantáta k oslovení myslivcovu zvedl hlavu. „Vítám vás, pane revírníku,“ odtušil. „A to jste hodnej, že se stavujete. Tak jsu tady sám a je mi nějak smutno. Lidi spěchajou do práce, přičiňujou se a já tu tak sedím a ani k té modlitbě roztesklenou mysel sebrat nemohu.“

„... Netesklete, pantáto,“ chlácholil jej myslivec. „Máte přece tak krásně zde! Kdo vlastně vystavěl tuto kapličku? To místo, rovněž jako místo pro váš mlýn jest tak krásně vybráno, že jsem se podivil prvním pohledem a hnedle jsem se zde cítil doma. Kdo ji stavěl, tu kapličku?“ opětoval myslivec otázku se zvědavostí člověka, kterýž stopuje svůj nový domov, kam bylo jej povolání zaneslo, aby v něm co nejdříve zdomácněl.

„Tu vystavěl můj prachděda. To bylo před dávnými časy, kdy nebyla tu na horách pravá naša víra a ti bludaři musili se buďto ze země vystěhovati anebo k pravé katolické víře přestoupit. Můj prachděda pravou víru vyznal a tuhle kapličku jako na dotvrzení, že se svejch hříšnejch bludů odříká, ku cti a chvále Panny Marie Pomocnice vystavěl. Od té doby se zde začlo říkat v Marianském mlejně a dává se vždy nejstarší dcera křtít Maruška. Myslíme, že to jméno přináší pro ňu štěstí a udržujeme tu kapličku pořádem hezkou,“ dal se pantáta do povídání.

„Tak vida,“ přichvaloval myslivec. „Vy máte o té hezké kapličce celou kroniku.“

„Ba že, pane revírníku a moje vlastní kronika, hříšnýho člověka, se okolo té kapličky ponejvíce točí,“ povzdechl si pantáta, utkvěv dlouhým pohledem na kapličce.

„Ta by se teď zrovna pěkně poslouchala!“ mínil myslivec. „Obešel jsem revír a mohu si odpočinout. Povídejte pantáto. Lehni, Broku!“ křikl na psa a opřev pušku o zeď kapličky, usedl na pažit pod lípu.

„Ale to bych musil začít od Adama,“ kynul pantáta spokojeně hlavou. Byl rád, že ujde mu tak neočekávaně drahná chvíle času, jíž se, jsa roztesklen, obával. — Usmál se na myslivce a zatočil pak řečí nějak ze široka: „Moje nebožka matka, Pán Bůh ji tam odpusť, říkávala vždy, že si mne u téhle kapličky vyprosila. To bylo, když má starší sestra — to se ví — Maruška, už do dvanáctého roku dorůstala a ve mlejně dědice — jak říkáme erbovníka — posud nebylo. No, tak jsem přišel asi s brekem, jako každej člověk. Když se Maruška vdávala, byl jsem malej hoch, sotva jsem začal do školy chodit — ale všecko se přede mnou třáslo, nebožka matka si mě ze samý lásky tak zkazila. Po Maruščině svatbě asi za rok umřel mi pantáta; málo se na něj pamatuju. Matka hospodařila sama a výborně, nedbala o vdaní, třeba že ženíši vzkazovali a jezdili. Byla ostrou hospodyní a já byl její zlatem. Ale poslouchat jsem ju musil na slovo. Za to k čeládce jsem byl sám hodně zlým.“

Pantáta se zamlčel a přejel si rukou čelo.

„Také mně otec brzy zemřel a vychovala mne maminka,“ prohodil myslivec.

Pantáta po chvíli pokračoval: „Když jsem dorostl k hasentu (odvodu) a dělal nejen před chasou, nýbrž před celou rodinou mlynáře, pantátu, umřela sestra Maruška a její muž se po druhé oženil. Zůstalo po Marušce děvče a macocha i nedobrý tatík neudělali mu nic dobrýho. Mělo psáno po matce půl gruntu i chtěli ju o něj připravit. Byla Maruška vdaná za Žďárem na moravský straně, málo jsme tam přišli. V zimě byli necesty, v létě pro prácu, jak to tak bejvá. A tak jsme ani nevěděli, co se s tím dítětem po sestře děje. Tak jdu jednou z rána obhlížet stavidla tady u kapličky klečí holka, tak vejrostek, jako květ hezoučká, modlí se a pláče. Jdu blíž a ona vyskočí a padne mi okolo krku a volá: „Strejčku, strejčku zlatej!“ Bylo to děvče po sestře, taky Maruška. Trápili ju tak, že utekla, šla celou noc a k ránu došla k našemu mlejnu, modlila se u kapličky, abysme ju dobře přijali, že doma nevydrží.“

„Zůstala zde?“ tázal se myslivec, ohlížeje se maně ku kapličce, jakoby tam měl uviděti mladinké děvče, v slzách, zraky k milostnému obrazu Matky Boží upírající.

„Zůstala,“ odvětil pantáta a v oku kmitl se mu jasný svit. „Zůstala, byla naší celou radostí a v pár letech stala se mou ženou. Ale od nebožky, ač byla její vlastní babičkou, moc a moc zkusila. Matka byla k stáru moc divná, a když si vzala něco do hlavy, dovedla s tím dlouhou dobu zrovna sužovat. Tak ju

napadlo, že svatba tak blízkejch přátel nepřinese štěstí. Musili jsme žádat k svatbě o povolení, až do Říma prej to šlo, dlouho to trvalo a za tu dišpensiju, jak to pojmenovali, jsme koupili svíčny do kostela. Když se něco v hospodářství nezvedlo, už maminka říkala, že je to vinou té svatby, že nemáme to pravý Boží požehnání, že když jsme byli krevní přátelé, neměli jsme se chcet za manžele. Kdyby kuře bylo pošlo nebo mlíko vykypělo — už to byl Boží trest."

Myslivec se zasmál.

„Je to k smíchu, viďte, ale nám bylo k pláču."

Pantáta vzdychl. „Maruška to, chuděra, dlouho nevydržela, umřela, když byl Cyrillek sotva dvě leta stár. Říkali lidé, že ju zmořily souchotiny, ale já vím, že jí lítost srdce užrala, dyť neměla od malička co jinýho, než lítost na světě. I pokud svou matku měla, ta jí vyčítala, že se nenarodila chlapcem. A tak jsem byl vdovcem. Ženit jsem se nechcel k vůli matce, aby mi ženu zasejc nesužovala a k vůli Cyrillkovi, aby mu macecha nesplácela, co by od panímámy zkusila. A aby třeba nedostal takovou macechu jako jeho matka, chudák Maruška."

„Má váš Cyrill ale matku, že sám nevěří, že není opravdu jeho vlastní. Sám mi to řekl," pravil myslivec.

„Má, to má," svědčil pantáta. „Učila ho panímáma od malička za nebožku maminku se modlit. Ale než jsem ju našel tu mou hodnou druhou ženu, to jsem si potrpěl. Zalíbilo se mi děvče, hodny děvče, ale chudy. A k tomu sloužilo u nás v Marianském mlejně za děvečku. Ale matka ani slyšet, trápila nás oba, a když jsem jednou jel do Žďára na trh s obilím, matka Barušku vyhnala. Zle jsme se tenkrát s matkou nepohodli a zhádali, měl jsem děvče moc rád a — no rozumíte, pane revírník, člověk je člověk a mně nebylo ještě třicet let. Ale děvče nevzkazovalo, nehlásilo se, nemělo žádnýho, jen starou tetku a ta mi řekla, že šla Baruška do světa na službu, že tak hned o ní neuslyším. Stalo se. Asi tak za půl leta jdu jednou z polí dom a vidím, že si můj Cyrillek hraje u kapličky s Kačenkou z horního mlejna. Byla ve městě a jdouc kolem, stavila se u naší kapličky na otčenášek. Cyrillek nechtíval k cizímu, ale ta, jakoby byla domácí. Hrál si tu s babičkou a hned na Kačenku sám prej volal. Mně píchlo u srdca a hned mi napadlo, že by to byla pro něho matka. A tak jsem si ju za pár neděl odvezl do mlejna."

„Na štěstí," řekl myslivec.

„Ano na štěstí pro sebe i pro mýho chlapca. Sotva u nás Kateřina jako panímáma pět, šest neděl hospodařila, dosloužili jsme matce k smrti. Tak ňáká neduha, snad prej záduch, složila se jí na prsa. Já ale vím, že to bylo špatný svědomí. Pán Bůh jí vodpusť, je tam u něj na pravdě a my zde na křivdě, abych ju z hrobu nezdvihal a v jejím pokoju nebo vočistcovejch mukách s

ňou nehejbal, měla na svědomí tu ubohou Barušku. Ta přišla ze světa, právě když jsem měl vejhlášky s Kateřinou, snad mi přišla přát štěstí, nedošla ale do mlejna, s matkou setkala se v polích. Co si řekly, věděl krom nich dvou jenom Pán Bůh sám. A Baruška se, chudák, utopila. — Tamhlenc, pode mlejnem, kde ty tři volše u splávku stojí, spadla nebo skočila do řeky. Na kořenech volší zachytila se za sukňu a tak ju voda neodplavila, ale taky si nemohla nahoru na břech pomoct. — Snad si chudák myslila, že bych na ňu čekal, až matka umře, ale ta by mně byla jistě pohrozila svou kletbou na smrtelny posteli, bych na to nesmejšlel. Ať bylo jak bylo, já si její smrt na dušu neberu."

Mlynář se odmlčel, myslivec napjatě poslouchal, nenadál se, že bude vyprávění pantátovo tak smutné.

Pantáta setřel slzy do očí mu vstoupnuvší a pravil po chvíli: „No, vidíte, pane revírník, tak jsem vám ju složil tu svou kroniku a více není čeho dodat. Hospodařili jsme s chutí, dokud mě to neštěstí nestihlo. Dařilo a daří se nám dobře a Pán Bůh nám pro radost přidal k Cyrillkovi Marušku.

Vlastně si čítáme děti tři. Cyrillka, však ju znáte, je taky jako naša. Čí je, nevíme. Asi za rok po svatbě našla ji panímáma zde u kapličky v hadřičkách zavinutou. —

Děcko bylo asi roční, snad starší, ale hrozně hubeny a chudy, bylo vidět, že je z velky bídy. Na prsičkách mělo položenej obrázek svatejch zemskejch patronů Cyrilla a Methoděje a na jeho rubu bylo napsáno: Cyrillka. Pochopili jsme, že se tak jmenuje a hned jsme si řekli, že si ju necháme. Panímáma si ju vypiplala, ale práce dala dost. Byl to lazárek. No, Bohu dík, teď je z něj hodná holka a děti naše ju majou rádi jako sestru."

„A nepátrali jste, odkud asi pochází?" tázal se myslivec.

„Byla na večír ňáká ženská, už stará s děckem ve mlejně, dali jsme ji almužnu a více jsme si ji nevšimli. Chodí takových mnoho. Ráno panímáma vyšla ze mlejna a děcko leželo u kapličky. Spalo. Hned řekla, že si je nechá, že jí to připadá, jako by ju Matka Boží sama k tomu vybízela," řekl pantáta.

„Však je z Cyrillky hodné, poslušné děvče," minil myslivec. „Je pracovitá a úslužná."

„To je," chválil pantáta. „Když šla k biřmování, pověděla jí panímáma, jak se k nám dostala a od té doby, třeba již dříve věděla, že není naša, ju musíme od práce honit. Chce se nám odsloužit a dělala by do strhání."

Pověděli si ještě něco a pak myslivec povstal.

„No, ale já se dnes obmeškal," pravil. „Musím přece taky po svých." — Hvízdl na psa a podávaje pantátovi ruku se loučil se slibem, že brzy dojde zase.

Pantáta se usmíval, že mu zase jednou chvíle tak pěkně utekla, viděl podle krátících se stínů, že poledne nedaleko a že se

brzy domácích z pole dočká. Vlastním vyprávěním vzrušen, podepřel hlavu o dlaň a zadumal se.

Dech léta vanul mimo něho a pantáta v mysli procházel se po těch polích, kde těšival se z Božího požehnání, kde přičiňovaly se jeho děti, kde dohlížela jeho hodná žena. Viděl ji za chvíli, ana spěchá k mlýnu chystat oběd. Volal na ni, ač věděl, že u něho se zastaví.

„Ty dušo moje zlatá," řekl jí a setřel jí rukou pot se zardělého obličeje.

Usmála se a spěchala k mlýnu. — Byla to statná, silná žena a v každém jejím pohledu, jímž na manžela popatřila, zračila se naprostá oddanost. Nikdy nevytušil muž její, jakou ustavičnou oběti její jest, v stálé starosti a hospodářských klopotách.

(P. d.)

A. S. Chudobka:

Ve chvíli vzpomínek.

Buďte mi vítány mé dávné radosti a žaly,
všecky co životem mým jste prošly kdysi
a duši učarovaly.

Není z nich bolesti, ani teplo radosti z nich není
je už jen milený, hojivý klid,
jak dobrého přítele políbení.

Jak by mi ruce pečlivé květy na stole zanechaly
tak vás mám před zraky a rozumím vám snadno,
proč v životě mém štědřily jste i braly.

A nežaluji; jsem jen klidně odevzdán —
Jen o milosrdenství prosím,
aby mi deštěm spadlo s nebeských bran.

Jsem člověk jen a změnou se očisťuji v zlato,
neboť bych v žalu upad', v radosti hřešil snad těžce.
A já chci něco, aby mi zůstalo svato.

Františka Rezková:

Vojtěch Kareš.

Zemřel před sto léty; přátelé pro něj truchlili, sourozenci hořekovali a stařičký otec plakal. Vzpomínky na něj bledly, až shasly, ale obětavá práce, jíž s ostatními vlastenci konal, nezanikla. Po buditelích přišel osvoboditel.

O svém prastrýci i o rodině, z níž vyšel, napíši, co jsem nalezla v různých pramenech a co se uchovalo v rodové paměti.

Ignác Kareš, měšťan a mistr kožešnický v Neveklově č. p. 17 (1743—1835) a jeho manželka Anna, rodem Škarvanová, rovněž z Neveklova z č. p. 74, měli četnou rodinu, tři synové studovali. Úcty současníků i potomků získal si druhorozenec Vojtěch, narozený 12. dubna 1777. Byl kněz—buditel, spisovatel, srdečný podpůrce literatury české[1]) a dobrý člověk. Tvář jeho byla jemná, čelo stínil havraní vlas a krásným modrým okem díval se na svět. Pohled jeho byl přímý a pronikavý; povahy byl vážné. Studoval v Litomyšli, theologii v Praze, kde byl vysvěcen na kněze 21. září 1800. Kaplanem byl v Budyni n. Ohří od svého vysvěcení až do konce roku 1809, administrátorem fary v Předslavicích od r. 1810 do poloviny března 1812, v téže hodnosti ve Vlachově Březí do října 1812, konečně farářem tamtéž do své smrti. Nadání jeho bylo nevšední, bystrý duch a neúnavná píle vypěstovaly v něm odchovance tehdejšího osvícenského směru a bolzanismu.

Při prvých starostech v osadě vlachobřezské posteskl si, „že co jest svým pánem nejméně svým jest".[2]) Brzy však zapomněl na sebe a věnoval se trpícím svého okolí, „byloť ve městečku mnoho potřebných, vojnou schudlých občanů i založil ústav k podpoře nemajetných a sestárlých řemeslníků. K tomuto lidumilnému podniku přispíval sám ze svého jmění, oděrami při bohoslužbách[3]), jakož i výtěžkem divadelních představení pro děti, pořádaných ve školní síni.

„Doba vzkříšení byla v proudu, lid potřeboval vzdělání a vlasteneckého povzbuzení."[4]) K tomu cíli pomýšlel Kareš na zřízení divadla, ale místnosti nebylo lze najíti. Aby ji opatřil stůj co stůj, podal r. 1816 žádost „na vrchní správu panství za propůjčení a úpravu prázdných, na ten čas nepotřebovaných stájů volských ve dvoře panském k účelům divadla, z něhož pří-

[1]) V. Zelený: Život J. Jungmanna 99, pod čarou.
[2]) Čas. č. M. 1882.
[3]) Jos. Brož: Stánek umění ve stájích. Viz časop. Otavan r. IV. čís. 11 a 12.
[4]) viz pozn. [3]).

jmy odváděny by byly fondu chudých. Žádosti bylo vyhověno, a to na základě dodatku lidumilnosti podloženého, bez něhož sotva by bylo v tehdejších přísných dobách rakouského absolutismu se nadíti příznivého vyřízení." Léčivé byliny i na mezi rostou, pomyslil si snad tehdy Kareš a „světlo světa také nevyšlo nám z paláce", byla asi druhá jeho myšlenka.[5]) Divadlo se upravilo a herci se přihlásili; nadšeným pracovníkem Karešovým byl i „mladý mistr truhlářský Jan Vlastimil Plánek (1789—1865). Žel, že tohoto osvíceného řemeslníka brzo ze své družiny ztratil, když Plánek odstěhoval se do Strakonic, kde se stal brzy důvěrným přítelem Fr. Lad. Čelakovského. Divadelní nadšení odnesl si však již od Kareše z Vlachova Březí".[6]) V tomto prostém divadle hrálo se za Kareše, hrálo se i po jeho smrti až do konce let šedesátých. „Když nastala změna ve způsobu hospodaření na velkostatku, následoval i zánik stánku Thaliina ve stájích panských; tyto navráceny opět svému původnímu určení".[7])

Svým postavením a svou ušlechtilostí ocitl se Kareš nejen mezi lidem, „ale i uprostřed malé vzdělané společnosti, jejíž vlastenecké smýšlení snadno lze přičísti jemu k zásluze a ve společnosti té rozšiřoval znamenitým počtem exemplářů i nejdražší spisy české."[8]) Zde seznámil se též s důmyslným a neohroženým zastáncem práv utlačovaného národa, Františkem Slámou, který tehdy kaplanoval v nedalekých Prachaticích. Mimo styky o různých příležitostech ve vikariátu prachatickém, zval si ho Kareš „ve dny výroční za slavnostného kazatele a milého společníka."[9]) A Sláma jistě rád spěchával tam, kde pro svou lásku k vlasti našel tak vřelého pochopení a spřízněnou duši. „Kromě toho stýkal se Kareš i s nejpřednějšími spisovateli svého času".[10]) Učený Jan Svatopluk Presl čítal ho též ke svým přátelům.[11]) Patřil i k hrstce nejdůvěrnějších přátel Jungmannových, o nichž napsal Vrtátko, že byli zároveň nejosvícenější a nejstatečnější buditelé národa našeho k novému národnímu a literárnímu životu.[12]) S Jungmannem se sblížil již jako kaplan budyňský. „Přátelství jeho k Jungmannovi nebylo však výhradně literární, bylť skutečným svazkem mužů sobě nakloněných. O důvěrnosti svazku toho svědčí celý způsob jejich korrespondence, ze které dovídáme se také nejedné zajímavé podrobnosti v jejich soukromých stycích".[13])

---

[5]) viz pozn. [3]).
[6]) viz pozn. [3]).
[7]) viz pozn. [3]).
[8]) V. Zářecký: Jungmannův přítel. Viz Pokrok 6. února 1881.
[9]) Ant. Rybička: Přední křísitelé str. 350.
[10]) Viz pozn. [6]).
[11]) Osvěta XXI. str. 985.
[12]) Čas. č. M. 1880.
[13]) Viz pozn. [8])

Z dopisování více jak dvacetiletého zachovalo se pětatřicet listů Jungmannových[14]) a Karešových pouze dva následující:

1.

Von Walisehbürken.

Dem Hochedelgebohrnen u. Hochgelehrten Herrn Herrn Josef Jungmann, verdienstvollsten Professor der Rhetorik u. Poetik, in Leitmeritz, p. Prag. Budyn.

Vlachovobřezí, dne 15. března 1815.

Přemilý příteli!

K svátku nastávajícímu Vašemu vše nejlepší Vám přeji pro duši i pro tělo, pro zde i záhrobí, což jen upřímný a pravý bratr bratru žádati může. Již předávný čas o Vás jsem ničehož neslyšel, ačkoliv jste mi v paměti každého dne. Já Vám psal před vagacy, by jste několik neděl o vagacích u mne strávil, ale Vás jsem nespatřil, ani žádné odpovědi neobdržel, což mi velmi divné přichází. Snad psaní Vás nedošlo? Snad jste trochu pozapomněl? proto Vás pamatuji, byste mi psal. Nevím, co s Gallorou se děje, kde leží a odpočívá, Karel Pezer (Pösl?) ho měl u sebe a mně asi neodeslal, když jsem se skrze bratra dotazovati dal, řekl, že prý mi Galloru po deležanci poslal, já ale ničehož neobdržel, může býti, že pan Pezer ho zašantročil, což by mi velmi nelibé bylo; psal jsem skrze to rodičům jeho do Budyně. Já letos, Bohu chvála, zdráv se vynacházím, ale v ušlém roce mnohé zlé mne potkalo, jako vyhoření Neveklova, kdež celý dům a vše shořelo, toť byla největší rána pro mou kapsu, což dělat, když se již stalo. Co pak dělá Vaše nejmilejší Janička, líbám ji a přeji výborného zdraví i Vašim všem, vím, že bych ani Pepíka nepoznal, žeť to vše roste jako z vody. Co pak u Vás víte nového? U nás se praví neb aspoň soudí, že Napoleon, který z ostrova Elby utekl, do Vlach se odebral, kdež i bouření býti má, by krvavou zase začal válku a Mürat Neapolský, že prý se k němu přidal. Papež že zase své sídlo opustiti musil a že v Tylořích se vynachází, což z toho bude? Nejlepší takové nepokojníky pověsit, by jsme jedenkráte pokoje, následovně lepších časů užíti mohli. U nás tuhle bylo překrásné počasí, ale dnes zase sníh chumeliti počíná, ale již ležeti nezůstane. Ostatně líbám Vás bratrsky a přeji výborného zdraví.

Váš upřímný bratr

Vojtěch Kareš,
farář.

Od mého starého otce vše nejlepší na Vás následuje.

[14]) Vydány Janem Černým 1890 v Čas. č. M. str. 100—115, 405—418.

2.

Z Vlachobřezí.

Vysoce učenému Pánu Panu Josefu Jungmannovi, umění a mudrctvi doktoru, professoru rhetoriky na král. akademickém gymnasium na Starém Městě

v Praze.

Na novém Městě v Široké ulici Nr. 749.

Vlachobřezí, 22. září 1822.

Milovaný příteli!

Když tehdy žádostiv jste věděti, jak brzy neb časně budu míti zaseto, tedy vězte, že se vynasnažim, bych do sv. Václava vše do země zapravil. Počasí máme suché, pěkné, chvílema chladné. Slovo tehdy splňte a s panem Jozefovičem se na cestu vydejte, s potěšením a s dobrou sklenkou z Rakous přivezeného Vás očekává celujíci Vojtěch Kareš.

Ode mne vše nejlepší jemnostpaní vyřiďte. Viděl jsem se psáti po poště, poněvadž teď žádného není k nalezení, kdo by do Prahy psal.[15])

Oba listy jasně projevují úctu a srdečnost trvalého přátelství.

Začátek Karešovy literární činnosti,, byla pomoc, kterou jako kaplan budyňský Jungmannovi prokazoval při spisování slovníku. Nejprve totiž poskytl mu vítané úlevy při umořujícím opisování nekonečných pramenů, pomáhaje mu rozepisovati Veleslavínův čtyřjazyčný slovník na lístky a vpravovati materiál tím získaný do Jungmannovy sbírky slov, potom pak sbíral z úst lidu slova a rčení a posílal Jungmannovi pro slovník".[16]) A ještě r. 1814 Jungmann mu připomíná: „Již jste mi dávno ničehož neposlal do slováře".[17])

R. 1820 vydal Kareš překlad spisu Bernarda Galury-ho „Cest stolu Páně". Vydání musilo předcházeti asi značně překážek, neboť již r. 1809 píše Jungmann Markovi: „Kareš usiluje, bych prošel jeho Galloru o svátosti oltářní".[18]) Překladatel sám připojuje předmluvu v Předslavicích r. 1811 a teprve o devět let později spis vyšel. Jak těžko dovedeme se dnes vžíti v tehdejší poměry, v nichž naši nejlepší lidé jen s těžkostmi a nepřízni se potkávali! „Někdy okolo r. 1813 počal v Praze vycházeti časopis Bohemia, který se postavil proti snahám křísitelů českých a

[15]) Jungmann na tyto listy odpovídá 14. dubna 1815 a 3. října 1822, viz pozn. [14]) str. 105 a 409. Za ochotné půjčení Karešových listů vzdávám upřímné díky p. řediteli bibliloteky Národního Musea univ. prof. Dr. Čeňku Zíbrtovi.

[16]) Viz pozn. [5]).

[17]) Viz pozn. [14]) str. 104.

[18]) Čas. č. M. 1881 str. 506.

ruch jejich srovnával se světlem dohořívajícího kahánku." Metternichovská censura byla pak od r. 1817 neslýchaně zostřena.[19])

R. 1823 byl dán veřejnosti druhý překlad Karešův (třetí zůstal neuveřejněn) „Knížečka o lásce" od hraběte ze Štolberku. Spisek zakončen jest Zpěvem labutím, z něhož tuto podávám malou ukázku:

Velebí tě jaro,
Velebí věčná
Lásko, tě též zima!
Chválu ti žvatlí
Rtíky nemluvňat,
Tvým paprskem
V srdci tuhém taje mráz starostí.
O, otče světla
Pravdy svatosvaté!
O, otče ohně
Lásky nebeské!
Sešli svého světla
Zář zápalnou
V srdce kmeta, jenž
Jednou ještě se
Osměluje sahat v harfu Sionskou.

Věčná lásko, pralásko, tobě, ba tobě
Se vyprýštili, vyvinuli, vyzářili
Nebesa, duše, duchové,
A v tvém věčném světle se sluní
A obživeni tvojim dechem žijí,
Neb ty život života jsi, ó Lásko!

Tvá chvála se rozléhá, ó Všemohoucí,
Nadvšemoudrý, vše milující,
V nebesích, v slunných bez čísla, zemích a měsících,
Tvými rozenci jest vesmír naplněn!
Na prášku zemi
Velebí tě, i on tvůj syn, člověk!
Neb i jej, obživený prach, dařils milostí,
Doň si vdechl život dechu svého,
Jejs utvořil dle obrazu svého.

(P. d.)

[19]) Chalupný: Jungmann str. 33.

Gab. Ronaj

Davidovy boje.

(C. d.)

II.

O má harfo, nepuknou tvé struny
majíce teď hanbou reka znítí?
Rez ať pokryje tu, jež se vznítí
k zajásání — a té písně runy,
jež teď výskne nebuď vzpomínáno.
Ztiš se, srdce, šípem bolu zkláno,
ustaň nyní u veselém tluku.
Bídný jazyk, který nyní zplesá
Raděj, pěvče, na ústa dej ruku.
Můžeš zpívat, hrdina jak klesá?

Hanone, ať zhynou tvoje voje!
Rablo, jež jsi tolik zla v svět sila,
kéž jsi nikdy světla nespatřila!
Israele voj již o zdi tvoje
drahnou dobu rozbíjí si čela,
ty k nim shlížíš zpupna, drza, směla,
a král zatím sladce doma dřímá
jako spit svojí velkou slávou.
Satan v srdci jeho žezlo třímá,
vládne tělem, duší, nohou, hlavou.

Po rozlehlé střeše svého hradu
spánkem odpolednim osvěžený
chodí král a tu zjev krásné ženy
zachytí zrak jeho, těla vnadu
celou mladuc y, jež stoupá k lázni:
Její krásou zmámen vládce blázni.
„Jaký chová květ sousedství naše?
Rcete, sluzi, rychle, komu voní?“
— ‚Žena hejtmana to Uriáše,
jehož meč u města Rably zvoní.‘

„Ženu přiveďte v hrad v této chvíli!
V tom dí vládci Hlas ze nitra vlídný:
‚Tak bys, králi, ničemný byl, bídný?
Ty, jenž bdíš máš, v bezpečí by byly
rodiny i statky těch, kdož lijí
krev svou za tě — ty bys sám ve zmíjí
podlosti se v hnízdo jejich vloudil
a tam ušlknul, kde to nejvíc zraní?
Jak by Bůh o tobě, vládče, soudil?
Nechť tě Jahvé od té zloby chrání!‘

Jehňátko na tučných pastvách Pána,
ty bys zbloudilo ve kraje suché,
žhavé, kamenité, mrtvé, hluché,
v zem, jež satanu je v panství dána?
Af šels kam šels, Hospodin tě chránil,
teď bys, králi, srdce jeho zranil?
Choval tě jak šíp ve svojem toulu,
teď bys luk svůj napjal proti němu?
Medem živil tě jak včelku v oulu,
teď bys naň dal žihadlu vstat zlému?

A zjev Boha vztýčí se mu v duši
otcovský a velké lásky plný. —
V králi již se lámou vášně vlny,
srdce tiší se a klidněj buší.
V tom, hle, ulicí jdou služi s ženou —
a zas vládci žilami se ženou
proudy vášně. — Sejde do ložnice,
a již žena proti němu stojí
lapená jak laňka mladá, líce
blednou jí, a zvednout zrak se bojí.

* * *

Když se východ v žhavé lázni koupá
z hradu krále vychází zas žena
v černý, hustý závoj zahalena,
nejistě a bázlivě tak stoupá. —
Slunce žárné nebes se blankytu
lije vlny tepla, proudy svitu,
král však z ložnice své nevychází.
„Co náš král?“ — dí sluhů sbor, a mání
oko výsměch hlásá. — „Co mu schází?“
a rty schlíplé jeví pohrdání.

„Co váš král?“ — se tážete, lstní braši? —
Mezi něj a vás stín jakýs lehl.
Hlas, jenž sílí v duši vládce, sžehl
k vám mu všecky mosty — k Uriáši
jen jej obrací, jenž po zákonu
může žádat svého krále skonu.
Strašný hlas ten Jahvé, který v blesku
dal svůj zákon na Sinajské skále,
a již nedá rozbíti svou desku
hněvu, ani lsti, ni moci krále.

Plyne den a plyne druhý, třetí,
každý jako černé mračno chmurný,
a hlas v nitru krále bouřný, zpurný,
jako hrom a blesk, když nocí letí.
A dnů po družině od Betsabé
přijde k vládci posel, aby chabé
naděje se vladař pustil zcela,
květ že vášně jistě ve plod zraje.
Ztrne král. · V tom myšlenka mu „stkvělá"
přinešena ďáblem z pekla kraje.

Kde se vzal, tu vzal se, Urjáš zjeví
se u krále. — Kypí vladař zlostí
nad Ráblou? Ach ne — On skvostně hostí
hejtmana, pak šle jej k ženě. — „Neví
nic" — mní král — „můj zločin nyní zhladí" —
Pomyslí ten žár mu hlavy chladí,
král si radostí mne ruce, jásá — —
Jak však strne druhého dne s rána,
když mu sluha s leskem v oku hlásá:
„Urje ložem byla hradní brána"

Druhý den se totéž opakuje,
Urjáš královým i zpitý vínem
mlží chot i těla svého stínem,
marně ničemné král plány kuje.
A sbor sluhů dí: „Hle, milí braši,
král chtěl parohy dát Uriáší.
O ta šelma svatá, padouch zbožný!"
A se sluhy celé město smíchem
ohýbá se: „Jak král velkomožný
Uriáše ctí, — však zmoudří hříchem!"

A král ví, že Bůh tím mluví smíchem,
cítí, že Hlas strašný, jenž se týčí
v duši jeho víc a víc, jej zničí.
Šípů svištěním zní nocí tichem
Hlas ten divý — jak se v srdce ryje!
„Hleď", jak podlost tvá se marně kryje,
marně mocnost pekel s tebou činna,
strouchnivělá léček síť již puká,
každé šalby rouška pavučina,
kterou hravě strhá moje ruka.

(P. d.)

Ant. Hrůza:

Omyl?

(Č. p.)

Krásná tvář Bohorodičky na hlavním oltáři uvítala je radostným úsměvem, když vcházejíce do kostela, schylovali se před ní na kolena. S jejich duší a srdcí jakoby byla zázrakem spadla tíha mnoha let. Jaré mládí, jehož tužeb a radostných vznětů byl kostel tento nejživějším a se neměnícím svědkem, ozvalo se radostnými připomínkami, když z kruchty rozezvučely se varhany a když všichni vděčností prochvěnými hlasy, doprovázeli celebrujícího kněze, mladšího svého druha, krásnou zdravici Mariánskou: „Zdrávas Maria, anděl Páně s nebe!...“

Po evangeliu obrátil se kněz k přítomným a hlasem, v němž marně snažil se utlumiti své radostné pohnutí, promluvil k nim:

„Vážení přátelé a drazí krajané! Je málo chvil v životě lidském, kdy člověk může mluviti o úplném štěstí, o čisté, radostné kráse života. Než když popatřím na Vás a připomenu si, proč jste se tu dnes sešli, nemám slov, abych všechnu svou radost vám mohl tlumočiti a zároveň vám blahopřáti k rozhodnutí vašemu. Jak je radostno pro člověka, může-li, vrátiv se po dlouhých letech domů, obejmouti své rodiče, zlíbati jejich staré dobré tváře, přituliti se oddaně k srdci mateřinu, požalovati jí nebo se pochlubiti úspěchem ze svého přičinění... V tomto smyslu nesplnila se bohužel touha žádného z vás... Na tomto světě není již těch drahých hlav, jež na vás vzpomínaly ať v práci neb v modlitbě, nemůžete se slzami vděčnosti zlíbati ruce, jež pro vás pracovaly, za vaše štěstí se v modlitbě k Bohu vzpínaly a vám při odchodu do světa žehnaly!

Předešli nás a my se za ně modlíme. Modlíme se za ně před oltářem Páně, když Boha prosíme, aby v neskonalém milosrdenství svém blažeností věčnou a svatým, zaslouženým pokojem odměnil každý jejich krok, každou myšlenku a starost, každou minutu, kterou probděli v péči o nás.

Vy, přátelé, kteří jste otcové rodin, nejsnadněji pochopíte, kolik úzkostí přetrpěla jejich srdce a co práce vykonaly jejich požehnané ruce.

Svatý Pavel praví: „Co máš, člověče, čeho bys byl nepřijal, a přijal-li jsi, proč chlubíš se, jako bys byl nepřijal?“ I oni by tak mohli zvolati k nám, neboť vše — ať zdraví těla, odvahu, statečnost, každou snahu, všechny tužby po krásnu a dobru, celý

náš život s jeho boji, radostmi i bolestmi, oni nám dali a byli jich původci.

Nezapomněli jste, přátelé drazí, přijít se sem za ně pomodlit! Sem do společného domova nás všech, k naší společné matce a k Matce Boží zároveň!

Nuže, přátelé — vítám vás! Vítám vás všechny pod touto klenbou svatyně! Odtud rozešly jste se před drahnými lety a na rtech všech vás chvěla se tenkráte tichá otázka: „Kam jdeme? Jaký bude život, do něhož vstupujeme?"

A oprávněně jste se tak ptali! Neboť, co je jedinec ve vřavě životních bojů, co je člověk se všemi dary ducha, se silou, jež dnes i svět by si troufala vychýliti z jeho dráhy a zítra leží v troskách jako vrak na rozbouřeném moři!? Vzpomeňte jen, kolik předků vašich shromažďovalo se v této velebné svatyni a kolik druhů vašich schází již ve vašich řadách!

„Jen z milosti Boží jsme, co jsme," musí člověk volati se svatým Pavlem! Ve všedním shonu života nesnadno se ť to však připomíná, ale přes to i v té nejpustší vřavě ozve se někdy vzpomínka na dětství, na jinošství, a hned jakoby kdos duši něžně pohladil. Kouzelná krása oněch dob rázem člověka upoutá a bezděky táže se pak mnohý: Co bylo příčinou té krásy a nejčistší radosti? A jme se hledati, pátrá, probírá se každým dnem a náhle si připomene:

„Ve chvíli, kdy jsem s druhy svými dlel v kostele u Matky Boží, tato krása a radost dýchala svou nejčistší vůni do mého srdce."

Kde však je její zdroj? Moji milí přátelé a krajané! Před chvílí zpívali jste píseň k Matce Boží, velebili jste ji jako hvězdu mořskou a já z této písně vyjímám k úvaze jen prosbu: „My k Tobě voláme, za milost žádáme!" Žádali jste ji za milost před dávnými lety, ještě jako jinoši, za milost pro vás modlili se k Ní od dávných věků všichni zdejší obyvatelé a tedy i vaši rodičové! Všichni Jí důvěřovali jako nejpečlivější matce, přesvědčili se, že dle slov jedné z nejstarších písní k Ní, ta Matka krásného milování žádného od sebe neodhání a že každý u ní milost našel! Milost ochrany, milost síly tělesné i duševní, milost sedmerých darů Ducha svatého, milost krásy, radosti, lásky k Ní, k Bohu i lidem a konečně i milost touhy po Jejím úsměvném pohledu, kterou živila ve vašich srdcích den ze dne, až neodolavše kouzlu této milosti, vrátili jste se k Jejímu prostému a přec tak vznešenému trůnu!

Neboť co jiného přišli jste sem viděti? Není tu nádhery katedrál, není tu obrazů od Rafaela, Skrety a Rubense, není tu soch od nejproslulejších umělců — pohleďte jen na prostotu našeho kostelíka — a přece, přátelé, čtu v srdcích vašich tak podivuhodnou a posvátnou radost, že neváhám se jí zbožně

pokloniti, jsa přesvědčen, že posvěcení její vyšlo z milostiplných rukou naší nejsvětější Panny a Matky Boží — Marie.

Jediné snad co rmoutí v této chvíli vaši duši, jest bolest že nuceni svým povoláním, musíte za krátko opustiti toto království, přeplněné atmosférou Její nebeské krásy a nejsvětějšího kouzla. Z tohoto tichého, útulného přístavu Jejích milostí vyplujete zas na moře života. Ale nemám obav o váš osud, ani o vás, Její rytíře, v jichž srdcích jest Ona vládkyní mírnou, sladkou a shovívavou. Jste Jejími dětmi, Jejími chráněnci — za svitu nebeské lásky z Jejích očí vydali jste se před dávnými lety na cestu životem, za stejně zářivého svitu, Jí, hvězdy jitřní a hvězdy mořské, bezpečni již Její svatou a mocnou ochranou, odejdete i dnes! O, jděte s požehnáním Jejím, uzavřete v srdcích svých milost Jejího nejsladšího přislíbení, že nezbloudí ten, kterýž Ji miluje vroucí, svatou a silnou láskou!

Dětem svým rcěte o tomto prameni nevyvážných milostí, voďte je k trůnu Jejímu, jako kdysi rodičové s vámi k němu přicházeli, stvořte v duších a srdcích jejich podmínky pro pochopení této nejkouzelnější krásy, naučte je téže úchvatné lásce k Ní, jaká si i srdce vaše podmanila svým neodolatelným půvabem a která vznik dává radostem, po jichž sladkostech marně baží ten, kdo odporuje státi se Jejím dítětem. Nezapomeňte na prostý Její hrad zde v útulném, posvátném zátiší svého drahého domova; i z daleka přicházejte k Ní svými dušemi, láskou k Ní posvěcenými vzpomínkami, a Ona, naše Paní vzácná, nejlibeznější a nejnádhernější Růže rajská, Hvězda všech bloudících a doufajících, nechť je vaší průvodkyní cestami života a nechť jednou, až ať kdekoli se zavrou oči Vaše k poslednímu sladkému odpočinku, svým, svatých milostí plným úsměvem přivítá vás u bran říší věčných! Amen!"

Dlouho po záduší mši svaté setrval ještě profesor Šebesta na kolenou. Od dávných let již neslyšel tak upřímných, něžnou láskou k Matce Boží posvěcených slov. Vlévala do jeho roztesknělé duše sladké utišení, zvedala ji výš nad hroudu zemskou, ba nad celý svět, naplněný malichernými boji, otvírajíce mu výhled do krajů nadzemské, nebeské krásy. Vracela ho zároveň do let nejčistšího jinošství, kdy jeho poesií domova zcitlivělá a nevlídností chudoby ubíjená duše svíjela se touhou po kráse vůbec. Nyní teprve po tolika bojích a utrpeních, po mnoha bolestných zkouškách chápal, jak bylo třeba všechné té bolestné průpravy k pochopení této krásy. Cesta k ní nemohla vésti pohodlím, stínem a spokojeností.

Tehdy, když dávala se mu tušiti ve sladkém rozlouženém zpěvu ptactva v rozkvetlých zahradách, neznal ještě tohoto zákona. Nebyly mu povědomy prvky, z nichž vyrůstala jako ze

zlatých mlžin s.tkaná, když obdivuje krásu Haničky, blížil se se slzami v očích a se srdcem ukrutnými bolestmi zhněteným k trůnu, s něhož vládla všem srdcím, křísíc v nich doutnající jiskry lásky ve vyšší a vyšší plameny.

Miluje a milovav Haničku, nemiloval jí jako ženu, nýbrž jako nositelku odlesku zbožňované krásy. Zázračným téměř způsobem byl z víru všednosti, z bídy svého prostředí předurčen k této touze po ní. Šel za ideálem svým klesaje i vítěze, ale pád jeho kdos neviditelný vždy podchytil, znovu k novým dálkám ukázal a k nim jíti téměř povelel. A cíle se neminul. Neboť dnešní chvíle, kdy poznal znova zdroje krásy a kdy lačná a vypráhlá jeho duše ssála z ní svěžest a kdy opájela se vůněmi mystických květů, stačila již, aby si přiznal, že se nemýlil, jako se dosud nikdo nemýlil, kdo tužbám svým dal posvěcení čistou snahou po vyšších cílech.

A zachvěl se téměř tajemnou hrůzou, když uvážil, co by z něho bývalo bylo, kdyby se byl zpronevěřil tomuto vyvolení Božímu, kdyby byl rozmrhal v zápasu o život tuto nesmrtelnou touhu po vyšších cílech. Pak by byl mohl říci: „Ano, zmýlil jsem se.“ A návrat by již nebyl možným!

Leč takto? Jak oslnivou krásou pyšnil se každý kvítek, jak jej uvítala blankytná obloha, když vyšel téměř poslední z přitlumeného šera chrámových zdí. Klidem dýchaly rovy tulící se ve stínu rozvoněných líp, stříbrnou bělí třpytily se zdi kostela, stezky vábily k procházce, slunce zářilo silou, rozhojňujíc krásu přírody i úrodu plodných, požehnáním oplývajících niv.

A jimi vinuly se bílé cesty k rozjasnělým dálkám, ony cesty, jež nejednou zkropil slzami ten, kdo se loučil s domovem a jejichž prach opět vděčně líbal, kdo se domů vracel s vědomím, že nezabloudil, dav se vésti Hvězdou Krásy.

A k těmto šťastným počítal se i profesor Jaroslav Šebesta.

Fr. H. Žundálek:

Mato Mesić.

Ke stoletým narozeninám.*)

Mato Mesič narodil se 19. února 1826 v Brodě na Savě z otce živnostníka. Studoval na gymnasiu v Požeze a Záhřebě. Po filosofských studiích byl poslán jako vynikající žák do Vídně do Pazmanea, aby studoval bohosloví. Věnoval se mu tak horlivě, že již jako bohoslovec ve IV. ročníku vykonal přísné zkoušky doktorátní z biblických věd a ze semitských jazyků.

Ve škole byl chorvatský jazyk jen prostředkem k naučení jazyku latinskému. Vyučovacím předmětem byl teprve od r. 1835/36, ale vyšší školské úřady jej zakázaly r. 1840. Mezi mládeží, která se sama vzdělávala v mateřském jazyce, byl i Mesič, který soukromně si zjednal znalost své rodné řeči. Podle příkladu svých druhů studoval i jiné slovanské jazyky. Naučil se česky, polsky i rusky tak, že mohl s úspěchem sledovati literární plody těchto národů. Ve Vídni stýkal se pilně se studenty jiných slovanských národů. V samém Pazmaneu byli mu milými druhy Slováci Martin Hattala a Čulen.

Roku 1848, jejž baron I. Helfert nazval „annus confusionis" (rokem zmatku), dokončil Mesič svoje studie a byl r. 1849 vysvěcen na kněze a poslán za kaplana do Božjakoviny.

Tehdy i v Chorvatsku byla zcela měněna školská soustava. R. 1850 byla zrušena záhřebská královská „academia scientiarum" (akademie věd), na níž byla konána studia filosofická po dokončení šestitřídního gymnasia a povýšena na právnickou fakultu o třech ročnících. Gymnasium šestitřídní bylo podle návrhu na úpravu rakouských gymnasií ze 6. září 1849 postupně přeměněno na gymnasium osmitřídní. K tomu konci bylo potřebí mladších učitelů a tak Mato Mesič byl od ledna 1851 jmenován zatímním učitelem dějepisu a zeměpisu na gymnasiu v Záhřebě.

A tento krok rozhodl zcela o jeho životní práci. S dovolením a podporou státní dal se zapsati v zimním pololetí jmenovaného roku na filosofickou fakultu ve Vídni a poslouchal vedle přednášek dějepisných i zeměpisných i přednášky staroslovenské prof. Františka Miklošiče. Aby se zdokonalil ve slovanských dějinách přestoupil do Prahy v letním pololetí r. 1851—52, kde docházel na přednášky Tomkovy z rakouských a českých dějin, na přednášky Fr. L. Čelakovského z jazyka a literatur slovanských a na přednášky Vocelovy ze starožitností a kulturních dějin.

*) Akademik Mato Mesić. Nekrolog. čitao ga u zavnoj sjednici jugoslavenske akademije znamosti i umjetnosti . . . pravi član dr. Fr. Rački. »Rad Jugoslavenske akademije znamosti umjetnosti«. U Zagreba 1879. str. 522—239.

Za zvláštní štěstí si pokládal, že si získal přátelství Pavla Josefa Šafaříka a že jej tento slavný učenec rád vídal ve svém domě. Šafařík vydal r. 1851 pouze ve 105 výtiscích slavné „Památky dřevního písemnictví Jihoslovanů" a r. 1852 dvě rozpravy s názvem „Pohled na pravěk hlaholského písemnictví". Tyto otázky zajímaly i Mesiče; Šafařík s ním rád o nich hovořival a použil i jeho styků s jeho krajany o jednotlivých zprávách.

„I u Mesiče tedy pozorujeme to, co se shledávalo u všech mladých Chorvatů, kteří se byli posvětili knize, že jim hlavně bylo na srdci a že hledali každé příležitosti, kterak by vstoupili v nejtěsnější styky s vynikajícími učenci slovanského světa, kterak by se poznali i s jazykem a s literaturou ostatního Slovanstva", vysvětluje Fr. Rački v citovaném nekrologu (str. 228—229). Kdož studovali v Čechách, družili se s Čechy, učili se českému jazyku a v Čechách viděli svou širší vlast, v českém národě svého bratra. Je známo, že se Mesič naučil i mluviti česky a že díla Šafaříkova, Tomkova, Vocelova atd., byla mu nejmilejší četbou.

Vykonání zkoušek učitelských z dějepisu a zeměpisu bylo hlavním účelem jeho pobytu v Praze. Dvě domáci práce jeho byly s pochvalou přijaty a za výborné byly prohlášeny i jeho kláusurní práce o českém letopisci Kosmovi a zeměpisný popis jihoslovanských zemí. S vyznamenáním vykonal pak ústní zkoušky z dějepisu a zeměpisu r. 1853.

Mato Mesič vyučoval na vyšším gymnasiu záhřebském pouze tři roky, neboť byl povýšen r. 1856 za mimořádného a r. 1859 za řádného profesora rakouských dějin na právní akademii záhřebské a svěřena mu i stolice církevního práva. Od r. 1871 do zrušení akademie r. 1874 byl jejím ředitelem. Toho roku byl jmenován řádným profesorem filosofické fakulty v Záhřebě pro chorvatské dějiny. Současně byl také zvolen rektorem university a v této hodnosti otevřel slavnostní řeči tuto vysokou školu, kterou započal slovy: „Veliký den, jejž dnes slaví veškeren chorvatský národ."

Mesič byl opravdovým přítelem mládeže svěřené a staral se horlivě o její duševní prospěch. Jeho druhové mohli poznati podle výrazu tváře, od jaké zkoušky přišel; byla-li zkouška výborná, byl vesel, byla-li nepříznivá, byl zarmoucen.

Těžké byly poměry na prvním chorvatském gymnasiu. Nebylo učebnic. Proto zemská vláda záhřebská vyzvala v květnu r. 1852 učitelský sbor záhřebského gymnasia, aby každý učitel sestavil nejdéle do konce prvého pololetí příštího školního roku učebnice oboru, kterému vyučuje. Tak Mato Mesič již jako kandidát profesury přeložil dějiny všeobecné pro nižší gymnasium. Jeho práce byla úspěšná, proto byl ministerstvem vyučování vyzván, aby přeložil do chorvatštiny českou učebnici Bellingerovu „Počátkové zeměpisu" a za rok na vyzvání téhož úřadu přeložil

Tomkovu knihu rakouských dějin pro střední školy. Svědčí tedy o neúmorné práci, že Mesič jako kandidát učitelství středoškolského upravil tři učebnice pro střední chorvatské školy.

Za své působnosti na gymnasiu účinně spolupůsobil při sestavování čítanky pro vyšší gymnasia. Ve věci úpravy čítanky vyžádal si na Šafaříkovi rady a ten mu odpověděl 11. února 1854: „Plán Váš strany předělání čítací knihy schvaluji docela.“ Mesič podával Šafaříkovi zprávu, jak pokračuje zpracování čítanky a dovolával se jeho rady o starých památkách. Tak se v Záhřebě za to mělo, že chorvatský rukopis Alexandreidy jest ze XIV. nebo dokonce ze XIII. století. Gaj jako majitel rukopisu považoval jej za ještě starší. Mesić opsal rukopis a nabidl opis i snímek Šafařikovi, který 14. května 1855 odpověděl: „Co o knize ke čtení píšete, velmi mne těšilo. Strany Alexandra u p. Gaje jen tolik Vám zpaměti psáti mohu, že mi ho jednou ukázal, když se s ním z Berlína vracel. Bylť na papíře a podle toho nemyslím, že by starší býti mohl než z konce XIV. aneb XV. století, a možné, že jest i ze XVI. století.; neboť nemaje rukopisu před očima, s jistotou tvrditi nemohu. Snímek tu nic nepomáhá, protož ani neposílejte. Že bych ho p. Gajovi za tak starý, jak on praví, byl vydal, není možné.“

Ani později, když přešel na právnickou akademii, nevyhýbal se práci ve prospěch školní literatury. Přeložil Fesslerovy církevní dějiny pro vyšší gymnasia a dodal tomuto překladu samostatné oddíly z církevních dějin slovanských národů. Takové oddíly vpravil Mesič i do svých dřívějších překladů, maje na mysli chorvatské žactvo.

Mesič spolupracoval i v čítánkách pro chorvatské školy obecné. Jeho přítel Jos. Jireček, když mu Mesič 3. října 1856 oznámil jmenování profesorem právnické akademie, vybízel jej, aby Mesič sestavil chorvatské dějiny ze všeobecného rakouského hlediska, které byly tehdy směrodatné.

Když si Mesič v dopise z 25. dubna 1855 Šafařikovi stěžoval, že pro práci v školských učebnicích má málo času na vědeckou práci, dal mu věhlasný učenec listem ze 14. května 1855 vzácnou útěchu: „Na ten čas zhotovení dobrých školních knih již veliká zásluha jest a základ stavení pro budoucnost....; všeho najednou dělati nelze, ježto každý čas své potřeby, snahy a cíle má; a všecko ve světě se mění. Jen když duch činný jest; přijde řada na to i ono.“

Tak se vyplnilo přání Mesičovi, že se mohl věnovati práci vědecké. R. 1854 vydal „Život sv. Cyrila a Metoděje“. Práce je psána po dojmech, které Mesić přinesl z Prahy, jmenovitě z okolí Šafařikova. Otázka počátku křesťanské vzdělanosti, počátku literatury u slovanských národů, započatá Kopitarem, na širším podkladu rozvedená Šafaříkem, zajímala počátkem padesátých let 19. století všechny probuzenější duchy slovanské. Mesič použil

tu panonských legend, které vydal Šafařík, aby podepřel důkladně svou práci na novém základě.

Chorvaté oslavili tisícletou památku sv. Cyrila a Methoděje mimo jiné přehlednými pracemi o jich životě, jež byly vydány r. 1863 s názvem: „Tisučnica“ (Tisícročí). Do tohoto sborníku přispěl i Mato Mesič tím, že vydal podle rukopisů hlaholských bohoslužeb těchto slovanských apoštolů, aby se vědělo, kterak chorvatská církev, v níž se užívalo staroslovanského jazyka s glagolicí, slavila někdy tyto prvé vzdělavatele slovanských národů.

Podobná národní oslava dala původ dílu „Život Nikoly Zrinského, sigetského hrdiny“, které na vyzvání Matice hrvatské Mesič, bývalý její předseda, sestavil r. 1866 k oslavě třistaleté památky hrdinské smrti Mikulášovy. K tomu konci použil první neznámých nebo nepoužitých pramenů; přílohy se 75 po prvé vydanými doklady o tomto díle zaručují Mesičovi trvalou památku.

To jsou práce příležitostné.

V letech padesátých minulého století ze všech spolků chorvatských největší práci vyvíjelo družstvo pro jihoslovanské dějiny a starožitnosti. Mesič byl zvolen do výboru jeho a vydal „Poljički statut“, jdoucí do r. 1400, a upravil jej podle šesti rukopisů, z nichž uveřejnil také všecky značnější rozdíly těchto rukopisů.

Druhou přísně vědeckou rozpravou Mesičovou jest dílo: „Chorvaté na konci XV. a na počátku XVI. věku“, též vydal v „Književniku“ r. 1864 a 1865. V této rozpravě Mesič popisuje zevrubně stav své vlasti od r. 1491 do 1516, t. j. do smrti krále Vladislava II. Použil v ní nejen dokladů tištěných, nýbrž i rukopisných.

Ve svých studiích o domácím dějepise pokračoval i dále a vydal tyto rozpravy v „Radu jugoslavenské akademije znanosti i umjetnosti“; „Banování Petra Berislaviče za krále Ludvíka II.“ (roč. II.); „Plémě Berislaviće“ (roč. VIII); „Krsto Frankopan v cizině“ (roč. XIII.); „Chorvaté po Berislavičovi do bitvy u Moháče“ (roč. XVIII. a XXI.). V nich nastínil obšírně dějiny své domoviny za Ludvíka II., takže celkem popsal dějiny chorvatské od r. 1491 do r. 1526, tedy znamenitou dobu 35 let. Jak důkladná je to práce, jest viděti z toho, že obsahuje celkem na 44 tištěných archů. Kromě toho vydal ještě četné rukopisné prameny, listiny a výňatky ze současných spisovatelů s 321 přílohami.

A to je hlavní Mesičova dějepisná studie. Podle ní může se posouditi, jak svědomitým dějepiscem byl Mesič. Těmito pracemi vstoupil Mesič na dějepisné území s pevným a uceleným plánem. Líčil události a osoby tak, jak je našel ve hodnověrných pramenech. Neučinil si napřed soudu o osobách a událostech, nýbrž jeho úsudek byl zcela výsledkem ze studovaných památek. Hleděl vytýčiti světlé body minulosti chorvatského národa, ale nezamlčel

ani stránek temných, chtěje dokázati tak, že dějiny mají býti učitelkou života.

Postavil si cíl pracovati dále v dějinách chorvatských v 16. století. Za tou příčinou bádal v archivech benátských, ve dvorském archivu vídeňském a v záhřebských archivech a knihovnách. Ale tehdy již nosil známku smrti, která mu vyrvala pero z ruky. Stalo se tak dne 5. prosince 1878. Velká účast na jeho pohřbu dne 8. prosince dokazovala, že zemřelý se těšil velké vážnosti a kterak se všude pociťovala ztráta, kterou utrpěl národ chorvatský a jeho vlast. Tato ztráta byla pociťována tím citelněji, poněvadž smrt uchopila svou oběť v době mužné, zralé k duševní práci a poněvadž v malém, ještě nerozvinutém národě lze těžko nahraditi ztrátu povstalou odchodem tak vynikajícího pracovníka na poli národních dějin.

František Leubner:

O Emauzích.

Vypravuje Toch Tkáče Odjinud v knížce nadepsané Lyrum larum non lyrissimum, jak tuto čteš.

Jest Praha stověžatá,
má slavné kostely,
s jich věží duní zvony
a slaví neděli.
Bych slyšel tento hlas,
já došel právě včas,
než zavírali brány,
a hledal Zlatý klas.

Tak zovou hostěnici
v ulici Spálené,
k níž dojdeš od Perštejna
po dlažbě kamenné;
hleď sobě pravice,
leč nedbej levice —
tam „k Ježíškovi“ zajdeš
až jindy, amice.

Klas, Zlatý klas mě hostil.
Co země urodí,
vše hbitě snesli na stůl,
až oku lahodí;
chmel kvasnou proměnou
i vláhu ječmennou
mně vršil hustou pěnou,
v níž ledem chlazenou.

Dnes po cestě byv dlouhé,
tam hověl jsem si rád,
vždyť slyším slovo moudré,
že nechtělo se spát.
Zní jméno Karlovo,
zas, opět, na novo,
i Emauzy kdos volal —
miň z nohou olovo!

Já vzpomněl náhle živě
těch sedmi toulavých,
jež ve Falci jsem potkal
jak vlastní hřích a smích.
Ti divy líčili,
co tady zažili,
když jednou táhli Prahou —
snad pravdu s omyly.

Co ku příkladu z Emauz
jich oči poznaly!
Což měli mžitky z jasna,
mih vlčích zákaly?
Prý rovna jezeru,
co chrámu po šeru
jich věčná lampa svítí,
dar Karlův klášteru.

Král český císař Karel
měl z jejich vlasti až
choť Annu, zvanou Mečkou,
ač nevím proč a zač.
Zda také u Klasu
zde sedlo ke kvasu
těch sedm hbitých Švábů,
teď ptám se v úžasu.

Ba, arciť, ano, ano,
mně jistí hospodář,
ač nelibě se chmuří
ta ducatá mu tvář.
Ba, straší ještě dnes
jich stíny v noci kdes . . .
Snad zůstali též dlužni?
Kam pláchli — hoň je běs!

Jsou Švábi v nemilosti,
toť jasně patrno;
leč já, Toch Tkáče krajan,
jdu pravdě na zrno.
Jak vypravuje svět
i Švábů dvé plus pět:
zda blízko velký klášter,
zván Emauz na pamět.

I bárciť, bárciť, bárciť,
šenk plný hlaholí,
a nedaleko, rovnou,
hned o roh, k podolí.
Lze zvědům pomoci:
Hleď spánek přemoci
a uslyšíš tam jitřní
hned ve dvě s půlnoci.

Dle živých svědků (mluvím
i uši nastavím)
jsou Emauzy prý manstýř
s dvou věží nadhlavím,
v něm kde kdo, konvrš, mnich,
dlí po hodiny tich,
ať pracuje, se modlí —
vše ticho kolem nich.

Však rafie co běží
po velkém orloji
a hodiny zní s věží,
buď den, noc v pokoji:
jak duní kladiv pád,
včas denně sedmkrát
sbor všech tam slavně zpívá —
i varhany slyš hrát!

Tam žije slavný mistr,
jenž věčně maluje,
jen o chlebě a vodě
ač denně stoluje.
Kdy zmírá z neduhů,
bratř volá o duhu;
jí sejde svatý Lukáš,
dá štětce soudruhu.

Sám do duhových barev
hrot štětce omočí,
jen lehkou mžičkou rosy
mu stříkne do očí;
mnich oči pozdvihne,
jich víčka ojihne,
již mallř po paměti
jas malbou vystihne.

Mnich jiný v slunce hleděl,
kdys doma, ještě mlád;
co viděl za ním, neděl,
jen slyš jej o tom hrát!
Jest mistr na vždy slep,
vous bílý, holou leb,
však hude nad anděla,
dí pověst bez pochleb.

Však o jiném co mnichu
jde světem divná zvěst
(já požehnal se v tichu:
sta lét on mrtev jest)
mně k věčné paměti
dnes nutno věděti,
bychť u kostela seděl
až k jitra početí!

(P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou.

(C. d.)

Znamenitý je palác Borghese. V Palazzo Chigi jsou úřadovny ministrpresidenta Mussoliniho. Výstavný jest:

Palazzo della Cancellaria (palác kanceláře papežské). Dle loggie dvůr vroubící vystavěl r. 1534 Ferrabosco letohrádek král. Anny v Praze. —

Četná náměstí zdobí fontány a obelisky. Tak na Piazza Barberini je fontána Tritonova na 4 delfinech. Na Piazza Colonna je sloup Marca Antonia ozdobený basreliefy.

Na Piazza di monte Citorio jest obelisk od císaře Augusta slunci zasvěcený. Na Piazza di Campidoglio je bronzová socha Marca Aurelia. Před Lateránem vidíme vysoký obelisk od císaře Constantia přivezený. Velkolepá fontána je na Piazza di Trevi.

Piazza di Termini zaujímá část sadů therm Dioclecianových, s fontánou, leží nedaleko ústředního nádraží (Stazione Termini).

Z ostatních pamětihodností uvádíme:

Galeria Borghese ve Villa Umberto I. V neděli volný vstup. Otevřeno od 10—12 a od 2—4.

Castel S. Angelo u Ponte Elio v neděli od 10—1 zdarma.

Museo dei Gessi na Via Marmorata 94.

Museo del Arma v Castel S. Angelo. V neděli zdarma od 10—1. Sbírka zbraní.

Sacra Grotta (Svatá jeskyně) u Vatikánu otevřena od 8—11 za vstupné 2 líry.

Museo Tassiano (Schody San Onofrio 5 c k Janikulu). V neděli zdarma od 9—12.

Museo S. Pancrazio (basilika sv. Petra). Každý den zdarma.

Museum Lateránské, zdarma poslední sobotu v měsíci od 10—1.

Museo Nazionale alle Terme di Diocleziano na Piazza dell' Esedra 13 v neděli a svátek zdarma od 10—1, 2—4 a v měsících letních od 4—6. Bohatá sbírka soch.

Museo Nazionale de villa Giulia na Via del' Arco oscuro.

Museo preistorico na Via del Collegio romano od 10—13 zdarma.

Pinacoteca (obrazárna) na Kapitolu od 10—1 zdarma.

Galleria nazionale d' arte antica na Via della Lungara 10 v neděli od 10—1 zdarma (umění starobylé).

Galleria nazionale d' arte moderna ve Valle Giulia zdarma v neděli od 10—1 a od 2—4 (umění moderní).

Antiquarium na Via San Gregorio od 10—1 zdarma.

Data tato vypsána jsou z Quida Monaci, ročníku 53, vydaného r. 1923, po němž jsem se hned po svém příjezdu do Říma pídil. Hlavní město Řím, jakož i velká jiná města italská nemají totiž žádného Adresáře, jako má na př. Paříž, Berlín, Vídeň, Praha, kde by byly adresy (indirizzi) všeho obyvatelstva. Zde je toliko průvodce obchodní, v němž jsou pouze uvedeny obchody, živnosti, průmysl, školy, kostely, církevní a státní úřady. Kniha tato zove se Quida Commerciale di Roma e provincia, industriale, statistica, administrativa e religiosa. Direttore Arturo Zapponini na Piazza Rondanini 33. —

Jak vidno, nepřehledná řada je znamenitostí, jež možno spatřiti v Římě. Vedle Říma antického činí na cizince hluboký dojem Řím moderní. Pomník Viktora Emanuele II., kolosálních rozměrů pod Kapitolem, jakož poslanecká sněmovna a justiční palác jsou stavby imposantní. Parlament na Monte Citorio se přistavoval. V posl. sněmovně je pouze jedna galerie. Vše je přepychově zřízeno. Vedle seznamu redigovaného kanceláří parlamentu, jsou dvě knížky (almanachy) vydány soukromými nakladateli „Gli eleti" (zvolení). Cena 8.50 a „535" (totiž poslanci). Cena 12 l. Sněmovna italská skládá se z 535 členů.

Senát je nádherná budova stará na Piazza Madama. Starobylá zařízení, v sále dvě galerie. Žurnalisté mají pěknou loži. V senátu jsou busty všech presidentů.

Dal jsem se provésti celým vnitřkem obou zákonodárných korporací a požádal jsem o alfabetický seznam poslanců z legislatury XXVI. sesse z r. 1921. (Elenchi alfabetici dei deputati e dei collegi elletorali.) Ze seznamu toho, vydaného gen. sekretariátem v tiskárně sněmovní vidíme, že presidentem byl advokát de Nicola. Vedle něho byli 4 místopředsedové, 8 tajemníků a dva kvestoři. Vláda skládala se z prešidenta komise permanentní; po čas trvání sessí byly: Komise pro volby, komise pro vnitřní zařízení sněmovny a dozorčí komise nad sněmovní knihovnou.

Dle politických stran bylo zvoleno dne 23. června 1921 poslanců agrárních 26, komunistů 13, liberálních demokratů 79, sociálních demokratů 63, fašistů 35, parlamentárních svobodných demokratů (parlamentare liberale democratico) 17, různých (misto) 29, nacionalistů 10, lidovců 106, socialistů 122, socialistů reformistů 25. Nejvíc poslanců bylo advokáty a to 233. Nejdéle poslancem od 13. periody je stát. ministr Cocco—Ortu.

Volí se v těchto volebních skupinách po 1 až 28 poslanců a to v Alexandrii, Ankoně, Aquile, Bari, Benevento, Bologni,

Brescii, Cagliari, Casertě, Catanii, Catanzaro, Corno, Cuneo, Florenci, Janově, Girgenti Lecce, Mantově, Miláně, Neapoli, Novaře, Padově, Palermě, Parmě, Perugii, Pise, Potenze, Římě, Salernu, Sieně, Turině, Udině, Benátkách a Veroně. Nově dobyté země zastoupeny jsou takto: Zader vysílá 1 deputovaného, Terst 4, Trento 7, Bolzano 4, Parenzo (Istrie) 6, Gorica 5. —

Senát v červenci 1923 měl 413 členů. Ze seznamu senátorů (Elenco nominativo ed alfabetico dei senatori del regno) vidno, že presídium skládá se takto: Presidentem je advokát Tittoni, 4 jsou místopředsedové, 6 tajemníků, 2 kvestoři.

V senátě zasedají knížata z rodu královského, majíci stáří 21 let Tomaso di Savoia, Emanuele Filiberto, Vittorio Emanuele, Luigi Amedeo, Amedeo Umberto, Aimone di Savoia-Aosta, Ferdinando, Filiberto, Adalberto di Savoia-Genova.

Členové senátu jsou jmenováni doživotně od krále, když dovršili 40 rok věku svého. Mohou se jimi státi mezi jinými arcibiskupové a biskupové státu, president poslanecké sněmovny, deputovaní, po třech legislaturách, aneb když 6 let vykonávali poslanecký mandát, ministři, státní sekretáři, vyslanci, mimořádní vyslanci po 3 letech, když konali tuto funkci, vysocí státní úředníci, generálové, kontraadmirálové po určitém počtu let, státní radové, členové akademie věd po sedmi letech jmenování, řádní členové vyšší rady vyučovací, dále mužové o vlast zasloužili a konečně osoby, které po tři léta platili 3 tisíce přímých daní. Neméně než 55 profesorů na universitách v Římě, Bologně, Padově, Turině, Neapoli, Pise, Parmě, Janově, Messině, Pavii, Catanii, dále jsou tu profesoři vyššího technického institutu v Miláně a král. institutu vys. studií ve Florenci.

Cizí jména mají senátoři: Bombig v Gorici, Bouvier, Chersich v Porečo, Ghiglianovich v Zadru, Grossich v Rjéce, Lustig ve Florenci, Martinez, Mayer narozený v Terstu, Pais nar. v Dalmacii, gen. Pelloux nar. v Savojsku, Pincherle, Perla, Rajna, Schanzer nar. ve Vidni, Schupfer, Wollemborg, Zippel, nar. v Trentu.

Členem senátu je slavný vojevůdce gen. Cadorna, rodák z Pallanzy na jezeře Lago Maggiore. Zde mu postaven pomník.

Nově dobyté země zastupují: Salata nar. v Istrii, Dr. Pitaco nar. v Piranu, Dr. Piccoli v Rovigna, bar. Malfatti v Roveredo, Dr. Hortis v Terstu, adv. Conci nar. v Molaro (Trento), adv. Bennati v Capodistrii a adv. Barzilai nar. v Terstu. Ze senátorů nejmladší je Tacconi nar. v Splitě r. 1880. Nejstarší jsou prof. Cardarelli nar. 1832 a prof. Schupfer nar. 1833.

(P. d.)

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(Č. d.)

Prček pletl ze žíně pásy pro panušky. Práce piplavá, již málo ubývá. A z nejlepšího jej vytrhl Šavrda. Lekl se. Jakoby ho byl nožem bodl. Vzpomněl si na přísahu v lesu, a na hrozby, zradí-li čeho světu.

„Tys vyčíhal Adamníky v lesu?“

„Já?! A kdo to říká?“

„Tedy tvoje žena?“

„Nevím, nebyla tam nikdy.“

„Tys obžaloval Rába, že je hlavou pikhartů.“

„Ne — ne! Já ne. Snad Šalomún žid. Ten všecko ví, kde se co pohne. Ten mluvil s oficiálem o něčem, a sem do lesů chodí.“

„Dobrá, pošleme pro něho.“

„Miloučký rychtáři, Šálek není doma. Toulá se až kdesi kolem Přerova, po konopích. Kupuje mnoho konopí pro tkáče a provazníky, a Bůh ví, kdy se vrátí. Škoda, že knězek Volfram jel také pryč. Říkal, že pojede do Rakodav u Tovačova, ohlédnout dvorec, který patří kostelu svatých Petra a Pavla, a vrátí se kdysi po Všech Svatých. To je všecko židem, ten má všady nos.“

„A ty také“ — dí nevrle Šavrda. „Nevzpírej se a běž, a pověz, co víš!“

Nádvorník ztrnul, jak hromem omráčen. Takto s ním hospodář ještě nikdy nemluvil. S vysoka, pánovitě, tvrdě! Jakoby všecky hříchy jeho položil soudci na mísu, a řekl mu: „Okus je, a otrav se jimi!“ V jeho pohledu hořela vražda na nebožci vojíři, a čekal, že ji vysloví. V těch pichlavých očích plála jeho zrada, a hříšník se chvěl, že zavolají: Zval jsi Žižku na biskupa, na Holomúc, na Litovel, na všecky Němce a katolíky! A ústa stažená sotva že udržela zlořečení:

„Jidáši, Němcům jsi dohodil kata a Němce posíláš, aby potřeštěné Hanačíky spálili v lesích — —!“

A bez hlesu, pokořen přede dráby, poklonil se rychtáři: „Člověk se bojí mluvit. Lidé jsou mstiví. Což ze mě bude? Ale — chceš-li je dopadnouti, musíš na ně v noci. Ale s touhle hrstkou vojáčků? To vám bude horko!“

„Je jich tam mnoho?“

„Pravda, že je. A právě na dnešek se svolává kdekdo.“

„Jak to víš?“

„Ráb posílal přede dnem hubkaře po všech údech. Nesl jsem mu vzkaz od Šalomúna skrze dluhy — a tak jsem náhodou všecko vyslechl.“

„Co jsi vyslechl ještě?“

„Že každý se má dostaviti, muži, ženy, děvy a každý si má donésti žílu, bič nebo těžký řemen, nebo provaz.“

„A nač?“

„Kdož je ví? Snad chtějí do dědin na pokojné lidi, aby se spojili s nimi. Také včera prý byli pohromadě a měli slavnost noční. Ženy, co byly na roždí až u Ohnic, vyprávěly, že po poledni potkaly v březině plebana Vacka ze Slatěnic s patriarchou Sborkem —.“

„Kdo je to?“

„Kmet z Hněvotína. Ten prý je nejchytřejší mezi nimi a báby jej viděly s plebanem již vícekrát. Ten i knězka pokazí, a strhne do tenat. Ten si od Rába nenechá poroučet.“

„Není možno, že by kněz Vacek, otec Chlumský přece, se dal chámovi svésti?! Tak nábožný kněz, který do našich kostelů obětuje kdejaký groš, co mu zbude — co říkáš ty Šavrdo?“

„Co jsem říkal prve. Je v tom mnoho klevet, mnoho pohádek, a nejvíce — msty. Kněz Václav je nádoba výborné pobožnosti.“

„Je mlád a má rád zástupy. Bedřich ze Strážnice a Tomáš z Vizovic byli také pobožní, a měli v klášteře na Velehradě ráj. Ale, není dobře člověku, je-li sám. Slověnky je z ráje vytáhly, a tolik hrůzy, krve a požárů z toho! A myslíte, že naše Evičky jsou lepší? Já jen pravím — škoda plebana Vacka. Krk dám za to, že mezi nimi byl! A až se počne šťourat, ukáže se ještě ledaco. Člověk by ani neřekl!“

„Ty — ty, do toho již ani prstů nestrkej, aby nešťourali do tebe! Mohli by pak ledaco vyšťourat — —.“

„Nevím co?! Ráb šťáral a hrabal — koho prý jsem za Křepelkou do břehu zakopal — a vykopal s hubkaři našeho kozla! Od té doby se mu svět směje — a bojí se mě. Kozel si zlomil nohu, byl stár, co s ním? A dobří lidé se domnívali, že jsme zabili vojíře a zakopali. To jsou ty pohádky a klevety. A vojíř běhá s Tábory po Praze. Mám ho jít chytat, abych lidem huby zavřel? Stáli by mně za to! Až mě Šavrdo nebudeš na dvoře chtít — řekni, stěhuj se a nebudu zavazet. Časem budu mít lepší hospodu, než ty.“

„Nebylo by mně po tobě teskno, ale nevyháním tě.“

„To vím. Ty jsi dobrák a poctivec, ale Ráb tě navádí a vidím, že mne bodáš očima. Ještě jsi nám neublížil a my tobě také ne. A co máš z Rába? Tu křídu na trámě, jeho zapsané dluhy. Je po žních. Zaplatil ti čeho?“

„Musel platiti židovi.“

„Na tebe ničeho nezbude. A jak platil mně, čeho potřeval? Jak žebrákovi almužnu. A to jsem musel moci vymáhat. Takoví zemani prohýří kopy za den — a řemeslníkovi dluží. Hanba pchy! A pak ještě svádějí lotroviny na člověka, aby

mlčel a neupomínal. Tak jsme se s Rábem rozešli a tak se rozejdete též."

„Doufám, že ne. Já mu věřím — ale tobě — ne."

„Ty se mýliš. Štvou tě! Škoda tě!"

„I ty se mýliš, vzpomínaje ve zlém Slatěnského plebana. Kdekoho obviniš z pikhartství, kdo s tebou nepřade. Naposledy i mne, mou ženu a dceru, že je zde trpím u korbele. Mám snad za to hřích, že se u nás pocestný zastaví, a občerství se? Není hospoda pro všechny? Odkud to zde rychtář má, že prý se u nás kacířská havěť schází?"

„Aha tak! Buď ty nebo tvá žena žalovala to oficiálovi."

„Toto! Jestli že by kat byl něco prořekl? Kdož ho ví?!"

„Kdo mluvil s katem, ne-li ty? Tvá žena v městě ani nebyla."

„Svědčím před jeho milostí rychtářem, že o žádných kacířských schůzkách na Kandyji nevím, a pozdvihuji dva prsty k nebi."

„To jsi měl říci u oficiála, nebyl bych musel po půlnoci vstávat a lidi bouřit. A nemluvit všady jinak. Ale — ty jsi Hanák, a Hanáci jsou za našich časů zkaženi a nejlépe je upálit. Sehnat do lesa a za živa spálit."

„Rychtáři — jsem také Hanák, i má dcera se ženou. A mluvíš-li takhle, nemám s tebou dále ničeho. A tahle slova odvoláš!"

„Až budu chtít."

„I magdeburské právo dí, že před zákonem jsou si všichni občané rovni, všichni mají právo na uznání — a na čest veřejnou. Uvidíme, má-li Němec takovou ošklivost před Moravcem a před Čechem, že by si přál, aby je zahladil potopou, nebo požárem. Já tě poženu před právo."

„Tebe se má řeč netýká!"

„Nás všech se týká, a musíme se sraziti. Nyní chápu, proč v Čechách opouští kmet stodolu, a vrhá se cepem na vojska Zikmundova. Mluvil-li tam Němec tak zpupně, jak ty — musí z Čech ven. Tam je hospodářem Čech, Němec je — došlíkem. A na Moravě Moravec je majitelem země — a Němec hostem. To si pamatuj. Před právem magdeburským v Holomúci vám to všem připomenu."

„Opakuji podruhé, že o tobě jsem nemluvil, ale o zkažených Hanácích, kteří nám veliké potíže svým škorpením působí."

„Vy je sami proti sobě popichujete, aby se hádali a stíhali," di Prček. „To je vaše dílo. Náš lid to již poznává."

„Kdyby ne Němce, neužívíte se — a ukoušete se. Tak — a dost! A sebeř se, a veď mne s dráby do lesů — —!"

Prček vyběhl do sínce a třásl se hněvem. Za ním Grelica, přirazliv za sebou dvéře, div že dřevěná klika neodletěla a

bublaje, vskočil na koně. Drábi netrpěliví seděli pod velikými ořechy, s nichž pršelo rezavé listí. Vyskočili, popadli zbraň a cválali za rychtářem. Včele Prček s holou hlavou v kožené zástěře — a zabočili k božímuce, kudy se chodí k Ohnicím. Tam již Prčková strojila chvojím kříž a sošky ve výklencích na přivítanou poutníkům a ohledši se, lekla se a povídá: „Zácho, co se stalo?“

„Neptej se, odsekl a šel. Grelica byl vlídnější. Usmál se a pravil:

„Nač to strojiš?“

„Heno — pane rychtáři, půjdou tudy dnes poutníčci ke Všem Svatým do města, a zde se modlívají a snídají. A tak jim to vždycky trochu nastrojím, aby na mne pamatovali.“

„A odkud chodí poutníci?“

„Jejá, až od Konice a z dědin v okolí. A na zítřek prý půjde mnoho lidu. Všecko tam chce býti již na noc a modlit se svaté kumplety, s novým proboštem. Toho má všecko tuze rádo.“

„Aha, probošta Vavřika! Toho Táboři vyhnali z Lanškrona.“

„Tak, tak! A všecky bratry klášterní ubili, je-li to pravda. A kam — to — pane pospícháš s Prčkem?“

„Chytáme Pikharty.“

„Ti se scházejí nejvíce v noci. Jen dopadnout hlaváče a posly. A ty dva hubkaře! Ti jsou z Čech a prodávají s hubkou — i kacířství.“

„Slyším. A nevíš o nich?“

„Nevím. Jsou prý dnes ve světě.“

„Škoda řeči, nevíš-li o nich“ — vece rychtář, a pobídl konika do běhu. Teta se dívala za ním, a vrtalo ji v hlavě, co zase svádí její nepokojný muž, jenž je sám úskok a samo tajemství a ničeho jí nepoví.

A ze dveří na Kandyji ji pozoroval Šavrda se ženou a dcerou, hledě zlostně za rychtářem, jenž se pomalu s lidem tratil v osyčí nad vysokým břehem: „A — co se budeš zlobit“ — domlouvala hospodská. „Ten by ti stál za to! Nevyspal se, a je napit. Ten člověk pije jako duha. A s tím ještě nikdo po zlém ničeho nepořídil. Nač se s ním hádat?“

„Nač?! Tak člověka potupit?“

„Však ti říkal, že se tebe řeč netýká.“

„Je Hanák pes? Nebo — je morovou slamou z choryně kde choří leží, že se má upálit? Udáví mor chorého. Zakopou ho a slámu po něm spálí. To je mu Hanák! Takový přindiš! Ale já mu povím!“

„Nic mu nepovíš! Jsi jak sláma. Je z ní velký oheň, ale hned je po něm. Znám tě. S rychtářem se škorpit nebudeš. Já chci pokoj.“

„Nechat ho bez pokuty, ať se mně vysměje?“

„Nech se ho smát. Nemáš se unáhlit. Ty jsi prchlík, a rychtář je náhlík. Máš mlčet. Nevíš, nebudeš-li ho potřebovat.“

„Tatíčku“ — prosila dcera — „proti Prčkovi ti může být dobrý.“

„Ale proti Prčkové nebude. Hleďte, hleďte! S takou tlachnou dá se do řeči! Heno, že je Němka!“

„A nestarej se o ni, ani o něho a pojď domů. Kdybych viděla, že se hněváš, zůstala bych raději doma. Co je po pouti s hněvem?“

„A já také, tatíčku. Nechej rychtáře — a vrátí-li se, zavdej mu.“

„To jsi měl hned udělat. Byl napit, ale ten snese něco! A má to rád. Vrátí-li se, nachystám mu sama stopku jallovčinky. Ta jej utiší. Aha, naše jalovčinka! Na celém světě jí nemají! Neříká to celý Holomúc?“

„Je pravda. Umíš ji vařit!“

„Škopík by jí chlápek vystřebal, kdyby ji zmohl. Ale, bylo by ji škoda! A tak, pojď ke snídani a nehleď na Prčkovou.“

„A půjdete na tu pouť spolu?“

„A — ty nechceš, aby šla s námi?“

„Naposledy — proč ne? Běžte spolu. Jste z jednoho domu. Co by řekli lidé? A — když by na ni čekal Jašek, vyhněte.“

„To se ví“ — řekla dcera. „Nechci běšíka vidět.“

Rychtář sjezdil lesy až za Skalov, za Hněvotín, pak se dal zpátky až k Drahanovicím a k Slatěnicím, a nenašel ničeho. Prček chodil, jak slepý, vodě jej po místech, kde ani žádného ohniska nebylo, ani známky po nočních rejdech. Cestou potkávali nábožné tety s páteříčkami a žaltářem pod paždí, místy orali kmeti na poli a hulákali na potah, až se hlas v lesy odrážel, hlahole ozvěnou.

(P. d.)

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Slovinsko. Dr. Ivan Přijatelj padesátník. Universitní profesor dr. Ivan Prijatelj slavil 23. prosince 1925 padesátý rok svého bohatého života Narodil se 23 prosince 1875 ve Vinicích u Sodražice. Jako podnikavý žák se věnoval zvláště studiu slovanských jazyků, mnoho cestoval a poznal dobře Rusko. Stal se nejlepším slovanským literárním essayistou a kulturním dějepiscem. Působil na vynikajících místech v cizině, až r. 1919 přišel do Lublaně a byl mezi budovateli vědeckých a mravních základů lublaňské university. Literární dílo jeho vzbuzuje svým rozsahem podiv a je skoro nepřehledné. Spolupracoval od mladých let dodnes skoro u všech slovinských, mnoha slovanských i cizích časopisů a sborníků. Již jako vysokoškolák vydal „Písně a romance Josipa Murna-Alexandrova a napsal pro ně přehledný úvod o moderní lyrice, upravil ve dvojím vydání Čítanku Aškercovu, převzal po dr. Vladimíru Levcovi úpravu Sebraných spisů Janka Kersnika a napsal obšírnou monografii „Janko Kersnik a jeho doba", která patří k nejlepším slovinským kulturním dějinám; dále se uvázal v novou úpravu Jurčičových a Tavčarových spisů, které jsou cenné široce založenými literárními úvody a odbornými poznámkami. Vydal též Antologii Stritarovu. V „Duševních profilech našich obroditelů" podal cennou studii ze slovinských literárních dějin. Obíral se i studiem ruské literatury a napsal spis: „Ideoví předchůdcové a zakladatelé ruského realismu". Přeložil z ruštiny „Eugena Oněgina" od Puškina a „Revisora" od Gogola. Mimo to napsal hojně článků o ruské literatuře. Dílo jubilantovo jest uznáváno i u ostatních slovanských národů. Přejeme oslavenci, aby v nové padesátce svého života mohl dále úspěšně pracovati k rozvoji literatury slovinské.

Gorišká Mohorjeva družba byla založena pro Přimoří podle vzoru „Družby svetega Mohorja" k vydávání dobrých lidových knih, poněvadž italská vláda nepřipouští rozšiřování slovinských knih vydaných v Jugoslavii. Pro rok 1925 čítala tato družba 19.000 členů. Spolek vydal pro ně čtyři knihy. „Koledar" (Kalendář) upravil Venceslav Belè; je v něm hojně poučení a zábavy. Druhou knihou je slavný román Bertrandův „Sanguis martyrum" (Krev mučedníků), jejž přeložil Rejc Dr. Janko Kralj vydal „Sociální čítanku", do níž přispěli nejznamenitější spisovatelé sociální. Tato kniha jest velmi dobrou pomůckou k politické výchově Slovinců v Italii. Čtvrtým spisem jest Jakličova populární povídka „Nevěsta z Korinje", která vyšla před tím v měsíčníku lublaňském „Dom in svet" (Dům a svět). To jest jistě pěkný úspěch na dvě léta trvání tohoto spolku.

Rusko. Děti bez domova v Rusku. Vážnou starost působí sovětům mnoho sirot bez domova, které se toulají po širém Rusku. V Moskvě odhadují jejich počet na 9000, v severním Kavkazu 69.000. Všech takových dětí je na 300.000. Většinou pozbyly tyto děti rodičů v občanských válkách a následkem epidemií. Jsou zkaženy tělesně i duševně, staly se pravými tuláky a jejich tuláckého ducha není už možno vymýtiti. Sbírají se v tlupách za vedení nejsilnějšího, žebrají a kradou. Jsou oddáni většinou různým hříchům a neřestem; kokainistů jest mezi nimi málo. V četných případech provádějí násilí nejhoršího druhu. Nebude-li proti tomuto zlu podniknuto nic vážného, stanou se všecky takové děti nepolepšitelnými zločinci. Jest těžko je napraviti. V útulcích obyčejně poruší všecku kázeň. Vláda očekává ještě nejvíce úspěchů od toho, odevzdá-li je jednotlivým rolnickým rodinám. Každý rolník, který by chtěl vzíti k sobě takové dítě, dostane něco polí a peněz.

Divadelní censura v Rusku. Úřad, který v sovětském Rusku určuje dramatická a operní díla, která mohou býti předváděna, vydal nedávno seznam dramat a oper, které jsou zakázány na ruských jevištích.

Zmíněná censura odůvodnila svůj postup různými důvody. Několik Wagnerových oper bylo zakázáno, že prý jsou to mystická díla. Schillerova „Maria Stuartovna" byla zavržena pro náboženské a monarchistické myšlenky. Dále škrtla censura několik výjevů z „Oněgina", poněvadž líčily idyllický poměr mezi statkáři a rolníky. V ruských časopisech zesměšnil národohospodářský spisovatel Larin tato nařízení a dodal, že je hanba, klasická a geniální díla zakazovati nemístnou censurou. Co by řekl Lenin, kdyby věděl, že jsou ohrožena díla Dostojevského a Puškina. — Tato ostrá kritika dosáhla dosti značného úspěchu. Zdá se, že seznam zakázaných oper a dramat bude zkrácen. Divadelní představení ruských klasických divadel, „Uměleckého divadla" a „Malého divadla" byla ruskou revolucí málo dotčena S několika výminkami hrají se všecka důležitější dramatická díla. Velká ztráta však byla ruským divadlům nastala částečným zákazem představení „Bratří Karamazových". Návštěvníky ruských divadel nejsou obyčejní dělníci nebo rolníci, nýbrž polovičatě vzdělaní komunisté, kteří považují vše to, co vyšlo z doby před revolucí, za nepřiměřené dnešní době. Obyčejný lid však má rád představení, ve kterých vystupují králové, princezny a víly.

Ambulantní knihovny. Důležitou otázkou knihkupeckou jest, kterak rozšířiti knihy na venkově. Rusko je v té příčině zvláště činné. Automobily s četnými sbírkami knih vozí ode vsi ke vsi a s poměrným úspěchem šíří knihy mezi lidem, většinou za účelem rozšíření komunistických myšlenek. Ani ve Francii a v Americe není ta věc neznáma. V Německu již dlouho se mluví o tom, aby u D vlaků a u vlaků expresních zavedli zvláštní vagony s knihami a časopisy. Spojené státy severoamerické je již mají; Rusko též, ač nejsou tam tak dokonalé. Je známo, že člověk necítí málokde takové potřeby čísti jako na cestách. Proto ve vlaku kniha se nejlépe hodí.

Ruská revoluční literatura. J'ří Weil vydal r. 1924 ve „Chvilkách" spisek „Ruská revoluční literatura". Podati dnes definitivní úsudek o současné literatuře ruské jest velmi nesnadné. Poměry literární se vyvíjejí a jest obava, že posouzení nových ruských proudů literárních nebude nestranné. Sovětská kritika zavrhuje ruský literární realismus, jenž prý docela poklesl za ruské revoluce. Upadl vlastně již dříve, revoluce jej jen dobila. Podle Weila rozmohl se v literatuře ruské symbolismus, rozkvetl i futurismus, který vznikl kolem r. 1910. Současné písemnictví ruské jest odchylné od směrů literatur západních. Ale již dnes možno se vší určitostí tvrditi, že bolševická poesie má málo uměleckých hodnot; co je v ruském básnictví nového a nadějného, vzniklo z občanských stran.

Italie. Rozsah salesiánského kulturního díla. Dne 11. listopadu 1925 minulo sto let, když don Bosco poslal první své misionáře do dálné Ameriky, do Patagonie. Bylo jich šest a čtyři bratří. A v 50 letech následovalo je přes dva tisíce jiných. Nyní mají jeho žáci již na celém světě své ústavy. Patagonii, která byla dříve jen stepí, povznesli na kulturní zemi. Símě, které zaséval don Bosco, padlo na úrodnou půdu a vydalo tisíceré ovoce. Ve všech svých ústavech oslavili památku prvních misionářů slavným způsobem. Největší slavnost byla konána v Turině, kde se shromáždili všichni don Boscovi církevní hodnostáři, v čele jejich byl kardinál Cagliero. Italskou královskou rodinu zastupoval následník trůnu Umberto, princezna Leticia a Adéla. Účastnili se jí i zástupcové italské vlády. Zvláště velkým počtem byla zastoupena šlechta. Slavnostním řečníkem byl kardinál Maffi, který v řeči více než hodinu trvající poukázal na nepatrné začátky a na ohromné rozšíření salesianské družiny.

Palestina. Objevení Agripovy zdi a poloha božího hrobu. Velkou pozornost vzbudilo v poslední době objevení Agripovy zdi v Jerusalemě. Stalo se tak náhodou. Jistý mohamedán začal v květnu 1925 stavěti dům v Jerusalemě. Když proň kopal základy, dokopal se mo-

saikového chodníku. Jerusalemští archeologové přirozeně přijali tento objev s velikou pílí. Další úřední vykopávky za vedení dr. L. Mabera a E. L. Sukenika objevily slavnou Agripovu zeď na prostoru 200 m dlouhém. Následek tohoto objevu byly dvě otázky, prvá, je-li objevená zeď opravdu Agripova, a druhá, je-li Agripova, co je s dosavadním rozdělením svatých míst v Jerusalemě, zvláště pak ještě vzhledem k božímu hrobu. Na první otázku odpovídá většina palestinských archeologů, že to je opravdu Agripova zeď. Mimo to nově objevená zeď se úplně shoduje se zdí, kterou popisuje Josef Flavius v knize „O válce židovské". Ti pak, kteří odporují domněnce, že je to zeď Agrippova, uvádějí na důkaz tvrzení, že důkladné zkoumání ukazuje na stavbu, která byla postavena s velkou rychlostí. To však odporuje zdi, která jest určena k obraně, poněvadž taková zeď by se stavěla pomalu a za dovedného řízení. Tato výtka však nemá platnosti, když pomyslíme, že Agripa byl nucen k rychlé stavbě, poněvadž se bál Římanů, kteří odporovali všem jeho návrhům. Jiní myslili, že Římané postavili tuto zeď, když obsadili město; avšak poloha sloupů ukazuje, že jsou určeny k obraně a nikoli k útoku. Na základě tohoto objevu tvrdili někteří učenci, že dosavadní rozdělení svatých míst v Jerusalemě, zvláště božího hrobu, jest nesprávná.

Dr. Albright zamítá tento názor a dokazuje, že nově objevená zeď nemá co činiti s polohou svatých míst. To objasňují dějepisné zprávy a místopis sám, na němž se zakládá toto mínění. Josef Flavius popisuje tři zdi na severu Jerusalema. Dvě postavil Herodes, a to jednu u Davidovy silnice k Jofské bráně proti plotu dell' Harama, a druhou, která spojovala kout severozápadně od hradu Antoniova k severovýchodnímu koutu Harama. Obě tyto zdi byly již za času Kristova a jeho ukřižování a pohřbení bylo provedeno mimo tyto zdi. Třetí zeď začal stavěti Herodes Agripa okolo roku 40–44 po Kristu proti Římanům. Nynější severní zeď jest již čtvrtá a pozdější, která nemá nic společného s prvními třemi zdmi. Avšak poněvadž někteří myslili, že tato čtvrtá zeď je táž jako druhá, je proto jasno, že by potom tradiční poloha božího hrobu byla nesprávná, poněvadž by byla ve zdech, nikoli mimo zdi, jak to dovozuje evangelium. Než všecky tyto domněnky jsou zavrženy archeology, kteří dovozují, že nynější severní zeď pochází z časů Hadrianových a že jest úplně odloučena od prvních tří zdí. Poněvadž je poloha druhé zdi na čáře Schickově jižně od božího hrobu dosvědčena již Josefem Flavlem, proto nemá smyslu žádná domněnka, která pomýšlí na možnost změny místopisu božího hrobu a Kalvarie.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Když přišla na svět láska. Přerov 1925. Na poslední stránce jmenován spisovatel knihy: Fra Donatus Pfannmüller, O. F. M. Přeložily a vydaly sestry Nep. Početí P. Marie v Přerově, Šířava 7. — Výroky z Písma sv. podle Hejčla a Sýkory. — Vytiskla arcibiskupská knih- a kamenotiskárna v Olomouci. — Cena 20 Kč 60 h. — Spis má 234 stran.

Život Ježíše Krista byl vždy milou četbou pro každého vzdělance, jsa mocným zdrojem osvěty, blaha i síly. Odtud plynula i vážnost k svatým Evangeliím i horlivá četba v nich. Aby však rozvinut jednotný obraz života Páně, upraveny t. zv. harmonie evangelií. Byl to velikolepý akord synoptiků s duchovním evangeliem v oktávě. A přece ani tak nebyl vylíčen život Páně úplně; „neboť mnoho jiných divů činil Ježíš před svými učeníky, kteréž nejsou psány v knize této". (Jan 20, 30.) Tyto jiné věci zů-

staly v ústním podání, odkudž přešly v nejeden apokryf. Z těchto zdrojů bylo čerpati i spisovateli knihy: Když přišla na svět láska. Jest tudíž litovati, že neuvádí pramenů pro události, o nichž Písmo svaté se nezmiňuje. Není ovšem ani Písmo svaté citováno, pouhý poukaz překladatelek na „Hejčla a Sýkoru" nedostačí.

Ze života Ježíše Krista vykreslil spisovatel osm obrazů, aby láska oblažila čtenáře: Jest to: 1. svatá noc, 2. v domě svého otce, 3. syn tesařův, 4. divotvůrce a učitel, 5. dva přátelé, 6. závět, 7. dokonáno jest a 8. aleluja!

1. Na obraze prvém zříme Sanhu, manželku Henochovu, která mile vítá Mirjam, jako věrnou přítelkyni z dob dávných, kteréž prožila s ostatními pannami v blízkosti svatyně jerusalemské. Chudě hostí Marii Pannu a sv. Josefa. Po té Eleazar uvádí hosty do jeskyně Achazovy. Zde Láska věčná přišla na svět a uctěna dobrými pastýři. Dobrota Sanhina odměněna tím, že „čočky bylo do půl hrnce" a jakosti výborné. (Str. 17.)

2. Když v dům svého otce spěchá s rodiči dvanáctiletý Ježíš, nocleh připravil svaté rodině Josafat, prazvláštním snem byv k tomu od Boha vyzván. (Str. 35.) Ve chrámě sedával Pán u nohou zákona učitele, jenž slul Daniel Afra (40.). Když naplnily se dny sváteční, vůdce poutníků nazaretských Joram ben Safet (42.) připravuje návrat. Odcházejí všickni, jen dítko Ježíš zůstává v městě svatém a v domě Otce svého volí odpočinek. A hle! I tuto dobu ozařuje zázračný čin lásky. Spícího v koutě dvora Ježíše nalézá setník Genesius (49.) a odnáší ho domů, kdež ukládá přelíbezného hocha na podušky. A Ježíš z vděčnosti a lásky uzdravuje těžce nemocnou dcerušku setníkovu Sabinu.

3. Obraz syna tesařova doplněn a zázraky prozářen. S Jaredem tesaří, bláznivé Rachele pomáhá nésti dříví, (71.). V dík vypravuje Pánu, že jdouc z Jafle domů, zklouzla, upadla a zlomila si nohu. V tu chvíli Josef a Mirjam s dítkem vraceli se z daleké ciziny. I dotkla se nožek spícího dítka a byla uzdravena. (74.). V tuto dobu klade spisovatel i smrt sv. Josefa. Tu Ježíš, jsa 25 let stár, pracuje jako mistr tesařský. (83). Ze zákazníků jmenuje se nejbohatší měšťan nazaretský Hesli, jenž byl nenáviděn pro lakotu a tvrdost. I slabomyslnou Rachel ztýral. Avšak Ježíš ujímá se ubožačky. Neméně ohnivá láska Ježíšova pomáhá otrokům, kteří jsou Nazaretem vedeni do Cesareje a potom asi do Říma. (94.) Když Rachel náhle skonala, Ježíš se věrně stará o její pohřeb. Ba i Hesli v přítomnosti Páně odkládá bezcitnost a odevzdává větší částku peněz pro schudlé rodiny. A rozdavatelkou stala se Mirjam. (98.).

4. V oddílu, jenž líčí Ježíše jako divotvůrce a učitele zříme 11letého chlapce Samuela, kterýž měl rámě v obvazu. Zranění dle úsudku lékaře Kafarnaumského Essona bylo nezahojitelno. Proto hledán lékař mocnější, lékař, jenž dcerušku představeného synagogy vzkřísil a Jakoba, služebníka římského setníka uzdravil. I uvádí spisovatel čtenáře na východní břeh moře Galilejského. V této pustině promlouvá Ježíš k zástupům, učí „Otče náš", (105.) zázračně sytí přítomné, avšak mimo nadání odchází. A co nemocní a neduživí? — Skály, na niž před tím seděl Ježíš, dotýkají se a jsou uzdraveni. (118). Uzdravena i Samuel, uzdravena též malomocná Lea. (121.).

5 Něžný jest obraz s nadpisem: Dva přátelé. Toť Ježíš a bohatý statkář v Betanii Lazar. Pohostinsky přijímá Ježíše a učedníky Lazar, jenž umývá nohy všem pozvaným. Z úst Lazarových se dovídáme, že předkové jeho pocházeli z Egypta a o Mirjamě z Magdaly, že sestrou jest Lazarovou. Zajímava jest cesta Lazara a Marty s P. Ježíšem a Mirjam do Galileje, kdež Mirjam Magdalská, obrácena byvši, v domě Šimona Kafarnaumského slyší slova Boží: „Víra tvá tě spasila; jdi v pokoji". Vzkříšením Lazara v Betanii docelen obraz pátý.

6. Obraz šestý zvláštním způsobem připomíná zaslib Nejsvětější Svátosti a pád města Jerusalema. (162.). Po té zříme Petra a Jana, jimž ukládá

Pán připravíti beránka. Potřebné k tomu peníze poskytuje Janovi Lazar. (163.). Velikonoční beránek připraven. Ježíš přichází s učedníky z Betanie. Lazar a Marta pouze doprovázejí je až ku bráně městské. Slavena večeře poslední. — Ustanovena svátost Nejsvětější a obět novozákonní, již budoucně konati jest apoštolům Kristovým. Jidáš zrádcem označen, Petr napomenut, Tomáš poučen, Filip potěšen. Slyšíte již poslední slova Páně, jež lásku zaněcují a vlévají pokoj, zatím co bídný zrádce projednává s vysokou radou dílo záhuby. Velekněžská modlitba korunuje dojemný obraz a vstupem do zahrady Getsemanské se končí.

7. „Dokonáno jest" hlásá obraz sedmý. Na scénu vystupuje i Jairus, jenž jest hostem Nikodémovým, a sleduje krutou tragedii Kalvárskou.

8. Triumfální obraz poslední: Alelujal Z mrtvých vstává vlastní mocí Kristus Ježíš a zjevuje se. Zvláště jest poznamenati zjevení matce Boží v zahradě Lazarově, již měl při svém domě v Jerusalemě. (209.). Opětné setkání rozradostnělé matky Boží se Sanhou něžné vyvolává vzpomínky na obraz prvý. Slavným vjezdem Vykupitelovým do říše věčné slávy, seslánim zaslíbeného Těšitele a rozchodem apoštolů do světa širého docelen obraz osmý.

Výpravným způsobem řeší spisovatel některé záhady biblické, jak z podaného obsahu a z označených míst jasno jest čtenáři. Modlitbu Páně však kladou vykladači Písem do doby pozdější. Kniha však upoutá mysl odborníkovu a vychovatelovu a všem prospěje, aby poznali i uznali velikost a vroucnost lásky Boží. Tak Bůh miloval svět! Proto právem spis oceňujeme příznivě a zvláště české mládeži k četbě a úvaze doporučujeme vřele. Dr. J. N. Jindra.

Národní pohádky Boženy Němcové. Ilustroval Jos. Tomášek. Uměleckých snab svazek 33-4. 64 stran s barevnými obrázky a v pevné vazbě. Vydalo nakladatelství B. Kočího v Praze-I., Masarykovo nábřeží čís. 14. Cena Kč 45·—.

Největší poklady pohádkové shromážděny jsou v této nádherně upravené knize, vyzdobené řadou barevných ilustrací tak přesvědčivého koloritu a tak typicky slovanské výraznosti, že stěží lze si představiti pěknější úpravy díla nesmrtelné naší vypravovatelky, a češtějšího daru ve všech odstínech formy i obsahu než je tato kniha. Kouzlo české duše, vroucí poesie naší země, dýše zde svými pravými a čistými květy-květy převzácné čistoty a ryzosti. Je to kniha, která promluví hluboce a vroucně k srdcím našich dětí, aby v nich zanechala stopy nesmazatelné zářivosti, kniha, která bude stále a vděčně vyhledávána i po dlouhé řadě let.

March Trappanova: **Dobrodružství a hrdinné činy.** Z angličtiny přeložila Božena Šimková. Ilustroval Prokop Laichter. Praha 1926. Jan Laichter. Cena Kč 15·—.

V Laichterových Pěkných knížkách pro mládež, které pořádá Marie Gebauerová, vyšla sbírka skutečných hrdinství z různých zemí a dob napsaných různými spisovateli. Jsou to poutavé povídky a příběhy z dob dávných — až z desátého století o králi irském Briánu Boru — ale i nám blízkých. Děj všech odehrává se v krajích pro nás cizích, ale mládež pro kterou kniha je určena nalezne tu hojného poučení, povzbuzení a dobré příklady pro život. Pěkné stylisované obrázky doplňují knihu, která je vždy pěkným, zušlechťujícím čtením pro mládež. —o—

Slavný a znamenitý román zvaný **Jan pařížský král francouzský.** Přeložila Dr. K. Vodňanská. — Zábavné čtení sv. 4. — Praha 1925. Jan Laichter. Cena Kč 12 -.

Je tomu bezmála pět set let, co z pera neznámého autora vyšel tento románek. Středověký anonym líčí tu, jak mladý král francouzský přestrojen za kupeckého synka, jde do Španěl na namluvy. Má sebou ohromné poklady, je všude vážen a všichni si hledí získat jeho přízeň. Okolnosti, za kterých došlo ke svatbě Jana se španělskou princeznou připomínají v mnohém romantické události před sňatkem krále Karla VIII. s vévodkyní Annou bretaňskou r. 1491. I dnešní čtenář sáhne rád po prostinkém, roztomilém

jemně satyrickém příběhu, který je věrným obrazem přechodní doby mezi středověkem a renaissancí. Před naším zrakem ožívá vznešená společnost středověká se všemi svými mravy, zvyky i zlozvyky a celým duchem tehdejší doby. Kniha se velmi pěkně čte a možno ji vřele doporučiti. —š—

Doris svobodná paní ze Spättgenu: **Bludička.** Román. Se svolením autorčiným přeložil Gustav Spáčil. Stýblova knihovna vybraných četby svazek XLIV. V Praze 1925. Nakladatel B. Stýblo. Cena Kč 17·.

Hrabě Hynek Sumierski povolá na své odlehlé sídlo profesora Joba Kryštofa, aby bádal v zámeckém archivu o rodokmenu rodiny. Rainerla, dcera hraběte z rozmaru zamiluje se do Joba, který však je zasnouben s prostou dívkou Irenou. Job odmítá nabídky hraběnky, odchází, rozmar mění se v opravdovou lásku. Job se ožení, ale Rainerie jej sleduje ač sama provdána. Irena chce ustoupiti, Job odjíždí do Egypta, vypukne světová válka, byne duševně otec Rainerie, ve válce padne manžel její a bratr oslepne po poranění. Na konec čistá láska Ireny a šlechetnost Jobova vítězí. Pěkný, jemný román, plný zápletek a rozuzlení pobaví jistě čtenáře a zaujme ho, že knihu neodloží, dokud ji nedočte. —K.

Václav Lípa: **Nepočestná žena.** Román. Díl I. Kč 13·50. Díl II. Kč 14·50. V Praze 1926. Zemědělské knihkupectví A. Neubert.

Román z moderního dnešního života. Statkář Drahoňovský muž života přísného má nemocného syna. Snacha jeho Pavla nezachová však věrnost muži svému. Aby ji zachránila před vyhnáním a aby nemocný nedozvěděl se o provinění své ženy, béře na sebe provinění Ema, dcera Drahoňovského. Je vypuzena, ale přičiní se, že Záruba, který byl příčinou poklesku Pavly, dává se na pravou cestu a stává se manželem Emy, která od otce jako nepočestná byla vypuzená. Pavla špatně odplácí Emě, svádí ji muže, ale ten odolává. Konečně odhalena žena podvodnice, opravdu žena nepočestná, která je příčinou smrti manžela i tchána a sama bídně končí. Román vzatý ze života, poučný — varující před špatností. —K.

Marcelle Tinayre: **Dům hříchu.** Román. Z francouzštiny přeložilá Dr. Jaromíra Hüttlová. Autorisované vydání. V Praze 1926. Zemědělské knihkupectví A. Neubert. Str. 312. Cena Kč 18·—.

Paní Angelika de Chanteprie žena tvrdá, špatně chápající život křesťanského odříkání vychovala syna svého Augustina jednostranně, zapomínajíc seznámiti ho se světem skutečným. Ten setká se s krásnou vdovou, umělkyní Fanny Manoléovou, která rozvíří v nitru jeho divokou bouři mezi zásadami a výchovou matčinou a životem světským. Augustin chce vychovati milenku v dobrou katoličku, aby ji přísná matka snáze přijala za snachu, ale nesetkává se se zdarem, naopak jeho žačka strhává ho do víru vášně. Augustin sice po těžkém zápase se jí zříká, ale duševní muka podryjí jeho zdraví a vrhají v předčasný hrob. Děj je dramaticky vzrušený, jemně líčící duševní zápasy, okrášlený nádhernými líčeními přírody. Překlad čte se velmi pěkně. —š—

Alexandre Dumas: **Dobrotisko.** Román invalidy z posledních let Napoleonovy válečné slávy. Přeložil Josef Orlík. Ilustroval Jos. Kočí. V Praze 1926. Zemědělské knihkupectví A. Neubert. Str. 384. Cena Kč 20·—.

Román konce slávy Napoleonovy, kdy táhne na Rus a výprava jeho ztroskotá. Líčení hrůz válečných, ale hlavně poválečných poměrů před sto lety je mistrně provedeno. Čtenář mimo srovnává a poznává jak v podstatě poměry byly stejné po oné veliké válce evropské a po nedávné světové. Strasti válečné, obětí na dani z krve, rozvrat rodin a srdcí, strasti i radosti s půdou přidělenou po záboru státem, záchvěvy trůnu, pád císaře a jeho smělý návrat z ostrova Elby, to vše předvádí Dumas v tomto u nás neznámém dosud románě, který zpestřen zajímavým příběhem válečného invalidy a statečné, obětavé venkovské dívky. Příběh snad obyčejný i v dobách dnešních, ale perem Dumasovým tak podaný, že každého čtenáře cele zaujme. —š—

NĚMECKÁ

Das Problem des Leidens. Von Dr. Paul Wilhelm von Keppler, Bischof von Rottenburg. 8. a 9. vydání. Nákladem Herdera ve Frýburgu. Stran 100, 1919, 8°, cena nev. 2 M., váz. M. 3·20

Katoličtí Němci jmenují biskupa Kepplera svým nejlepším essayistou, který je rovnocenný všem jinojazyčným. Nejvíce proslul svým spisem „více radostí", který se dočkal dosud v obyčejném vydání 150, ve skvostném 78 tisíc výtisků a byl také přeložen do různých řečí. Protože však radost úzce souvisí se žalostí, obral si za předmět svého studia také problém „bolesti". I tento spis došel obliby, což dosvědčuje počet devíti vydání.

K problemu utrpení chová se macešsky novější etika i morálka, proto obral si autor toto vděčné théma. Spisek má tři oddělení; prvé jedná o problému utrpení v morálce, druhé o témže předmětu v antické filosofii, třetí o soucitu ve starém světě. Stará filosofie nemohla rozluštiti problému utrpení, hledala proti němu lék v rozkoši, ctnosti a netečnosti. Ze Starého Zákona vstupuje autor do Nového, kde nalézá rozluštění v Kristu, Ukřižovaném. Utrpení není více neštěstí, ale štěstí, je královskou cestou.

Soucit byl starým úplně neznám. Správně řekl již Lactantius: „Milosrdenství a humanita jsou ctnosti, které najdeme pouze u spravedlivých a u ctitele Boha. Filosofie nic o nich neučí"

I v tomto spisku dokazuje biskup Keppler, že je mistrem essayistou.

Ignát Zháněl.

Dr. Peter Dörfler: **Als Mutter noch lebte.** (Když žila ještě matka.) Z mého dětství. 15.—20. vydání. Nakladatel Herder ve Freiburgu v Breisgau. 1920. 8°. str. 285.

Kniha tato je vlastně báseň psaná prosou Vzácným způsobem líčí spisovatel dojmy svého nejútlejšího dětství. Málo je knih podobných! Kniha i spisovatel zaujímá stanovisko ryze církevní a katolické

Msgr. Dr. Rudolf Zháněl.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Novou knihu prosy vydá spisovatel Dr. Jos. Svítil-J. Karník: „**Listy z Kroniky**", belletrie, vzpomínky a feuilletony.

Slovenský spisovatel I. Hrušovský pracuje na novém velikém románu „**Cesta, kterou kráčel Petr Pavel**". Jeho román „Muž s profézou" překládá košický polský konsul dr. Zigmund Zawadowski do polštiny.

Literární jubileum může oslaviti s tímto číslem „Vlasti", zasloužilý náš spolupracovník kons. rada **Ignát Zháněl**. Do „Vlasti" přispívá od ledna 1901 a za těch 25 let nebylo snad ani deset čísel „Vlasti" v nichž by neměl Zháněl nějakého příspěvku, aspoň knižního referátu. Celkem přispěl za tuto dobu skoro 500 články delšími a kratšími a vyplnil asi 450 stran „Vlasti".

Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví (G Francl) vyjde nová **sbírka májových kázání** „Panna Maria v plánu stvoření a působení její na lidstvo". II. cyklus májový, 32 přednášek napsal P. Josef Rybák S. J.

Již několikráte proneseno bylo přání, aby znamenité **biblické romány** proslulého našeho krajana P. Vincence Zapletala O. Pr., profesora katolické university ve Frýburku švýcarském, vydány byly v rouše českém (viz „Vlast" letos str. 45). Zásluhou J. M. biskupa Dr. Ant. Podlahy učiněn počátek. Nákladem Dědictví Svatojanského vyšel právě v překladu P. Jiljí M. Bonze, O. Pr. román „David a Saul". Spisovatel líčí mistrně a poutavě osudy mladého Davida na základě hluboké své znalosti Písma sv., jakož i Svaté země a dávného kulturního života, takže čtenář sleduje s napjetím až do konce zajímavý děj a hravě nabývá poučení

o celém krajinném i sociálním prostředí tehdejších biblických událostí. Překladatel připojil pěkný a stručný životopis prof. Zapletala. Kéž by i další romány jeho do našeho jazyka byly přeloženy. — Objemná kniha, čítající 363 strany, stojí pouze 12 Kč (poštou 13 Kč). Objednávky vyřizuje Administrace Dědictví Svatojanského v Praze-IV. (Hradčany), Vikářská ulice č. 35.

Zajímavé listy z lidské kroniky počíná otiskovati Ant. Havelka v „Českém Západě" pod názvem „Před potopou". Chce tu zpracovati ve formě povídkové bez vědeckého aparátu dějiny prvních lidských pokolení. Základem jest mu Bible vydání katolického, církevní autoritou uznaná a schválená. Podrobnější látku poskytují výklady Hejčlovy, Musilovy, Sedláčkovy, různé knihy geologické a archeologické.

Pražský denik „Čech" vstoupil 1. lednem 1926 do padesátéhoprvého ročníku svého vycházení. O rozvoj katolického hnutí lidového získal si nepopíratelných zásluh.

Po 250letém vycházení zanikl koncem m. r. hornorakouský úřední list, který vycházel pod různými jmény od r. 1675, poslední název „Linzer Ztg." měl od r. 1787.

Spisovateli **J. Š. Baarovi**, vlasteneckému katol. knězi a členu Lutinovovy „Katol. moderny", vystavěn bude v Klenčí, kde je pochován, národní pomník. Dary se již scházejí. V agrárním „Venkově" vyskytl se apel, aby takový pomník byl nejen v chodském Klenčí, ale i v Praze, a to na Hradčanech před hradem. Bylo by si opravdu přáti, aby vděčný národ uctil důstojně své světlé zjevy a tedy i geniálního románopisce a belletristu, kněze Baara. — Novoroční příloha „Národní Politiky" k čís. 1. roku 1926 přinesla stať: J. Š. Baar: Můj novoroční sen (O poslání české matky a dítěte), o které píše: Laskavostí pany Hany Štěpánkové, jejíž choť, advokát, je právním i literárním vykonavatelem spisovatelova odkazu, dostalo se nám zajímavého dokumentu. Je to poslední literární práce Baarova, nalezená po jeho náhlém skonu ve psací mapě, připravená k odeslání.

V Ivančicích na Moravě bude odhalena slavnému rodáku **Benešl Methodu Kuldovi**, dne 1. května 1926, pamětní deska.

Nákladem R. Březiny vydal dr. Adolf Schwarzenberg knihu: „Pod praporem tureckého půlměsíce." Válečné vzpomínky na Syrii a Palestinu. V knize odhaduje válku na státní privilegovanou vysokou školu slabomyslnosti.

Sjezd knihovníků a přátel knihy konati se bude v Praze ve dnech 28. června až 3. července 1926. K vlastnímu jednání sjezdovému, jehož se zúčastní též přední odborníci zahraniční, a jehož podrobný program bude ohlášen, připojí se četné výstavy. Odborné kruhy proponují, resp. již připravují výstavu, znázorňující pokrok našeho i cizího knihovnictví, dále bibliofilskou výstavu starých českých sběratelů knih, výstavu knižní značky (ex libris), miniatur, starých knihařských značek, starých i nových vazeb, moderní krásné knihy dětské literatury, cenné literární produkce československé od r. 1918 a pod. Zasazení pamětní desky P. J. Šafaříkovi, velikému slavistovi a řediteli universitní knihovny v Praze, bude důstojným holdem knihovnického světa tomuto učenci.

Časopis "Život v přírodě" („Svět zvířat") vstupuje počátkem r. 1926 do svého jubilejního 30. ročníku. Vykonal za dobu svého vycházení značný kus kulturní práce a těší se zvláště veliké oblibě přátel přírody a milovníků zvířat.

V povídkové soutěži „Bratrství", listu čsl. vojska a četnictva, 1. a 2. cena (1000 a 700 Kč) byly rozděleny stejným dílem mezi nejlepší dvě práce: „Dnes a kdysi" a „Nový svět". Po otevření obálek shledáno, že autorem oné jest Ján Porod a této Zdeněk Rón. Třetí cena 500 Kč přisouzena práci J. Masaříka „Zastávka č. 64", čtvrtá cena práci „Dopis" od

M. Loulové-Hezké. Pět dalších prací odměněno premií a řadu prací doporučila porota v „Bratrství“ otisknouti. —

Český spisovatel, redaktor „Rozmachu“, **MUDr. Durych**, vojenský lékař, dostal se do disciplinárního vyšetřování vojenského soudu, a to na udání tisku českých socialistů. První s tím začal plzeňský „Český Směr“, který v polemice s Durychovými články v „Rozmachu“ vytkl Durychův služební poměr a tím zavdal — byť vzdálenou — příčinu k persekuci. Družina literární a umělecká v Olomouci (předseda Em. Masák, jednatel Fr. Večeřa-Střížovský) usnesla se ve své výborové schůzi dne 30. prosince 1925 na tomto veřejném projevu p. ministru národní obrany: „Český básník a spisovatel Jaroslav Durych byl pro svůj výrok o činnosti ministra zahraničí dra Beneše, napsaný v „Rozmachu“, jehož je redaktorem, napaden v plzeňském „Českém Směru“ způsobem, který má donutiti ministerstvo národní obrany, aby Durycha disciplinovalo, a pisatel škodolibě „se těší na vyšetřování“ básníkovo s tajným přáním, aby hodně katastrofálně po stránce existenční pro Durycha dopadlo. Apelujeme na Vaše svědomí, jenž, jakožto bývalý žurnalista, nejlépe dovedete oceniti, jak drahocennou věcí je svoboda slova a tisku a jak je třeba ji hájiti proti všem, kdož by ji chtěli spoutati a zotročiti. Poukazujeme na to, že Durych hodnotou svých literárních děl vydobyl si jedno z nejpřednějších míst na českém parnasu a že jeho persekuce by byla opravdovým národním skandálem. Protestujeme co nejrozhodněji proti denunciaci „Českého Směru“ také v zájmu lidskosti, stavíme se za persekvovaného a žádáme, aby veškera akce vyšetřovací proti němu byla zastavena.“

Známé veliké berlínské nakladatelství fy Parey, které vydává zejména vědeckou literaturu zemědělskou, požádalo prof. J. Stoklasu o napsání dvou učebnic pro vysoké školy. Poněvadž prof. Stoklasa tuto nabídku, která i svým finančním efektem je pozoruhodným uznáním jeho vědeckého významu a pocitu české vědě vůbec, přijal, připravuje nyní pro Pareye dvě knihy: „Biochemie des Bodens für Studierende“ a „Handbuch der Biologie des Radiums u. radioakt. Elem.“ V březnu bude prof. Stoklasa přednášeti na sjezdu Mezinárodního biolog. spolku v Paříži na téma: „Vývoj alkoholu v lidském těle.“

Čapkovo „RUR“ v esperantu. Sdružení „Moraviaj Esperanto Pioniroj“ obohatilo esperantskou překladovou literaturu o Čapkovo „RUR“. Je to po Mahenovu „La Koboldo Ondra“, druhá česká kniha, již snaživý tento kroužek vysílá do světa.

Básnické spisy Otakara Březiny vyjdou v III. vydání nákladem Manesa. Úpravu provede Jaroslav Benda.

Spisovatel **Jiří Karásek** ze Lvovic byl před lety nějaký čas redaktorem měsíčníku „Týn“ a od té doby od některých označován za básníka katolického. Karásek poslal v té příčině redakci legionářského „Národního Osvobození“ tento dopis: „13. XI. 1925. Velectěna redakce! Z dnešního vašeho úvodníku „Vašíček Nejlů u lidovců“, mne zaráží poznámka o mně, z níž by mohl čtenář dedukovati, jako bych já byl kdy býval členem strany lidové! To je omyl! Já jsem býval stoupencem strany konservativní (staročeské); od té chvíle, kdy splynula s národní demokracií, nejsem v žádné straně. Z přátelství ke Xav. Dvořákovi jsem svého času převzal redakci belletristického měsíčníku „Týn“, když Xav. Dvořák se dostal do konfliktu s arcibiskupem; jak bylo toto mé odhodlání milé lidové straně, vidno z toho, že za rok „Týn“ vůbec zastavili, poněvadž jsem jim tam příliš zdůrazňoval kulturu — a raději jsem celý „Týn“ vyplňoval sám, než abych tam pustil ke slovu literaturu páterskou. Nic mně není a nikdy nebylo vzdálenější, než t. zv. lidová strana, která je nekulturní a protikulturní; jsem katolikem asi v tom smyslu, jako Barbey d'Aurevilly, t. j stoupencem něčeho, co v realitě vlastně nikdy neexistovalo, pouze v snech a visích básníků, počínajíc Dantem a konče Claudelem. V úctě váš Jiří Karásek.“

Katoličtí kněží, vyznamenaní literární cenou Akademie francouzské. Nejvyšší kulturní instituce ve Francii, Akademie, rozdělovala nedávno ceny za vynikající díla z oboru literatury. Mezi autory, poctěnými cenou, jsou četní katoličtí kněží. Mezi spisy, vyznamenanými cenou, je též několik děl, jejichž námět je vzat z náboženského a kulturního života církve katolické, a jež sepsány jsou od laiků. Největší cenu z nich, a to 10.000 fr., obdržel Camille Mauclair za dílo „Život sv. Kláry z Assisi".

Mezera v české literatuře vyplněna, neboť začal v Praze vycházeti časopis „Křížovky", který bude obsahovati vždy patnáct až dvacet křížovek se soutěžemi o ceny ve výši 200 až 2.000 Kč na hotovosti, vedle knižních a jiných odměn.

Původ vánoční německé písně. „Tichá noc, svatá noc". Tklivá píseň tato vznikla o Vánocích před 107 lety v osamělé horské vsi Oberndorf u Solnohradu. R. 1818 působil tu výp. kazatel Josef Mohr a učitel arnsdorfský Fr. Xav. Gruber, spolu varhaník oberndorfský, který před nedávnem ovdověl. P. Mohr ráno o Štědrém dnu napsal píseň a Gruber nápěv k ní pro 2 sola (Mohr tenor, Gruber bas) se sborem a doprovodem kytary. Po prvé zpívala se píseň o půlnoční mši sv. Záhy došla takové obliby v údolí zillerském, odkud teprve r. 1831 přišla do Lipska (4 sourozenci Strasserovi) a r. 1834 do Berlína, kde ji Gebhard uveřejnil v listě „Jugendfreund". Odtud nastoupila pak vítěznou cestu po celém světě. Oba původci písně zemřeli však úplně zapomenuti. Teprve před několika roky postavili jim vděční potomci v Oberndorfu pomník od sochaře-faráře Mühlbachera. („Pr. Abdblt." 19. XII. č. 289.)

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

MUDr. J. Znojemský, vynikající chirurg, profesor Karlovy university, autor mnoha vědeckých pojednání a osvědčený lidumil zemřel 11. prosince v Praze.

Dne 12. prosince zemřel v Brně šéfredaktor „Moravské orlice" **JUC. František Němeček** ve stáří 49 let, byv raněn srdeční mrtvicí. Napsal úvodník „Ad astra" pro nedělní číslo „Mor. Orlice" a když číslo vyšlo byl mrtev. Býval dlouhou dobu vedoucím redaktorem „Hlasu" a po jeho zániku vepsal do služeb „Moravské orlice".

V Blatnici na Moravě zemřel dne 15. prosince mladý rolník, básník **František-Krušina-Blatnický.** Vyrostl z Omladiny a v jejích časopisech a v „Selských hlasech" otiskoval své práce.

Dne 17. prosince zemřel v Praze ve stáří 74 let mistr obuvnický **Václav Průša,** Marianský sodal, člen spolku sv. Vincence z Paula, od roku 1891 člen Družstva Vlast. V sociálním odboru Družstva byl od jeho založení. V letech devadesátých psal články odborné.

Dne 26. prosince 1925 bylo tomu sto let, co se narodil v Podhájčí u Lnář **Fraut. Štěpán Kott.** Několik desítiletí dlouhého svého života — scházelo mu jen několik měsíců do devadesátky, když před desíti roky zemřel — zaměstnával se pilně vedle povinností svých úředních (byl gymnasijním profesorem) úmorným vypisováním materiálu k českému slovníku, k jehož skládání přivedla ho úctyhodná snaha dáti českému obecenstvu praktickou příručku správné češtiny, gramatiku a fraseologii ve formě slovníku. Slovník jeho větší než Jungmanův, je sedmisvazkový, doplněný třemi svazky „Příspěvků k slovníku českoněmeckému".

Na 26. prosince m. r. připadlo 200. výročí úmrtí člena řádu Křížovníků v Praze **Fraut. Jana Beckovského.** Tento horlivý vlastenec v dobách nejtrudnějšího úpadku našeho národa obsáhlým dílem „Poselkyně starých

příběhů českých" a mnoha jinými spisy snažil se povzbuditi mezi lidem víru v lepší budoucnost. Díl první „Poselkyně" je přepracováním Hájkovy kroniky. Díl druhý, který vypisuje děje od r. 1526 až do r. 1715, zanechal v rukopise. Práce tato jest zřejmě hodnotnější, poněvadž Beckovský hojně cestoval po Čechách, Moravě i Slovensku, navštívil mnoho zámků a hradů, prohledával archivy zámecké i městské, a zachytil tu mnoho z oněch pramenů, které dávno již zmizely, byvše dobou zničeny. II. díl „Poselkyně" vyšel až v druhé polovici XIX. století nákladem „Dědictví Svatoprokopského", ve zpracování Ant. Rezka, ve třech dílech; v třetím jest i obsírné pojednání o autorovi a jeho práci.

Dne 28. prosince bylo tomu sto let, co v Tovačově narodil se český hudební skladatel, Arnošt Förchtgott, který pod pseud. **Arnošt Bohabej Tovačovský** složil řadu písní, které v národě našem znárodněly. Kdož by neznal jeho krásnou píseň „Přijde jaro, přijde", kterou všichni zpívali jsme na národních školách. Žil po dlouhá léta ve Vídni, kdež byl učitelem hudby na gymnasiu, a kdež také 18. prosince 1874 zemřel.

V Morav. Ostravě zemřel dne 31. prosince spisovatel a redaktor **Frant. Sokol-Tůma** (nar. 2. května 1856). V Sokolovi-Tůmovi odešel typ neúnavného žurnalisty-belletristy, jenž vedle činnosti vydavatelské a redaktorské dovedl urvati ještě čas na práci belletristickou, která přirozeně nese st py novinářského chvatu, stejně jako práce některých jeho současníků a druhů v povolání novinařském Životem byl připoután na Ostravsko, jehož zájmům věnoval svého „Ostravana" a z jehož hornického prostředí těžil látky pro svoje novelly a románové práce, z nichž nejvýše stojí „Černé království", sociální trilogie Moravského Ostravska.

V nemocnici v Brně zemřel 7. ledna moravský spisovatel **Bartoš Vlček**, narozený 24. října 1897 v Rouštce u Vsetína. Náležel k mladé básnické generaci moravské Byl to lyrik, který též pilně překládal z vlaštiny, udržuje pilné styky s italskými spisovateli. Mimo to psal pilné posudky, zejména do přerovského „Obzoru". Povoláním byl učitel.

Slavnostní tryzna uspořádána byla dne 20. prosince m. r. v saloně Palackého za profesora **L. Píče**, jehož ú rtní den připadl na 19. a za zesnulého škol. radu **V. Horáka**, jakož i za všecky obránce rukopisů. Po uvítání hostí a vzpomínce na obránce rukopisů a těch, kteří se v těchto salonech scházeli, přednášel o tragickém skonu Píčově v r. 1911 a o příčinách, které k němu vedly jakož i o dosud neznámých poznatcích Horákových p. Kolda. Demonstrace, hlavně litogr afický snímek Rukopisu Zh., který si Palacký se Šafaříkem r. 1836 dali pořídit, jakož i velmi zajímavé vývody přednášejícího byly odměněny potleskem. Dr. Truneček uvedl několik zajímavých podrobností, z nichž nejvíce zarazila ta, že Rk Zelenohorský byl zkoumán z faksimile a nikoli z originálu, takže je nezvratně dokázáno, že pověstné „V. Hanka fecit" se v originále nikdy nenašlo. — Společnost přátel Staroslovanských památek po pětileté přestávce zahájí počátkem roku další svoji činnost pořádáním přednášek, v nichž bude pojednáváno o otázce pravosti obou rukopisů.

Nitranský biskup Karol Kmeťko rodák trenčanský, znamenitý vlastenec slovenský, člen revoluč. Národ Shromáždění a pak zvoleného N. S. Čs. dovršil 12. prosince 5 . rok života.

Dr. J. Fořt, vynikající politik a národohospodář český, ministr obchodu v rakouském kabinetě Beckově, dovršil 25. prosince 75. rok Před tím byl činný jako sekretář pražské obchodní a živnostenské komory a říšský a zemský poslanec nár. strany svobodomyslné.

Poslanec dr. **Karel Kramář** slavil dne 27. prosince své 65. narozeniny. Výročí toto oslaveno bylo zvlášt poslaneckým klubem nár dem kracie a celou stranou, které stojí dr. Kramář v čele. Po zásluze nutno uznati jeho práci o český národ a jeho národní ráz a houževnatou práci o stranu, zvlášt však nezištnou národní práci jeho jako muže, který patří mezi vzácné vlastence, kteří si své vlastenectví nedali od vlasti a vůbec zaplatit.

Dne 28. prosince slavil své 50 narozeniny František Světlík, kanovník kapituly olomucke a poslanec lidové strany za župu olomouckou. Od r. 1905 byl redaktorem v Olomouci v letech 1922—1924 byl chefredaktorem „Lidových Listů" v Praze a téhož roku jmenován kanovníkem olomuckým. R. 1925 nastoupil mandát poslanecký. Je od r. 1898, kdy byl na kněze vysvěcen, veřejně činným, zakládal raiffaisenky, spolky pro stavbu rodinných domků a dělnické konsumy. Účastnil se hnutí křesťansko-sociálního a literárně pracoval v „Novém Životě". Jeho politické úvahy označované značkou —t—, přinaší „Našinec".

Spisovatel Gabriel Ronaj, pravým jménem P. Benedikt Jan Bogar, slavil dne 2. ledna své padesátiny. Narodil se v Blatnici, studoval v Uher. Hradišti a byl r. 1899 v Olomouci na kněze vysvěcen. Kaplanoval na různých místech v arcidiecési a dne 1. listopadu 1917 vstoupil do řádu Milosrdných bratří a působí nyní v Brně. Spisovatelskou činnost zahájil v „Novém Životě", kam psal od r. 1898 pod pseudonymem Ivo Bojar. Další jeho práce byly otištěny v „Našem domově", v „Evě", „Našinci", „Meditacích", „Arše", ve „Vlasti" a různých kalendářích. Nyní píše i do „Dne" a „Nových illustrovaných listů". V časopise „Pán přichází" otiskuje pěkné povídky pro mládež. Kázání uveřejňuje v „Kazatelně" a v „Kazateli". První knihou, kterou Ronaj vydal byla „Sluneční píseň", drama o sv. Františku, r. 1914 v Prostějově. R. 1916 vydal sbírku „Pane smiluj se nad námi" (Eva, Olomouc), r. 1917 drama „Ve městě" (Družina lit. a uměl. Olomouc), r. 1919 sbírku povídek „Vítězná píseň" (Eva, Olomouc). Zpracoval četné náboženské hry, které, jsou dosud v rukopise: biblické drama „Judit", historické „Sv. Václav", drama o Husovi „K hranici". U Jos. Birnbauma v Brtnici vydal r. 1925 drama o třech jednáních „Brouček". Napsal také historii „Hory Kalvarie v Jaroměřicích" u Jevíčka, kde byl kaplanem) a výborně přeložil životopis svatého Jana z Boha, zakladatele řádu Milosrd. bratří. Mnoho prací básnických má připravených do tisku, mezi nimi i „Těžké boje" z kteréžto sbírky báseň „Davidovy boje" přináší „Vlast".

Metropolitní kanovník Dr. Josef Hanuš, jak „Čech" o něm píše „ministr katolických věcí zahraničních" oslavil na den sv. Tří králů své padesátiny. Narodil se r. 1876 v Ohništanech u Nového Bydžova. Byl vysvěcen v Praze r. 1898, kaplanoval v záp. Čechách a po roce stal se katechetou v Nuslích, pak na středních školách v Kolíně a na Kr. Vinohradech. Roku 1921 stal se metropolitním kanovníkem a u konsistoře svěřen mu referát školský. Dr. Hanuš je literárně činný. První práce, které se týkaly hlavně katechetiky a otázek školských, ukládal zejména ve „Vychovateli". Později obratil pozornost k dějinám náboženství. Za tím účelem konal studia v Paříži, kde vešel v osobní styk s četnými ethnology a apologety a po svém návratu vydal „Úvod do srovnávací vědy náboženské" (v Praze 1920), na jehož podkladě se habilitoval pro dějiny náboženství na české fakultě bohoslovecké. Články a referáty z tohoto oboru ukládá zejména do „Časopisu katol. duchovenstva" a do „Bohovědného Slovníku"; odtud v otisku vyšla Čína (1921) a Egypt (1925); referáty o různých vědeckých a náboženských sjezdech přinesl od něho „Čech". Kanovník dr Hanuš zúčastňuje se těchto sjezdů velmi horlivě, a pokud jde o sjezdy katolické, bývá na nich zpravidla zástupcem nejdp. arcibiskupa pražského. Dr. Hanuš je členem Národní rady československé a účastní se nejrozmanitějších akcí, mezinárodních sjezdů u nás pořádaných, návštěv zahraničních hostí, jsa zejména průvodcem a informátorem hostí katolických. V zahraničním odboru Rady katolíků je předsedou a za součinnosti jiných pracovníků dodává katolickému a lidovému tisku zprávy o katolických stycích odboru s cizinou (ZORK). V uplynulém roce horlivě se zúčastnil prací v Národním výboru pro uspořádání jubilejních poutí do Říma a letos stojí v čele domácí akce pro eucharistický sjezd v Chicagu.

Profesor přírodovědecké fakulty Karlovy university v Praze profesor dr. Václav Švambera byl jmenován čestným členem francouzské geogra-

fické společnosti v Paříži. Profesor dr. V. Švamberá dovršil dne 10. ledna 60. rok života. Ze svých populárních přednášek je znám Dr. Švambera ve všech českých městech.

„Našinec" se dovídá, že **na památku tisícletého úmrtí knížete českého Václava** vydán bude nový československý řád sv. Václava, a to první, druhé a třetí třídy, pro vyznamenání tuzemské. Dosavadní řád Bílého lva sloužil by nadále k vyznamenání osobností zahraničních, řád nový k udílení za zásluby pro občany republiky.

První čsl. misijní ústav bude zřízen péčí „Společnosti slova Božího" ve slovenském městě Nitře.

Tisícletí české mince. V nejbližší době bude tomu tisíc let, co český panovník, kníže sv. Václav dal razit v Praze první české stříbrné denáry. Tato slavná historická událost je tím významnější, že to byly nejen první mince slovanské, ale zároveň také i středoevropské vůbec. Z podnětu Československé společnosti numismatické konala se v Národní radě československé v Praze četně navštívená porada, jak by důstojným způsobem bylo oslaveno toto velké dějinné jubileum české kultury. — Numismatik Karel Chaura (odp. „Nár. Pol." č. 9.) myslí, že třeba tisícletí naší mince odsunouti protože u nás v Čechách se takový denár nenalezl, sv. Václav sotva dal' peníze raziti až teprve Boleslav I.

Mrakotínský monolit, třetí byl šťastně dovezen do Prahy z Moravy. Nikdo dosud neví kde bude stát. Ve „Venkově" se navrhuje, má-li státi na hradě, tož po náležitém uvážení není výhodnějšího místa, než prostranné náměstí před hradní branou. Jedině na ose toho náměstí, do něhož jest viděti s Petřína, s Vyšehradu a vůbec od jihovýchodu, uplatnily by se monumentální jeho linie. — Spisovatel, agrárník Hilbert se spravedlivě pozastavil nad tímto trofejem, jímž napodobujeme antické pokusy a umění egyptské.

Pomník Janu Kozinovi-Sladkému má býti vybudován v brzké době v Plzni. Přípravnému výboru bylo doporučeno, aby dal pátrati po kostech Kozinových v místech, označených v nálezu hrdelního soudu.

První československý náčelník gen. štábu. Na Štědrý večer podepsal president republiky dekret, jímž byl dosavadní zemský velitel v Čechách, gen. Syrový, jmenován náčelníkem generálního štábu.

Zájem ciziny o diluviální vykopávky u Vistomic na Moravě. Anthropologické vykopávky v nalezišti pozůstatků diluviálního člověka u Vistomic na Moravě, které prováděny jsou za vedení dra Absolona péčí správ. zem. výboru moravského, budí v celém odborném světě živý zájem, který je současně zárukou značné návštěvy Mezinárodního anthropologického kongresu, jenž bude v příštím roce konán v Brně. Váha nalezených památek přesahuje již 8 metrických centů a hmotná cena jejich, dosud číselně nevyjádřitelná, jest prostě nesmírná, takže příští anthropologické museum moravské bude v tomto ohledu nejbohatší na celém světě. Za jedinou 12 cm vysokou sošku ženy z pálené černé hlíny, jejíž minimální stáří jest odhadováno na 30 000 let, nabízeno bylo z Ameriky 10.000 dol., t. j. asi 300.000 Kč. Při tomto nutno konstatovati, že doposud prozkoumána byla toliko nepatrná část tohoto praehistorického naleziště pozůstatků a stop myslivé činnosti diluviálního člověka. Odborníci očekávají, že další vykopávky přinesou nejen četná překvapení, ale že přispějí podstatně i k dokonalému osvětlení a poznání vývoje lidstva. Velkou pozornost věnuje moravským vykopávkám zejména veřejnost anglická, a to nejen odborná. Největší ilustrované listy anglické „The Sketch" a „Illustrated London News" věnovaly moravským vykopávkám několik čísel a přinesly původní ilustrace objevů v době, kdy v Československu byly výsledky prací dra Absolona známy pouze v užším kruhu. — **Vzácné vykopávky** učiněny u obce Holásek na Moravě. Byly objeveny 3 velké mohyly s množstvím zbraní. Jde o nálezy z doby asi 800 let před Kr.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 8. února.)

Archa č. 1. — Český Lid č. 4. — Eva č. 12. — Hlídka č 1. — Naše omladina č. 2. a 3. — Pán přichází č. 5 a 6. — Poznání sv. 3. — Růže dominikánská č. 10. — Růže lurdská č. 2. — Selské hlasy č. 4.—7. — Serafínské květy č. 2. — Serafínský prapor č. 1., 2. Věstník Jednot duchovenských č. 1. — Věstník katolického duchovenstva č. 5. — Věstník katolického učitelstva československ. č. 4.— Zasvěcení č. 2. — Zemědělské družst. listy č. 3.—6.

Z nakladatelství Cyrillo-Methodějského knihkupectví G. Francl v Praze: P. Kl. Minářík O. Fr. Min: **Pobožnost křížové cesty za všeobecné potřeby křesťanstva.** — V této křížové cestě probírají se nejdůležitější časové otázky kulturní a právní. Cena jest pouze 50 hal.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze Populárně vzdělávací knihovna, svaz. V. Dr Alfred Fuchs: **Náboženství a politika.** Cena 2·50 Kč. — Svaz. VI. Dr. Josef Novotný: **Věda a víra.** Cena 10·— Kč.

Z nakladatelství Dědictví Svatojanského v Praze-IV.: P. Al. Stork T. J.: **Z duchovního života.** Str. 200. Cena pouze 5 Kč.

Z nakladatelství Knihovny „Iris" Praha-XVIII. Frank A. Boston: **Odkaz posledního cara.** Dobrodružný román. Cena 12·60 Kč. — Svaz. V. Frank A. Boston: **Přízrak moci.** Cena 12·60 Kč. — Dobrodružné a poučné knihy z této knihovny doporučujeme. Možno objednati v naší administraci!

Z nakladatelství A. Král, Praha-Smíchov: Alex. Dumas: **Syn odsouzenců.** Přeložil Dr. Vikt. Jakesch.

Z nakladatelského Družstva „Máje" v Praze: Adolf Veselý: **Svatvečer.** Život, pohádka i balet o dvou dějstvích s proměnou. Divadelní hra pro mládež. Cena Kč 2·—. K oslavám 28. října napsána hra, sehratelná jak na jevištích loutkových tak i pro herce upoutá mládež pohádkovým kouzlem, pestrým dějem i jásavou poesií — Doc. Dr. D. Panýrek: **Zmije,** její uštknutí a první pomoc při něm. Cena Kč 3·—. Drobná knížečka, která lidovým slohem poučuje, jak si počínati při podobné nehodě. Vhodná a srozumitelná příručka pro školy ilustrovaná akad. malířem Salačem, zaslouží, aby byla zakupována pro knihovny žákovské i obecní. — **Kuchařka Marie Štechové.** Stran 482. Cena Kč 18. Kniha obsažná a praktická, učí vařiti cenně a výživně a při tom velmi úsporně. Dílo je tak úplné a tak praktické, že i nejlepší a nejzkušenější hospodyně najdou v něm mnoho rad trvalé ceny, jsou zde zastoupena jídla prostá stejně jako pokrmy zvláštní. Cena knihy je velmi levná.

Z nakladatelství A. Neuberta, zemědělské knihkupectví v Praze: Alexandre Dumas: **Láska mým vzkříšením** (Madame de Chamblay). Román. Přeložila Marie Dušková. Cena Kč 20·—. Jest to druhý román z cyklu románů o lásce, které slavný francouzský romanopisec dává vypravovati v salonech svého přítele, kde hovoří se o lásce v různých její podobách a účincích. Román tento je idyla ze vznešené francouzské společnosti moderní, ze zákulisí velkého světa, ze zátiší dvou milujících duší. S neobyčejným půvabem, jemným líčením vyvozuje spisovatel své důsledky, které čtenáře mile upoutají a zabaví. — Josef D. Konrád: **Na sluníčku.** Veselé povídky. Cena Kč 24. — Konrád je spisovatel nevděčně zapomínaný, který již za života neprávem byl přezírán. Záslužné jest proto dílo nakladatelství Neubertova, že vydává jeho sebrané spisy, jichž tato kniha tvoří svazek XIII. Vypracované příběhy odehrávají se ponejvíce v našich českých městech a městečkách i na vesnicích, ale sem tam se zatoulá spisovatel až do Bosny nebo Hercegoviny za okupace, aby čtenáře pobavil

vypravováním půvabným a ušlechtilým, dobrým humorem starého rázu při kterém se s chutí a rozkoší zasmějeme. — Viktor Hánek: „Madonin stesk". Legenda tichého srdce. Druhé vydání. Str. 200. Cena Kč 12. V severoitalském městě Undine na konci světové války odehrává se románek lásky krásné Italky a její dcerky k českému vojáku. Autor líčí, jak i v řadách rakouského vojska bylo mnoho Čechů, vojáků i důstojníků, kteří nemohouce do legií, činně se súčastňovali díla osvobozovacího. — **Milé překvapení hudebním kruhům** způsobí právě vyšlé 9. číslo bibliografických a hudebních přehledů „Hudební zprávy", jež přináší podrobný soupis vybraných skladeb pro tria klavírní a smyčcová a to pro dvoje housle a klavír, 2 housle cello a klavír, 2 housle a cello, 2 housle a violu, housle, violu a cello. Mimo to obsahuje i podrobnou bibliografii všech hudebních novinek pro jakékoli nástroje zpěv atp. vyšlých od 1. května do konce r. 1925. Zajímavé články „Hudební výchova nádavkem" z pera Fr. Zemana a „Na koho vzpomínal náš hudební svět v druhé polovici r. 1925" od Bedř. Splavce doplňují zajímavé toto číslo. Na požádání zdarma každému zašle na ukázku Hudební závod A. Neubert v Praze, Hybernská 12.

Z nakladatelství Jana Svátka, Praha-II: H. G. Wells. Úskalí srdce. Přeložil Jir. Macák. Str. 227. Cena Kč 17·—. V tomto románě hlavní úloha připadá lásce učence k ženě. Spisovatel luští tu otázku pohlavní výchovy, otázky sociální a otázku budoucnosti nedostatku paliva: uhlí a dříví. Kniha vyšla v knihovně „Průkopníci pravdy a krásy".

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek

zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"**!

Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a

přísežný znalec zemského trestního soudu.

PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Ročník XXXXII. ÚNOR 1926. Číslo 5.

Redaktor řídící: FRANT. KOŠAK. — Redaktor odpov.: VÁCLAV VAŠS
TISKEM A NÁKLADEM KNIHTISKÁRNY DRUŽSTVA VLAST V PRAZE

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč. a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vybrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 5.

	Str.
Host. Báseň. Napsal V. Vajs	193
Slovácká svatba. Báseň. Napsal Cyril Berka	194
V Marlánském mlýně. Napsala Vlasta Pittnerová	166
Petr Skarga a kázání sněmová. Napsal Dr. Svítil-Karník	201
Náboženství. Báseň. Napsala A. K.	204
Davidovy boje. Báseň. Napsal Gab. Ronaj	205
Indické počtářství „Lilavati." Napsal V. Hübner	208
Prosba. Báseň. Napsala A. K.	210
Vojtěch Kareš. Napsala Františka Rezková	211
O Emauzích. Napsal Frant. Leubner	213
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	216
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	224
Zprávy z cizíny. Referuje H. Žundálek	227
Hlídka sociální. Referuje R. Vrba	230
Literatura	231
Literární obzor	233
Z našeho života	238

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 5.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

ÚNOR 1926.

V. Vajs:

Host.

V osvětlenou síň jsem přišel.
Bylo jich tam dost.
Mezi hosty hodujícími
nepozvaný host.

Sedl jsem si mezi hosty.
Ztichl rázem smích.
Významně se ohlíželi,
trochu v rozpacích.

Naklonili k sobě hlavy,
kdo prý je to zač?
Kdosi šeptl přes rameno:
„dělník přidavač".

Promiňte mi páni drazí,
představím se vám:
Já jsem jenom dělník chudý,
který přidávám.

A pak jeden soused dobrý
sousto mi též dal,
aby trapné intermezzo
trochu maskoval.

A já sousto rychle jedl,
nevšímal si jich,
až když mezi hosty šeptal
potutelný smích.

Zvědavě jsem ohlédl se
kolem po hostech;
blažený a naivní úsměv
umřel na ústech.

Vypadla mi z ruky číše,
již jsem k ústům zved',
začal jsem se omlouvati
ostýchavě, bled.

A pak náhle zčervenalý
hostům pro radost,
sebral se a odešel jsem,
nepozvaný host.

Cyril Berka:

Slovácká svatba:

(Ze zpěvů a řečí svatebních. Dle zápisků Josefa Horenského v Havřicích při Uher. Brodu.)

Družička přednáší nebo zpívá.

Hádanka.

Jaké má blahoslav. P. Maria oči? (Milostné.)

Nevěstě.

„Ty nevěsto roztomilá!
Proč ty tak smutně sedíš?
Tvoje tváře zbledly,
věnečky uvadly.
Ty se dnes s námi loučíš.“

„Mé družičky nejmilejší!
Já se dnes s vámi loučím!
Že jste mně sloužily,
věnečky uvily,
já vás Bohu poroučím.“

„Ty nevěsto roztomilá!
Rozprostři svůj šáteček!
Ať ti já vysypu,
ať ti já vyhrnu
od tvých přátel dáreček.

Ten dáreček z lásky daný
ze srdce tobě přejem'.
Aby muž byl stálý,
manželce své věrný,
vždycky, na věky. Amen.“

Hudbo, vesele!

Novým manželům.

Vy nejmladší manželové!
Nemyslete sobě,
co jste dnes před Bohem slíbili,
že jste na rok, na dva učinili.
Ale až do toho času,
dokud Vás Bůh smrtí nerozloučí.
Boha se držte,
vždycky se milujte
a na své staré rodiče
nikdy nezapomínejte.

Rodičům.

Vy jejich tatíčku
a matičko!
Pán Bůh vám zaplať
za všecko!

Hostům.

Vzácní hosté roztomilí!
Utište se malou chvíli!
Abych vám přednesla krátké řeči
k této dnešní slavnosti.
Pánům hostům k poučení,
ženichovi k pobavení
a nevěstě k radosti.

Každý z vás to ví,
že svatební veselí
původ v ráji ihned vzalo,
když se slovo Páně stalo
při člověka stvoření.

Když byl Pán Bůh stvořil zemi
s nesčetnými tvory všemi,
jeho láska odvěká
stvořila i člověka.

Adam však se málo bavil.
Proto sám Bůh Synu svému,
též i Duchu přesvatému
veleslavně takto pravil:

„Není dobře tvoru mému
člověkovi — samotnému.

Aby mohl v ráji šťasten žíti,
učiňme mu pomocnici,
rovnou jeho společnici!“

A tak dostal Adam ženu Evu.

Této rajské události
ženich sobě všimnul dosti.
A tu vyzvěděl,
co by vlastně činit měl.
Že vstoupí v stav manželský,
jak velí řád křesťanský.

Kde však vzíti sobě rovnou
dívku hodnou, bohabojnou?

V celém kraji hledal,
bedlivě svých zraků zvedal.
Po vysokých horách chodil,
studénou se vodou brodil.

Až tak v tomto trapném bolu
přišel i k tomuto domu.
Všude uzamknuto měli.
Jen tady mu otevřeli.

A zde našel to, co chtěl.
Vždyť klenotu rozuměl.
Též ona ho přivítala,
lásku svou mu slibovala.

A tak jsme se dostali
ke dnešnímu veselí!

Hudbo, hraj! (P. d.)

Vlasta Pittnerová:

V Marianském mlýně.

(C. d.)

Žně ubíhaly za pěkné pohody a než utekly docela, než svezena ta Boží úroda do stodol a uložena do sýpek na zimní zaopatření, došla si k pantátovi Doubkovi posedět a pohovořit několikrát paní Vašáková, myslivcova matka. Zajímala ji pantátova kronika, kterou byl jí syn sdělil a chtěla ji slyšet z úst pantáty samého.

I s panímámou mlynářkou si také dobře rozuměly a nezřídka pozdním večerem doprovázela mlynářka paní Vašákovou až k lesu. Do myslivny dojíti se zdráhala, nemohouc opravdu se odhodlat ve chvilce volného času pantátu opustit.

„Že je takovej chudák, tím je mi milejším," řekla k paní myslivcové a tato ji chválila.

Pěkně se to sedalo a hovořilo pod košatými lípami.

Za jednoho nedělního odpoledne, když došla paní Vašáková i se synem a všichni mlynářovi u kapličky besedu odbyli, tu večer, vrátivši se do myslivny, řekla upřímná ta matička k synovi: „Mně se zdá, Čeňku, že ty hledáš svou příští ženu u té Marianské kapličky, jako kdysi pantáta Doubek."

„Co byste tomu říkala?" tázal se Čeněk, červenaje se ve své sivé líci.

„Nu — mně se mlynářova Maruška líbí, ale rodiče by ji nejraději vdali na statek," řekla paní.

A mně se Maruška také líbí a myslím si, že by ji to zde u nás v myslivně slušelo. Snad se mlynářovi dohodnou, že s mužem v panské službě nebude dceři jejich také zle, že by se mnou nechybila. Maminko, víďte, že byste ji měla ráda, je to takové upřímné dítě, takové poupě a pro mne by se lépe hodila, než která slečna z města," uvažoval myslivec.

„Jak Pán Bůh dá!" řekla paní.

Druhého dne k večeru dobrá paní Vašáková, sedíc v zahrádce a pletouc, nemálo se polekala výstřelem, kterýž syn u samých dveří zahrádky vypálil.

„Co se děje? Po čem střílíš?" ptala se ustrašena, leknutím pletení pustivši.

„Střílím viktoria!" pravil Čeněk, vcházeje do zahrádky a pušku o stěnu besídky opíraje.

„Jako o svatbě," usmála se matka, navlékajíc na drát oka na punčoše, která se jí byla upuštěním pletení vysmekla.

„Nedaleko do ní, máti zlatá, mluvil jsem dnes s mlynářem.“

„No — a?“

„Mlynář není proti tomu. Maruška nebude prý u mne mít tolik práce, jakou selka na gruntě konati musí. Pak pense i titul paní myslivcové a revírníkové se mu pro dceru líbil. — Promluví a poradí prý se s panímámou a zeptají se Marušky. Panímáma asi proti mně nebude, no a Maruška“ — statný lesní se začervenal jako mladík.

„Maruška má mého divokého hocha ráda,“ doložila matka a slzy jako perly vyskočily jí na tvář.

„Má, maminko, řekli jsme si to dnes ráno u kapličky, kde jsem ji zastal za ranního klekání, obcházeje revír“ pravil syn, usmívaje se blaženě.

„Tvé obcházení revíru!“ usmála se stará paní. „Všecky cesty v něm vedou k Římu, chci říct k mlynářově kapličce.“

„Maminko, já si musím radostí zase vystřelit,“ lesní sáhal jako dítě rozveselen zase po pušce.

„Prosím tě už zde nestřílej“ prosila paní.

„Tedy né. Ale poslyšte maminko, pojďte se mnou do mlýna, pantáta promluvil již s panímámou a oba s Maruškou, pojďte, maminko a dojednáme svatbu,“ prosil syn.

„Tedy jako na námluvy? A to musím i já s Tebou?“ usmívala se paní.

„A třebas na námluvy, vždyť jsme na dědině, vlastně za dědinou. Ale jenom pojďte, maminko, prosím vás, zavřeme tady a půjdeme všichni,“ lichotil se syn k matce, bera jí pletení z rukou.

„Všichni? Vždyť jsme jenom dva.“ Stará paní se smála.

„Brok a Argo půjdou také; měla jste maminko, vidět dnes ráno Broka, jak moudře hleděl na Marušku a jak se k ní lichotil. Ó, to je pes, to je zvíře!“ A lesní radostí popleskal Broka na zádech, až se tento prohnul.

„Tak ho nebij. Musím tedy jít s tebou, můj Bože, jak bych nešla, vyprosit tobě ženu a sobě dceru.“ Paní Vašáková sebrala pletení a šla do myslivny. Pohlédla se ještě po drůbeži, podívala se na kravičky, které se služkou ráda popravovala, vyndala služce chleba k svačině a k večeři, desetkrát jí nařídila, co má ještě udělat. Pak se šla převléct a několikrát se vracejíc a zkoušejíc, zda jest všady dobře zavřeno, dala se se synem na cestu k mlýnu.

Lesní oblékl si sváteční uniformu, matka jeho oblékla na sebe svatební šaty, černé hedvábné. Po sté a několikráte vyprávěla synovi, že byly vlastně bledě fialové, takové, jak je v nich malována pro památku. Nebožtíku muži tak že se v nich líbívala, že když je vybledlé obarvití dala, chtěl jí na jiné, právě takové, zase koupiti; než nedostal se k tomu nikdy. Byly výlohy s čeňkovými studiemi a záhy sáhlo se k úsporám, nemoc mužova po-

hltila též mnoho a jako vdova žila paní Vašáková tak skromně, že neměla nikdy smysl na parádu. Nyní pak přistěhovavši se k synovi na venek, již docela ne, ale dnes se vystrojila, vždyť šla si se synem pro dceru, s kterou měla ztráviti zbytek života. I svou jedinou zlatou jehlicí si sepiala vyšívaný u krku límeček.

Vypravili se tedy oba se synem s veselou myslí a psi skákali a dováděli. Malý jezevčík Argo obskakoval krásného Broka, capaje krátkými, křivými nožkami statečně v písčité vozní cestě, která se od myslivny k mlýnu stáčela, vinouc se mezi lesy jako stuha.

Když zahýbali na hrázi nade mlýnem, kde stála kaplička, tu Čeněk zaslechnuv nad hlavou šumot, rychle pušku s ramene strhnul a vzhůru vystřelil. Brok vznesl moudrou svou hlavu, několika svižnými skoky octnul se v poli a přinesl v okamžiku svému pánu velikou káni, která v drápech již tuhnoucích posud zkrváceného holoubka třímala.

„Pantáta bude mít radost," pravil myslivec, od Broka kořist bera; „zbavil jsem jej škůdkyně, ta by byla více holubů podávila."

„Ale jak jsem já se lekla," vzdychla matka.

„My také," ozval se pantátův hlas od kapličky, kde s panímámou seděl. Tato spěchala hned milým hostům vstříc, s panímámou se objaly a líbaly srdečně.

„Panímámo, pantáto, to je radost, dej Pán Bůh těm dětem štěstí" — jen tolik dovedly ty tři dobré duše vyslovit.

Panímáma a maminka z myslivny osoušely si slzy jedna kanafasovou zástěrkou, druhá vyšívaným šátečkem a líbaly se zas a zas.

„A kde pak je Maruška?" tázal se myslivec.

„Řekl pantáta, že asi k večeru s panímaminkou přijdete a tak chystá nějakou úctu," řekla mlynářka.

„I vždyť to nemuselo být" pravila paní Vašáková.

„Ejnu tak, to by bylo, aby v Marianským mlýně nemohli vystrojit dceři a jářku jediny dceři tak trochu námluvy," řekl pantáta a již vybízel, ať jdou hosté dále do mlýna, sám s pomocí myslivcovou se pozvedl a berly upravoval.

Došedších hostů uvítala Maruška všecka uzardělá a paní Vašákové ruku políbila.

„Jen ju mějte ráda, panímaminko," řekla mlynářka.

„Budeme se mít všichni rádi," tvrdila paní, děvče znovu a znovu líbajíc.

Usedli ke stolu, běloučkým ubrusem domácího přádla pokrytému a Maruška snášela úctu, usmažila kuřata a upekla kachničku.

Všem chutnalo, Čeněk škádlil milé děvče, že posvícenskou husu musí již v myslivně píci. Pantáta prohodil k tomu, že to může tak být, než panímáma se té řeči zrovna lekla.

„Co by vás to napadlo, to počkáte snad až na masopust! Kde bych vzala výbavu, tak na honem bych nevěděla, co dřív chystat, zda peřiny nasejpat, či prádlo šít, či na šaty kupovat," namítala.

„To se spraví, panímámo, já sama bych už měla raději Marušku v myslivně, bála jsem se té samoty na zimu. To se musím za Čeňka přimluvit! Když to neuděláte do posvícení, tedy alespoň do adventu, výbavu si může Maruška ušít až u nás, budu také pomáhat a co moje staré ruce a oči nejpěkněji dovedou, té milé dušičce udělám. Ta zima nám při tom tak hezky uteče," pravila paní Vašáková.

„Ejnu, to se musíš, panímámo, tedy schystat," řekl mlynář.

„Víte co, panímámo, uděláme svatbu na váš svátek," řekl Čeněk.

„I Božínku, vy znáte člověka za srdce popadnout," řekla panímáma a znovu si slzy stírala, tak lichotil jí myslivcův nápad.

Zardělá Maruška nevydržela u stolu posedět: přistoupila k lavici u okna, kam byl Čeněk zastřelenou káni položil. — Prohlížela ptáka a vzdychla.

„Co je vám?" tázal se Čeněk, jenž byl též vstal od stolu a otočil ramena kol těla milého děvčete.

„Napadlo mě, není-li to zlým znamením, že jste právě dnes, docházeje již ke mlýnu, zastřelil toho ptáka," řekla Maruška.

„Právě naopak, dušičko zlatá, to je a musí býti znamením dobrým, střílím, vždyť jsem myslivec a byla to dobrá rána, zahubila škodnou káni. Vycpu si jí sám i s holubem," doložil myslivec v dobrém rozmaru.

V tom otevřely se dvéře a Cyril, statný chasník, přiváděl bledou a uplakanou Cyrillku, sličné děvče modrých očí, se smutným výrazem kol červených rtů.

Posadil ji na lavici u kamen a celý vzrušen, hosty ani neuvítav, pravil: „Ach panímámo, tatínku, to je neštěstí."

Oslovoval tak rodiče, od dětství, nevlastní matce z větší úcty panímámo říkaje.

„Co se stalo?" ptali se všichni a Maruška přiskočila k Cyrillce.

„Vítám Vás," pozdravil Cyrill, matkou upozorněn, teprve nyní hosty a k opětné otázce paní Vašákové vyprávěl. „Sečeme u lesa votavu. Cyrillka hrabala, tu najednou slyšíme výstřel; ona se lekla a nějak odskočila a stoupla na kosu, která právě u kopiště ležela, poranila si nohu tak, že bolesti zůstala bez

sebe. Musili jsme ju dlouho křísit a nemůže se na nohu postavit. Má chodidlo na příčmo rozříznutý. Byla to moje kosa a víte jak ju mívám ostrou, do jehle nabroušenou, jako břitvu. Zavázal jsem Cyrillce ránu a chcel jsem jít pro koňa dom, že zapřáhnu do bryčky a odvezu ju, ale ona nechcela, tak ju, chuděru vedu, však jdeme přes půl hodiny.“

„Nešťastná rána,“ zašeptala paní Vašáková.

„Ale, ale, co pak, to není žádné neštěstí, jen tak nehoda,“ chlácholil pantáta paní Vašákovou i domácí ženské, které Cyrillku usadily již na postel. Panímáma rychle z komory arniku donesla a Maruška ve vodě obklady Cyrillce na raněnou nohu máčela. „Jářku, já bych tuhle za každým padesátým krokem chcel na kosu šlápnout, jen kdybych mohl aspoň zase jednou kus cesty jít.“

„Tím jsem já vinen,“ řekl myslivec a vysvětloval Cyrillce, jak se stalo, že střílel.

„Vy ne, vy ne, ale to káně,“ řekla Maruška.

„Nikdo není vinen, takové nehody se stanou často, to by mohl být vinen také Cyrill, že nechal kosu ležet. Ono se to zahojí brzy, není to tak zlý,“ řekla zkušená panímáma.

„Opravdu panímámo, neochromne?“ tázal se Cyrill, upíraje oči na dívku.

„Co tě vede,“ skoro se usmála panímáma, „za tejden je po bolesti.“

Maruška šeptala Cyrillce vlídná slova a i paní Vašáková laskavě pohladila raněné děvče.

Myslivec řekl: „Už mi ten výstřel, Cyrillko, promiň, dá-li pán Bůh, do panímámina svátku se ti noha zahojí a pak to na mé svatbě odtancujeme.“

Maruška se zapálila, ale řekla, chtíc Cyrillku potěšit: „A budeš mi druženkou, viďte, maminko?“

„A já s tebou za mládenca,“ dodal Cyrill, posud pln úzkosti.

Paní Vašáková nutkala syna k návratu. Ještě jednou ujistili se všichni vzájemnou přízní a Maruška šla hosty vyprovodit. Panímáma pak chystala večeři dělníkům z louky se vracejícím, kteří ji stále znovu a znovu o Cyrillčině nehodě vypravovali.

Nebylo ani o nehodu ale o chování se Cyrilla, kteréž se zdálo všem sekačům a ještě více hrabačkám takovým, že panímámě o něm široce rozkládali.

Panímáma odpovídala jen tu a tam půl slovem, až na konec je zarazila tím, že odešla rychle za pantátou do světnice.

(P. d.)

Dr. Josef Svítil-Karník:

Petr Skarga a kázání sněmová.

I.

Divošský pokřik všech nepřátel katolické církve, sjednocující se svorně v dogmatu, že náboženství nepatří do politiky, velmi dobře lze odraziti odpovědí, kterou svého času přesně a jasně formuloval prof. Albín Bráf: „Se stanoviska politika jest žádost, nevnášeti náboženské přesvědčení do politiky, prostě směšnou, poněvadž jest přirozeno, že každý, kdo má nějaké náboženské přesvědčení, si přeje uskutečnění svých náboženskо-ethických ideálů také cestou politiky.“

Ale že ozvaly se i z úst vynikajících katolíků českých odmítavé hlasy, zásadně odsuzující činnost a samu existenci katolické strany politické, jakoby horlivá a vzorná pastorace už sama sebou zabezpečovala věřícím všecka občanská práva a spravedlnost k jejich náboženskému přesvědčení, chci tuto stručně ukázati na život a dílo polského jesuity, který zemřel v pověsti svatosti, a přece v celém jeho životním díle ruku v ruce působil kněz-kazatel s vlastencem-politikem.

*

Petr Skarga narodil se r. 1536 z rodičů měšťanských, v době kdy v polském státu začaly se ukazovati první stránky příštího rozkladu. Majestát královský ztrácí na vážnosti a významu, takže všecka vláda ocitá se postupně v rukou vyšší šlechty, které však sobecké zájmy zastiňují smysl pro státní potřeby. Útisk poddaného lidu stupňuje se do nebezpečné výše a také měšťanstvu se vymknula z ruky jakákoliv práva politická. Lid, dosud věrně katolický, pohrdá otcovskou vírou, chápaje se lacině náboženských novot, pronikajících ze západu. Vzmáhá se přepych a ohlašuje zkáza mravů. Nevázanost vede až k zdivočilosti, ziskuchtivost neštítí se násilí. Ve zdravém dosud těle národa objevil se jed, hrozící otravou.

Nechybí ovšem ani lékařů. Králové Zikmund Starý a Zikmund August, poslední Jagellonci, i jejich nástupce, znamenitý Štěpán Bátory, zaváději prospěšné opravy rukou cílevědomou. Ale nade všecky vyniká hlas skromného a tichého řeholníka, Petra Skargy.

Vychován ve zbožné rodině, osiřel Skarga úplně ve dvanáctém roce. Jako jinoch sedmnáctiletý vstupuje do starobylých kobek Jagellonské university. Na vnímavou duši studentovu jistě více než nudná čtení kolejní zapůsobil královský Krakov. Oslnily ho důstojné zdi a věže Wawela, promlouvaly k citlivé duši mlčelivé hroby starých králů, a v marianské svatyni, čnějící na rynku do oblačné výše dvěma sličnýma věžema, zavolal ho milostivě v rozpiatá ramena Kristus na Kříži, znamenité dílo Stwossovo.

Ale zároveň se ho bolestně dotýkala každodenní zkušenost, že Lutherův blud šíří se Polskou jako povodeň, že proniká do země učení Českých Bratří, z vlasti vypuzených, zjevují se Ariáni i Kalvinisté, ba nechybělo ani přestupů k židovství. Sektářství bujelo, protože nejmocnější rody magnátů ze sobeckých důvodů přáli náboženským novotám.

V takové kritické době ustanovuje arcibiskup lvovský Pavel Jaslo sedmadvacetiletého Skargu, který dosud byl vychovatelem v rodině krakovského kastelána a studií theologických ani neskončil, kazatelem kathedrálního chrámu ve Lvově, uděliv mu kněžské svěcení. Byl nesmírný nedostatek kněží a bylo nebezpečí v prodlení. Počet sekt vzrostl nad třicet a jejich vzájemné a urputné zápasy ohrožovaly jednotu státu, oslabujíce nebezpečně jeho obranu proti nevraživým sousedům.

*

Mladý kazatel nezklamal důvěry vrchního pastýře. Hned na svém prvním působišti vykonal dílo pozoruhodné. Jeho čistý a příkladný život, jeho hluboké vzdělání a neodolatelná síla výmluvnosti dokázaly v krátkém čase, že pod kazatelnou kostela P. Marie Sněžné shromažďovaly se davy posluchačů. Dychtivě tu horlivému řečníku naslouchali nejenom katolíci, ale i různověrci a Židé. I stávalo se zhusta, že po skončeném kázání spěchali lidé obtíženého svědomí za kazatelem, aby mu své hříchy vyznávali s úmyslem, napraviti pokáním a dobrými skutky všecky křivdy a poklesky. Mnoho protestantů vrátilo se do církve katolické, ano i Židé a Tataři dávali se křtíti.

Kazatel však sám, touže po hlubším poučení ve vědách bohoslovných i po větší přísnosti vlastního života, odhodlal se vstoupiti do Tovaryšstva Ježíšova. Za tím účelem vypravil se do Říma, aby tam prožil noviciát. Cestou zastavil se v Grodku.

To je episoda, která dobře osvětluje tehdejší náboženský zmatek. Tamní magnát a podolský vévoda, Mikolaj Mielecki, již dávno odpadl od církve. Jeho manželka vyrostla v kalvínském bludu, přestoupila později na ariánství a — nedosti na tom — konečně přijala vyznání Mojžíšovo. Pochopitelně byl tu Skarga hostem nevítaným. Oba manželé vyšli mu vstříc s hrubými nadávkami, ba bylo tu i o život jeho ukládáno. Přes to podařilo se neodolatelnému kazateli přivésti oba manžele zpět do ovčince, kam horlivou snahou shromažďoval zbloudilé.

V Římě pobyl Skarga dva roky. Navrátiv se do Polsky, působil ve Vilně, hlavním městě Litvy, která vinou knížat Radziwillů byla sektářstvím přesycena. Jeho zásluhou polovice obyvatel byla Církvi zachráněna.

Ten čas začíná se už také Skargova činnost literární. Prvním dílem byla obrana církevní nauky o Nejsv. Svátosti Oltářní, vydaná r. 1576. Druhé vzniklo ze Skargových snah unionistických. Nejenom kalvínské, luterské a ariánské bludařství zne-

pokojovalo a ohrožovalo národ polský, bylo tu i nebezpečí církevního rozkolu, když valná část maloruského lidu na území polském byla pravoslavná, následkem čehož Moskva osobovala si právo vměšovati se do vnitřních záležitostí polského státu. Chtěje proti tomu čeliti a bojovati proti dalšímu rozkolu i celistvosti Polsky nebezpečnému, napsal spis „O jednotě církve Boží pod jedním pastýřem s výstrahou i napomenutím pro lid maloruský.“

Jelikož dobře věděl, že ke spáse duší a blahu národa je potřeba nejenom zevní příslušnosti k pravé církvi, ale také vnitřního obrození a života podle ducha Kristova evangelia, napsal polskému lidu za vzor a k následování „Životy svatých Starého i Nového zákona“ na každý den po celý rok, vybrané z ctihodných spisovatelů a doktorů církevních.“ V tomto díle 22 životopisů polských světců je původní prací Skargovou. V celé polské literatuře vedle Mickiewiczova „Pana Tadeáše“ není jiné knihy, jež by byla mezi lidem polským tak rozšířena a oblíbena jako právě tento spis Skargův.

Skončiv tuto důležitou práci, stal se Skarga rektorem jesuitské Akademie ve Vilně, kterou právě tehdy založil znamenitý vladař polský, Štěpán Batory. Současně také zařizoval Skarga jesuitské koleje v území livonském a v Polocku, jež vítězný král získal Polsce po porážce cara Ivana Hrozného. Prozíravý a moudrý Skarga měl při tom také na zřeteli, aby obyvatelstvo podmaněných provincií bylo vlastním prospěchem získáno pro stát polský. Proto se snažil, aby zmírněn byl útisk chlopů a aby nově zakládané školy a kláštery působily také k užitku lidu. Při tom ovšem horlivě obracel rozkolníky a bludaře na katolictví, byv pro tuto neúnavnou snahu zpočátku tak nenáviděn, že ani na ulici nebyl jist životem. Ale což toho dbal apoštolský muž, ve svatém zanícení jsa hotov ke každé oběti! Věděl dobře, že pro spásu duší i dobro Polsky třeba je všemožně rozsévati ušlechtilé zrno slova Božího, a nedbal, hrozí-li při tom rozsévači nebezpečí.

Když dílo šťastně započaté bylo utvrzeno, volala nová úloha Skargu do Krakova, aby tam zřídil kolej při kostele sv. Barbory, králem jesuitům postoupeném. Jako všude jinde i zde počíná záhy po jeho příchodu náboženský život rozkvétati cnostmi a hojnější touhou po křesťanské dokonalosti. Skarga proslavil se tu zejména jako zakladatel a organisátor dvou morálních institucí.

Jedno z nich bylo t. zv. Bratrstvo milosrdenství. Bylo totiž potřeba společnosti polské ukázati, v čem záleží milosrdenství a jak je třeba plniti.

V Polsku se sice té doby nehřešilo tolik ukrutnostmi jako v zemích východních, nicméně tehdejší lidé nedovedli se vmysliti v bídu spolubližních, a jakoby nechápali, že vzájemná pomoc je požadavkem křesťanské lásky. Šlechtic utiskoval svého

chlopa nikoli snad proto, že by byl od přirozenosti zlým, nýbrž — bona fide, z přesvědčení, že tomu ani jinak být nemůže. Lid selský byl mu jako vrba, kterou možno stále osekávati. Nikdo necítil utrpení ani sobě rovného, natož svých poddaných. Soused křivdil sousedu s lehkým srdcem, neboť nedovedl se vmysliti v bolest, kterou cítí ukřivděný. Povahy, byť i nebyly zlé, byly přece jen tvrdé.

Aby je obměkčil, aby zvlažil jejich cit a život aspoň poněkud přiblížil ke zdrojům křesťanské lásky, založil Skarga jmenované Bratrstvo. Údové jeho měli povinnost, dávati potřebným pravidelné almužny, pečovati o záchranu nešťastných, navštěvovati nemocné i vězně. Zejména jim bylo uloženo vyhledávati bídu, která se stydlivě skrývá.

Druhým podnětem, kterým Skarga o celá století předstihl dobu a prokázal nevšední smysl pro společenský pokrok, bylo založení Pobožné banky. To byla už téměř záložna, ve které dostávalo se peněžních půjček potřebným, sice proti zástavě mohovitého majetku avšak bezúročně. Mělo se tím čeliti a také se čelilo lichvářské nesvědomitosti.

Tyto dvě prospěšné instituce doplnil Skarga ještě „Pokladničku sv. Mikuláše“ k vybavování nevěst z dobrých, ale chudých rodin. Všecky tři sociálně důležité novoty Skargovy udržely se v Polsce celá staletí a hlásaly organisační důmysl a tvořivou moudrost tichého a pokorného tovaryše Ježíšova.

(P. d.)

A. K.:

Náboženství.

Po stezkách života, zoufalstvím tam, zde rájem,
spějeme k cíli, jak když zraje klas.
Jak velká Jeseň mlčky přejde krajem,
tak přejde smrt a sežne také nás.

Již zrozením k žni velké všichni zrajem
bídě a nouzi dáni na pospas,
a nechť se podrobíme a nechť lajem,
té chvíli neujdem, když přijde Čas.

A přece kdosi milosrdně vkročí,
pln lásky skloní k našemu se loži,
na naši skráň svou teplou ruku vloží,
a bude mít tak mírné — dobré oči.
A řekne: Věčně žij! — Smrt odvede, jež strašl.
A vědomí to nad vše bude dražší.

Gab. Ronaj:

Davidovy boje.

(Č. d.)

Odsuď sebe v bráně, strážce práva,
ty, jenž bdíti máš mým nad zákonem,
svou-li spravedlnost splatíš skonem,
pokryje tě věkovitá sláva.
Uriáši dostiučinění
víc se než boj s Golíášem zcení.
A můj zákon bude se tu stkvíti
jako slunce na nebeské pláni
věčné, zářné — a vždy bude líti
v luby země život, požehnání.

Ale satan vládci v opak šeptá:
„Sám jsi ve při svojí soudcem sobě.
Snadno můžeš dokázati zlobě,
jež se proti tobě zdvihá, reptá,
jak ti křivdí. — Kdyby Urjáš v boji
zhynul — ty choť jeho za choť svoji
vzal, — o pak by všechněm bylo jasno,
jak si vážíš statných bojovníků,
chvála tvá by zhlaholila hlasno,
rek by rád mřel pro tě v boje ryku.“

Král hned Joabovi píše psaní:
Můj ty vojevůdče statný, milý,
rozkaž Uriáši, v této chvíli
ať se se setninou chopí zbraní,
útokem tam na hradby se řítí,
odpůrce kde nejmocněj se cítí.
Když pak zápas vzkypí přeurputný,
Uriáše obepne sto paží,
zatroubit dej mocně v ústup nutný,
každý ať si život zchránit snaží.

Uriáš sám s ortelem svým běží,
vůdci Joabu jej odevzdává —
v rozkaz jeho útočí — jak dravá
šelma rve se — padá — a tam leží
od všech opuštěn u městské hradby. — —
Žena popláče — pak žádostiva svatby
neméně než král, do hradu kráčí
v skvostném průvodu — a hlásný volá
„Takhle naše Veličenstvo ráčí
ctíti, koho meč ve válce zdolá“.

Nyní asi vladař bujně jásá —
šalby spleť je jistě dobře stkána,
hradní čeleď vínem obtěžkána
zpívá — město mlčí. — — A přec drásá
srdce krále bolest jakás? — Děsný
Hlas, jenž v divou bouři roste, plesný
srdce tep mu pocítiti nedá.
Nezazpívá král a nesměje se,
Hlas v něm bouří, až tvář vládce bleda,
a on strachem celý rozchvěje se.

Když se spánek hebký v noci temné
k očím jeho pavučinou nese,
Hlas ten hrozný vichrem přižene se
krále bije v bok a nitky jemné
spánku s víček horkých prudce trhá.
Blesky plamenné pak divě vrhá
na krále a v mozek jimi vniká,
ve žhavou jej jakous hmotu mění,
srdce krále buší, sebou smýká,
svírá se — a pomoc nikde není.

Není pomoci ni v loktech ženy,
přenešťastné Urjášovy ženy:
Při ní k Hlasu stoupá poražený
hejtman — ruce jeho napřaženy
proti králi, lotru, svůdci, vrahu.
Marně Bethsabé svou všecku snahu
vynakládá, aby skytla těchy,
srdce krále bouří, hlava hoří,
hruď se zvedá bolestnými vzdechy —
není, není pomoci v zlém hoří.

Stínem král se plíží v síních hradu,
je sám sobě zcela nepodoben,
mdlá se hlava sklání, spánek zdoben
stříbrem — král se leká všeho, zradu
jak by cítil u svých vlastních lidí.
Zdá se mu, že do srdce mu vidí,
do černého srdce — neb v jich oku
nezračí se smích jen, pohrdání,
zlosti, nenávisti zří tam stoku,
jež buď vraždí, anebo se straní.

A již městem pověst letí rmutná,
král že chřadne, velmi těžce stůně,
že se stápí do šílenství tůně. —
Kněží dí, že modlitba je nutna.

A král vidí, jak skrz hradní branku
stádo dobytka je hnáno k stánku.
Kéž Jahvému chutná ve oběti
a mu zavoní ke zdraví krále,
by jej zachránil svojem ve objetí;
z tůně vyrval, stavil na své skále.

Oběti vše marny. Srdce buší,
zmítá se a visí jak na nitce. —
Kdyby pohnulo se prudčej, břitce,
a ta nitka praskla! — A král tuší,
že by přítelkyni našel v smrti. —
A tlak mozku tolik krále drtí,
že by přál si, by tou kletou lebkou
prudce projel nepřátel šíp žhavý. — —
Věčně spát — nic nevědět — nad hebkou
náruč Bethsaby to vladař slaví.

V to pak král zas trpce sobě laje:
„Proč se dáváš hlodat vnitřní muce?
Kdo ví jistotu, když soud v tvé ruce?
Co ti do domněnek bídné láje?
Její hlas — toť jara mlha ranní,
již odnáší první větru vání.
Přehluš Hlas, jenž vede s tebou půtku,
již se, bloudku, sám nad sebou smiluj. —
Nuže varl, bole! — vari, smutku! —
králi jez a pij a směle miluj!"

A v tom sluha hlásí: „Prorok Nátan." —
—, Nechať vejde' - odpoví král vznětle.
Vkročí Boží muž, své oči světlé
vznese k vládci. — „Poslyš, co zas satan
zpudil, mocný králi, mezi námi:
K muži bohatému přišel známý.
Boháč příteli pak hody stroje,
nepohostil jeho svou ovečkou,
nýbrž proti chuďasovi broje,
k hodům vzal mu ovci jedinečkou."

(P. d.)

Václav Hübner:

Indické počtářství „Lilavati."

Bhaskara — poslední matematik a hvězdář indický — ani pozdější počtáři indičtí nepodali potomstvu prací samostatných, spokojujíce se buď změnou metod, jimiž předchůdcové pravdy matematické vyvíjeli, anebo pouhým rozborem starších badatelů. Bhaskara jest tvůrcem původní soustavy hvězdářské, kterou sám nazval „čelným drahokamem" všech podobných soustav. Celé dílo jeho jest rozvrženo na čtvero knih, z nichž obě první „Lilavati a Vija (vidža) ganita" obsahují základy aritmetiky a algebry jakožto úvod do astronomie.

Na konci spisu uvádí autor též rok narození jakož i rok, kdy knihu sepsal. První rok souhlasí s r. 1114 a druhý pak s r. 1150. Ukončil tudíž dílo své v 36. roce svého věku.

Prameny, z nichž čerpal, udává Bhaskara na konci části „Vija ganita" těmito slovy: „Ježto učebné knihy algebry od Brahmagupty nazvaný Bráhma (žil v 7. věku po Kr.), Cridhary a Podmanabhy (oba žili mezi 8. a 10. stoletím našeho letopočtu) příliš rozsáhlé jsou, sestavil jsem čerpaje z těchto pramenů stručný výtah, tuto pravými teoriemi opatřenou počtářskou rukověť." S podivem jest, že neudává Bhaskara nejstaršího indického algebraistu a snad též i prvního zakladatele této nauky. Jest to Aryabhatta, který dle všeho na počátku našeho letopočtu byl živ. Okolnost tuto lze jen tím vysvětliti, že každý téměř z indických matematiků vzpomíná pouze svého nejbližšího předchůdce, jakoby díla tohoto považoval za soujem všech předešlých prací v oboru počtářství.

Na dnešní dobu překvapuje dílo Bhaskara obsahem i formou. Z obou jest zjevno, jak daleko pokročili Indové v matematice v době, kde téměř po celé Evropě byla na tomto poli matematickém rozložena tma. Co do formy liší se nápadně Bhaskarova „Vija ganita" od našich moderních knih podobného rázu, jest psána veskrz veršem. Obsahuje celkem s pravidly i příklady 225 čtyřřádkových šloh.

Připomeneme-li si, že číselná naše soustava i s ciframi pochází z Indie, uvážíme-li dále, že v této říši asijské snad již před 2000 lety se řešily úlohy matematické, které v Evropě po tolika stech letech byly obdivem vrstevníků a znenáhla najevo vycházely, pak zajisté přiznati musíme pravěké indické učenosti čestné uznání.

Lilavati (toužebná, žádoucí) začíná takto: „Chválím přírodu-boha a vědu počtářskou, onoho nepochopitelného, jediného původce všehomíra, kterého přívrženci Šánkhyova učení zovou ploditelem z ducha a nad kterým vládne vlastní tvůrce,

matematika, počítající veličinami neznámými, která jediná obsahuje pevné důvody počítání veličinami známými a již mistři v počtech jmenují pravým tvůrcem rozumu". Po krátkém úvodu počíná první kniha výkladem 30 základních počtářských výkonů, ke kterým Bhaskara čítá též zmocňování a odmocňování dvěma. Těchto třicet základních počtářských výkonů rozvrženo jest na pět skupin, z nichž každá obsahuje 6 výkonů, a to: sčítání, odčítání, násobení, dělení, zdvojmocňování a oddvojmocňování.

Jednotlivé skupiny jdou po sobě takto:

1. Šest počtářských výkonů čísly zvláštními (kladnými i zápornými.)
2. Šest počtářských výkonů provedených na nule.
3. Šest výkonů počtářských s jednou neznámou veličinou.
4. Šest výkonů o více známých i neznámých veličinách.
5. Šest početných výkonů provedených s veličinami nedostižnými (irracionalními).

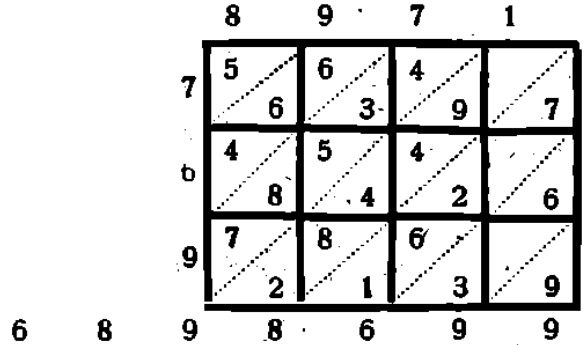
Pravidla a příklady z indické aritmetiky uvedeny jsou v časopise pro pěstování matematiky a fysiky, ročník V., které tu podává prof. Frant. Hromádko v r. 1876.

Uvážíme-li, že Bhaskara dle vlastního vyznání byl takřka jen komentatorem (vykladatelem) staršího díla Brahmagupty, nabýváme přesvědčení, že šesté století po Kristu bylo poslední dobou vědeckého rozkvětu v Indii.

Pokud anglickými učenci (Colebrooke, Tayler, Strachey) usedlými v Indii bylo vypátráno, znali se Indové v řešení určitých rovnic I. a II. stupně o jedné neznámé, pak řešení rovnic neurčitých II. stupně a užívali algebry k řešení úloh geometrických v míře rozsáhlé. V oboru tom předčili nad Řeky, ač tito v samé geometrii dále postoupili než Indové.

Učitelé indičtí měli pro slabší počtáře tuto metodu násobení:

Připravili šachovnici a pole její rozdělili úhlopříčkami. Měli-li se násobiti na př. 8971×769, dali napsati jednoho činitele (8971) nad pole šachová, druhého činitele (769) vedle v levo, načež se

počalo násobiti každé místo jednoho činitele každým místem druhého činitele a částečné tyto součiny se psaly na pole ve

kterém se stýkal směr obou násobených míst: svislý s vodorovným. Jednotky částečného součinu dali psáti do dolní desítky do horní polovice tohoto pole.

Tak na př. $7\times8=56$; 5 (desítky) jsou v horní polovici 6 (jednotky) v dolní polovici pole prvního. $7\times9=63$; 6 (desítky) jsou v horní polovici 3 (jednotky) v dolní polovici pole druhého. (směr obou míst násobených: svislý a vodorovný stýká se ve druhém poli) atd.

Nebylo-li žádných desítek aneb jednotek zůstala polovice ta prázdná (viz 4. sloupec).

Sčítati se počalo od dolejšího rohu na pravo ve směru úhlopříček postupně až nahoru.

Příslušné schema objasňuje onen postup.

A. K.:

Prosba.

Vzdal dávných smutků mne, i žalů budoucích,
Matičko krásná má, mé lásky Příčino,
můj život z jařma hříchu vyprostil,
a obnov lásku.

Mé dávné sliby Tě tak často zklamaly,
Tvé rady neuposlechl můj vzdorný duch —
ač častokrát se k Tobě obracel —
zas opustil Tě. — — —

Jak znova by se zklamat chtěl a toužil být
svých ideálů pádem k zemi přiražen —
ač dávno vyschl olej lampy mojí
a zhaslo světlo — — —

e čas se vrátiti a kleknout s novou vírou,
jež olej posvátný by dštila v lampy mojí stín,
a rozžala by nové, velké světlo —
Tvé věčné Světlo!

Františka Rezková:

Vojtěch Kareš.

(Č.d.)

Jungmann při vydávání spisů radil i tisk v Praze obstarával. Píšet 28. září 1821: „Spis o lásce pošlete a o ostatek se postaráme.“[20]) A 25. října oznamuje: „Knihu o lásce projdu a bude-li se Vám viděti postarám se, aby vyšla některým tlačitelem, kterýž by Vám za odměnu něco exemplářů dal.“[21])

Dne 6. srpna 1822 sděluje: „Zdejší slavná konsistoř nechtěla povoliti Vaši knížku o Lásce, ale Vídeňští ji hned povolili.“[22]) Zajímavá jest dvojí zmínka Čelakovského v listech ke Kamarýtovi. „Knížečku o lásce jsem skorem celou zevrubně pročetl, tu jsem sobě vyvolil za knihu mých modliteb, mých rozjímání. Tak nábožně, tak svatě jak Štolberg bych sobě žádal umříti.“[23]) „Zalíbenou knížku Štolberga o lásce přeložil farář Vlachobřezský Kareš, byla zde podána censuře, ale — moudré hlavy! zde si netroufali ji censurovati, poslali ji do Vídně.“[24])

Kromě toho Jungmann častěji vyřizoval Karešovi Preslovy díky „za podílnou starost o jeho rostlináře“, sám pak zvěčnil zásluhy svého přítele slovy: „Presl Vás líbá a srdečně děkuje za velikou pomoc, kterouž mu přispíváte ve vydávání Rostlináře. I já sám z vlastenecké lásky za to děkuji, věda, že kdyby Vás nebylo, z těžka by na tři dílky ten výborný spis vzrosti mohl. Bude to jednou vzácná a drahá kniha.“[25]) „Nicméně přece zmařeno vzácné dílo k nemalé škodě literatury naší.“[26]) Zanikl i Krok, taktéž Karešem horlivě rozšiřovaný. „Bohužel, že Kroku porozuměla jen hrstka učenců stejně smýšlejících — jiní nevystihli směru jeho. Ty okolnosti pohřbily Kroka i Rostlinář.“[27])

Zdá se však, že výše uvedeným nebyla vyčerpána literární činnost Karešova. Tu objevila se r. 1823 v Macháčkově „Krasořečníku“ báseň Láska, tu zas Jungmann cení jeho přeložení Šturma i přeložení Perucké a vyslovuje své mínění: „Kdybyste mohli všecky ty práce sjednotiti a ještě jednou přepilovati, bylo by to něco žádaného a pěkného!! — Já jsa tuze zaneprázdněn jak službou tak slovářem, ani již k takovým věcem schopnosti nemám.“ A přesvědčen jsa o jeho způsobilosti k samostatné tvorbě, vybízí v témž listě svého zlatého Vojtíška „abyste i Vy se znova vzchopili a v próčelí spisovatelóv českých vstúpiti sobě zachtěli.“[28]) Želeti jest jen ztráty Karešových rukopisů, jakož i ztráty hojných jeho listu. Povinností svého stavu přísně byl dbalý. Po svém předchůdci převzal smutné dědictví. Nešťastně skončená válka mezi domem rakouským a Napoleonem uvrhla na rak. mocnářství ve-

[20]) Č. Č. M. 1890 str. 114. — [21]) tamtéž str. 115. — [22]) tamtéž str. 408. — [23]) Fr. Bílý: Korresp. a záp. F. L. Čelakovského I. str. 137. — [24]) F. L. Čelakovský, Sebrané spisy str. 94. — [25]) Č. Č. M. 1890 str. 106. — [26]) Osvěta XXI. str. 791. — [27]) tamtéž str. 792. — [28]) Č. Č. M. 1890 str. 106.

likou daň válečnou. K tomu konci byly nádoby zlaté i stříbrné ze všech kostelů vyzdviženy. Předměty odevzdané z kostela vlachobřezského měly cenu 1600 fl. stříbra, ale kostel obdržel za vše 300 fl. v bankocedulích a obligaci zemskou na 328 fl., ze kterých teprv r. 1822 úroky se platiti počaly po 3%. Tu přičiněním a dobrým hospodařením Karešovým byl chrám vlachobřezský náležitě zveleben všemi potřebami, které úhrnem kolik tisíc zlatých státi mohly, a kostel sám spraven. Z vlny, která na sv. Linharta a i v jiné dny obětována byla, dal Kareš zhotoviti sukno na příkrov, obleky pro kostelníky a ministranty i koberec před oltář a z obětovaného lnu setkati plátno pro kostelní roucha.

Práce tak hojná, jakož i osobní starosti a zármutky počaly ničiti Karešovo zdraví. Jungmann dověděv se o tom, píše mu 1. července 1824 starostlivě: „Od pana důchodního jsem před několika dny slyšel, což i Vaše psaní potvrdilo, že jste v neduh upadli. Bylo mně to k velikému leknutí a bolesti, neboť se nyní všech neduhů bojím, a protož Vám jich z toho srdce nepřeji. Račte, prosím, všickni všecko naložiti na své zdraví a nepokládati nic za maličkost. V našem věku potřebu máme již ochrany a ošetření.“ A syn Jungmannův, který častěji býval hostem na faře ve V. Březí, radí upřímně: „Já také prosím, aby pak jen na sebe pamatovati a sobě řádného doktora zjednati ráčili.“[29]) Nemocí Karešovou neméně byl znepokojen i František Sláma. Dne 5. července 1824 píše Kamarýtovi: „Tolik před polednem, nyní zvoní k jídlu, potom do Vlachova Březí k mému nemocnému příteli a pak ještě více. — (Po cestě z Vlachova Březí). Už jest tma a poslice záhy ráno choe cestu nastoupiti, už čeká. Pana faráře Březského nalezl jsem více k smrti než k životu podobného a nejinak zdá se mi, než jakobych pod hvězdami naposled s ním byl rozprávěl. Přeškoda bude vlasti může toho an teprv 47 let čítá. Církev i lidstvo bude míti co želeti. Kéž pak se Bůh nad ním smiluje a vlasti života tak vzácného na déle zapůjčí!“ V jiném pak listě ke Kamarýtovi poznamenává: „Pan farář Vlachobřezský těžce stůně. Modlete se, aby nám Bůh tak vroucího vlastence na delší léta popřál.“

Ale smrt nedbá lidských přání a skosila Kareše v nejlepším věku dne 25. srpna 1824 a ukončila tak jeho účinlivý a ctnostný život. Skonal při plném vědomí v přítomnosti 81 let starého otce a dvou bratří, oželen jsa srdečně od všech, již ho znali. Tklivý jest list Slámův, který psal 27. srpna 1824 Kamarýtovi: „Nyní příteli můj! jest-li jsem Vás pak vroucně miloval, zdvojeně teď lásku svou na Vás přenáším. Mé srdce jistě v této době hluboce zraněno, silné podpory věrného přítele potřebuje. Kareše již nemám! — — — Teprv po jeho ztrátě cítím, jak jsem ho miloval a jak by mi opravdu lépe bývalo, nikda ho raději nepoznati, než tak brzo ztratiti. Jeho výborné vlastnosti, jeho neuhasitelnou lásku k vlasti až téměř do vypuštění ducha život mu oblažující: to ani

[29]) Č.Č.M. 1890 str. 416 a 417.

nesmím si živě teď před oči postaviti, nechci-li neututlaný bol ještě svého srdce znoviti. Život jeho celý snad někdo z přátel učenějších do vlasteneckých časopisů podá. Já jen smutnou ztrátu vlastencům krátce dám oznámiti. Nenahraditelnost jest vlasti, co ten muž pro ni činil a coby byl ještě podnikal, kdyby smrt v 47tém roku věku jeho, běh jeho a činnost všecku nebyla podťala 25. srpna ve čtyry hodiny z poledne, skonal v tichosti byv si všech moci těla i duše až do poslední hodiny povědom. Smutnosť jest, že lékařové jeho smrt, majíce oddáliti, skutečně uspíšili. Šest neděl byl léčen od jednoho z počátku své nemoce a všecko křivě, neboť jeho neduh byl v prsou a lékař — ó kéž by byl napřed svou hlavu zléčil — hojil žaludek! — —

V jeho nemoci netoliko, vlastní osadníci, ale i vůkolní osady všecky, ba sami židé na jeho osadě zaň se neustále modlili; této zvláštně třídenní půst zaň konali. Patrný to důkaz o jeho milování hodných vlastnostech. — Ale přestanu o tom, abych svůj zármutek i do Vašeho jemného srdce nepřelíval; ač i on Vaši slzy i modlitby nehoden není a rád by to byl viděl, abyste k němu za kaplana byl přišel.“[30])

Karešův přítel a ctitel, Jungmann, píše Markovi 2. září 1824: „Dnes právě dostal jsem smutnou zprávu o smrti našeho milého Kareše, která mne velmi zarmoutila.“ A 5. října dodává: „Ubohý Kareš — tělo zemi navrátil. Pro mne veliká ztráta i žel.“[31]) — Kareš „náležel k nejhorlivějším vlasteneckým kněžím, z nichž záleželo tehdy spisovatelstvo i čtenářstvo české.“[32]) Sláma utěšuje Kamarýta 7. dubna 1825: „To jedno snad Vás potěší, že do Vlachova Březí zas na místě nebožtíka Kareše dokonalý Čech přišel. Turynský, právník, bude to bezpochyby ohražovati a zvlažovati co prve zasíval kněz Kareš.“ (P. d.)

František Leubner:

O Emauzích.

Vypravuje Toch Tkáče Odjinud v knížce nadepsané Lyrum larum ňon lyrissimum, jak tuto čteš.

(C. d.)

Mně sedm Švábů o tom
již dávno mluvilo,
z jich údivů ač lecos
mně věřit vadilo.
Ni neviděti v snách,
ni psáno v kronikách;
já opata se tázat,
mně, hostu, dá jen hrách.

Co to? Co to? Zvěd hlučný
má slova přerušil,
až pravdomil kýs tučný
jim trpce odtušil:
„Jich opat? Chymič!!
Lamp světla naličí,
kam Pasovští zas Prahu
děl jicny obkličí.

---

[30]) Za půjčení Slámových listů ke Kamarýtovi děkuji p. bibliotékáři Dr. Novotnému. — [31]) Čas Čes. Musea 1843 str. 53. — [32]) »Pokrok«, 6. II. 1881.

Vždy kutna, kutna, kutna
je studnou zrad a běd,
že ruku sobě utna,
ji kdybych s dlažby zved',
mnich lotru nesvědčí,
mně ránu poléčí,
dí zradou ruky v rychtě:
toť úd prý člověčí.

Kam k studeným já bloudím!
Jest pivo nad malvaz,
však platím, platím, platím!"
Ven vratká míru kaz.
Skráň sklonil, na práh pliv' —
tu vidím prvý div,
co neřekl bych: v Praze
Muž bez hlavy a živ!

I druhý div mě jímá:
Ti páni střízliví,
div! onomu se divu
nic, pranic nedivíl
Já v hadrech Tkáče Toch,
štván, vichry zdrán co doch,
jsem k údivu jim spíše,
ač nikoli dle vloh.

Ó convivales mei
dál mluvím na dotaz,
zřít na zdravě chci oči,
co bájí cizí vzkaz:
Jest rovna jezeru,
jak září po šeru
ta věčná lampa Emauz?
Kých časů k úderu?

Mně nesmějte se, brašl!
Vám lecos v domově
jest ohromné, k cti velké —
an holub na krově!
Spíš vidí cizina,
kde střechy trhlina,
zná pitel piva z Plzně,
kde tenká ředina.

Jsem cizině já vděčen,
jež mnohdy pomlouvá,
vod bublinku-li našich
v krás blankyt nadouvá.
Jste — z dálky — velicí
dle pravdy jistící:
Jest dvanáct apoštolů
na pražské radnici.

Jest dvanáct apoštolů
na pražské radnici,
a v strakonickém chrámu
jen dudy mlčící.
Bůh tvůrčím závanem
dej být mi Pražanem,
kde konšelují Svatí!
Buď Švanda pohanem.

Úd cechu mluvozpytů,
Čech — snadno rozeznám,
kdo chodí po radnici,
kdo do radnice Vám.
Vám slepý mládenec
vil věnec u věnec,
však dvanáct! I ten s měšcem!
Zboř Jidáš kalenec!

Co z pohádek vím cizích,
jež Prahu velicí?
Již do vysoka sahá
a netrpasličí,
dnes dotýká se hvězd
Vám hlava českých měst
a zítra ku Přelouči
má na dvě míle cest.

Od věže babylonské
měl počátek i Čech,
co staví, nedostaví,
co dílem má být všech.
Vím, roste pomalu
dům z gruntu k podvalu;
stav každý na svém místě
v snah dělných zápalu!

Sám, sám hleď k vlastní práci,
jak onen dávný mnich,
a zvětšuj sám svůj úkol,
ni nedbej na čí pych,
ať potu proliješ,
že svatovítská věž
by pod ním utonula,
než dostaví se, než — —

Tož v Emauzích žil mnišek,
hřích těžký na sobě,
že pálil mnoho svíček,
(ač mnich žij v chudobě)
by k boží oslavě
a k lidí nápravě
chrám zářil, zářil, zářil
až k hranic dálavě.

Sám pálil světlo v celle,
když nočně rejsoval,
ač mohl dřímat bděle —
tak bujně hejsoval!
Ta světel zátopa!
Tof ctitel Prokopa!
Jest regule to zhrda!
Nuž, hleď se pochopa!

Mnich oekonom jej udal,
že chudý šidí řád,
jest neposluchou v domě,
snad ruší coelibát.
Ba, v židů tarmarku
za kukli oškvarků
i planý papír stopil
do kápě rozparku.

Nuž, v kapitulní síni
jest kámen černavý,
kam provinilec řádu
se k soudu dostaví
a klekne pokorně
a slyší pozorně,
co stěžují naň bratři,
čím jednal nevzorně.

Mnich na opatův pokyn
sám na se žaluje
i omlouvá se z provin
a dobro slibuje
Mluv ortel tak či tak,
mnich líbá kříže znak
a s bratřími se líbá,
buď bledý květ, buď rak.

Mnich Rejsek mluvil pravdu,
že opat Božetěch
se jemu zjevil ve snách
a přál si světel těch
i kdyby snad měl kříž
nést Římu na obtíž,
či doma stavět kříže,
jež vyvráceny zříš.

In puncto oněch škvarků:
ty byly skopovy;
jsou v horku za mražené
Hyc—Abelesovi.
Tak v zboží výměnu
vzal archy pod cenu;
dnes žádný osel nedá
hřbet ku pergamenu — —

Pan opat náhle zrudnul
a řízně povelel:
„Tu padni délkou těla,
bys hříchu poželel!
Mou klamal's důvěru,
že v pekel jezeru
já s tebou nechci tonout
k jich ohně požeru!

Vy bratří, blíže kruhem
sem k tomu vinníku!
Výš nadzvedněte řízy
až k nohou kotníku,
ať vidím pod šaty
zda pevně připjaty
jsou sandály vám hrubé
a lnou-li na paty.

(P. d.)

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(Č. d.)

Slunce nebylo daleko od západu, když se vraceli k Ohnicím, chtějíce si počíhati u rokli v lesích na noční slavnost. Ale tu potkají dlouhý průvod poutnický, s červenými korouhvemi, mezi nimiž kněz Vacek ze Slatěnic v bílé košilce s červenavým biretem na hlavě, před ním kostelníček s ministranty v červených komžích — — před nimi bílé družičky, hošci s křížem — za plebanem kopa věrných křesťanů, a dvě, tři kopy — nevěrných, ale již kajících, s holí v hrsti, s provazem na krku, nebo i s řetězem — —! Zpěváci zpívali žalmy, poutníci zpívali za nimi. Chvili ozval se pláč, zařinčel řetěz, praskaly biče a provazy, šlehajíce po zádech, nejvíce holých — — —! A zase žalmy, úpění, praskot, řinkot. Průvod se valil do Osyčí. Prček byl jak vyjeven.

„Hleď pane rychtáři! Tohle jsou pikharti! Tuhle v zadu. A tam jsou adamnici! A kněze Vacka vidíš na vlastní oči!“

„A ti zpěváci?“

„To jsou pikhartští hlaváči, Josue a Káleb — a tamhle ten modleník u hošků — je jejich biskupec — Sborek!“

„Opravdu?“

„Opravdu! Můžeš je zastavit a zeptat se. Nebudou zapírat.“

„Brachu, tak nevypadají kacíři. To jsou křesťanští poutníčci. Jen hleď, mají páteříčky na krku a v hrsti. A kacíři páteřky šlapou.“

„A proč by se mrskali? Nebyli mrskači kacíři?“

„Byli, byli, ale tihle?!“

„Jen je zastav a přesvědč se. I pleban Vacek je kacířem.“

„Ne, nebudu jich rušit. Takových mrskačů bývá o poutích do Boha. Jen se podívej k svatému Václavu o pouti pod hradby, kde leží a konají pokání! To není nic nového. Ať se kají!“

„Aha, hříz do vás! Tamhle jsou ti tlapáci!“

„Hubkaři! Hubkař s trudařem! Na samém konci. Mají košile shrnuty a šlehají se. Ty dva musíš zajat. Jsou zrádci. Přišli z Čech, a tam to vře kacířským odbojem, a všecko zde pokazili.“

„To jsou ti svodníci, co sváděli k naháčství?“

„To, to, to! Adamnici — kdesi od Nežárky z Čech. Všecko pokazili! Hlaváče i s Rábem mají na duši. Ti zasluhují na hranici bez výslechu! Kdybys je svázal a zrovna tady v osyčí spálil, udělal bys dobrý skutek.“

„Té moci nemám. Než — sebereme je. Až u boží muky. Tam si budou odpočívat a večeřet. Tam mně ukážeš, koho mám zajat.“

„Tvá milost mně promine. Kterak potom obstojím?“

„Tvá věc to! Půjdeš a ukážeš na ně prstem a ručíš za obžalobu ty, ne já. Mám schytat jen svodníky a hlaváče — a svedeným pohrozit. Co si člověk nadrobí, ať si z mísy vyjí.“

Zatím poutníčci došli k boží muce a líbali kříž a sošky ve výklencích. Zpívali píseň o Umučení Krista Pána, mezi níž se kajícníci prudce mrskali. Děti se stavěli kolem nich, pohlížejíce vyděšeně na ně. Kněz Vacek jim kynul, aby ustali, nemaříce pobožnosti. Přiběhl před něho hubkař a vrhl se na kolena, spínaje ruce a křiče: „Bratři v kajícím Davidu a sestry v Magdaléně plačící, pojďte se zpovídat! Nestyděli jsme se hřešit, nestyďme se za zpověď. A přiznejme se před maličkými, aby slyšeli o hanbě naší a varovali se jí. Ať nás celý svět slyší a vidí. Velebo, pro živého Boha, slož nám ruce na hlavu, jak Petr a Jan v Samaří.“ — — —

A truďař za ním a vzlýká: „Mojžíši Josue a Kálebe, lotrové a Magdalény, pojďte se zpovídat. Nic se nestyďte! Na dni soudném bude hůře, až se otevře kniha, plna hříchů našich. Tam bude zahanbení nad všecku hanbu, pokuta peklem, kde budou zatracenci hořet a úpět — .“

Knězek napomíná, aby se utišili a vstali. Vše darmo. Starci pláčou s nimi, děti naříkají, stařeny hořekují, lomíce rukama k nebi. Ale Sborek se hněvá, a strhna provaz z hrdla, bije do nich, aby nepokoušeli, a nepáchali ostudy. Za ním Josue je chce pomrskat — Káleb však křičí: „Nechte je, buď je čertek posedl, nebo střeček lesní. Hlé, třeští. Nechte je, a pojďte.“

A přikvapila Prčková s košem na zádech, a za ní hospodská s dcerou, líbajíce plebanovi ruku, jenž je vítá na svátou pouť.

„Ty jsi ta nádvornice z Kandyje?“

„Jsem, velebný knězku. A znáš mne?“

„Tak si to jen myslím.“

„Snad ti dva zde něčeho ti na mne napovídali? To jsou dobří! A nebraň jim! Ať se vyzpovídají nahlas. Vzpomenou-li si, že mně nadávali dryáckých ženek — a hadibab, a vrážďu by člověku do očí vyčetli. Há, há! Pěkní kajícníci! Vy trhlíci, zpovídejte se!“

„Belzebubovi se mám zpovídat? Tys belzebubova matka,“ řval Mareš, mrskaje ji svým řemenem po hlavě. A než je od sebe roztrhli, přiskočil Prček, řiče, jak divý: „Lotře, lotře, zabím tě!“ — — Drábi s rychtářem udělali pořádek. Svázali hlaváče a hubkaře. A rychtář se ohlížel k Břuchotínu: „A což Ráb? Kde ho máte?“

„Není náš“ — dí Sborek.

„Byl vaším biskupem.“

„To je pohádka Prčkova. Ráb hledal u nás pomoc proti židovi a Prčkovi. Ti jej chtějí připravit o dvorec. Nic více. Tomu dej pokoj.“

„Ten je nevinen," křičeli hubkaři, a s nimi všichni kajícníci.

„Jen my jsme vinníky — my dva, my béřeme všecko na sebe, já a Marek. My jsme donesli bludy z Čech od kněze Martinka Húsky — a když nás pleban Vacek o nich přesvědčil, vracíme se kajicně k vám!"

„Na to putujeme do Holomúce k biskupovi, abychom odpřisáhli kacířství a ctili Krista dle předpisů" — horoval Josue. „Propusť nás, a dej nám času k pokání." — — A Sborek zavřeštěl:

„Sebeř buď všecky, nebo nikoho!"

„Rychtáři, slituj se" — prosil pleban. Kajícímu i Bůh odpouští. A dovedu je k biskupovi — a nepromine-li — pak si je považ."

„My dva, my jsme vinnici! Vezmi si nás, a pusť ostatní."

„Buď všecky — nebo nikoho! Sice se ti opřeme. Nás je více. A hleď na ty hole a řetězy a provazy," chraplel Sborek. „Chcete nás tam i — s naší kajícností upéci? Němci Hanáky rádi pálí. Hříz do tvých držců! Děti boží, hr na ně!"

„Ujeď, ujeď jim, rychtáři!" ječela Prčková. „Zabijí tě! Máš šmatlavého koně. Ujeď!" —

A Grelica ujížděl a drábi za ním, vlekouce hubkaře. Pleban utišil kajícníky, udělal jim kázání a putoval s nimi dále ke Křelovu a k Holomúci. Tam již bylo celé město na náměstích a na ulicích, čekajíc mrskače kající.

Měsíc nádherně svítil. Žalmy se rozléhaly mezi domy, kláštery a paláci, mezi starými chrámy. Putovali kolem residence biskupovy. Tam, na pavlači nad vráty stál biskup Jan Železný se svým officiálem Wolframem — a když kajícníci před ním poklekli, povznesl pravici, žehnaje jim s úsměvem — —!

* * *

Rachnička Šálková čekala toužebně na borůvky, a nečekala dlouho. Holeček jich donesl plný hrnec — a k tomu, i hrnec ostružin, černých, jak ty její oči! Aha, byly tak dobré! Ještě za čtvrt roku měla po nich laskominy, a v noci se jí zdálo, že běhá po lesích a trhá si drahou lahodu do úst. Však se holečkovi odměňovala, jak mohla. Dala mu za klobouček strakaté peříčko, jež našla u Nové lázně na břehu, kde se koupali myslivci, panští napínači a lovečtí, kteří si zdobili barety pírkem volavčím, a nemohla se vynadivat, jak pěkně mu sluší. Sám braniř mu ho záviděl a vyčítal mu, že mu peří nepatří nosit, že si mnoho myslí a Kotlabák mu ho záviděl. A Jašek se strojil a ponášel se, jako panský pávec, jenž se pásal stříbrným opaskem a kordíkem o zlatém jílci. — — —

Pěkná, lahodná známost! Borůvek již dávno nebylo, a známost trvala. A tužila se. Přišel za ní, ale nikdy po prázdnu. Měl u kabátce řásné pachy, až za pěstě, a v nich přítelce nosil mlsy. Zázvor v koudeli, medové jidášky, ovoce, a aby se nemusila se

sestrami dělit, zatoulali se na mohelno, a tam někde na velikém kameni sedli pod vrbkou, a povídali. Byly to slastné časy! Co se panuška namlsala! Nestačila lahůdek ujísti. Jakživa se tak dobře neměla! A při tom nedotklivá a lehtivá! Chtěl-li si sednouti vedle ní, vymrštila se, a skákala po kamenech, a nechala se honit. Ale, spíše cmocha, co v noci v povětří létal, byl by chytil, než ji. A jakou radost měla, že ji nemůže polapit, smýkaje se mezi hrubými kameny jak olověný hous, jenž honí husu. A holeček nemohl vypátrat, je-li tak dětinská nebo schytralá? Nechce-li ho snad jen ke své zachtivosti využitkovat — a konečně mu oznámit, že je konec všemu! Starý ji zasnoubí se židem — a bude konec té pěkné hře!

Na Vše Svaté po poledni, když se lidé počínali trousiti na hřbitov kolem chrámu sv. Mauricího, nosíce tam chvojové věnce a pokrm žebrákům, přinesl ji hanáckou buchtu, pečenou v rybí formě. Byla nadívána sladkým mákem. Rachnička byla jak vytržena. „Jejá, jejá! Hotová, spravedlivá ryba! Tady má hubu, tady oči, tuhle ploutve, a takový pěkný ocas. A ta vůně!“ A zasmála se sladce na něho, svítíc černýma očima: „Zač by taková buchta byla u pekaře?“

„Za dobrých pět grošů.“

„A u pekaře jí člověk ani nedostane.“

„To věřím. Pekaři takových buchet nepekou a jejich koláče chutnají jako habáně, a nadouvají do puknutí.“

„Koláčnice, co sedá při šibenici u radnice má nejlepší koláče z celého města. Jak se honem jmenuje ta ženička?“

„Ach — Kačenka z Dolan?“

„Aha, aha, Kachna z Dolan. Ta prý nestačí péci, a pekaři ji proklínají, že jim škodí. Pod věží se staví nový orloj, a dělníci jí všecko rozeberou. A nejmlsnější je prý již mistr Hanuš, který ty vzácné hodiny staví. Pro toho prý musí péci vdolce nadívané hrozinkami a perníkem, aby se kolečka nemátla. Není to k smíchu?“

„To ti povídal Kotlabák?“

„Aha tak! Říkal to u nás, a velice jsme se tomu smáli.“

„Ten — ať se nechá! Mistr Hanuš jí za své, a nehledí nikomu do huby. Tak mlsný není jak Kotlabák! To já ti povím.“

„Já jsem myslela, že takový kat spráší všelico. Neslané, nemastné. Do takové huby je všecko dobré. Takové strašné hubisko!“

„Ten by ti dal! Jen mu to řekni!“

„Zasmál by se mně.“

„Kdo ví? Nezdá se zlým, ale, je mrška chlápek! Já mu již nevěřím. Je sladký, úlisný — a vždy neupřímný. Mně se do očí nepodívá.“

„Mně také ne. A snad nikomu. Včera mně donesl od Kachny také koláč — — a šklebil se: „Počkej fifrnoško, zítra dostaneš měchuru, nadívanou švestkami a tvarohem. Je zde Prčkula.“

„Ten ať mé matce dá pokoj, a mně také. Kdyby ne nás byl by hladem umřel. Co byl? Mřihlad! Kostrhún vyzáblý. Teď je mu hej. Rychtář chytá všeliké běžce, Martínky a cikány, a není-li jich, vláčí Moravce z města a Hanáky z okolí před magdeburské právo. Všady a všady se větří kacířství a buřičství a kat má výdělek. Onehdy měl rychtáře ze Skrbeně v práci, a smlsl si pořádně na něm. A ještě si musel útrapy zaplatit."

„Toho znám. Rychtář ze Skrbeně. To je Bohušek z Kokor, ne?"

„Je. Ten měl spory — tuším s vikářem Mikšem, při chrámu sv. Václava o pole ve Skrbeni, a páchal mu mnoho pychu na lukách — — a měl se prý na velebovi — i přechytit a před lidmi jej pod krkem podávit — —."

„Zlý člověk to musel být!"

„Za to ho vedl rychtář na řetízku do tmy na věži, a Kotlabák mu podrtil pěstě mačkadlem, až mu z nich krev crčela. Za to si zaplatil čtyři groše, a poděkoval za potrestání Grelicovi."

„A potom se stěhoval do Kokor. A Kmeti ve Skrbeni si oddechli."

„A milý kat — po krvavé pokutě, utřel si o zástěru ruce, a ke koláčnici! Sedl si zrovna pod šibenicí vedle ní, a půl koše koláčů jí snědl, a řehtal se: „Jedenkrát mne ve Skrbeni vrazil do klády — pro nic, za nic. Nyní zase jsem mu to oplatil, a mám se na jeho útraty dobře! Čert ho potěš!" A jedl až mu oči vylézaly. Hodináři se mu posmívali, že ty koláče zrovna — popravuje a mistr Hanuš mu záviděl kachního žaludku. Kde pak Hanuš se mu vyrovná! Kotlabák je veliký hodáč a jedek!"

„Žrout!"

„A co ti ještě povídal, když ti donesl koláč?"

„Heno — takové hlouposti. Samy hlouposti!"

„Jaké?"

„Hloupé. Třeba — o tom Bohušku z Kokor, jakou si vzal ženu. Ta prý za něho přišla prosit ke Grelicovi, aby ho nedával mučit, a žena Grelicova prý se jí táže: „Vy jste byla vdovou, když si vás Bohušek bral?" — A rychtářka povídá: „Aha, vzácná materno, a dovedla jsem mu tři děti. Jedno je po třetí ženě mého druhého muže, a dvě jsou po druhé ženě mého prvního manžela. Sama jsem žádných dětí neměla." — Není to Jašku hloupé?"

„To se ti zdá, ale není. A co ti ještě povídal?"

„Heno, již ničeho. Leda — ještě cosi, že prý — —."

„Ukroj si buchty nejprv a jez."

„To třeba. Mám na ni darmo hledět? To jsi měl dávno říci."

„A tedy — co ti ještě Kotlabák klevetil?"

„Heno, — heno — co já vím? Že prý přišla na pouť i hospodská z Kandyje s dcerou, s Klímou — a donesly prý ti také koláčů a klobás a sliv ze slivna, kde prý jsi stával — však víš dobře s kým, a cukroval, jak hrdličák s hrdličkou. Aha, prý za stodolou

u vrat, a tatík tě za to pošlehal namočeným provazem. A Šavrda prý tě nechtěl již na Kandyji trpět, a musel jsi do města, aby měla Klima pokoj."

„Ten ti toho nahučel! A mně také!"

„A čeho? O mně? Ráda bych věděla, čeho?"

„Jen jez, a řeknu to. Nejprv mně pobízel, abych se s tebou seznámil, a pak mně z toho srážel! Jsi prý mlsná a líná, a buď velice dětinská, nebo, schytralá. Směješ se na hošky, aby ti nosili mlsy — a sama jim máš jejich zachtivost za zlé, a nesmí se tě člověk dotknout."

„Nesmí, to je pravda."

„Něco za něco, a nic za nic! Proč jsi tak nedotklivá?"

„Když se v kostele u sv. Mořice postavily nové varhany, šel se náš tatíček také na ně podívat — — a tak dotkl se jedné klapky. Zavřískla píšťala nad ním až se polekal. A přijda domu, smál se a povídá: „Tak má býti každá hodná děva! Dotkne-li se jí kdo, má vřískat, jak ta píšťala ve varhanech. A která všecko sstrpí, není panuškou — ale harapannou! Merkyni. Vidíš?!"

„Vidím. Staří — závidí mladým radosti."

„Staří mají rozum."

„Také ho kdysi nechtěli míti, a byli rádi bez něho."

„A což Klima? Již se ti omrzela?"

„Však to víš."

„Ta se ti již — přejedla?"

„Ne. Omrzela se mně. Tuze lehtivá a žárlivá. Vyčítala mně, že jsem ti šel na borůvky, a posmívala se mně — že se lichotím židovce. A nyní by byla ráda, kdybych s ní byl promluvil. A připlakávala. Hm! Ať připlakává. Dávno jsem jí odvykl. A nehleď — a jez, jez!"

„Jím, jím. To je vzácná buchta. Tvá matka se nenadála, komu ji pekla. Kdyby věděla, že — židovce! Jak by ji píchlo u srdce! Židem svět pohrdá, a není tvora povrženějšího — nad židovku. Věřím, že se ti Klemina ze mě šklebila. V Praze židé drží již s Husity proti Němcům a římancům, a přece je vyhánějí a v Holomúci — rychtář Grelica by si paty uběhal, co se nachodí do Židovské ulice se škrdlaty, a našťourá se do našich baráků — nemáme-li prý podezřelých šlíků a tlapáků na noc — nebo — neschováváme-li zlodějům loupeže. Cikán do města nesmí, a žid v něm visí na vlasu. Rok co rok se na radnici radí, nemají-li nás vyhnat z Holomúce ven."

„To jen tak na oko. Kdo by jim stavěl a opravoval hradby a mosty? Židé jim dávají na ně čtvrtinu, a ostatek vytlukou z pokut, jež jim ukládají. Kdyby ne židů, co by si měšťané začali? Město má pěkný důchod z obchodu, z cizích kupců na Ungeltě v radnici. Ale ten spotřebují dluhy. Stavěli před devíti léty věž u mořického chrámu, hned potom radnici takým nákladem! Jsou sám dluh, a židům dluží kdekdo. Však prý — i nebožtík markrabě

Jošt rád viděl židovský peníz. Byl sama vojna s bratrem, a pokladnu měl vždy prázdnou. A proto židy strašil — a za peníze je chránil. Neboj se. Vám se nic nestane!"

„Mně je nejvíce líto toho povržení našeho!"

„Já tebou nepohrdám. Co ti po světě?!"

„Jsem ti za to vděčna."

„Jez a neplač. To si jen tak myslíš, že tebou kdosi pohrdá. Jez a pohrdni pýchou lidskou. Je ta nádivka dobrá?"

„Je jak med."

„Vidíš. Takovou buchtu musíš mně někdy sama upéci."

„Já?! Chichuchi! To by byla hnětenka! To bys plil!"

„Naučíš se!"

„Hnala by mne tvá matka — a tebe se mnou!"

„Kachna z Dolan by tě naučila. Řekla bys jí — Katruško, tvým koláčům se na světě nic nevyrovná, nauč mne péci, budu také koláčnicí, a abych ti neškodila, budu sedat se zbožíčkem pod Novou věží na Předhradí. Ráda by tě naučila."

„Dal by mně tatíček, kdyby jí měl zaplatit!"

„Zaplatil bych — já!"

„Jak bys ty k tomu přišel? Ze mě ničeho nemáš, a ani potom míti nebudeš. Jsem jak varhany. Víš, a budu vždycky neďotkliva."

„Haba, buď si! Kdybys mne chtěla, vzal bych si tě za ženu."

„Křesťan — židovku?"

„Dala bys se pokřtít."

„Hospodine! Co by řekla Dojonim?"

Co je to?"

„Židovská konsistoř je to. A co by řekl — Parues?"

„Kdo je to?"

„Židovský hlaváč. A co — Raf?"

„Kdo je to?"

„Židovský hlaváček, čili menši starosta. „Tatíček je — gábora v synagoze! Gábe má tak svatý úřad — — ."

„To je kostelník?"

„Modleník a žalmíř! A co by řekl náš dobrý Balebatim?"

„Co je to?"

„Náš tatíček! Kdybych byla nevěrná víře otcovské a pohrdla thorou. Naší svatou Sifre thorou, v níž sídlí Bůh zástupů?"

„Co je to — Sifre thora?"

„Je to — Desatero Božích přikázání v Arše Úmluvy, která stojí v synagoze na oltáři. Kterak, kterak to učinit?"

„Jez holubičko a nenařikej. Křesťané ctí Desatero tak jako židé a modlí se je desetkrát za den. Jdu spát — modlím se Desatero. Vstanu ráno a modlím se Desatero. V Hospodina věřím jako ty, ctím Písmo svaté jako ty. Co tedy chceš? A váš tatík se sám nabídl Kotlabákovi, že by mu dal dceru za ženu — kdyby to

smělo býti — totiž, dovolí-li starosta městský. A co by nedovolil? Nebylo by to ponejprv. Dala bys se vyučit a pokřtít. A myslíš, že to tak nebude?"

„Nevím, nevím. Zatím ne!"

„Za rok bude kat mistrem a potom to bude. Mně to již nadřekl. Věř, nevěř, je to domluveno. Je u vás co chvíle s trhem."

„Je pravda. Utržit dá, a tatíček mu přeje."

„I matka."

„Mistr popravčí má slušnou službu a vydělá — ale ty?"

„Máme peníze a časem postoupím výše."

„A tvá nevěsta?"

„Je konec všemu! Kotlabák jí napovídal o tobě plnou hlavu včera, a již mě nechtěla vidět a proto jsem se k ní nehlásil."

„Ty lháři! Co jsi říkal před chvílí?"

„Nevím. Klima chce jíti do kláštera k pannám u sv. Jakuba. Dnes mně to matka naše vyprávěla."

„Nebohá! Skrze tebe?"

„Nehodí se do světa. Co by v něm dělala? A tak — jez, jez!"

„Již nemohu! Věř. Klemina tebou povrhla!"

„Ať si! Ať jde k pannám. Však ty mnou nepohrdneš."

„A kdyby přece?"

„Měla bys mne na duši!"

„Ty bloudku, ty prchlíku, co mluvíš?"

„Že bys mne měla na duši. To ti pravím!"

Ty bys si něco vyvedl?"

„To víš!"

„A co?"

„Toho se kdysi dovíš!"

„Nebuď bláhov a nemluv. Trhlíku!"

„Ty mnou pohrdáš — a proto jsem ti — trhlíkem."

„Nepohrdám."

„Pohrdneš mnou později."

„Nejsi prorokem, neprorokuj! Nevíš jak bude."

„Ba vím! Třetí měsíc se plahočím za tebou, a netěžím, jak všeliké dětinství. Dáváš mně za vše — straku na vrbě. A straka vždy uletí! Co je po také známosti? Nechci se již trápit."

„Nemáš ani — proč! Vím, co dělám. Nechci býti hříčkou, nechci býti — jako ochytané, omačkané jablko, které se líbí — ale, hnije! Nechci sevšedněti. Děva svolná je vždy vzácná — dokud je lahodná. Ale lahoda, ze které se mnoho vybírá, brzy se přejí. Chci býti jablkem celým, neposkvrněným — nenakousnutým, abych byla vzácnější po svatbě než před ní. Teď mně rozumíš."

„Chtěla bys býti beze mě?"

„Nechtěla. Bylo by mně líto. Nebuď tak nedočkav!"

„Kdybych jen byl židem. Mluvila bys hned jinak."

„Ani žid nesmí na strom, dokud hrušky nedozrají. Již jedenkrát jsem se ti bránila, abys nezahrával s takovou žábou, a pamatoval, že jsem dosud — skoro děcko. Tak bys se mně i s těmi mlsy zprotivil."

„A budu-li trpěliv?"

„Budu také."

„A nezapomenu-li?"

„Nezapomenu také!"

„A budu-li se za tě obětovat?"

„Budu se také obětovat!"

„A kdy to asi bude?"

„Již jsem řekla. Dokud hrušky nedozrají, nemysli na strom. Tam stojí tatík na stráži — a sťal by hrušku — i tebe. Ty náhlíku! Nyní se nedivím, že tě Klemina odbyla. I dcerky z hospody mají míti cit, a nebýt, jako hrách u cesty, do něhož každý nenasyta chytí, a trhá lusky do mlsné huby. To jí chválím. Kdyby bylo po tvé, bylo by mezi námi, jako mezi — hniličkami. Špatně se vybírá na shnilé hromadě!"

„Heno — máš také pravdu. Z umačkaného poupěte — pěkná růže nebude. Již tě nebudu obtěžovat a nebudu dráždíkem. Představoval jsem si tě jinak a podle toho tě zlobil."

„Děkuji ti za buchtu. A nyní jdi domů. Mnou již třase zde zima. Na mohelně o Všech Svatých není v jizbě."

„Nehněváš se, že jsem tě podrážděl?"

„Ne. Jdi — a přijď zase a dones něco na zub!" (P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou.

(Č. d.)

Když po nových volbách sněmovních r. 1922 zvítězili fašisté, nastoupil vládu po kabinetu Bonomi všemocný Benito Mussolini, publicista v Miláně, který převzal vedle ministerského presidia též ministerstvo vnitra a prozatím ministerstvo zahraničních záležitostí. Z jeho kabinetu ministr války vévoda Diaz, ministr vyučování prof. Gentile a ministr průmyslu a obchodu hr. Rossi jsou senátory, kdežto ministr kolonií Dr. Federzoni, min. práv a kultu Oviglió, min. financí prof. de Stefani, min. námořnictví vévoda Thaon di Revel, min. veř. prací prof. Carnazza, min. orby markýz de Capitani d' Arzago a min. pošt vévoda Collona di Cesaró jsou poslanci. Jak vidno, má Italie pouze 11 ministrů. Vedle toho mají v Italii ještě státní podsekretáře. Roku 1921 v kabinetu prof. Bo-

nomi byli ještě ministři pokladu, sociální péče a rekonstrukce osvobozených zemí. Jak vidět, náš stát je na ministry nejbohatší. My máme oproti Italii o několik ministerstev víc a sice: zdravotnictví, železnice, zásobování, unifikační, pro Slovensko.

Časopisy v Římě jsou tyto: V závorce uveden ročník listu, v r. 1924. Voce repubblicana (3), La Tribuna (41), Osservatore romano (orgán Vatikánu) (63), Il Paese, Epoca (7), Piccolo Giornalę d' Italia. Vychází v poledne. Messagero (45), Idea nazionale (13), Giornale d' Italia (23), Corriere d' Italia (18), L'azzione (5), Corriere Meridional (19). Novinářská kancelář je Agenzia Stefani.

Poláci tu měli dříve svou korrespondenční kancelář Agenzia Polacca di Stampa, již vydával Dr. Sigmund Kulczycki.

Česká kolej (Collegio Boemo) je na Via Sistina 128. Ředitelem byl P. Msgre Josef Bouzek, nyní sídelní kanovník na Vyšehradě. Československý ústav (Instituto ceccoslovacco) na Via Pompeo magno. Za celé zařízený dům se zahradou platí se měsíčně 2.000 lir. Jsou tu ložnice, studovny českých studentů a zahrada.

Cizí státy mají v Římě své akademie. Tak město Řím dalo obrovský pozemek pro českou akademii s povinností, že český stát si ji vystaví.

Palác českého vyslanectví u Quirinalu ve Via Louisa di Savoja 22, byl najat za 100.000 lir ročně.

V roce 1920 výhodně koupen s celým zařízením, originály, sochami. Domácí umělci jsou v dvoraně zastoupeni: Švabinského lept, socha sekáče od Fr. Úprky, dále vidíme malůvky a předměty národopisné ze Slovenska. V sále na vyslanectví zpívali moravští učitelé. Byt vyslancův je v I. patře. Vyslanec Kybal, který sedm roků pobyl v Římě, počátkem r. 1925 odebral se do Brasilie. Jeho choť je rozená Španělka. Legačním radou je Dr. Papírník a tajemníky Dr. Neugebauer a Dr. Kuska, tisk opatřuje red. Mach. Vyslanectví naše u Vatikánu nalézá se na Via Virginio orsini 15. V adresáři vyslancem chybně vytištěn místo Pallier Pelier. Úředníkem vyslanectví je Dr. Niederle.

Z českých zámožných lidí, kteří v Italii jsou usazeni, buďtež jmenováni israelita Steiner, rodák z Ledče, kterýž daroval pro salon vyslanectví nádhernou sochu. Milionář Fischer před válkou dělal Němce, nyní se hlásí k Čechoslovákům. Milionář Pek v předměstí Miláně, uzenář r. 1925 zemřelý, nebyl příliš dobrým Čechem. Přišel jako chudý chasník do Italie. V Římě na Via della Croce 66 je obchodník delikatesami rodák z Prahy Bílek. —

Umění české v Římě v galerii moderních mistrů je zastoupeno v sále 26 pouze jediným obrazem mistra Aloise Kal-

vody: „Česká vesnice“ (Luigi Kalvoda, Villagio Boemo). Z cizích umělců jsou tam Semion Nikiforon, Vladislav Jarocki, Grabar Igor, Klimt, St. Žukovski, Ilja Rjepin a j.

V Římě je výborná komunikace. Tramway elektrická jezdí na všecky strany. Platí se ve všední den do 8 hodin 25 centesimů, poté 50 c., ve svátek a v neděli do 8 hodin 45 cnt., poté 70 cent.. Lístek měsíční na traf 40 lír, na dvě tratě 70 lír. Konduktéři jsou velmi zdvořilí, mají černý stejnokroj a ochotně dávají zpět drobné na větší bankovky. Naší konduktéři mohli by se pěkně učit zdvořilosti a ochotě od svých kollegů římských. Tito ovšem nemají žádné práce s propichováním lístků, které jsou velmi jednoduché. V levo je znak města Říma s počátečnými literami S. P. Q. R. (Senatus populus que romanus). Azienda Tramvie Municipali Roma. Číslo vozu 75. Cena 25 centesimů. Poznámka: Zachovejte lístek a podejte personálu k jeho požádání. Po straně je číslo lístku, který platí pouze na jednu traf.

Mostů přes Tiberu je několik, všecky kamenné. Mostné se na nich neplatí. Pouze na jednom, po kterém se nejezdí, platí se 5 c.

Nejkrásnější vyhlídka na město je z Monte Janiculo, kde postavena je jízdecká socha Garibaldiho. Rovněž pěkný je rozhled z Monte Pincio, který se nachází na protější straně města. Hezky je viděti z Monte Mario k jihozápadu řeku Tiberu, dále villu Borghese a konečně Vatikán. Když Karel IV. přibyl k Římu, díval se od Monte Mario na věčné město.

Divadel v Římě je mnoho, ale žádné z nich nemá budovu, která by se rovnala našemu národnímu divadlu. Všecky jsou téměř v ulicích mezi ostatními domy, takže zevnějškem svým nikterak neimponují. Byl jsem pouze jedenkráte na opeře „Loreley“ v Teatro Hadriano. Platil jsem na posledním místě (loggiato) 4 líry 40 c. V divadle je ten nezpůsob, že muži kouří. Ženy nosí tam i dítky na rukou.

Biografů také v Římě je plno, jež křiklavými reklamami lákají do vnitř obecenstvo.

Hotelů v Římě je množství, od prvotřídních, luxusních, až do posledního řádu. Podle toho jsou také ceny. Poblíž nádraží mají též tak zv. hotely denní, v nichž možno dělati toilettu a vyřídit korrespondenci. Do sbírek, galerií, muzeí všude se musí platit líru i více vstupného. V neděli a někdy i v jiný den je vstup zdarma. Sbírky těší se hojné návštěvě zejména cizinců. Největší ruch jeví se na Corse od hlavního nádraží přes Piazza di Venezia směrem k Vatikánu a pak od Piazza di Venezia směrem k Piazza Colonna a až k Piazza dei Popoli. Všude nádherné krámy a bohaté výkladní skříně. Že mají i v Římě ulice rozkopány jako v Praze, kdo by se divil. (P. d.)

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Bulharsko. Dr. Bobčev napsal do bulharského časopisu „Slavjanski Glas" velkou studii s názvem „Masaryk a Slovanstvo", v níž dokazuje, že dr. Tomáš G. Masaryk odmítaje politický panslavismus, uznává panslavismus jako kulturní a mravní sílu. Nynější stoupenci slovanské vzájemnosti a solidarity nejsou daleko od názoru tohoto československého státníka a humanisty.

Čech poslancem v bulharském sobrání. Hynek Majer, advokát v T. Pazardžiku, byl zvolen r. 1924 za poslance do bulharského sobrání za stranu „demokratický zgovor". Jest rodákem z Roudnice v Čechách, kde se narodil r. 1853. Náleží k nejzasloužilejším pracovníkům o utužení přátelských styků mezi Československem a Bulharskem.

Horní Lužice. Kalendář Předženak. Na rok 1926 vydán byl kalendář hornolužický Předženak. Uspořádal jej literární historik prof. Ota Wičaz, který do něho též napsal nejvíce příspěvků. Zajímavý je životopis známého lužického včelaře, faráře Adama Šěracha, jehož dvousté narozeniny oslavili Němci loni, přivlastniviše si tohoto Slovana jako svého příslušníka. Z obrázkové části jest upozornili na kresby domácích umělců: Hanky Krawcec a Martina Nowaka. Tento kalendář má v poměrech lužických značnou cenu literární, jsa určen celkem jen asi pro 80.000 Hornolužičanů.

Chorvatsko. Kněz Josip Grašič jubilant. Počátkem t. r. oslavil 40tiletí svého kněžství Josip Grašič, farář v Bernu v Istrii. Narodil se v Kraňsku, bohosloví studoval v Gorici a působil jako kněz na mnoha místech v Istrii. Tam té doby nebylo obecných škol. Grašič shromažďoval rolníky a učil je čísti a psáti. V Bernu založil pomocnou školu a sám v ní 7 let vyučoval; dnes je bernská škola z nejlepších v Istrii. Se spoluzakladatelem Studentského podpůrného družstva v Pazině. Sám založil Tiskové družstvo v Pazinu a tiskárnu, v níž se tiskl chorvatský katolický týdeník „Pučki Prijatelj" (Přítel lidu). Dále založil záložnu, spořitelnu a mlékařskou zádruhu. Pro hospodářské vzdělání Istrijců napsal do různých listů mnoho hospodářských článků.

Polsko. Władysław Orkan, stoupenec školy tatranské. K oslavě velehor Tater podali základní kámen Severyn Goszczyński veršem i prósou. Lékař Chalubiński šířil ve Varšavě známost o čarokrásných lázních Zakopaném, malíř Stanislaw Wittkiewicz horlil pro sloh zakopanský. Zvláště po sporu o Mořské oko r. 1902 našly Tatry hojně obdivovatelů, obránců a návštěvníků. Nadšenci nosili kroj tatranských góralů. Zakladatelem básnické školy tatranské byl Adam Asnyk sbírkou básní „W Tatrach" (roku 1879) a připojila se k němu básnickou sbírkou „W Górach" Marja Konopnická. Největším básníkem Tater jest Francyszek H. Nowicki, který vydal r. 1891 své „Poezye", nazvané v II. vydání „Piešni czasu" (1904). V Tatrách, které opěval granitovou formou Mickiewiczových, „Sonetů krymských", cítí tam vlastní smutek a vidí v nich oltáře svobody. Škoda, že Nowicki přestal psáti po vydání svého prvního díla. Ale měl hojně následovníků. Jsou jimi Kazimierz Tetmajer, Lucyan Rydel, Kasprowicz, W. Wolski a hojně jiných. K nim druží se povolaný hlasatel slávy Tater, syn jejich, Władysław Orkan-Smreczyński, lyrik, dramatik a novelista, jenž srostl s chudou zemí tatranskou a s jejím tvrdým lidem, s jeho utrpením i bolestmi. Narodil se r. 1876. Ve svých básních opěvoval „ tu zemi slz i věčných stínů, zemi plačících bříz, jedlí a sosen, kde lidé dávno zapomněli na vesnu, kde hlad se rodí i oves zelený, — nešťastnou, zkamenělou zemi!" Prvním jeho spisem jsou „Nowele" (r. 1898) a jeho nejlepším románem jest „W Roztokach" (1903); líčí v něm pravdivě a umělecky vesnici Roztoky a reformátora Rakoczyho i jeho Hanuszku. Typy vesnických chuďasů nabývají postav napolo básnických, ale nepozbývají tím pravdivosti. Jiné důležitější spisy jsou:

„Nad Urwiskem" (1890), „Komornicy" (1890), „Z tej smutnej ziemi", sbírka básní (1903), „Herkules nowożytny", „Láska pastýřská", novely (1905), „Pomór" (1910), „Drzewej" (1912). Poslední sbírkou jeho, vydanou koncem roku 1925, jsou „Listy ze wsi", díl I., jež obsahují črty, humoresky, vzpomínky z tatranské vesnice a její vývoj. Poslední povídka této sbírky „Co natropila válka" jest vyvrcholením života zapomenuté tatranské vesnice Jeho dramata jsou: (Ofiara (Obět), Vina a kara (Vina a trest), Franek Rakoczy, Z martwej Roztoki (Z mrtvé Roztoky), „Poesie Orkana, toť jeho život: jedno vyrůstá z druhého", prohlásil o něm kritik Zrenbowicz. Jeho popis dědiny Roztoky mohli bychom srovnati s Mrštíkovou slováckou vesnicí Habrůvkou z „Roku na vsi". „Líčil Kipling, líčil Jenssen prvotní přírodou, žádný nevytvořil takové houště lesní, takové bouře v pravé poušti, takových mrazů tužeb předhistorické dívčiny, takového smutku, citů a žádostí milostných", charakterisuje jeho tvůrčí činnost Wilhelm Feldman (Współczesna literatura polska, 1918, II., str. 170).

■ **Langrova hra v polském překladu.** Fredrovo divadlo ve Varšavě předvedlo na Nový rok Langrovu „Perlferii" s názvem „Moderea z przedmiescia" s velkým úspěchem.

Rusko. Bolševická censura. „Pravda" uvedla nový výnos sovětské vlády o „čištění" městských, dělnických a rolnických knihoven. Především mají býti odstraněny všecky filosofické knihy idealistického směru, knihy o mentalismu, okultismu, teosofii, spiritismu; grafologické a magické knihy i snáře. Zapovězeny jsou všecky náboženské knihy Vedle politických a sociálních spisů z carské doby se nesmějí čísti také všecky knihy z roku 1917 o ústavě, občanských právech, všeobecných volbách a jiných. Konečně nesmějí zůstati v knihovnách ani sovětská vydání z r. 1918—20, když byla přetřásána agrární otázka, daně, volný obchod a p. „Nyní jsou tyto otázky odstraněny, poněvadž jsou definitivně rozřešeny".

Rusko a Slovanstvo. V Bělehradě přednášel v lednu t. r. politik V. J. Lebeděv o poměru Ruska k ostatním Slovanům. Carismus, bývalý nositel všeslovanské myšlenky, zmizel a na jeho místo nastoupili zástupcové inteligence, dělnictva a rolnictva. Únorová revoluce r. 1917 znamenala rozsudek smrti habsburské dynastie a vynesla heslo sebeurčení národů, které nejvíce přispělo národům rakousko-uherským. Dočasná vláda vyhlásila samostatnost Polska. Únorová revoluce znamená novou dobu v otázce: Rusko a Slovanstvo. Revoluce urychlila vstup Ameriky do války a zásada sebeurčení stala se i zásadou Wilsonovou. Ruská revoluce umožnila příchod Masarykův do Ruska a utvoření čsl. vojska, které již 18. června 1917 se účastnilo nástupu v řadách revoluční armády. Když bolševici učinili brestlitevský mír, našel ruský lid v sobě dosti síly, aby protiněmecký boj obnovil. Byla vytvořena volžská fronta a lidová armáda společně s Čechoslováky zadržela za touto frontou milion německých zajatců, kteří dle slov Ludendorffových měli tvořiti vojenskou zálohu Německa. Jde nyní o to, aby byly odklizeny všecky smutné rozpory mezi jednotlivými národy slovanskými, a až v Rusku zvítězí demokracie, dojde ke sblížení všech Slovanů.

Opičí soud. V Moskvě byla předvedena premiéra hry „Opičí soud od Bogomolova.

Slovensko. Palárikův „Drotár" na jevišti. „Drotár", veselohra Palárikova, byla uvedena na jevišti Slovenského národního divadla v Bratislavě 6. ledna t. r. v úpravě Tida J Gašpara a za režie Janka Borodáče. Pro svou působivost došla tato hra pozornosti i v cizině. Byla hrána s úspěchem v slavnostním zahajovacím představení Národního divadla v Záhřebě dne 4. října 1863. Premiéra byla zahájena Palárikovou básní „Za osvetu", kterou přednesl Bachle, představitel hlavní úlohy této veselohry. Ján Palárik narodil se r. 1822 v Rakové v severozáp. Slovensku z učitelské rodiny. Studoval v Žilině a Kečkemetu, vstoupil do kněžského semináře a v Trnavě se zahloubal do studia básní Jana Hollého. Již r. 1850 jako kaplan vydával církevní časopis „Cyrill a Method", v němž mimo jiné žádal, aby zavedeno

bylo slovenské arcibiskupství. Jako kaplan v Pešti, kam byl přeložen, aby byl vytržen ze slovenského prostředí, vydával „Katolícke Noviny" a stal se vůdcem tamější mládeže Poslední dva roky života svého ztrávil jako římsko-katolický farář v Majtechově, kdež zemřel r. 1870. V Pešti zacházel občas do divadla a poznal jeho důležitost ve příčině národní Proto se dal také na spisování dramatických her. V té věci má pro Slováky takový význam jako Tyl pro Čechy. Bylof jeho cílem buditi spící národní vědomí. Prvním dramatickým kusem jeho jest „Incognito", čtyřaktová veselohra, v níž vylíčil pobloudilého odrodilce, který se naposledy vzpamatuje a vrátí ke svému národu. „Incognito" vytvořilo novou generaci ochotnických spolků a vděčné divadelní obecenstvo. „Drotár", tříaktová veselohra, předvádí drastickou karikaturu žida intrikána a našla velkou oblibu mezi lidem Byla upravena podle francouzské dvojaktovky „Hledá vychovatele" od Decourella a Jaima ml. Třetí, nejslabší hra je „Smierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch", byla upravena podle polských „Obžinek" Korzeniowského. Palárik vnesl do ní politický směr. Nadarmo pokusil se o tragedii v pětijednáních „Dimitrij Samozvanec", kterou obtížil zase svou teorií o slovanské vzájemnosti. Palárik není sice mistrem psychologického rozboru a odůvodnění a jeho komika jest jen situační, ale přece zasluhuje vděčné zmínky, že dobře vystihl potřebu svého času a vybral velmi přiměřené postavy ze společenského života, aby mohl buditi dřímající národní vědomí, ale také že usiloval povznésti nejzanedbanější obor slovenského písemnictví.

Děti v ruských novelách. Dr. H. Turcerová-Devečková vydala s tímto názvem výbor prací novodobých spisovatelů ruských, pokud se obírají duší dítěte. Jsou tu zastoupeni Čechov, Němirovič-Dančenko, Andrejev, Kuprin, Sologub, Sokolová, Ščepkina-Kuperniková a Kot Murlyka. Knížku vydalo nakladatelství „Tranoscius" v Liptovském Sv. Mikuláši. Stojí 14 K

Černová. Spisovatel Fr. Sokol-Tůma, který zemřel 1. ledna 1926 v Mor. Ostravě, byl na Slovensku již v době předpřevratové. Docházel do Turčanského Sv. Martina a známa černovská tragédie v rodišti Hlinkově r. 1907 byla mu námětem k celovečerní hře „Černová", v níž má hlavní úlohu Andrej Hlinka.

Literární konkurs „Slováka". Redakce „Slováka", politického deníku ludové strany v Bratislavě, vypsala konkurs na společenský román z národního života slovenského z dob převratu nebo po převratu. Nejlepší práce bude odměněna 3000 K. Odměnu ve stejné výši vypsala táž redakce na dějepisný román z nejnovějších nebo starších dějin slovenských. Třetí cenu vypsala na slovenský feuilleton pro jedno nebo dvě čísla. První práce dostane odměnu 250 K, druhá 150 K. Rukopisy obou románů mají býti poslány redaktoru Josefu Sivákovi v Bratislavě do 1. října 1926; lhůta na podání feuilletonu jest do 15. února t. r.

Reymontovi „Chłopi" v slovenštině. Nakladatelský a vydavatelský spolek „Lev" v Ružomberku vydá dílo Władysława St. Reymonta, zesnulého polského románopisce, odměněné Nobelovou cenou, v překladě básníka Ignáce Grebáče-Orlova s názvem „Sedliaci". Dílo se skládá ze čtyř svazků; v nich autor popisuje čtyři částky roku, jak se jeví v rolnickém životě. Autor zachytil v tomto díle polskou duši, která je příbuzná duši slovenské, popisuje zvyky, obyčeje, radosti a bolesti polských rolníků, které jsou podobné životu rolníka slovenského. Cena svazku v subskripci jest 18 K, mimo subskripci 25 K.

Kysuca od Karla Sidora. „Kysuca" je divadelní hra o 3 jednáních od Karla Sidora, redaktora „Slováka". Obsahuje 72 stran a její děj je vzat z času prvních slovenských křesťanů Je to první divadelní hra, která se obírá životem a skutky sv. Cyrila a Metoděje. Vystupuje tu i slovenský král Svatopluk. Knížka stojí 5 K v knihtiskárně „Unii" v Bratislavě Tělocvičná ulice č 2ua.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Referuje Rudolf Vrba.

Lunačarski v Berlíně. Ministr vyučování soudruh Lunačarski byl v Berlíně a přednášel tam o rozmachu školství v Rusku. Před tím byl v Berlíně také Čičerin a ministr zdravotnictví Semaško. Panstvo chtělo Berlíňákům vylíčiti zázraky bolševického Ruska a vylíčiti ten komunistický ráj. Lunačarski je sám básníkem a romanopiscem. Ve své přednášce, kterou měl v řeči německé, kterou plyně mluví, přiznal se tovaryš Lunačarski, že v Rusku je té doby 85 milionů lidí, kteří neznají čísti ani psáti, tedy jsou to praví analfabeti. Tovaryš Lunačarski se chlubil před svými berlínskými posluchači, že vláda bolševická si předsevzala, že do roku 1932 nebude v Rusku analfabetů. Všichni občané v sovětském Rusku se nyní pilně učí ať jsou malí nebo velcí, mladí i staří. Na vesnicích jsou nyní mužické školy, kde se lid venkovský učí čísti a psáti. Pak uvedl soudruh Lunačarski statistiku rozmachu obecného školství v celém Rusku. Tak bylo

roku	1920	58.000	škol a v nich	4,300.000 žáků
„	1922	64.000	„ „ „	4,700.000 „
„	1924	71.000	„ „ „	6,300.000 „

Podivno, že soudruh Lunačarski se přiznal, že je ve službě školské zaměstnáno pouze 500.000 učitelů. Učitelé mají od vlády bolševické vykázaný plat měsíčně 35 rublů. Poněvadž nejsou nyní valutové poměry Ruska známy, nevíme, co těch 35 rublů měsíčně znamená a co se dnes za ně v Rusku koupiti může. Počet učitelů by byl k poměru počtu škol velmi značný. Pak líčil Lunačarski poměry škol vysokých v Rusku, na které mají přístup nyní i prostí dělníci bez většího školního předběžného vzdělání, jen když se ukáže, že dovedou chápati a se učiti. Poněvadž Rusko má asi 120 milionů obyvatel, byl by počet škol Lunačarskim uvedený dosti značný. Jest jen otázka, jak jsou tyto školy opatřené učebnými pomůckami. A tu jsme u známé věci, že není v Rusku možno dnes koupiti učebnice, jelikož se nemohou tisknouti. Ani jiných učebných pomůcek školy ty nemají. Jak na školách nižších tak na školách vyšších se vyučuje mládež jen na základě nauky komunistické, na zásadách marxistických. Veškeré učebné osnovy jsou dle toho vypracované.

Jest zřejmo, že na školách sovětských je odstraněno veškeré vyučování náboženství. Pouze židé si vydržují vlastní své konfesijní školy, kde se vyučuje hebrejsky a samozřejmo také náboženství židovskému, to jest vykládá se tu thora a hlavně talmud. Hned po převratu byly veškeré školy a university v celém Rusku zničeny a na tisíce profesorů bylo tu povražděno. Universitní profesoři v Rusku zhynuli buď na šibenici nebo zhynuli hlady. Ti kteří tu zbyli, žívoří jen až na ně přijde též řada, aby se uložili k věčnému spánku.

Alfred Rosenberg vydal roku 1921 v Mnichově spis Totengräber Russlands. Hrobaři Ruska Jsou to podobizny těch židovských lupičů a vrahů, kteří se s Leninem v čele roku 1917 zmocnili vlády nad Ruskem. Rosenberg v předmluvě toho spisu uvádí, že v Londýně byl hned po převratu vydán úplný seznam židovských komisařů, kteří se v Rusku zmocnili vlády. Bylo jich z počátku 500. Mnozí z nich již zemřeli, nebo byli odpraveni protirevolucionáři. Anglický tento seznam zůstal nepovšimnut. Ze všech těchto komisarů, kteří z počátku vládli pod komandem Lenina zůstal v plné moci vlády Zinověv Apfelbaum. Ostatní více méně zmizeli v propadlišti. Také první komisař tisku Steklow Nachamkes, který řídil vládní noviny zmizel. Jeho společník Kamkov-Katz též není více mezi vládci Ruska. Ministrem vyučování byl za Lenina soudruh Wolodarski-Kohen. Jeho místo zaujal Lunačarski Zederbaum.

Že by se vládě bolševiků podařilo odstraniti negramotnost v Rusku v tak krátké době, tomu sám Lunačarski nevěří, ale chlubiti se nic nestojí.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Sborník úcty sv. Antonína Paduanského v českých zemích. Sestavil Antonín Šorm. 1925. Nákladem vlastním. Stran 136.

Jako první hvězdičku k přípravám na oslavu sedmistého výročí smrti sv. Františka z Assisi vydává vynikající kulturní pracovník Antonín Šorm, dílko o 136 stranách velkého osmerkového formátu, ozdobené 18 obrazy, vztahující se k úctě člena řádu sv. Františka. Ve své skromnosti praví o krásném svém díle, že jest to „vlastně jen jakýsi pokus sebrati a soustřediti hrst dat a zpráv, jak projevovala a projevuje se úcta sv. Antonína v našich zemích," ale sám v doslovu přiznává, že při sbírání látky rozrostl mu materiál tak, že nebylo možno vše zařaditi a slibuje díl druhý. Sborníček začíná bohatě snesenými ukázkami „Svatoantonínských živlů v české lyrice", které s obdivuhodnou znalostí snesl tu Vilém Bitnar. Z pestrého obsahu dalšího uvádíme soubor článků „Památná místa zasvěcená úctě sv. Antonína"; Karel Procházka píše o obrázcích sv. Antonína na základě své bohaté a obsáhlé sbírky a znalosti rytin starých rytců. Srovnávací studii o socialismu marxistickém a antonínském napsal P. J. Šmejkal. O Jezulátku v náruči sv. Antonína píše prof. Michael Ludvík. Ostatní četné články jsou od Šorma, z nichž zvlášť upozorňujeme na dva: Sv. Antonín Paduánský a svatý Jan Nepomucký; Padua a Čechy. Sborník ukončen jest bibliografií české literatury o sv. Antonínu z pera Bitnarova. Skvěle vypravený Sborník vydal Ant. Šorm, bankovní úředník, Praha II., Národní třída č. 8, vlastním nákladem za cenu velice nízkou a naši odběratelé a čtenáři mohou si s odvoláním se na náš list knihu u autora objednati za jednu třetinu výrobní ceny, t. j. za 8 Kč, a my jim ji co nejvřeleji doporučujeme; je to dílo krásné a radostné, vzácné svým obsahem a nádherné obrázkovou ozdobou i výpravou. Kšk.

H. Ungar: **Hoši a vrahové.** Autorisovaný překlad Jana Grmely. 1926. Praha-Smíchov. Ant. Král nakl. Obálku nakreslil Prokop Smitka. Str. 120. Cena 12 Kč.

Roku 1922 vystoupil na veřejnost první svou knihou JUDr. Hermann Ungar, rodem israelita z Boskovic na Moravě (nar. 20. dubna 1893) dnes úředník čsl. vyslanectví v Berlíně. Knihu tuto vydalo nakladatelství Královo ve sbírce dobré četby „Brána". Vypravují tu dva duševně zatížení hoši své příhody z mládí. První končí jakousi lítostí a uznáním chyb životních, druhá nechutným a odporným výjevem porodním. Překladatel zlákán byl asi k překladu těchto novel pochvalnou kritikou originálu jednoho z největších kritiků německých Thomase Manna. — Ungar vydal r. 1924 v Berlíně román „Verstümmelten" a ve sbírce „Die Aussenseiten der Gesellschaft" právě vyšla jeho kniha o Hildě Hanikové, pravdu má Grmela, když píše v doslovu překladu, že i zlo a neřest má své básníky!

A. Dumas: **Syn odsouzencův.** Román. Přeložil Viktor Jakesch. Vydal A. Král, Praha-Smíchov. 1926. Str. 240.

Mnoho se překládají nyní spisy tohoto slavného francouzského romanopisce. Pěkný takový román, jehož ušlechtilá tendence a poučný příběh o lásce synovské zaujme čtenáře, vydal nakladatel A. Král. Zbohatlý lodní nosič Coumbes ujme se ženy Petra Manase, člověka spustlého, který ze zábavy vlastní ženu Milettu chtěl oběsiti, a za to i za jiné zločiny byl odsouzen do žaláře. Miletta vychovává syna svého Mario v člověka řádného a poctivého. Ten dospěv, zamiluje se do sestry majitele

protější vily. Na procházce s ní nalezne zbědovaného muže, jemuž pomohl a pozval do domu. Ten přišel, ale loupil ve vile, poranil pana Rionffera i na pomoc přispěchavšího Mario, který zatím zvěděl od matky, že to jeho vlastní otec. Petr Manas prchá a Marius obviněn z loupeže, béře vinu na sebe aby otce zachránil. Petr vnikl i do domu Coumbesova, tam loupil, byv postřelen Coumbesem, pobodal vlastní ženu a skonal. Po jeho smrti Marius přizná, že na svá bedra vzal odpovědnost za jeden z posledních zločinů Petra Manase. Výpověď Milettina a prohlášení pozdraveného pana Rionffea potvrdily jeho líčení. Byl propuštěn a slavil sňatek s Magdalenou Rionffovou, která nepohrdla Mariem i když byl synem zločincovým. Pěkný román o šlechetném Mariovi a jeho obětavosti synovské, plný dobrodružství a krásných líčení, možno vřele doporučiti.

Kšk.

Fedor Sologub: Těžké stíny. Román. Podle čtvrtého vydání přeložil Dr. Jos. Bečka. Illustroval akad. malíř Fr. Horník. Nákladem „Sfinx" v Praze. Stran 356.

V hrdinovi románu, Loginovi, profesorovi v provinciálním ruském městě, líčí Sologub zmatky své vlastní duše, touhu po vybřednutí z planého a špinavého života, touhu, ochromovanou skepsí a nedůvěrou v pokrok. Načrtává zde široký obraz ruského života měšťáckého se všemi jeho ctnostmi a hlavně nectnostmi, jež nutí hrdinu i vraždit, vraždit nejen špatného člověka, inspektora Motovilova, nýbrž v něm i typ všeho špatného v životě. A Logina zachraňuje čistá láska přirozené, krásné a tiché Nuty Jermolinové, jedné z nejkrásnějších ženských postav v ruské literatuře.

Toť zhuštěný obsah prvního velkého románu Sologubova, jejž uvádí pražské nakladatelství Sfinx do české literatury ve sbírce „Třicetikorunové serie románů".

Dr. Josef Bečka, knihovník universitní knihovny, napsal o Fedoru Sologubovi — básníku ruského života, jednou z nejvýznačnějších zjevů ruské belletrie, jehož první velký román přeložil do češtiny

„Okřídlená slova „čičikovština, oblomovština, raskolnikovština", jsou známa každému průměrnému čtenáři. Jsou to typy, které žijí, i když jejich tvůrci dávno zemřeli. Podobný typ vytvořil i Fedor Sologub ve svém románě „Malý běs".

Peredovština stala se známa po celém Rusku. Stala se předmětem mnoha kritických rozborů a mnoha vážných sporů. Sologub stal se nejen slavným autorem — zvučné jméno měl již dříve — nýbrž i všeobecně známým.

Sologub, vlastním jménem Fedor Kuzmič Tětěrnikov, dnes dvaašedesátiletý, má v sobě mnoho typického z ruské literatury. Palčivé otázky o životě, zmatek, který přinášejí tyto otázky, touha po lepším a smutek na skutečnosti, s tím vším se setkáváme u mnoha a mnoha ruských autorů. Ale každý z nich si jinak na tyto otázky odpovídá a jinak se snaží zobraziti život. Promísení živlů romantických s přísným realismem, které tak často se objevují v ruské literatuře, jsou vlastní i Sologubovi. Je svojí podstatou romantik, blízký Lermontovu, jenž současně nezavírá oči před skutečností, kterou zobrazuje stejně jasně a přesně jako Čechov a Gogol, a proniká do hloubi lidské duše jako jiný jeho učitel — Dostojevskij. Ví, že život nikdy nemůže odpovídati jeho snům, že je špinavý, ošklivý a zrádný, nejenom ruský provinciální život, nýbrž život vůbec. Takový jest svět jeho hrdiny Peredonova, ale v takovém životě nelze žít, musí být něco, co člověka zachraňuje a povznáší z celé této špíny.

Jako Dostojevskij hledal oporu a záchranu v Bohu, v lidovém učení křesťanském, v soucitu s nešťastnými, tak Sologub nalézá východisko životního zmatku v antické kráse.

„Beru kousek života hrubého a ubohého a tvořím z něho kouzelnou legendu, neboť jsem básník," vyznává Sologub v předmluvě ku svému románu „Tvořící se legenda". A oceňuje se dobře, neboť nikdy v sobě nezapře básníka. Jest mistrem verše; jeho básně — u nás téměř neznámé — zdánlivě prosté a jednoduché, jsou prosyceny takovou kouzelnou melodičností a hudebností, že nalezneme málo jim rovných. Básníkem je i ve své prose, v krásných lyrických místech, které ovanou člověka jako dech jarního vánku a nutí čtenáře vrátiti se stále k jeho tvorbě. Takových míst nalezneme mnoho v jeho „Těžkých snech" a celý román nezklame, neboť odhaluje hlubiny ruské duše s jistotou chirurga pátrajícího a obnažujícího lidská nitra."

M. B. Böhnel: **Výkřik a jiné novely.** „Sfinx", Praha 1925. 1. svazek Knihovny Čeští belletristé, vycházející za redakce Jiřího Karáska. Stran 312. Cena Kč 30·—.

Kniha „Výkřik" obsahuje sbírku patnácti novel, jednak literárních prvotin (1912) i věcí nejnovějších (1925) a tudíž i různé hodnoty. Böhnel je jedním z nejoblíbenějších autorů moderní doby. Svoji širokou obec čtenářskou získal v poměrně krátkém čase tím, že dovede říci tu nejchoulostivější pravdu tak odvážně a samozřejmě, že to přivádí čtenáře v údiv. Böhnel, jako bystrý pozorovatel, nejen že vám staví před zrak svoje originály v jich nejintimnějších chvílích života, chtěje tím ukázati dnešní dekadenci mravní, nýbrž vedle těchto dává vyniknouti silným jedincům, přes něž se vlna demoralisace převalí, zůstavujíc je na svých místech neochvějné, všemu vzdorující. Je odvážný ve svých líčeních a zavede čtenáře i v taková místa, o jejichž existenci nemá mnohý potuchy. Böhnel nejen že umí svoje typy nalézti, dovede je též prohlédnouti až do nejtajnějších záhybů duše a do nejtemnějších nuancí vylíčiti. Dovede býti drsným kritikem života a odvážným malířem lidských tváří v jejich pravé podobě, dovede však býti i velmi romantickým a ideálním, nalezne útěchu pro nevinnou oběť a shovívavě odpustí vrozený nedostatek. Jeho plodnost vyniká daleko nad průměr a kritika věnuje jeho pracem obsáhlé sloupce. Rovněž i státní instituce uznávají jeho plodnost a význam, oceňujíce jeho práce cenami, z nichž poslední jmenujeme cenu čsl. akademie za jedinečný a překvapující román „Chlapík".

LITERÁRNÍ OBZOR.

Opatství emauzské v Praze začalo vydávat revui „Pax", která bude vycházet každé dva měsíce za předplatné 20 Kč ročně.

Dominikán P. Silv. M. Braito v Olomouci bude obměsíc vydávat časopis „Na hlubinu". Toť název, ale i program nového časopisu, který všem intensivně nábožensky žijícím chce ukazovati bohatství katolických pravd pro život vnitřní.

Prokop Holý přeložil Bensonův román „V rozbřesku budoucnosti", vydala „Eva" v Olomouci.

Karlem Dostálem-Lutinovem založený ženský vzdělávací měsíčník „Eva" a po patnáct let vydávaný Ladislavem Zamykalem za redakce v posledním roce Al. Keltnerové, přechází ročníkem dvacátým třetím do majetku a nákladu spisovatele inž. Viléma Bitnara a stěhuje se z Olomouce do Prahy.

Předsedou „Moravského kola spisovatelů" byl zvolen Elgart-Sokol, neboť dosavadní předseda Otakar Bystřina hodlá přesídlit na venkov.

Zesnulý básník Bartoš Vlček zanechal ve své literární pozůstalosti sbírku veršů „Jenom srdce" a dokončenou komedii

Knihy Hutě počnou vycházeti péčí Moravského kola spisovatelů. Prvými svazky budou: Fr. Kopečka „Mých sto děvčat", Ad. Veselého „Rozbřísněné zrcadlo" a V. Martinka „Ráj srdce".

V Americe v Chicagu Ill. vydáno bylo nákladem ústředny Národního Svazu Českých katolíků krásné dílo **„Z boje za svobodu otčiny"**, napsal František Šindelář. Kniha obsahuje autentické vylíčení účasti katolických Čechů v Americe v zahraniční osvobozovací práci ve prospěch české vlasti za vůdcovství Národního Svazu Českých katolíků. Zajímavé této knihy několik výtisků zasláno bylo do naší republiky prostřednictvím Rady katolíků.

Pro milovníky dobrodružné četby připravilo nakladatelství B. Kočího překvapení vypsáním subskripce na lacinè vydání spisů **Breta Harta**, proslulého amerického spisovatele. Spisy Breta Harta odehrávají se v ozdušší dalekých moří, hlubokých pralesů, širých prerií, mladých osad, zlatokopeckých táborů a dobrodružných zápasů. Vyjde asi 60 svazků brož. po 6 Kč. — Totéž nakladatelství počalo vydávati měsíčník **„Události"**, nepolitický o všem informující měsíčník přinášející přehled událostí ze všech dílů světa.

V Zemědělském nakladatelství Neubertově vyjde z péra **Josefa Šacha**, který se životopisnými studiemi **V. Beneše-Třebízského** zabýval již dlouhá léta, velmi zajímavá illustrovaná monografie o tomto spisovateli pod názvem **"Vzpomíná se"**. Je to pietně upravená sbírka korespondence, ze které jako v románě vystupuje Třebízského život od mládí až do předčasné smrti; mezi listy je jich mnoho dosud naprosto neznámých a pro literární historii cenných.

Nakladatelství J. Kotíka na Smíchově vydá nový pošumavský román Josefa Haise-Týneckého: **„Žně"**. V nakladatelství Králově vyjde od téhož spisovatele plzeňský román **„Upír"**. Děj románu „Upír" zapadá do rámce let 1900—1910 a napsán byl v roce 1918.

Pražský měsíčník **„Česko-lužický Věstník"** chce věnovati letošní ročník (sedmý) 70. narozeninám největšího lužického básníka **Jakuba Barta Ćišinského**, nadšeného přítele našeho národa a odchovance pražské „Serbowky". List chce věnovati stále pozornost též dolnolužické větvi.

Výhradní právo ku překladu všech spisů zesnulého mistra polské prósy Wladyslava St. Reymonta do češtiny získalo nakladatelství Stanislava Minaříka na Smíchově. Tři svazky spisu **„Rok 1794"** již vyšly, překlad selské epopeje **Chlopi-Sedlácí**, jež dosáhla r. 1924 Nobelovy ceny, vyjde ve čtyřech svazcích do konce května v překladě St. Minaříka, za subskripční cenu Kč 60 —!

Heydukova veršovaná pohádka **„Dědův odkaz"** byla zpracována Ant. Klášterským a zhudebněna Vít. Novákem. Po prvé hrána na Nár. divadle v Brně 16. ledna.

Vrchlický bude přeložen do ruštiny. Ruský básník Konstantin Balmont, který nyní žije v Paříži, připravuje výbor z básní Jaroslava Vrchlického v ruském překladě. Balmont překládal dosud z němčiny, angličtiny a francouzštiny.

Macharova vojenská kniha. J. S. Machar píše své zkušenosti a dojmy, jichž nabyl v úřadě generálního inspektora československé armády. Kniha, kterou vydá ještě letos, bude míti titul: **„Pět let v kasárnách"**.

Spisovatel dr. Hanuš Jelinek vydá najaře v nakladatelství Bossartově v Paříži dvě knihy propagačních statí „Six siècles d'amitié franco-tchèque" a „Études et portraits".

Jan Pakosta napsal humoristický román: **„Štěpán Ráž, dokonalý úředník"**, který počal vycházeti ve Vilímkově humoristické knihovně. — Vinohradská zpěvohra přijala k provozování operetu „Sen noci karnevalové" od J. Pakosty s hudbou Jaroslava Wilkonského. Novinka bude provedena ještě v této sezoně masopustní.

Ignát Hermann napsal před 35 lety román „U snědeného krámu“, jehož děj vzat ze skutečnosti, odehrál se na počátku let sedmdesátých. Nyní byl upraven pro jeviště Růženou Podhorskou.

Fráňa Šrámek autor „Léta“ a „Měsíce nad řekou“, jež vedle jiných jeho her, „Soudu“, „Plačícího satyra“, „Hagenbeka“ a „Zvonů“ měly největší úspěch, napsal novou hru: „Ostrov veliké lásky“.

Neúnavné Dědictví Svatojanské obohacuje naši literaturu opět novou cennou publikací, knížkou „Z duchovního života“ od P. Aloise Storka T. J. Jest málo nábožensko-poučných spisů, jež by obsahovaly tolik vzácných pokynů, podaných způsobem tak vhodným, jako knížka tato sepsaná zkušeným vůdcem duší. Cena úhledné knížky o 200 stranách jest pouze 5 Kč. Objednávky přijímá Administrace Dědictví Svatojanského v Praze-IV., Vikářská ulice, čís. 35.

Přehledné dějiny nové ruské literatury. Upozorňujeme tímto naše čtenáře na knihu, která počala právě vycházeti v Brně v Občanské tiskárně nákladem autora P. Augustina Vrzala, kněze benediktina z Rajhradu, nyní faráře v Ostrovačicích u Brna. Známo, že vydal před lety (roku 1897) po šestileté neúmorné práci znamenité dílo Dějiny ruské literatury ve století XX. pod pseudonymem A. G. Stín. Protože je rozebráno a nikdo u nás nic podobného nevydává, odhodlal se vydati svým nákladem na sedm sešitů rozpočtené dílo pod shora uvedeným titulem. Posuzuje ze stanoviska katolického všechny čelnější autory ruské počínaje dvacátými lety minulého století, totiž dobou klasiků Puškina a Gogola. Dílo vydává se pouze v omezeném počtu výtisků, proto potřebí brzy se přihlásiti. U nás se mnoho překládá z ruštiny i čte, potřebí tedy aby aspoň kněží, kteří bývají často o radu tázáni, byli dobře orientováni. P. Vrzal z nejlepších znalců ruské literatury, napsal a přeložil již mnoho o ní. Předplácí se na sedm sešitů (přes 200 stran slovníkového formátu) 30 Kč. Ign. Zh.

Redakce Zrna v Prostějově oznamuje: Chtějíce podati obraz dnešního Ruska, vydáme počátkem března sborník o Rusku v rozsahu 60—70 stran velkého kvartového formátu. O církevních poměrech v Rusku, snahách a vyhlídkách unionistických, o ruské kultuře, ruském divadle, filmů, hudbě, o právním a sociálním řádu v Rusku atd. pojednají odborníci, znatelé Ruska. Vypisujeme subskripci do 28. února. Cena sborníku 7 Kč, po 1. březnu Kč 10·—. Obnos nutno zaslati předem, složním listem, který si vyžádejte u administrace Zrna v Prostějově. Subskribujte tuto významnou publikaci!

V aukční síni na Masarykově nábřeží v Praze vydražena byla 25. až 27. ledna **umělecká pozůstalost básníka K. Dostála-Lutinova.** Prodány byly některé vzácné rytiny, obrazy a tisky. V rytinách bylo 12 krásných kopií Rubense od Duchange, Edelincka, Massea, obou Nattierů a Šimonna; vyvolány byly po 500 Kč, ale jen jedna — korunování královny, ryté J. M. Nattierem — se prodala za 900 Kč, snad pro svůj zvlášť veliký formát. Ostatní zůstaly nepovšimnuty. V knihách se srážel zájem obchodníků se sběrateli. Desetidílný francouzský Atlas Historique (Amsterodam 1705) stoupl z 1000 Kč na 3100 Kč, Melantrichova bible z roku 1549 vyvolána za 300 Kč, prodána za 820 Kč, jiná z roku 1556 stoupla ze 250 na 470 Kč, třetí z roku 1570 ze 250 na 700 Kč, žádná z nich nebyla bezvadná. Kosmografie česká, tištěná roku 1554 u Kosořského z Kosoře s několika listy jen psanými, byla prodána za 960 Kč. V dodatcích ke grafice bylo pět velkých uhlokreseb F. Kavána, vyvolány po 10 Kč, prodaly se všechny dohromady za 75 Kč. O textilie byl zájem slabý, perské koberce anatolské se prodaly v cenách od 470 do 1190 Kč, jeden širas, vyvolaný za 1400 Kč, prodán za 1650 Kč, ostatní kusy levnější i dražší nenašly kupce.

Dvě literární ceny města Prahy. Městská rada pražská usnesla se, aby obec pražská založila dvě literární ceny po 5000 Kč, a to Masarykovu literární cenu pro práce vědecké a Jiráskovu cenu na paměť letošních 75. narozenin mistrových pro dílo krásné literatury.

Jednota československých matematiků a fysiků v Praze udělila z „Fondu pro podporu vědeckého bádání v oboru matematiky, fysiky a jejich aplikací Stroubalovu cenu v částce 1000 Kč dru Václavu Dolejškovi, docentu university Karlovy v Praze, za jeho práce při objevu prvku č. 75 (dvlmanganu). Udělení ceny té se vyhlašuje ve výroční den úmrtí dlouholetého předsedy Jednoty, univ. prof. dra Čeňka Strouhala (zemřel 23. ledna 1922).

Na valné schůzi Jednoty 16. ledna bylo vyhlášeno udělení **Vaňausovy ceny** z téhož fondu v částce 1000 Kč Václavu Petržílkovi, posluchači přírodovědecké fakulty university Karlovy v Praze, za předloženou práci: „Rozbor a ocenění prací P. Václava Šimerky z oboru číselné teorie".

Lektorka rumunského jazyka na bratislavské universitě pí. dr. **Jindra Hušková-Flajšhansová** byla vyznamenána rumunským králem medallí prvé třídy, v odměnu za zásluhy na poli propagandy rumunsko-československého sblížení a pro její práce v oboru rumunské literatury a folkloru.

Literární ceny pro trestance. Jisté nakladatelství v New-Yorku učinilo správě trestnice v Sing-Sing návrh, aby literárně nadaní trestanci byli vyzváni k účasti na literární soutěži. Firma totiž vypsala cenu 3000 dolarů na nejlepší novelu, sepsanou trestancem. Dále chce firma zakoupiti deset nejlepších novel od trestanců, jež za takové budou uznány porotou, skládající se z universitních profesorů a vydavatelů časopisů. Za téma může býti zvoleno rovněž vylíčení příběhů, jež se kladou trestancům za vinu.

Anglický týdeník v Praze. „The Central European Observer" vychází nyní v revuální úpravě, věnován jsa politice, financím a obchodu, hlavně z československé republiky, dále z Polska, Rumunska, Jihoslavie, Maďarska a Rakouska. Jedna strana jest věnována zajímavým fotografiím i karikaturám z politického, uměleckého a společenského života. První číslo přináší vyobrazení Prahy a Tater v zimě.

Anglická knižní produkce. V minulém roce vyšlo v Anglii 9977 nových knih, z toho jenom 307 překladů. Vedle toho 3225 nových vydání, celkem 13.202 nových publikací, o 496 více než v roce 1924. Z toho filosofických spisů bylo 288, náboženských 981, sociologických 932. básní a dramat 794, románů, novel a povídek 2769, histor. 499, biografií 632. Nejen však rozsah angl. literatury je úctyhodný Také vnitřní hodnota, vědecká a umělecká práce v ní projevená je velmi pozoruhodná a v přítomné době v některých věcech nechává francouzskou a německou literaturu za sebou.

„Neue Freie Presse", orgán židovské plutokracie ve střední Evropě, má být prodán Ullsteinovu nakladatelství. Jednání je v proudu.

Nedávno začal vycházeti první časopis **„Křížovka"** v Praze a hned nalezl následovníky. Dnes vychází ještě: „Sfinx, časopis pro křížovky"; „Americké křížovky" Kocoura Felixe; a „Křížovkář". Taková literatura se hojně odebírá!

Italský egyptolog Hugo Monneret odkryl u Assuánu (dolní Egypt) zříceniny koptického kláštera, o němž dosud se vůbec nevědělo. Při této příležitosti našel tam mnoho cenných **rukopisů**, které sahají svým stářím až do čtvrtého století a obsahují velmi zajímavé zprávy o životě svatých apoštolů.

V Miláně v kristoforské galerii konala se nedávno **dražba jedné staré florentinské knihovny.** Dražilo se celkem pouze 380 knih a docílilo se ceny půldruhého milionu lir. Byly to staré knihy, z nichž některé byly unikáty obrovské ceny. Landinovo lidové zpracování Plinia zdobené jednou miniaturou bylo prodáno za 52.000 lir. Veřejná knihovna buenosaireská zakoupila životopis Alexandra Velkého, vydaný v Trevisu roku 1473 za 16.000 lir. Latinská bible z roku 1472, ceněná pro nádhernou typografickou úpravu, byla prodána za 33.000 lir. Za 36.000 lir bylo vydraženo

prvé v Trevisu tištěné vydání Latiniho „Tesora". Poměrně vysoké ceny docílil aragonský Kodex Tomáše Aquinského „Questioni della Potenza divina", za který dal jeden milánský patricij 25.000 lir. Pro Karla V. roku 1375 na pergamenu psaný a krásnými miniaturami opatřený rukopis o osudech a činech Římanů podle Valeria Massima, ceněný na 175.900 lir, byl prodán za 225.000 lir; byl koupen Italem, který za 40.000 lir získal ještě jeden rukopis o svatém obličeji Lukášově.

Proti pornografické literatuře vystoupila městská rada v Madridě usnesením, že prodejnám novin a kolportérům bude odňata licence, jakmile bude u nich zjištěno, že prodávají časopisy a noviny pornografického obsahu.

ZE SLOVENSKA.

Matice Slovenská v Turčanském Sv. Martině vydává již 42. rokem časopis pro literaturu a umění, „Slovenské pohľady", redíguje Štefan Krčméry. (Roční předplatné Kč 80·—) Upozorňujeme na tento velmi pěkný časopis naše čtenáře, aby v kruhu svých známých hleděli získati předplatitele. Současně upozorňujeme i na „Sborník Matice Slovenskej pre jazykozpyt, národopis a literárnu historiu" (předplatné na celý rok Kč 36.). Pod vedením Matice vychází od ledna t. r. divadelní měsíčník: „Slovenský Ochotník" (předpl. 12·50 Kč). Spolu s Červeným Křížem a Živenou vydává dětský časopis „Včelku" (předplatné Kč 10.), dobrý, bohatě illustrovaný časopis. Matice vydává díla slovenských spisovatelů (Jána Kollára, Jánka Matúšku, Karla Kuzmány a j.), sebrané spisy básnické Hviezdoslava, otisky ze Slovenských Pohľadov a Knižnici Slov. Pohľadov. Matice sbírá starší slovenské knihy, listy, rukopisy, památky a dokumenty. Společně s filosofickou fakultou Komenského university v Bratislavě vydala: Sborník filozofickej fakulty university Komenského, roč. I. 1922—3. Záslužná to opravdu činnost, která zasluhuje v Čechách vydatné podpory a účasti.

Z tvorby slovenských spisovatelů. Spisovatel Tido Gašpar píše nový román, který prý bude pro literární veřejnost překvapením. Kvetoslav Urbanovič dokončil nový román „Tarcha (tíha) doby", a již se tiskne. Též J. Smrek chystá novou sbírku veršů. B. Bezděk v Bratislavě vydal román Jána Bárty „Rákoczyho pochod". Děj románu odehrává se na Slovensku, kde autor žije již čtvrt století a vzat jest z bouřlivých dob Rákoczyho povstání. Ján Bárta vydal dosud román „Vítěz" a „Román hloupého Honzy", odměněné cenou Třebízského a České akademie.

V Bratislavě bude vycházeti „Fujara", nový slovenský literární měsíčník, který chce sdružiti slovenskou a moravskou literární mládež k vážné literární práci.

V Komárně začal vycházeti nový slovenský týdeník pod názvem „Južné Slovensko". List se bude obírat národní otázkou menšinovou.

„Ludotypia" jmenuje se dům s tiskárnou, jejž koupila lidová strana v Bratislavě.

„Podkarp. Hlasy" píší, že lidová strana bude vydávati na Podkarp. Rusi maďarský týdeník „Szabadság" („Svoboda") jako maďarský protějšek rusínsky psaného týdeníku „Svobody", jejž vydává posl. Vološin.

Karpatoruská hymna. Podkarpatská Rus neměla dosud své hymny Nyní složil užhorodský župan dr. Želtvay mužský sbor, který má býti zvolen za hymnu.

Dne 12. ledna slavil své 60. narozeniny v Turčanském Sv. Martině bývalý senátor slovenské ludové strany **Dr. Janko Mudroň.** — Téhož dne připadlo úmrtní výročí dra L'udovíta Štúra, slovenského politika, spisovatele a nadšeného Slovana, který stál v čele branného odboje proti Maďarům roku 1848.

Svérázný spisovatel **Dr. Ladislav Nádaši**, jehož literární práce byla poctěna státní cenou, vynikl zejména svým historickým obrazem ze XVII. století „Adam Sangala“, otištěném ve „Slov. Pohľadoch“ r. 1923 pod pseudonymem Jégé. Vedle této práce velké a celé řady drobných, napsal Nádaši tři veselohry, z nichž jedna obdržela cenu při konkursu Národního divadla v Bratislavě, druhá byla s velkým úspěchem hrána v Košicích, třetí, jež byla hrána v Dol. Kubíně při zájezdu českých učitelů, bude vydána Slovenskou Maticí.

Ladislav Nádaši je lékař. Narodil se r. 1866 v Dolním Kubíně na Slovensku, kde je nyní okresním lékařem (do zrušení župy oravské župním). Gymnasium vystudoval v Levoči, medicinu na české universitě v Praze, kde byl r. 1890 promován na doktora. Literaturou obíral se již jako medik, později odložil pero pro přílišnou práci ve vlastním povolání lékařském.

Teprve v druhé polovici války, kdy se v něm probudila víra v nový život Slovenska, chopil se opět pera a psal různé články i povídky do slovenských časopisů. Redaktor „Sloven. Pohľadů“ Štefan Krčméry rozpoznal v nich vzácné nadání Nádašího a vytrvalými domluvami docílil konečně toho, že mohl v „Slov. Pohľadech“ uveřejniti „Adama Šangalu“.

24.000 Slováků chce jeti do Ameriky. „Slovák“ ukazuje na povážlivý zjev. Ze 32.000 osob, které mají již pasy k postupnému odjezdu do Spoj. států, je 24.000 ze Slovenska; z Čech pouze 3400, z Moravy 2600, ze Slezska 160 a z Podkarpatské Rusi 2300. Není to příznačný a smutný doklad pro poměry na Slovensku. A kolik by bylo slovenských vystěhovalců, kdyby bylo možno se stěhovat bez omezení?

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

V neděli 24. ledna slavil strahovský opat, býv. senátor Nár. shromáždění J. M. **Method Zavoral** 20. výročí svého zvolení za hlavu kanonie strahovské. Opat Zavoral proslul svými homiletickými pracemi jak původními, tak překlady z vynikajících francouzských kazatelů, které mu byly nejlepšími vzory. Jeho eucharistická kázání na Strahově naplňují vždy prostory chrámové věčnými posluchači. Jako senátor získal si jak svojí konciliantností, tak svojí výmluvností vážnosti nejen mezi poslanci obou sněmoven, ale i mezi cizími legacemi, které vždy s radostí jej mezi sebou vítali.

Oldřich Zlámal v Clevelandu, český katolický kněz ve Spojených státech, vyznamenán byl p. presidentem Masarykem za zásluhy o revoluční hnutí a za akci ve prospěch navrátivších se legionářů-invalidů řádem revolučního kříže čsl., který mu osobně odevzdal s diplomem náš vyslanec washingtonský p. Fierlinger.

Dne 28. ledna bylo tomu dvacet pět let co řídí farní úřad v Holišově u Plzně osobní děkan a arcibiskupský notář **P. Jan Nep. Josef Holý**, dobře známý našim čtenářům. P. J. J. Holý narodil se v Jindř. Hradci, kdež konal studia gymnasijní s výborným prospěchem. Po zkoušce maturitní vstoupil do řádu praemonstrátů tepelských; fakultu theologickou absolvoval v Innomostí, kdež byl též na kněze vysvěcen. Po víceletém kaplanování na několika farách dosazen byl za faráře do Holišova. V místě národnostně smíšeném a továrním, kde nebylo nouze o třenice nejrůznějšího podkladu, koná své povinnosti kněžské, učitelské a lidumilské nejen za naprosté nestrannosti, nýbrž s obezřetností a vlídností takovou, že získal si lásky všech. Jeho píle a láska k vlastnímu povolání vedly jej k odbornému studiu, jehož výsledkem jest řada pojednání a článků, uveřejněných samostatně nebo v různých časopisech, zejména ve „Vlasti“ a ve „Vychovateli“, jež doznaly vždy hojně oblíby a plného uznání.

Profesor **Václav Hübner** dobře známý čtenářům „Vlasti" z četných článků z oboru hvězdářství a matematiky dovršil dne 21. ledna sedmdesátý rok svého života. Prof. Hübner působí od r. 1895 na I. vinohradské reálce, kde vychoval několik generací pro praktický život. Jest nejen svědomitým, vzorným učitelem, který dovede něčemu naučiti, ale i vychovatelem, jehož otcovská slova a dobrý příklad mocně působí na mladé duše. Mnoho je těch, kteří dnes na vysokých místech s vděčností a úctou vzpomínají na vzorného svého profesora Literární své příspěvky uveřejňuje jednak v odborových, jednak v poučných časopisech.

Sedmdesátého výročí svých narozenin dožil se 30. ledna min. rada a býv. zemský školdozorce **Alois Vlk**, rodák z Plánice u Klatov, jejž životní povolání sdružilo trvale s Moravou. Působil tam na různých gymnasiích, posléze na I českém gymn. v Brně, r. 1902 přidělen byl zemské školní radě mor. a r. 1904 stal se zemským inspektorem pro gymnasia a obory humanistické na reálkách. Vedle svého hlavního oboru klasické filologie učil i zpěvu a složil v tom oboru některé skladby církevní a dva díly „Písní studentských" na slova prof. Vladimíra Šťastného.

Josef Blažek, farář v Podolí u Brna známý pod pseudonymy Josef Pavlovický a Páter Giuseppe, autor Čepáčka P á t e č n í h o d í t ě t e (díl I.—III.) a jiných povedených historií, v duchu Kosmákovském psaných — Povídky; Mouchy a mušky; Nezvedenci; Cizí koření, Z potulek vlastí a cizinou — vyšlých nákladem Občanské tiskárny v Brně, dožil se 30. ledna 55 let.

Nejdp. biskup brněnský **dr. Norbert Klein**, velmistr německého řádu, resignoval na biskupský úřad z důvodů zdravotních. Sv. Stolice přijala jeho resignaci a udělila mu titul biskupa Assuanského v Nubii. Odstupující biskup narodil se 25. října 1866, na kněze byl vysvěcen 27. července 1890, biskupem brněnským jmenován 19. října 1916.

V Praze zemřeli profesor farmakologie na Karlově universitě **dr. K. Lhoták** a profesor na české technice inž. **Jan Zvoníček**. — V Brně zemřel 28. ledna na nádraží známý spisovatel, bohém **Břeněk Otýn**, narozený před 55 lety ve Vanovicích na Boskovsku. Napsal nespočetně příspěvků do denních a krajinských listů, různých revuí a sborníků a obdaroval moravskou literaturu povídkami ze svého kraje, podané neobyčejně plasticky a venkovskými čtenáři přímo hltané. Až snad na jednu výjimku („Chlapíci") nevydával je knižně. Napsal také román ze studentského života „Hvozdíček", líbivou historii, jejíž první vydání je rozebráno; chystá se právě druhé vydání. V poslední době Otýn Břeněk těžce ochuravěl; jeho skon v hmotném nedostatku, na nádraží, jehož čekárna se stala posledním útočištěm „posledního bohéma", bolestně dojímá. — V Písku zemřel 15. ledna znamenitý historiograf **prof. dr. Aug. Sedláček**, autor proslulého díla „Hrady, zámky a tvrze království českého" a jiných historických prací. Dr. Sedláček srovnával a organisoval městské archivy také v Rokycanech, Táboře a jinde. Pohřeb slavného vědátora konal se v Písku, který po otavském slavíku Adolfu Heydukovi ztrácí svého historiografa. Aug. Sedláček narodil se 28. srpna 1843 v Mladé Vožici, gymnasium vystudoval v Písku a po univ. studiích v Praze působil v Litomyšli, v Rychnově n. Kn. a v Táboře. R. 1899 odešel na odpočinek.

25. výročí smrti Julia Zeyera bylo dne 28. ledna. Zeyer byl básník, jehož jméno zaujímá v dějinách literatury místo zcela zvláštní. Julius Zeyer je zjevem, který svým uměleckým chtěním se ostře odráží od literátů své doby. Nemá předchůdců, nemá sobě příbuzných vrstevníků. — Dne 30. ledna bylo tomu rovněž 25 let, co zemřel ve Vídni **dr. Alois Pražák**, první český ministr za rakouského režimu a vynikající vůdce moravského lidu. — Koncem ledna 1851 — tedy před 75 lety — podal mladý český spisovatel **F. B. Mikovec** žádost k úřadům o povolení za vydávání časopisu „Lumír", jehož prvé číslo 6. února téhož roku vyšlo. Kol „Lumíra" seskupila se záhy družina nadšených pracovníků za prohloubení kulturního života českého.

Současně bude tomu letos též 100 roků, co se Mikovec narodil. Byl zakladatelem I. literár. spolku českého „Arkadie", pořadatelem I. výstavy spolku čes. starožitností v Praze na staroměstské radnici a horlivým pracovníkem v našem politickém, kulturním i společenském životě. Jeho literární práce budou vždy trvalé ceny a z dramat provozována je dosud s úspěchem jeho hra „Záhuba rodu Přemyslovců".

Dne 31. ledna bylo tomu právě čtvrt století, co zemřel znamenitý dramatický umělec, básník a pilný překladatel Shakespeara **Josef Jiří Kolár** (vlastně Kolář), jenž narodil se v Praze dne 9. února 1812. Dům, v kterém zemřel na Zderaze označen jest pamětní deskou a jeho hrob na IV hřbitově olšanském (odd. 7. 38a) náhrobkem, který mu postavili jeho přátelé.

Dne 2. února bylo tomu 100 let, co byla provedena v Praze ve Stavovském divadle prvá česká opera „Dráteník", kterou na slova Chmelenského složil Fr. Škroup. V jubilejní den uspořádáno slavnostní představení téže opery, jemuž předcházela přednáška univ. prof. dra Zdenka Nejedlého. V opeře účinkovali naši nejlepší pěvci: Mařák, Wuršer, Munclinger a jiní.

Město Hronov získalo **Jiráskův rodný domek** koupí od „vlasteneckého advokáta", který jej před válkou koupil za 36.000 korun a nyní prodal za 228.000 Kč. Erárem byla v těchto dnech vyměřena obci dávka z přírůstku hodnoty v částce 53.000 Kč. — **Pomník K. Havlíčka Borovského v Rakovníku** bude letos postaven. Dle odhadu bude státi asi 150.000 Kč. — **Olomoucký arcibiskup dr. Prečan** požádal akad. malíře Jana Koehlera, aby svými pracemi vyzdobil arcibiskupskou residenci. Zvlášť vyzdobeno bude schodiště paláce a kaple. V kapli vytvoří mistr Koehler 18 monumentálních postav. — **Z dražby zámku a zařízení Quido Thun-Hohensteina na Kačíně** byla na žádost ministerstva školství a nár. osvěty — ač zůstává v záboru — vyřazena vzácná knihovna, obsahující asi 30.000 svazků, mezi nimiž je řada unikátních děl zeměpisných, na př. o Egyptě, starých map a plánů, jež jsou známy v celém evropském geografickém světě. Tato knihovna byla založena brzy po vybudování zámku Rudolfem hr. Chotkem v letech 1802—1822 a bude státem zakoupena.

Schwarzenberský archiv bude učiněn přístupným všem odborníkům a státním úředníkům a jeho udržování, vyžadující ročně nákladu asi 400.000 Kč, ponesou jeho majitelé. Archiv jest umístěn v sídlech jednotlivých ředitelstev statků, a to v Třeboni, Krumlově (rodinný i hospodářský), Hluboké, Postoloprtech, Citolibech, Dlouhé Vsi, Chýnově, Lovosicích, Protivíně, Vimperku a Jindřichově. Tento archiv, spolu s rožmberským, má nesmírnou cenu historickou a světovou pověst, neboť obsahuje materiál bohatší, než Národní archiv československý, a to nejen věci rodinné a hospodářské, nýbrž i data, týkající se i doby husitské atd. — XIV. aukce východoslovenského musea obsahuje knihovnu **Jánoše Pálffyho** z bratislavského paláce. Knihovna bude vydražena koncem února v Praze.

Pro věž Marianského kostela ve Staré Boleslavi byla objednána zvonová hra. Každou hodinu zazní s věže nápěv písně „Tisíckrát pozdravujeme Tebe" a „Svatý Václave".

Ve vykopávkách na Vyšehradě bude se pokračovat. Na značný náklad přispějí ministerstvo školství, obec pražská a vyšehradská kapitula, budou však opětně vyzváni i soukromní mecenáši, korporace a závody o příspěvky. Tentokráte budou vykopávky prováděny jižně od kostela svatého Petra a Pavla. — **Na Morově** u obce Olejovic u Šternberka přišlo se na staré pohřebiště a zbytky středověkého kláštera na poli K. Zinka. Podle fotografie V. Stiepla souhlasilo by místo nálezu s místem starého kláštera, který vystavěl poblíž potoka Střelné roku 1022 mnich bratr Abraham z Kláštera Hradiska u Olomouce. Po tomto klášteru nebylo dosud vůbec žádných stop. Nálezu ujal se Památkový úřad v Brně. Tamtéž přišlo se na rozsáhlé předhistorické pohřebiště, v němž vykopány byly hroby a kosti. Dosud nalezeno 5 koster.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 8. ledna.)

Archa č. 11—12. — Časopis katolického duchovenstva č. 9—10. — Český časopis historický 3. seš. Český lid sv. 2. — Dorost č. 23., 24. — Eva č. 11. — Hlídka č. 12. — Hvězda č. 1. — Museum č. 2. — Naše omladina č. 24. a 1. — Růže dominikánská č. 9. — Růže lurdská č. 1. — Selské hlasy č. 52., 1., 2. — Serafinské květy č. 1 — Slovenský ochotník č. 4. — Slovenské Pohľady č. 12. — Věstník díla šíření víry č. 6. — Věstník katolického duchovenstva č. 4. — Věstník katolického učitelstva československ. č. 3. — Vychovatelské listy č. 9.—10. Zasvěcení č. 12. — Zemědělské družstevní listy č. 50.—52. a 1. 2. — Zemědělská politika č. 6 — Ženský Obzor č. 9—10.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II.: Neděle. Číslo 1. Vychází každou sobotu v Čes. Budějovicích o 8 stranách, číslo 20 haléřů. — Od nového roku začal vycházeti tento časopis jehož účelem bude pěstovati náboženské uvědomění, čtenáře vychovávati, vzdělávati, k církvi upoutati a lásku k ní buditi. Bude to jakýsi druh náboženských novin. Politika bude úplně vyloučena. Roční předplatné jest 10 Kč. Redakce „Neděle" je v Černovicích u Tábora. První číslo má pestrý obsah.

Z nakladatelství Dědictví Svatojanského v Praze-IV.: P. Vincenc Zapletal, O. P.: **David a Saul.** Biblický román. Přeložil P. Jiljí M. Bouz, O. P. Objemná kniha čítající 363 strany. Cena pouze 12 Kč, poštou 13 Kč. Vřele doporučujeme.

Z nakladatelství J. Hofírek v Olomouci: O. S. Kostelecký: **Na ledě** Vybrané humoresky. Svazek 1. 3 vyd. S obálkou C. Boudy. Cena Kč 12·60. — Jméno Kosteleckého jako humoristy má u nás velmi dobrý zvuk Jeho humoresky jsou vtipné i řízné, dikce salonní, bez hrubostí. Že vycházejí již ve 3. vydání, je dokladem jejich neutuchající působivosti.

Z nakladatelství B. Kočího, knihkupce v Praze I., Masarykovo nábřeží 14.: **Národní pohádky Boženy Němcové.** Illustroval Josef Tomášek. Je to 334 svazek „Uměleckých snah". Cena váz. Kč 45.

Z nakladatelství Ostrov na Žižkově: Quido Maria Vyskočil: **Vyznavači slunce.** Příběh posledního vlkodlaka. Druhé vydání. Str. 216. Cena brož. Kč 15·—. Příběh o lesním samotáři Sylvanovi v hlubokých lesních samotách, jeho láskách, hříchu a trestu, ale i smírném zakončení. Román sytý dějem psaný pro ženy. Román ten byl zfilmován.

Z nakladatelství A. Neuberta, zemědělské knihkupectví v Praze: Václav Lípa: **Nepočestná žena.** Román. Díl II. str. 232. Cena Kč 14·50. — Alexandre Dumas: **Dobrotisko.** Román invalidy z posledních let Napoleonovy válečné slávy. Přeložil Jos. Orlík. Ilustroval Jos. Kočí. Str. 384. Cena Kč 20. — Alexandre Dumas: **Umírá se na lásku?** Román. Přeložila Marie Dušková. Str. 340. Cena Kč 17·—. Zajímavé dílo mistra francouzského historického románu, jelikož není čerpáno z dějin, ale z moderních salonů francouzských a jest při tom románem nejmodernějšího střihu, psychologickým, snad lépe řící analytickým, ale při tom tak poutavým a vzrušujícím, že má v sobě všechny vlastnosti genálního a všestranného pera Dumasova.

Z nakladatelství B. Stýbla knihkupectví v Praze: Doris ze Spättgenu: **Bludička.** Román. Přeložil Gustav Spáčil. Stýblova knihovna vybrané četby svazek XLIV. Str. 252. Cena Kč 17·—.

Z nakladatelství Sfinx, Praha-II: M. B. Böhnel: **Výkřik a jiné novely.** I. svazek knihovny: Čeští beletristé Str. 320. Cena 30 Kč. — Fedor Sologub: **Těžké sny.** Román. Přeložil Dr. Josef Bečka. Knižnice Nové cíle sv. 162. Str. 356. Cena 30 Kč.

Z nakladatelství Jana Svátka, Praha II.: František Hrnčíř: **O vílách a příšerách.** Pohádky. Ilustroval H Patočka. Str. 160. Cena váz. Kč 20—. Krásné pohádky vyprávěné mládeži od sedmi do dvanácti let, aby ji zušlechtily a lásku k vlasti v mladých duších rozněcovaly. Velmi pěkný dar mládeži. — **Obrázkové dějiny světové** od prvopočátku až po naše časy. Vypravuje František Hrnčíř. Díl II. Doba nová a nejnovější. Str. 330. Cena Kč 42— váz. 53 Kč. — Spisovatel pokračuje v přehledných dějinách světových až do doby nejnovější, kde popisuje válku světovou. Velmi četné a pěkné obrazy doplňují tyto dějiny, které velmi dobře se hodí pro krátké poučení o dějinách všech národů.

Z nakladatelství Ústřední rady Orla československ. v Brně: **Orelská osvěta.** Rukověť orelské práce osvětové. Vychází čtvrtletně za redakce Fr. S. Pospíchala a Fr. Zelenky. Roč. II. čís. 5. — Výborná příručka pro orelské pracovníky, která podává případné a vhodné rady a pokyny. Z obsahu uvádíme: Dětské a žákovské besídky. Recitace na žákovských besídkách. Loutková divadla a jich využití k osvětové práci orelské. Recense divadelních her. Naše střádací kroužky Stát a církev. Co katolík, to Orel. a m. j. Velmi pěknou rukověť vřele doporučujeme.

Z nakladatelství Družstva Vlast: **Pro maminku.** Lidová hra ze života služebné dívky o třech jednáních. Na oslavu 700letého jubilea úmrtí svatého Františka Serafínského 1126—1926. Ve prospěch útulny slepých dívek na Kampě v Praze a sirotčince sv. Františka ve Slatiňanech u Chrudimě napsal Loučenský. Cena Kč 4·—. Známý spisovatel divadelních her rozvadí tu pěkný příběh jehož hlavní myšlenka je zachovávání čtvrtého přikázání Božího. Z lásky k nemocné mamince odříká se dcera Anežka výhodného sňatku, pro ni trpí nevinně, zamítá druhého ženicha a pro památku matky věnuje se opatrování nemocných-slepých. Dobrá hra pro naše ochotnická divadla 6 úloh mužských, 4 ženské. Jednání konají se v pokoji, v kuchyni a libosadě.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a

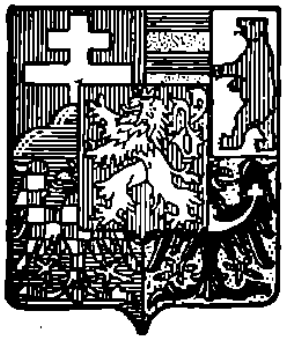
přísežný znalec zemského trestního soudu.

PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

BŘEZEN 1926.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLII.

TISKEM A NÁKLADEM DRUZSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 6.

	Str.
Slovácká svatba. Báseň. Napsal Cyril Berka	241
Za blahem. Báseň. Napsal E. Tafil	243
Dáma s černou maskou. Napsal Frank A. Boston	244
V Marlánském mlýně. Napsala Vlasta Pittnerová	248
Petr Skarga a kázání sněmová. Napsal Dr. Svítil-Karník	250
Davidovy boje. Báseň. Napsal Gab. Ronaj	253
Dělničky Boží. Napsal Ant. Šorm	257
O Emauzích. Napsal Frant. Leubner	259
Stefan Żeromski. Napsal H. Žundálek	262
Vojtěch Kareš. Napsala Františka Rezková	266
V Chrámu přírody. Báseň. Napsala K.	268
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	269
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	275
Slovanská hlídka. H. Žundálek	278
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	280
Literatura	282
Literární obzor	284
Z našeho života	287

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 6.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENI A ZÁBAVU.

BŘEZEN 1926.

Cyril Berka:

Slovácká svatba.

(Č. p.)

Novým manželům.

Milý pane ženichu!
Nám dnes není do smíchu.
Vždyť nám bereš věrnou družku
z našeho panenského kroužku.

Pannu bohabojnou,
ve všech krásných cnostech hojnou.
Vychována s mnohou mukou,
do tvojích je dána rukou.

Nemá tvojí hlavou býti.
Není z hlavy stvořena.
Hleď též pro soud Boží,
ať ti není za podnoží.
Není z nohy učiněna.

Ze žebra mužova
učinila ji moc nejvyšší,
aby byla srdci manželovu
ze všech tvorů nejbližší.

V lásce se k ní schyluj,
jako sebe ji vždycky miluj!
Umí ona dobře vařit,
dělat, šetřit, hospodařit.

Bude z ní i dobrá žena.
A na dobré ženy není cena!

A ty nevěsto milá!
Hodina se přiblížila,
když se máš od nás odloučiti,
rodiče své opustiti
a k ženichovi přistoupiti.

Nechť Vám kvete
v tomto novém světě
věčně rajské kvítí!

Já i všichni hosté
potěšení z toho máme,
že vám můžem' štěstí přáti.
A to rač vám Pán Bůh dáti!

Milí hosté!

Všichni povstaňte
a na zdraví jim připijte!

Hraj, hudbo, vesele,
ať se nám nevěsta zasměje!

Vzkazy.

Jako děti ve škole někdy si posílaly psaníčka, tak i na svatbě družičky mládencům po jiném posílají vzkazy.

1.

Tomu mládenečkovi
vzkazuji přes zelený háj,
že je švarný šohaj.

2.

Vzkazuji mu přes červené jablíčko,
že touží po něm mé srdíčko.

3.

Vzkazuji mu přes růžový stromeček,
že je švarný Buchlovský syneček.

4.

Vzkazuji mu přes bílý talíř,
že je syneček,
jak by ho vymaloval malíř.

5.

Vzkazuji mu přes nůžky, nožice,
že má sloužit
Československé Republice.

6.

Vzkazuji mu přes ploty,
že zapomněl u nás
nové boty.

7.

Tomu šohajíčkovi
vzkazuji přes rozmarýnový sádeček
že je tam mládenečků řádeček.
Jeden je z nich nejhodnější
a to je můj nejmilejší.
Toho jsem si do srdce vzala,
abych mu svůj šáteček vyšívaný
odevzdala.

Vyšívaný šáteček,
v každém růžku kvíteček.
Na prostředku tři slovíčka,
že ho mám radši
než jeho matička.

E. Taftl:

Za blahem!

Kdo chtěl by, aby neměl v žití chvilky klidu
neb před sebou by stále zřel jen zkázu svoji?
Je sladko oddechnout si po námaze, boji
neb časem vidět tu tam vlastní mravní bídu!

Když někí nitro trpí kletbou vlastní viny
a nervosně se brání trestu zločečení,
jsouc celé rozrušeno hledá uklidnění,
neb svědomí chce z něho vyhnat hříšné stíny.

Bezradně těká hříšné srdce ruchem světa
v něm zapomenout touží c vlastních potřeb, zdraví;
než ruch je utěší jen na mžik a jsa dravý
je strhnout pokouší se v hloub, kde smrt zakleta. . .

Prohlédnouc šalbu světa mnohé srdce hříšné
se vrací pro útěchu v touze po životě
v ústraní tiché prahnouc po dobrotě
zhrouceno výčitkami svědomí — dřív pyšné —

Jde v samotu však svědomí za bludnou duší
a nedá pokoje jí, dokud nezpytuje,
čím vším se prohřešila, dokud nelituje —
na dvířka zpovědnice rázně nezabuší. . .
— — — — — — — — — — — —

Za dukáty by nevyměnil blahé chvíle,
kdo se svým člunem šťastně vyvázl z vod víru
do tiché říční zátoky, jež obraz míru,
kde leknín smáčí svoje velké květy bílé. . .

Nejinak pro hříšníka pocit víc než milý,
sny pekla „získati ho" když se nesplnily,
když v kalu hloubi duše zárodky se objevily,
z nichž zdobné lekníny zas ctnosti vykličily. . .

Frank A. Boston.

Dáma s černou maskou.

Všechna práva, zejména otisku a překladu vyhrazena maj. knihovny „Iris", Praha XVIII., Vořechovka 35.†)

Vyskočil jsem rovnýma nohama z postele. Kdosi vytrvale klepal na dveře mého pokoje v hotelu „Splendid" v Charbině, v severní Číně, kam přijeli jsme s přítelem Robertem Woolfem z večera přes Kua-čžen-dzy ze Shanghaje.

Tázal jsem se, oč běží. Lámanou ruštinou odpovídal z venku hlas čínského kluka, hotelového sluhy:

„Tvoja kapitána, malo, malo iskajla žandalama" pološeptal.*)

Vyhlédl jsem na chodbu, kluk vsunul hlavu a vysvětloval,*) že přišel právě v tomto okamžiku k vrátnému plukovník železničního četnictva a vyptával se, zda v hotelu bydlí páni Robert Woolf a John Walker ze Shanghaje. Kluk, puzen více vrozenou nenávistí Číňanů vůči ruským četníkům než láskou k bližnímu, přiběhl, aby nás varoval před hrozícím nebezpečím. Nedovedl si prostě jinak vysvětliti zájem úřadů o naše osoby.

„Měl ssebou četníky?" tázal jsem se.

„Ne, přišel sám."

„Dobře, děkuji ti."

Zavřel jsem za ním a běžel do sousedního pokoje spojovacími dveřmi a lomcoval Bobem, který se s nebeským klidem roztahoval na posteli a odpočíval po dvoudenní cestě vlakem. Netušil, jaké mraky se stahují nad jeho hlavou. Ostatně otřásal jsem se myšlenkou na návštěvu. Jistě bude plukovník chtíti, abychom šli s ním a kdyby nebylo jiné příčiny hrůzy, pak bál jsem se třeskuté únorové zimy, již dávaly tušiti okna pokrytá tisíci ledovými květy a lehká mlha, jež vznášela se nad městem. Neklamný příznak alespoň třiceti stupňů zimy. Teskně pohlížel jsem na měkké lůžko a tělesa ústředního topení, která vydávala příjemné teplo a předem jsem již nenáviděl chřupající a vrzající sníh na ulicích.

---

†) Pozn. redakce: V knihovně »Iris« vycházejí dobrodružné a detektivní romány, původní i překladová díla poslední doby, v ceně levné a moderní pěkné úpravě. V rouše dnes tak oblíbených dobrodružných románů, po způsobu verneovském psaných, dočítá se čtenář o nejnovějších vynálezech technických i jiných. Dosud vyšlo: sv. I. Frank A. Boston: Tajemství kapských diamantů (Kč 14·70), sv. II. F. A. Boston: Ledem k zlatu (Kč 14·70 — viz o nich »Vlast« roč. 41. str. 487 — sv. III. Gerald Burrard: Tibetský tygr (Kč 19·80) — viz »Vlast« letos str. 42., — sv. IV. Frank A. Boston: Odkaz posledního cara (12·60 Kč); sv. V. Frank A. Boston: Přízrak moci (Kč 12·60).

*) Pane, hledají tě četníci, zdá se. (Ruskočínská hatmatilka v Mandžurii)

*) »Kapitána« oslovení každého bělocha v slušných šatech v Číně.

Bob, anglický vojenský detektiv — přezdívka Woolfova, pod níž byl znám takřka v celé Východní Asii — byl jako vždy na stopě jakéhosi německého agenta, jenž byl podezřelý, že prozrazoval německým ponorkám doby odjezdu lodí dopravujících střelivo z Japonska na francouzskou frontu. Sledovali jsme ho již dávno, ale neměli důkazů proti němu. Bob vzal mne ssebou, ač neměl jsem nejmenšího oficielního oprávnění vměšovati se do jeho úředních výkonů — byl jsem neutrálem, holandským příslušníkem; ale že i náš občánek byl opatřen holandským pasem, aby mohl jako neutrál bezpečně projížděti přes hranice zemí obou válčících stran, moje znalost holandštiny měla Bobovi býti eventuelně v případě potřeby nápomocna. „Holanďan" byl zaměstnáním obchodní cestující, ale byl bych rád znal druh zboží, jež těšilo se jeho pozornosti.

Jeli jsme do Charbina, ježto Bob obdržel důvěrnou zprávu o schůzce Holanďanově v tomto městě, od níž si náš človíček zdánlivě sliboval velmi mnoho. Doufali jsme, že konečně přijdeme na stopu důkazům jeho rejdů.

Ovšem netušili jsme, že vpadneme tak náhle do dobrodružství, jehož význam dovedli jsme oceniti teprve po letech, kdy dávno již uklidnila se válečná lítice, zmocnivší se tehdy celého světa. Ani ve snu nám nepřišla myšlenka, že podaří se nám v Charbíně zjistiti, kdo vlastně je ochráncem a podporou německého vyzvědačství na Dálném Východě a brání úspěšnosti počinů britických i japonských úřadů, takže vinikům zdařil se útěk skoro pokaždé. Mizeli Bobovi takřka pod rukama.

„Bobe, co myslíš, oč běží?" tázal jsem se starostlivě, sotva že si přítel uvědomil smysl zprávy.

„Což, já vím? Snad se četnický velitel domnívá, že jsme sem přišli dělati revoluci. Nebo snad nás považuje za německé agenty. Možná, že Van Esterel prostě obrátil celou věc a naštval na nás pány Rusy. Schopen je všeho. Konečně dočkáme se a prozatím se oblékej hezky pomalu. Ostatně, s kým přišel?"

„S nikým; byl sám."

Vrátil jsem se do svého pokoje a za chvíli byli jsme již v plné práci oblékání. Právě, když dovazoval jsem si kravatu zvolal Bob hlučně „Vstupte". Přeslechl jsem docela předchozí klepání.

Do dveří vešel vysoký, dosti tělnatý muž v šedém dlouhém vojenském plášti, „nikolajavské šinelji". Zlatá plocha „pugonů" na jeho ramenech přerušována byla dvěma podélnými modrými proužky uprostřed nichž se blýskaly tři stříbrné hvězdy. Tedy podplukovník železničního četnictva. Avšak z jeho tváře jsem četl, že jeho úmysly nebyly nepřátelské. Byl vzrušen. Přetřel si čelo kapesníkem, otevíral již již ústa, aby promluvil, ale opět je zavřel. Znovu nervosně vytáhl kapesník a začal jej žmoliti.

Nadzvedl čapku, zase ji pustil. Konečně ji sňal, zasunul pod levé rameno, oddychl si, jako by se byl odhodlal k těžkému činu. Otázal se zdvořile, nervosně, plynnou francouzštinou s ruským přízvukem:

„Mám čest s panem Robertem Woolfem ze Shanghaje?" Hlas se mu chvěl. Bob kývl na souhlas a důstojník pokračoval; „Jsem Nikolaj Lvovič Mandráža, podplukovník železniční pohraniční stráže. A Vy jste ve službách anglické válečné policie, že ano?"

„Ano. Moje jméno již znáte a proto dovolte, abych Vám představil svého přítele Johna Walkera". Bob ukazoval na mne, který jsem zatím stanul na prahu pokoje a sledoval rozmluvu. „Je Holanďan. Vedl-li Vás ke mně však zájem vojenský, mluvte zcela otevřeně, netajím ničeho před svým přítelem. Je mým stálým pomocníkem."

„Vím, že jste zde služebně a Váš čas je vyměřen, ale nemohu si jinak pomoci, odpusťte, že Vás zdržuji. Jsem ve velmi nepříjemné situaci. Potřebuji, abyste mi pomohl, bojím se neúspěchu u svých podřízených, nemohu jim svěřiti tak složitého případu, sám nestačím... Nejlepší lidi vzali mi do Evropy na frontu, jsem sám..." rozčileně vyjekl plukovník.

Bob dal mu domluviti, nepřerušoval ho. Důstojník se odmlčel a po chvíli dodával:

„Myslím, že zájem obou států bude totožným v tomto případě..." opět zmlkl a nedůvěřivě měřil si mne od hlavy až k patě. Moje přítomnost mu překážela. Bob zpozoroval jeho neklid a utěšoval ho:

„Neostýchejte se, plukovníku, před Walkerem. Mluvte klidně. Neudělal bych kroku bez něho."

„Nuže dobrá. Vraťme se tedy k věci. Přicházím Vás prositi, abyste se súčastnil osobně našeho pátrání. Kapitán Korolev, Andrej Petrovič od Vladivostocké kontrazvědky*) byl dnes ráno nalezen mrtev na Bolšoj ulici v Dolním Charbíně," vyrazil ze sebe plukovník najednou, jedním dechem, dívaje se na Boba zděšeně. Horký pot vyvstával mu na čele.

„Korolev?" vykřikl Bob překvapeně.

„Znáte ho?"

„Neznám, ale slýchal jsem o něm. Vypátral přece tak obratně spiknutí zaměstnanců obchodního domu Dunst a Leopold ve Vladivostoku a v Nikolajevsku na Amuře. Pokud vím, mají i zde pobočný závod, že ano? A zdejší ředitel byl zastřelen vojenským soudem? Jsem dobře informován?"

„Ano, jste. Ovšem, oznámili jsme své doby příhodu vašemu velitelství. Jich vyzvědná činnost zabývala se ostatně v první

*) Ruská vojenská policie proti nepřátelským zvědům.

řadě námořními opatřeními Anglie. Těší mne, že se u vás tak pozorně sledují naše zprávy."

„Proč bychom si je jinak vyžádali?"

„Vraťme se k věci. Kapitán Korolev byl neobyčejně čilým člověkem. Byli jsme spolu přáteli a pochopíte proto mé rozčilení. Býval naším stálým hostem v rodině, kdykoli přijel do Charbína. Včera poprvé neohlásil nám své návštěvy. Ostatně, nebyl mi hlášen ani jeho průjezd stanicí Pograničnaja ani stanicí Maňčžurie a přece prohlížíme pasy přísně. A před třemi dny mluvil jsem s ním ještě přímou linkou.

Sotva jsme našli jeho tělo, telefonoval jsem jeho představenému do Vladivostoku, aby mi ohlásil, kdy kapitán přijel. Dozvěděl jsem se, že byl na stopě tlupě německých agentů, sledoval je na vlastní vrub a vyžádal si za tím účelem dovolenou. Chápete zajisté, jak jsem vzrušen."

Bob se náhle změnil. Na každém jeho pohybu bylo viděti zájem. Poslouchal sice pozorně podplukovníka, ale již se oblékal a sotvaže podplukovník vyslovil poslední slovo, obrátil se ke mně:

„Johnie, dostroj se honem! Plukovníku, co říkáte", pokračoval obraceje se k důstojníkovi, „běží snad o pomstu? Nejednou zbavila se již protistrana nepříjemného protivníka. Kde je ostatně tělo?"

„Chtěl jsem Vás prositi, abychom zašli k němu. Leží dosud na místě, kde je ráno našla stráž. Zakázal jsem s ním hnouti. Věděl jsem, že jste zde a máte zkušenosti ze světového města... Pachatelé, běží-li ovšem o vraždu, nebyli tentokráte obyčejní lidé..."

„A co vypráví strážník, který má v noci službu v oné ulici?" tázal se Bob, strkaje nás ze dveří.

„Procházel ulicí kol čtvrté hodiny a potom až v sedm, vysvětloval plukovník již v autu, které na nás čekalo přede dveřmi.

„A kdo zjistil totožnost mrtvého?"

„Moji lidé. Strážník pro ně poslal Číňany, ježto podle obličeje viděl, že běží o cizince, Rusa. Mojí lidé běželi pak pro mne."

„Byl v uniformě nebo v civilu?"

„V civilu."

Zatím dojeli jsme na místo. Prošli jsme hloučkem uctivě se klanějících Číňanů. Tělo bylo hlídáno policejním strážníkem. Zahvizdl a v okamžiku hlásil se plukovníkovi „okolótočný nodzirátěl"*) ruské policie, který nás očekával na blízku. Uctivě salutoval důstojníkovi, který mu sotva věnoval pozornost.

(P. d.)

*) Obvodní inspektor.

Vlasta Pittnerová:

V Marianském mlýně.

(C. d.)

Cyrillka byla se zatím trochu upokojila a seděla za stolem, kam jí byla Maruška, prve než odešla, schystala na talíř zbytky od pohoštění ženicha a jeho matky.

Cyrillka jedla a naslouchala vlídným slovům pantátovým, kterýž ji těšil.

„Mohlas taky koukat, kde co leží. Kosa není jehla, abys ji neviděla. A leknout se! Panímaminka v myslivárně je stará, vystřelil jí syn u samé hlavy, a neodskočila tak, aby nekoukala, kam šlápne," řekla panímáma k Cyrillce. — Ani tak ta slova nebyla zlá, ale ten přízvuk byl neobvyklým u panímámy, vždy a ke každému tak laskavé. I pantáta se nevrle ohlédnul a vida, že panímáma nevrle vraští čelo, řekl: „Nehubuj ju, panímámo, však si za svou neopatrnost potrpí."

„Což ju hubuju? Ale nestojí to za ty řeči. Báby hrabačky budou skládat pranostyky a kroniky, že se to stalo just (právě) když byly u nás námluvy. Bude povídání o znameních a celý proroctva zmelou. Taky's mohla si dávat vodu na nohu tam a jít pak s ostatníma, mohly tě ženské dovést. To je řečí od bab, co Cyrill vyváděl, jak tě zrovna přes stoky na rukách přenášel, že bučel a jen prej: Cyrillko, má zlatá, Cyrillko, má chudinko, Cyrillko má! Je-li to potřeba? Panímáma se rozhorlila.

Cyrillka počala nabírati k pláči a mlynář udiveně sepna ruce, pronesl polo užaslé, polo káravé slovo: „Ale, panímámo!"

„Ba ale, jaký ale! Beztoho nám budou všeci lidi závidět, že vdáme dceru za myslivca, za pána, a že užije těch peněz, co jsme jí našetřili lepší, než kdyby se někde na gruntě dřela. A to bude něco pro lidi, že dcera dostane pána, ale syn že by si byl v stavu snad vybrat, co —" panímáma zmlkla.

Byl vstoupil v tom Cyrill, kterýž veňku koně poklízel a hned se točil kolem Cyrillky. Poznal v šeru po světnici se již rozkládajícím, že děvče pláče.

„Bolí tě to?" otázal se něžně.

Chcel bys radějac, aby to bolelo tebe, že né?" ostře ozvala se panímáma.

Ba věru, panímámo, chcel bych, hned tu bolest za ňu na sebe vzít," řekl Cyrill vroucně.

„Jdi do komory a lehni si," řekla panímáma k Cyrillce. Cyrill chtěl děvče tam dovést, než panímáma zavolala na děvečku, ať Cyrillku odvede a uloží.

Spávala Cyrillka s Maruškou v komoře za přístěnkem, jejíž okno přímo na hráz ku kapličce vedlo. Líhaly holky na jedné po-

steli, dnes volala panímáma, ať hodí Cyrillka Marušce peřiny na truhlu, aby se jí s raněnou nohou pohodlněji samotné leželo.

„Staráš se, panímámo, o to děvče, a přece na ňu hubačíš," prohodil pantáta.

„Nehubačím, ale zlobím se, že budou darmo pitomy řeči. My na to nevzpomínáme nikdá a nikdá o tom nemluvíme, že nejní Cyrilla naša, ale lidi toho nezapomenou, a chová-li se tvůj hoch k děvčeti jako bratr, vidijou v tym něco víc. A to musí přestat. — Slyšíš Cyrille, vychovala jsem tě jako matka s celou svou láskou a ničeho neporoučela a nenakazovala. Včil ti ale zakazuju takovyto tropení, aby nás lidi mohli přetřísat a pomlouvat." Panímáma stála po těch slovech vztýčená a hleděla na Cyrilla tak pronikavě, že tento mimoděk sklopil oči.

„Ale panímámo," znovu napomínal pantáta: „Vždyť oni ničeho zlýho nemyslijou, ani hoch, ani Cyrillka."

„Ale lidi myslijou a nesmijou ani myslet. Koukej na Cyrillu jako na jiny děvčata a bude po řečích. Takovej den, s takovou radostou počatej a prožitej, svou dceru jedinou tak hodnejm lidem jsem odevzdala a tohohle se mám dočkat!" Panímáma se rozplakala.

Nežli udivený pantáta a polekaný Cyrill ji i jenom chlácholiti mohli, vyšla ven. Šla přímo ke kapličce a pokleknouc na stupínek plakala, opřevši hlavu o lafovou branku.

Tak ji zastali Maruška s Čeňkem, kterýž milou nevěstu až k domovu opět provázel. Šlo a povídalo se jim to tak hezky za večera při svitu hvězd v tom milém šeru.

K prosbě Čeňkově počala mu Maruška tykati a jmenovati jej jménem. Líbilo se jí. Znělo to tak pěkně, lépe, než jak vesnickým hochům se říkalo: Vincku, či Venco.

Zalekli se oba plačící panímámy.

K dotazům odpovídala vyhýbavě. Posléz řekla: „Je čas jít dom. Pojď, Maruško, máme ještě poprávku. Pane revírník, pozdravujte panímaminku a že v neděli nanejdýl — dnes máme čtvrtek — k ní dojdu na besedu, chcu se s ňou o něčem poradiť."

„Vyřídím, panímámo, to víte, že mamínka poradí vám ráda a upřímně. Tak dobrou noc, dobrou noc, Maruško." A myslivec políbil milé děvče vzdor ostýchavému jeho vzpouzení.

„A ode mne vyřiď panímámě, že jí líbám ruce," řekla Maruška.

Myslivec odcházel, ale panímáma vzdor spěchu prve jevenému nespěchala k mlýnu.

Vzala Marušku za ruku a táhla ji k lavičce pod lípu, kde se usadila. Děvče zůstalo před ní státi, hledíc ku stráni, kde v temnu zřelo myslivcovu postavu jíti k lesu.

„Maruško, slyšíš, pověz mi pravdu. Co víš o svém bratru a o Cyrille?" tázala se matka s utajeným dechem.

„Já, maminko? No nic. Vždyť je Cyrillka přec taky naša a Cyrill ju má rád jako mě," řeklo děvče udiveno.

„To by bylo to pravý," řekla panímáma a hledíc pronikavě na dceru, tázala se: „Tedy nemyslíš, že by ju měl rád, tak jako ty tvýho hocha, ženicha?"

„To mi, maminko, opravdu nenapadlo," řekla Maruška, „A jim oběma jistě taky ne, vždyť jsou bratr a sestra."

„Tak, tak," oddechla si panímáma. Náhle však propuknuvši v pláč, řekla: „A nesmí jí toho napadnout, nesmijou ani lidi o tom tak mluvit, jak mluvili dnes, když mi nadhazovali, že Cyrill snad pro panímámu ze mlejna si nepůjde, že jako pantáta našel obě ženy u ty kapličky, že i Cyrillova žena tam byla nalezena. Slyšíš, Maruško, řekni ty sama Cyrille, ať na tvýho bratra nemyslí. Že bychom nikdy k tomu nesvolili, že bych já ju proklínala, že bych já si snad — Pán Bůh mi tu hříšnou myšlénku vodpustiti ráčiž — život vzala, nežlivá bych k tomu svolila." Vášnivý a bolestný pláč přerval panímámě řeč.

„Maminko, maminko," lekala se Maruška.

„Pojď dom, dítě, pojď, nesmím ti zkazit ten dnešní krásný den, jen mi ale s Cyrillou promluv", řekla panímáma již zase klidněji.

Šly domu. Cyrill byl zatím pantátu uložil v přístěnku na lože. a odešel někam do mlýnice. Chtěl být patrně matce s očí.

Vstoupivší panímámu do přístěnku oslovil pantáta, než ona jej prosila, ať dnes již na ni neinluví, že se chce pomodlit za ukojení své mysle, dnes tak rozrušené.

Ale slyšel ji pantáta dlouho do noci vzdychati a nepokojně se na loži házeti. Sám také dnes neusnul a nespal tak dobře, jak by byl soudil podle dnešního dne, potěšiv se zaslíbením dceřiným. Nepřikládal váhy klevetám, než divil se panímámině vzrušení. — A z komory vedle přístěnku slyšel také dlouho do noci tlumený hovor a dušený pláč. (P. d.)

Dr. Josef Svítil-Karník:

Petr Skarga a kázání sněmová.

(C. d.)

II.

Lukáš Górnicki, polský spisovatel XVI. věku, napsal pozoruhodná slova: „Nejsou toliko hříchy, kterých jednotlivci se dopouštějí, ale i hříchy, jichž se dopouští celá pospolitá obec, celá republika." Vzpomíná jich vydavatel Sněmových kázání, Ign. Chrzanowski, podotýkaje: „Tomu dobře rozuměl už středověk. Proto jeho kazatelé horlili proti hříchům státu i celé společnosti, věrni zásadě, že pravá mravnost nezná dvojitého účetnictví, že ethika společnosti i politiky

má spočívati na těchže zásadách jako ethika individua.“ To hlásal i Petr Skarga, když ustanoven králem za kazatele sněmovního.

Veřejná činnost Skargova měla v křesťanských zemích již vzory a předchůdce.

Bylo odvěkým zjevem v církvi katolické, že horliví a přísní kazatelé slova Božího kárali také veřejně mravy králů a velmožů. Tak v XIV. věku ve Francii mistr Jan Gerson odvážně káže proti rozpustilému životu krále i dvořanů. V Anglii ještě v XVI. věku nalezli se kazatelé, kteří před králem Jindřichem VIII. a Annou Boleynovou osmělili se pranýřovati neřesti královy a hrozili mu, že psi budou chlemtati jeho krev.

V církvi východní nic takového nebylo možno, jelikož tam byzantský panovník dle synodálního schválení z r. 536 byl představeným církve, a bylo usneseno, že „proti vůli císaře nic se v církvi díti nemůže.“ Proto hroziti tresty s kazatelny panovníkům bylo možno jen v církvi západní.

Úřad sněmovních kazatelů byl také v Němcích obvyklý. Ale tam od časů Lutherových predikanti hleděli hlavně a především nadchnouti sněmovníky duchem nesnášenlivosti a rozbrojů náboženských.

Za to katoličtí kazatelé němečtí s drastickou výmluvností kárali zlořády a nemravy bohatých a mocných pánů, ukazujíce na celý sbor pekelníků, „Rauf — Sauf — Wuth — Jagd — Blut — Teufel“ — kteří je sváděli na špatné cesty. Přes to však politická historie německá ani dějiny kazatelství neznají ani jediného jména, které mohlo by se rovnati významem Petru Skargovi, jenž průběhem osmnáctera sněmování napomínal stavy ke svornosti, k poslušenství zákonů a k lásce k vlasti, k milosrdenství k trpícím, k plnění občanských závazků, dovolávaje se nejenom křesťanského učení, ale i politické moudrosti.

Nebylo maličkosti, co bral na svá bedra, když r. 1588 počal kázati před králem a před sněmovníky. Již tehdy měl Skarga mnoho nepřátel zvláště mezi jinověrci, od nichž byl nazýván tyranem lidských duší, ba spíláno mu kumaňských oslů, hloupých výtržníků a pod. Ještě kdyby byl světským knězem — ale mnich a k tomu jesuita, „proklatý španihel“, ten měl učiti moudrosti zástupce národa a vyvolené rádce královy? To Skarga dobře tušil, že při každém kroku bude mu zápasiti s výčitkou: Kněz nemá se plésti do politiky. Ale na to měl odpověď po ruce: „Může i má! Ovšem — nikoli, aby vládl, ale aby zabraňoval zlořádům, aby hříchy nestěžovaly správu veřejných věcí, aby byly z ní vykořeněny nepravosti, aby pro špatnou politiku nehynuly lidské duše! Theolog i kazatel může poučovati o věcech vojenských, o právu a řádech, o soudech i smlouvách, o hospodářství státním i o sněmech, i o kupeckém zisku potud, pokud toho ke cti Boží a k spasení lidskému je potřeba.“

Od roku 1587 seděl na trůně polském Zygmunt III. z rodu Vazův. Mladičkého, teprve 22 letého krále šlechta nemilovala, protože měl svou hlavu. Velmožové se báli, že král usiluje o samovládu. Už pro tento rozpor byl úkol sněmovního kazatele velmi obtížný. S jedné strany král šlechtou nemilovaný a od ní nepodporovaný, s druhé šlechta, pyšní velmožové, nemyslící na dobro státu, navyklí rozmařilosti a zlému útisku poddaného lidu. Smířiti krále se šlechtou, přesvědčiti velmože, že silná vláda je nutna pro dobro říše, králi vložiti na srdce, že i jemu třeba dbáti a šetřiti práva, oběma pak učiniti pochopitelným, že je potřeba odstraniti mnohé nespravedlivé řády a ulehčiti poddaným, jež šlechta ani za lidi nepovažovala — to byl trud nemalý. Jenom muž odvahy a ryzosti Skargovy mohl se o to pokusiti.

Životopisci jeho souhlasně vydávají svědectví, že Skarga ani v poměru ke králi ničeho neslevil ze svých přísných zásad, že se neposkvrnil nikdy pochlebenstvím a nikdy nezapomněl, že jeho hlas má býti slovem Božím. Svědčí o tom i rady mladému králi, které Skarga připojil k předmluvě šestého vydání „Života svatých", kde mluví následovně:

„Nauč se poznávati Nejvyššího krále králův, z jehož milosti bez vlastních zásluh narodil ses v domě královském.

Potom se uč poznávati sama sebe, neboť jsi člověk podrobený všem bědám a změnám tohoto světa. Třeba vysoko nad zemi povýšen, jsi přece ze země stvořen, z prachu dostal jsi se na trůn královský, v prach zas můžeš býti ponížen.

Skutečným králem se staneš, jestliže sám sobě a svým náklonostem zlým a popudlivosti rozkazovati si navykneš.

Nejsnažněji Boha pros, abys měl dobré rádce, a na čem se uradíš, abys důsledně vykonal.

Vystříhej se pochlebníků, kteří zaslepí duši, aby pravdy nepoznala. Oni zajisté chválí to, co sluší haněti, a haní, co hodno chvály, kdybys jim věřil, musil bys buď zlé milovati anebo pohrdati dobrými."

Přes dobrou vůli mladého krále roste za jeho panování sobectví velmožů, šíří se nevázanost mravů, roste nesvár, vzmáhá se nebezpečná anarchie. V tomto bouřlivém zmítání státní lodi stojí Skarga pevně na stráži, člověk čistý jako slza, otčinu horoucně milující a chvějící se strachem o její budoucnost, svatý činy i srdcem, velký rozumem. Láska k Bohu a k vlasti byly v něm nerozlučně spojeny, tak že nechápal, jak může Polák milovati Boha a při tom nemilovati otčiny, a jak by mohl milovati Polsku, nemiluje zároveň a především Boha. Štěstí své milované vlasti správně spatřoval v tom, aby všichni její obyvatelé plnili vůli Boží. Jsa přesvědčen, že jedinou cestou k tomu cíli je náboženství katolické a že reformace je neštěstím pro

Polsku a zločinem proti Bohu, bojoval výtrvale proti protestantům slovem i písmem. Byl ve svém směru fanatikem, avšak při tom nezapřel lidského citu a jeho vlastní slova „Zle heretyctwo, ale ludzie dobrzy, zle bledy (bludy), ale natury chwalebne, zle odszczepieństwo, ale krew mila“ — jsou zajisté dobrým svědectvím o správném Skargově poměru k polským jinověrcům. Nebyl přítelem ani hlasatelem násilné rekatolisace, radě, aby odštěpenci získáváni byli laskavou domluvou a hlavně svatým příkladem katolického života, „abychom svítili mezi nimi jako hvězdy v temnotách“ — kterýžto způsob kulturního boje i nám dnes měl by býti nejoblíbenějším — jako jedině důstojný těch, kteří kříž Kristův mají na štítu.

(P. d.)

Gab. Ronaj:

Davidovy boje.

(Č. p.)

Smrti hoden muž, jenž tolik zbloudil!“ —
vzkřikne vládce uštknut zlobou činu. — —
„Na tě, králi, shledal Bůh tu vinu —
rozsudkem tíms' sebe sama soudil.
Tys vzal Uriáši ženu jeho
jedinkou a jej jak lotra zlého
ubít dal. — Slyš kletbu zlého činu:
Tvojim ženám učiní to jiný
v slunce jasu, čím ty v noci stínu
s Uriáše ženou stals se vinný.

Smělost krále sražena jak bleskem,
rozjařená mysl v něm se hroutí;
z očí proroka zří zasvitnouti
hrozný Zjev, jenž září žhavým leskem.
A král šeptá: „Přiznávám se k činu,
prohřešil jsem proti Hospodinu.“ —
„Hospodin pak promíjí ti vinu,
nezemřeš, je tobě milost dána.
Smrt však ohlašuji hříchu synu,
a že na věky tvá vina psána.“

Jako kdo přes hlavu kyjem dostal,
k zemi padá omráčený ranou,
nechápe však, že ta chvíle branou
jemu ve kraj bolů — až když ostal
sám a k sobě přišel, šílil, kvílil —
tak i vladař neví v první chvíli,

omámený hrůzou okamžiku,
k jakým rodí bolestem se krutým —
až když zmizí prorok, v tichu vzniku
schvácen vládce bolu mořem vzdutým.

Jako šílený po chodbách běhá,
vlasy sobě rve a lomí ruce,
úpí, vzdychá, sténa, kvílí v muce.
Bol i hanba jej jak biči šlehá,
honí jej jak zvíře štvané v honě,
jak když vlk se vkousne ve bok koně.
„Bratře" — řek by kvílícímu větru
„otče" — prachu, jenž se točí v zmatku,
v mlze slzy ronící zří sestru
neznámou sluj zlíbal by jak matku.

„Kde jsi nyní, ďáble, — teď dej radu!"
volá král, však v slovech hořkost tají,
ledy zloby, hříchu již v něm tají,
ví, že není skrytu v ďábla hradu. —
A hle, satan poslušně se stočí
k vládci, jizlivě však mluví v oči:
„V hanbu se ti obrátila sláva,
čest tvé hlavy nikdy neozdobí,
popel hlavě tvé a studu láva
údělem tvé tváři po vše doby."

„Srdce dravý bol, jenž spánek plaší,
hluché noci, z kterých Hrůza hledí,
přeludové žhavých očí, bledí,
mozku tlak, jímž šílenství se snáší,
to je věčný úděl tvého hříchu.
Necítíš to v noci děsném tichu,
které s tebou účtuje? — A není
pomoci ti ni u Boha tvého —
toť hlas všeho lidu — marné snění
o Jahvém — ten nezbaví tě zlého."

„Ale chceš-li, dám ti dobrou radu:
Cítíš srdce bolavého svazy,
jako když se ostrý meč v ně vrazí.
Kdybys vskutku toho srdce zradu
mečem ztrestal — vzpomeň si na skutek
Saulův — kterak bolestem všem utek —
konec bolu — spal bys sladce, tiše,
sladčej nežli dítko v klínu matky,
které v loktech jejích sotva dýše. — —
Spánek, ach — ten dražší nad vše statky."

„Pravdu máš“ — dí k smrti smutný vládce —
„teď však hrůzou plní mě tvé rady.
Třikrát lapil jsi mne ve své vnady,
o nichž uměls mluviti tak sladce,
medný slib však choval jed vždy v klínu.
Sladké žití víno v odvar blínu
změnil jsi mi, štvav mě proti Bohu.
Teď jsem jak kůň, jenž chtěl shodit třemen,
a jak pěst, jež bila proti rohu,
jak zub psa, jenž v běsu drtil křemen.“

„Tak pij hanbu“ — satan dí a zmizí. — —
— A v tom oběti zas ku věčerní
stádo ovec ženou kněží věrní,
by dal Jahvé králi zdraví mízy —
Po svatyni zatouží i David! —
Smutně jde ve kletbu hříchu zavit. —
Cizím je si, cizím je mu všecko,
panen ples, vznět mužů, zbožnost paní —
a skok bujný, jímž si skočí děcko,
ba i čistý hled jej v srdce raní.

V chrámu vládce v chvíli nestřežené
zahlédne ret mnohý ve výsměchu,
hlavu pohozenu naň, jenž těchu
hledá — oko zří jež šípy žene
jedovaté v srdce svému králi. —
Zří, jak všichni kamení by brali,
aby tloukli toho, jenž je soudil,
jak by rádi na něho teď plili,
který taky, stržen vášní, zbloudil,
jak by hany kal mu na leb lili!

Jak když prchá poraněný jelen,
kudy běží, krví značí stezku,
tak král plný krvavého stesku,
lije jej ze srdce, v něž byl střelen.
Svatyně i od ní cesta dolů
pokropena slzou krále bolu.
A jak noc svá černá vlákna spřádá
kolem hradu, tak i ve své sítě
lapá duši vládce — král zas strádá
smrtným zlem — a pláče jako dítě.

A jak do komnaty svojí vkročí,
srdce se v něm sevře — snad že pukne. —
V tom na čelo myšlénka mu tukne
o meči a srdci — a král stočí
kroky, kde zbroj visí jasnostkvělá —
po meči již sahá ruka zchvělá —

— nalehnout jen! — nemine se cíle. —
cítí dobře, kde se srdce svírá —
a těch nocí hrůzyplné chvíle
na vždy minou. — Vládce na meč zírá.

A co na zbraň lesklou tupě hledí,
pojednou v ní spatří říši mladou
jako dítě ozářené vnadou
jitra, když na klíně matky sedí.
A král chví se, v nitru srdce cítě,
s ním že zhyne i to krásné dítě,
jemuž on je otcem a též matkou.
Hrůza hrůz všech vichrem krále schvátí,
k zemi srazí jej jak třtinu vratkou —
a v tom, slyš — s rtů vládce prosbu vátí:

„Smiluj nade mnou se, Hospodine,
dle velkého svého milosrdí.
Kéž se srdce tvoje nezatvrdí
nad hříšníkem, jenž se k tobě vine!
Znám již velkost nepravosti svojí,
přede mnou hřích v celé hrůze stojí.
Proti tobě hřešil jsem v své zlosti,
že tvůj zákon zdolám, jsem si bájil,
tys však setřel všecky moje kosti,
pravdu řečí svých jsi, Jahvé, zhájil."

„Poslyš, Jahvé, — v prach před tebou klekám:
Zase ve mne obnov srdce čisté,
dej mi ducha, jenž tvé pravdy jisté
nezradí, a hřích, jehož se lekám,
odpusť — aby duše lilijová
k velikému žití vstala znova.
Množství zápalů je ničím tobě,
srdcem zkrušeným však nepohrdni —
Sijonu pak, kdysi v hradeb zdobě,
soudové tví ať jsou milosrdní."

Dlouho líká král — pak jde ke trubači
velí zatroubit mu mocně k boji. —
V hradě ruch a shon — král k svojí zbroji
chvátá. — zbrojnoš zdivený, ač radši
v tichu hvězdné noci spal by sladce,
musí zbrojí pásat svého vládce.
Na nádvoří četa v sedel lůnu. —
A když v půlnoc slyšíš zapět kůru,
vládce vyhoupne se na svou brůnu,
mečem zatočí: — „k Rabbě vzhůru!"

Antonín Šorm:

Dělničky Boží.

Úryvek z národopisné studie o včele.

Základním rysem našeho českého lidu, jak se v tom všichni badatelé a porovnavatelé české povahy shodují, byla opravdová, neličená a srdečná zbožnost. Jak jí byl celý život našich předků proniklý, jeví se dosud v nesčetných úslovích, přísloví, písních a lidových obyčejích. „Ve své neochvějné víře v Boha" — praví F. Bartoš — „v nezviklané naději v něho a vroucí lásce k němu lid hledal a nalézal neklamnou útěchu a pevnou oporu v trampotách a strastech tohoto slzavého údolí"... Neméně ve zvláštní vážnosti bývalo u našeho lidu vše co v přímý styk přicházelo se službami Božími neb co neslo na sobě nějaký symbol zbožného podání"... Také kdo přímo byl účasten na tvorbě a vzniku věcí, jež výhradně sloužily k oslavě Boha, těšil se význačné úctě, která rozšířena na celou přírodu. Všimněme si tu dnes jen stručně, jak díval se lid náš na vyrábitelku vosku — včelu.

Že včely byly vždy ve vážnosti našeho lidu více než jiní tvorové vysvítá už z toho, že o včele se nikdy neřekne, že zcepení, nýbrž, že včela umírá. Zemře-li ve stavení hospodář ohlašovali domácí jeho smrt nejdříve včelám, zazvonili nebo zaklepali u úlu a říkali: „Včeličky, včeličky, umřel vám hospodář". Již Božena Němcová upozorňuje v „Babičce" na tuto úctu a pozornost včelám prokazovanou. Na Hlinsku zvláště ale prokazovali včeličkám úctu proto, poněvadž jsou hlavními dodavately svitiva pro kostel a oltář, ježto ke mši svaté smí se užívati jen svíc z vosku včelího; proto kdykoliv jdouce kolem úlu dojemně včeličky pozdravují: „Pomáhej Pámbu, boží pracovničky, vy pracujete pro voltář!" Také nejlepší znalec prostonárodního života lidu na Moravě, Fr. Bartoš vypravuje ve svých „Rozpravách", (str. 29.): „Za mého pobytu na Žďárských horách poznal jsem stařenu, která, kdykoliv jí bylo jíti mimo včelín, neopominula nikdy pozdraviti ‚milý ty tvory': Pomáhej Pán Bůh včeličky, Pána Boha dělničky, vy pracujete pro oltář."

Včela a představy o ní, spojené s lidovým podáním byly vlastně jakousi prostonárodní eucharistií, dle níž lid viděl v úlu kostel, oltář, kde viděl včelky stavět svatostán, monstrance, uctívat svatou hostii a podobně. Legendu o tom, jak uctily včely svatou hostii, kterou pověrečný hospodář vložil do úlu pro rozmanitá kouzla, najdete ve všech literaturách evropských. Pro naši českou literaturu jistě není bez zajímavosti, že ji nalézáme již u Šimona Lomnického z Budče*) kdež doslovně zní:

*) Viz »Výklad na Otčenáš«, v Praze 1605, strana 256—258.

„Nějaká žena měla mnoho včel, a když se jí nedařily, ale zhusta mřely, radila se o to, co jim má dělati. I pověděl jí někdo, kdyby Božího drahého Těla dostala a mezi ně vložila, že by jí nemřely, ale dobře se dařily. Kterážto nemeškala, šla k přijímání do kostela a přijavši od kněze Tělo Boží, zachovala je a do šátku vyplivla a do jednoho oulu položila. Předivná Boží moc! Ti červíčkové Stvořitele svého poznali a z plástů svých sladkých Hosti svému nejsladšímu kapličku předivným dílem vystavěli a v ní oltář z též materie vyzdvihli, nejsvětější to Tělo jako do monstrancí postavili. A Pán požehnal dílu jejich! Potom, když toho přišel čas, aby se včeličky vopravovaly, ta jistá žena ten oul vodhradila a tu jmenovanou modlitebnici uzřevši, toho se velmi ulekla, zděsila a hned k faráři běžela a jemu se ze svého účinku vyznala a co viděla pověděla. Tedy kněz vzav s sebou své vosadní, k tomu ouli s procesím šli a včeličky obletujíc a k chvále Stvořitele svého bručejíc, odletěly. A lidé se divíce té kapličce, pilířům, stěnám, vokнům, střeše, zvonci, dveřím i oltáři, Tělo Páně s velikou chválou i slávou i s tím tak se vším jich mistrovským dílem do kostela donesli...“

A bádavý náš lid znal o včele i zajímavě vypravovati, zvláště i o jejím původu; nebyla včela jen jako jiní živočichové stvořena v šesti pracovních dnech Stvořitelových, ale daleko později, teprve, když Kristus Pán se svatým Petrem chodili naším milým českým krajem. Jest o tom celá řada legend lidových, z nichž vybírám zde pouze jedinou z památné sbírky Beneše Methoda Kuldy:

„Kristus Pán se svatým Petrem přišli k děravému dubu. Kristus Pán měl neštovičku na čele, seškrábl ji a dal ji do toho dubu. „Proč to děláš?“ ptal se svatý Petr. Pán Kristus řekl: „Uvidíš, až půjdem podruhé okolo.“ Za nějaký čas šli okolo toho dubu, a svatý Petr viděl tam cosi létati; pravil: „Pane, létají tady muchy.“ Pán Kristus vece: „Přistup blíže, ať vidíš co to je.“ Svatý Petr přistoupil; byly to včeličky a měly tam svůj sklad medu. Povídal Pán Kristus Petrovi: „Abys věděl, jak se těm zvířátkům bude říkat, to jsou včeličky, protože jsou z mého čela...“

Celý cyklus národních pověstí o původu včely mohl bych sestavit z podobných variantů od Němcové, Hrušky, Ježka, Křena, Chudáčka atd.

Není proto také divu, že včely těšily se vzácné ochraně a se škůdci včel nakládáno daleko bezohledněji, než s jinými provinilci. Kalendář „Štít“, roč. I. zaznamenává tento krutý trest, který za starodávna stihl dopadeného škůdce včel: Otevřeli mu život, vytrhli střeva, jež na oul upevnili a vodili kolem oulu, až se z něho všecka střeva vysoukala. „Kniha černá neb smolná, král. svobodného města Rokycan“ z let 1573—1630 zaznamenává, že roku 1630 vynešen ortel skrze p. purgmistra Jakuba Optalisa, aby Hons Maypaur spálen byl. Týž při trápení vyznal, že

Jakubu Optaliusovi a Tomáši Skálovi při městě šest špalků včel vyloupal a ve vsi Přísečnici 7 špalků včel...

A což sledovat život českého rolníka na jeho venkově a statečku, v němž tolik pozornosti ku každému stvoření Božímu; ale nikde ta pozornost neprojevuje se snad dojemněji jako u jeho poměru a názoru ke včelám. V tom ohledu sotva náboženské city málokterý národ spojil tak františkánsky srdečně s láskou k přírodě a zvířectvu — co Božímu stvoření — jako český katolický sedlák.

František Leubner:

O Emauzích.

Vypravuje Toch Tkáče Odjinud v knížce nadepsané Lyrum larum non lyrissimum, jak tuto čteš.

(Č. d.)

Vám do čela se postav
mnich domu oekonom!
Jak tupý tur má čelo
a nohu jako hrom;
když hodí z kopýtka,
toť k trestu pobídka,
by kde kdo kopal po něm —
vlaj říza o lýtka!

Pojď, bratře hospodáři,
zde svíčky pozhášej!
Jest noc; buď tma, tma tmoucí.
A teď se nadvznášej!
Ne, nejdi! Vzduchem leť,
kde leží bratr teď
a bez doteku nohou
jej kopni za zpověď!"

Nuž, tu vám bylo ticho.
Tmou tápal oekonom,
až do opata žuchlo
a buchlo po onom,
„Kdo svítí — nehřeší.
Ej, jáhne Beneši,
sem z chrámu věčné lampy
jen svit! — tmu utěší."

Co viděli pak bratří?
Zde jeden natažen,
druh klečí před opatem,
jak v pádu zaražen
by anděl nebeský
jej minul pod blesky;
však byl to anděl v kukle,
blesk — třesky, netřesky.

Hled, tím se neurážej
tvá úcta nesprávná,
že opat dnes jen hladí.
Jak bylo za dávna —
zkus, po tmě do mne vraž,
že očí srší až!
Dám nevolky ti loktem,
teď ty si sršky plaš!

„Náš bratře, povstaň, odpusť,
všem pocel míru dej,
já nechci býti v pekle,
být v nebi s tebou přej!
Proč nezjevil jsi Mně,
co robíš tajeně?
Kdo šetří starým oslům
i na pergameně!

Brat oekonom, mnich Bělpuch,
jest vinen z lapsusu;
toč v huti kamenické
ti půldne u brusu,
kde kroužíš růžice
a sloupů hlavice.
Pak buďte za dva bratry
dle meče, přeslice.

Můj drahý bratře Rejsku,
jsi vinen criminu?
Leč vážím-li to déle,
zas vidím nevinu.
Tvůj sebezápor ctím;
co's utrh ústům svým,
oč frejmarčíš i v židech,
v tom poklíska? Či šprým?

I v kánonech jsou vážných
míst diskordancie.
Ach, u andělů strážných,
kdes šídlo v ranci je,
že v bratří řehole
ty budíš nevole!
Což na kvéstii příští
vznes ku kapitole.

Slyš po rozpacích ortel
z opatské právmoci:
ty rejsuj, měř a pracuj,
však nikdy za noci.
Tvoř lampu velikou,
zdob umou všelikou:
Buď chrám svou věčnou září
nám nebes odlikou!"

Mnich rejsoval, mnich kroužil
jim lampu z kamene
a dlouho nově zdobil
vždy schránu plamene,
by kámen pevně stál
a plamen věčně plál.
Sám nedožil, oč toužil,
jda v dálnou nebes dál.

Však v Emauzích teď stojí
báj lampy ohromné
dík nadšení a lásce
a práci nezlomné:
Hle, s klenby nevisí
ty mocné obrysy!
Na dlažbě stojí v lodi,
jak moře pod mysy!

Zrak radostně mi plane,
co toto povídám.
Však hostitel a hosti,
co na nich uhlídám?
Tof nedůvěry hled.
Zní šepot tajných vět,
frá kalkant trinitárů
prst k čelu v koutě zved!

Ach, přestřelil jsem v ohni!
Leč hlásám nápravu:
Nuž, lampa není moře
pod mysů dálavu;
jest rovna jezeru,
jak září po šeru!
Já na to vedu svědky,
že nelhu pověru.

Jsem Tkáče Toch, žák vagant·
Kdys chodě po Falci,
já potkal sedm Švábů;
lid vtipný, nespalci.
Ti divy líčili,
co tady zažili,
když jednou táhli Prahou
za krále Mohyly.

Prý od Prahy! A Prahu
žák dosud neviděl!
Tká cizinou se scholár,
med lokat cizích včel!
Jdi domů, ošusto!
In vicu combusto
tam po tenku se platí,
ač vaří na husto.

Jdi doma k medovině!
Vždy včela domácí
jest nad lupiček včelstvo!
To krade, utrácí
med tichých dělniček
a ze všech buniček
rvou plástve hluční trubci
nul, nulek, nuliček.

Nač hledat světlo světem?
Jest jedna Praha jen
a z Hradčan do Vysočan
tam svítí v noc i den.
Král Karel prostřel stůl,
i chléb naň dal i sůl,
a když byl korunován,
i mnohý chvěl se vůl.

Hm, nejsi-li ty kacíř?
Jdi do Emauz! Jdi tam!
Tam velkou lampu spatříš,
což není klam a mam.
Tůň rovná jezeru,
tak září po šeru,
že vidíš v modru nebe
hvězd plnou nádheru.

Dbal mistr krásných tvarů,
dbal k lampě vzácných hmot,
jen jedno nehotovo —
k ní vhodný kratiknot.
Snad umřel předčasně,
čl tušil nejasně,
že plamen neuhasí
ni bouřky nešťastně.

Však dolívati třeba
vždy lampě oleje,
z ní čistiti též nutno,
co vír tam navěje,
knot nutno měniti
byť nitku po niti,
jak od shasnutí plamen,
tak od múr chrániti.

Jak vyřešiti chybu?
Jest rovna jezeru —
a nevaří ni rybu,
ni raka z keseru
střed lampy plamenem,
kam nikdo ramenem
už nedosáhne; tam-li
snad házet kamenem?

Ven z konopí a úvah!
Šel Krištof přes vodu,
však hluboka jest lampa;
jí nelze po brodu.
Zde třeba velice
jest dlouhé pravice,
jí dosáhnout až tamo —
zde třeba lodice!

Ční chrám prý nad Podskalím,
kde každý kmet a jun
křtěn Vltavou, i v bouřích
zná řídit vor i člun.
Jen sáhnou na vesla,
již voda unesla
je na břeh druhé strany,
jeď v bouřích neklesla.

Což na hladině lampy
jest člunek uchystán,
v něm delší tyč, než mívá
kdy týnský sakristán,
a lampy ku knotu
vždy pluje v sobotu
a oharky mnich čistí:
Hoř jasněj v temnotu!

Sám na se mraky volám?
Což ječí Zlatý klas
jak vichrem ječné pole
i brvu, vous i vlas,
a bylo patrno:
i ječné nad zrno
mým očím bude bouří,
až hlavě ústrno!

(P. d.)

Fr. H. Žundálek:

Stefan Żeromski.

Listek k jeho úmrtí.

Stefan Żeromski je básníkem zla, je pesimistou. I krása jest mu zlem. Zlo jest rozseto v celé přírodě, je slepé, nesmiřitelné. Příroda jest mu ukrutná, život jeví se mu zbojnickým, a to vlivem bližních. Zlo pronásleduje zhusta ne viníky, nýbrž právě nejlepší lidi, kteří se pokoušejí s ním zápasiti.

Veškerá spisovatelská činnost Żeromského je proto bojem se satanem, představitelem zla. „Hleďte," volá jeden z jeho hrdinů, „na nevykořenitelné zlo od věků a na věky mezi lidem rozšířené, na ničemné křivdy, které člověk spřádá a nazývá ctnostmi, na podlosti a podvody, kterými nestoudně a od věků jsou práva ukována... To všecko sbírám v jedno a nazývám satanem."

V jednom z posledních románů, zvaném: „Boje se satanem" (1916), jenž má dvě části: „Návrat Jidášův" a „Závěje", řeší zlo společnosti lidské; zvláště ve druhé části potřel šílenství anarchismu, jako v „Myšlence o hejtmanovi" (1908) odsoudil hydru šlechtictví.

Názorným příkladem boje se zlem jest román „Sisyfova práce" (1898). Již sám název dává nám tušiti nadměrné úsilí v nerovném boji se zlem, jehož výsledek můžeme si domysliti. Je to poutavý román ze života školní mládeže.

Jiří Radek se narodil v panském dvoře jako syn chudobného čeledína. Ztrávil dětský věk ve světnici, v níž se tísnily rodiny tří panských čeledínů. Byl by pásl stáda černého dobytka nadlouho, kdyby se ho byl neujal Kavka, domácí učitel synů majitele dvorce. A došlo k tomu zvláštním způsobem — zlem. Zlo přineslo obrat k lepšímu.

Vychovanci Kavkovi zorganisovali děti dvorské a uspořádali s nimi často navečer na povel kašlání pod okny svého učitele, aby napodobili pravidelné kašlání jeho. Kavka jako Diogenes měl málo potřeb a také si nevšímal těchto posměváčků, mezi nimiž vynikal nejvíce Jiří Radek. Ale jednou se přece rozčílil pan „belfer" (pomocník) a dovlekl Radka do svého pokoje.

Jiřík očekával s hrůzou příštích věcí. A právem. Měl na svědomí mnoho poklesků, které měly býti dnes vyrovnány. Proto jeho obava byla zcela vysvětlitelná. Učitel ho však nechal zcela klidně do večera v pokoji bez trestu a dal mu mimo to do ruky obrázkovou knížku. A tu se usmálo na Jiříka štěstí, ale bylo provázeno nevýslovnými mukami. Učitel poznal, že Radek má značné nadání, a dal jej na studie. Sám jej vydržoval ze svých skrovných úspor a vypomáhal mu v učení, když pro nemoc zřekl se svého místa a odstěhoval se do města za svým chráněncem. „Chlapec najedl se utrpení a hanby do sytosti, než došel jakž takž

rozsahu městské vzdělanosti", vysvětluje stručně, ale výstižně spisovatel. Radek studoval za velmi nepříznivých okolností výborně a postupoval do vyšších tříd. Ale tu mu zemřel souchotinami jeho ochránce a Radek musil se dále těžce probíjeti životem chudého studenta. Stálé boje provázejí jej až do konce života.

V románě „Lidé bez přístřeší" (1900) představuje spisovatel boj idealisty lékaře dr. Judyma se zlem, které působí továrny, hutí a jiné průmyslové podniky.

Tu přijíždí jeho snoubenka Josia a slibuje pomoc v provádění jeho šlechetných a lidumilných plánů.

„Co učiníme s nimi?" tázal se, stoje na témž místě.

„S kým?"

„S nimi. S těmi budovami."

„Nerozumím..."

„Musím zbořiti ta smrdutá doupata. Nebudu se dívati, jak oni žijí a umírají, jsouce otravováni zinkem..."

Nevěsta mu namítá: „Ale co nám do toho?"

„Vždyť jsem za všecko zodpověden. Ano, jsem!"

„Tys odpověden?"

„Ano! Jsem odpověden před svým duchem, který ve mně křičí: Nedovolím! Neučiním-li toho já, lékař, kdo to vykoná? Nikdo..."

„Pouze ty sám?"

„Dostal jsem vše, čeho třeba. Musím odevzdati, co jsem přijal. Ten prokletý dluh!... Nemohu míti ani otce ani matky ani ženy ani jiné věci, kterou bych přitiskl k srdci s láskou, pokud ty podlé stvůry nezmizejí s povrchu zemského. Musím se zříci štěstí. Musím býti samojediný, aby mě nikdo nezdržoval."

A hrdina zříká se nadějné lásky a hřejivého života rodinného, aby se mohl věnovati utlačovanému lidu, jemuž věnuje všecky své síly přes to, že jím společnost pohrdá, že tolik překážek se mu staví v cestu.

Dr. Judym stal se představitelem, vzorem mužského ideálu v literatuře polské, jak jich toto písemnictví vykazuje velmi málo.

Ibsenův hrdina v „Nepříteli lidu" poznal příliš pozdě, když byl již spoután rodinným svazkem, že opravdový přítel lidu musí býti bez domova. V té věci rozřešil Żeromski tuto otázku mnohem šťastněji.

„Popely" (1904) jsou epopeou napoleonskou. Spisovatel však v nich nevidí slávy, nýbrž pozoruje v nich člověka a jeho křivdu. S bojišť Napoleonových v různých zemích sálá dým krve, nikoli dým slávy a chvály; vyniká tu spíše obžaloba vojny, obžaloba všeho jejího barbarství, ukrutnosti, zrady.

„Román o poddavším se Walgierzowi" (1906) líčí v hrdinovi člověka i jeho nebohost, ale současně v osobě krále polského i slo-

vanskou povahu, která je z polovice francouzská ve své vznětlivosti, ale která klesá při provedení vznětu jako povaha ruská.

Polský král na výpravě proti Sasům volá ke svým předním rytířům:

„Slyšte, vůdcové, místodržící, i vy praporečníci! Piji na smrt Sasům, kteří jdou proti našim zemím od věků. Abych je, pokud budu žíti, tímto mečem i vašim mečem porubal, zrádným žihadlem opředl, železným kopím probodl, dlaní mstivou v temnotě zadusil. Choďme po zemi stále náhlou výpravou požárů, v řekách se budeme tajně broditi, do moře na lodích zajedeme a doplujeme přes klidný práh na hradby bezedné. Oloupíme města i vesnice, spálíme osady do poslední chaty...“

Volání: „Na smrt Sasům!“

„To vám poroučím všem vůbec: Nedovolím pohřbívati mrtvol pobitých, kdekoli dopadnu Němce — v kraji předků nebo na pískách lutických... trupy jejich nechť vlci roznesou po pouštích, supi po hřebenech skal! Nechť bez oděvů mezi zásekami lesními leží falckrabě Burhard a markrabě Gero! Nedojde cti ani slasti odpočinku v zemi, která jest má, Bedřich, muž železný, Widredy i hrabě Folkmar s dvěma sty padlých rytířů. Nechť shnijí na povrchu bahna, v potocích krvavých i v prachu! Na věčnou památku věci nechť zůstanou nepohřbeni Adelheid, Ira, Thietmar, Dona i Ludolf! Tak rozkazuji. A kdo by se protivil mé vůli, pro Boha věčně živého — běda mu!“

Volání: „Běda mu!“

Tak zlo — satan mluví z krále.

A hle! Po chvíli přicházejí k němu němečtí rytíři, aby prosili za těla padlých. Spisovatel nám ho představuje drastickým obrazem: Ze středu jejich, jakoby ze zamčeného lůna zástupu, vyšel muž hubený, se zarudlýma očima, s obličejem zkřiveným od bolesti. Nohy měl bosé a holé až po kolena, ruce obnaženy až po ramena. A suché jeho kosti pokrýval rozedraný plášť z nuzného sukna černého ušitý. Pod ním visely zbytky mnišského hábitu. Na hlavě měl mitru biskupskou, v ruce biskupskou hůl. Uzřev zpovzdálí Veličenstvo, zastavil se skloněn, poklekl a po kolenou se plazil ke králi. Pozvedl ruku a ukázal v ní kříž.

Opat rádce naklonil se k pánovu boku a šeptal:

„Pane!... Hleď!... Svatý člověk jde proti tobě!“

„To je ten z Míšně?“

„Ten. Viz, pláče.“

„Proč pláče?“

„Pláč ten je z Boha. Viz, je krvavý od pláče. Bos. Bez košile a bez kalhot v zimě i v létě. A místo lůžka má bukový peň, jejž si vydlabal tajně před lidmi. A pňové lože jest otočeno plotem trnovým, aby trny jej budily ze spánku. Hlavu pak, pane, ukládá na podušku z tyček divoké růže. Ve dne, kdy naň nikdo nehledí,

dává na hlavu biskupskou mitru z kmene jasanového, na niž se všech stran zavěšuje těžké kameny."

„Proč to činí? Pověz!"

„Aby ho, pane, bily po hlavě, kdyby přemýšlel o věcech pozemského života. Hleď, velký králi — ty máš zbroj pozlacenou z plíšků ocelových na kůži neprostupně našitých, pod nohou tvou šarlat drahocenný. A na něm hadr zetlelý. Věz to o něm, pane! Proto jsa poslušen vůle císařské, vstoupil na stupně biskupského stolce; když na poušti v bratrstvu poustevnickém přebýval, viděli bratři na zemdlelém od tvrdé práce, že jest opásán železným řetězem s bodci, který mu vrostl do beder i přetal kůži břicha a v ranách stále otevřených dotýkal se holých vnitřností."

Přemýšlí král. Z hlubokosti prsou vzdychá. A tu volá k biskupovi:

„Vydám ti těla padlých v boji, jen tu neplač přede mnou... Vydám ti těla padlých; s úctou je pohřbi v této zemi..."

Zlo — satana může překonati jen živá, nadšená víra, náboženské přesvědčení, jež jedině je schopno s ním bojovati.

První práce Stefana Žeromského vyšla r. 1895 s pseudonymem Maurycy Zych a s názvem: „Uklovou tě havrani, vrány."

Kromě jmenovaných románů a povídek napsal hlavně tyto práce: „Povídky" (1896), „Hodina" (1904), „Ozvěny lesní" (1905 s uvedeným pseudonymem), „Slovo o sekáči" (1908 rovněž s pseudonymem), „Děje hříchu" (1906), „Sulkowski", tragédie, „Růže", drama nedivadelní (1909 s pseudonymem J. Katerla), „Úroda života" (1911) „Věrná řeka" (1913), „Sen o meči a sen o chlebě" (1916). Poválečné záhady osvobozeného Polska a jiné vylíčil v románu „Předjaří", který i v Rusku nabyl rozšíření.

Stefan Žeromski narodil se roku 1864 ve Stravčimu u Kielců v království polském. Do školy chodil v Kielcích a ve Varšavě. Byl nějaký čas knihovníkem Národního musea polského v Rapperswylu ve Švýcarsku.

Zemřel 20. listopadu 1925 ve své vile v Konstancině u Varšavy.

Žeromski je předním představitelem Mladé Polsky. Svými povídkami a romány předstihl znamenitého polského románopisce Wladyslawa Reymonta, který byl loňského roku poctěn Nobelovou cenou za svůj rozsáhlý román „Chlopi" (Sedláci). Vyniká hlavně v mistrném líčení jednotlivých výjevů, v přesném provedení charakteristiky osob a v nádherné krajinomalbě.

Františka Rezková:

Vojtěch Kareš.

(Č. p.)

Tento horlivý duchovní pastýř mnoho dobrého pro přítomné i budoucí časy zde způsobil, jsa muž dokonalý, podnikavý, nedaje se obtížnostmi a protivníky odstrašiti od předsevzetí dobrého, poněvadž nikdy zisku vlastního nehledal. Jméno jeho zůstane u osadníků povždy v paměti vděčné.“ Šlechetný pisatel neuvědomil si té chvíle, „že lidstvo snadno zapomíná a k zapomnění, že jsou v prvé řadě odsouzeny dobré skutky.“[33]) Přijaté dobrodiní z paměti rychle vyprchá, ale pověst nepravá a nezasloužená žije dlouho. Tak ještě dnes vypravují o místě Karešova působení tuto podivnou historku.

Kostelík sv. Ducha stojící v lipovém háji nad městem, míval zázračný obraz Panny Marie. K němu byla od některých předchůdců Karešových pořádána procesí z blízka i z daleka, by úcta k obrazu tomu neustávala. Bývaly poutě ty asi značné, příliv poutníků i peněz z nich rostl nemálo. Ale Kareš dal kapli zavříti a dvéře i okna prkny zabedniti. Bylo prý to z důvodu, že Kareš pocházel ze Sv. Hory u Příbrami, a že nechtěl, aby pouti zdejší poškozovaly pouti tamní. Lid prý se náramně proto jitřil a bouřil, dobrý občan jakýs chtěl všecko vybíti. Zákaz trval celý rok a pak snad tlaku lidu povoleno. Za to prý musil Kareš po své smrti dosluhovati v oné kapli mše po dobu zavření nesloužené. Mimo jdoucí chodci vídali tam světlo o 12té hodině noční.

Zloba lidská mívá dosti bujnou fantasii a nic není tak tvrdošíjného jako předsudek. Mylné jest, že Kareš pocházel ze Sv. Hory, rodištěm jeho byl Neveklov a z pohnutek nízkých nejednal nikdy. Zákaz pouti a zavření kaple bylo úředně nařízeno a Kareš byl pouhým vykonavatelem rozkazu toho. — Potomkům těch, kteří viděli o půlnoci světlo v kapli sv. Ducha a byli přesvědčeni, že Kareš při něm slouží zameškané mše, pravím pro útěchu, že při těch mších jistě se modlil za své nepřátele a vroucně vzýval Nejvyššího za rozptýlení temnot v milovaném národě.

*

Mladší bratr Vojtěchův, Václav, narodil se 19. srpna 1790. Studoval za Jungmanna v Litoměřicích, který mu byl nejen profesorem, ale i otcovským přítelem, což patrno ze zpráv zasílaných do Budyně bratru Vojtěchovi v létech 1805 a 1806. „Vašeho bratříčka jsem měl na paškálu před několika dny a zavázal jej, aby mi hned zprávu dal, kdyby se mu něco nemilého stalo, abych toho záhy vyšetřiti mohl, sice že, nepřijde-li ke mně s tím, že mu

[33]) »Otavan« r. IV.

věřiti nebudu. Ten student se mi přisahá, že s ním korepetoval každý den krom pátku, kde lidí se na noc sejde; však že to potom nahradil, vyjma 2 hodiny. Já jsem oběma řekl, že si to potěšení udělám je překvapiti tu hodinu, která jest určita k študování; také jsem pravil Václavovi, aby, když čemu přece neporozumí (poněvadž Mixa jest pouhý Němec), aby ke mně přišel. Posavad s ničím nepřišel, tedy zítra po 5té hodině půjdu k němu a uvidím jak jest. — Co se týče instrukcí, dělejte, jak chcete; není vázán ani u studenta ani u Svobody, a může tu i tam, kdy chce přestati. Že má také svou Ichkeit (jáství), jako Fichtianové, nejnovější filosofové, prozradil, což dobré jest."[34]) Styky Václavovy s Jungmannem nepřestaly ani po ukončených studiích, léta ovšem změnila poměr profesora a žáka v přátelství. Jungmann píše 28. října 1820 Vojtěchovi: „Panu bratru Vašemu (tehdy byl kaplanem ve Vodolce), u jehož přítomnosti jsem pořádnost dělal s knihtlačitelkou, dal jsem 120 exempl. na psacím a 5 na pěkném, protože tolik a ne více žádal, ostatní se mu tedy dodáji po druhé".[35]) (Byla to knížka „Čest stolu Páně.)

Roku 1827 vydal Václav Kareš „Truchlořeč"[36]), jež byla přednesena u hrobu pana Jana Tykače, bývalého správce klecanského a prodávána k prospěchu pozůstalé vdovy a sedmi sirotků. Spisek ten prozrazuje duševní bystrost a dobré srdce. V rodinné tradici se o něm zachovalo, že byl vtipný, společenský a štědrý hostitel příbuzných i cizích návštěvníků.

Životopisná data jsou stručná.[37]) Za kněze byl vysvěcen 16. srpna 1816, kaplanem byl na různých místech u Prahy (1816—1822), poté byl osm roků lokalistou v Roztokách (1822—1830), posléze farářem v Arnoštovicích (1830—1847), kdy odešel na odpočinek a zemřel v Praze 29. září 1851.

Třetí syn Ignáce Kareše, František, narodil se 27. října 1795, byl nadaný, ale nestálý. Svědčí tomu i narážky v Jungmannových listech k Vojtěchovi: „Paní Mixová, jež se také poroučet dává, pravila, tázána ode mne jsouc na chování — že maličký (tehdy 11ti letý) trochu tvrdšího ucha k slyšení jest než Václav, zvláště když přijde rozkaz od bratříka — začež já mu tím největším prstem pohrozil, že se budu každý den tázati, a potom běda!"[38]) O třináct let později ptá se Jungmann: „Prosímž Vás, jak prošel Váš pan bratr v Písku? — jestli dobře, těší mne to upřímně; jestli ne docela podle své žádosti, tedy by měl on příčiny litovati, že mé rady neposlechl; ačkoli myslím, že se sebral, jak připověděl".[39]) Theologická studia Františka nelákala; brzo po bratrově pohřbu odešel z neznámé příčiny do ciziny a zemřel — prý zámožný — v Rusku.

---

[34]) ČČM 1890, str. 101. — [35]) ČČM 1890, str. 102 a 112.
[36]) J. Jungmann, Historie lit. české, str. 507.
[37]) Děkuji za ně p. arcib. archiváři Fr. Tischerovi.
[38]) ČČM 1890, str. 103. — [39]) ČČM 1890, str. 107.

Pro úplnost zmíním se též o dcerách Ignáce Kareše. Nejstarší Anna (nar. 1775), provdaná Zavadilová, zůstala ve svém rodišti Neveklově. Petronka (1780—1838), provdaná za mlynáře J. Všetečku v Sestrouni u Sedlčan, byla vážena v celém okolí pro soucit s nuznými a vydatnou pomoc všem ubohým. K ní uchýlil se otec po smrti Vojtěchově a zemřel v stáří 92 let. Její vnuk byl známý lidumil Josef Všetečka (1844—1921), člen řádu Křižovníků.[40]) Dcera Magdalena přežila celou rodinu (1788—1877), byla provdána ve Volyni; její vnuk byl český historik Dr. Antonín Rezek (1853—1909). Nejmladší Johanka (1800—1849) dostala se provdáním do Bystřice u Benešova. R. 1822 zničil tam požár šest usedlostí, mezi nimiž byla i usedlost Taxových; z majetku zbylo spáleniště. Sám Jungmann vyslovuje Vojtěchovi svoji účast. „Na neštěstí Bystřické paní sestry Vaši beru srdečně podíl a věrně jí toho nepřeji. Vám jest tedy nejednou býti otcem a ochranitelem svojich!“[41])

Tím zavírám svůj článek, jímž chtěla jsem uctíti památku lidí, kteří konali dobro pro dobro samo, ač žádný z nich nebyl ušetřen hořkostí života.[42])

A. K.:

V chrámu přírody.

Přijmeš je v Tvém chrámu přírody,
o Pane,
dech jarního vánku ovívá mne,
jako sladká křídla Tvého andělského sboru —
vůně země prosycená vůní jarního lupení
jest jemná
a rány srdce zhojující,
jako naděje v Tebe.
A líce nastavím-li —
polibky slunce mi připomínají —
polibky Tvé lásky — — —
Není-li otevřená Tvá náruč
o Pane?

[40]) T. Škrdle: O lidumilnosti J. Všetečky. »Nár. Politika« 6. V. 1921: »Vlast« 1921; »Pražský Večerník« 27. 4. 1925.

[41]) ČČM 1890, str. 412.

[42]) Za různé cenné zprávy děkuji p. Jos. Brožovi, prof. II. reálky v Plzni a farnímu úřadu ve Vlachově Březí. Za výpisy z matrik děkuji farním a děkanským úřadům v Neveklově, v Budyni, v Bystřici, v Sedlčanech a v Chlumu.

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(Č. d.)

XI.

Kotlabák měl mnoho práce v mučírně. Z Nového Tábora„ po knězi Bedřichu ze Strážnice, zůstalo mnoho zajatců, kteří se měli hájiti a očistiti. Také zrádci z Přerova, a z Kroměříže, kteří tajně povolali pana Bořka z Dohalic a Viktorýna z Poděbrad, a městské brány mu otevřeli, káli se smutně ve tmáni, někteří pod radnicí v Holomúci, někteří na Předhradí pod Novou věží, a nejvíce jich úpělo na útrpném právě v ulici Božího Těla — tam kde nyní chrámec bl. Jana Sarkandra stojí — kdež v bachraté kruhuli, trčící nad hlubokým příkopem, byla zlá mučírna. Tam nebožce napínali na kolo, na skřipec, pálili jim žebra, utínáli ruce, řezali uši, švihali nos, nebo vypalovali znamení na čele. Tam Kotlabák měl nejvíce práce. Ale, nebyl sám. Dostal pomocníky. Hubkař s Trudařem měli malou dušičku ve vězení. A než by se byli dali upálit za pikhartství, raději se podrobili katovi, a prosili, aby se za ně přimluvil. Podařilo se jim. Zase však v tom měl prsty žid Šálek — aby dluhu za prodané kožišky nepozbyl. Mocná osoba. Uměl se zakrásti na radnici — ano, povídalo se veřejně, že chodil v noci do paláce biskupského, buď se zprávami všelikými, anebo s penězi, jichž biskup Jan Železný do ustavičné vojny mnoho potřeboval.

Než, měl Kotlabák také chvíle svobodné, aby si odpočinul. Tenkráte si pohovořil s Jaškem Prčkem u braníře, a vyzvěděl z něho, co se děje na Kandyji a v Břuchotíně u Rábů, nebo, jak se vyrážel s Rachničkou na židovském mohelně, čeho jí nosí, a jak se děva k němu chová. — — —

Jašek lhal, chlubě se, velikým úspěchem, a přítel, ač dobře věděl, že všecka ta řeč je pouhá koudel, přadl z ní přece pevnou přízi, a navíjel pilně na vijačku. Svého úmínku, že se Jaška zbaviti musí, se nikdy nevzdal. Obával se, že by mohla nastati doba, kdy by se proti němu postavil za svědka. A stále mu zněla v uších jeho slova, když z břehu nad Kandyjí, na něho zařičel: „Kotlabáku! Co to děláš?" Byli sice přátelé — ale, pod kožÍ se nenáviděli. Jeden to viděl po druhém. Jen, že kat byl schytralý, a Jašek nezkušený. A svůj záměr u Šálků dobře nastražil. Tam prodával z odsouzenců oděv, dodával z viselců provazy, vlasy, z nešťastníků rozčtvrcených srdce, žluč, a čertek ví, co ještě, pro hloupé lidi, kteří židovi za to platili drahý peníz. Tam měl dobré oko a důvěru.

Bylo právě posledního dne v roce. Ve chrámě u sv. Mořice, plno světel, plno věřících, mnoho jich stálo venku na hřbitově,

a kaple u sv. Cyrila a Metoda před Zámečnickou ulicí, také nabita. Den se schyloval k večeru. Zvony hlaholily po celém městě. U sv. Václava, u sv. Petra a Pavla, u Minoritů, u sv. Jakuba, u Všech Svatých, u Panny Marie na dřevěném rynku, pak hned naproti u sv. Kláry, v kostelci Božího Těla, u sv. Michala, u sv. Blažeje, u sv. Kateřiny před Kateřinskou, čili Přerovskou branou, u Františkánů mezi Bělidly a Židovskou ulicí.

A jedva se svečeřilo a ohně v železných koších před radnicí zaplály, šli lidé ze služeb Božích domů. Známí si přáli šťastného nového roku a posílali si všeliké dary, jimž se říkalo — novoroční koleda. Také Jašek koupil rodičům pěknou láhvici ostré vodolenky, která tvrdila žaludek, leč velice ráda vlezla do hlavy — a pak — rozumě, s Pánem Bohem! Poslal ji po vozáku Křivohlávku, jenž se právě v hospodě na „Klinci" vypravoval do Prahy se třemi vozy, naloženými konopím a koudelí pro provazníky na Poříčí, a na Židovském Městě. Vozák spěchal, a Jašek s ním téměř ani nepromluvil. A neměli se také rádi. A sotva byl doma, a vyslovil své city mistru braniři a Kotlabákovi, pospíchal s darem k Šálkům. Nesl starému žlutou čepici s cípem, huňatou a teplou, jakou měli míti židé na zimu, materně kočičí rukávník, Rachničce čepec podšitý liškou s karasovými žlutými stuhami a k tomu kornout mandlí, kornout hrozínek, a marcipánové srdce, jak ohromná břidla na mořickém kostele. To již něco znamenalo! Takových darů křesťané povrženým židům nenosili — však ani Kotlabák se s nimi neukázal, tvrdě, že peče smolnicemi na bocích zrádného měšťana přerovského Čechlíka —. Šálek se stavěl velice překvapen, tona ve strojeném úžasu, a pištěl:

„Jašku, Jašku, Jašku! Hú! Taková útrata! Téměř kopa míšeňských grošů! Není ti líto peněz? A máš jich tolik? Co by řekl tvůj tatík, kdyby to věděl? Stále naříká, že málo vyděláš, že groše nikdy nemáš, ničeho nezahospodaříš! Prosím tě! Starý se na tě nadře, sotva se nají, a ty rozdáváš takové dary! A k tomu — křesťan — židovi! Jak živ mně žádný křesťan k novému roku ničím neuctil!"

„O tom pochybuji."

„Co bys pochyboval?!"

„Máš dlouhé ruce a daleko dosáhneš. Člověk neví, kdy tě může potřebovat. K mocným pánům máš přístup, a pomohl jsi nejednomu z nás. Aby si tě pak tací nevšímli!"

„Jsem chudý žid — a pouze žid. A víš-li co, podej dary našim robám, a pojď se mnou do mé komůrky. Rád bych se s tebou potěšil o samotě." Mladíkovi zabušilo srdce. S blaženou tváří odevzdával dary, a přál šťastného nového roku — — bylo mu však nápadno, že se mu materna nemůže podívati do očí, a děvčata kromě Rachničky pohlížela na něho nějak úštěpačně a Rachnička brala svůj čepec — jak trní, pospíchajíc s ním k tunce

s vodou, aby si ho dala na hlavu a shlídla se v ní. Byla zaražena, a utíkala jak pobita. To bylo nedobré znamení.

V bídné, dřevěné jizbičce sídlil starý Šálek. Ani kamen v ní neměl. Kromě stolu a lavy, neměl v ní ničeho. Na stole Starý zákon se Žalmy, rouška na hlavu a poklad s řemínky na čelo k modlitbě. V koutě hromada bílých novoročních barchesů z pšeničné mouky, a z nich pěkná vůně. Žid donesl dva, tři na stůl, postavil i konvici s vínem sobotním, reb rabínem posvěceným, a posadiv ho do kouta vedle sebe, usmál se a dí:

„Jsem s tvým otčíkem dávno spřátelen. Dá mně vydělat — a já jemu. To víš. A je mně, jakobys nebyl cizí, ale mým vlastním synem."

„To se rádo slyší."

„Dávno jsem si přál s tebou důvěrně promluviti a proto, dobře, že jsi přišel. Pěkně tě vítám, a Hospodin s tebou."

„I s duchem tvým!"

„Aha, tak, i s mým duchem! Kéž se dlé něho zařídíš, a blaze ti bude. Tlačí mně něco srdce, a rád bych si ulevil."

„Mluv."

„Tvůj starý by rád koupil hospodu na „Klínci", za Hradskou branou. Leč — od jara se mu špatně daří. Vozáci — buď dají málo utržit, nebo úplně Kandyji vyhýbají. Na noc na Kandyji nebývá ani živé duše. Všecko prý se straní Prčků — a Šavrda se jitří, a pobízí je, aby se stěhovali. Jen že — kam tak náhle? To není mezi malými dětmi. Kam v zimě? Šavrda je hrabivec a nenasyta. A pro koho ještě hrabe? Dceru má v klášteře na zkušenou — a pochybuji, že se vrátí domů — —."

„Dceru v klášteře?!"

„Aha, tak! Co se divíš?"

„Kleminu?"

„To se ví, že Kleminu! Jiné přece nemá."

„Ta — a jíti do kláštera?!"

„Je u — Augustýnek u sv. Jakuba. Nad Jakubským mlýnem ten starý klášter, kostelec má kulatou věži s bání. Tam je to."

„Ta tam nevydrží! Kde by! Dcera z hospody!"

„To nás nebolí, nechme jí. Šavrda je rozjitřen — a Prčkům na Kandyji kahánek dohořívá. Teď ještě pan Ráb do ohně přilívá oleje, aby tvého tatíka buď usužoval, nebo vyštípal."

„Matka je zde přece co chvíle, a ničeho neříká."

„Nechce tě zarmoutit. Ale, oba si stěžují, že málo vyděláš, a že to branířství je sklamalo. A proto — tak mně něco napadlo."

„A co?"

„Zde — v městě není čáky na výdělek, tedy na tolik, jako tvůj starý potřebuje. Má u Parlíře půjčeny peníze — ale, jsou u něho jako voda v koši. Pozbyl mnoho zboží v Praze, které mu Táboři uloupili."

„Pro Hospodina, živého Boha!"

„Aha, pozbyl, a s ním pozbude mnoho lidí. Veliké stromy padají a polámou malé stromy pod sebou všecky. Chtěl jsem ti tedy k něčemu pomoci — kdybys mně důvěřoval?“

„Z celého srdce!“

„Byl jsem se přeptat u Augustiniánek v klášteře na dceru Šavrdovu, a abatyše Barbara z Rataj mně sdělila při řeči, že má poslati vůz do Prahy pro devět panen, které tam nejsou bezpečny. Táboři s luzou městskou prý tam kláštery vybíjejí. Nabídl jsem jí, že jí vůz najmu a pošlu pro ně. V Praze jsou ohromné změny, a luzy nelze zkrotit.“ — „A císař?“

„Prchl do Kutné Hory a z Hory až do Uher. V noci před svátkem Všech Svatých ho Žižka pod Vyšehradem porazil, a chce ho vyhnati na vždy z Čech!“

„A pan Jindřich z Plumlova?“

„Nevrátil se ubožec! Zabili ho u kostelce sv. Pankráce pod Vyšehradem. Také pana Lefla z Lažan a pět set vzácných bojovníků jiných z Moravy. Zikmund prý je schvalně postavil na nejhorší místo k bahniskům, kde se nemohli pohnout. —“

„A tam jsme mohli s Kotlabákem oba zahynout. Nescházelo mnoho, a byli bychom šli s vojířem do Plumlova za panem Jindřichem. Již jsme se chystali!“ — Žid se k němu potutelně nahnul a šeptal s jedovatým úsměvem:

„Aha, aha, kdybyste ho nebyli spolu zaškrtili pod břehem, byli byste s ním šli. Ó vy stupkové! Kotlabák jim praštil o zem, až se zapomněl a Prčci mu přiběhli na pomoc. Ale, pomohli mu od stříbra i od života! Bracháčku, nevzpouzej se! Já vím všecko. Ale, ze mě se toho nikdo nedoví — dokud budeme přátely, a dokud budu z vás něco míti. Vy budete nadhánět nám — my vám — sice dojde na vás — i s Kotlabákem den odplaty. Již jsem o tom s ním mluvil i s tvým otcem, aby se něco začalo. Zločin se proklubává — a bude třeba, aby ho vzal někdo na sebe — — a utekl z dostřelu. Jeden za všecky. A tobě by to slušelo nejlépe. Obětuj se za tatíka, však jsi s ním vojíře udávil. Vezmi to na sebe a prchni. Můj vůz pojede do Prahy a vezme tě s sebou.“

„A proč by se zločin proklubával teprv nyní?“

„Hubkař si chtěl pomoci z pasti a napovídal rychtáři plnou hlavu. A znáš Grelicu! Nadělal vám nedávno mnoho ostudy, a kdyby ne matky, byl by tatíka již dávno ukoval na řetězi. Již i u nás byl pátrat a vyptával se Ráchelky po tobě, zda jí co nosíš, a kupuješ, máš-li mnoho peněz při sobě. Vidíš, vidíš. A již i po tvé matce škrdlata jeho hledí, když sedí u dveří pod radnickou věží, kdo k ní chodí pro zeliny, s kým mluví, kudy po městě chodí — —? Mně to svěřil Kotlabák.“

Chlápek byl zdrcen. Pot se mu lil po čele, po celé tváři, a otřásl se listem osykovým. Jedva, že ze sebe mocí vypravil otázku:

„A kdy u vás byl Grelica?“

„Včera v noci. Také Kotlabáka chtěl vyslýchat, ale ten držel právě na skřipci jakéhosi měšťana z Přerova, a osmekl se na něho, aby dal pokoj umírajícím — —.“

„Zaběhnu na Kandyji k našim, a domluvím se s nimi.“

„Bude pozdě.“

„Nevěřím, že by bylo.“

„Tvá škoda. Neprchneš-li dnes v noci, budeš zítra v železích a tatík i matka s tebou.“

„Nejsem vypraven na cestu.“

„Netřeba výpravy. Sednout na náš vůz, vzíti s sebou poživy, nějaký groš do opásku, a hajdy pryč. Na mém vozu tě nebudou ani bičíci, ani škrdlata hledat. V Praze se přihlas u Žižky, že jsi synem nádvorníka z Kandyje, jenž ho zval na Moravu. Přijme tě rád, a bude tě někdy na Moravě potřebovat. Tvůj tatík zná v zemi každý kout a každou díru — a toho je vojsku třeba. Tatík i s matkou za tebou přijedou, a navštíví tě. To se vše spraví.“

„Mně bude po vás nesmírně teskno, a utrápím se.“

„Po Rachničce, řekni! A — máš rozum? Tys křesťan, ona židovka! Já jsem děcko pracně vychoval — a ty mně ji kaziš. A ač jsem leda žid — na podobné známosti dcer nemám. — Ale, proslavíš-li se, a bude-li co mezi Tábory z tebe — pak se přihlas. Mezi Tábory je mnoho příležitosti k slávě — i k bohatství. Onehdy se vraceli vojani z Prahy do Přerova a donesli ohromnou spoustu zlata a stříbra z rozbořeného kláštera na Zbraslavi za Prahou — a jsou boháči. Kupují pěkné domce nad Bečvou pod hradbami. Tam jsou skvostné nové domy.“

„A kdo odbudou kořist?“

„S tím se nechodí na buben! Takoví lidé, jak jsem já, koupí ti všecko, a nikdo se toho nedoví. Jakoby se do země propadlo. Reb Jisroel z Prahy mně psal, že Žižka potáhne teď po celých Čechách i po Moravě, a zajde i na císaře do Uher, a bude vybíjeti všecka města a hrady, které jsou papeži věrny, a všecky jejich kostely a kláštery dá vojsku na pospas. Hleď — tam by tě čekalo štěstí. Vozáci ti všecko sem dovezou — a nebude dlouho trvat, a budeš u nás míti více, než měl otčík u Parlíře. Pomůžeš sobě i starým — a budu-li vidět, že na sebe držíš — může ti Ráchel tvůj peníz opatrovat, a až se zločin promlčí, vrátíš se — a hospoda na „Klínci“ bude dávno vaše. Tak to s tebou míním. Jste téměř na mizině, a jednou nohou pod šibenicí — — ! Vyber si. Obětuj se za sebe, a za všecky, anebo — uhyň se všemi. Rachnička doufá ustavičně, že se podrobíš a potichu ujedeš. Již ti chudinka svázala do nůše jakousi výpravu. Věděla, že jistě přijdeš — —“

„Opravdu?“

„Hospodin ví, že nelhu.“

„Toho jsem se nenadál, že tak náhle mám prchat. Jako bych šel na smrt. A zatím jdu — do života. Podrobím se.“

„Chvála Bohu i svatým patriarchům. Dáme ti večeře a pak tě vyprovodím kus cesty na voze, a čeho třeba, ještě ti povím. Neboj se, život na vojně je veselý. Mladého lidu tam mnoho, o veselíčko není nouze. Tam něco užiješ. A budeme ti po vozácích posílati zprávy, co zde všichni děláme — — jen se přičiň, a posílej hojně kořisti. Je to touhou tvých rodičů, abys ve světě více nabyl, než oni pozbyli. A jak jsem ti řekl, již jsme se o tom smluvili, že tě pošleme na zkušenou — —.“

„Byla o tom u nás dosti často řeč. Tedy jsme hotovi?“

„Aha, synku, jsme hotovi. Těší mne, že jsi dosti moudrý. Doufám, že se dočkáme na tobě hojných radostí.“

„Já — já se přičiním.“

„A my — my také. Jako že jsem Šalomún, mešóres, čili sluha domu božího israelského, jenž je věren Bohu i lidem. Pojď, posedíš s námi za stolem, a po večeři se rozloučíme. Za otce najdeš mne, za matku mou ženu, a vydaříš-li se, buď nám přítelem, nebo čímkoli, budeš-li ještě státi o — žida!“

— — — — — —

Z kláštera Augustiniánek před půlnocí vyjížděl obsáhlý kotčí vůz pod modrým šperlochem. Abatyše Barbara z Rataj ho pečlivě dala vystlati kožešinami a vlčatými pokrovy, jimiž se panny přikrývaly na posteli. Pacholíci seděli na koních, a vesele práskali. Vůz drnčel kolem kostela sv. Petra a Pavla a vyjel Hradskou branou na „Ostrov“ a kolem města na pražskou cestu. U litovelské brány žid skočil, a dal Jaškovi s Bohem. A sotva se vůz pohnul, vylezl ze stínu člověk.

„Jsi ty to, Kotlabáku?“

„Jsem. Vrátíme se tudy. Bránecký čeká. Pojď.“

„Brachu, měl jsem s ním práci. Bránil se. Stál mne hodný peníz, abych se ho zbavil — a tebe zbavil svědka. Ten se již nevrátí. Strach mu nedá. Budeme ho strašit, že po něm slídí Grelica.“

„Kolik ti za to dlužím?“

„Dal jsem mu na cestu dvě kopy pražských grošů. Ty mně oplatíš. Ničeho více.“

„A co řekne starý Prček, že jsme ho tak náhle vyštvali?“

„Naženu mu také strachu, a bude mlčet. Já si dcery takovým famfrlínem kazit nenechám. Není židem, má na svědomí krev — ať mi jde s očí! Ale, podaří-li se mu výdělek ve světě, můžeme být přátely. Ruka ruku myje.“

„Ty mou ruku, já tvou!“

„Dobrá. Právě jsem ti to dokázal a vysvobodil tě z povážlivé starosti. A sám Hospodin pomáhal — a bude pomáhat! Aha, veliký je Bůh Israelský!“ (P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou.

(C. d.)

Řím je sídlem král. dvoru na Quirinále, ministerstev, nejv. úřadů, kasačního soudu, nejvyššího účetního dvora, zástupců cizích velmocí, university, škol středních a odborných, bursy a obchodní komory.

Universita římská nalézá se v starobylé budově. Má tyto fakulty a speciální kursy a to: práva, medicinu, matematiku, vědy přírodní, kurs pro laureat chemie a lekárnictví, filosofii, kurs prokuratorský, farmacii. Za immatrikulaci platí posluchač 150 lir, farmaceut pouze 100 lir, zápisné platí aspiranti inženýrství 450 lir, právníci a posluchači kursu prokuratorského 420 lir, medikové 350 lir, filosofové 300 lir, lekárníci 230 lir, taxa za jednotlivé zkoušky platí se 50 lir, za laureát 75 lir, za diplom 150 lir, lekárníci pouze 80 lir. Taxa za opakování zkoušky určena na 20 lir.

Vedle university je Scuola di pedagogia (pedagogický ústav), instituto superiore di studi commerciali (vyšší škola obchodní). Z jiných škol jmenujeme: školy elementární (obecné), scuole complementari, istituto tecnico inferiore (nižší technický ústav), istituto tecnico superiore (vyšší technický ústav), istituto magistrale inferiore, gimnasio — liceo classico (klasické lyceum), liceo scientifico (vědecké lyceum).

Přijel jsem do Říma 23. září a pobyl tam do 8. října. Vše mě zajímalo. Věčné město udělalo na mě obrovský dojem. „Non cuicunque datum est vidisse Romam“ (Ne každému popřáno viděti Řím), napsal můj zvěčnělý profesor Velišský ve své Obraně Života Řeků a Římanů. Ať už je to starý Řím, forum romanum, lázně Caracallovy, Colosseum a vše co upomíná na starý věk, tak i moderní stavby a pomníky působí na každého cizince úchvatně. A což ty nádherné chrámy! Co tam nachází se památek a uměleckých děl.

Nejrozsáhlejší sady jsou na Monte Pincio, kde je též geologická zahrada a výstavní dvorana. Musea a sbírky i kostely jsou navštěvovány četným obecenstvem a cizinci. Angličané, Amerikáni, Francouzi jsou tu nejvíce zastoupeni.

Životní potřeby jakož i šatstvo i obuv je stejně drahé jako u nás. Dal jsem si též vyprat prádlo v prádelně (Lavanderia e stireria Adelaide Pelli ve Via delle Finanze n. 24). Ceny za vyprání byly daleko levnější než u nás. Ani mi nedali lístek, pouze řekl jsem své jméno a když jsem si pro prádlo přišel, bylo připraveno.

Navštívil jsem vše, co bylo pozoruhodného. Viděl jsem čilý ruch na ulici, krámy s pěkným výkladem; střediskem ob-

chodu je arci Corso. Na výlety do okolí (Frascati, Veletri, kde se daří výborná vína, ovšem nezbývalo času. Jede se tam po elektrické nebo železné dráze. V Tivoli je pověstná villa Hadriani.

Po celém městě můžeš koupiti v krámech různé předměty na památku: brože, naušnice atd. Poblíž Vatikánu prodávají růžence, tužky, medailony, obrázky svatých a pod. Před nádražím a všude před veřejnými budovami, sbírkami a hlavně před velechrámem sv. Petra, kameloti nabízejí různá alba (Ricordo di Roma), pohlednice a noviny atd. Poštovní známka na pohlednice do Čech stojí 45 c.

Pro pohodlí turistů zřízena zvláštní kancelář Enit (Ente nazionale industrie turistiche). Ufficio di viagi a turismo (úřad pro cestování a turistiku) nachází se na Piazza Colonna v galerii Banca nazionale di credito. Zde možno obdržeti informace a také železniční lístky. Je výhodno si koupiti lístek na delší vzdálenost. Tak na př. lístek z Neapole až do Brennero (hranice tyrolské) stojí 96 l. 25 c. Platí 11 dní a na cestě možno se v pěti místech zastaviti. Z Říma do Neapole stojí lístek III. třídy 38 lir 90 c. Platí tři dny a možno učiniti jednu zastávku. Kdo si opatří tento lístek, může použiti každého vlaku: osobního, accelerato (zrychleného), diretto (přímého), direttissimo (nejpřímějšího).

Římské nádraží (Stazione termini) je obrovská budova, do níž vjíždíme a po levé ruce je východ; na té straně je šatna, kam uložím zavazadla. Plat počítá se za 24 hodin a ne jako u nás každý kalendářní den zvlášť. Nejmenší poplatek je 1 líra 20 c.

Ještě několik slov o politické správě a soudnictví v Italii.

Pokud se týče administrativy, království italské dělí se na provincie, v jejíž čele stojí prefekt. Jemu k ruce je rada provincialní consiglio provinciale, deputazione provinciale a Giunta provinciale. Provincie rozděleny jsou na okresy (circùndario), v jichž čele je podprefekt. U nás jsou to politické zprávy. Starosta obce zove se sindaco, vedle něho jsou assessori, rada obecní (consiglio communale) a giunta communale.

Pokud se týče soudnictví, tu nejprvé zmíniti se sluší o smírčích soudcích (giudice conciliatori). Mandamenti jsou okr. soudy, jež řídí praetor. V čele tribunálu je president. Soud odvolací je corto d' appello. Nejvyšší soud kasační (Suprema corte de cassazione) je v Římě. Též poroty jsou v Italii zavedeny.

XV. Pamětní deska pí. Marie Riegrové v Římě.

Když jsem přibyl do Říma, navštívil jsem našeho vyslance v Quirinalu a rád bych se byl dověděl, kde zesnuli vynikající naši krajani pí. Marie Riegrová a slavný pěvec Myslivečck-Venatorini. Druhý den obdržel jsem od ministra Kybala dopis, v němž mi sděloval, že jako svědomitý strážce všeho českého v Italii hodlá se postarati o to, aby místo, kde zemřela vzácná čes-

ká žena, pí. Riegrová, dcera otce národa Fr. Palackého, pokud to bude možno, ozdobeno bylo mramorovým epitafem a žádal mě, abych zjistil úmrtní dům. Učinil jsem tak po návratu svém do vlasti u pí. Libuše Bráfové a oznamil do Říma žádanou adresu.

Když projekt na jaře r. 1924 byl blízek uskutečnění, zaslal Dr. Kybal pí. Bráfové dopisy tohoto znění s třemi přílohami.

Via Luisa di Savoia 24. V Římě, 5. března 1924.

Milostivá paní!

Mám čest sděliti s Vámi, že doufám pevně, že dne 29. t. m. bude odhalena pamětní deska na domě ve Via Marianna Di Onigi č. 29., ve kterém dne 29. března 1891 zemřela pí. M. R. P. Dosáhl jsem povolení od majitele domu, v nejbližších dnech dostanu povolení od městské obce a právě dnes jsem na místě vyjednal se sochařem Gr. Uff. Vito Pardo, členem ligy italsko-československé a naším přítelem, umístění a provedení desky. Mramorová deska bude zasazena nad balkonem v I. p. a bude míti tento pouze český nápis: „Zde zemřela Marie Riegrová, rodem Palacká, lidumilka česká dne 29. března 1891". Jedinou ozdobou bude lípová snítka pod nápisem a bude-li možno, nad nápisem medaillon zesnulé z profilu. K tomu účelu dal jsem sochaři reprodukci v Nár. Albu str. 13., jež mám jedině po ruce a ráčíte-li souhlasiti, prosím, abyste mi laskavě obratem poslala tutéž fotografii.

Dále prosím o potvrzení správnosti nápisu, jakož i místa úmrtí, že to bylo skutečně v č. 29, jak si majitel domu přeje. Témuž majiteli vydávám potvrzení, že všecek náklad se zasazením a udržováním desky béřu v dorozumění s rodinou na sebe, i prosím o takový souhlas, vyhražuje si sám potěšení přispěti na věc, kterou jsem podnikl z čisté piety k rodině Palackého.

Odhalení desky bude provedeno prostým způsobem dne 29. března. Případný proslov asi čtvrthodinový, promluví — nebude-li přítomná osoba povolanější — ředitel našeho propagačního oddělení p. Mach, jenž se věcí zabývá, načež odpoví pravděpodobně příslušná osobnost italská. V případě, že ráčíte sama do Říma přijeti, dovoluji si vás zváti, jménem své choti i svým, abyste byla naším hostem na vyslanectví.

S projevem nejhlubší úcty jsem Vám, milostivá paní

zcela oddaný

Dr. Vlastimil Kybal,
vyslanec ČSR v Římě.

V Římě, 18. března 1924.

(P. d.)

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Slovensko. Tatranský Orol. Tento časopis se vyšlnul na důležitý literární a rodinný časopis slovenský. Vstupuje do VII. ročníku. Do posledního dvojčísla ročníku VI. podali příspěvky J. Grebáč-Orlov, dr. Štefan Zlatoš a jiní vynikající pracovníci. Redaktorem jest Aug. Raška, zemský starosta Orla v Trnavě. Roční předplatné činí 30 korun. Administrace je v Trnavě.

Literární konkurs „Slovenského východu". Vydavatelstvo košického deníku „Slovenského východu" vypsalo do 15. února konkurs na beletristickou práci na dvě strany tohoto listu, kteréhokoli námětu. Nejlepší práce budou odměněny cenou 250 K, 150 K a 100 K. Cenou poctěné, případně i nepoctěné práce budou uveřejněny v tomto časopise a ještě přiměřeně honorovány.

Salome. Štefan Krčméry přeložil Wildeovu „Salome", která vyšla ve „Slovenských Pohl'adech".

Dr. Ladislav Nádassy, spisovatelským jménem Jégé, jenž byl odměněn státní cenou za svůj román A. Šangala, uveřejňuje svou novou práci „Dobrý deň" pod čarou v bratislavském „Slovenském deníku" od 3. ledna 1926. Dr. Jan Svítil podal o tomto spisovateli výstižnou črtu v Lidových listech 3. prosince 1925.

Nový slovenský literární měsíčník. V Bratislavě začne vycházeti nový měsíčník literární „Fujara", který chce sdružiti mladé slovenské a moravské spisovatele k vážné literární práci.

Bělorus. Knižní ruch. V roce 1925 vydalo státní běloruské nakladatelství 141 knih. Běloruské knihy byly vydány v tom roce úhrnem v 1,432.000 výtiscích. Ve státním běloruském nakladatelství vycházejí dva běloruské časopisy: měsíčník „Polimja" (Plamen) o 12 arších tiskových a literární dvouměsíčník „Madadnjak".

Nový běloruský časopis. Ve Vilně vyšlo 3. února 1926 první číslo nového běloruského časopisu „Běloruskoe slovo", list zatímní běloruské rady. Tato nová běloruská skupina se staví na půdu polského státu a žádá územní kulturní samosprávy a spravedlivého provádění pozemkové reformy ve východních krajích Polska. Pokud jde o poměr k sovětskému Rusku, žádá zatímní rada běloruská odloučení běloruské sovětské republiky od Ruska a její připojení k běloruské části Polska.

Bulharsko. Prof. Zlatarski, který přednáší na universitě bulharské dějiny, oslavil 30. ledna 30. výročí své vědecké činnosti. Ministr vyučování vyznamenal jej křížem za občanské zásluhy a král Boris zaslal mu blahopřejný přípis. V. N. Zlatarski jest vynikajícím pracovníkem ve věcech kulturního sblížení československo-bulharského.

Polsko-bulharský spolek. Dne 8. února byl ve Varšavě slavnostně založen polsko-bulharský spolek. Slavnosti se účastnil bulharský vyslanec ve Varšavě Robev, zástupcově polské vlády a politických vrstev.

Chorvatsko. Dne 31. prosince 1925 posvětil arcibiskup dr. Ante Bauer základní kámen pomníku prvního chorvatského krále Tomislava. Chorvaté oslavili minulého roku tisíciletou památku prohlášení Tomislava za chorvatského krále. Universitní profesor dr. Vjekoslav Klaič měl při té příležitosti slavnostní řeč. Touto slavností byly ukončeny oslavy tisícletí chorvatského království.

Meštrovičova socha sv. Františka. Nejslavnější chorvatský sochař Ivan Meštrovič vytesal krásnou sochu sv. Františka z Asisi a prodal ji do Londýna.

Ředitel záhřebského divadla a Poláci. Varšavské listy se rozepsaly pochvalně o řediteli záhřebského divadla J. Benešičovi. Uznávají jeho zájem pro polskou vzdělanost a oceňují s povděkem jeho

důkladnou znalost polské dramatické literatury. Benešič cestoval před válkou po Polsku. Poláci jej uznávají za jednoho z největších svých přátel a znalců Polska v Jugoslavii.

Strossmayerův pomník. Chorvatský umělec Ivan Meštrovič vypracoval nádherný pomník Josipa Juraje Strossmayera, bývalého biskupa v Dakově, pro město Záhřeb. Pomník bude státi na Akademickém náměstí.

Podkarpatská Rus. V Užhorodě bude před župním domem postaveno poprsí spisovatele Jengenija Fencíka.

Polsko. Pro československé sblížení. Dr. Marjan Szyjkowski, profesor polského jazyka a literatury na filosofické fakultě v Praze, odešel na delší cestu do Polska, aby tam přednášel o československém sblížení. Bude konati přednášky ve všech důležitých střediscích polského kulturního a politického života. Přednášky byly umožněny podporou polských universit, vědeckých spolků, literárních sborů a klubů.

Václav Sieroszewski, který psal s pseudonymem V. Sirko, vydal nejnovější práci: „Na cestách světem". Jsou to vzpomínky na 12leté vyhnanství na Sibiři, o němž napsal před lety velké dílo: „Dvanáct let v zemi Jakutů". Jest románopiscem Sibiře. Narodil se r. 1858 ve vesnici Wólka Kozlowska v gubernii varšavské. Byl zaměstnáním zámečník a roku 1888 pro účast v socialistické organisaci byl vyslán na Sibiř. Tam se sám vzdělával, pozoroval přírodu a líčí její hrůzu i velkolepou krásu sibiřských hor a život domorodců, jež popisuje se soucitem hlubokého znalce duší, nehledě k jejich polodivokému stavu. Jeho povídky a novely jsou rázu realistického. Jsou to hlavně: „Na pokrajích lesů", „V síti", „Risztaw", „Letorosty", „Návrat", „Útěk", Zámořský ďábel", „Manželství", „S vlnou za vlnou", „Čínské pověsti", „Na daleký východ", „Bajka o železném vlku", „Zátiší", „Beniowski", „Oceán", japonský román „Korea", „Být či nebýt" a jiné. Vedle Kipplinga a Pierra Lottiho je Sieroszewski uznán za nejlepšího malíře národů východních a života sibiřských vyhnanců.

Snížení počtu universitních profesorů. Polské ministerstvo osvěty pomýšlí na snížení počtu profesorů na všech vysokých školách. Na varšavské universitě mají býti zrušeny tři stolice profesorské, ve Vilně a Poznani po 6 stolicích, ve Lvově 7 a v Krakově 13 stolice. Ministr osvěty Grabski a ministr financí Zdiechowski trvají na zmenšení počtu universitních profesorů z důvodů úsporných.

Nové knihy. „Legendy" nedávno zesnulého Władysława Reymonta byly vydány v přepychovém rouše. Je to sbírka pěkných legend o Kristu Pánu. Poslední prací Reymontovou byla novela „Pasačka hus" ze života jasnovidoucího osiřelého děvčete. — Stanislav Przybyszewski vydal první díl „Vzpomínek". V nich podává charakteristiku evropské moderny, jak spisovatele tohoto směru osobně poznal: Johannesa, Dehmla, Momberta, Strindberga, Ibsena, Hansona a j. — Julius Kaden-Bandrowski vydal román ze života dělnického: „Černá křídla", jehož děj se odehrává v uhelných dolech v Sosnovci.

Divadelní hry r. 1925. Největšího úspěchu dospěly r. 1925 tyto polské divadelní hry: „Pták" od Szaniawského, „Przechodzleň" J. Katerly, „Jidáš" od Roztworowského, „Nevinná hříšnice" od Grubińského, „Křepelka" od Stefana Żeromského, „Lehkomyslná sestra" od Perzyńského, „Tamten" od Zapolské, „Sníh" od Przybyszewského, „Achilleus" od Wyspiańského a veselohry Alexandra Fredra.

Tragédie polská. Józef Wiszniowski vydal báseň „Tragedja Polska" na počátku roku 1926, a to první díl s názvem „Slermienga". Tato práce líčí děje Polsky od ústavy 3. května do řeže u Pragy, učí lásce k vlasti. Má 333 stran a 12 oddílů.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Anglie. Úmrtí znamenitého orientalisty. V Cambrigdi zemřel ve věku 64 let vynikající orientalista anglický, profesor Eduard Grenville. Světovou pověst získaly zesnulému jeho výzkumy v oboru arabštiny, turečtiny a perštiny. Zvláště v moderní perštině byl největší světovou autoritou. Jeho dílo o moderním perském písemnictví a novodobých dějinách perských samo tvoří malou knihovnu a zajistí mu trvalé jméno.

Asie. Vykopávky archeologa Hrozného. Dr. Bedř. Hrozný, profesor pražské university, již r. 1924 získal slavné jméno rozřešením písma Hetitů, národa bydlícího v dávné době v dnešní Syrii. Pařížská „L'Europe Nouvelle" přinesla počátkem tohoto roku článek o vykopávkách prof. Hrozného, které podnikl v září a říjnu 1925 v okolí zaniklého města Caesaree na vršku Kül-tépé. Pomocí architekta Petráše objevil v této močálovité krajině velký hrad hetitský, postavený na mohutné cihlové a hlinité terase a nedaleko od něho ještě hetitský chrám. Tyto budovy pocházejí ze XIV. stol. před Kristem. Ve vnitř jsou zbytky soch a basreliefů značné umělecké ceny. Byly nalezeny též kamenné džbány na vodu, vysoké až půldruha metrů. Na východ od jmenovaného návrší byla objevena celá čtvrť tohoto starobylého města. Byly nalezeny archivy kapadockých velkoobchodníků, u kterých se v Caesarei soustřeďoval kdysi celý obchodní styk bohaté Syrie s Malou Asií, Asyrií a Řeckem. Tyto archivy v jazyku asyrském pocházejí z r. 2100 před Kr. a jsou psány na hlíněných tabulkách klínovým písmem. Tabulky jsou pěkně srovnány a zavřeny do kaset z pálené hlíny. Vedle obchodních knih velkoobchodních domů jsou tam soudní zápisy a výroky i jiné doklady neobyčejné ceny pro studium kulturních dějin a nejstarší vzdělanosti Malé Asie. Na jedné z těchto kaset znázornil starobylý umělec relief znaku Moudrosti, snažící se vniknouti do vnitřku kasety. Turecká vláda vyšla českému badateli v každé příčině v ústrety.

Francie. Vyznamenaná ctnost. Francouzská akademie má každý rok zvláštní schůzi, v níž jsou vyznamenáni dobrodinci. Koncem uplynulého roku akademik de Fleursil, řečník pro ten rok ustanovený, oslavil dobrodince v přítomnosti 12 členů. Název dobrodinců dostaly dámy: paní Cognacová, která rozdělila 4 mil. franků vlastního jmění mezi chudé v dělnické rodiny s četnými dítkami, sl. Augustina Aichavardová, která vydržuje prací rukou svých tří nešťastné sestry, bezrukou, bláznivou a paralytickou i milosrdné sestry jim sloužící, dále sestra Aurova, která založila ambulanci pro chudé nemocné v pařížském předměstí Malakhov a vydržuje ji tím, že sbírá dary.

Marton a Ary Leblondové. Tito dva francouzští spisovatelé sestavili značný počet článků a pojednání o Československu a o jeho kulturním životě. Napsali četné romány, z nichž zvláště romány „L'amour sur la montagne" (Láska na horách) a „Ulysse Cafre" vzbudily živý zájem nejen ve Francii, nýbrž také za hranicemi.

Úmrtí skladatelovo. V Paříži zemřel hudební skladatel Emil Paladithe ve věku 81 let.

Italie. Božská komedie Dantova byla vydána ve skioptických obrazech.

Francie. Bída francouzských spisovatelů. Na adresu R. Poincarého byl již uveřejněn pátý veřejný list vzhledem k bídě francouzských spisovatelů. Proto koncem ledna konána schůze francouzských spisovatelů a novinářů, k níž byl pozván i Poincaré. Na schůzi promluvilo ve prospěch spisovatelů několik vynikajících řečníků.

Romain Rolland 60letý. Romain Rolland po dokončení pařížské university stal se profesorem dějin umění, později universitním profe-

sorem dějin hudby. Od r. 1912 věnoval se výhradně písemnictví. Jeho známější dramata jsou: Aert, Čtrnáctý červenec, Vlci, Vítězství rozumu, Danton Román Jean Christophe získal mu světovou pověst, odměnu francouzské akademie a Nobelovu cenu. Napsal studie o Tolstém, Michelangelovi a Beethovenovi. Od počátku války světové pracuje pro mír a pro praktické spojení lidí pracujících duchem na celém světě.

Cizinci ve Francii. Francouzské ministerstvo uveřejnilo nedávno „La Statistique général de la France". Podle ní žije ve Francii 2,845.214, to jest 13 procent všeho obyvatelstva. Podle národnosti jeví se statistika takto: Italů jest 807.659, Španělů 467.156, Belgičanů 460.359, Poláků 310 265, Švýcarů 146 273, Rusů 91.461, Angličanů 84.116, Němců 64.597, Severoameričanů 49.414, Čechoslováků 39.591, Lucemburčanů 36 798, Portugalců 35.386, Řeků 25.073, Rumunů 24.381, Srbů, Chorvatů a Slovinců 20.555, Turků 20 581, Holanďanů 14.727, Maďarů 13 577, Skandinávců 11.908, Jihoameričanů 11.394, Rakušanů 5384, Bulharů 2874 a 102.165 příslušníků rozličných jiných států.

Irsko. Úmrtí katolického spisovatele. V prosinci 1925 zemřel ve Westminsteru slavný katolický básník a spisovatel Percy Fitzgerald ve věku 96 let, spisovatel 200 knih; psal novelly, divadelní hry, básně, životopisy, umělecké posudky a skládal hudební skladby. Byl také skladatelem a malířem, měl všestranné vzdělání. Většina jeho děl je velké důležitosti pro katolickou literaturu. Vždy s největším oduševněním mluvil o katolické církvi a katolické víře tak, že žádný úder světa nemohl ho zviklati. Do svého 95. roku každodenně slyšel mši sv. na určitém místě v katedrále westminsterské. V závěti odkázal 25.000 liber šterlinků dobročinným katolickým podnikům. Družstvu víry pro Irsko odkázal 3000 liber šterlinků, 1000 liber šterlinků katolické universitě irské, 500 liber šterlinků náboženské propagandě v Anglii, 700 liber šterlinků na mše sv. za pokoj své duše, které budou sloužiti chudí kněží ve Francii. Irsko pozbylo zajisté velikého člověka katolíka, ale jeho duch zůstane vždy živ mezi irskými katolíky.

Francouzský spis o italském fašismu. F. Cambo vydal v VI. vydání r. 1925 o 252 stranách spis: Autour du fascizme italien. Jaroslav Chorvát napsal o něm v „Slovenském deníku" 10. ledna t. r.: Fašismus a bolševismus jsou hnutí protidemokratická, zajišťují vládu menšině, potlačují zásadu svrchovanosti lidu. Fašismus vznikl ze snahy po obrodě státního života. Nemálo přispěly ke vzniku těžký poválečný stav, silné hnutí komunistické, bezmocnost státních úřadů, krise parlamentu, datující se ještě z doby předválečné. Jest rozdíl mezi fašismem, jejž založil Mussolini r. 1919, jehož ideálem jest demokratická republika, ve které by vládl pořádek a kázeň, a mezi fašismem po vystoupení proti komunistům r. 1922, jejž myšlenkovými zásadami vytvořily masy z řad všech tříd společenských i monarchistických; tyto se přidaly k fašismu v boji proti násilnostem komunistickým a vynutily si, že Mussolini musel opustiti svůj republikánský program, neboť Mussolini není člověkem, který by se přidržoval neproveditelných formulí, ale mužem činu se silnou vůlí a energií. Lid touží po silné ruce, po diktátorovi, aby silný jednotlivec rozřešil těžké problémy. Mussolini se ujme toho úkolu, zavádí pořádek a sdružuje celý národ k práci pro vlast. Jižní povaha přivedla fašisty k násilnostem, které Mussolini odsuzuje. Mussolini je proti parlamentu, ale zachoval aspoň jeho vnější podobu; parlament mu je nástrojem. Fašismus vykonal mnoho pro Italii, že zachránil již již se řítící státní aparát a pozvedl vážnost státní moci. V posledních kapitolách knihy spisovatel probírá otázky moderního státu a krisi parlamentarismu, která vyvrcholila zvláště v románských státech. Příčinu toho vidí v potlačení autority ve státě, ve znehodnocování parlamentu; výkonná moc je příliš podřaděna kontrolnímu výkonu parlamentu. Orgány výkonné moci jsou takto příliš závislé a nemají takové volnosti jednání, jaké vyžaduje mnoho úkolů moderního státu. Autor volá po oddělení zákonodárné a výkonné moci podle vzoru Spojených států severoamerických. Kniha jedná o fašismu do r. 1921 a poslední události stavějí fašismus do ostřejšího světla.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Dr. Josef Novotný: **Věda a víra.** Populárně-vzdělávací knihovna. Řídí Dr. Alfred Fuchs. Sv. VI. Tiskem a nákladem Československé akc. tiskárny, Praha II., Panská ul., č. 1. 192 strany za Kč 10·—.

V zevrubném pojednání o 192 stranách, jenž jest vlastně upraveným a hojně rozmnoženým novým vydáním dávno rozebraného a stále žádaného spisu „Světem k Bohu", vykládá autor zajímavým a přístupným, lehce pochopitelným způsobem, co říká věda a víra o původu člověka. Původ člověka vyložen jest tu na základě nejnovějších výsledků odborného bádání vědeckého, který je ku podivu v úplném souhlase s učením katolickým. — Na podkladě bohatě sneseného materiálu proveden tu opět přesvědčivý důkaz staré pravdy, že skutečná věda a víra si nijak ani v nejmenším neodporují. —

Dr. Alfred Fuchs: **Náboženství a politika.** Populárně-vzdělávací knihovny svazek V. Nákladem Československé akc. tiskárny v Praze II., str. 24. Cena Kč 2·50.

Dnešní době, zmítané otázkou poměru náboženství a politiky, přichází jako na zavolanou populární úvaha, kterou napsal známý a obratný žurnalista Dr. Alfred Fuchs. Autor bystře rozlišuje obojí aféru vymezenou náboženstvím a politikou, ukazuje dvojí typické řešení tohoto vzájemného poměru, jak se projevuje v německé politické organisaci a ve francouzské pasivní politické resistenci, a seznamuje čtenáře podrobně se všemi papežskými projevy, encyklikami, allokucemi, diplomatickými dopisy, zabývajícími se otázkou politickou. Bohatě sneseným a přehledně utříděným materiálem poskytuje čtenáři dobrou informaci, hojnými citáty a knižními odkazy umožňuje pak podrobné proniknutí jedné z nejaktuelnějších otázek dneška. —

Bohumil Šťastný: **Červený kohout.** Román z hasičského života. Brno 1925. Nákladem brněnské župy hasičské, stran 142, cena 15 Kč.

V dřívějších letech kvitovalo se u nás vděčně, kdykoliv vyšel nový román, tím větší nadšení bývalo, přihlásil-li se nový pracovník. Zvyk tento sice nyní přestal, protože vychází mnoho nových románů a přihlašuje se stále mnoho nových románopisců. My však v katolické české literatuře nemáme jich nadbytek, jest tedy jistě záslužno povšimnouti si každého nového spolupracovníka v tomto oboru.

Loni v létě vydal svůj první román pan Bohumil Šťastný — synovec zemřelého vzácného básníka Vladimíra Šťastného — řídící učitel v Ponětovicích u Brna. Jest sice v naší katolické české literatuře činným přes dvacet let, podával však dosud jenom práce kratší ve verších i v próse. Velmi nás těší, že přečtevše pozorně tento jeho první román, můžeme říci, že se plně zdařil. Má pěkný, rozvětvený, od počátku až do konce napínavý děj. Uvádí do moravské dědiny, kde líčí sytými barvami nadšenou ideální činnost mladého učitele, který jeví zájem pro hasiče, protože jeho otec zhynul jako hasič při požáru. Ujímá se tam jaksi v nemilost upadlých hasičů, provede svůj plán, že otevře nepříznivcům oči a udělá z nich přátele hasičstva. Sám prodělává milostný román v rodině bodrého mlynáře, náčelníka hasičů, bere si po mnohých překážkách jeho dceru za choť. Dostavili se totiž intrikáři, psali anonymní dopisy, podepsané značkou „Červený kohout", z čehož, jakož i z jiných příčin povstanou různá zajímavě líčená zauzlení, než se vše skončí ku všeobecné spokojenosti.

Pan autor má vycvičené péro, píše milým slohem. Doporučujeme tuto jeho první větší práci a těšíme se, že bude nám možno ještě častěji čísti jeho romány. Vítáme jej srdečně mezi naše katolické románopisce.

Ignát Zháněl.

Frank A. Boston: **Odkaz posledního cara.** Dobrodružný román. Stran 172, cena 12·60 Kč. — Frank A. Boston. **Přízrak mocí.** Dobrodružný román. Str. 168. Cena 12·60 Kč. Knihovna „Iris". Svaz IV. a V.

V nejnovějším svém románu, jehož děj odehrává se v nedaleké budoucnosti, uvádí nás spisovatel do Paříže při útoku lidu na banku Industrielle pro falšování cenných papírů. Román vyšel právě v době, kdy se v Maďarsku začala provalovati aféra falšování peněz cizích států. Spisovatel líčí potyčky lidu s policií, požár banky, záhadné zranění člena ředitelstva a uklidnění lidu generalisimem bývalé ruské armády Cornieieffem, který prý byl ustanoven posledním carem správcem nesmírného jeho majetku. Když tento má býti zvolen sněmovnou za čestného občana republiky francouzské, je celá sněmovna tajemným způsobem otrávena. Detektiv Bob má pátrati po životě generála, který dle zdání ruských kruhů příliš vydává peněz. Bob přibírá k svému úkolu i jiné — tajemné zranění člena ředitelstva banky — a jemu pomáhá přítel Woolf. Pěkně a podrobně líčí spisovatel komunistické i fascistické bouře v Paříži, boj policie proti štváčům a poklesnutí průmyslu a obchodu Francie. V té době objevuje se pojednou tajemný vynálezce Pasqual, který lučebně zhotovuje spousty masa, jehož export přináší Francii miliardy. Při pátrání po původu padělaných cenností ocitá se Bob na břehu mořském, pozoruje tajemné vyjížďky jachty majitelky villy na pobřeží, podniká odvážný let aeroplánem a pád do moře, čímž dostává se na tajemnou loď. Po různých dobrodružných cestách vypátrá záhadnou tiskárnu na lodi na moři. Pod záminkou, že majitel lodi vyrábí na lodi plechové krabičky, uniká tento úřadům, ale Bob tajemství jeho odhalí. Vniknutím do tajemné villy na pobřeží, objevením jejího záhadného opatření světelného i elektrického a konečným výbuchem a vyhozením villy do povětří, končí tento dvojitý román, v němž Oliver Shark, známý z románu — Golden Star Line, viz „Vlast", letos str. 41, téhož spisovatele je vlastně tajemným Pasqualem, zkrátka zosobněnou mocí, která se snaží vše si podmaniti, on byl pánem villy, tajemné jachty a osnovatelem všeho i jejího zničení, při němž zraněn smrtelně generalisimus, ale vyváznou Bob i Woolf. Román pestrý a bohatý na různá dobrodružství a tajemné výjevy, trochu trpí v druhém díle nejasností a přílišným spádem děje. To vadí zvlášť čtenáři, který nezná romány dříve vydané od téhož autora, jejichž osoby i zde vystupují a na jejichž děje spisovatel i zde navazuje. Jinak román je velmi zajímavý v důsledcích použití nejnovějších vynálezů, a napínavý zvlášť v pátrání po tajemné tiskárně. I v tomto románě čtenář nalezne pobavení i poučení, není to tuctový dobrodružný román, jakých hojně se vydává, ale román, který daleko předčí vše podobné svým zpracováním, jemným podáním i líčením a hlavně časovým thematem — padělání bankovek — které zapadlo vhodně do přítomné doby. Román možno vřele doporučiti. Kšk.

Václav Beneš-Třebízský: **Listy. Vzpomíná se . . .** Upravil Josef Šach. Se 20 původními vyobrazeními v barvot. obálce s Alšovým bavranem. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. Cena Kč 18—.

Topičovo laciné vydání Sebraných spisů miláčka českého lidu V. Beneše-Třebízského vyšlo již v osmém vydání o šestnácti svazcích Ale toto vydání není úplným, scházejí v něm listy a různé drobné práce záhy zvěčnělého spisovatele. Sebrati je a vydati, obtížný to úkol, vzal na sebe Josef Šach a nakladatelství Neubertovo. V této pěkné knize, opatřené orig. obrázky a vydané v úpravě Sebraných spisů, otištěno je přes 200 dopisů Třebízského přátelům, známým, spisovatelům, nakladatelům atd. z let 1874—1884. Dopisy č. 217 a 226 jsou psány zakladateli našeho časopisu, v nichž spisovatel tak velice vážený a milovaný, uznával toho pilnou potřebu vydávati měsíčník katolický, jímž se stala „Vlast". Z této téměř úplně zachovalé korespondence (jsou tu i koncepty dopisů) poznáváme, jaké byly v té

době literární poměry, jak Beneš tvořil a psával, jaké měl starosti i radosti, jak miloval děti, jak měl rád svou maminku a jak si uměl i vesele zažertovat. Celou jeho milou a laskavou, národ vroucně milující duši poznáváme. Jsou tu otištěny i básničky, drobné úryvky a hojně vzpomínek, vrstevníků a přátel a tak tato pěkně vypravená kniha zachycuje nám Třebízského od jeho kaplanování v Litni až do jeho smutných posledních dní červnových v Mariánských Láznich. Třebízský náleží k nejčtenějším spisovatelům a bude k nim patřiti ještě dlouho a proto s povděkem a rádi vítáme tuto knihu, která nám mnoho z jeho života osvětluje a všem jeho čtenářům a všem majitelům jeho Sebraných spisů knihu tuto co nejvřeleji doporučujeme. Kšk.

LITERÁRNÍ OBZOR.

K jubilejnímu roku 1929 vydán bude péčí Výboru pro oslavu tisícilelé památky muč. smrti svatého Václava sborník Svatováclavský s příspěvky vynikajících pracovníků, jakož i Sborník prací beletristických s motivy Svatováclavskými. Chystá se dále úplná popisná bibliografie všech publikací a reproducí, majících za předmět sv. Václava.

Nakladatelství Československé akc. tiskárny v Praze II., Panská ul. čís. 1. Chystá vydati tyto spisy: Vlasta Javořická: **Domeček pod lipami.** Román. — Vlasta Javořická: **Poslední ratolest.** Román. — Vlasta Pittnerová: **Prokleté peníze.** Román. — Al. Dostál: **Dcery strážníkovy.** Román. — Juan Valera: **Dlouhá Juanita.** Román. — Grossmannová-Brodská: **Črty veselé i vážné.** — Václ. Pojizerský: **Záhada.** Povídka ze skutečnosti. — Ant. Theln: **Klerikální vydra.** Symfonie hnědů a vzdorů. Ilustrováno. — Tom. Blatenský: **Víra a kultura.** — Dr. Šelbický: **Moderní a křesťanský názor světový.** — **Hrstka pravidel slušnosti.** — Boh. Foit: **Praktická příručka při nakládání a zužitkování zeleniny.**

Letos je tomu 100 let, co se v „Journal des Debats" objevil prvý feuilleton.

K letošnímu 700 letému jubileu sv. Františka napsal P. Bonaventura. Wilhelm krásný „**Životopis sv. Františka**", jenž vyjde nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého. — Ve „Vlasti" počneme otiskovati cestopis po poutních místech františkánských „Na La Vernu" z pera em. profesora a pol. superiora Karla Kolíska.

Přátele benediktinského řádu mile překvapení časopisem „Pax", jejž pro ně vydává opatství Emauzské (viz „Vlast" č. 5.) Redaktorem je P. Marian Schaller, O. S. B. Nový tento časopis bude přinášeti články liturgické, chorální, asketické, biblické, cestopisné, dějepisné, jakož i četné obrázky. — Spolupracují členové všech benediktinských klášterů v republice Československé.

Nový časopis vydávaný nakladatelstvím B. Kočího „Události" za redakce Dra Jos. Šimánka je měsíčník zcela nového, dosud nevydaného typu. Podává v přesném pořadí a účelném rozřídění stručný, obsažný přehled všeho, co se sběhlo za měsíc důležitého a významného ve všech složkách života u nás i v cizině. Přináší i časové úvahy, část zábavnou a j. Na tuto měsíční kroniku celého světa, je roční předplatné Kč 9·60.

Archivář Frant. Teplý z literární pozůstalosti Baarovy sestavil knížku **J. Š. Baar a Chodové** s úvodem a dvěma částmi „Návštěvy" a „Přednášky"

Ve Vídni začne vycházeti revue „Spisovatelé hledají čtenáře“. Mezi spolupracovníky je též Karel Čapek.

Okresní osvětový sbor ve Kdyni vydá začátkem března svým nákladem dvě pozoruhodné filosofické studie dra J. L. Fišera „O pravdách a filosofech“ a „Glosy k české otázce“.

Angl. spis. Houtchison (překládaný u nás v nakl. Neubertově) dostal za drama „Když přichází zima“ 100.000 l. st. (16½ mil. Kč), t. j. tedy za každé slovo 68 Kč.

V revue „La Muse francaise“ navrhuje H. Allorge, aby patronem básníků francouzských byl sv. František z Assisi.

Přes 3.000 básní jednajících o eucharistickém kongresu bylo předloženo veřejné soutěži v Chicagu, z nichž měla býti jedna vybrána, aby byla úřední hymnou kongresu. Sto nejlepších bylo vydáno tiskem. Básně poslány ze všech končin Unie, také z Irska, Kanady a různých zemí Evropy. Vybrán byl text předložený Ct. ses. Marií Andělskou, členkyní fakulty koleje sv. Františka Xav. v Chicagu Ill. Nyní vypsána soutěž na hudbu pro tento text, který má býti zpíván miliony lidí na kongresu. — V soutěži o zhotovení návěští pro 28. Eucharistický kongres v Chicagu (v červnu 20.—24.) obdržel první cenu Thomas A. Shanghnessy žák prof. Alfonse M. Muchy, druhou ctihodná sestra M. Cyrilla O. S. D. učitelka umění v akademii sv. Kateřiny v Racine Wis.

Guttenbergova bible prodána za 100.000 dol. Dvojsvazková Guttenbergova bible, pocházející z benediktinského kláštera v Melku, byla v N. Yorku prodána v dražbě za 106 tisíc dolarů jakémusi dru Rosenbachovi. První nabídku 50.000 dolarů učinila bibliothekářka Morganova. Bible jest tištěna r. 1455. Nyní jest ve Spojených Státech již 6 Gutenbergových biblí. Podle dobrozdání vynikajícího odborníka dra Guppyho, knihovníka z John Rylandovy knihovny v Manchestru, jest prodaná bible předražena, neboť není jedním z oněch nejvzácnějších Guttenbergových tisků bible, jejíž sloupce jsou tištěny s 36 řádky, vydražená bible jest sice také tištěna pohyblivým písmem se sloupci o 46 řádcích na obyčejném papíru. Výtisků tohoto druhu je 40 a nejsou tak vzácné jako prvé výtisky.

Prvé vydání Balbínovy obrany jaz. českého. (Dissertatio apologetica . . .) z 1775, knihu tehdejší censurou zničenou a nyní převzácnou; prvé vydání Máchova „Máje“ z r. 1836. knihy Čelakovského, Dobrovského, Jungmanna, Nejedlého, Puchmajera a jiných našich buditelů vydraží se v Ill. knižní aukci dne 6. a 7. března t. r. Prodá se téměř 400 cenných knih z majetku čtyř sběratelů. Aukce koná se v hotelu „Beránek“ na Král. Vinohradech. Pořadatel, antikvář Karel Zink (Praha II., Ječná 43) na požádání zasílá aukční katalog: „Od obrození k Moderní revui“ (České písemnictví XIX. století).

„Otrava tiskem“ nazývá se pěkný a časový článeček, který vložila paní Pavla Moudrá do „Zvonu“ a ve kterém upozorňuje na strašlivě otravné býlí nemorální a ohlupující, které se v poslední době počíná u nás šířiti z některých mladších nakladatelství. Paní Pavla Moudrá volá „Máj“ a „Syndikát českých spisovatelů“ k akci proti otravnému tisku. Bude arci též třeba, aby se mu bránilo samo obecenstvo tím, že jej bude pomíjet ve vlastním zájmu, a aby se na obranu cti stavovské spojili i všichni slušní nakladatelé a knihkupci, jak to již nejednou učinili, když toho bylo třeba.

Dr. Fr. Hrubý, český dějepisec, našel mezi akty z roku 1621 obsáhlý dopis Karla Žerotína, v němž tento prosil císaře (dne 10. července 1621) o milost pro moravské účastníky českého povstání, uvězněné v Brně na Špilberce. V tomto listě se charakterisuje české povstání jako čin několika neodpovědných dobrodruhů, kteří pro své sobecké cíle a vášně strhli český národ do zhouby. — Toto svědectví slavného Žerotína, který byl českým bratrem a sdílel tudíž náboženské přesvědčení původců českého povstání, jest jistě velice cenné a vrhá na Bílou horu zvláštní světlo.

80 let uplyne letos od vydání spisu „Hlasové o potřebě Jednoty spisovného jazyka pro Čechy, Moravany a Slováky".

Nakladatel B. Kočí, knihkupec v Praze vydává souborné vydání Arbesových spisů jichž první serie o 10ti svazcích byla ukončena. Do 31. března možno subskribovati za sníženou cenu, svazek místo 10 Kč pouze Kč 7·50, buď serii první nebo dalších deset svazků. V prvé serii vyšlo: Sv. 1. Romanetta, díl I. Sv. 2. Moderní upíři, román. Sv. 3. Romanetta, díl II. Sv. 4. Mravokárné románky. Sv. 5. Knihy novel a povídek, díl I. Sv. 6. Romanetta, díl III. Sv. 7. Knihy novel a povídek. díl II. Sv. 8. Anděl Míru, román, díl I.–II. Sv. 9. Anděl Míru. román, díl III.–IV. Sv. 10. Romanetta, díl IV. — V druhé serii vyjde: Sv. 11. Adamité. Sv. 12. Elegie života. Sv. 13. Knihy novel a povídek, díl III. Sv. 14. Silhouety divadelní. Sv. 15. Romanetta díl V. Sv. 16. Arabesky literární. Sv. 17. Agitátor. Sv. 18. Kniby novel a povídek, díl IV. Sv. 19. Satiry a rozmarné hříčky. Sv. 20. Romanetta, díl VI. — Předplatné na 10 svazků (brož. Kč 75·—, poštou Kč 80·—, vázané Kč 110·—, poštou (117·—), nebo na 20 svazků ve výši dvojnásobné, možno vyrovnati najednou, nebo v pravidelných měsíčních splátkách po Kč 20·—. Objednávky přijímá každý knihkupec nebo přímo nakladatel B. Kočí knihkupec v Praze-I., Masarykovo nábř. 14.

Honorář dánského románopisce. Anker Larsen stal se rázem znamenitým a známým románopiscem. Byl režisérem u kodaňského divadla. Roku 1922 vypsalo největší dánské knihkupectví v Kodani cenu za nejlepší román. Cena obnášela 50.000 dánských korun a 20.000 dánských korun honoráře. Larsen zanášel se dávno již úmyslem napsati román, který měl v hlavě vypracovaný. Když četl oznámení vzal si dovolenou u divadla a dal se do psaní románu. Porota uznala jeho práci za nejlepší, tak se stal Larsen skoro přes noc slavným spisovatelem, čítají jej k nejlepším dánským. Jeho román má název: „Kámen mudrců". Je to román náboženský, hemží se osobami všech kruhů společenských, všichni dychtí po pravdě, po zjevení, po velké a sladké milosti Dle slov kritika J. Jelínka v „Našinci" ze dne 14. srpna 1925 je velkým momentem pro suchý protestantismus, v němž se mnoho mluví, ale málo nábožensky žije. Je velkým voláním po zdravém mysticismu, jehož kolébkou a vlastí jest jediný katolicism. gn. Zh.

Jak se zvětšují knihovny. Před třiceti lety čítala pařížská národní knihovna dva a půl milionu knih, nyní je největší ze všech celého světa a čítá přes čtyři miliony knih, dále má stodesettisíc rukopisů, půl třetího milionu rytin, kreseb a map. Tvoří velkou čtvrt v městě, sestává z několika velkých budov. Co do počtu knih je nyní na druhém místě knihovna amerického kongressu ve Washingtoně má tři miliony knih, před třiceti lety měla toliko 274 tisíc. Třetí je knihovna britského musea v Londýně, čítá 2,600.000 knih. Před třiceti lety měla něco přes půldruhého milionu knih. Čtvrtá je knihovna university v Cambridge, má 2 200.000 knih, před třiceti lety měla čtyři sta tisíc knih. Berlínská státní knihovna má něco pod dva miliony knih, v Haagu mají knihovnu čítající přes dva miliony knih. U nás jsme proti jiným státům, hlavně proti Německu, příliš pozadu, tam má skoro každé větší město vlastní budovu pro knihovnu a všechny jsou v nejlepším pořádku, katalogy vzorné, což platí tam i o klášteřích, kdež bývá knihovna vždy otevřena a přístupna. Mnichovská státní knihovna má půl druhého milionu svazků. U nás je asi největší pražská universitní knihovna, která měla koncem 1922 okrouhle půl milionu svazků (českých 38.685 děl). Ign. Zh.

Alžběta Kulmannová. Dočkala se jenom sedmnácti let, zemřela v Petrohradě 19. listopadu 1825. Byla zázračné dítě. Otec jí zemřel v Petrohradě, když byla malá, matka poznavši její nadání příliš ji trápila učením, takže její ústrojí tělesné vypovědělo službu. S 15 lety mluvila jedenáct řečí. Psala básně rusky, německy, francouzsky a italsky. Vyšly ve svazku o 700 stranách. Goethe je chválil a předpovídal jí velkou budoucnost, která se ovšem nesplnila. Též ve vědách byla velmi vzdělaná i jako překladatelka

se osvědčila. Carevna dala jí postaviti pomník s nápisem: „Puella poetica eminens". „Dívka, znamenita básnířka". Pocházela z Elsaska, otec byl ruským důstojníkem. Zh.

Nadbytek německých románopisců. Dva z největších německých denníků „Fremdenblatt" v Hamburgu a „Neueste Nachrichten" v Mnichově, vypsaly společně cenu 100.000 marek (1 marka = osm korun) za nejlepší román. Bylo přihlášeno více než tři sta netištěných prací. Prvá cena nebyla udělena, ale rozdělena ve dvě po 50.000 marek. Obdrželi je dr. Elsa von Bonin za román „Bowina Lüder Kingse boj s Bohem" a Edmund Kiss za román „Východ z noci". Spisovatelka je velkostatkářkou v Brettin u Genthinu, Kiss městským architektem v Recklinghausenu Paní Boninová napsala již a vydala více románů, práce Kissova jest jeho první větší literární práce. Předsedou poroty byl spisovatel Fedor von Zobeltitz. Ign. Zh.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Výbor pro oslavu tisíciletí památky muč. smrti svatého Václava koná pro rok 1929 pilné přípravy, aby dokončena byla stavba chrámu Svatovítského. K tomu cíli koná přednášky se světelnými obrazy, rozšiřuje obrazy. Výbor koná přípravy k jubilejní výstavě, na níž má býti shromážděno vše, co vztahuje se k sv. Václavu a dokumentuje úctu k němu. Bude vydána umělecká medaile mistra Šejnosta s obrazem sv. Václava a dokončeného velechrámu. Budou vydána literární díla a pomýšlí se i na vzorné divadelní provedení dramatických prací o sv. Václavu, jakož i na provedení hudebních skladeb k jeho cti komponovaných, navrhuje se i hostorický film předvádějící jeho život. Zájem o oslavy budí svatováclavské adorace, měsíční večerní pobožnosti pod heslem „Do šlépějí svatého Václava". Jubileum to má býti oslaveno vydáním oficielního pamětního peníze, jako jedno z platidel republiky. Výbor pro oslavu tohoto výročí úřaduje v Praze-IV. Kanovnická 13. a čas od času vydává „Přehled" dosavadní činnosti.

Všech svatyň svatého Václava ve vlasti naší je 323, v Pražské arcidiecési 70, v diecési Královéhradecké 71, v Budějovické 55, v Litoměřické 60, v Olomoucké 26 s dómem v čele, v Brněnské 39, v Těšínsku 2. Mnoho svatyň svatému Václavu zasvěcených je v Americe, jsou i v Polsku a Německu a j. Obrazy jejich budou na jubilejní výstavě Svatováclavské.

Monsignore **Alois J. Klein** v Brainard, Neb. v Americe, jehož některé básně otištěny byly ve „Vlasti", slavil dne 6. února 1926 šedesátiny.

Abrahamoviny oslavil dne 15. února **Ant. B. Drápalík**, redaktor „Čecha", svižný a pohotový žurnalista. —

V únoru oslavil jubileum svého 25. roku kněžství **ThDr. Rudolf Šetina**, hudební skladatel, profesor gymnasia ve Vys. Mýtě, který prácí svoji skladatelskou věnoval Orelstvu. V řadách orelských je populární pro skladbu „Vzhůru, Orle slovanský". Šetina napsal též mnoho skladeb církevních.

Na 17. února připadlo 25. výročí smrti šlechetného kněze **P. Klementa Petra**, jenž zejména v Budějovicích pečoval o chudou a zanedbanou mládež a proto slul českým Boskem.

Na 21. února připadly osmdesáté narozeniny **Svatopluka Čecha**, při tom vzpomenuto ohromného úspěchu jeho „Písní otroka", vydaných před více než 30 lety. Žádné jiné české knize nepodařilo se to, co tenkráte — za zvláštní politické konjugace — podařilo se právě „Písním otroka", aby

v době poměrně nesmírně krátké byla se dočkala dvacíti i více vydání. A nejen to —: „Písně otroka" doznávaly v té době občas i dvojího vydání za jeden a jediný den, což jest vůbec u nás literární únikum. Jak známo, první vydání těchto básní vyšlo u Topičů dne 6. prosince 1894 a ani ne do měsíce musilo býti uspořádáno druhé vydání (9. ledna 1895). Ale potom to již běželo divým úprkem tak, že v tomto jedlném požehnaném roce vyšlo ještě dalších jedenadvacet vydání — a to již dne 11. ledna ledna třetí, dne 16. a 17. ledna dvojí vydání čtvrté . . . Dne 23 ledna dopoledne vyšlo vydání páté a ještě téhož dne večer šesté vydání, sedmé dne 24. ledna v poledne, osmé a deváté opět za jediný den 29. ledna, v únoru vyšla tři vydání, v březnu šest vydání (a zase někdy dvě či tři za den), v dubnu tři, v květnu dvě atd. atd., takže dne 16. srpna bylo jich už čtyřiadvacet. Od té doby „Písně otroka" vyšly ještě asi desetkrát, takže máme dnes jejich vydání hodně přes třicet. Byly tak rozšířeny v národě, jako snad žádná druhá básnická kniha vůbec. Ostrými, řeřavými důtkami šlehaly naše hlavní národní nectnosti, třídní nesváry, roztříštěnost, patolizalství, malou soudržnost a podporu bratrskou, nemužnost, škarohlídství.

František Herites, jeden z nejstarších a velmi známých spisovatelů českých dovršil 27. února 75. rok života Byl spolupracovníkem Lumíra, Květů, Ruchu, Osvěty, Světozoru, Zlaté Prahy, Máje atd. Velké zásluhy zjednal si též o rozvoj spolku čes. spisovatelů „Máj". Napsal množství románů, novel a humoresek čerpaných převážně ze života maloměstského.

Jindřich Jindřich vynikající skladatel, povoláním učitel (nyní na pensi) v Domažlicích slavil 5. března Abrahamoviny. Složil množství písní na verše Sládkovy, Nerudy, Vrchlického, Krásnohorské, Heyduka, Machara, Sovy, Kvapila atd., i vlastní, rázu milostného nebo prodchnuté láskou k rodné hroudě. Skladatel Jindřich byl mnohokráte vyznamenán cenami české akademie v soutěžích Pěvecké obce čsl. a mnohé jeho písně téměř znárodněly.

Na letošní rok — 26. května — připadá 50. výročí úmrtí velikého Čecha, otce českého dějepisu, **Františka Palackého**. Budou konány četné oslavy. V Hodslavicích byly zahájeny 14. února sjezdem národopisných a kulturních pracovníků, na němž promluvila řada řečníků.

V Karlíně zemřel 12. února profesor kresiení **František Sychra**. V mladších letech byl činný i belletristicky a jeho dramatické práce „První bouřka" a Mravní výchova" hráli i na pražském Národním divadle. Byl vážen i jako malíř, který vystavoval v letech 1895—1905 v Krasoumné jednotě i v Umělecké besedě a který se zasloužil i svými odbornými články o chápání uměleckých otázek. — Na pražské chirurgické klinice Kukulově zemřel na 12. února v noci **Jarka Nevole**, známý v pražské společnosti spisovatel a básník, zejména však pilný a intelligentní překladatel hojných francouzských románů a novel. — **Dr. Bohdan Zahradník**, bývalý člen řádu praemonstrátského na Strahově, v posledních letech politik a spisovatel, zemřel náhle ve Vídni 26. února raněn mrtvicí. Byly mu 62 roky.

Dle usnesení městské rady pražské má býti v Lázeňské ulici na Malé straně na Wolkenšteinském paláci zasazena co nejdříve pamětní deska. V domě tom bydlíval při své návštěvě Prahy slavní hudební skladatelé **Ludvík van Beethoven**, a **W. A. Mozart**.

Mistr Alois Jirásek přislíbil podepsati vlastnoručně knihy (Mistrovy spisy), které budou vylosovány jako výhry věcné loterie Družstva pro postavení Jiráskova divadla v Hronově. První výhrou jest 650 českosl. dukátů ve zlatě v ceně 60.000 Kč, druhou výhru v ceně Kč 10.000 tvoří knihovna (kompletní salonek) se všemi Jiráskovými spisy v polokožené vazbě a i všecky ostatní výhry pozůstávají z Mistrových spisů. Celkem bude vylosováno 700 výher v úhrnné ceně 120.000 Kč.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 8. dubna.)

Archa 3. — Časopis katolického duchovenstva 2. — Český Lid 5. a 6. — Hlídka 3. — Hvězda 2. — Museum 4. — Naše omladina 6. a 7. — Pán přichází 8. — Pax 3.—4. — Růže lurdská 4. — Selské hlasy 11.—15. — Serafínské květy 4. — Serafínský prapor 4. — Slovenský ochotník 2. a 3. — Slovenské pohlady 3. Sociální rozhledy 1. — Události 2. — Věstník Jednot duchovenských 3. — Věstník katolického duchovenstva 7. — Věstník katolického učitelstva československ. 6. — Náš věstník (knihkup. Fr. Francl) 1. — Vychovatelské listy 2—3. — Zasvěcení 4 — Zemědělské družst. listy 11. 14. — Ženský obzor 1.—2

Z nakladatelství Dědictví Svatojanského právě vyšlý neobyčejně bohatý podíl na rok 1926, tři knížky v krámské ceně 14 Kč: Bonaventura J. Wilhelm: **„Svatý František Serafínský“**. Antonín Thein: **Podvod Fulgenta Ohma.** Václav Špaček: **Po cestách pokroku.** Členové nechť hlásí se o podíl v onom knihkupectví, jež mají vyznačeno na členském lístku. Při tom jest jim zapraviti 2 Kč ve prospěch Dědictví a 50 h knihkupci za vydání podílu; kdo by žádal, aby knihkupec podíl zaslal, připojí obnos na poštovné.

Z nakladatelství Elzevír, Praha-II.: **Poznání**, sborníku pro soustavné sebevzdělávání, vyšel právě svazek 5., tvořící závěr prvé polovice knihy, takže možno si učiniti ujasněnější přestavu o celkovém rozvržení díla. Vyšlých pět svazků obsahuje celkem devět skupin vědních, (celé dílo rozvrženo na 12), probraných ve 20 různých statích a možno již nyní shrnouti je k sobě ze všech čísel. Množství illustrací, které takořka všecky statě provázejí jsou vesměs původní, dosud nikde netištěné, což nelze říci ani o publikacích jiných národů, literárně i hospodářsky bohatších nás.

Z nakladatel. družstva „Máje“, čes akc. spol v Praze: Knihovna lidových divadel. Svaz. 11. Otakar Pospíšil: **„Za cizí hříchy“**. Obraz vesnického života o 4 jednáních. Čtvrté oprav. vydání. — Sv. 31. Zdeňka Šťastná-Budská: **„Bolka“**. Hra z venkovského života o 3 dějstvích s proměnou. Poctěno čestnou cenou „Svobodného učení selského. — Svaz. 32. Fr. Ruth: **Olymp.** Komedie o třech jednáních. — Hanuš Vojnar: **„Katechismus ochotnického divadla“**, praktická příručka pro zakladatele ochotnických jednot, pro jejich režiséry a členstvo, pro přátele ochotnického divadla vůbec. Stran 124. — Divadelní hry Josefa Štolby. Šv. 1. **Jenom ne písemně.** Veselohra o jednom jednání. Sv. 2. **Tak je to na tom světě!** Veselohra o 1. jedn. Sv. 3. **O tom velikém boji se ženami.** Růžový žert ze šedivého pravěku o 3 jednáních se zpěvem a tancem. Všecky hry byly již v 70tých letech provozovány v zemském a prozatímním divadle pražském a docilovaly živých úspěchů. — Jan Žuk: **Mez.** Hra o 4 dějstvích. Divadelní knihovny Máje sv. 114. Hra sehrána v poslední době na scéně měst. divadla Kr. Vinohrad. — M. Miranová: **Paví křik.** Hypermoderní komedie. Repertoirní hra Národ. divadla v Brně. Div. knih. Máje sv. 115. — Luigi Pirandello: **Každý dle svého.** Komedie o dvou až třech dějstvích se sborovými mezihrami. Z italštiny přeložil dr. Ant. Jasura. Div. knih. Máje sv. 103. — Ferdinand Strejček: **Tylova láska.** Národní hra ve třech jednáních. Hra tato, vhodná pro chystané oslavy Tylovy, vystihující skvěle dobu Josefa Kajetána Tyla a jejího ducha, hovoří k nám svými krásnými scénami jako vzdálená hudba minulosti, prosvícená velikým ideálem a vroucím snažením. Je to hra, výborně se hodící i pro jeviště ochotnická, jímž přináší vzácnou příležitost k uplatnění se v mezích lehce a svěže přístupných. Cena Kč 7·—. Právo provozovací ke všem těmto hrám zadává Spolek českých spisovatelů beletristů „Máj“ v Praze-II.

Z nakladatelství Stanislav Minařík v Praze na Smíchově: Minaříkova knihovna sv. 1. Wladyslaw St. Reymont: **Rok 1794. Poslední sněm republiky.** Historický román. Přeložil St. Minařík. S obálkou Cyrilla Boudy. Cena 30 Kč. — Sv. II. Týž díl 2. **Nil desperandum.** Cena 36 Kč. — Sv. III. Týž díl 3.: **Povstání.** Cena 33 Kč. — Je to souborné vydání spisů Nobelovou cenou vyznamenaného, nedávno zemřelého polského spisovatele W. S. Reymonta. Obšírněji promluveno bude o tomto románů v příštích číslech „Vlasti“. V dalších svazcích Minaříkovy knihovny vyjdou i jiné spisy Reymontovy (Sedláci Lili a j.) Doporučujeme toto levné vydání.

Z nakladatelství A. Neuberta, zemědělské knihkupectví v Praze: J. Hladík: **Tahiti a jeho kolonisační možnosti.** S původními fotografiemi a mapkami v textu. Cena 4 Kč. — Tahiti stalo se nedávno heslem kolonisační horečky, i u nás se jevil zájem o toto souostroví Tichého oceanu, záhy však nastalo rozčarování. Knížečka tato z českého pera střízlivě líčí tento ráj na zemi a životní podmínky na něm, opravuje přílišnou chválu i přílišnou hanu, a každý ji se zájmem přečte. — **Literatura.** Bibliograficko-vzdělávací věstník. Roč. IV. čís. 1. V tomto čísle je podrobná bibliografie všech do češtiny přeložených zábavných knih vydaných od 1. října 1924 do 31. prosince 1925. Výborná příručka zvlášť pro knihovníky, ale i každého kdo má rád knihy. Číslo přináší i informativní články.

Z nakladatelství „Ostrov" na Žižkově: Aristainetos: **Listy o lásce a milování.** Knihu přeložila z originálu Libuše Bartošova podle jediného výtisku chovaného v pražské universitní knihovně. Jsou to vymyšlené milostné příběhy beze všeho historického podkladu pocházející z konce V. neb začátku VI. stol. nesou jméno Aristainetovo, gramatika zemřelého v Nikomedii r. 358 po Kr.

Z nakladatelství „Sfinx" v Praze-II.: Sven Hedin: **Mount Everest a jiné asijské problémy.** Cena Kč 25·—. — J. Pagáč: **Tomáš Baťa a 30 let jeho podnikatelské práce.** S řadou původních vyobrazení. Cena Kč 22·—. Kniha napsaná na základě několikaleté práce v závodech Baťových podrobně seznamuje s továrníkem (jeho životopis) i jeho vzorně zařízenými závody. V knize jsou četné projevy a proslovy továrníka T. Bati a obsahuje přes 140 zajímavých vyobrazení.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 II. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

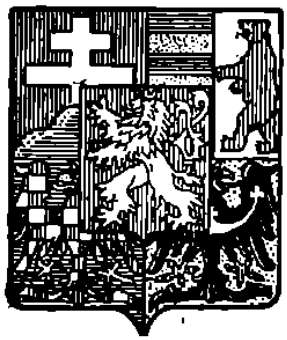
Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"!**
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě
Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

DUBEN 1926.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLII.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTV

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vybrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 6.

	Str.
Vyšné Hágy. Báseň. Napsal Anatol Rubín	289
Pán vstal. Báseň. Napsal František Kyselý	290
Alleluja. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	291
Svatá Gertruda v české literatuře. Napsal Vilém Bitnar	292
Petr Skarga a kázání sněmová. Napsal Dr. Svítil-Karník	296
O Emauzích. Napsal Frant. Leubner	300
Mlhy na horách. Napsal Vladimír Strojil	302
V Mariánském mlýně. Napsala Vlasta Pittnerová	306
Dáma s černou maskou Napsal Frank A. Boston	311
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	315
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	320
Slovanská hlídka. H. Žundálek	324
Zprávy z ciziny. Referuje H Žundálek	327
Literatura	329
Literární obzor	333
Z našeho života	335

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 7.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

DUBEN 1926.

Anatol Rubín:

Vyšné Hágy.

Z knihy básní »Na toulkách světem«.

Kam dohlédneš, jen do temna jsou lesy,
a v dálinách se hora k hoře tlačí
a tu tam níž se ve jabloní směsi
pár chatek tratí jakby hnízda ptačí.

Tu smrk a modřín divné předou dumy
a nad olší se jakby v lásce kloní
a dole potok, jak to nejlíp umí,
o kámen černý písničkou si zvoní.

A vzadu k nebi věčné, ostré skály,
je sníh tam, mraky závěsy jak stmělé,
a zdá se, že se nikdy neusmály,
že výkřiky to bolu zkamenělé . . .

František Kyselý:

Pán vstal.

Den třetí Ježíš v hrobě odpočíval.
Bol doposud hruď matky jeho zrýval,
a slza v úsvitu mdle zářící
jí ještě lpěla bledém na líci.

V tom lehounce se dotkl jejích skrání
van líbezný jak výdech květných plání
a slova slastnou těchou prochvělá
»Buď pokoj s tebou!« tichem prozněla.

Síň zahořela nevýdaným jasem
a před Marií jatou náhlým žasem
plní krásy, jakou nestkvíval se dřív,
stál vpravdě Ježíš ve svém těle živ.

Víc nemohla máť nejvýš překvapená
než ve mžiku se vrhnout na kolena,
zrak upřít do zcelených Páně ran
a zajásat: »Můj syn, můj Bůh a Pán!«

Čím prudší z velké bolesti a z děsu
byl přechod k vroucnému té chvíle plesu,
tím bouřlivěji střídaly se v ní
cit blahé pýchy, podiv, nadšení.

Jak blesk jí posléz pravda zasvítila,
že světovládná smrt vší hrůzy zbyla,
a z úst jí zazvonila plesná zvěst:
»Pán vstal, Pán vzkříšení a život jest.

Vladimír Hornov:

Alleluja!

Velkonoční alleluja vane zemí, srdcem lidským
o Životě vypravuje, který nikdy neumírá,
síly vzmachem gigantickým
hroby drtí, otevírá.

V stíny smrti radost nese, mrtvé lichy oživuje,
teplým dechem slunných říší líbá brázdy otevřené,
lůno země prozařuje,
budí síly utajené.

Ztichlé sady, zmlklé háje snivou touhou rozechvívá — —
»Život, život!« — plesá v luhy, v bystřin šumné rozvlnění,
všemu tvorstvu píseň zpívá,
volající na vzkříšení.

Vše, co tlelo, umíralo pod příkrovem smrti těsným,
probouzí se, raší, roste, pučí, bují, rozpíná se,
zvučí, jásá hymnem plesným
v nové síle, v zářné kráse.

Hledím v kraje prosluněné, v toky bystřin rozpoutané,
v modré nebe rozklenuté, kterým hejno ptáků letí:
nová naděj srdcem plane,
jako míza zmladlou snětí.

Snem je smrt a dobou klidu, v níž se rodí nová síla,
čekající v lůnu země tužeb věčných rozrašení,
aby pouta rozlomila:
»Alleluja, smrti není!«

Vilém Bitnar:

Svatá Gertruda v české literatuře.

Arnošt Hello věnoval jednu ze svých slavných podobizen světců také Svaté Gertrudě. Sesílil v jejím portretu s velkým psychologickým uměním rysy, jimiž se odlišuje od jiných zjevů světic visionářek, zasvěcujících se nebeskému Ženichu, od Svaté Kateřiny z Janova, od Svaté Angely z Foligna, od Svaté Terezie....

Hello prohlásil Svatou Gertrudu za světici člověčenství Ježíše Krista a tímto osobitým rysem osvětluje její život i vysvětluje onen půvab důvěrnosti, jímž působí její ekstatické dílo. Svatá Gertruda v něm ukazuje, v jakém smyslu je Bůh blízko člověku, ukazuje most vržený přes propast, dělící Boha od člověka. Láska k Bohu u Gertrudy má ráz důvěrnosti, jež nevylučuje adoraci, ale která se zmocňuje se zápalem a radostí všeho, co nám Bůh ze sebe dal. Život Gertrudin minul v této důvěrnosti s Bohem člověkem, který v ní nalezl věrnou družku své něhy a jejíž duše byla Mu místem rozkoše. Ona dosáhla všeho toho, co v řeči světců slove Spojení důvěrné.

Tato důvěrnost vynutila si druhý osobitý rys díla Gertrudina, jeho subjektivnost. Jiří Karásek ze Lvovic prohlásil kdysi v „Dopise o mystické poesii", zaslaném Karlu Dostálu Lutinovovi, všecko velké katolické umění světců za ryze osobní a subjektivní, prosté jakékoliv tendence. „Psala Svatá Hildegarda svůj květnatý hymnus ke cti Panny Marie, O virga ac diadema purpurae regis, nebo žhavě mystický výkřik láskou raněné duše k Svatému Duchu, O Ignis Spiritus paraclite, aby naladila k zbožnosti někoho druhého nebo třetího? Ty oba zpěvy jsou zrovna tak ryze osobní a subjektivní, jako jsou krásné a vzácné, čisty ode vší vedlejší tendence..." Tento podstatný rys zjistil Hello i u Svaté Gertrudy, která vypravuje své vnitřní příhody s upřímnou prostosrdečností dítěte. „Řekne nám to, jak by to řekla sama sobě. Myslí-li sebe vyšší věci, není to spisovatel, jenž mluví. Spisovatel nejupřímnější ve svých vyznáních nejopravdovějších myslí ještě na čtenáře. Ale Svatá Gertruda myslí pouze na Boha a na sebe..." Proto vyjadřuje radosti i bolesti své duše tak hluboce, že její dílo mění se v nejvzácnější duchovní lyriku středověku.

Z povahy důvěrnosti a subjektivnosti vyvěrá i odlišnost básnické řeči Gertrudiny, bohaté na obrazy a příměry z oblasti smyslů. Svatý Bernard vyložil hluboce jejich vznik i smysl již před Gertrudou: „Když duše, posvěcená a unesená rozjímáním, je najednou zasažena božským světlem jako

bleskem, tvoří se ihned v ní obrazy a představy věcí lidských a nižších, jež se vztahují ku pravdě, o niž byla poučena, jež slouží za stíny nebo záclony, aby tuto pravdu zmírnily, aby ji snesitelnou učinily, pomáhajíce tím tomu, jenž ji přijal, aby ji sdělil ostatním." Mnozí z visionářů činí málo přirovnání, nebo nečiní jich vůbec, zápasíce přímo s nezměrným. Ale Svatá Gertruda právě proto, že byla světicí člověčenství Kristova, zmocňovala se snáze zdrojů pozemských věcí a vytvářela mnoho přirovnání, „bydlila v krajině podobenství", jak řekl krásně Hello.

Tyto rysy básnické fysiognomie přiblížily dílo Svaté Gertrudy tvůrčím duchům katolického baroku 17. a 18. století. I umělec tak výrazný, jako Angelus Silesius (1624—1677), učil si ciselovati své příměry a metafory na obrazových skvostech díla veliké světice. Odměnil se jí za to hlubokým epitafem, který uložil v třetí knize slavného svého básnického díla „Cherubinský Poutník", jež poprvé vyšlo ve Vídni 1657. Působení této knihy bylo tak pronikavé, že i v Čechách vyvolalo ohlasy v družině jesuitských básníků, z nichž vynikali Kadlinský, Kořínek, Bridelius a Šteyer. Pozoruhodný překladatel „Slavíčka Svatého Bonaventury" a autor sborníčku básní „Jesličky" (1658), Fridrich Bridelius (1619—1680), současník Silesiův, přetlumočil „Nápis na hrob svaté panny Gertrudy", a tyto verše jsou prvním dosud známým literárním projevem kultu světice Gertrudy v české literatuře.

Věz, že v tomto hrobě leží
pouhé zdání svaté panny.
Gertrudis to nemůž býti,
jak se mylně domníváš.
Neboť kdyby nenalezla
hrob svůj v Srdci Ježíšově,
musil by sám Ježíš býti
ze srdce jí vyhrabán.

V tomtéž roce 1677, kdy Silesius zemřel, byla benediktinská řeholnice Gertruda v Římě prohlášena za svatou. Vzrušení katolického světa z této události nezůstalo bez užitku. Obě díla veliké světice byla nyní horlivě čtena a obliba dostoupila místy takového stupně, že známý opat Blosius četl je každoročně dvanáctkrát. Nejstarší dochované rukopisy původního staroněmeckého originálu, vzniklé v 15. věku, nalézají se v bibliotece vídeňské a mohučské. První tištěné německé vydání obstaral nedokonale Franz Paul von Weide v Lipsku 1505. Vydání bezvadné vyšlo teprve péčí kartusiánského řeholníka Jana z Lansperga v Kolíně 1536 latinsky. Toto vydání bylo podkladem celé řadě latinských vydání, jakož i překladů do italštiny, španělštiny, vlámštiny, francíny a nové němčiny. Jan z Lansperga

vydal dílo Gertrudino pod změněným titulem Insinuationum divinae pietatis libri quinque a k visionářské knize „Legatus divinae pietatis" připojil jako dodatek i knihu duchovních cvičení a modliteb „Exercitia spiritualia". Toto latinské vydání Lanspergovo z roku 1536 a jeho pozdější přetisky staly se hledanou lekturou českých vzdělanců po kanonisaci Gertrudině v poslední čtvrti 17. a v první polovině 18. století. Dílo Gertrudino uchvacovalo ušlechtilé duše protireformačního baroku tou měrou, že již na prahu 18. věku byly jednotlivé modlitby překládány do češtiny, až se posléze soustředily v sborníček, který pod výmluvným názvem: Rozkošné duchovní a velmi nábožné modlitby svatých dvou sester Gertrudy a Mechtildy, vyšel v Praze 1713 v dvanácterce a již roku 1715 byl vydán znova v osmerce. Odtud byl pak častěji vydáván, zejména v Jindřichově Hradci od roku 1733. Tak vštípeno bylo drahocenné dílo Gertrudino na kmen české literatury mystické.

V době národního obrození byla kniha modliteb obou řeholnic helpedských znova přeložena a vydána pod názvem: Gertrudy a Mechtildy Nábožné modlitby! aneb: Kytka skroušeného srdce.

Sborníček o XVI., 336 a IV. stránkách tištěn byl v Praze 1798. Toto vydání stalo se podkladem nové edice, kterou podnikl nakladatel Alois Josef Landfras v Jidřichově Hradci 1853 pod názvem: Gertrudy a Mechtildy, dvou svatých sester Nábožné modlitby, totiž: Ranní, večerní, při mši svaté, k svaté zpovědi a k svatému přijímání a jiné více.

Vydání opatřeno bylo křížovou cestou ve 14 obrazích a provázeno duchovními písněmi. Tištěno bylo na 259 stránkách osmerky a ozdobeno rytým obrázkem s titulem. Pozdější přetisk tohoto vydání, o 264 stránkách dvanácterky, vyšel v Jindřichově Hradci bez udání letopočtu.

Kněz František Doucha, který znal dobře obě tato vydání z let 1798 a 1853, napsal kolem 1845 příležitostnou parafrási Gertrudiny modlitby k Svatému Antonínovi Paduánskému v pěti sapfických strófách. Zachovala se v přepise sborníčku ukázek ohlasů cizí lyriky, který je asi zlomkem jeho velké projektované anthologie světové poesie. Zlomek má název „Výkřik Svaté Gertrudy k bratru Antonínovi".

V hloubi srdce dojata klesám, Bože,
před zázrakem Svátosti nejsvětější,
pějíc díky za velkou Tvoji lásku
k Antonínovi.
Služby světce z Padovy zřel jsi s nebe,
jeho srdce naplnils ohněm lásky,
síly divně zázračné vlil jsi v jeho
pokornou duši.

Ctnostné skutky vykonal tichý světec,
trpěl, kázal lidem i rybám v moři,
aby slávu rozšířil Tvoji, Bože,
zázraků dárče!
Skrze Srdce laskavé Ježíšovo
ukaž, Světče, velikost svoji mocnou,
osvoboď mne z všelikých trampot světa,
přímluvče sladký.
Dej o Bože, přímluva sluhy Tvého,
Antonina z Padovy, aby došla
k svému cíli, k skvělému trůnu Tvému,
Ježíši Milý!

Počátkem let sedmdesátých věnoval se studiu díla Gertrudina kvardián františkánského řádu v Turnově, P. Pavel Josef Pelikovský (1824—1901), který vybral a přeložil znova modlitby obou řeholních sester Gertrudy a Mechtildy. V předmluvě k dílu svému pravil k čtenáři: „Knihu tuto veliké hodnosti a modliteb mocnosti, kterou ze zjevení medotekoucích svatých panen Gertrudy a Mechtildy, jakožto včelička důmyslná s velikou prací jsem sebral, tobě předkládám...“

Pelikovský překládal výbor svůj z latiny a vydal jej pod názvem: Dvou svatých sester Gertrudy a Mechtildy Modlitby. Rozkošné duchovní a velmi nábožné Modlitby, v nichžto samé nebeské a Božské pobožnosti dvou svatých klášterních panen a vlastních sester, Svaté Gertrudy a Svaté Mechtildy, dílem od Krista Pána, dílem od Matky Boží ústně zjevené, a dílem od Ducha Svatého vnuknuté, obsaženy jsou; z jejich zjevení vyňaté, k potěšení a užívání všem pobožným dušem pohlaví ženského na novo vydané.

Výbor svůj opatřil Pelikovský předmluvou, obsažným životopisem Svaté Gertrudy a životopisem Svaté Mechtildy, Kalendářem svatých, doslovem „Závěrka této knížky“ a „Přídavkem několika nejpotřebnějších církevních písní“. Dílo obsahuje přes 500 stránek a vydal je nakladatel Bedřich Stýblo v Praze 1873. Odtud bylo vydáno ještě několikrát bez udání letopočtu.

Vedle životopisu světice zařadil Pelikovský do obsahu knihy i svůj překlad Litanie k Svaté Gertrudě, která se čte jako krásná lyrická báseň, prosycená obrazy a metaforami.

Svatá Panno Gertrudo!
V mladém svém věku Kristu zasnoubená,
za nevěstu od Ježíše vyvolená,
láskou horoucí k Němu roznícená,
věrná služebnice Královny nebes,

za dceru od Ní zvolená,
růže bez trní,
libovonný kvítku v ruce Kristově,
čistá holubice bez žluče hříchu,
pozemský Serafine,
živá svatyně Boží,
libovonná fialko pokory,
překrásná lilium čistoty,
jasná hvězdo bloudících....
oroduj za nás! (P. d.)

Dr. Josef Svítil-Karník:

Petr Skarga a kázání sněmová.

(C. d.)

III.

Jako sněmovní kazatel zahájil Skarga svou činnost při závěrce korunovačního sněmu 31. ledna 1588 v Krakově na Vavelu za přítomnosti královy.

Všecka sněmová kázání se nám však nedochovala. Známe jich jen osm. A to jsou řeči, které držel po čas sněmu r. 1597 v chrámu sv. Jana ve Varšavě a potom vydal tiskem. Právě tato okolnost zavdala však příčinu k domněnce, že kázání tato vůbec nebyla kázána. Skarga prý je proto vydal tiskem, aby jeho myšlenky vešly v širší známost. Ti, kdož toto tvrdí, odůvodňují svoji pochybnost poukazem na to, že Skarga ve svých promluvách horlí všude jen povšechně, nepřihlíželje nikde k určitým bodům sněmovního programu. Proti tomu vydavatel kázání, prof. Chrzanowski, dokazuje přesvědčivě, že kázání tato byla skutečně řečněna před králem a sněmovníky, při čemž důvod protivníků zamítá jako bezvýznamný. Skarga zajisté úmyslně se toho varoval, aby nevměšoval se přímo do sněmovního jednání. Měl za svou povinnost hlásati povšechné směrnice morálky a spravedlnosti a nechtěl se podrobně dotýkati projednávaných námětů, aby se vyhnul výtce, že si osobuje právo vměšovati se do státních záležitostí.

Že kázání tato vydal tiskem, k tomu měl také vážnou pohnutku. Byla totiž kázání i tak znamenitého řečníka navštěvována sněmovníky nedbale. Jsou zápisy na př. z r. 1562, že při mši se vzýváním Ducha Sv. před sněmem súčastnilo se málo senátorů a rádců stavu světského. Dle záznamu z roku následujícího súčastnili se bohoslužeb král, tři biskupové, 5 senátorů a nikdo z poslanců. Není proto divu, že Skarga svoje závažné rady a důtklivá napomenutí hleděl tiskem uvésti ve známost co nejširší.

Ve svých řečích klade Skarga na to důraz, že budova státní spočívá na šesti sloupech. Jsou to: láska k vlasti, svornost obyvatel, katolická víra, silná vláda, spravedlivé zákony a mravnost poddaných. V Polsce však všech těchto šest sloupů stojí nepevně. Je tu šest těžkých chorob obce pospolité. Jelikož náboženství katolické má býti sloupem nejpevnějším, je náboženské sektářství chorobou nejtěžší. Podle Skargy katolické náboženství nejlépe učí lidi žíti ve svornosti. Už proto je nejlepším základem státu. Každý stát má se opírati o náboženství a proto pečovati o jeho řádné vyučování vzdělanými kněži. Náboženství tedy budiž se státem sloučeno jako základy s budovou, která na nich spočívá a bez nichž by se sřítila.

Jak formou tak obsahem náležejí Skargova kázání k vrcholům vybroušené prósy polské z konce 16. století.

Kázání prvé jedná o moudrosti potřebné k řízení státu. Poněvadž mravnost národa jest nejsilnější oporou štěstí i moci státní, proto ti, kteří jsou k vládě povoláni, sami mají býti mravů bezúhonných, neboť pravou, nejvyšší, nebeskou moudrost, jaké je potřeba k prospěšnému a příznivému řízení státu, jenom ti od Boha obdrží, kteří jsou ctnostní. Zdánlivě moudrým může býti i člověk špatný — ale to je moudrost ďábelská, ze které nevzejde národu nic dobrého nýbrž dříve nebo později jen prokletí. Z mravní ryzosti vyplývá blahodárný vliv na rozvoj rozumu, kdežto nemravnost rozum oslabuje a zaslepuje.

Kázání druhé jedná o lásce k vlasti a uchvacuje vřelosti. Skarga tu připomíná předem, že nejen rodiny a domy, ale i celé státy upadají a hynou rozličnými chorobami. Polska těžko stůně a ne jenom jednou, nýbrž zrovna šesti chorobami. Z nich první jest nepřízeň ke státu a sobecká lakota stavů, druhou sousedské rozbroje, třetí úpadek katolické víry a bující plevel kacířských sekt, čtvrtou oslabení důstojnosti a moci královské, pátou nespravedlivé řády společenské (útisk stavu selského), šestou veřejné zločiny a hříchy, jichž nikdo nekáře a jež proto do nebe volají o pomstu. Z těchto nemocí polského státu v druhém kázání obírá se Skarga výhradně chorobou první, nepřízní k pospolité obci, plynoucí z egoismu. Odsuzuje nepřízeň a nadšeně velebí lásku k vlasti. Té vlastně věnováno jest toto celé kázání.

Cituje na počátku slova Kristova: Přikázání dal jsem vám, abyste se milovali vespolek. Na tom přikázání spočívá láska vlastenecká, jež má býti především nezištná. Každý je povinen milovati vlast, i když ona (nebo její vláda) mu křivdí nebo jeho věrné služby neodměňuje. Magnáti polští, nemilujíce vlast nezištně, nedbajíce štěstí Polsky, nýbrž hledajíce jen moc a prospěch svých rodin, přivedli vlast na pokraj záhuby. Skarga se

tu odvážil říci velmožům do očí, že jejich srdce jsou zlodějská. Při tom cituje známé skvělé místo z 136. žalmu Davidova: Jestliže zapomenu na tebe, otčino moje milá — atd.

Na to Skarga uvádí důvody, pro které mají Poláci milovati svou společnou matku, vlast. Zasluhuje lásky předem proto, že po dlouhá staletí uchovává národu pravou víru Kristovu a tím napomáhá k věčnému spasení. Před stem a několika lety svým kněžstvem a konfederacemi šťastně odvrátila od lidu Husovo kacířství. Od té doby ustavičně chrání svůj lid před všemi novými bludy, „jedovaté vlky zahání a stará se, abyste nebyli bez kněží, bez oltářů, bez vzdělanosti a bez Boha."

Jiným důvodem k zasloužené lásce je to, že Polska udržuje majestát královský, který jest zárukou i ozdobou všeho dobra i slávy. Ona také seskupila kolem sebe a v jedno tělo sloučila veliké národy, rozšířila stát od moře k moři a učinila ho strašným nepřátelům sousedním. Při tom poskytuje národu dostatek svobody. Nesloužíte tyranům, nýbrž jenom králům, které sami si zvolíte. Jejich moc je ohraničena zákony a výsadami, proto neučiní vám žádného bezpráví. Pohleďte na obyvatele státu ruského a tureckého — jaké utisky oni trpí od svých tyranů!

Ve vlasti vaší je všeho hojnost — jenom vlasti samé se všeho nedostává. Dříve málo kdo měl doma pivo, teď vaše sklepy všude voní vínem. Dříve jste se strojili krojem domácí výroby, teď se odíváte v hedvábí a axamit. Dříve jste se vozili v prostých vozech, teď ve zlacených kočárech. Dříve vám při jídle stačila jedna miska na všecko, teď potřebujete hromadu talířů. Všeho máte hojnost, ale zle toho dostatku užíváte. Nestavíte chrámy, nepečujete, aby města a hrady vaše pevně byly ohrazeny, nijak nedbáte o obranu vlasti. Bažení po vlastním prospěchu škodí obecnému dobru.

Když loď tone a vítr ji na bok převrací, hlupák střeží svoje tlumoky a opatruje svůj majetek, k záchraně lodi ničím nepřispívaje. Domnívá se při tom, že má sebe nejradši, zatím sebe sama vydá záhubě. Neboť nepomáhá-li se lodi, i ten hlupák se vším, co nahospodařil, musí zahynouti. Kdyby svého majetku tolik nedbal a s ostatními spěchal k záchraně lodi, všecko by získal i život by zachoval.

Ten drahý koráb naší otčiny nás všecky nese, v něm je všecko co nám náleží. Jestliže tedy se mu daří zle, jestliže do něho děrami voda se valí a my děr neucpáváme a vodu nevylévame, jestliže nechceme pro jeho bezpečnost obětovati všecko, co máme — koráb utone a my všichni s ním zahyneme.

Následují příklady mužů ze Starého Zákona, kteří vynikali láskou k lidu a vlasti. Tak Mojžíš modlí se za svůj lid: „Buďto jim, Pane, odpustíš hřích, nebo, jestli toho neučiníš, vymaž mne ze svých knih, ve které jsi mne zapsal." David prosí: „Já jsem

zhřešil a to stádo co provinilo, Bože můj? Prosím, abys obrátil ruku svou proti mně a na dům otce mého, ale lidu tohoto nezahub!" Připomíná Neemiáše v zajetí babylonském prosícího krále Artaxerxa o milost otčině. Také Zorobabel, oblíbenec krále Daria, prosí za vlast: „Zbuduj, Pane, Jerusalem, naprav spustošenou zemi judskou!" Za to jej Skarga velebí: „Blahoslavený ty milostníku svých bratří! Nevábilo tě ani zlato ani sláva, že bys mohl býti prvním po králi — vším jsi pohrdl, jenom abys sloužil otčině a svému lidu! Chceš raději sám býti poníženým, jen aby ona hlavu vztýčila, chceš býti chudým, jen aby ona zbohatla! Kéž bychom tebe následovali a vlastních prospěchů nedbali, když obec pospolitá nás potřebuje, nebo když naše chtivost škodí jejímu prospěchu!"

Vzpomíná dále Matatyáše, jenž umiraje, rozkázal svým šesti synům, aby žádný z nich neumíral na loži, nýbrž v odvážném boji, v obraně národa a vlasti. Skutečně také všichni bratří padli v bitvách, jimiž vybojovali osvobození otčiny z područí tyranů. Nevedla je k tomu žádná touha po kořisti, jen láska k utiskovanému lidu a k vlasti.

Z žen, které pro vlast dovedly se obětovat, jmenuje dceru Jeftovu. Nelitovala své mladosti, jen když Hospodin dal otci zvítěziti nad nepřáteli. A čeho se pro svůj lid odvážily Judyt a Ester!

Vzpomíná i výroku pohanských žen římských: Proto my rodíme syny, aby měl kdo umírat za vlast. Vedle příkladů Kodrova, Deciů a Regulova obdivuje římská vojska, která ochotně šla i tam, odkud věděla, že není návratu.

Naproti tomu my jenom na sebe a na svůj prospěch pamatujeme. Nestaráme se spravedlivě o všecky, jedna vrstva utiskuje druhou, duchovní stav ponižujete, sedláky utiskujete. Nešťastné ruce, když jedna z nich je bolavá, obě mají být zdravé!

Proč neberete si příklad z pohanů, kteří věděli, že lépe sto zrádců zahubit, než aby celá otčina měla zahynouti. Jedny haluze se utínají, aby druhé lépe rodily.

Pohané rádi umírali za vlast, ačkoli neměli naděje na život posmrtný, kdežto my máme přislíbení, že kdo zemře pro lásku Boží nebo k bližnímu, nalezne život věčný.

Potom odsuzuje kazatel takové Poláky, kteří za každou službičku vlasti žádají hned odplaty, a zejména ty, kteří jsou ochotni i k vlastizrádě, když král jim nesype po chuti.

Na konec prosí Boha, aby všem sněmovníkům udělil pravou lásku k vlasti a k jejímu lidu. (P. d.)

František Leubner:

O Emauzích.

Vypravuje Toch Tkáče Odjinud v knížce nadepsané Lyrum larum non lyrissimum, jak tuto čteš.

(Č. d.)

Frà kalkant Trinitárů
a kostelník Pálený
už vysukují pěsti
a srší plameny;
ten krouží talířem,
ten mává kuncířem:
„Dej pustit sobě žilou
a hoj se barvířem!

Toť beán netesaný!
Zběh víry! Kverulant!
Kluk mendík valchou praný!
Pán z Roupů! Tlachú fant!“
Co jmén se vylilo,
mně hlavu holilo,
re vera ač já bera,
že vše — de nihilo.

„Quod erit demonstrandum!“
hřmí Magnificencí
všech pedel práv a mudrc
na druhou potenci.
„Já přisám na sceptrum:
Toch Tkáče viz ten um,
co o něm dlouho mluví;
a vy — silentium!“

Tu dřepím oukropeček.
Až tlapa medvědí
mě pleskla do zátylku;
však rána nesvědí.
„Pij, hošku, z mého sám.
Jsem Trinkaus, mám tu krám.
A dopiješ-li tuto,
dám podat novou, dám.

Znám čtení o těch Švábech,
jak Švandu s Honzou znám;
má humoru to nádech
a po čertech se ptám;
kde báj, kde skutečnost,
když tuším na tvou cnost
tvé hlavy šumnou pěnku:
i smích jest dobrý host.“

Nuž, lacino jsem popil.
Až kramář uváží:
„Teď do Emauz si popil,
já cestu ukáži.“
Mne cesty neznalce
sám vedl ku Skalce,
kde já dík dlouho řečil —
a nechal ospalce.

Já na chrámovém prahu
se trochu prodřímal.
Slyš, druhá bije k blahu!
Však jaký trud a žal!
Jak v jiných kostelích
vždy nočně setmnělých
bdí rudá lampa, mžiká
z brv okrvavělých.

Mnich černý po řetízku
ji klidně stáhl níž,
jí zanítil si svíčku,
jde ku oltáři blíž.
Stín kopí, dlouhý hrot
tam míří bod a bod,
až dvanáctero plane —
leč vosk jen, vosk a knot.

Bůh promiň, všichni Svatí!
Já ani neklekám,
jen oklamaně hledím,
už divu nečekám.
Jen oči dětí mít,
vše jimi správně zřít,
jen skvělejší, jen krašší —
svět v blahu vidin žít!

Noc vidětí — jest tmava,
však nemá strašidel.
Bdí hvězdy do zlatava,
roj nebeských to včel.
Jest podmračivý den,
buď skvělejší nám sen
a když jest kráska kráskou,
ne z plen — ta rostla z pěn!

Ne růsti od dítěte
a vnímat pomalu,
jak zvolna jaro kvete
z mlh, z dubna zákalů,
až červen sevšední
jak sukno úřední,
když v aule po promoci
je sbalí v půbědní.

Jak oči na věčnosti
as náhle prohlédnou,
tak chtěl bych vidět krásu
vždy v úžas najednou,
až v létech nad dvacet
a míti děcka hled,
když kotrba jest moudra
a srdce — svěží květ.

Dík, Aristoteliši:
toť ducha nestřídmost . . .
Nuž, dávám tomu, mniši,
a nejsem hříchu prost,
an žaluji, cest brak:
čas moudří také zrak
a krátí jej, že nezříš
ni v dálkách touh svých vrak.

Kéž tady vlna světla
mě náhle zalila! —
jak obrazivost dlouho
mně oči slnila.
Jest světlo . . . Z pohádky
však není památky:
mží na apsidy klenbě
hvězd klamy s pozlátky.

Dál vyznávám se hříchů
Byl ve mně rarášek
zle oklamán a schuzen
a potřín na prášek.
Já strašných rozměrů
zde mnicha Rozveru
jsem čekal se slonbidlem
v oleje jezeru.

A zatím, zatím, zatím,
sen ještě na tváři,
jdou v komžích ze zákřiště
dva abecedáři,
dva slabikanti pak,
dvou syntaktistů vlak,
až mladci z kvadrývija
a černých mnichů mrak.

Teď kráčí mladý, krásný
bard kantor Ossian,
a z očí jistě září
jas příštích Hossian,
však podle regule
jen své si virgule
on hledí v pravé ruce,
zrak klopě strnule.

Víš, virgule — toť hůlka
z černého ebenu,
s ní kmitá zlatá harfka
v strun sedmi pramenu;
jak stonek lilije
květ ke dni rozvije
a čeká, s jitra vánky
co vůní vylije.

(P. d.)

Vladimír Strojil:

Mlhy na horách.

(Na důkaz hluboké úcty připisuji tuto povídku vdp. arcibiskupskému notáři Frant. Košákovi.)

Za štíhlou borovicí, jež stála jako poslední stráž stromů na okraji paseky se cosi pohnulo. Zapraskala větev, na níž stoupla noha a zase ticho.... Všude ležela mlha, celé hory byly zahaleny jejím neproniknutelným pláštěm. Stěží bylo možno dohlédnout na vzdálenost několika kroků. Všude a na všem ležela mlha. Byl den, jak říkají horalé, kdy „nebe padne na zem". Mlha dodávala kraji zvláštního, tajuplného dojmu, jenž působil tísnivě.

Za borovicí se opět něco pohnulo, když v tom z husté clony mlhy objevilo se nedaleko borovice něco tmavého, temného. Zvolna vynořovalo se to z mlhy. Byl to jelen, jenž šel tudy k potoku pít. Statný jeho zjev vynořivší se z mlhy mluvil o kráse a statnosti této okrasy lesů. Jelen zůstal chvíli tiše stát, jakoby něco větřil. Nehýbal se z místa a táhl vzduch...

Tmavý, úzký předmět objevil se za pněm borovice a zvolna se zvedal. Když dosáhl výše jelenovy hrudi, ustrnul na okamžik.

Jelen v tu chvíli slabě se zachvěl, nadzvedl přední běh, jakoby se chystal pokračovati ve své cestě k potoku, když pojednou z úzkého předmětu u pně borovice vyšlehl oheň a zároveň ozvala se ohlušující rána, jež rozběhnuvší se lesem, zmírala zvolna poté v nesčetných ozvěnách lesa, paseka a roklí.

Jelen se vzepial, učinil skok, jenž však v půli jakoby zlomen a jelen klesl právě u pně borovice do mlhou vlhkého mechu.

Dozněla zmíravým tónem poslední ozvěna, kdesi daleko v srázech horských a ticho opět zavládlo všude.

Ozval se slabý šramot a šelest za kmenem borovice a pojednou odtamtud se tiše připlížil k mrtvému jelenovi člověk, v placaté čepici, s šátkem kol krku, v ošumělých šatech a rovněž tak vetchých vysokých botách. Došed k jelenovi, zastavil se a rozhlížeje se stále kolem, rychle skládal pušku, již až dosud byl svíral v pravici. Bylo patrno, že je to pytlák. Složil pušku, schoval ji pod kabát. Po té vyňal velký nůž, staré vojenské bodlo, jejž měl zastrčený v pravé holínce a poklekнuv, chystal se vyvrhnouti vnitřnosti z mrtvého jelena, když pojednou z paseky se ozval nejprve slabý zvuk, který v okamžiku změnil se v hluk utíkajících kroků. Poděšený pytlák vyskočil, avšak tu již se z mlhy vynořila vysoká hranatá postava.

Byl to revírník Marek, obávaný všemi pytláky. Spatřiv mrtvého jelena na zemi a nedaleko něj stojícího pytláka, za-

klel a zahromoval a jeho hlas, jako jek a hukot bouře valil se lesem:

„Zpropadený chlape. Ty lotře! Co's to udělal? Víš co tě čeká?"

V tom zpozoroval pohyb pravé ruky pytlákovy:

„Ruce vzhůru! Vzhůru, povídám!" volal, míře naň.

Revírník Marek křičel dál. Pytlák učinil nejprve malý krok vzad, poté druhý a již se zvolna přibližoval k borovici. Než i to Marek zpozoroval:

„Stůj! Stůj, ani se nehýbej, nebo se stane neštěstí!"

Oči jeho metaly hrozivé blesky a jeho plnovous zdál se celý zježen. Silně srostlé obočí stáhl a stál tu, třímaje pušku, jako bůh hněvu a pomsty.

Pytlák pojednou, hledě naň se zachvěl.

„Se mnou! Se mnou a do kanceláře. Zavřít tě dám a ze služby jsi tímto okamžikem propuštěn", hřímal dále strašlivým hlasem revírník.

„Nepičte mě, milost, milost" zvolal pytlák a svezl se po pni borovice do mechu.

„Teď dovedeš žebrat a skuhrat, když tě držím za límec. Zloděj jsi, zloděj a zloděj musí býti zavřen" křičel revírník.

„Nebudu pytlačit, slibuji, že už vickrát nevezmu pušku do ruky" — sténavým hlasem prosil pytlák.

„Drž hubu! Nevíš kolikrát jsi mně to už slíbil? Nedodržel's ani jednou slibu. Proč pytlačíš, co? Z rozežranosti, nechce se ti dělat".

„Ne, proto ne," bránil se pytlák.

„A proč tedy, ty lotře" vyjel naň revírník.

„Proto, — proto, poněvadž moje žena leží, čekáme dítě. Potřebuji bábě zaplatiti a nemám v celé chalupě peněz. Jenom proto jsem šel do lesa.... vždyť jinak, však víte sám, už rok jsem tu nebyl!"

Po jeho slovech se revírník zarazil a odmlčel se. Hleděl chvíli před sebe. Jeho pohled na okamžik pozbyl onoho hněvivého výrazu, avšak jen na okamžik. V zápětí již opět zabořil své zraky na pytláka, jenž tu poklečel u pně borovice.

„Chvátale" tak se totiž jmenoval onen pytlák, „nelžeš?"

„Ne, nelhu, ne! Můžete se jít ke mně přesvědčit..."

Revírník opět se zamlčel. Hněvivý výraz z jeho tváře zmizel a byl v první chvíli nahrazen výrazem téměř radostným, než po té na čele stáhly se vrásky, rty se zkřivily a výraz bolesti, ano i strachu se mu objevil ve tváři a Chvátal dokonce postřehl, že revírník se slabě zachvěl. Napjaté to ticho trvalo chvíli, jež zdála se Chvátalovi věčností. Konečně revírníkův pohled, jenž

až dosud toulal se kdesi v chuchvalcích, chvílemi se trhající mlhy, sklouzl opět k jelenu, na zemi v mechu ležícímu. A tím pohledem revírník, jakoby se vytrhl ze svých myšlenek, přetřel si pravicí oči, pušku, již dosud svíral v druhé ruce pověsil na rameno a řekl potom Chvátalovi:

„Poslyš, jelena skryješ na pokraji lesa, u dubu s obrázkem, v mlází. Já proň pošlu, rozumíš!"

Chvátal němě přikývl, nemohl strachem ani mluvit, čekal, jak to s ním dopadne.

„A ty, pamatuj si" mluvil revírník k Chvátalovi: „Nebýt tvé ženy, tak seděls ještě dnes večer v kriminále a co by bylo dál, to víš nejlíp sám. Avšak, budiž ti to výstrahou a děkuj Bohu, žes vyvázl".

Chvátal, drvoštěp patřil do kasty lidí, jež dovedou býti otrockými služebníky a umí jen potají dělat rebelie, leč jinak dřou se dál, se sklopenou hlavou. A proto i nyní, po revírníkových slovech, hnal se po jeho ruce. Revírník jí prudce trhl a Chvátala hrubě odstrčil:

„Co to děláš, babo! Zbabělče! Nekraď a nechlastej tolik! Budeš míti potom v chalupě peníze!"

Otočil se a zvolna mizel v mlze. Chvátal se chystal právě odtáhnouti jelena do mlází k dubu, když z mlhy se ozval opět hlas revírníkův:

„Chvátale, Chvátale, pojď sem!"

Chvátal se zprvu ulekl, ale poznav revírníkův hlas, spěchal k místu, kde tušil, že revírník stojí.

Když tam doběhl, nalezl revírníka právě u onoho dubu, kamž měl Chvátal dopraviti jelena.

„Vidíš, tady ho skryj. A potom, tu máš" a vtisknuv užaslému Chvátalovi bankovku do ruky, zabručel cosi a již zmizel v mlze lesa.

Chvátal tu stál jak u vyjevení; nemohl ani pochopit, ani si nijak vysvětlit dnešní revírníkovo chování. Revírník Marek byl sice dobrák, leč byl velmi přísný a mnohdy i bezohledný. Ale Chvátal měl jakési zvláštní štěstí. Ač už dvakráte jej revírník chytil při pytlačení, přece nikdy jej neudal a dnes dokonce ho obdaroval. Chvátal zastrčil bankovku pečlivě zavázanou v šátku, jejž byl si odvázal s krku a celý blažený spěchal odklidit jelena, aby mohl co nejdříve domů, kde ho bude jistě potřeba....

Revírník Marek mezitím přešel mladý borový les, minul skupinu čtyř modřínů a hle, již se tu před ním z mlhy vynořila lávka, vedoucí přes potok na druhý břeh. Tady u té lávky končila dnešní obhlídka lesa a revírník tudíž, přejda lávku, stoupal dosti příkrým úzkým chodníkem vzhůru na stráň, vraceje se tak o-

klikou domů do myslivny, která stála na samém vrchu, nedaleko velkého obytného stavení, jež patřilo místnímu řediteli velkostatku, který tam také bydlel.

Marek zpomaloval stále krok.

Jak byl dnes šťasten. Jak byl vděčen mlhavému odpůldni. Neboť kráčeje takto, zahalen závojem mlh, nebyl vyrušen, aniž rozptýlen pohledem do kraje, který tu nyní zmizel za clonou mlžin.

Byl podzim a listy, nažloutlé, červené i hnědé chvílemi tichounce, jak vzpomínka sladká, když v srdce se ukládá, klesaly tiše k zemi a rozprostřely tak po celé lesní stezce měkký koberec listí.

Revírník nyní šel velmi zvolna. Tvář jeho zračila odlesk radosti srdce a štěstí jeho duše.

A bylo tomu tak. Byl revírník dnes přešťasten. Dnes je tomu právě měsíc, kdy jeho žena mu dala malého, zdravého klučinu. Kdo dovede porozumět, pochopit jeho štěstí!

Deset let žili tu spolu, revírník se svojí ženou Martou v bezdětném manželství. Byla paní Marta dcerou advokáta z hlavního města. Byla sečtělá, vzdělaná a jistě by se každý divil, že odhodlala se z města, ze střediska života odejíti sem, vysoko do hor, doprostřed roklí, propastí, strání, úbočí, podrostů, hvozdů a pasek. Ale je už ten život tak rozmarný. Martin otec advokát, byl totiž náruživý lovec. Zajel kdysi sem do hor na hon a neznaje krajiny, zabloudil a v noci potom sklouzl a zůstal viset na pokraji jedné hluboké rokle za kabát. Jeho volání zaslechl, tehdy adjunkt Marek, který odvážnou pomocí, vydav vlastní život v nebezpečí, ho zachránil. A advokát, aby se mu odvděčil, přislíbil mu svoji dceru. Pozval proto Marka do města. Marek přijel, seznámil se z Martou, která, milujíc svého otce, ač necítila žádné zvláštní sympatie pro onoho syna hor, jakým Marek byl, přece, chtíc otci vyhověti, svolila k sňatku, který se uskutečnil a Marek, opět díky známostem a vlivu Martina otce, brzy byl jmenován revírníkem. Leč manželství bylo prapodivné. Paní Martě se záhy omrzely procházky krajem, znudila ji stále jediná společnost mužova a domácích lidí. Touha po městě, po životě rušném se v ní ozvala. A tu, aby ji přehlušila, Marta četla celé dny, ba celé noci. Stala se nejprve apatickou, potom nervosně podrážděnou vůči svému okolí, až na jaře se dostavil první nervový záchvat. Revírník Marek o tom všem věděl, dovedl to vše pochopit. Bolelo ho to, drásaly mu srdce večery, kdy Marta se před ním zavírala a mučilo ho ticho hájovny, stále dosud neporušené toužným dětským hláskem. Dny, měsíce a roky stále ubíhaly, aniž by se byla dostavila změna. Tak uplynulo šest mučivých let. A když potom se dostavil u Marty nový záchvat, tu přivolaný

lékař nařídil mořský vzduch, změnu tudíž i okolí. Marek tehdy vše si zařídil, vymohl dovolenou a s Martou odejel k moři, kdež pobyli plné dva měsíce. A když se vrátili, Marta se značně změnila. A nyní nastal obrat k lepšímu. Dostavila se upřímnost a snaha po pochopení, po sblížení. Revírníkovi připadalo, že Marta musela prodělat velký duševní boj, že musela mnoho probojovat, leč, že i zvítězila, neboť nyní byla jakoby kouzla zbavená. Od té doby odjížděli vždy v letě spolu na čas pryč. Nu, a před měsícem štěstí a toužné lásky chtění a jich srdcí vroucí přání tělem učiněno jest a dnes už revírník Marek byl tatínkem, tak šťastným, jako jsou téměř všichni. (P. d.)

Vlasta Pittnerová:

V Marianském mlýně.

(C. d.)

III.

Maruška neulehla v komoře na truhlu, jak panímáma kázala, skrčila se podle Cyrillky na společnou postel a vzala družku kolem krku jako druhdy, měly-li sobě cosi důležitého svěřiti.

Tak se před několika týdny svěřila Maruška Cyrillce, že se jí mladý revírník líbí více než všichni vesničtí hoši a dnes se na to těšila, že jí poví, jak jí Čeněk říkal, že jí má rád, že řekne o ní rodičům, jak se jí rodiče ptali, chce-li býti paní myslivcovou. A co více — o té cestě ke mlýnu po doprovození ženichovy matky, o té měla Maruška tak mnoho co povídati. A nyní měla Cyrille vyříditi ten zákaz matčin, říci jí tak krutá slova.

Cyrilla ležela tak unaveně v strakatých peřinách, v měsíčním světle vypadala tak bledá a raněnou nohu měla položenu na peřině tak nedbale, jakoby jí nezáleželo na větší či menší bolesti. Tiskla si ruku na srdce, jako by tam potlačovala bolest daleko větší, nežli řez ostrou kosou.

„Cyrillko," šeptala Maruška, „nebudeš spát? Budeme si povídat?"

„Ano, ty dušo zlatá, budeme si povídat. Dyť jsem ti ještě ani neřekla: „Dej ti Pán Bůh štěstí, panno nevěsto," řekla Cyrillka a povztýčivši se, upřímně Marušku líbala.

„Dej to Pán Bůh a tobě taky, až budeš mět někoho ráda," řekla Maruška.

„Co já ubohá můžu na to myslet, že bych měla kdy nebo mohla mět někoho ráda, takovej chudák, kterej je zde od dobrejch

lidí z milosti trpěnej.“ Cyrillka zahovořila tak trpce, až Marušce slzy do očí vstoupily.

„Ale tak nemluv, Cyrillko, vždyť tě máme všichni rádi. To se zlobila maminka dnes, že ženský to natahovaly, jak Cyrill byl o tebe v ouzkosti, když se ti ta nehoda stala. Ale viď, Cyrillko, že se nemusíme těch hloupých řečí bát a nic si z nich dělat, tobě jistě ani nenapadne, že nejni Cyrill tvým bratrem. Ten Cyrda, s kterým jsme vyrostly, s kterým jsme se prały a honily, s kterým jsme se učily tancovat, když se zde nějaký flašinetář zastavil. To by mi to mohlo taky napadnout, mět ho jináč ráda.“ Maruška se smála, ač se v duchu bála Cyrillčiny odpovědi.

„Maruško zlatá, upřímná, před Pánem Bohem ti to povídám a zadušovat se ti můžu, že až do dnešní chvíle mi jináče nenapadlo, nežlivá že je Cyrill mým bratrem. Až dnes, když jsem se bolesti skácela a bolesti zase ze mdloby probírala, tu byl Cyrillův hlas první, co jsem rozeznala a tak mně ty jeho upřímny slova zrovna srdce otvíraly. A on plakal, Maruško, že já mám bolesti. A pak když mě dom vedl, tu mi pověděl, že sám nevěřil do ty chvíle, že by mě měl jináč rád, nežli tebe. Až když se dnes o ty tvojí svatbě mluvilo, tak mu napadlo, kdy asi on sám se bude ženit a která mu je asi souzená. A když mě viděl v trápení, zkrvácenou, tu prej mu napadlo, že já jsu mu souzená, že mě má rád.“ Cyrillka plakala, až jí srdce usedalo.

„Ale to je zlý, milá Cyrillko, vy dva se nemůžete, nesmíte mět rádi,“ smutně pronesla Maruška.

„To vím, to mi mohlo samotny napadnout a taky bylo by napadlo. Proto je mi tím lítějác, že se panímáma zlobijou. Viď, že ti taky asi řekly, že se na mě hněvajou?“ Cyrillka tiskla Marušce ruku.

„Co bych zapírala, řekly.“ Maruška se rozmýšlela, co má říci dále. „Řekly. maminka, ať ti to rozmluvím, že to nemůže bejt. Víš, Cyrillko, byly by mrzutosti, hněvy, křiky; hleď, aby tomu tak nebylo. Jak bych nerada já odcházela z domu, kdybych musila vzpomínat, že jste zde v nevůli. Víš, Cyrillko, ani ti to neřeknu, co maminka všecko řekly, ale bejt to nemůže a nesmí. Cyrillko, viď, že to přestane?

„Můj Bože, můj Bože, já se budu Cyrillovi vyhejbat, nebudu s ním ani mluvit. Snad abych šla ze mlejna někam jinam do služby. Tady snad nebudu moct zůstat. Tady jsem necejtila, že sloužím a mám-li včil odejít, když si mě panímáma vypiplaly a když něco zastanu; je to takovy škaredy, takovy nevděčny. Co si jenom počnu? Poraď mi ty, Maruško,“ Cyrillka bolestně štkala.

„Ale já myslím, že tě to přejde, jen když si to rozmyslíš. Je to tak divny s tou láskou. Tolik písniček o ty lásce umím, tolikrát jsem o ni povídat slyšela, a je člověku přece jináč, když

ta láska přijde. Víš jak se sem Čeněk dostal, to jsme se smály, že tu bude svobodnej fořt, jak budou mu asi nevěsty vzkazovat a k vůli němu děvčata chodit do lesa na jahody. No a já jsem mu nevzkázala a na jahody nechodila a budu jeho. A včil mi připadá, jako bych ho už dávno, odjakživa znala, jako bysme si přináleželi. Můj zlatej Čeněk! A ta hodná panímaminka! Cyrillko, já budu u těch lidí jako v ráji. A při tom tak blízko domů! K mamince i k chudákovi tatínkovi denně budu moci zaskočit a ne-li já, tedy se Čeněk jistě denně zastaví a poví mi, jak je ve mlejně. A ty k nám dojdeš taky často na besedu i Cyrill. Ale jenom pust toho Cyrilla z hlavy, aby byl zasejc svatej pokoj v domě," rozjímala, těšila se a domlouvala Maruška.

„Maruško má zlatá, z hlavy já ho pustím, to vím, že su já vopuštěny, Bůh ví od koho vodloženy a tvou panímámou z milosti a z křesťanskýho dobrodiní zvednuty dítě, nesmím myslet, že bych mohla bejt v Marianském mlejně snad mlynářkou. Ale ze srdce, to nevím jak ho pustím, to bude dlouhy a dlouhy. Nežli já ho voplaču, to uteče hodně vody na ty naše vantroky a párkrát se asi zazelenajou a vodpadajou lípy u ty naší kapličky. Ale i když člověk vopláče, tak přece nezapomene. Vidíš, Maruško, tak mně už napadlo, kdyby mě byla ta kosa radějac do srdca trefila, aby byl se mnou konec a s tím mým trápením taky," Cyrillka štkala bolestně.

„Ale jdi, nepřipouštěj si toho tolik," chlácholila ji Maruška. „To nebude tak zly. Já vím, jak říkajou ženský, co taky toho svýho nedostaly, že napřed jim toho bylo moc a moc líto, ale pak, když se ten kterej jistej ženil, že jim to už přišlo, jako prej by šel o muziče s jinou tancovat. Já sic nevím, jak by mi bylo, kdybych měla Čeňka nechat a taky jsem si myslívala, když se mnou se zastavoval, že to asi upřímně nemyslí, že je přece jenom pán a panskou ženu si vybere. Ale na něm bylo tu upřímnost vidět. Já nevím, jak bych ti to řekla, já ho vidím a slyším pořádem před sebou. Ten můj hodnej, upřímnej, zlatej hoch, můj mysliveček v kamizolce zeleny — —," Marušce přišla na jazyk slova z písničky, obraz milenců v postavil se ji před oči, sladká mrákota sevřela jí víčka, dnes poněkud uplakané oči se zavřely, Maruška oddychla, jednou, dvakráte z hluboka a — již spala.

Cyrillka zůstala sama bdíci se svým zármutkem. Noha ji bolela, hlava i oči od pláče ji bolely a nejvíce ji bolelo srdéčko. Náhlé poznání lásky a zrovna žal, lekání se hněvu rodičů milencových, dobrodinců opuštěného dítěte — to bylo příliš mnoho na prostou mysl dívky a Cyrillka plakala usedavě. Tak to tedy poznávala, že byla dítětem přijatým, jemuž se dalo vše i ta přízeň, že necítila se v rodině mlynářovic cizou, než členem té rodiny se státi nesměla, nemohlo to být. Cyrill zajisté že dostane dívku bohatou z vážené rodiny a nesmí, nesmí mysleti na tu chuděru,

kterou jeho matka zvedla u kapličky. V těch myšlenkách vybavila se Cyrillce představa, kým asi byla ta její matka, že byla zajisté milencem opuštěna, odstrčena a k tomu žalu nemohouc se o děcko starati, že raději je odložila, podložila v ochranu Matky Boží, aby se ho milosrdní lidé ujali. A ta stará žena, o které slyšela, že s ní ve mlýně byla, snad anebo dozajista nebyla její matkou, snad se jí také ujala, třeba po smrti matky její. — Cyrillce mátly se představy, nemohla si domyslit, jak a proč byla jako děcko odstrčena tou, které byla nejbližší. A tu již v polodřímotě, rušené bodlavou bolestí v raněné noze, vzpomněla na vyprávění o té Barušce, která se utopila pod oplávkem u tří olší. Věděla, že tato sloužila ve mlýně, že se líbila pantátovi, že byly k vůli ní mrzutosti mezi matkou a synem. A tu napadlo Cyrillce, že snad se její matka také třeba někde utopila a příbuzná její nechtěla se starat o děcko, ku kterému se otec dozajista nehlásil. Nikdy posud tak o tom nepřemýšlela a nyní padnul jí do srdce takový stesk, že rozevzlykala se hlasitě.

Marušku to drobet probudilo a řekla ze spaní: „Neplač, nech mne spát," a lehké oddychování věštilo, že spí dále v blažených svých snech.

Cyrillka strhla šátek s hlavy a kousala do něho, aby utlumila hlasitý pláč. Podařilo se jí to a posléz usnula neklidným spánkem, z něhož se vytrhovala a vzdychla bolestí rány na noze i rány v srdci.

Časné jitro zastihlo již panímámu u kapličky, modlila se vroucně, upírajíc zraky na milostný obraz Mariánský, v šeru ranním sotva posud rozeznatelný, jen slabé korunky božské Matky a Jezulátka svítily se jako paprskem. Uklidněna šla panímáma po práci, pohlédnuvši prve k lesu, kde za nedlouho mělo míti její jediné, milované dítě domov. Jak přála Marušce ten příští život bez tolika starostí, jakých mívala ona sama. Nechala dnes dcerku spáti, slyšela, že děvčata dlouho hovořila a umínila si, že nevzbudí ani svého miláčka ani Cyrillu.

Jdouc po práci, střetla se záhy s Cyrillem. Byl bled a nevyspalý a jeho: „Dej Vám Pán Bůh šťastný dobrýtro," znělo jaksi nuceně. Panímáma počala mu nařizovati stran dnešní práce s otavou a Cyrill jenom přikývnul. Neodpověděl a na pevně sevřených rtech usadil se mu vzdor.

Panímáma vzdychla a rozdílela čeládce snídani. Pak donesla kávu ve větším hrnku pantátovi do postele a pozdravila se s ním vlídně jako jindy.

Podávajíc mu chleba ku krájení pravila: „To bude dnes zasej hezky, pantáto, to si pěkně pod lípama posedíš. Já budu muset jít na louku, Maruška zůstane doma vařit, s Cyrillou nebude nic ani venku ani doma na pár dní k práci."

„Panímámo, nezlob se na ty děti, na syna a na Cyrillu," pravil pantáta, jídla se dosud nedotýkaje.

„I nezlobím se, ale žádné hlouposti se mi nebudou tropit. To víš pantáto, mládí je mládí, musíme mět my starší za ty mlady lidi rozum, žene se to do ty lásky, jako dítě k ohni a když se pak popálí, těžko rány hojit, víš pantáto, neřekla jsem ti toho v celým našem manželstvu, ale takhle by jsi mohl vzpomenout — no nezlob se pantáto — vzpomeň si na Barušku. Už jsem to řekla a Pán Bůh ví, ne ráda, ale mohlo by to s Cyrillem a s tím děvčetem tak dopadnout." Panímáma hladila lichotivě pantátovi vlasy s čela, nehleděla však na něho, ale do okna, kudy bylo viděti na kapličku.

„Máš pravdu panímámo. Cyrill je mlád a silen, dobře živen a láska se neptá, co smí a čeho nesmí. Ale jak s Cyrillkou? Mám to děvče tak rád, jako by bylo naše. Má takovy upřímny oči" pantáta se zajiknul.

„Mám ju taky ráda. Pro Cyrilla ale není, nemůže to bejt. A pak tak mladýho syna bys přece nechtěl snad ženit?"

Panímáma hleděla již opět pantátovi do obličeje.

„No víš, panímámo, já bych na konec proti tomu nebyl. Ať si nevíme, čí a z jakých lidí je Cyrilla, přece jsme ju vychovali a známe ji od malička. Přirostlo jí srdce k mlejnu, jako nám všem, nebude se zde nikda mrzet, že je to na samotě, zná každou mezu, každej lán v polích. Považovala by si nás na vejměnku a na mne, žebráka, přece by nevzhlížela jako třeba ňáká bohatá nevěsta, kterou by sem Cyrill si dovedl. Nejní každá taková duša dobrá, jako ty, panímámo," pantáta vzal panímámu kolem těla.

„O tom nemluvme, pantáto. Já jsem se hned včera rozmyslila, že se poradím s panímaminkou z myslivárny, ta je rozumná a hodná, poradí upřímně, co a jak. Jen se na mne spolehni jako vždycky a bude zasejc dobře. Ale včil pojez pantáto, budeš mět to kafaty už studeny. Tak, tak, můj staroušku a pak si půjdeš ven, dokud je hezky. Však tam dlouho sám nepobudeš, myslivec bude obcházet revír a mlejnu se jistě nevyhne." Panímáma se usmála a úsměv setrval ji na rtech, ana v tom vstoupila Maruška do přístěnku, ruměnná a usmívavá jako mladé jitro.

„Dej vám Pán Bůh šťastný dobrytro," pozdravila rodiče. „Maminko, vy jste mne nechaly tak dlouho spát a samy všecko uděláte."

„Já jdu na louku, ty budeš vařit. Pro lidi se navaří jáhlová kaša, už jsem ti to schystala a bílá polívka s nudlema nebo se strouháním. Pantátovi zab kuřátko a uvař ho v polívce s nudlema. Cyrilla ať nevstává a ať si dává arniku na nohu," nařizovala panímáma.

„Chcela už vstát, ale nemůže na nohu došlápnout," pravila Maruška.

„Jen ať leží a taky jí můžeš nastrouhati na nohu jablek (bramborů) to odvádí horkost, aby se jí do rány nedala třeba růža. No, podívám se na ňu sama.

Panímáma vešla do komory, promluvila vlídně s Cyrillkou, bledou a smutnou. Prohlédla ránu a zavrtěla hlavou.

„Měla jsi dávat v noci častějac vodu, tak se ti to moc zapálilo," řekla. „Zůstaneš ležet, dá Pán Bůh, že bude zasejc dobře.

Pak vzala plachytku a šla na louku. (P. d.)

Frank A. Boston.

Dáma s černou maskou.

(Č. d.)

„A co myslíte, plukovníku, byl zavražděn?" tázal se Bob. „To je přece na bileďni. Byl včera zdráv."

„Nejsem si tak jist," pokračoval Bob a klekl vedle těla. „Jsou tu tři možnosti. Buď byl opilý, zakopl o kámen a rozbil si hlavu, nebo se prostě upil nebo, konečně, mohl býti života zbaven násilím, to jest řekl bych otráven a tu ještě není vyloučena sebevražda."

Bob ohmatával mrtvému lebeční kost, pokoušel se pohnouti čelistmi. „Není na něm stopy po násilí. Hlava je též neporušena, odpadá proto první doměnka. Ale druhé dvě nejsou dosud ničím vyvráceny a nemáme důkazů ani pro ani proti."

„Nebylo by ostatně divu, kdyby se upil," pravil plukovník. „Nešťastná prohibice. Prokletý zákon! Který blázen napískal naší vládě podobný nesmysl! Přijde-li pak sebe pořádnější člověk z Ruska do Číny a dostane zde jen kapku alkoholu, zřídí se hůře než zvíře. Snad se ubožák přece jen upil."

Bob prohlížel dále pozorně tělo. Pojednou sebou trhl.

„Kapitán se neotrávil. Pohleďte na jeho prsten." Bob podával nám jedový prsten, tak oblíbený u ruských důstojníků. Kulička cyankali vyplňující dutinku pro ni určenou byla na svém místě. Bylo proto naprosto nepřirozeno, že by kapitán byl hledal jed Bůh ví kde jinde, měl-li jej u sebe.

Bob zatím vyňal z kapsy zvětšovací sklo, prohlížel znovu obličej, pomalu posunoval sklo směrem k nohám nešťastníkovým. Jeho pohled utkvěl pevně na botách. Zvláště podpatky zaujaly cele jeho pozornost. Opatrně nadzvedal pravou, pak levou nohu, vytrvale mířil na zadní okraj bot, kde obyčejně mívají důstojníci ostruhy. Ohmatával kraje podpatků, pak se prudce vztýčil a obrátil k podplukovníkovi:

„Je naší povinností zjistiti, kde ztrávil noc."

Sklonil se nad tělem, vší silou stiskl oběma rukama tváře kapitánovy až mrtvý pootevřel ústa. Pak Bob hluboce vdechl.

„Myslil jsem si! Pil. Cítím z něho víno. A pohleďte, plukovníku, konce jeho podpatků jsou odřeny jako by byl býval vlečen kus cesty. Neklesl zde na tomto místě, byl vlečen zřejmě jedinou osobou. Měl tedy přece někdo zájem odstraniti ho beze svědků. Ale odkud ho vyvlekli, nevypátráme. Půda je umrzlá a prochází tu tolik lidí...." Bob se odmlčel a po chvíli pokračoval rusky, zkoumavě pohlížeje na diváky: „Neznáte na blízku nějakou místnost, kde by bylo možno píti po celou noc?"

„Hezký kousek dále je cukrárna, vlastně jakási kavárna, jediná v této čtvrti, jež mohla by přijíti v úvahu, Vaše Blahorodí" vysvětloval uctivě okolótočný nadziratěl.

„Komu patří?"

„Oficielním majitelem je jakýsi pan Popov, ale ve skutečnosti patří Číňanovi Da-žen-fu se jmenuje, myslím. Ostatně jsou zde na blízku jiné podobné místnosti, je jich víc než dosti, ale pochybuji, že by do nich vstoupil člověk jako kapitán Korolev, snad, že by tam byl vtažen násilím; jsou hnusny."

„Nemohu popírati, že souhlasilo by naprosto s čínskou mentalitou vyhoditi mrtvé tělo hosta na ulici, aby jen neměl hostinský nepříjemných styků s úřady. Nevadilo by mu i kdyby se host otrávil vlastnoručně... Při vší čínské prohnanosti byl dosti naivním, že si myslil, že nikdo neuhodne, kde mohl Korolev v noci býti. Nezbývá Vám, plukovníku, než nařídíti pitvu; doufám, že souhlasíte?" pokračoval Bob zase francouzsky.

„Nepochyboval jsem o nutnosti pitvy!"

Plukovník kynul šoferovi a několika Číňanům, kteří pozvedli Koroleva, vložili do auta a odváželi do pitevny v nemocnici.

„Pojďme se podívati do kavárny, o níž soudíme, že kapitán v ní ztrávil noc" navrhoval Bob.

Plukovník souhlasně přikývl a policejní úředník vedl nás do poměrně elegantně zařízené cukrárny, jež zaujímala celý přízemek domu do hlavní ulice. Ostatní následovali.

Cukrárna byla prázdna, jen několik Číňanů v ní uklízelo. V pozadí místnosti vedlo dolů jakési schodiště, patrně do dílny.

„Kde je majitel?" tázal se plukovník směšnou směsicí čínsko-ruskou, kterou dorozumívají se běloši na Dálném Východu s domácím obyvatelstvem.

„Spí" skoro současně odpověděli Číňané, nevědouce jak se hluboce mají klaněti uniformě všemocného velitele četnictva.

„Nechme ho tedy" rozhodl plukovník a vyptával se číšníků, jací zde byli v noci hosté a kdo odcházel naposled. Kluci vypovídali všichni souhlasně. Pamatovali se přesně na každého, kde kdo seděl, u kterého stolu, počínaje večerem. Popírali, že vůbec viděli Koroleva. Dovedli dopodrobna popsati kde kterého návštěv-

níka místnosti. Nebylo pochyby, že odříkávali naučenou lekci. Obdivoval jsem pohotovost hostinského, jenž pamatoval na možnost ranní prohlídky. Ale byl-li hostinský tak opatrným, pak číšníci mají tušení o věci. Proč by tedy byl mrtvého vlekl jediný člověk? A připravil-li hostinský číšníky, aby si zajistil jich výpovědi v případě výslechu, proč neodvlekl tělo dále nebo neodvezl je do přístavu a nesvěřil vlnám Sungari aneb anespoň temným uličkám Fudziaďánu, kam nemá přístupu evropská policie a kam nesahá pravomoc konsulárního sboru? Pak zase vzpomněl jsem si na stráž na mostě dělícím obě města. Bylo by bývalo nebezpečno projíti kol ní, snadno mohl míti strážník podezření a přehlédnouti povoz dopravující tělo.

Bob s plukovníkem vešli zatím do zadní místnosti, odkud vedly schody do bytu majitelova. Následoval jsem je v patách. Stráž zůstala dole a hlídala Číňany. V prvním poschodí odložili jsme kožichy a vystupovali pak do druhého, kde byl vlastní byt Číňanův.

Bob zaklepal na dveře pokoje, jenž mu byl označen ložnicí Číňanovou. Z vnitřku ozval se rozmrzelý zlostný hlas, ale stačila plukovníkova slova „otevřete ve jménu zákona", aby v necelých pěti minutách zaskřípal klíč v zámku a na prahu objevil se majitel cukrárny. Jeho obličej nejevil pohnutí. Byl pokryt onou překrásnou směsicí japonské zdvořilosti a čínské netečnosti, jíž vyznačují se obyvatelé Mandžurie. Ani se mu nezablesklo v očích obvyklým záludným světlem, jež neklamně objeví se vždy, chystá-li se majitel pořádně napáliti nového bělošského hejla. Krátce, z jeho tváře nevyčetli jsme ničeho.

„Řekněte, s kým seděl u vás u stolu veliký běloch — nebyl Rus — v černém oděvu se světlým knírem, modrooký a pil silně?" udeřil naň Bob.

„Neviděl jsem nikoho podobného dnes v noci v místnosti" odpověděl zdvořile Číňan ukláněje se hluboce.

„Nezapírejte, víte dobře, že zde seděl s Rusem s černou špičatou bradou" pokračoval Bob.

„Pánové se mýlí. V mém podniku nebylo nikoho, na koho by se hodil Váš popis, a račte si ostatně vše prohlédnouti."

Číňan nás vodil po celém domě, dovolávaje se svědectví svých zaměstnanců, otevřel každé dvéře od sklepa až k půdě, nikde stopy po něčem tajemném. Viděli jsme jen dílnu, cukrárnu, byt majitelův a jeho zřízenců. A jistě nebyl by si Korolev sedl do veliké místnosti. Naše prohlídka byla bezvýsledna. Zklamáni vraceli jsme se do prvního poschodí, kde jsme zanechali šaty. Byl jsem zuřiv myšlenkou, že budeme nuceni putovati vinárnu od vinárny, a hledati, kde Korolev ztrávil noc. Venku zatím sice stoupla trochu teplota, ale zadul ostrý vítr a začal padati sníh.

Číňan stál vedle nás ve svém černém, na paty sahajícím vatovaném plášti z hedvábí; zdvořile se ukláněl celou horní

půlí těla. Ani brva nepohnula se v jeho úlisné tváři. Avšak Bob nedal se tak snadno na ústup. Byl zvyklým jednati proti čínské zločinnosti. Oblékal sice již kožich, ale prohlížel ještě zdi, oklepával, díval se pátravě všemi směry, dokonce začal měřiti i dům, není-li nikde ukryta tajná místnost. Marně. Připojil se konečně k nám a snímal s věšáku klobouk, jenž tam visel až dosud. Bobův obličej byl výrazem nejtrpčího zklamání. Pojednou se zarazil.

„Johnie," šeptal anglicky," pohleď, mosazný žlábek na deštníky na stěně nedoléhá k zemi.

Shýbl jsem se, pohlédl podrobněji, kam Bob ukazoval a viděl, že žlábek opravdu odstává od podlahy. Kavárník se ale ani nepohnul. Bob zatím odstoupil, díval se chvíli na stěnu, pak jal se prohlížeti věšák za věšákem, tahal jimi, kroutil. Marně. Vyňal lupu a díval se. Za nedlouho si všiml, že pod jedním věšákem je politura slabounce oškrábnuta. A o dva věšáky v levo týž kaz. Znovu prohlíželi jsme stěnu, tahali za věšáky po řadě, kroutili jimi. Vše marně. Slyšeli jsme sice jakési slabé cvaknutí, ale věšáky se nepohnuly. Snad byly jen vyviklané. Konečně chopil jsem se jednoho věšáku, kdežto Bob kroutil současně po řadě ostatními. A sotvaže dotkl se druhého, kde našel poškozené místo, povolil můj; Bobův se otočil a klesl asi o dva palce. Uchopil jsem stěnu, která nyní již neseděla pevně u zdi, ale dala se otočiti ve veřejích. Před námi zel otvor. S druhé strany byla stěna upravena jako obyčejné dveře.

Pochopili jsme nyní. Stáli jsme před vchodem do sousedního domu, kde měl Číňan vlastní nejdůležitější provozovnu. Ježto ani plukovník o ni patrně nevěděl, byl v Charbíně každý přesvědčen, že zde bydlí jakýsi italský obchodník se svou rodinou. Jak jsme se později dověděli, Ital zde sice bydlil, ale jen v přízemí, hořejšek domu pronajal Číňanovi, jemuž pomáhal tak krýti za přiměřenou náhradu jeho rejdy.

Vešli jsme do chodby, jež po obou stranách měla malé pokojíčky. Da-žen-fu, kterého nyní dva četníci, jež plukovník zavolal, vzali mezi sebe, šel s námi.

„A nyní již nechte zapírání a ukažte nám pokoj, kde seděl mrtvý kapitán!" nařizoval Bob.

Kavárník viděl marnost odporu. Uposlechl a vedl nás do jedné z místností, zařízené po způsobu všech oddělených místností v ruských nočních restauracích; několik pohodlných lenošek z červeného plyše, veliké zrcadlo, sáhající až k zemi, podlaha pokrytá měkkým kobercem, na stěně několik ručně malovaných japonských rohožek . . .

(P. d.)

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(Č. d.)

Uplynula dvě léta. V Čechách hrůza. Krev, požáry, loupeže! Na Moravě se stavové připravovali, a rozkázali, aby se zachovávaly čtyři články. Aby se slovo boží svobodně kázalo, aby se pod obojí způsobou veřejně Tělo a Krev Páně přijímalo, aby veřejní hříchové se veřejně pokutovali, aby kněžstvo pozemských statků nedrželo — — —.

A kazatelé povolaní i nepovolaní, věřící i nevěřící, se rojili, rozbíhali se po celé zemi. Nejvíce jich bylo z Čech, a mezi nimi přemnoho vyznavačů upáleného knězka Martina Húsky!

A biskup Jan Holomucký měl plno vlků ve svém ovčinci. Oficiál biskupského soudu Sulík ze Železné již nejedl, nespal, a nestačil vyslýchati a souditi lidí nakažených kacířstvím. Biskup se rozhodně bránil a celou Moravou létaly břitké rozkazy, tresty a pokuty. Nakvašení páni si postěžovali v Čechách, že biskup čtvero článků maří. Byly v Čáslavě ustanoveny pro Čechy a pro celou Moravu, co se to biskup opovažuje? Zvali Žižku na Moravu. Žižka byl vzácný, zval ho kde kdo. Uměl si každého všimnouti, každému vlídně přislíbil, velmohům i žebrákům, a nezapomněl ani na — Prčka, nádvorníka na Kandyji u Břuchotína, jenž si opisoval kázání mistra Jana Husa a půjčoval pilně jiným.

V Čechách nebylo právě zaměstnání a Žižka se rozhodl, že pošle vojsko na Moravu zkrotit smělého biskupa. — Poslal na Kroměříž bystrý zástup s panem Bořkem z Dohalic a Viktorýnem Bočkem z Kunštátu. Tajně, rychle, úprkem se hnali Táboři na město. Ale biskup Jan s Přemkem Opavským je zmohl a rozehnal, a donutil konečně i Žižku, aby s knězem Prokopem prchl. Prokopa poslal se silným oddílem slepý vladař do Břeclavy a sám se pustil na sever k Holomúci chtě se přesvědčiti o jiných biskupských tvrzích, hradech a městech osobně. Slídil kolem Přerova, byl u Holomúce, a zase až u Mohelnice, navštěvoval pány přátelské po hradech a radil se s nimi. — — — — — —

Lid polekán utíkal s dobytkem do hor, do velikých lesů.

Nejbezpečněji bylo ještě v osadách při Holomúci, kde měl biskup Jan s měšťany mnoho vojska. Honci přebíhali co chvíle mezi Přerovem, Holomúcí, Litovlí, ale posléze nebylo již bezpečí nikde, leč v osadách pod hradbami Holomuckými. Tam byly také pevné hrady a tvrze, v Chomútově, v Horce ve Skrbeni a statné sruby v Břuchotíně a v Křelově. Tam se lid udržoval. Bylo plno řečí o ancikristu, a přišeře se dvěma rohy, o níž již nebožtík kněz Martinek kázal a venkov i města děsil.

Bylo právě po velikonočních svátcích. Měsíc duben pěkný, teplý. Kmeti pilně orali a sili. Sobě a Pánu Bohu — a snad i — Táborům! Byli na vše připraveni, zásobeni i ozbrojeni.

Od Litovle jela řada vozáků k Holomúci a zabočili za Náklem ke Kandyji u Břuchotína. Tam seděl pod velikým ořechem na kládě Šavrda s panem Rábem z Břuchotína, a slyšíce praskání několika biči, vstali a ohlédli se ke Křepelce. V dáli za ní, v nížině svítily se bílé šperlochy na vozích, napjaté na březových obručích a vlníce se čilým větříkem. Bylo po poledni. Povídá Ráb:

„Jede jich hromadu. Ani se ti na dvoře nesměstnají. Dvanáct nebo čtrnáct vozů! Hospodine dobrotivý! Ti vezou jistě do Holomúce obilí pro biskupa a pro měšťany, aby bylo čeho jísti, až lehne Žižka kolem města. A co tam toho již mají! Ohromné zásoby! Vodil mne po sýpkách kněz Volfram. To je velice milý veleba. Na toho nikdy nezapomenu."

„Sulík je mně milejší."

„Volfram jedná s každým, nikoho se neštítí. Strpí i kalíšníky a nehledí jim škodit. Milý Bože, co by z nás bylo bývalo před loní, když jsme konali kající průvod ke Všem Svatým do města a mrskači se dali po službách božích do sebe, jak šílení. Klekli jsme před biskupem, stojícím s Volframem na pavlači a Sborek z Hněvotína, vida úsměv jeho, sepne ruce a volá: „Otče zhřešili jsme před Bohem a před Tebou a nejsme hodni, bychom se zvali dětmi tvými!" A biskup žehná a žehná, řka: „Přijímám vás jako přijal otec marnotratníka syna." A vystrojil nám hostinu. Bůh ví, kolik vepřů zabil! Pekli se na rožních u biskupského chrámu a stoly chleba a sudy piva nám vyvalil a obětoval! To způsobil kněz Volfram. A když jsme hodovali, vtrhl na rynk rychtář Grelica se zástupem ševců, kuše, sudlice a meče měli v rukou, a hned nás obstoupili, že nás poženou k odpovědi před soud čtyřpanský! Chtěli nás uvězniti, a byli by nás buď umořili hladem, nebo po troše postínali na stínadlech u Ztracené ulice. Tam už jich postínali!"

„Je pravda. Tam odtud ta příkopa ke staré radnici do Morávky je pořádně krví napita."

„Ale světec biskup mu kyne: „Žádného se nedotýkat, žádného nevázat, žádného netrestat! Svrchovanou moc nad statky i nad životem na Moravě svěřil císař Zikmund mně, dokud sám se jí neujme, nebo neodevzdá jí jinému. Neruš mých hostů — a libo-li, postoluj s nimi a sedni k nim se svými."

„To byla sprcha na toho samohrda!"

„Smál se kysele a svíjeje se notně před biskupem, poděkoval se a táhl k Nové věži. Kdeby ten sedl s Hanáky za stůl!"

„To věřím. Má nás v žaludku. A jezdí co chvíle jak čertek s honci po cestách na dohlídku a několikrát v týdni ho máme na krku, nehostím-li prý podezřelých běžců!"

„Vím, vím. To je Prčkem a Prčkovou. Ti ho na vás i na nás popudili! Ale, co nám může? Nemáme pořádku? Nekonáme svých povinností? Neplatíme spousty grošů na vojsko biskupské i měšťanské? Vozec ovčí vlny jsem jim zavezl, hromadu konopí a provazů, vůz osekaných kmenů na hradby, deset měchů obilí, seno, pecny chleba, uzeného masa — — to není nic?“

„A my nevelice méně. A za všecko si rychtář jen hubu vyplakuje.“

„Bratříku, každá metla se omrská. Jen, když máš Prčky s krku! To stojí za mnoho. Kandyje nestála s ním už za nic! A kdybys ho nebyl mocí vyhodil, nebyl bys se ho střásl. Mám v tom také velikou zásluhu, že jsem ti pomohl svou radou — i svou čeledí, která ho vystěhovala až na cestu.“

„Já to uznávám.“

„A teď se ti vozáci zase jen hrnou.“

„Chyba však, že nemám nádvorníka. Tvých pacholků nemohu vždy následovat a sám se mnoho s vozáky naškubu.“

„Bratříku, právě jsem ti chtěl něco nadříci. Byl jsem včera v městě a potkal v Litovelské brance hubkaře s trudařem.“

„Ach ba!“

„Jak víš, vyprosil si je Kotlabák za katánky, aby mu pomáhali. Jsou tedy u něho — ale jen zatím. Nezůstanou! Šli na Šibeňák do šiberny a říkali mně, že se jim v městské službě nelíbí. Chtějí utéci.“

„Chytí je znova.“

„Nebude se o ně nikdo starat. Dostali u biskupa milost — a Kotlabák — prý nemá nouze o pomocníky. Hlásí se mu rasovští z Brodku a z Přerova a jsou s krví obeznámenější — než takoví světoběžníci. Teď je Kotlabák popravčím mistrem a smí si vybrat. A tak mně napadlo — že bychom si mohli vziti po jednom. Ty Mareše — já trudaře. Z hubkaře bude dobrý nádvorník.“

„Dobrá, dobrá! Velice rád ho strpím. To je pilný chlápek. A také žena nebude proti němu.“

„Říkal jsem jim. Utecte a stavte se hned u nás. Nepřijmou-li vás na Kandyji, vezmu vás rád — a oba.“

„Jen kdyby to brzy bylo.“

„Věř, ještě dnes je zde máme. Měli velikou radost, že je chci míti a povídali, že řeknou popravčímu.“

„Ten tě má asi v žaludku.“

„Má! Dosud jsme se nesmířili. Onehdy jel vedle Grelice na koni kolem našeho dvorce a smál se nám do okeu. Biřici za nimi se zastavovali a hleděli nám drze do otevřených vrat. Kázal jsem zavřít. Vrátnice bouchly a páni se řehtali jak koně.“

„Žena mně říkala, že onehdy je také potkala na cestě od Ohnic. Kotlabák bez Grelice — a za ním deset honců na koních. Je mně divno, že má kdy, jezditi s hlídkou po cestách.“

„Však by nejezdil, kdyby nemusel. Kat nebožtík před ním jezdil také — ale ne tak často! Nyní v nepokojné době ho potřebují. Nevím, staví-li se kdy u Prčků? Povídá se, že jim Jaška vystrčil do světa."

„Těm jen zlý duch rozumí! Jsou při sobě, i proti sobě, jak toho potřebují. Ale, že by žid tak náhle byl se Prčka ujal — toho jsem nečekal! To je nápadné. Hospoda na ‚Klínci' stála pěkný peníz — a je zapsána na Prčka."

„Žid má na ní viset více než polovici — a je na ní pánem! Prček prý je stínem — a snad i skrotl! Městští biřici a škrdlata prý dají utržit, ale slídí po tají po těch opisech Husových kázání. Běda mu, až je najdou! Pak bude zle. Pak bude hospoda pryč a žid utře hubu!"

„Němci ho nedají! Nevěřím. Jeho žena je jak čarodějnice. Na trhu již nesedá se zelinami, ale páni si pro ně chodí až k ní. Onehdy prý celý šestipanský úřad na radnici užíval její směs proti jarní zimnici. Nač jsou lékaři? Nač lékárna? A babám se věří jak Písmu svatému."

„Také mezi těmi pány — bude dosti babic. To mně věř!"

„To říkala onehdy sama abatyše Barbara, když jsem byl za dcerou."

„Co říkala?"

„Žid Šalomún ji zjednal vůz do Prahy pro devět mnišek a sedl před klášterem do něho, že dá pacholíkům ještě nějaké rozkazy. Ponocní stáli u chrámu sv. Jakuba a vymyslili si zajímavou novinu a zavčas ji zanesli na radnici. Před večerem se dostavil k abatyši rychtář Grelica — — poslali ho páni z radnice — a chtěl vědět, koho vezl žid do Prahy? Prchl z brniště mladý Prček — a to jim bylo nápadno. Vezl ho? Nevezl? A koho z kláštera s ním? A když o nikom nevěděla, dal si ukázati naši Klimu, je-li tam — a když ji spatřil, dotíral po ní, je-li tam ze své vůle, nebo je-li zavřena proti vůli? Na radnici bylo plno řečí, že jsme ji zavřeli za trest, aby k ní Prček neměl přístupu."

„A co Klima?"

„Řekla mu, že mniškou nebude, a schovává se v klášteře, dokud nebude bezpečí a učí se z dobré vůle, co jí těší. A až se jí zachce, že se vrátí k nám. Pan Grelica nepochodil."

„Je to však smělost másti se do věcí, po kterých úřadům nic není. Což, nemá již tatík ani práva, aby si mohl dáti děcko někam na poučení? A nemají v klášteře u Augustýnek jiní svých dcer? Kdo dal klášteru základ, a kdo veškeré nadace? Naši zemané! A nyní tam Němcům vadíme?"

„To bude asi jiná příčina. Před lonì, když honil pikharty zde po lesích, jsme se spolu pohádali. Vyčítal mně naše lidi v Holomúci — a já jemu Němce. Od té doby se chová velice úředně. Mluví úsečně — nadýmá se pansky — a já se mu směji. U

nás nedostane ani hltu medoviny — a on ji zmůže několik džbánků — ani žvanec na svačinku — a on tak rád rosol s koty, nebo semencovou záškvařku — — ne, žena mu nesmí ničeho podati. Tuhle jsem mu říkal, že se má na žízeň napíti vody, aby měl předepsaný rozum — a nedopouštěl se přemrštěnosti a fukar se nafoukl a a zabručí: „Tebe nemohl ani nebožtík Jošt zkrotiti a musel ti koupiti tu myši díru zde, aby se s tebou neuzlobil — — ale počkej, mužátko, Tábor tě zmůže! Ten takým durákům napravuje hlavy!“ — A já mu: „To bude tvou povinností, abys na cesty dohlížel a Husů nás chránil. Nač Holomúci platíme? Bylo toho od předlonska málo? Ta ochrana, kterou nám město vnutilo, není lacina, a teprve uvidíme, jak se vyplatí. A ty se nestydíš strašiti člověka Táborem?“

„Heja! Třeba Tábor i jemu zahraje skočnou. Kdož ví, jak se ukáže, až bude blíže. Kolem Přerova je již všecko vypáleno. A včera v noci ten požár nad Krčmaní! Pacholíci vyprávěli, že hořely Krčmanské Horky, až po Kokory. Tam si asi Husi dělají místo, aby měli rozhled k Holomúci.“

Vozáci se ozvali za trníčkem, za samou Kandyjí. Tam byla cesta vyjetá a koně se blátem a kalužemi napínaly do strhání. Čubáci na ně hulákali, šlehali a praskali, až se osyčí po březích rozléhalo. Zvonce cinkotaly, kola vrzala a burácela. Šavrda s Rábem ustoupili ke dveřím, vítajíce zdravící vozáky. Při pátém vozu, drže řemení v rukou, vykračoval si statečně Křivohlávek, a hledě ze zapjaté kožené kuklice, volal: „Dej Pán Bůh zdravíčka. Vy nás vyhlídáte?“

„To víš, a nemůžeme se vás dočkati,“ vece Ráb. „A sůl mně pro ovce vezeš?“

„Vezu, vezu, škoda ovec! Všecky ti poberou Husi. Co nevezme Tábor, ukradou Horebci. Nás také vybrali u Třebové. A vyhybali jsme jim až na Třebovice. Ale pan Bořek z Miletínka na nás již číhal a složil nám z každého vozu něco. A kdyby nám byl všecko pobral — po případě i vozy s koňmi, co bychom udělali? Jiným se to již také stalo! A vtipkoval ještě tak drze, propouštěje nás: „Ostatek vám nechám pro jiné. Bude již na cestě někde bratr Žižka nebo Prokop Holý, a budou míti hladná vojska. Budete jim dobří. Dejte co máte a vzkažte je pěkně pozdravit!“ Tak hleďte lidičky! A co řeknou v Holomúci, až přijedeme? Kdo bude hradit půl kopy měchů se stravou? Který kornyfel se jich nadál, že se již tak rozlezli po celém světě? — No však si to povíme, až si sedneme. Vjohó, vjohó!“ (P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou.

(C. d.)

V Římě, 18. března 1924.

Milostivá paní!

Potvrzuji příjem Vašeho ct. listu z 9. t. m. a dovoluji si Vám přiložené poslati tři doklady vztahující se k zasazení pamětní desky pí. Marie Riegrové v Římě.

1. Povolení majitele domu ve Via Marianna Dionigi č. 29.

2. Povolení městské obce římské.

3. Potvrzení majiteli domu o nákladu spojeném se zasazením a udržováním desky.

V důsledku těchto povolení a Vašeho souhlasu zhotovení desky bylo svěřeno sochaři Vito Pardovi, jenž jednak vypracoval ve dřevě a sádře projekt desky, jednak oznámil rozpočet nákladu s vytesáním a zasazením spojený. Projekt má obsahovati nápis na spodní části desky, nad nápisem má býti vyryt relief pí. Riegrové podle zaslané fotografie, a kolem reliefu i nad ním mají se vinouti dvě lipové větve s listy nad hlavou spojené; prázdná místa v rozích vrchní části desky mají býti vyplněna postavami dvou dětských andílků (putti) na znamení filantropické péče zesnulé o chudé děti.

Sochař by rád ještě vyryl na třech místech lipových větví česky tři hesla, jež by vyjadřovala buď tři hlavní díla zesnulé (Sv. Ludmila, opatrovny...) anebo tři hesla jejího života a práce. Prosím o příslušný návrh. Fotografie projektu bude Vám zaslána v brzké době, načež se hned přikročí k provedení. Toto ovšem bude vyžadovati jisté doby, jako každé dílo umělecké, ježto budou muset o něm pracovati asi čtyři kameníci, a z toho důvodu sochař navrhuje, aby slavnost odhalení byla odložena na 21. neb 22. dubna, kdy bude možno desku dokončiti a na místo zasaditi. Prosím o Vaše lask. vyjádření a zda v onu dobu bude možno Vám do Říma přijeti.

Co se nákladu týče, prof. Vito Pardo nežádá ničeho za svůj projekt, jen prosí, abyste ráčila přijmouti jako „omaggio" z jeho sympatie k českému národu, jehož důstojnou dcerou byla zesnulá dcera Palackého. Mramorový blok, z něhož bude deska vytesána, bude státi 2000 lír a práce mramorářů 3000 — celkem 5000 lír zahrnuje do toho: zasazení desky na místo. Musím dodati, že sochař před dojitím fotografie, nevšímnuv si jména v Nár. Albu (Vilímkovu) vyhotovil nejprve relief pí. Červenkové—R. též Marie, tak že tento v sádře musel býti potom vyměněn za pravý a odložen k event. potřebě jiné. Prosím, abyste ráčila sděliti, zda na hlavě pí. M.

Riegrové má býti představen též čepeček, jejž nosívala při skulptuře, bylo by lépe, kdyby odpadl .

S projevem nejhlubší úcty jsem Vám, milostivá paní oddaný

Vlastimil Kybal.

Deska odhalena byla v úterý 22. dubna 1924 za přítomnosti pí. Libuše Bráfové v zastoupení rodiny. Při slavnosti promluvil italský vyslanec Kybal, zástupce vlády Acerbo, přítel Mussoliniho a zástupce města Říma Cremonesi., tiskový attaché vyslanectví p. Mach. Po té zapěna národní hymna „Kde domov můj?" Přítomen byl též ministr za Slovensko Kallay s chotí, mnoho Italek, činných v dobročinnosti, contessa Broseti, sochař Pardo atd. Slavnost velmi důstojná. Obraz desky přinesly naše illustrované listy a pražské denníky uveřejnily články z péra Dr. Navrátila.

Rohy vrchní části desky jsou vyplněny postavami dvou andílků (putti) dle Mánesa na znamení péče zesnulé paní o mládež. Kromě toho vyryta jsou v hořejší části desky tři hesla zesnulé: Bohu, národu a chudině. Dekorační výplň je zvláště bohata. Návrh desky je dílem sochaře Vito Pardo, jenž provedl jej ze sympatie k českému národu, nežádaje honoráře. Deska je krásné umělecké dílo a její nápis spolu s podobiznou bude ve věčném městě důstojně hlásati památku české lidumilky. Byla to svatá česká žena, náležející k rodině velikých a skutečných křesťanů z doby blahoslavené Anežky Přemyslovny a Miliče z Kroměříže.

Přílohy.

Přípis majitele domu p. vyslanci Kybalovi, skutečně zda zemřela pí. Riegrová v jeho domě.

Preg. Signore!

Sulmona 18. Febr. 1924 Riscontro alla pregiata sua lettera del 16 corrente facendole noto che io do il permesso di posse sulla facciata delle mia casa sita in V. M. D. 29 una lapide commemorativa onorante la memoria della filantropa e scrittrice Signora M.a Riegrová qualora si sia ben sicuri che la ditta Nobil Donna abbia dimorato e sia morta nella casa in parola. Per le modalità prego mettersi d'accordo con mia sorella Ida Manara alla quale scrivo dandole istruzioni al proposito.

Mille rispetti

Dev. Odoardo Manara.

Povolení města Říma k zasazení pamětní desky pí. Riegrové.

Ripartizione X. antichita e belle arti. Roma, 15. marzo 1924.

Mi e ben gradito concedere l'autorizzazione ad apporre una lapide commemorativa della nobil donna Maria Riegrová sulla facciata della casa ove l'illustre cittadina boema cesso di vivere.

Listo che L. E'. V. mi abbia con la sua richiesta offerto l'occasione di interpretare in qualchi modo i doveri di riconoscenza che la cittadinanza romana ha verso la nobildonna che dedico tutta la sua vita e i

suoi beni in opere filantropiche intere alla elevazione morale e materiale dei poveri. Le porgo i sensi della mia più alta considerazione.

Il. r. Commissario

Filippo Cremonesi.

Přípis vyslance Kybala majiteli domu, že archiváři Kratochvíla Kollmann zjednali byt pí. Riegrové v jeho domě, v němž zemřela.

Num. al. prot. 1925. Cab. 24. 13. Marzo 1924.

Pregiatissimo Signore Prof. Dotte. Odoardo Manara, Roma.

V. M. D. N. 29.

Facendo seguito al desiderio espresso nelle pregiata sua lettera del 18. febr., mi pregio confernar.

Le che secondo esplicita dichiarazione della Signora L. B., figlia della Sign. M. R., sua madre è realmente morta il 29. marzo 1891 in V. M. D. N. 29. in ungo degli appartamenti primati, procuratole dai suoi concittadini i Sigg. archivari Kratochvíl e Kollmann. Ho pure l'onore di comunicarle che tutte le spese inerenti all' apposizione e conservazione della lapide, andranno a carico della famiglia, rappresentata dalla stessa Signora L. B. residente a Praga II., Palackého ulice n. 719.

La lapide verrè apposta col consenso da Lei avuta e con l'approvazione del Comune di Roma, nei pirossimi giorni e sara scoperta il 29 corr., con una semplice ceremonia, alla quale fin d'ora, ho il pregio di invitare Lei e la spettabile sua famiglia Gradisca, Signor Professore, sensi della mia più distinta considerazione.

Il ministro

Dr. Vlastimil Kybal.

Montecassino.

Světoznámý klášter benediktinský.

Jedna z nejkrásnějších partií, již jsem za svého čtyřměsíčního pobytu v slunné Italii viděl, jest Montecassino. Již v mládí na školách slýchával jsem o památném klášteře na vrchu Cassinu. Jak staré latinské rčení di, Benediktini milovali stavěti své kláštery na vrchách, Augustiniáni dávali přednost údolím. Nebylo mým úmyslem na své cestě do Neapole stavěti se na Montecassinu, ale vyslanec náš ve Vatikáně mi poradil, abych nelitoval udělati zastávku v Cassinu. A věru jsem za tuto radu povděčen. Přímý rychlík vyjíždí z Říma v 8 hod. 20 min. Podél zbylých staveb římských, vodovodů Claudiových, (acquedoti) přijíždíme ke kopcům, kolem nichž daří se známé víno di Castello. Po 11. hod. jsme v Cassino, jež leží zrovna u paty Monte Cassina. Město s několika tisíci obyvateli. Poobědvav a posilniv se třemi čtvrtkami starého červeného vína (litr za 4 liry), vydal jsem se na cestu. Koupil jsem si ještě hrozny (1 kilo za 60 centesimů), cena tudíž nejlevnější, jakou jsem dosud v Italii platil za ovoce. Na vrch vede pěkná silnice, jež tvoří mnoho serpentin. Kratší cesta kamenitá, aspoň z dolejška je dosti schůdná a volil jsem z počátku tuto. Bylo půl 2., když jsem vyrazil a myslel jsem, že za dvě hodiny budu nahoře. Zatím chyba lávky.

Bylo již 5 hodin, když jsem vystoupil na vrchol hory. Odpočíval jsem arci na mnohých místech a asi uprostřed cesty pustil jsem se po silnici, s které je čím dále, tím krásnější rozhled jak k východu, tak k severu i západu. Po celém kopci posázeny jsou olivy a aby příval vod neodnesl dobrou půdu, ohraženy jsou částky země kamenim.

Starostí mou bylo, jak bude s noclehem. Dole bylo mi řečeno, že na Montecassino je také hostinec, kdež možno přenocovati. Zatím v klášteře samém dostává se pohostinství návštěvníkům a jeden den možno tu přespati. Ohlásil jsem svoje jméno ve fortně a kvestor dal mne uvésti do č. 18. v II. patře a dal mi láhev vína. Byl jsem pozván k večeři na tři čtvrti na osm. Před tím prohlédl jsem si nádherný kostel a kochal se vyhlídkou do okolí. Napsal jsem několik pozdravů do vlasti a svěřil je poště, jež i s telegrafním úřadem umístěna je v klášterní budově.

Na Montecassině, jak čteme v Riegrově Slovníku, založil Sv. Benedikt první klášter svého řádu. Vystavěl tu kostel sv. Jana Křtitele, pobořiv chrám pohanský Apollův a háj Venušin. Sv. Vojtěch v 11. století útulku zde hledal. Avšak rozmrzev se, že ho tam za biskupa ctíti chtěli, vrátil se do kláštera sv. Atesia v Římě. Jakýs mnich zdejšího kláštera napsal jeho životopis. Kolem roku 995 vstoupil do kláštera montekassinského též první probošt pražský Velich, důvěrný přítel a rádce sv. Vojtěcha. Opat Desiderius Didierus r. 1087 zvolen za papeže Viktora III. a r. 1118 mnich Jan Gaetano stal se papežem Gelasem II.

Sv. Tomáš Aquinský tu učil základům umění. Papež Jan XXII. prohlásil r. 1321 kostel za katedrálu, opata za biskupa a mnichy za čestné kanovníky.

V klášteře jsou mnichové Benediktini, národnosti italské. Jeden prý je Němec a jeden z Malty. V klášteře nalézá se konvikt, gymnasium a lyceum. Hoši mají tmavý oděv a kulatou čepici se zlatým prýmkem. Rodiče těchto hochů platí. Vedle toho jsou hoši, kteří se věnovati hodlají stavu kněžskému a ti nosí již kleriku. Rádi si zaskotačí a ve volných chvílích hrají i na dvoře kopanou. Klerikové studují bohosloví u Říma.

Před večeří od čtvrt na osm modlili se kněží i hoši v kostele růženec. Refektář je sál velmi prostorný, pro mnoho osob. Vedle velkého refektáře je ještě menší a konečně pro hosty (forestiere) je sál asi pro 50 osob. Večeře sestávala z chleba, polévky (pasta in brodo) a z chutně upravených brambor s rajskými jablíčky, šípkovými hruštičkami a půl litru vína červeného. (P. d.)

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Polsko. Úmrtí polského novináře. Bernard Milski, redaktor a vydavatel listu „Goniec Wielkopolski", zemřel v Poznani. Narodil se r. 1856 v Poznani, odešel do Gdanska, kde založil za těžkých poměrů první polský deník „Gazeta Gdańska". R. 1921 získal list „Goniec Wielkopolski", jejž osobním přičiněním povznesl a dovedl jej na 38 tisíc předplatitelů.

Stoleté úmrtí vlasteneckého kněze Staszyce. Poláci oslavili tohoto roku stoletou památku úmrtí kněze Stanislava Staszyce. Strašné „liberum veto" (svobodné: zakazuji) přivedlo polskou říši na pokraj záhuby. Stanislav Konarski v teorii zvrátil tuto nesmyslnou věc ve spise o skutečném způsobu rad", ale politické opravy nebyly provedeny. Po něm politická literatura nebyla pěstována 20 roků. Teprve Stanislav Staszyc, vlastenecký kněz polský, dal podnět k úvahám o smutném stavu politickém v království polském. Pobyl nějaký čas v Paříži a studoval encyklopedisty francouzské. Vydal výzvu k současníkům, aby podali návrhy k nápravě věcí. Na svou výzvu dostal 22 odpovědí, které byly pak vydány a působily výkřikem hrůzy v době tuhého spánku polského národa a jeho nedbalosti o veřejné věci a o budoucnost národa. Dále vydal dvě důležité knihy, „Úvahy o životě Jana Zamoyského" a zvláště „Výstrahy (Uwagi) Polákům". V posledním spise podává návod, kterak by bylo možno upevniti zdravý národní stát. Žádá, aby bylo zřízeno dědičné království a ustaven stálý sněm, aby bylo zrušeno „liberum veto", jakož i aby selský stav byl vysvobozen z dosavadního jařma. Vyslovuje se proti zlořádům šlechty, kterou považuje za hlavního viníka neutěšených poměrů státních. „Jeho dílo „Uwagi" (1785) lišilo se značně od obvyklé normy," napsal o něm Alexander Brückner v „Dějinách literatury polské" (I., str. 170). „Bylo výmluvnou, vřelou a vášnivou odezvou ke cti a svědomí národnímu, nesbíralo úzkostně důkazů, aby trefilo k rozumu; ono chytlo za srdce, vystavujíc hanbu úpadku; ono stavělo radikální požadavky, jichž konstituce třetího května nesplnila." Stanislav Staszyc zemřel r. 1825. Tovaryšstvo čítáren lidových v Poznani vydalo případnou brožurku o Staszycovi.

Polská opera v Bratislavě. Dne 4. února byla sehrána opera polského skladatele Ludomíra Różyckého „Casanova", jejíž libreto přeložil kapelník B. Tvrdý do češtiny. Představení se účastnil hrabě Lasocki, vyslanec polský v Praze, polští konsulové a četní Poláci. Opera došla velmi příznivého přijetí a skladatel, který k tomuto provedení zvláště přijel, byl vyvolán a zahrnován pochvalou. Po představení uspořádal bratislavský polský konsul večírek pro přátele Polska.

70. narozeniny Aleksandra Brücknera. Tohoto roku připadají 70. narozeniny znamenitého literárního dějepisce polského Aleksandra Brücknera. Narodil se r. 1856 v Tarnopolu a vzdělával se ve Lvově a Vídni. Po získání habilitace ve Vídni, dostal stolici slovanské filologie v Berlíně, kde pobyl do r. 1924. K hlavním pracím jeho náležejí: „Dzieje literatury polskiej w zarysie", jež přeložil do češtiny dr. Bořivoj Prusík, „Historja literatury rosyjskiej", „Początky kultury słowiańskiej", monografie o běloruském Codex miscellaneus, „Prawda o apostołach słowiańskich" (sv. Cyrillu a Metodějovi), kteréžto spis byl břitce odsuzován jako stranický, „Przyczynki do dziejów jenzyka polskiego" (Příspěvky k dějinám jazyka polského", „Dzieje jenzyka polskiego", „Innowiercy polscy" (Jinověrci polští) a mnoho jiných. Polský učenec psal též jazykem českým a německým a těší se uznání cizozemských odborníků, kteří si vážili jeho pracovitosti badatelské a z jeho děl poznávali vzdělanost polskou, její tvůrčí živly, vnesené do všeobecné vzdělanosti evropské.

Počet polských časopisů. Podle odborné statistiky, uveřejněné v novém seznamu polských časopisů v Poznani, vychází dnešní doby na území polské republiky celkem 1212 časopisů, z nich 175 vychází v jiných jazycích. Mezi jinojazyčnými časopisy jest jich nejvíc německých (84), pak přijdou židovské časopisy (47), ukrajinské (34) a ruské (5). Mimo polské území udrželo se 135 polských časopisů. Nejvíce jich vychází ve Spojených státech severoamerických (102), v Německu jich vychází 9, ve Francii 7, v Československu, Anglii, v Rakousku a v Rusku po třech. Velmi pěkně se rozvíjí v Polsku odborné časopisectvo. Poláci mají totiž 375 odborných listů, mezi nimiž jest 23 vychovatelských, 24 obchodních, 14 právních, 18 průmyslových, 21 poštovních, 7 vojenských, 6 chemických a lékařských.

Největší současný spisovatel polský. Časopis „Rzecz pospolita" vypsal dotazník: „Kdo jest největším současným spisovatelem polským?" Podle zpráv dostali nejvíce hlasů spisovatelé Weyssenhof, Przybyszewski, Berent, Rodziewiczówna a Sieroszewski.

Pomník arcibiskupu Bilczewskému. Jak „Głos Narodu" oznámil, na podnět biskupského výboru má býti postaven ve Lvově pomník zesnulého arcibiskupa dr. Bilczewského, vynikajícího duchovního hodnostáře a známého vědeckého spisovatele polského. Pomník zhotovil sochař Wojtowicz. Pomník bude postaven v katedrále.

Vyznamenaný biskup vlastenec. Vojvoda volyňský vyznamenal řádem Polonia restituta správce lucké diecese, biskupa M. Godlewského, za činnou účast při provádění tajné osvěty za časů carských a dále za zásluhy na poli společenské práce.

Rusko. Podpora ruských vystěhovalců. V ministerské radě naší republiky bylo zjištěno, že podpory ruských studentů rok od roku klesají a nové se neudělují. Ministerstvo zahraničí předloží přehled těchto podpor, jakož i postup jejich zastavení.

Vzrůst antisemitismu v Rusku. Protižidovské hnutí ve svazu sovětských republik vzrůstá. Tajemník uzbekské republiky se otázal komisariátu spravedlnosti, je-li nutno tuzemské židy považovati za původní obyvatele či za přistěhovalce? Místní a guberniální úřady nechtějí dávati židům práce. Nechtějí přijímati jich do školy, a vojska chovají se k nim krajně nepřátelsky. Černomořští kozáci se obrátili do Moskvy s ostrým protestem proti úmyslu přidělit půdu židům v jejich obvodu. I kozáci uralské oblasti protestují proti přídělu půdy židům, nazývajíce úmysl židů spekulativní politikou a prohlašují, že nechtějí býti sousedy židů.

Krví psaná báseň. Jesenin pocházel ze selské rodiny. Ve 20 letech neuměl ještě psáti. V 25 letech objevil v něm Block, představitel ruského moderního básnictví, nadání básnické. Jesenin se vzdělával a stal se brzo miláčkem revolučního Ruska. Vydal sbírku básní s názvem: „Moskva Kabatskaja". Vzal si za manželku slavnou ruskou tanečnici Duncanovou, ač byla starší. Cestovali spolu po Evropě. Krátký čas v manželství přestal píti vodku, které byl velice oddán. Ale brzo se zase opíjel a trýznil manželku, která od něho odešla. A tu opilství zničilo jeho genialnost. Jeho básně byly stále slabší a slabší, až se staly nesrozumitelnými. Básníka se zmocnilo šílenství. V záchvatu přeřezal si tepny, namočil do krve pero, napsal velmi zdařilou báseň o 15 řádcích, v níž se loučí se životem. Potom se oběsil. Stalo se to 28. prosince 1925.

Sté narozeniny Saltykova Ščedrina. Michajl Jefgrafovič Saltykov-Ščedrin narodil se podle našeho kalendáře 28. ledna (podle ruského 15. ledna) 1826 ve vesnici Spas-Ugol v tverské gubernii ze staré šlechtické rodiny. Psal pod přijatým jménem Ščedrin. Ve svých satyrách bičoval zlořády ruské společnosti od mužíka k nejvyšším vrstvám. V románech „Páni Taškenti" a „Páni Golovlevi" představil nám vzory současné ruské šlechty, v prvním románě šlechty nenasytné a dravé

v druhém pak zanálčivé. Z jeho satyr jsou nejznámější: „Satiry v próse", „Gubernské náčrtky", „Příznaky doby", „Celý rok". Saltykov zemřel 11. května (podle rus. kalendáře 28. dubna) 1889 v Petrohradě.

Maxim Gorkij sepsal nový román z doby před bolševickou revolucí a z prvních let bolševismu. Román vyjde v Berlíně současně rusky a německy.

Osud ruské intelligence vylíčí sborník „Sudby russkoj intelligencii", který vyjde v brzce v Moskvě. Do něho podají příspěvky mezi jiným i Lunačarskij, Sokulin, Bucharin a Klujčnikov.

Bolševická nesnášelivost. Osvětový komisař svazu sovětů nařídil svazu umělců, aby vyloučil všecky členy, kteří zpívají v kostele.

Ruská akademie a sovětská vláda. Ruskou akademii věd, která r. 1925 slavila 250letí svého trvání, prohlásila sovětská vláda za nejvyšší vědecký ústav v Rusku. Nyní se nazývá „Akademií věd sovětské unie." Akademik profesor Steklov prohlásil, že zprávy listů o úpadku akademie nejsou správné. Do roku 1921 byla akademie opravdu ve finančních nesnázích, nyní však povoluje sovětská vláda akademii každý rok větší úvěry, letos na př. půl milionu zlatých rublů, do čehož však nejsou započítány výlohy k opatření a vydávání vědeckých knih. Všecky budovy její byly opraveny a zvětšeny, sbírky rozmnoženy a pro knihovnu bylo nakoupeno knih za půl druha milionu.

Vnuk Dostojevského a bolševici. Rada lidových komisařů se usnesla vypláceti doživotní výslužné vnuku Fedora Michajloviče Dostojevského, Ondřeji Dostojevskému.

Úmrtí ruské spisovatelky. Dne 8. února zemřela v Moskvě břišním tyfem bolševická spisovatelka L. Reisnerová.

Slovensko. Nový román ze Slovenska. Spisovatel Jan Bárta vydal nový román „Rákoczyho pochod" nákladem B. Bezděka v Bratislavě. Látka románu je vzata ze slovenských dějin z bouřlivých dob povstání Rákoczyho. Jan Bárta žije již čtvrt století na Slovensku a vydal romány „Vítěz" a „Román hloupého Honzy", — jež byly poctěny cenou Třebízského a České akademie.

Poláci a slovenská literatura. Slovanský ústav Jagiellonské university (Studyum Slowiańske) objednal prostřednictvím lektora Kamila Suchého, autora Slovenské mluvnice, celou slovenskou literaturu u slovenského knihkupectví Bežova v Trnavě.

Americký konkurs na slovenskou div. hru. Slovenský liter. kroužek „Národ" v Novém Yorku vypsal dvě ceny 3000 a 2000 Kč na divadelní hru ze slovenského života. Ke konkursu bylo přihlášeno 20 her. První cenu dostal americký Slovák, druhou pak bratislavský spisovatel, autor několika lidových her.

Nejlepší pěvecký sbor. Spolek slovenských učitelů-zpěváků vypsal cenu na nejlepší slovenský sbor. Porota přiznala tuto cenu Egemovi, profesoru „Hudobné školy" v Bratislavě, za jeho sbor „Legionárska", napsaný na slova básníka Vladimíra Roye.

Vyznamenaný slovenský učenec. Jedna z nejstarších vědeckých společností celé Evropy, Česká společnost nauk v Praze, zvolila 13. ledna dr. Juraje Hronce dospívajícím členem pro jeho zásluhy o vědu. Je profesorem matematiky na čes. technice v Brně a přednáší slovensky. Je rodákem z Gočova v Gemersku na Slovensku. Po převratě byl ředitelem ev. gymnasia v Kežmarku, pak docentem Karlovy university a r. 1924 byl jmenován profesorem techniky v Brně.

Slovenská tělocvičná literatura Jediným pěstitelem slovenské tělocvičné literatury jest Jan Válek, zemský náčelník slovenského Orelstva, učitel tělocviku na učitelském ústavě v Trnavě. Jeho „Základný tělocvik" vytvořil slovenskou tělocvičnou literaturu, bez níž není myslitelný rozvoj tělesné výchovy v slovenských orelských jednotách, v nichž na

rozdíl od sokolských a dělnických tělocvičných jednot většina cvičitelů jsou Slováci. A snad jediný „Orel" může se pochlubiti největším počtem slovenských cvičitelů zásluhou Jana Válka, který vedle jmenované knihy vydal již 5 svazků „Sborníků", ve kterých každoročně podává celoroční program tělesné výchovy v orelských jednotách. Tím se odpomáhá nedostatečnému rozvoji školní tělesné výchovy na slovenských obecných školách.

Slovenská práce o Masarykovi. Vladimír Polívka připravil do tisku práci: „T. G. Masaryk, apoštol pravdy boží". Náklad převzala Studentská matica v Lučenci

Spolek slovenských umělců konal 2. února v Trenčíně schůzi. Byl konán na něm rozhovor o slovenském umění. Skladatel V. Figuš-Bystrý zahrál ukázky ze své opery „Detvan", která bude provedena na podzim v Bratislavě.

Nová budova Slovenské matice dokončena. V srpnu 1924 se rozhodla správa Matice Slovenské v Turčanském Svatém Martině, že postaví novou budovu. Stará budova byla prodána státu pro státní úřady. Nová budova jest již dokončena a bude odevzdána při letošních srpnových slavnostech svému účelu. Při té příležitosti bude odhalen v tomto městě pomník spisovatele a bojovníka za svobodu slovenského národa, Svetozara Hurbana-Vajanského.

Čechové a Slováci za hranicemi. Podle spisu „Čechové a Slováci za hranicemi" od St. Klímy, která právě vyšla nákladem Ottovým v Praze, odhaduje se počet Čechů a Slováků za hranicemi na 2,136.503. Největší počet krajanů žije v Americe, dále v Maďarsku, Jugoslávii, Rumunsku a ve Francii. Je třeba tak značné částce našeho národa věnovati pilnou pozornost. Naše republika stará se o zachování našich pohraničních pracovníků podporou při zakládání českých škol obecných nebo doplňovacích.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Rumunsko. Překlad českých a slovenských pověstí opata Metoděje Zavorala. Matěj Kubasák napsal do „Slováka" ze dne 13. ledna t. r. o té věci: „Milo mi bylo jako Slováku setkati se s knihou obsahující slovenské věci hlavně v Rumunsku. Procházeje se městem Deva a pohlížeje do výkladu některých rumunských knihkupectví, zpozoroval jsem v jednom z nich knížku s nápisem „Zîna apelor. Povesti cehe si sovaci" (Vodní víla. Pověsti české a slovenské) v rumunském překladě od Metoděje Zavorala. Konečný překlad upravil Horia Petrescu. Tato knížka mě takřka okouzlila a hned jsem si ji koupil. Jsou to vlastně pověsti české a slovenské, sebrané pilí české spisovatelky Boženy Němcové, která se zvláště prohloubila do duše slovenského lidu, poznavši tak jeho lidovou filosofii, jeho myšlenkový pochod, totiž slovenské pověsti. Ze slovenských pověstí jsou tam obsaženy: Mahulena, Berona, Ohnivý pták a Víla mořská. Jako Slováka zajímají mě zvláště slovenské věci, proto zásadně píši pouze o nich a připomínám je. Knížka má 96 stran menšího formátu. Stojí 10 rumunských lei, asi 1 korunu 50 haléřů čs. Úvod ke knížce napsal Horia Petrea Petrescu, kde právě zdůrazňuje čs. vzájemnost, vzpomínaje sympatií čs. vojáků, projevovaných za světové války vůči Rumunsku. Píše doslovně: „Je řeč o tom, abychom sepoznali co nejlépe, neboť jen tak se může mluviti o spolupráci, o čestném zápolení. Jednou cihlou k této budově chce býti i přítomný svazek." Vidíme účel knížky velmi jadrně vyjádřen; vidíme šlechetné smýšlení šlechetného srdce. Doufám, že této knížky si povšimne více Slováků, zejména studenti bydlící v Rumunsku a studující na Sloven-

sku, abychom mohli i my mladí slovenští studenti některé slovenské věci přeložiti do rumunštiny a obeznámiti rumunskou veřejnost s naší literaturou slovenskou a tak se povznésti duševně."

Langrova hra v rumunském překladě. Rumunské Národní divadlo v Bukurešti předvedlo v rumunském překladě Langrovu veselohru „Velbloud uchem jehly."

Italie. Dům myšlenky v Římě. Na podnět časopisu „Echi e Commenti" byla založena v Římě „Casa del Pensiero" — dům myšlenky. Tam má býti středisko, kde by se scházeli duševní pracovníci z celého světa; tam bude sídlo vědy a umění. Předsedou družstva je římský guvernér, senátor F. Cremonesi, a mezi podporovateli jsou nejznamenitější italští vědci, politikové a umělci.

25. výročí úmrtí Verdiho. Dne 27. ledna t. r. bylo tomu právě 25 let, co zemřel jeden z největších geniů italské hudby Giuseppe Verdi, skladatel oper známých v celém světě: „Rigoletto", „Traviata", „Hida", „Ottelo". Italiáni uspořádali velkolepé slavnosti, k nimž všecky vzdělané státy vyslaly své zástupce.

Největší kniha na světě. Největší knihou na světě jest dílo Maxagniho, vytištěné v letech 1823—1830 v Pise: „Anatomia universa". Má 8 svazků a velký atlas, vše ve výšce 1.90 m a šířce 90 cm. Tělovědné malby jsou v životní velikosti.

Maďarsko. Révai vydal v Budapešti do konce světové války 17 dílů Velkého naučného slovníku (Nagy lexikon). Nebyl úplný. Nyní se pracuje o dokončení tohoto díla. Právě vyšel 18. svazek Révaiova Velkého naučného slovníku v Budapešti. Ministerstvo pro Slovensko povolilo poštovní dopravu a kolportáž této knihy na celém území Slovenska.

Maďaři či Nemaďaři? Část madarského tisku na Slovensku se snaží dokázati, že padělatelé peněz v Maďarsku nejsou vlastně ani Maďary. Jankovich je prý původu chorvatského. Nádossy je — Slovák, Windischgraetz je — Němec. To je řeč příznačná. Když se tvrdí, že největší básník maďarský Petöfi je vlastně Slovan, že Slovákem je také ministr Bud, že nynější měšťanosta budapešťský je potomkem českých rodičů, že „probouzející se Maďar" Friedrich je z Plzně a ochránce maďarského plemene Gömbös je Němec z Burgenlandu, je zle. Jest jisto, že padělatelé tisícifranků konali své zločiny pod pláštíkem maďarského vlastenectví ve státním zeměpisném ústavě.

Vyznamenaný maďarský spisovatel. Maďarská akademie věd udělila Vojsitsovu cenu pro letošní rok známému spisovateli Ferenczi Herczegovi za jeho činohru „A hid" (Most).

Buďme na stráži. Budapeštský list maďarských přívrženců království v bývalém rozsahu navrhl maďarské vládě, aby zřídila pro studium slovanských jazyků souvisejících s bývalým Maďarskem zvláštní ústav. Podle tohoto listu jest potřebno, aby Maďarsko si vychovalo úředníky, kteří by uměli vésti Slováky a získati je pro Maďarsko.

Německo. Prodaná nevěsta v novém překladě. Bedřich Adler, Max Brod a Pavel Eisner uvolili se přeložiti libreto Prodané nevěsty Smetanovy znova do němčiny na žádost odboru k postavení pomníku Smetanova.

150. výročí narození Josefa Görresa. Katolické Německo oslavilo 150. narozeniny velkého svého politika a organisátora dne 25. ledna t. r.

Divadelní hra F. X. Svobody v němčině. Divadelní hra „Poslední muž" od F. X. Svobody byla přeložena do němčiny „Dampfmaschine" a byla provedena v divadle Thalii ve Vratislavi.

Norsko. 70. výročí Sindingovo. Norsko oslavilo 70. výročí narození hudebního skladatele Kristiána Sindinga, který jest po zemřelém Ed. Griegovi největším skladatelem norským. Nořané uspořádali oslavenci vel-

kolepé oslavy, které vyvrcholily slavnostním koncertem Filharmonické společnosti ve dvoraně university v Oslo. Oslavenci byl podán národní dar 30.000 norských korun.

Esperantské university. Podle usnesení VII. světového esperantského sjezdu bude letní kurs, který byl v letě 1925 uspořádán s úspěchem v Ženevě, vybudován ve skutečnou universitu, na níž všecky předměty budou přednášeny v esperantě. Kromě mezinárodního práva a psychologie budou konány přednášky o všeobecné filosofii, cizích jazycích a vychovatelství. Další dvě esperantské university budou zřízeny v Americe a Japonsku. Americká universita bude míti pravděpodobně sídlo ve Filadelfii a bude zřízena pro 3000 posluchačů.

LITERATURA.

ČESKÁ.

H. de Vere Stacpoole: **Tiché tůně.** Přeložil W. F. Waller. Illustroval R. Adámek. Nákladem „Sfinx" v Praze. Str. 256. Cena váz. 30 Kč.

Nakladatelství „Sfinx" v českém překladu uvádí jednoho z předních romanciérů anglických poprve do naší literatury. Stacpoolův román „Tiché tůně" byl po svém vyjití v Anglii sensací dne, vždyť tento román obrátil pozornost veřejnosti na tajné a tajené zlo, které bylo páchano na ubohých černých lidech, kteří byli honěni jako zvěř, zavíráni do ohrad jako dobytek, když nesehnali předepsané množství slonoviny, surové gumy nebo kasavových koláčů. Evropa o tomto krutém řádění a vyssávání ubohých tvorů v Africe nevěděla, až jí otevřelo oči umělecké dílo H. de Vere Stacpoola a donutilo veřejnost, aby zjednala nápravu. Kongo přestalo být soukromým majetkem a stalo se řádně spravovanou kolonií. Román „Tiché tůně" má tu přednost, že není tendenční, nýbrž popisuje pravdivě hrůzně krásné a tajemné kouty afrického Konga, jeho pralesů a tichých tůní, jeho stepí, po nichž se prohánějí plaché žirafy a troubící stáda slonů. Líčí podivné příhody a zápas s přírodou dvou odvážných cestovatelů, bohatého anglického soukromníka a jeho osobního lékaře, Američana. Promítá obrázky vzrušující hrůzy na stádě slonů, kreslí až příliš ostře obrázky ze života ubohých domorodců. Děj jest ucelený, opravdu napínavý a nechybí mu ideové sentence. Příhody románu nejsou vymyšleny, neboť autor kraje sám procestoval. „Tiché tůně" by si měl pročísti každý vzdělaný Evropan.

Sven Hedin: **Mount Everest a jiné asijské problemy.** Autorisované vydání s původními illustracemi a litografickými přílohami Jiřího Bause. Přeložila Milada Lesná-Krausová. Nakladatelství „Sfinx" Praha-II., Na Zbořenci. Cena Kč 25·—.

Mount Everst nejvyšší horu světa, nazývají Tibeťané poetickým přívlastkem „Božská Matka Země". Největší zájem o tuto nebetyčnou horu vzbudila v roce 1921—22 poslední anglická výprava, která se setkala s opětným nezdarem při jejím výstupu. Zmíněnou expedici a všechny jí předcházející popisuje dokonale nejpovolanější spisovatel o nejvyšším vrcholu naší země, proslulý cestovatel Sven Hedin. Autor pobyl mnoho let v blízkosti Mount Everestu a proto také s jistotou věštil předem nezdar výpravy dosáhnouti vrcholu. Kniha je dokonalým popisem jak anglické výpravy, tak všech výzkumů na Mount Everest a veškerých vědomostí o něm. Autor spravedlivě vykládá i o zásluhách Jesuitů a Kapucínů o poznání oněch krajin a připomíná, že pravé tibetské jméno Mount Everestu — Čomo-lungma které se Angličanům nepodařilo nalézti dříve než r. 1907 byla známa páteru Régisovi a ostatním jesuitům v Pekingu o 100

let dříve, r. 1717 (str. 81.) Popisuje cesty misionářů a zásluhy jejich a praví: „Kdo sám cestoval v Tibetu a měl příležitost několikrát kontrolovat údaje starých jesultů a kapucínů, smeká před nimi a věnuje jim s radostí svůj obdiv“ (str. 148) — Další část této knihy je věnována líčení úsilí o evropskou nadvládu v Malé Asii, s téměř románovým popisem bojů v těchto biblických krajích mezi Angličany a Němci. Dílo je bohatě ilustrováno uměleckými fotografiemi akad. malíře Jiřího Bause. Knihu vřele doporučujeme. K.

Bret Harte: **Příběh z dolu.** Z angličiny přeložil L. T. Laciné vydání spisů Breta Harta. Svaz. 1. Cena 6 Kč. — Sv. 2.: **Trentova důvěra. Reklamní lístek Dicka Boyle. Šerif ze Siskyou.** Z angličtiny přeložil Miloš Maixner. — Nakladatel B. Kočí, knihkupec v Praze-I.

Nakladatel Kočí počal vydávati v laciném vydání, v úhledných, pěkných a levných svazečcích spisy předního novellisty a romanciera amerického. Francis Bret Harte (nar. 1839) jest velký humoristický realista neobyčejně svěží a svérázný. Pravdivý, přímo ze života vytrysklý romantismus pralesů, prerií, mladých osad, zlatokopeckých táborů, dobrodružných zápasů kreslí málo rysy, stručně a výborně a vyvolává tak kouzlo náladové Bret Harte je velikým básníkem divokého západu, jehož kraje, život a lidí líčí v povídkách a románech pravdivými a přirozenými barvami. Nejzdařilejší jsou jeho obrázky z Kalifornie. U nás některé spisy jeho byly již přeloženy, souborné vydání počíná méně známými. Ve sv. I. „Příběh z dolu“, líčí barvitě způsob života těch, kdož přišli hráti o lepší osud, zobrazuje daleký západ před několika desetiletími, s veškerou jeho divokou romantikou a zdravou poesií, ale i s veškerou jeho tvrdou prací a opravdivostí. Svazek druhý přináší vedle románu, jenž dává knize titul, dvě skvělé ukázky novellistické tvorby Hartovy: „Reklamní lístek Dicka Boyle“ a „Šerif ze Siskyou“. Příběh Randolpha Trenta jest plný svěží romantiky a význačnou roli hraje v něm velkomyslné podivínství posledního potomka staré anglické šlechty. Obě dvě novely ukazují autora jako mistra který v malém obrázku v rychlém ději dovede podati mnoho. Oba svazečky mile pobaví a proto je doporučujeme. —š—

Na hlubinu. Časopis pro pěstování a prohloubení duchovního života. Ročník první. V Olomouci v březnu 1926. Číslo první. Redaktor P Silv. M. Braito O. P. Časopis vychází šestkráte do roka. Roční předplatné 20 Kč, s přílohou pro kněze 22 Kč. Administrace jest v Olomouci, dominikánský klášter.

Nebývá obyčejem promlouvati o prvním sešitu nějakého nového časopisu, činíme tak přece, protože v časopise tom je učiněn šťastný pokus o reformu listů náboženských u nás, aby list vyhovoval i těm, kteří již výše v duchovním životě pokročili. Redakce chce podávati soustavně nauku života náboženského, nauku o Bohu, jenž jest hlubinou, nořiti duši do něho a ukazovati na prostředky, jak v něm duše žíti může a v něm všeho dosáhnouti může. Číslo rozděleno na „zásady“. (Dr. B. Vašek v článku „U vyschlých cisteren“ srovnává marnost světskou s radostí, kterou nalézáme u Boha), „život“ (Prof. dr. V. Zapletal O. P. vybízí k plnému čtení Písma sv. a ukázku podává jak čísti s porozuměním) „vzory“ (sv. Terezie od Ježíška) „krůpěje“, „ze sítě“, „hovorna“ a „literatura“. Články jsou od známých vynikajících náb. spisovatelů (n. p. Fr. X. Novák. P. Em. Soukup, Ant. Melka a m. j.) Časopis ten vřele doporučujeme. —š—

V nakladatelství V. Kotrba, Praha-II., Pštrosova 198 vyšlo: **Květnice marlánská.** Sbírka Marlánských písní lidových. Sestavil Jan Hluchán. 80 str. Cena Kč 3·—. Sbírka 60 nejznámějších písní Marlánských dílo dosud jediné svého druhu, uspořádané dle praktické potřeby pro celý církevní rok. Též průvod varhan B. Wiedermannem umělecky harmonisovaný byl vydán. — **O vykoupení lidstva.** Dítkám veršem vypravuje Vincenc Drbohlav, farář a osobní děkan ve Všeni. 51 stran, cena Kč 2·50. Kratičké,

pěkně veršované vypravování biblické dějepravy a katechismu. Do nižších tříd škol obecných dobře se hodí. — N. A. Boutmy: **Kabala, sekty a tajné spolky.** Přeložil Jiří Hora. 232 str., cena 15 Kč. — Kniha, která zasluhuje hojného rozšíření, seznamuje čtenáře s tajnými zámysly zhoubných kabbalistických sekt. Měla by býti hojně čtena. — Anna Simerská: **Pohádky hvězdné víly.** Str. 108, cena Kč 8·—. Kniha velmi dobře se hodící pro děti. Směs pohádek je moralisující, obrázky O. Strasserové vhodně doplňují text. Výprava knihy velmi pěkná. Dobře se hodí kniha ta jako dárek mládeži prvních čtyř školních roků. Doporučujeme vše našim čtenářům!

NĚMECKÁ.

Vincenc Zapletal: **Jephtas Tochter.** (Dcera Jeftova.) Kulturní obrázky z časných dob národa židovského. II. a III. vydání. 1924. Ferdinand Schöningh v Paderborně. Menší VIII. stran 332, vázané 5 marek.

Náš učený, četnými vědeckými spisy proslulý krajan Vincenc Zapletal, profesor katolické university ve Fryburku ve Švýcařích, jal se roku 1920 vydávati populární biblické romány; prvním z nich byl nahoře jmenovaný, který vyšel nyní již ve II. a III. vydání. Krátkým obsahem zajímavé knihy této je to, co se vykládá v knize Soudců, hlava 11. a 12., o Jeftovi. Kniha je psána velmi poutavě, obsahuje mnoho vzácných postřehů archeologických a místopisných, a upoutává čtenáře svým napínavým obsahem od počátku až do konce. Prof. V. Zapletal vzácným způsobem ukázal, jak možno nejnovější biblické výzkumy a resultáty moderního bádání zajímavě, nenápadně, poutavě učiniti přístupnými široké veřejnosti, jež by sotva četla spisy učené. Z knihy se nejenom poučíme o příbězích biblických, nýbrž poznáme velmi názorně celý život tehdejších, nám nyní již velice vzdálených věkův. Knihu přečte si každý s neutuchajícím zájmem od počátku až do konce. Byla německou a francouzskou kritikou přijata co nejpříznivěji a jest si přáti, aby byla přeložena též do jazyka našeho.

Msgr. Dr. Rudolf Zháněl

O'Rahilly-Festenberg-Packisch S. J.: **Verborgenes Heldentum.** (Skryté hrdinství.) P. Wilhelm Doyle S. J. Apoštolský obraz z našich dnů. Napsal Alfred O'Rahilly, profesor národní university irské. Přeložil Vilém z Festenberga-Packisch S. J. S podobiznou. Freiburg v Breisgau, 1923. Nakladatel Herder a spol. VIII., str. 451.

V četných časopisech, věnovaných duchovnímu životu, dočítáme se o irském jesuitovi P. Vilému Doyle. Již od mladosti své vedl podivuhodný život duchovní, později vstoupil do řádu jesuitského, jako kněz pracoval mnoho v lidových misiích, zvláště však se zasazoval, aby byly zřízeny exercicní domy a pořádány v nich exercicie pro všechny stavy, především pro dělníky a třídu pracující. Ve světové válce šel Doyle s irskými vojáky na bojiště; tam sdílel s nimi život v zákopech, provázel je při obtížných pochodech, kolikráte ušel smrti jako zázrakem. Dne 16. srpna 1917 byl na bojišti u Yper zabit granátem. Vzácnou knihu tuto lze doporučiti všem, kdo zajímají se o život duševní a jeho zjevy.

Msgr. Dr. Rudolf Zháněl.

Vincenc Zapletal: **Mose, der Gottsucher.** (Mose, hledající Boha. Kulturně-dějepisná povídka ze starého Egypta. 1925. Ferdinand Schöningh v Paderborně. Menší 8°. str. 365

V této biblické povídce, jejíž hrdinou je patriarcha Mojžíš, rozvádí věhlasný spisovatel, co se vypravuje v druhé knize Mojžíšově, v Exodu ve hlavě 2. a 3. Románovitě líčí se tu doba přípravy Mojžíšovy k vznešenému povolání. Vstupujeme s autorem do egyptských Théb, kde 18letý Mose studuje na dvorní škole faraonově. Líčí velmi názorně a dle dějepisných pramenů život egyptský vůbec a na dvoře zvláště. Sledujeme duševní boje Moseho, obklopeného pohanstvím, od mládí vychovaného na dvoře egyptském, kterak probouzí se v něm vědomí příslušnosti k národu

Jakubovu, kolik přestojí vnitřních bojů, než zvítězí v nezkaženém srdci víra v Boha jediného, v Hospodina otcův, o němž slýchal ve své maličkosti od hebrejské matky a sestry Miriamy. Egyptská princezna Merris a ještě více její spanilá dceruška Nofris, — jež vyrostla spolu s Mojžíšem a hoří pro něj vší silou panenské své duše, — snaží se Moseho upoutati k sobě; má před sebou skvělou karieru, dostane se mu vysoké hodnosti státní, — ale Mose je pevný! Zříká se všeho, aby mohl jenom sloužiti svému Bohu a pomáhati svým sourodákům. Povídka končí pobytem Moseho mezi Madianity a zjevením Božím v hořícím keři na hoře Horebu. Další osudy tohoto velikána národů slibuje spisovatel vylíčiti v knize: „Mose, vůdce národa". Povídka: „Mose, hledající Boha" je kniha velmi krásná, obsažná, poučná, psaná názorně a poutavě, tak že čtenář nemůže ji ani odložiti. V románu tomto jsou uloženy výsledky nejnovějších výzkumův egyptských, proto při ušlechtilé zábavě skýtá čtenáři ještě velmi mnoho poznatků vědeckých a dějepisných, jichž by jinak musil vyhledati studiem přečetných spisův odborných. Msgr. Dr. Rudolf Zháněl

Vor dem Sturm. Erinnerungen an Erzherzog Franz Ferdinand von Paul Nikitsch Boulles. Berlin 1925.

Po zavraždění Františka Ferdinanda v Sarajevě, vyšlo několik spisů, ve kterých je vylíčena osobnost jeho různým způsobem. Nejdůležitější ze spisů těch je zpráva srbského plukovníka Stojanoviče o tom, jak byl arcivévoda zavražděn. Pavel Nikitsch, který byl dlouhá léta soukromým tajemníkem arcivévody, vydal nyní spis, ve kterém podává své názory o osobě Frant. Ferdinanda, o způsobu jeho života a jeho názorech na život a také se zabývá všemi osobnostmi, s kterými arcivévoda přicházel často do styku. Nikitsch tvrdí, že mezi arcivévodou a císařem Františkem Josefem byl poměr velmi napjatý. Císař neměl arcivévodu v lásce proto, že arcivévoda hověl novověkým pokrokovým směrům, kterým starý císař nepřál. Jeden druhému se proto vyhýbal, jak jen možno bylo. Nicméně choval se arcivévoda v přítomnosti císaře velmi skromně a skorem bázlivě. Nikitsch dále oznamuje, že vyslanci rakouští nesměli do Vídně posílati zprávy, které by mohly starého císaře rušiti v klidu. Proto také vyslanec v Petrohradě prý neposlal do Vídně zprávu, že již v květnu roku 1914 Rusko svou armádu počalo mobilisovati. Hlavní zajímavost spisu toho je, že Nikitsch v knize své tvrdí, že nejdůvěrnějším přítelem arcivévody byl císař Vilém II. Každých 14 dní přišel z Berlína dopis velikého objemu. Také návštěva Viléma II. v červnu roku 1914 byla v Konopišti proto uspořádaná, aby na venku v tichu a klidu mohl se Vilém II. raditi s arcivévodou o důležitých otázkách státních. Toto přiznání Nikitsche, že Vilém II. byl nejdůvěrnějším přítelem a samozřejmě rádcem arcivévody Františka Ferdinanda, je pro nás Slovany velmi důležité Jest tu podán důkaz, jak Vilém spřádal nitky ku světové válce a jak do své sítě zatáhnul arcivévodu, o kterém se přece všeobecně tvrdilo, že Viléma II. nemůže ani cítiti. Co je tedy pravda? Je pravdou to, co tvrdí Nikitsch anebo to, co se dosud všeobecně tvrdilo, že arcivévoda František Ferdinand měl proti Vilému II. odpor a že Vilém šel naň schytra a podmanil si manželku arcivévody vévodkyni z Hohenberku a když si získal přízeň vévodkyně, tu teprve měl otevřenou cestu k arcivévodovi? Co Vilém II. smluvil v Konopišti s arcivévodou, to se do veřejnosti nedostalo. Nikitsch uvádí, že arcivévoda měl zvláštní smysl pro malé národy rakouské: pro Čechy, Slovince, Chorvaty, Rumuny a Poláky. Veškeré národnostní menšiny bývalého Rakouska budily jeho zájem a když se stalo, že se přihlásil některý vedoucí politik a žádal o slyšení, byl jistě přijat a vyslechnut. Tato pozornost arcivévody k malým národům rakouským velmi znepokojovala Maďary. Když byl arcivévoda zavražděn, tu prý císař František Josef nebyl nijak zarmoucen, ale spíše opak toho: byl spokojen. To jsou ovšem jen dohady. Sarajevská vražda je dosud zahalena rouškou tajemství. Není správně vysvětleno, jak mohli býti arcivévoda a jeho manželka tak snadno veřejně zavražděni a

kde zůstal celý ten bezpečnostní aparát, který se měl starati o bezpečí arcivévodských manželů. Dle zpráv, jak tato vražda byla provedena, zdá se, jakoby byl arcivévoda a jeho manželka vedeni přímo na jatky předem pro ně připravené. Vilém II. potřeboval patrně záminku, aby mohl dáti signál k válce a tak se mu to nejlíp hodilo. Pak to šlo již rychle a nezadržitelně. Německý generální štáb začal pracovati a nikdo nemohl již válečnou furii zadržeti. Vilém II. dosáhnul toho, po čem tak dlouhá léta toužil. — Spis Nikitsche je spis stranický a proto nevěrohodný.

Rudolf Vrba.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Báseň „Vyšné Hágy", kterou přinášíme v tomto čísle vychází zároveň v německém překladě v Bratislavském „Grenzbote" a v maďarském „Ujszag". Básník **Anatol Rubín** vydá v listopadu sbírku básní „Severské legendy" a píše lyrické tří aktové drama „Srdce".

Mladý spisovatel moravský **Vladimír Strojil**, jehož povídku „Mlhy na horách" otiskuje Vlast, napsal grotesku o dvou jednáních „Tommův největší zločin" a veselohru v jednom jednání „Radio a láska", které hrány byly o Velikonocích v Olomouci.

Nákladem redakce věstníku mariánských družin „Ve službách Královny" vyjde k Aloisiánskému jubileu (200 let tomu, kdy byl sv. Alois pap. Benediktem XIII. prohlášen za svatého) ilustrovaný „Životopis sv. Aloise z Gonzagy" z péra P. J. M. Černého T. J.

K 700. výročí smrti sv. Františka z Assisi vydá Lidová akademie bohatě ilustrovaný sborník „Svatý František a Češi", který má zachytiti, jak úcta k tomuto serafínskému světci jevila se v našich zemích. Redakce sborníku je v rukou osvědčeného pracovníka Antonína Šorma, který tak pěkně vypravil „Sborník sv. Antonína".

Státní tiskárna v Praze tiskne životní dílo profesora východních studií na Karlově universitě dra Aloise Musila. Devět svazků vyjde v anglickém jazyku. 1. Severní Hegaz. Místop. cestopis. 2. Mapa sev. Hegazu. Dle původních výzkumů. 3. Arabia Deserta. Míst. cestopis. 4. Mapa sev. Arabie. 5. Palmyrena. Cestopis. 6. Střední Eufrat. Cestopis. 7. Mapa jižní Mesopotamie. 8. Severní Negd. Cestopis. 9. Zvyky a obyčeje beduinů Rwala.

Slovenský mladý básník E. B. Lukáč vydal novou sbírku básní pod názvem „Hymny k sláve Hosudarovej". Lukáč přispívá též do bratislavské „Ludové politiky". — Jak oznamují „Nár. Noviny" připravuje **Vladimír Roy** sbírku básní pod názvem „Z šera a jasu". — Sbírku příležitostných básní z války světové (1914—1920) pod názvem „Z hor a níží" vydá v úpravě Obzinově prostějovský **Waldemar Ethen**. Výtvarná příloha od mistra Aloise Doležela.

Jakub Rozmahel, překladatel Pierre l'Ermita, přeložil a vydal vzácnou knížku „Duše dítěte" (Unie ame d'un enfant), která ve Francii vyvolala takový rozruch a zájem, že dnes už je jí rozprodáno 60.000 výtisků. Knížka prostinkými slovy popisuje život hošíka Vita Foutgallanda (narozen 1913, zemřel 1925). — Ve „Dnu" otiskuje překlady z anglických konvertitů „Proč jsem se stal katolíkem".

Nové dílo **Jakuba Demla**, epika „Tepna" vyšlo nákladem P. Kytlicové v Tasově. Je psáno ve smyslu „Šlépějí."

Nakladatelská společnost Rozmach za pořadatelství Antonína Stiže začala loni vydávati sbírku překladů pod názvem Svatí otcové. První svazek obsahuje „Knihu rozmluv" sv. Řehoře Velikého. Svazek druhý má obsahovati světoznámé dílo sv. Augustina „Vyznání" na něž vypsána subskripce. Kniha vyjde v září.

Milena Illová překládá německý román „Witiko" **Adalberta Stiftera**, jenž krásně líčí české dějiny z dob posledních let Soběslava I. a jeho nástupce Vladislava II. Třídílný román ten vyšel r. 1865—1867 a bylo v něm věnování: „Svým krajanům, zvláště pak starému ctihodnému městu Praze věnuje autor ve věrné lásce tento básnický pokus z dějin své rodné země. V Linci, v měsíci Kristově 1864." Byl to první svazek zamýšlené trilogie „die Rosenberger", druhý měl slouti „Woch" a třetí „Zawisch". — Německý básník, spisovatel a malíř Stifter narodil se r. 1805 v Horní Plané a byl inspektorem škol. v Hor Rakousích. Zemřel r. 1868. Na skále nad jezerem Plöckelsteinským má obelisk a v Linci pomník.

Probošt metropolitní kapituly Olomoucké prelát **Maxm. Mayer-Ahrdorff** (nar. v Kroměříži r. 1845) vydal ve vídeňském nakladatelství „Herold" své osmé drama „Etel, das Zigeunermädchen", jehož děj je čerpán z jihomoravských pověstí, jako většina jeho divadelních her. Knížka je pěkně vypravena a ilustrována. — Albert Meyenberg vydal II. díl svého krásného díla „Leben Jesu-Werk", ve kterém líčí obraz Kristův, jak si jej představovali reformátoři, myslitelé a básníci stol. XVII a XVIII. až k Fr. Straussovi. Dílo vyšlo v Luzernu nákl. Ráber et Cie. Stojí 20 šv. franků.

Dne 17. března zemřel na Pleši mladý ukrajinský básník **Jurko Daraban**, jehož sbírka veršů „Sahajdak" vyšla v Praze. Poslední jeho prací byl překlad básně K. H. Máchy „Máj", který byl uveřejněn v pražském měsíčníku „Nová Ukrajina".

Časopis věnovaný zájmům amerických „Čechů" **„Katolík"** vydávaný dvakrát týdně řádem českých Benediktinů v Chicagu Ill., přináší zprávy ze staré vlasti, články apologetické, básně a hojně amerických zpráv. V každém čísle na jedné straně otištěna část románu některého českého spisovatele. Tak v lednu byl román Ivana Klicpery: Suplentova sázka, pak román Věnceslavy Lužické: V bílém dvorci a v březnu začal vycházeti dívčí román Anuše Mittenhubrové: Její tajemství. — Tiskárna českých Benediktinů oznamuje, že vydala nový úplný seznam knih. O katolické Čechy a jejich četbu je dobře v Americe postaráno.

Ve Vídni je 6000 spisovatelů. Ti zasílají vídeňským časopisům týdně 7000 článků, feuilletonů a pod., čili měsíčně 28.000 až 30.000 příspěvků. — Básník hebrejský Ch. N. Bialik napsal, že literatura hebrejská octla se tváří v tvář hrozivému úpadku. Stačí říci, že nejlepší knihy v jazyku hebrejském prodá se ročně 150—200 exemplářů. — Práce ruských spisovatelů. V. Majakovský pracuje nyní o novém románě, jehož dějištěm je Petrohrad a Moskva od roku 1914 až do našich dní. V románě autor líčí především literární život, boj literárních škol a pod. N. Asějev píše veršovanou povídku „Kurské kraje". Sergej Malaškin dokončil rozsáhlou povídku „Velký člověk" a pracuje o románě, nadepsanou „Spis Jevlampija Zavališina o lidovém komisaři". — Trilogii Heinricha Manna — Poddaní, Chudáci, Hlava — přeložil do češtiny F. Bícek a vydal Obrlist. Německý spisovatel H. Mann (1873 nar.) snaží se vypracovati z naturalistické prosy k jedinému epickému umění.

V Praze byla 8. března **dražba známých sbírek hr. Pallfyho.** Zástupce vídeňské firmy Gillhofer a Rauscher zaplatil za knihu Tomáše Kempenského, velikého filosofa a mystika XII. stol. „De imitatione Christi" (Následování Krista) 56.000 Kč. Kniha jest tištěna roku 1470 u Günthera Zeinera v Augšpurku.

V loňském ročníku Časopisu Nár. musea vykládá V. Flajšhans o nálezu tří pergamenových lístků z počátku XV. století, v nichž zjistil velmi **důležitý text Husova Menšího výkladu víry**, v této podobě dosud neznámý. Jest spravedlivo k tomu připomenouti, že zlomky **objevil český knihovník tepelského kláštera J. V. Vacek**, sňav je pečlivě z přídeští knihy. Není to ostatně jediný nález, který Vacek v knihovně učinil tímto způsobem dávno známým, ale již polozapomenutým. Našel na př. na deskách

knih také korespondenci tepelského opata Petra II. z 16. století, dosud neurčené zlomky postil z XV. století, zlomky překladu bible a jiné drobnosti.

Knižní aukce. Podnikavostí závodu K. Zínka (Praha-II., Ječná 48.) zavedeny u nás knižní aukce, které těší se neobyčejné pozornosti. Dne 6. a 7. března draženo bylo 400 čísel (Od obrození k Mod revui). Neobyčejná cena na naše poměry docílena za Havlíčkova „Šotka" — 4800 Kč (a 10% aukční přirážka). První ročník Havlíčkových Národních Novin (1848) vydražen za 2100 Kč, (vyvolávací cena 150 Kč) dosáhly za 450 Kč (80). Havlíček těšil se značné poptávce. I jiné knihy, druhy slušné ceny. Máchův „Máj". (1. vyd.), neúplný, 550 Kč (200), Rosa: Čechořečnost (1672) za 40 (80), Čelakovský: Ohlas písní ruských (1. vyd. 1829) 350 Kč (50), téhož Litevské písně 290 (30), Hájkova Kronika (přetisk 1819) 255 (140, Rubešův Paleček (1841—47) 265 (100), Balbín: Dissertatio apologetica (1775) 225 (150), Dobrovský: Geschichte der böhm. Sprache u. Literatur (1772) 220 (80), Langer: Bohdanečský rukopis 180 (35), Kampelíkova Obrana 150 (10), Maria Antonia: Keř rozmarinový 120 (15), Dobrovský: Slavín 140 (40), Nebeský: Protichůdci (1. vyd.) 105 (50), Polákova Vznešenost přírody 100 (30). — Pozoruhodné, avšak nijak odůvodněné ceny dosáhly Otakara Auředníčka „Verše", které byly prodány za 51 Kč při vyvolávací ceně 1 Kč. Nutno připomenouti, že šlo o věci namnoze rozebrané, zachovalé i většinou vázané. (Pětidílný Jungmannův Slovník česko-německý v dobové vazbě s koženými hřbety vydražen za 720 Kč [450]). — Počátkem května bude čtvrtá aukce téhož závodu obsahující moderní bibliofilii a grafiku. — Dne 1. a 2. července u příležitosti Mezinárodního kongresu knihovníků a přátel knihy v Praze. Vedle celopergamenového rukopisu s neznámou dosud miniaturou, zobrazující upálení Mistra Jana Husi, ze stol. XV., bude draženo několik velmi vzácných inkunábulí, majících vztah k českým náboženským poměrům, dále řada tisků českobratrských s biblí kralickou, knihy českých exulantů na Slovensku, v Hirberku, v Amsterodámě a jinde v cizině tištěné. Vědecký katalog připravuje Dr. A. Dolenský. — Antikvariát K. Zínk přijímá do aukcí vzácné knihy za výhodných podmínek. (III. aukce byla z vlastnictví čtyř sběratelů). — — Od 3. do 10. dubna byla uspořádána první aukce **„Knihomola"** v místnostech nakladatelství L. Bradáče na Král. Vinohradech, Palackého 27. Katalog o 256 číslech obsahuje knihy, kresby, grafiku, exlibris, mince a plastiku. „Knihomol" zavadí po anglickém vzoru způsob písemných nabídek. Interesenti napíší na lístky název předmětu dle aukčního katalogu a nejvyšší cenu, kterou za předmět nabízejí a se svou adresou vloží do urny. Předmět připadne tomu, kdo učinil nejvyšší nabídku.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Dne 8. března dožil se olomoucký arcibiskup, moravský metropolita **Leopold Prečan** svých šedesátin. Narodil se ve Velkém Týnci u Olomouce. — Choceradský farář **Josef Pospíšil** oslavil dne 18. března své abrahamoviny. Napsal řadu povídek a několik sbírek básní (U Doubravy, Balady, Jan Prchalů); jeho satira Václav a Romana byla stihána censurou. Pěknou vzpomínku k jeho padesátinám napsal Vil. Bitnar v „Lid. Listech". — Své sedmdesátiny oslavil dne 23. března ředitel karlínských škol **Ant. Mojžíš**. Napsal a vydal řadu knih pro mládež.

V Podolském sanatoriu po delším utrpení zemřela 8. března zasloužila spisovatelka **Vlasta Pittnerová** (nar. v Polné 1. ledna 1858). Jako manželka lesníka Weymelky na Žďárském panství žila v Poličce u Přibyslavě, pak od r. 1893 v Praze, věnujíc se pracím literárním, k nímž čerpala látku zprvu ze Žďárských hor, později i ze širšího okrsku Čech i Moravy. Uloženy jsou v Příteli domoviny, Matici lidu, Libuši, Ottově lacině knihovně

národní, Ludmile, v četných kalendářích a lidových časopisech. Do XI. ročníku Vlasti (1894) napsala povídku „Růžencová babička“ a od té doby psala téměř do každého ročníku. Letos krátce před svým odchodem do nemocnice přinesla pro Vlast povídku „V Mariánském mlýně“. Sebrané spisy její vydává R. Promberger v Olomouci a dospěly ke svazku XIV. Čtenářská obec Pittnerové byla bohatá, poněvadž práce její nejen že jsou podány způsobem prostým, lidovým, nýbrž i ozdobeny lidovou mluvou, jeho zvyky, obyčeji a krojem, takže český čtenář cítí, jakoby zde vše prožíval. Snahou zesnulé spisovatelky Pittnerové bylo zachovati a vštípiti lidu lásku ke všemu dobrému a krásnému, co po svých předcích zdědil a uchrániti jej všeho, co moderní tvorba literární v lid vnáší jako pouhé náhražky. Sem spadají i stránky náboženské. Ač to bylo a zvláště dnes jest moderní, ba i výnosné, význam náboženství pro lidský život znehodnocovati, ano i náboženství sesměšňovati, Pittnerové nejen byly tyto látky cizí, ale nevyhýbala se zdůrazniti pravý opak toho. Byla horlivou a přesvědčenou katoličkou až do stáří, svědčil o tom i výrok její při poslední návštěvě ve Vlasti: „já taková katolička“, výzdoba jejího bytu i duch jejich povídek a proto všeobecně překvapilo, že byla pohřbena žehem. V zesnulé odešla tichá, skromná žena, která z horského lidu vzešla a v práci pro zušlechtění lidu viděla svůj životní úkol, svoji radost i posilou. R. i. p.

V Praze zemřel 6. března redaktor „Nár. Polit.“ **Vladimír Šilberský.** — V Roudném u Soběslavě zemřel téhož dne hudební skladatel a paedagog **Jindřich Kaan.** — Na Král. Vinohradech dne 16. března zemřel vynikající spisovatel, gymn. ředitel **František Ruth.** Vydal velmi cennou „Kytici pohádek“, a vybrané krásné „Pohádky starověké“, přeložil a pro mládež upravil „Robinsona Cruse“, jedno z nejzásluhnějších u nás vydání tohoto druhu, a vydal konečně i obsáhlý spis, určený studentům i obecenstvu, „Bájesloví řecké a římské“. Nejdůležitější Ruthův spis popularisující, po této stránce u nás dosud jediný, je jeho obrovská, přes 1500 stran velkého kvartu obsahující, ilustrovaná „Kronika královské Praby a obcí sousedních“ (1903), krásně a s láskou psaná.

Letos o prázdninách bude odhalen v Poličce pomník **Bedřicha Smetany,** zhotovený nákladem obce, jehož tvůrcem je sochař Josef Fojtík. — V Plzni bude dne 11. července odhalen **Tylův** pomník, na jehož postavení pomýšlelo se již po celá desítiletí. — Na prostranství před parlamentní budovou v Praze má býti vybudován pomník slavnému vytvarníkovi **Manesovi,** nákladem čtvrté třídy České Akademie.

Dne 23. března bylo tomu 50 let, co uspořádána byla v Praze v sále žofínském slavnost na počest **Františka Palackého** u příležitosti **vydání posledního svazku jeho „Dějin národu českého“.** Celé dílo „Dějin“ bylo Palackému věnováno ve skvostné vazbě. Tisíce lidu přišly, aby se rozloučily s mužem, který poučoval o významu a moci českého státu v minulosti a vracel lidu víru v lepší budoucnost.

Sjezd katolického studentstva a inteligence v roce 1926 bude se konati ve dnech 28. června až 2. července t. r. v Praze.

Ve Vodňanech bude 20. června odhalena na rodném domě pamětní deska **Frant. Heritesovi.**

Dne 15. dubna bylo tomu 25 let co zemřel v Paříži malíř **Václav Brožík.**

Hudebnímu skladateli mistru **Ant. Dvořákovi** péči Kladenské filharmonie odhalen bude pomník na Kladně.

Časopisecká výstava bude uspořádána v Praze v době všesokolského sjezdu.

Povídka „Černá maska“, kterou právě přináší Vlast, není úryvkem románu, ale pro Vlast spisovatelem F. A. Bostonem napsaná původní práce. —

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 8. března.)

Archa č. 2. — Časopis katol. duchovenstva č. 1. — Hlídka č 2. — Hudební zprávy č. 10. — Museum č. 3. — Naše omladina č. 4. a 5. — Pán přichází č. 7. — Pax č. 1. — Růže dominikánská č. 11.—12. — Růže lurdská č. 3. — Selské hlasy č. 8.–11. — Serafínské květy č. 3 — Slovenský ochotník č. 1 Slovenské pohlady č. 1.–2. — Události č. 1. — Věstník díla šíření víry č 1.— Věstník jednot duchovenských č. 2. — Věstník katolického duchovenstva č. 6. — Věstník katolického učitelstva československ. č. 5. — Vychovatelské listy č. 1. — Zasvěcení č. 3. — Země č. 6. — Zemědělské družst listy č. 7.—10. — Zeměd. politika č. 1. — Ženský obzor č. 1.–2

Z nakladatelství Elzevír v Praze-II. Illustrovaný Sborník soustavného sebevzdělávání „Poznání", jediný původní podnik toho'o druhu v naší literatuře popul. vzdělávací dospěl svazku IV. Obsah jeho doplňuje jednak. předchozí svazky, dokončuje započaté statě a z části navazuje na látku probranou a počíná některé obory nově: Antická kultura republ., Husitský věk. Silný svazek v obvyklé u této sbírky pečlivé úpravě provází 34 vesměs původ. vyobrazení, které látku znamenitě doplňují.

Z nakladatelství Jana Lalchtera v Praze: Zábavné čtení sv. 5 Gabrielle Colette: **Dům Klaudiny**. Přeložila Věra Marešová. Kč 15 — Drobné vzpomínky z dětství prožitého v rodném domově, vzpomínky radostné i smutné z nichž září láska k matce, kolem níž se vše otáčí. Spisovatelka v některé vzpomínce porovnává mládí své s mládím své dcerky. Kniha pro dospělejší dívky.

Z nakladatelství A. Neuberta, zemědělské knihkupectví v Praze: Václav Beneš-Třebízský: **Listy. Vzpomíná se . . .** Uspořádal Jos. Šach Cena Kč 18·—. — André Theuriet: **Les v květu**. Román: Přeložil Dr. Jan Sajic. Autorisované vydání. Cena Kč 12·—. Román srdce překypujícího nevybouřenou vášní, román oddané, vroucně milující duše; ale jako žhavá vášeň toužící vybouřiti se na srdci milovaného muže, obrátila se na jinou kolej, kde mohla ukojiti žízeň svého nitra, nechávajíc nicméně svoji věrnou oddanou duši toho, kdo jedině byl jejím ideálem, tak i on zůstal věren tomuto snu svého mládí, rozitrpčen nad svou vlastní váhavostí, která jej i jl připravila o štěstí, na něž se nyní oba dívají z daleka, ze svých mrazivých a stříšlivých koutů rozehřívání jen svými horoucími vzpomínkami. Je to román do něhož Theuriet vložil všechnu nepřekonatelnou něhu svého pera, vroucnost svého citu a úchvatnost i napínavost líčení ž'vota těch, kdož jsou hlavními herci jeho milostných dramat.

Z nakladatelství Ludvík Richter, Stadt Olbersdorf Schlesien 1926 **Deutsches Jahrbuch** für Böhmen, Mähren und Schlesien. — Pěkně vypravený kalendář, bohatý zábavným obsahem i obrázky.

Z nakladatelství „Sfinx" v Praze: H. de Vere Stacpoole: **Tiché tůně**. Přeložil W. F. Waller. Cena váz 30 Kč. — **Filosofická knižnice** svazek I. Nová „Knižnice filosofická", která počíná právě vycházeti nákladem Sfinx v Praze, za odborné redakce spisovatelů E. Čapka a F. Pelikána, vytkla si za úkol vyplniti mezeru, která vznikla v naší kultuře počínajíc XVII. stol., kdy byla naše tradice přervána. Právě vyšlý první svazek přináší vynikající dílo filosofického klassika V. Leibnize: **MONADOLOGIE** v dokonalém překladu E. Čapka. Teorie monad nabyla nyní netušeného významu — objevy fysikálními a přírodovědeckými a vývojem filosofického myšlení směrem k monadismu. O tom vykládá příslupně v úvodu k této knize univ. prof. dr. K. Vorovka. Monadologie obsahuje zhuštěný nástin celého systému Leibnizova a náleží k nejslavnějším jeho spisům (Cena Kč 8·—). Doporučujeme.

Z nakladatelství Josefa Šrámka Praha XIII.—Vršovice čp. 160. A. N. Sokolov: **Zavraždění carské rodiny**. Dokumenty a vyšetřování. Se 120 fot. snímky. Cena 60 Kč. — Vyšetřující soudce pro zvlášť důležité

případy při Omském krajském soudě Sokolov, vykládá v knize této o zatčení cara a jeho rodiny, o zavezení do Tomska, o celém utrpení a smrti všech. Dopodrobna líčí celé vyšetřování této úkladné vraždy cara Nikolaje II. a jeho rodiny. Čtenář poznává tu vylíčení povahy Kerenskijho, intriky Rasputina a všech osob z okolí carova. Mnohá místa jsou překvapující a ukazují v pravém světle pravdu o smrti carské rodiny, kterou tímto spisem chce spisovatel budoucím pokolením zachovati. Kniha velmi zajímavá, doložena obrázky, zaslouží, aby i u nás byla hojně čtena a proto ji vřele doporučujeme.

Z nakladatelství družstva Vlast, Praha-II.: P. Luis Coloma S. J.: **Korunovaná mučednice.** Přeložil Václav Oliva. Cena Kč 10·—. Velký spisovatel španělský Coloma dobře známý i u nás z četných překladů, zvláště románů „Maličkosti" a „Juan Mlseria", v tomto spise ze života skotské královny Marie Stuartovny v básnicky úchvatných líčeních podává novelisticky nádherné a vzácné scény z utrpení a mučednické smrti šlechetné královny skotské. Není to román, ale není to také dílo dějepisné, jsou to jen „Dějepisné náčrty" jak Coloma dilo to nazval, aby tak naznačil jeho historickou opravdovost. Kniha velmi poučná a zajímavá, kterou každý se zájmem přečte Doporučujeme.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům cirkevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"**!
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě
Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

KVĚTEN 1926.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLII. *ČÍS*

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20 Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 8.

	Str.
Měsíc Královny. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	337
Z „Knihy chudých". Báseň. Napsal Jan Kasprowicz	338
Svatá Gertruda v české literatuře. Napsal Vilém Bitnar	339
Petr Skarga a kázání sněmová. Napsal Dr. Svítil-Karník	345
O Emauzích. Napsal Frant. Leubner	348
Mlhy na horách. Napsal Vladimír Strojil	360
První polibky. Báseň. Napsal Jan z Vidimu	354
V Mariánském mlýně. Napsala Vlasta Piltnerová	355
Dáma s černou maskou. Napsal Frank A. Boston	359
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	363
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Návrátil	367
Slovanská hlídka. H. Žundálek	371
Literatura	374
Literární obzor	378
Z našeho života	381

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 8.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

KVĚTEN 1926.

Vladimír Hornov:

Měsíc Královny.

Slunný máj se dotkl země v snivém letu,
otvíraje krásy bránu sedmerou,
písně zazvonily v moře bílých květů
v sady rozhýřené barev nádherou.

Měsíc mariánský! — Nebe vane zemí,
radost všude zní, kam skráň se nachýlí,
luhy zarosené stříbra krůpějemi
v podnož Královny své skvosty složily.

Všechno vstříc Jí plesá: Háje, stinné lesy,
jarní ručeje v klín břehů perlící,
ptactva zpěvný roj, jenž letí pod nebesy,
lány pestřící se květů tisíci.

Nebe azurem a světlem plane země,
kam jen pohlediš, zrak divy objeví,
něha Lásky věčné srdcem chvěje jemně,
jak by padaly v ně ráje úsměvy.

Jak je krásná zem v tom lásky proslunění,
touha věčnosti břeh její zvlňuje,
tvorstvo všechno v štěstí luzném opojení
příchod Královny své rajské zvěstuje.

»Zdrávas Maria!« — zpěv tokem bystřin šumí,
dýchá vůní zahrad, zvučí lučinou,
z něho radost jásá, jež se neutlumí,
věčně zníti bude duší hlubinou.

Probudí se znovu v máje zlatojasu,
k slavnosti své Kněžny květy uchystá,
rozchvěje se písní v tisícerém hlasu:
»Zdrávas Květe květů, Panno přečistá!«

Jan Kasprowicz:

Z »Knihy chudých«.

Vítejte, rozmilé hory,
ó vítej, má drahá řeko!
Hle, já jsem zase tu s vámi,
ač byl jsem kdes předaleko.

Lidé mne dělili od vás
i města vřava a práce,
trpělivost také směšná,
rostoucí z resignace.

Daleko jsou ty prostory,
pustiny s neplodnou hluší,
přerývanou jen tesknotou,
která k vám pohání duši.

Také mne konečně pohnula,
že vás mám na dosah oka,
že slyším, jak šumí voděnka
do šíra, ze hluboka.

Chodím teď, patřím i naslouchám,
ó jakže tu milo, jak milo!
A slídím, zdali se něco snad
za ten čas nepozměnilo?

Nic — jenom v chatě u cesty
zemřel můj přítel, děd sivý,
i uschly dvě vrby nad strouhou,
jež jarní střežily nivy.

Však zato naše jasany
svěží háv zelený nosí,
pryskyřník zlatí lučiny,
nežli z nich tráva se skosí.

Však za to z role dýchají
věčnosti závany tvůrčí,
které smrt v život přetváří
a mysli přímý vzlet určí.

Vítejte, rozmilé hory,
ó vítej, má drahá řeko,
hle, já jsem zase tu s vámi,
ač byl jsem dnes předaleko!

Přeložil Jan Karník.

Vilém Bitnar:

Svatá Gertruda v české literatuře.

(Č. p.)

V sedmdesátých létech obnoveno bylo ve Francii a v Německu studium díla Svaté Gertrudy a vzbuzen opět živý zájem o slavnou benediktinskou řeholnici z Helpeda. Proslulí znalci středověkého umění a literatury, benediktini v Solesmes, vydali naposled a kriticky starou Lanspergovu latinskou edici Svaté Gertrudy z roku 1536 pod názvem: Revelationes Gertrudianae ac Mechtildianae v Paříži 1875, a v prvním svazku v předmluvě vypočetli a popsali všecka až po tu dobu vyšlá vydání. Hned následujícího roku vydal Schintzel německy „Život a zjevení Svaté Gertrudy" (Řezno 1876) a Johannes Weissbrodt přeložil do němčiny podle vydání benediktinů v Solesmes slavnou knihu Gertrudinu „Gesandter der göttlichen Liebe" (Freiburg 1876). O neutuchajícím zájmu svědčí již sedmé vydání této knihy, péčí beuronského benediktina Anselma Mansera (1919).

Toto hnutí neslo ovoce i v původní tvorbě básnické. Několik let po edici v Solesmes vydává slavný katalánský básník Jacinto Verdaguer znamenitou svou sbírku „Idyly a zpěvy mystické" (1879) a, o něco později slavnou knihu duchovní lyriky „Lo Somni de Sant Joan" (1887), kterou do české literatury uvedl znamenitým svým překladem broumovský benediktin Sigismund Bouška pod názvem „Sen Svatého Jana" (Praha 1894). V této knížce nalézá se též překrásná báseň o Svaté Gertrudě, uvedená citátem devátého verše žalmu LVI. V překladě Bouškově zní takto:

Svatá Gertruda.

Přetvořený v harfu ráje
Gertruda zří Srdce zjev,
Duch sám Svatý na ni hraje,
láskou plně její zpěv;
kloní se hierarchie
slyšíce ty melodie,
jako růže, jak lilie,
když je sklání bystřin hněv.

Proud té hudby dále plyne,
jako v tání každý rok,
jako vodopád se řine
od nebe ku nebi v skok.
Každé nebe sloku svíjí
v nesmírnou tu poesii,
jednu notu v harmonii,
jednu kapku v medu tok.

Rajských zahrad rajské plody,
hvězdy, napjavše svůj sluch,
přerušily chorovody,
oběžnice tanců ruch .
Aby dálná hudba v echu
došla k bytu žalu, vzdechu,
země láskou jata, v spěchu
zastavila též svůj kruh.

Kaditelnice vší vůně
v kolébání hraje si
země, letíc vzduchu v lůně,
v ňadrech svých si zavěsí
toto Srdce, Harfu svatou,
srdečnou jež hudbou vzňatou
hýbá klenbou duší zlatou
a i Církve nebesy.

Bouškův překlad Verdaguerova „Snu Svatého Jana" otevřel v české literatuře okna občerstvujícím větrům mystické poesie západoevropské. Zanechala mocné stopy v tvorbě lyriky vlastní Bouškovy knihy „Pietas" (Praha 1897), inspirovala Jiřího Karáska ze Lvovic k hlubokému studiu mystického umění katolické slovesnosti, jak svědčí jeho výše uvedený dopis Lutinovovi (1896). Mezi autory, kteří byli v této plodné době do české literatury uvedeni, byl i slavný francouzský myslitel a básník Arnošt Hello (1828—1885), který vydal v Paříži 1875 proslulé své dílo „Podobizny svatých", v nichž nalézá se i zmíněný již portret Svaté Gertrudy, zřejmě ovlivněný edicí benediktinů v Solesmes. Znalec španělské a francouzské poesie, Sigismund Bouška, přeložil toto krásné dílo do češtiny pod názvem „Podobizny svatých" (Praha 1898) a opatřil je výbornou předmluvou. Na stránkách 290 až 299 čte se zde i podobizna Svatá Gertruda, z níž jsme na počátku této stati uvedli několik citátů.

Když básník Jacinto Verdaguer dne 10. června 1902 poblíž Barcelony zemřel, přeložil jeho ctitel básník Jaroslav Vrchlický celý cyklus jeho lyrických básní do češtiny. Překlad svůj otiskl v revui „Zvon" (1902) a tam na stránce 621. čteme i pěknou drobnost mystické lyriky Verdaguerovy pod názvem:

Ježíš a Svatá Gertruda.

„Měla Tebe bych tak ráda,
nevím však, co láska jest,
pověz mi to, Ježíši můj,
jenž až k smrti miluješ!"

„Láska stříbrným je šípem,
z luku zlatého hřmí v let,
ptáček kořistí je střelce,
když je šípem zasažen."

„Kdybych takový šíp měla,
v hruď bych Ti jej vklála hned!"
„Jestli Gertrudo ho nemáš,
já ten šíp mám, když ty ne!
Já ho vrazil v prsa tobě,
jež jsou nebe lásky mé,
a jak v ložnici svou choť jde,
ranou touto vstoupil jsem.
Kdo mne ztratili zde, opět
naleznou mne v srdci tvém!"

Nová vlna zájmu o dílo Svaté Gertrudy přišla do české literatury s hnutím českých katolických spisovatelů, soustředivším se kolem pražské revue „Meditace". Právě v té době, kdy se tito „přátelé katolické kultury" v Praze scházeli, vydal nynější brněnský biskup Josef Kupka krásný spis „O církevním roce" (Praha 1907), v němž se četla i bohatá kapitola o „Slavnosti Nejsvětějšího Srdce Páně". V ní byly výstižnými slovy vylíčeny zásluhy Svaté Gertrudy o kult Srdce Ježíšova a obrácena k ní pozornost mladých pracovníků. Pisatel této stati opatřil tehdy latinské vydání Solesmeské a básník Oldřich Novotný podjal se nesnadného studia díla středověké světice. Plodem jeho úsilí byly syté a básnické překlady několika visí Gertrudiných, z nichž byla čarokrásná báseň prósou „O Mši Pána Ježíše, kterou v nebesích Panně sám zpíval" otištěna v revui „Meditace" (Praha 1909). Další dva překlady Novotného „Kytička myrrhy" a skvost Gertrudiny mystiky „O Svatém Janu Miláčku" přinesla revue „Obrození" (Praha 1912). Vliv visionářské lyriky Gertrudiny na básnickou tvorbu Oldřicha Novotného je patrný v jeho sbírce básní „Krůpěje světla" (Praha 1911), zejména ve vzácném cyklu sonetů „Slavnost rozkoše", z něhož otiskuji aspoň živly mystiky Gertrudiny prosycený výkřik „Rozjásané nebe":

Vzpněm štěstí moře čirá,
rozhoďme vůně sem,
kde blahem lásky zmírá
Nevěsta s Miláčkem!
Ji na klíně svém svírá
a jásá slastí něm,
kdy zlekána se vzpírá
jej pohřbit v srdci svém.
Radostná vzdujme světla
pro lásky sladký kvas,

by plesem rozekvetlá
Choť rozkoší se vzňala
a potopena v jas
se žárům Božství vzdala.

Na vývoj duchovní poesie české měl značný vliv i známý francouzský básník, novelista a essayista Remy de Gourmont (1858—1915), zejména vzácným svým dílem o středověké poesii latinské „Le Latin Mystique" (Paříž 1892). Celý poklad své vzácné erudice vložil Gourmont do této velké antvologie liturgických básníků latinských od třetího až po čtrnáctý věk. Čeští básníci z řad kněží a řeholníků znali ovšem značnou část těchto básní z brevíře, ale laici byli tehdy překvapeni čtouce o poesii františkánské, o hymnech Tomáše Akvinského, Svaté Hildegardy a mnoha jiných. Jiří Karásek ze Lvovic studoval dílo podrobně, hledaje v něm estetiku i pro tvorbu duchovní poesie moderní. Nejen hymny Hildegardiny, Bernardovy a Tomášovy vzněcovaly Karáska, ale jeho studium šlo na příklad až k detailním znalostem metafor latinské básně středověkého německého mnicha Ulricha Stöcklinse z Rottachu. Avšak vliv tohoto díla potrval celé čtvrtstoletí a ještě družina pražské revue „Meditace" čerpala z jeho zlatodolu právě tak, jako družina starořišského „Studia". Vedle této anthologie četla se u nás i vzácná knížka Gourmontovy duchovní lyriky, věnované katolickým světicím „Les Saintes du Paradis" (Paříž 1898). Sklon Gourmontův k poesii litanií a sekvencí určil útvar těchto básní, jichž krásně ciselované verše ozdobil vzácnými rýmy. Mezi těmito drobnými básnickými skvosty, tvořícími řetězce metafor, vystihujících co nejpřiléhavěji vlastnosti světic a končících pečlivě stylisovanou pointou, nalézá se i báseň o Svaté Gertrudě. Cyklus našel v družině „Meditací" překladatele Jana Šímu, který jej přeložil básnickou prósou nerýmovanou a otiskl v revui „Obrození" (Praha 1912) a v družině starořišské byl to sám Josef Florian, který svůj překlad otiskl pod názvem „Světice z Ráje" (Nova et Vetera 6, Stará Říše 1913). Florianův překlad zmíněné básně zní:

Gertrudo,
věhlasná abatyše s berlou sloňovou,
Gertrudo, pozdrave lásky slunci Hostie,
dcero Písma, psaného bičíkem na mrskání,
mede, v bolestném víně života rozpuštěný,
myrrhové zrnko, vhozené do žaláře kaditelnice,
Gertrudo, brvičko, slzo a čimišničku vonný,
Gertrudo, opojená zápachem vinice,
ó Svatá Gertrudo,
vlej opojení své do srdcí našich!

Také pražská družina „Studia", soustředivší se zprvu kolem Kuncířových „Letorostů", věnovala pozornost Gertrudinu dílu

„Exercitia spiritualia". Spisovatel Karel Cyril Klement přeložil v adventě 1919 sedmé cvičení této knihy „Dostičinění za hříchy a Příprava na smrt" a otiskl je v prvním svazku sborníku „Letorosty" (1920). Překlad je psán ryzím jazykem, hodným stylisty, jakým byla Gertruda.

Smysly moje potři a pomaž
přeslavné oné hlavy krví,
oněch ctihodných smyslů bolestí,
abych balsamickou onou vůní
celičká proměněna byla
z ducha svého ospalosti a netečnosti,
jako v jarním čase
neplodnost země se mění
v čerstvost svého květu.
Nuže, můj Ježíši nejsladší,
tvých nejsvětějších smyslů utrpení
buď veškeré mé viny přikrývkou
a všech mých nedbalostí doplňkem.
Abych vše, cokoliv mi schází, měla v tobě,
který sebe celého jsi vydal za mne.

Také z literární družiny českých jesuitů vyšlo zajímavé dílo, námětem svým přimykající se k zjevení Svaté Gertrudy. Známý básník, jesuita František Žák, vydal celý sborníček básní pod názvem „Písničky k Božskému Srdci Páně" (Praha, Kotrba), a mezi nimi čteme celý cyklus sedmi drobných skladbiček, odnášejících se k svatým řeholním inspirátorkám kultu Srdce Ježíšova. Básník zachycuje v nich rozhovor Ježíšův s mniškou o mystickém významu božského Srdce a končí toužebným vzdechem:

Na bok Páně proražený,
na oddané duše kolem
hledí zbožná řeholnice
se soustrastným v srdci bolem.
Dí: „Proč nejsi, Srdce Páně,
nevýslovné lásky schráno,
svaté, dobré nekonečně,
ctěno víc a milováno?"
Touhou jako plamen vzplane:
„Ó, by svět je znal a zcela,
všecka srdce ušlechtilá
hned by láskou zahořela."

Významné dílo vydáno bylo v Přerově péčí Sester Neposkvrněného Početí Panny Marie. Některé z nich přeložily bohatou příručku pro smírné oběti, kterou německý jesuita Max Schmid sestavil ze spisů mystiků Srdce Páně. Překlad vyšel

pod názvem „Vrchol úcty k Srdci Ježíšovu“ (Přerov 1924) a jeho druhý díl představuje se nám jako vzácný sborník ukázek mystické lyriky, psané básnickou prósou. Je to květobor z dvaceti mystiků a Svatá Gertruda skvěje se mezi nimi 38 vybranými ukázkami.

Touha.

Ó Ježíši, touho mého srdce,
přijď, ó přijď ke mně,
pojmi mě milosrdně v náruč své lásky,
a rozněť mě úplně svým duchem!
Hle, odevzdávám Ti své tělo i svou duši,
aby byly zcela Tvými.
Ó jediný Miláčku mého srdce,
otevři mi a dej mi vejíti v plnost své líbeznosti,
neboť celým srdcem a celou duší prahnu po Tobě!
Prosím Tě, abys jen Ty mne přijal za svoji.
Ano, můj Ježíši, jsem Tvou a Tys mým!
Ó kéž vzrůstám ve Tvé lásce
s větší a větší horlivostí ducha,
kéž milostí Tvou zkvétám
jak lilie údolní u vodních pramenů.

Z předchozích odstavců této stati jasně vysvítá, že česká duše již od staletí živě se zajímala o ekstatické dílo světice helpedské a že bylo jedním z četných živlů, tvořících vývojový proud české duchovní slovesnosti. Bylo by si jen srdečně přáti, aby obě díla Gertrudina obohatila brzo v úplných a dokonalých překladech naši literaturu. Psáno 8.—11. listopadu 1925.

V. Velvarský:

Kaštany.

V plantáži rozkvetly *kaštany*,
tak pěkně podél stojí.
Jako jsou v kostele varhany,
v nich píšťal řada dvojí.

Bílé jsou jako ty píšťaly,
jež zvučný prospekt tvoří,
rudé jak basy, jež čekaly,
až v prvých zvuk se vnoří.

Kaštany bílé i červené
tak svůdné v pološeru.
Spusťte již písně své nadšené
chcem vítat nebes Dceru.

Dr. Josef Svítil-Karník:

Petr Skarga a kázání sněmová.

(C. d.)

IV.

Kázání třetí jedná o svornosti v národě. Je namířeno proti druhé chorobě obce pospolité, proti neshodám a roztržkám stavovským. Skarga tu hlásá, že dítky jedné vlasti povinny jsou žíti v dobré shodě, jsouce spjati společnými pouty. Tato pouta jsou několikerá. Jedno záleží na společném náboženství. Máme se navzájem milovati, protože to Kristus přikazuje.

„Jsme-li jeho učedníky, jsme-li křesťany, jsme-li duchovně zrozeni z jednoho křtu, jsme-li Kristovým umučením a jeho krví společně vykoupeni, věříme-li v Krista a za svého pána ho uznáváme, jestli jako věrná čeleď společně k jeho dědictví náležíme, jestliže pokladů Jeho milostí užíváme, jestli pod Jeho ochranou a stínem odpočívati toužíme — pak nesmíme těchto mocných pout trhati, nýbrž jest nám žíti ve svornosti a snášenlivě se o všem raditi.“ Slučují nás také pouta světská. „Máte jednoho pána a krále, jedny práva a výsady, jedny soudy a tribunály, jedny sněmy a jednu společnou matku, drahou vlast, jste jedno tělo, z rozličných národů a jazyků v jediný celek spojené a dávno srostlé; jak byste se tedy směli mezi sebou vaditi, sobě se odcizovati a nesvářiti?“

Bohužel, přes to vše shody není, není ji ani tam, kde by nejvíce byla na místě, na sněmech, které o celé říši mají rozhodovati. A tento pohled na obecný nesvár, jak na sněmech tak všude ve veřejném životě, probouzí v srdci kazatelově hrozný strach o budoucnost Polsky. I zjevuje se té chvíle očím jeho tato budoucnost strašlivá jako smrt, takže Skarga předvídá a předpovídá všecko, co o dvě stě let později doslova se vyplnilo.

V celé staropolské literatuře není nic podobného, co by působilo tak zdrcujícím dojmem, jako ono proroctví zkázy polské samostatnosti a všech strastí, jež po rozdělení Polsky následovati budou.

„Vystoupí v sousedství nepřítel, jenž shlédna nesvornost vaši, vece: Rozdělilo se srdce jejích, proto zahynou. I času sobě příhodného neobmešká. Čeká zajisté na to ten, který vám přeje všecko zlé, řka: Nyní jich pozříme, neboť uklouzla noha jejich a už nám neujdou. Tehdy nesvornost přivede vás do nevolnictví, v němž svobody vaše utonou a v posměch se obrátí, i bude v neštěstí sluha roven pánovi, poddaná své vládkyni, kněz lidu, bohatý chudému, ten, který majetek koupil, jako ten, kdo ho prodal. Všichni s rodinami i statky sténati budete v nepřátelské ruce, poddáni jsouce těm, kteří vás nenávidějí.

Země a veliká knížectva, která se s korunou polskou sjednotila a v jedno tělo srostla, odpadnou. Rozpadne se státní svazek, kterým ještě dnes ruka i moc váše jeví se nepříteli strašlivou. Opustí vás spojenci jako sadař budku, když ovoce očesal, a budku větry roznesou. I budete jako osiřelá vdova, vy, kteří jste druhdy národům vládli, i budete k posměchu svým nepřátelům. Ztratíte i svůj slovanský jazyk a národnost svou, takže roztříštěné zbytky národa starobylého a druhdy široko daleko usídleného, zaniknou v národě cizím, který vás nenávidí.

Zůstanete nejenom bez vlastního krále a bez královských voleb, ale i bez vlasti a bez království svého, všude jako nazí vyhnanci, ubozí, zhrdaní tuláci, kteří budou nohami kopáni tam, kde dříve byli ve vážnosti.

Budete svým nepřátelům sloužiti o hladě a žízni, nazí a ve všelikě nouzi, i vloží jařmo železné na hlavy vaše, protože jste nesloužili Pánu Bohu svému v radosti a veselí, když jste měli všeho dostatek, a protože v blahobytu opovážlivě pohrdli jste církví i králem i všelikou vrchností, honosíce se volností Belialovou a nechtějíce snášeti sladkého jha Kristova."

Po tomto výbuchu vlasteneckého zoufalství vrací se Skarga k polské nesvornosti a objasňuje její příčiny, hledaje jich zejména v povaze Poláků, neboť oni jsou závistiví, podezřívaví, pyšní, nevázaní, neváţíce si ani vlády ani královského majestátu.

Také toto kázání končí se modlitbou, aby Bůh vlil v národ ducha svornosti a lásky, aby jeden druhému ustupoval a vzájemně si břímě nésti pomáhali.

Kázání čtvrté a páté věnována jsou třetí chorobě polského státu, t. j. porušení jednoty katolické víry. Vůdčí myšlenkou tu jest, že reformace je neštěstím Polsky, vyvolávajíc a prohlubujíc neshody a nesvár. Proto je celá Polska povinna vrátiti se do lůna prvotní Církve, už proto, že křesťansko-katolická víra je jedině pravou, jakož i proto, že bez jednotné víry nebude mocného státu.

„Různost víry ničí pravou lásku mezi lidmi, neboť člověk přilne jen k člověku stejného přesvědčení a vyhýbá se těm, kdo jinak smýšlejí. Pakli kdo o Bohu a spasení soudí jinak než já, těžko mi ho milovati. Mohu se s ním sice na čas ve mnohém shodnouti, ale trvale ho milovati nelze."

Vydavatel Skargových řečí jako doklad k tomuto kázání cituje svědectví historika V. Sobieského: „Sektáři hrozili rozbitím sněmu. Všech se zmocňovalo šílenství náboženských zápasů, takže vášní zaslepeni nedbali obecného dobra, nýbrž toliko zápasili o vítězství svých náboženských zásad. Opravy vadných řádů se odkládaly, všecky prospěšné návrhy se utloukaly na sněmech, kde snáze bylo bořit než budovat." Také Alex. Brückner přiznává, že „v XVI. a XVII. věku různost vyznání otravovala duše, znemožňovala lásku mezi lidmi a vedla často k

strašlivým konfliktům. Kázalať nejenom porušovati práva pohostinství a ohánětí se kordem, nýbrž rozrušovala i rodinné svazky, rozevírajíc nepřekročitelnou propast mezi rodiči a dětmi, bratry a sestrami, mužem a ženou."

Jako hlavní projev nesnášenlivosti jinověrců uvádíSkarga, že zabírali chrámy a překáželi katolickým bohoslužbám. Tak na př. v Toruni, Gdánsku, Rize i jinde zakazovali katolíkům cirkevní průvody a svoje katolické poddané nutili, aby poslouchali luterské kazatele. Bohužel ani katolíci nechovali se k sektařům vždycky tak, jak by se shodovalo s příkazem lásky k bližnímu, byť i bloudícímu ve víře.

V šestém kázání jedná se o čtvrté těžké chorobě Polsky, o oslabení moci a důstojnosti královské. Kazatel dokazuje, že nejlepším způsobem vlády jest monarchie, však nikoli jako absolutum dominium, nýbrž v té podobě, že panuje jediný král za pomoci moudrých rádců, vybraných z nejlepších hlav celého národa. V takovém státě král nemá a nesmí míti neobmezené moci nad poddanými, za to však poddaní jsou mu povinni úctou i poslušenstvím. Ale tak tomu v Polsce není. Tam šlechta, zhýčkaná stále většími výsadami, přestala si krále považovati. Říkali si páni: „Narodil jsem se volným šlechticem, proto se nebojím nikoho, ani krále." Takto pojatá svoboda jest podle Skargy svobodou pekelnou a vede k anarchii, anarchie pak je rovnou cestou ke zkáze státu. „Ale nemylte se, volá kazatel, ta svoboda, kterou se tolik vychloubá polská šlechta, je toliko zdánlivou svobodou, ve skutečnosti je šlechta v nevolnictví u svých králíků, totiž u velmožů, kteří vyvádí, co jim napadne, a ostatní šlechta, nevědouc ve své sprostnosti, oč běží, na všecko svoluje a křikem všecko odbývá. Při tom králíci, mezi sebou se hašteříce a jeden druhému závidějíce, všecko obrací nohama vzhůru, všecko vám zničí a vás zahubí."

Polské dějiny XVII. věku, naplněné spiknutími a zradou, známá to Sienkiewiczova „Potopa", jakož i zloba a hříchy targovické konfederace o sto let později, jsou krutým potvrzením pravdivosti žalob Skargových. Ale uražená šlechta zle se na Skargu durdila, takže z druhého vydání svých sněmových řečí (r. 1610) musil vypustiti tuto obžalobu zpupných králíků a nemoudré šlechty.

Kázání sedmé dotýká se jiné bolesti pospolité obce: nespravedlivých řádů. Takovým jest mimo jiné právo, které dovoluje pánům křivditi poddanému lidu. Kazatel žádá, aby také sedlákům dostalo se osobní svobody a aby soudy patrimoniální byly zrušeny. To, co tu Skarga vytkl o útisku selského lidu, náleží k nejdůtklivějším obranám opovržených chlopů. Odsoudil špatné právo, které z poctivých rolníků a věrných křesťanů činí politování hodné nevolníky. (P. d.)

František Leubner:

O Emauzích.

Vypravuje Toch Tkáče Odjinud v knížce nadepsáné Lyrum larum non lyrissimum, jak tuto čteš.

(Č. p.)

Podjáhen antifonář
má knihu na hrudi,
již hřeje spící noty,
co v jásot probudí.
A potom, potom, pak
vždy dva dva, mnichů mrak,
ač hlavy v černých kuklách.
však duše do oblak.

Pan podpřevor a převor
jdou vedle bratra brat,
ten mladší, onen starší,
kmen zralý na podvrat.
Dva jáhni jehňata
si vedou opata:
jde v bílé kůrní kápi,
a září do zlata.

Vše stihnu oka mihem
a nijak nejsem tknut,
sám vokalistou bývav,
Toch Tkáče Odjinud.
Však s kruchty nahoře
mně bouře od moře
hřmí z varhan, vzdaluje se
a mlkne v pokoře.

Jen vánky jemné vanou
z vod plochou čeřivou,
až k mělku lnou a stanou
vln krajkou pěnivou
a šumí o břehy
a šepcí do něhy
a lísají se výspou
mrou slunce úžehy.

Sbor tichounko a dlouho
se modlí Aperi.
Slyš, andělí vlá roucho
mně chrámu zášery:
jen uchop jeho cíp
a hned bude líp,
duch vzletí nad prach těla
výš, vzhůru, světla šípl

Dech varhan rozesnívá
mou duši žebráckou,
že do zahrad se dívá
za pouští tuláckou;
kam vidí — květ a květ,
co slyší — jásot z běd,
až nad prostor a časy
kams vane mimo svět.

Klid, svatý klid mě jímá
do loktů mateřských,
kde sladko se mi dřímá,
že neznám zlo ni hřích,
jen vím, že žiji živ,
ač tonu pod úliv
vln světelných a splývám,
kde budu, tady byv.

Vždyť nedřímám! Já slyším
těch žalmů vážný proud,
kde plyne z obou kůrů,
a hlasů spor a soud
se pojí v souladu
nad věků záhadu
a slaví Trojjednoho
ku vděků dokladu.

Mně podivno, že světlo
se mění střídavě,
tu bledne do měsíčna,
tu vzhoří k záplavě,
a vždy to působí
svit z věčné nádoby,
až ustupují stěny,
kam z klenby poroby — —

Jsou v dalekých až dálkách
v tvar tuchou spojeny,
kol bezmezí jest jasné,
hmot žádné kameny!
Kam kdybych koll stoup',
kříž tuším v klenby sloup,
jen světlo ale vidím,
zdroj jeho výš i hloub.

Toť věčná lampa ona
dle zbožných výprávek,
co směšny vám se zdály
mně do slov zastávek.
Jest rovna jezeru
a září v nádheru,
že blednou hvězdy venku
nad vaši nevěru!

Též na obrubě lampy
zas uvázán je člun,
v něm ku převozu sochor,
jenž hák má do harpun.
Jen do člunu kdo skoč
a k středu lampy boč,
ať září ona, září,
že vím, kde k nebi kroč!

Jen pomyslím to štěstí —
chlap jako hora, chlap,
kams úskočně mě svalil;
vod černých kalný slap
mě valem zahrnul;
mně jazyk ochrnul,
jak povzdechl jsem bolně.
Co chlap — já ustrnul:

Skok do člunu a rázem
odrazil od kraje
a pěstmi hrozí, blázen,
nebi se rouhaje,
že strhne s oblohy
krám hvězdic ubohý
— a počkej, až bloud vyjde! —
i slunce pod nohy.

„Jen věčnou lampu chrámu
až tuhle uhasím,
i kříži kopám jámu
a hlavu utasím
i v trnů koruně!
Dál v mocném posuně
loď vede k lampy středu,
cíl hledá harpuně.

Již rozkročil se v člunu
a sochor zasekl
po lampy knotu — chybil —
a v tom se posmekl
a střemhlav z úderu
hvězd jiných v záměru
se kácí v olej vřelý
a tone v jezeru.

Sám padám pod lavici,
kde blaženě jsem spal,
až pozvedá mě fortnýk
po konci božích chval.
Mne ze sna probudil
ráz dveří. Ochudil
mě o konec — jak, kterak,
bych však se netrudil.

Mně jasně bylo k mysli.
Vždyť vidím červánky,
ač u vysoké výši,
dne přece pozvánky!
Mnou chví-li jitra chlad — —.
Vy jděte ve dvě spát,
hned po třetí už vstaňte
a trpte žáhou snad . . .

Ej mnichu bratře Zimo,
buď zdráv, má Zimičko!
Ty zavinul's mě pod plášť
a zahřál hnedlíčko,
i rozhřešení dal,
že v chrámu jsem vám spal
a na vrub sedmi Švábů
Vám také po svém lhal.

Mně v Emauzích bylo jak v nebi
po celou neděli,
ač Zlatý klas už pátral,
co oči viděly,
a k hříchům ostrachu
zda také na hrachu
já klečel v kapitole.
Až jindy, Gerlachu!

Tu vzpomenu i na Vás,
můj hodný Trinkausi,
vy hostil mne a vedl —
jsou větší Emauzy!
Hlad není odřihost.
Kde hodí psovi kost,
ej, vagant luskne prsty;
smích hojí nad vší zlost.

Vladimír Strojil:

Mlhy na horách.

(Č. p.)

Kráčel mlhou dál a cítil, jak srdce jeho se blahem chvěje, jak zpívá o štěstí a o lásce. Ještě nikdy v životě nepocítil ve svém srdci takový nával štěstí, takový příboj vln lásky a dobroty. Byl by se rozdělil s každým o své srdce. Byl by chtěl, aby všichni byli tak šťastni. Blažila ho nyní a hřála vzpomínka dobrodiní, jež byl dnes prokázal Chvátalovi a byl rozradostněn vědomím, že dnes způsobil štěstí.

Přešel první zákrut serpentin a zahýbal na druhý, když tu z mlhy před ním se vynořila „boží muka", jež tu stála na rozhraní dvou serpentin. Kolikrát se tu nachodil, ale nikdy naň tak nezapůsobila, jako dnes. Jsa tolik šťasten, cítil v srdci i tolik díků a vděčnosti. Nevěděl komu, nebyl filosofem, ani dobrým věřícím a ve víru žití nepřemýšlel nikdy o Bohu a jeho vlastním vztahu k žití. A tak i dnes, stál tu a neviděl před sebou kříže, nezřel onoho symbolu největší lásky sebeobětování, nemyslel na utrpení, ne. Stál tu v posvátné pokoře svého srdce, poněvadž cítil, že to vše, co kol leží v mlhách zahaleno, je veliká, vznešená svatyně a oltář, ten, že je tu před ním. Nemodlil se slovy, nemohl dojmem svátosti a návalem díků ani mluvit, leč slyšel, že

jeho srdce, jeho duše pějí ten velebný hymnus díkůvzdání. Modlil se svatostí místa, vznešeností chvíle, posvátností symbolu a modlil se hlavně proto, že štěstí, láska, blaženost a jas, což vše nyní ovládalo jeho srdce, mu tak kázalo. A tak pohřížen v posvěcené chvíli mysteria v sebe samotného — děkuje, myslel a vysílal prosby za ženu i dítě...

„Dobrý den, pane revírníku", ozval se za ním hlas.

Revírník, jenž byl dosud tak zabrán a pohřížen ve své myšlenky, uleknut, otočil se a spatřil za sebou státi adjunkta Koláře:

„Dobrý den", odpověděl revírník a povšimnuv si uřícených tváří adjunktových, zeptal se jej se zájmem:

„Co se děje, příteli? Vyhlížíte tak uchvátaně!"

„Ach, asi před hodinou jsem potkal na vrchním rubisku mladého, asi sedmadvacetiletého člověka, slušně oděného. Na první pohled jsem v něm poznal cizince — měšťáka. Zastavil mne a ptal se mne napřed docela rozumně na cestu ku stanici. Řekl, naznačil a ukázal jsem mu ji, když on pojednou mě uchopil za ruku, jeho oči se tak podivně leskly a začal nesouvisle mluvit: „Víte, já — ji zabil — ano, zabil jsem ji, musel jsem ji zabít... a tak asi mluvil".

„Eh, blázen jakýsi. Nebyl to naposled ten bláznivý Vít, z Kočoran?"

„Ach ne, toho znám!"

„No, a co bylo dále?"

„Dále nic. Naznačil jsem mu cestu a potom jsem šel dále."

„No a tak, co ještě s ním chcete", ptal se již trochu nevrle revírník, jenž nemiloval průtahů a prázdných úvah.

„Napadlo mne totiž nyní, není-li to snad opravdový vrah, anebo, je-li šílený, tak že jsem ho měl zavést na dráhu, anebo —"

„Anebo, anebo", vpadl mu do řeči revírník „to jsou všecko zbytečné úvahy. Byl-li šílený, potom snad je to jeden z milenců" a nyní snížil hlas „paní ředitelové. Možná ten, co k vůli ní přišel o továrnu. Byl prý to mladík. A potom jakož vůbec, je zbytečno se oň starat. No, ale chcete-li už, pak se tedy po něm poohlédněte. Kdybych ho potkal, pošlu ho na dráhu. Možná, že už v tuto chvíli odjíždí" řekl revírník a krátce se rozloučiv pokračoval ve své cestě domů.

Stromy z mlh vystupovaly a zase mizely, chvílemi ozval se slabý hluk, to srna neb jelen přeběhl cestu, jindy zas zajíc, jen jako přízrak mihl se v mlze a jinak však ticho, tísnivé ticho podzimního odpoledne leželo kolem.

Revírník však, jsa v oné mlze přešťasten, dojda na předposlední serpentinu, přidal do kroku. Hnala ho domů touha po ženě a touha po dítěti. Nemohl se už dočkat chvíle, až pověsí pušku

a klobouk, sundá vysoké boty, obuje trepky, svleče kabát a posadí se ku kolébce a bude trpělivě čekat, až se ten malý drobek probudí, aby se s ním mohl pomazlit.

Z jeho myšlenek ho vytrhly čísi kročeje, jež se ozvaly na blízku. V zápětí, na serpentině proti němu se objevil mladý, asi sedmadvacetiletý muž, slušně oblečený, s inteligentní tváří, jež byla však trochu pobledlá a popelavá, oči se zvláštně leskly a rty byly zkřiveny nepřirozenou grimasou, spíš tragického snad úsměvu. „Aha, to je ten blázen," pomyslel si revírník. Onen mladý muž, spatřiv revírníka, zastavil se a ztrnule, skelným zrakem naň hleděl. Revírník však došel až k němu.

„Dobrý den, mladý pane," řekl mu vlídně, „co tu hledáte v mlhách u nás na horách?"

Mladý ten muž zamžikal očima, jakoby se byl probudil z nějakého snu, a poté čistým, příjemným, milým hlasem se ptal revírníka, kudy vede cesta ku stanici. Revírník ochotně ukazoval, vysvětloval:

„Dejte se touto úzkou cestičkou napravo. Za chvíli přijdete na kamenitý chodník. Ten vás zavede kol rokle, kdež dejte pozor, byste nesklouzl, až k potoku. A potom držte se potoku a tak dojdete až ku stanici. Avšak vydejte se hned, ještě za světla na cestu, neb jinak byste lehce zbloudil."

Neznámý poděkoval a měl se k odchodu. I revírník se chystal pokračovati dále ve své cestě k domovu, když neznámý pojednou chvatně k němu přistoupil a řekl mu dutým hlasem:

„Něco vám povím! — — Víte — já — rozumíte, já — já jsem dnes — — zabil!"

„Opravdu" divil se líčeně revírník, „A koho" ptal se.

„To vám nepovím, nepovím — — ale, já — — ji zabil. Měl jsem ji rád — vdala se, slibovala — že mě miluje a když jsem... přišel — vyhnala mě! Nůž — jsem jí vrazil — — do srdce — a zabil — já zabil"...

Revírník byl trochu znepokojen, ale prohlédnuv si ho, nespatřil na něm ani sebemenší stopy po krvi, nabyl přesvědčení, že má co dělat s bláznem, jenž má fixní ideu, že zabil. Přece však jej pozval, aby šel s ním a na cestu se vydal až ráno.

„Ne — ne — nepůjdu! Ano, zavřít mě chceš! Nedám — nedám se — ujedu" volal neznámý v šílenství a již prchal napravo úzkou cestou; zmizel v mlze a přece bylo stále slyšet: „— — zabil, zabil, já zabil."

Revírník chtěl běžet za ním, ale potom si to rozmyslil a rozhodl se, že půjde domů a že pošle hajného za ním.

A opět se pohříživ ve své, štěstím prozářené myšlenky, spěchal k domovu.

Z mlhy se již vynořil plot, jenž ohraničoval dvůr myslivny. Revírník otevřel branku a vstoupil na dvůr. Psi, kteří leželi před kolnou, vyskočili a hnali se k němu. Hladil je a dal každému po kostce cukru, jejž byl k vůli nim s sebou neustále nosil.

A jak tak hladil psy, otevřely se pojednou dvéře myslivny a v nich stanula Karla, sestra to jeho ženy Marty, jež sem přijela sestru navštívit a rozhodla se tu nějaký čas zůstat a vésti prozatím domácnost.

Byla smrtelně bledá a stála, opřená o dveře. Spatřivši revírníka, hrajícího si se psy, vyrazila pojednou zoufalý výkřik:

„Ježíši Kriste — pomóóóc, pomoc! Rychle! Pomoc!“

Revírník vyskočil a hnal se ku dveřím.

„Co je, co se stalo, probůh?“ — ptal se, leknutím a děsnou předtuchou chvějícím se hlasem.

Karla bílá jako křída, neodpovídala, jen brada se jí chvěla.

Revírník ji prudce zatřásl a křičel: „Co je, Karlo, slyšíš — co je?“

Karla teprve nyní se vzpamatovala: „Tam — — tam v pokoji — výkřik — a — a Marta je zabitá, nůž v srdci!“

Revírník hrůzou vzkřikl. Hnal se poté do pokoje. Spatřil Martu, krví zbrocenou ležeti na posteli. Těžce chroptěla. Vedle plakalo dítě. Revírník se k ní vrhl — pojednou vyvstal mu před očima obraz onoho neznámého šílence, s nímž byl před půl hodiny mluvil. Rázem si uvědomil co udělal onen šílenec. Oč jej připravil. Jak jej oloupil o ono velké štěstí, jak zničil jeho život. Zatmělo se mu před očima a myšlenka strašlivá, myšlenka pomsty ovládla v tu chvíli jeho mozek, jej celého. Měl jedinou myšlenku: — dostihnout blázna, pomstít smrt smrtí a potom — potom třeba se i zabít, ale pomstit se musí.

Vyrazil z pokoje a hnal se dvorem ven, vzhůru na rubisko za hájovnou, kdež byla rokle, jejíž jedna stěna vysoko se pnula k nebi, končíc ohromným balvanem. A na ten teď revírník myslil, neboť z onoho balvanu byl rozhled po celém kraji.

Doběhl na balvan. Pod ním strmá rokle a nad ním vpředu, dole, vzadu, vpravo i v levo neproniknutelná mlha.

Vytřeštěným zrakem hleděl revírník před sebe, když tu clona mlh se roztrhla a před jeho zraky objevil se daleký kraj.

Oči revírníkovy však padly na kamenitou stezku, jež vybíhala z lesa a vedla až téměř kol dna rokle k potoku.

Revírník se dívá, dívá — ano, vidí, vidí jej. Tam, teď dole pod ním jde ten, jenž uloupil mu jeho štěstí, vrah jeho ženy.

A skutečně, šílenec tam šel, pomalu, horlivě vykládaje se sebou samým, rozkládal při tom rukama.

Revírník se zachvěl. Bezmezná vášeň pomsty jím zalomcovala. Pocítil strašnou touhu, klečet na prsou onoho šílence a rukama svírat jeho hrdlo, slyšet jak řve a chroptí — ano chroptí — tak, tak ho škrtit — — — — — — — — — — — — — — — — — — a revírníkovi, zaslepenému myšlénkou pomsty se zdálo pojednou, že šílený je mu na blízku, na dosah ruky. Ano, cítil jeho dech, viděl odpornou grimasu bláznovství v tváři — a revírník učinil krok vpřed, zaťal prsty, jak se domníval do jeho hrdla, když tu vzduchem projel strašlivý výkřik a revírník se zřítil střemhlav do rokle....

Lékaři se podařilo zachovati těžce zraněnou paní Martu při životě. Než marně čekali revírníkův návrat. Nevracel se a proto jej šli hledat a nalezli jej třetího dne na dně rokle, mrtvého. A u něj seděl onen šílenec a pohravaje si s jeho vousem, vyprávěl jemu, mrtvému:

„Víš — — ona mě kdysi milovala — a teď mě vyhnala — a já ji zabil — — já — já ji zabil, do srdce jí vrazil nůž — ano — já — já — — slyšíš?...“

Jan z Vidimu:

První polibky.

Zem v tajůplný stín se ponořila.
Byl jarní čas a pod listím to vřelo.
Na poli, v háji, v sadě se vše chvělo.
Vždyť láska všemu do cev touhu vlila.

Že květem celá zem se opestřila.
Pod jejím žezlem sklonil dub své čelo,
Jí podlehlo i hruše vetché tělo.
Jež nad cestou se stářím naklonila.

Jen my zde stáli jako přimrazeni.
Ač v temnu tvoje ústa mákem plála.
Jak květ, jenž pelem čeká poprášení.

Jest žena květ jak každý kvítek jiný.
A proto touhou nám též krev se vzňala.
I polibků jsme pili prvotiny.

Vlasta Pittnerová:

V Marianském mlýně.

(C. d.)

Ten den uplynul ve mlýně jaksi smutně. Pantáta pobesedoval si pod lípou s nastávajícím zetěm. Maruška se poškádlila se ženichem, ale leželo tak nade mlýnem cosi jako mráček. Byla to choroba Cyrillčina a Cyrillův vzdor.

Po prvé jevil Cyrill vzdor proti nevlastní matce a že ho nevyslovil, byl tím trapnějším. Sestra mu nerozumněla, ta byla blažena ve svojí lásce a mladém štěstí. Cyrill nemohl pochopit, proč by nesměl milovati dívku, s kterou vyrostl, proč neměla by býti jeho?

Vždyť slýchal od mládí, že bude dědicem mlýna, mlýnářem, zámožným — a nyní by snad při ženitbě měl shánět se po penězích? K vůli sestře, že to být nemusí, že má matka pro ni druhdy svoje věno patnáct set zlatých uloženo, to věděl, a to co přidal by ji otec v několika letech splatiti si troufal. Mládí si troufá všeho. Zdálo se mu, že matka by jej chtěla oproti svojí dceři zkrátiti a mihlo se mu v hlavě, že řekl mu kdysi nějaký vzdálený příbuzný, aby se měl na pozoru, by nechtěla nevlastní matka třeba svoji dceru na mlýn provdati.

Tyto věci táhly Cyrillovi v mysli a vida docházeti matku na louku, vyhnul se jí, a když až k němu došla, řekl: „Nemusíly jste sem ani chodit, však snad vím, co a jak s votavou. To by byl ze mne jednou pantáta, kdybych nevěděl, jak se votava usuší.“

Panímáma mu neodpověděla, a po chvíli odešla.

Tak nad očekávání záhy se jí postavil syn vzdorem vstříc, seznala z pohledů dělníků a dělnic, že tito uhodli, že to vzdor, který klade synovi do úst slova oproti matce, jakých posud od něho neslyšeno.

„Toť se ví, Cyrillku, že z vás bude jednou pořádný pantáta, vždyť od malička jenom ty pole znáte a na nich se přičiňujete. Kdo pak by mohl taky bejt v Marianském mlejně pantátou, nežliva vy, první a jedinej syn, erbovník, rychle se Cyrillovi přilichotila bába Vodáčková, kterou byla včera panímáma rázně odbyla, ana jí chtěla o Cyrillově „vyvádění“ s raněnou Cyrillkou kroniky vykládat.

Ta slova Cyrilla bodla. Ihned vyrozuměl, že bába naráží na to, že by asi byla matka chtěla dceru opravdu na mlýn vdát a tak jeho odstrčit.

A také slova báby, že on Cyrill od malička se po polích přičiňuje, se mu zdála býti uznáním, kteréhož od nevlastní matky se mu nedostalo. Odtrhl se od báby a kráčeje přes louku, rozmýšlel si, že vlastně on od rodičů ničeho darováno míti nebude,

že musil se přičiňovati v letech, kdy jiní hoši jeho věku si ještě i v méně zámožných rodinách hrávají.

Vzpomněl si, že třináctiletý již orával, v šestnácti letech že sekl v stejné řadě se sjednanými sekáči a dvacetiletý že převzal sám všecko rozsévání. A panímáma že stále přece jenom sama poroučela, jen tak, že se s pantátou domlouvala, že šetřila a schraňovala — jak nyní mu napadlo — pro svou dceru, jedináčku.

Cyrill zaskřípěl zuby. Ano, nyní mu to napadlo, že mohlo se držet ve mlýně o čeledína více, ba že se mohl držet snad i šafář, že nebylo potřeba, aby on, jediný syn, musil se tak dříti — přičinění zdálo se Cyrillovi již být dřením — dříti i na polích i ve mlýně, kde mu ku přání panímámy stárek v ničem nepopustil.

Nevzpomenul Cyrill, že panímáma sama od nehody pantátu stihnuvši neměla pokoje, neměla oddechu, ač sama zastávala a zastala hospodáře i hospodyni i šafáře, že byl mlýn upravený jako klec, že ve mlýnici nescházel ani čep, ani klín, na střechách ani šindel, v plotech ani tyčka, na polním nářadí ani hřebík. Nevzpomněl, že za prvá léta mlynářovy choroby po dvouleté neúrodě byla nucena panímáma koupiti zásev a na tento vypůjčiti peníze. Dále, že přišli jednoho roku o krávu a koně, že shořely chlévy a panímáma vypůjčila znova. Bylo to arci jenom sto, než i to se pomalu splácelo a Cyrill mohl dobře věděti, že krom peřin a vinutí panímáma nebude mít pro Marušku mnoho na hotovosti nastřádáno.

Než Cyrill chtěl pojednou věděti něco jiného, jako bleskem se mu obrátily myšlenky — proti macese.

Tak došel na místo, kde sklesla včera raněná Cyrillka. Zastavil se a zahleděl k zemi. Zdálo se mu, že na místech, kde zkrátka posečené lodyhy šťavele se červenaly, jsou stopy Cyrillčiny krve.

„I ona, chuděra, musí u nás tak dřít, až přišla k neštěstí," napadlo mu. Nemělo to souvislosti, nebylo to rozumné, než Cyrill rozezlen v myšlenkách nahodilé dívčino poranění rovněž nevlastní matce za vinu kladl.

A spřádal ty nepěkné myšlenky dále. Vyčítal panímámě v duchu, že provdá dceru za pána, že chce ji lépe usadit ještě než na mlýn a to jenom proto, aby se nemusila tolik v hospodářství dříti.

Nerozpomenul se, že dospívá myšlenkami těmito k opaku prvých, chtěl se jenom na panímámu zlobit, chtěl vynajíti, že křivdí nevlastní matka jemu i Cyrillce.

Ano, umiňoval si, že nepopustí, že musí se milá dívčina státi jeho ženou, mlynářkou, panímámou v Marianském mlýně.

Obrátil se a zahleděl se k mlýnu.

Bylo vidět střechy mezi žloutnoucím stromovím a s hráze probělávala kaplička. Viděl mužskou postavu zatáčeti ke mlýnu a lehce poznal myslivce. Zaskřípěl znovu zuby.

Vzpomněl na radostné pohnutí rodičů, v jakém mu včera v poledne oznámili, že Maruška se bude vdávat a za jakého ženicha.

Tak byli rozradováni a chystali se uvítati odpoledne ženicha s matkou. Jeho ale, Cyrilla, nutkala panímáma rychle se vypraviti na louku a Cyrillka musila s děvečkou nésti dělníkům oběd. Tak ji viděl, jak šla sehnuta pod těžkou nůší.

To se asi umlouvali s myslivcovými, co Maruška všecko dostane.

Kmitlo se mu v mysli, jak panímáma dvě krásné straky domácího chovu již asi po dvě léta vlastnila a že ji ještě přidá od menšího dobytka, toho byl jist.

Zlobil se, vyhledával, nad čím by se ještě zlobil a ženské, hrabačky měly co šeptat.

Násilně se vzpamatoval a obcházel kopišťata. Bylo pěkně, teplo a otava schla na hrábích. Sušilo se to jako v senoseči, že se, ač se včera poseklo, bude se moci zítra domů vozit, bylo jisto a Cyrill by byl měl jindy radost. Než dnes jen tak, že se tu a tam sehnul a hrábl rukou do vadnoucí trávy. Jindy by se byl chopil hrábí a pracoval s sebou aneb se pustil s dvěma dělníky do sečení strání, kterými louka k lesu vybíhala.

Ale dnes, co mu napadlo, že se mu křivdí, že panímáma dělá z něho čeledína, mrzela jej práce. Nevzpomenul, že by byl se chtěl přičiňovati, aby mohl si vzíti Cyrillku bez věna.

Tak proloudal celé dopoledne po louce a jda k obědu, vypadal mrzut a unaven, ač nepracoval.

Chtěl vzkázati, ať se mu oběd pošle, než chtěl opět viděti Cyrillku a proto spěchal ke mlýnu.

Cyrillka spala. Usnula po probděné noci až na krátce před polednem a panímáma zakázala, aby ji kdo budil.

Cyrill vešel do zahrádky a vejda za včelín, kde bylo okno do komory, patřil tímto na dívku, ležící na loži v hlubokém spánku. Připadlo mu, že Cyrillka vypadá smutně, utrápeně a napadlo mu, že zajisté panímáma ji trápila. Jak a čím, toho ovšem nevěděl, ale pojal proti nevlastní matce skoro nenávist.

Při obědě nemluvil a na otcovy otázky, kolik asi bude fůr otavy a podobné, dával krátké odpovědi.

Pantáta potřásal hlavou. Panímáma dělala, jako když si chování Cyrillova nevšímá, než pevně sevřené rty jevily, že jest rozrušena.

Cyrillce nesla sama uschovat oběd.

Po obědě poslala Cyrilla i Marušku znova na louku a sama vše po domě obstarala.

Pantáta, jehož Cyrill pod lípu dovedl, nemohl se dnes milé své panímámy dočkati na besedu.

Za to došel k večeru opětně myslivec a zůstal na večeři. Všem to bylo milým, mohli nenuceněji hovořiti, než jak to šlo pod tím mrakem, jenž z nenadání na mysli všech ulehl.

IV.

Snad že Cyrillka nedosti ošetřovala poraněnou nohu, snad přispělo k tomu rozčilení, rána se horšila, noha se zapálila. Děvče trpělo tiše, leželo na posteli a vzalo do ruky nějaké šití. Zašila si leccos potrhaného a žádala panímámu, aby jí dala něco šiti do Maruščiny výbavy.

Panímáma se zamyslila. Pak řekla: „Panímaminka z myslivárny chce upravit Marušce výbavu sama, nebudu bez ní ničeho střihat. Chtěla jsem ti ale beztoho dát na nové košile, můžeš si je ušít, však se tak hned na nohu nepostavíš, mohlo se to lehčeji zahojit, ale nedbalas, a včil tě to potrápí třebas tři neděle."

Donesla Cyrillce plátno, a sice mnohem jemnější, než dosud mívala. Pomohla jí košile přistříhnout a vybídla Marušku, ať Cyrillce pomůže s ušitím, než se do své výbavy pustí.

„Panímáma mne budou chcet asi poslat pryč," pravila Cyrillka k Marušce.

„Co tě vede?" namítla tato.

„Ba, bylo by skoro nejlepší," vzdychla Cyrillka. V neděli odpoledne vybrala se panímáma s Maruškou na návštěvu do myslivny. Čeněk si pro ně došel. Odcházejíc, poručila děvečce, ať neodchází od Cyrilly, které se na nohu stále obklady dávaly. Pantátu doporučila stárkovi a Cyrilla vybídla, ať obejde trochu pole a pak za nimi do myslivny dojde.

Cyrill něco zamručel a usedl k otci pod lípy.

Pantáta se jako každého podzimu, pomalu loučil s oblíbeným svým místečkem; denně později mohli jej ven vyvésti a večerní chlad dříve jej zahánělo domů. Žloutnoucí listy líp a uschlé semenné kuličky připomínaly mu, jak říkal, tu pomíjejícnost a chválil si, že až na ty nohy je přece tak zdráv a silen jako ty lípy.

Již se to dlouho nestalo, aby panímáma kromě do kostela a nutných chůzí na jarmarky byla někam odešla a proto loučila se s pantátou velice srdečně.

„Musím tam za tebe tomu nastávajícímu domovu naši Marušky vyřídit tvý otcovský požehnání," pravila.

„Tak, tak, panímámo," pantáta oslzel.

„Však až nadejde zima a pohodlná sanice, dovezeme si pantátu také někdy na saních k nám, aby viděl, jaké to tam máme," pravil myslivec a všichni radostně touto myšlenkou překvapeni přisvědčovali.

„Tak jsem si dycky přál, abych mohl dojet si aspoň do kostela, ale nesnesl jsem drkotání vozíku, hned se musilo vždy obrátit. A to nám nenapadlo, že bych mohl jet v zimě na saních. To se taky někdy do kostela podívám," zaliboval si pantáta.

(P. d.)

Frank A. Boston.

Dáma s černou maskou.

(C. d.)

„Zde?" tázal se Bob.

„Ano, zde. Je dosud neuklizeno. Uklizíme až odpoledne. Ve dne bez tak nepřijde nikdo."

Místnost byla v naprostém nepořádku. Na stole bylo několik sklenic od šampanského, v rohu stál chladič, v němž roztál již led, popelník byl pln cigaretových a doutníkových oharků, židle v nepořádku, jedna dokonce i převržená. Vzduch naplněn byl jakousi směsí tabákového kouře a voňavky, zdálo se mi, jako bych byl cítil Coty.*) Po zemi válely se zátky.

Bob zastavil se na prahu.

„Pusťte mne napřed!" nařídil a vešel. Opatrně jal se prohlížeti každý kout. Z uspořádaných lahví v niklovém chladiči soudil, že byly přeneseny zastrkané v ledu. Vynímal láhev za láhví, prohlížel je proti světlu. Ve všech byly ještě zbytky vína. Opatrně postavil je do kouta a nařídil, že se jich nesmí nikdo ani dotknouti. Sebral zátky na zemi, prohlížel je opatrně. Spatřil jsem na jeho tváři výraz překvapení, který jen zlomek sekundy se odrážel v jeho očích. Pak zasunul zátky do kapsy.

Obrátil se k pohárům stojícím na stole.

„Nevíme dosud, jak zemřel Korolev, ale nebude na škodu, zabezpečíme-li si pro všechny případy alespoň zbytky nápojů, jichž mohl požíti v poslední době. Plukovníku, pošlete pro soudního chemika a do nejbližší lékárny pro plavuňový prášek a zavolejte také fotografa."

Než se posel vrátil, věnoval Bob celou pozornost obsahu popelníka. Byly v něm jednak zbytky doutníků dosti jemného druhu, jednak cigaret Charbinské firmy Lo-pa-to, jednak neobyčejně jemných specialit cigaretových se značkou „Laurent Frères, Le Caire." Vedle obyčejně používaných sirek byly v popelníčku ještě sirky se zeleným dřívkem.

„Podivno," pravil Bob a pokynul nám, abychom vešli do pokojíčku. „Kdo sem přinesl tyto drahé speciality? Myslím, že je v Charbíně málo lidí, kteří mají možnost kouřiti tak draze. A sirky? Plukovníku, což prodávají se zde tak zvláštní sirky?"

„Nevěděl bych a konečně, co nám pomohou zbytky v popelníku?"

„Velice mnoho. Doutníky dokazují, že zde byl buď příslušník některého národa germanského nebo žid. Obojí je možné. Číňané, Japonci, Slované, Románi nekouří zpravidla doutníků. A kolik pak tu máte Angličanů, Švédů, Holanďanů? Němce jste ostatně již internovali všechny, ne? Přicházejí v úvahu ovšem též ruští pobaltičtí Němci, snad zřízenci firmy Dunst a Leopold?"

*) Pařížský výrobce voňavek.

Hrál jsem si s oharkem doutníku. Podařilo se mi rozbaliti listy několika doutníkových oharků. Hladké, téměř bez žilek, jemné havanské zboží. Podával jsem je plukovníkovi.

„Pohleďte, kuřákovi patrně nezáleží na penězích. Těžká jakost."

Plukovník vzal do ruky oharek, vyklouzl mu však a upadl na zem. Shýbl jsem se mimoděk a spatřil na podlaze, těsně u nohy židle, červenou doutníkovou pásku se žlutým tiskem.

„Bobe, holandské zboží!" volal jsem překvapen, poznav domácí značku na pásce.

„Tak tedy patrně přece Van Esterel!" řekl Bob s nepatrným nádechem pochybnosti v hlase." Tak a teď řekněme přímo, Lopa-to kouřil Korolev, ale Laurent Fréres?"

Přerušil nás posel, který se vracel s práškem. Bob prášil sklenice a objevily se na nich jemné čárečky, jež pomalu nabývaly určitějších forem: otisky prstů. Vyňal z kapsy zápisník a z něho jakousi fotografii a srovnával docílené otisky. Podobaly se naprosto."

„Není pochybnosti, že zde byl náš přítel. Ostatně i zelené sirky dokazují jeho přítomnost, viděl jsem je pouze v Shanghaji. A přijel odtud.

Zbývají však ještě dvojí otisky prstů. Jedny jsou nepochybně Korolevovy, ale druhé? Ukazují, že zde byla dáma. Mám pravdu?" obrátil se k majiteli a opakoval mu poslední otázky čínsky.

„Ano, byla zde dáma."

„Kdo byla?"

„Nepoznal jsem ji, měla po celou dobu na obličeji černou masku. Velká, černovlasá, elegantní."

„V Charbíně máme milion obyvatel" dal se plukovník do smíchu, „a z toho je polovina žen. Jsem zvědav, jak najdete pravou."

„Nebude to obtížno. Běží o běloušku. Sotva by si sedli naši lidé s Japonkou za stůl, ani nemluvím o Číňance. Zbyde tedy rozhodnouti se mezi dvacetipětitisíci běloškami, jež bydlí v Charbíně. Vidíte plukovníku, dvacetina počtu, o němž mluvil jste vy. A pak nebude mnoho žen, které nemohly by dokázati, kde byly v noci."

„Chcete chodit dům od domu? A kdo vám ručí, že pachatelka je dosud v Charbíně?"

„Mám vodítek nadbytek. Netřeba se obávati, že nám uteče."

Zatím přišel fotograf a soudní chemik s celou baterií různých lahviček a nádob. Opatrně přeléval do nich obsah lahví a sklenic na stole, označoval nálepkami a nápisy, pečetil. Vyptával se a plukovník vysvětloval ochotně.

Sotvaže byl hotov s prací, obrátil se Bob k Mandrážovi a pravil:

„Jednoho vinníka, plukovníku, již můžete zatknouti. Zeptáme se ho alespoň, proč neoznámil smrt kapitánovu."

Pohlédl na Číňana, který couvl nazpět, ale již držela ho pevná ruka četníkova.

„Více nepromluvíte s nikým ani slova" nařizoval plukovník. A nyní řekněte, který z číšníků vám oznámil smrt kapitánovu. Ukažte nám ho."

Sestoupili jsme dolů do kavárny, kde dosud četníci hlídali Číňany. Majitel ukázal na jednoho z nich, i jej dal plukovník odvésti. Znovu podrobili jsme křížovému výslechu ostatní Číňany. Dozvěděli jsme se, že přišel Rus v civilu, usadil se v oddělené místnosti, objednal zákusky pro tři lidi a mnoho lahví šampanského v ledu. Pak přišel ještě veliký světlovlasý cizinec a černovlasá dáma, každý zvláště. Kdy však odešli, nepamatoval si nikdo. Dámu neviděl též nikdo, měla obličej zahalený hustým závojem. K ránu vešel teprve číšník do místnosti a našel Koroleva mrtva. Zavolal pána, který vešel na ulici, aby hlídal. Číňan zatím odtáhl mrtvolu.

Odcházeli jsme. Právě jelo okolo několik Kulíů s prázdnými rikšami, kývli jsme na ně a již jsme v druhém okamžiku uháněli k četnickému velitelství.

Mandráža odvedl nás do své pracovny, chopil se telefonu a požádal příslušné úřady, aby zařídily pitvu nešťastného Rusa. Usedli jsme pak ke stolu.

„Tak vidíte, pánové," začal Mandráža rozhovor, „sešli jsme se na jedné linii. Přijeli jste za Esterelem ze Shanghaje a patrně s ním měl též dostaveníčko Korolev, který byl vždy tak dobře zpraven o každé nepřístojnosti. Bohužel, tentokráte neměl štěstí."

„A což dáma?" prohodil Bob.

„Byla patrně agentkou toho neb onoho" klidně řekl Rus.

„Nebo prostřednicí mezi oběma!" opravil jej Bob.

„Patrně bezvýznamná osoba, nezáleží nám na ní, jako ostatně také jí nezáleželo na smrti kapitánově. Pochybuji, že by ho byla odvlékla jako zdechlinu. Souboj odehrál se beze svědků, dáma si nebyla snad ani vědoma, že je přítomna boji na život a na smrt."

„Co zařídíme, abychom dostali Esterela?"

„Bydlí ve Vašem hotelu. Poslal jsem dva lidi, aby ho přivedli. Nemůže utéci. Železniční linie je hlídána a jakmile by ji opustil, stal by se nápadným mezi čínským obyvatelstvem. Ostatně Evropanům není ani dovoleno prodlévati mimo město a čínské úřady dozvěděly by se ihned o jeho přítomnosti. Zbývají mu čtyři možnosti: buď útěk směrem k stanici Maňčžurie, nebo k stanici Pogranične či dolů ke Kua čžen dzy nebo konečně po Sungari parníkem. Ale tato cesta je nyní uzavřena, řeka je zamrzlá. Pochybuji, že by se pouštěl do Pogranične nebo do Maňčžurie,

narazil by všude na ruské úřady. Nejspíše by se mohl pokusiti uniknouti k jihu."

Ale ač očekávali jsme určitě, že Van Esterel bude se snažiti prchnouti, nestalo se tak. Za několik minut přiváděla jej stráž. Očekával klidně její příchod v hotelu.

„Čekali jsme vás," vítal ho Bob. „Nezklamal jsem se ve vás. Vidím, že jste moudrý a rozumný muž a víte, kdy je konec hry. Pochopil jste, že Charbin je myší dírou, jejíž všechny východy jsou ucpány. Těší nás, že jste nám ušetřil zbytečnou honičku po nepříjemných ruských železnicích. Konečně ušetřil jste i sobě nepohodlné cestování."

„Nerozumím vám," odpověděl udiveně Van Esterel. „Nevím, proč bych měl utíkati?"

„Příhoda dnešní noci je dostatečným důvodem k útěku."

„Jaká příhoda?"

„Nestavte se hloupým. Nemůžete pochybovati, že víme o Vaší schůzce s kapitánem Korolevem v cukrárně na Bolšoj ulici?"

„Nezapírám, přinesl jsem mu důležitou zprávu."

„Jakou, smím-li věděti?"

„O základně německých ponorek ve skaliscích ostrůvků ve Východním čínském moři."

„Jste tedy jeho agentem?"

„Již celou válku pracujeme spolu."

„A dáma, s kterou jste tam byli?"

„Nikdy jsem ji neviděl, kapitán ji přivedl s sebou. Zdá se však, že je zasvěcena do jeho podniků."

„Neznáte ji ani jménem?"

„Ne. Korolev oslovoval ji madame. Měla na sobě masku, která zakrývala obličej. Ostatně odešla asi o půl hodiny dříve než já."

„Dříve než vy? Vy jste však byl přítomen, když odklízeli tělo Korolevovo?"

„Tělo Korolevovo?" vykřikl Holanďan zděšeně a vyskočil se židle. „Co se mu stalo?"

„Nepřetvařujte se! Kdy jste odešel?"

„Ve tři hodiny ráno, půl hodiny po dámě."

„A Korolev?"

„Usnul chvíli před mým odchodem. Nebudil jsem ho; znal jsem již jeho zvyky, neusnul poprvé opilý v hostinci v mé přítomnosti. Vyspal se obyčejně nad lahví a potom šel klidně domů. Neměl jsem příčiny rušiti jeho spánku."

„A proč jste nešel vyprovoditi dámu? Přece připustíte, že není právě slušno nestarati se v noci o dámu! Uprostřed Číňanů v cizím městě!" (P. d.)

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(Č. d.)

Ráb se zadíval na pěkné hnědky v ohromných chomoutech, na nichž se kadeřily vlčury, kůže ježčí plny bodlin, připjaty mosaznými kroužemi, lesklými jak zlato. A všecko řemení probíjeno a zdobeno třpytivým cinkem a cetami, jež visice koním s chomoutů a s postraňků řinčely a zvonily lahodným ševelem. Na bílém šperlochu z konopného plátna, napjatém na obručích nad košinami, byl nápis červený, jistě volskou krví napsaný: „Zachariáš Křivohlávek z Mohelnice na Moravě — pod ochranou boží, vozí lidem zboží!“ — První čtyři vozy byly jeho, ostatní rozličných hospodářů z Mohelnice a z okolí. Vozy stály na rozsáhlém dvoře ve třech řadách, a koně zavedli čubáci napojit a pak hned do konice a do stodoly, nebo je krmili pod starými plánkami na dvoře i za stodolou. V hospodě bylo hned jak ve včelí brti. Hospodská sháněla rosol s koty, chléb, slaniny, uzeninu, Šavrda naráželsoudky se Skrbenským pivem, točil do konvic, do korbelů, nosil ostré vodolenky pro slabý žaludek, a musely obě děvečky pomáhat, aby hosty brzy obsloužili. Na večer, než se zavrou brány, měli býti již v Holomúci, dle slibu a úmluvy, aby nemuseli dávat pokuty. A v hostěnici se sedělo tak dobře! Pod velikým komínem na ohnisku hořely štípy smrkové, vesele praštice a sytíce vůní pryskyřičnou celou hospodu. Nad ohněm na rožni celý beran, čubáci jím točili, aby se dobře opekl, pivo se pěnilo a bylo jako křen. V koutě pod svatými obrazy zasedli staří známí, Ráb a jeho kmeti z Břuchotína s Křivohlávkem a podávali si pravice. Povídá hlaváč z Břuchotína:

„Ty bratříku, nyní málokdy jezdíš. Co je to?“

„Zlé časy, málo mne volají. A od polou března vozačili jsme v Praze, až nás najali císařští, abychom zavezli do Holomúce zásoby. Tohle se veze až z Rakous od Albrechtą. A v Holomúci nás čekají jak na trní. Již nám byli honci v poledne za Litovlí naproti a pobízeli, že si máme pospíšiti, ať prý nás Husi nezaskočí. Což jsou již na blízku?“

„Ale, kde!“ Dí konšel. „Nejsou. Strach má veliké oči. My se jich nebojíme. Hereč! No pane Rábe, máme strach?“

„Naši kmeti se dobře ozbrojili a domluvili se v Křelově, v Břuchotíně a ve Skrbeni, že si budou pomáhati. My je přivítáme jak se patří.“

„To je řeč,“ křičel hlaváč, tluče prázdným korbelem do stola. To máme pána! My se nelekneme ani bucifala, ani kornyfele, a Žižka nás zkusí. Ten ať mně ani kolem stodoly nepáchne.

Na jeho slepotu se nedá. Žádné smilování, žádná lítost! Co se dopadne, utluče se. Cákra hříz do nich!"

„Fratryku, za stolem u piva se dobře bojuje." —

„Hubou" — vece Šavrda, běže kolem s obsluhou.

„Aha no! Hubou! Žižka vyhnal císaře až do Uher, rozehnal mu více než sto tisíc mužáků. Nechali všeho v poli, zásob, stanů, vozů a stád hovězích a uprchli s holým životem. Ty nevíš, co je Tábor v boji. Hromobití s přívalem, kdy rachotí s deštěm kroupy, kusy ledu, strašlivý blesk, hukot, vichřice — — duby se kácejí, domy se válejí, skály se svážejí s výšin — — — bratře, to je táborská bitva! Střelný oheň, praskot a burácení ohromných „pušek", z nichž létají koule jak hlava, třeskot cepů, řev a šílený křik tábořic, které letí jako litice za vojany do bitvy, jak strašidla z bahen! — — — Nepřeji ti, abys zažil s nimi známosti! Měl císař lid z celého světa. A co se vše od předlonska v Čechách dálo, vypadá jako pohádky. Ohromná vojska Žižky ani nedočkala a dala se před hrstkou vojanů a vojanek na útěk! Ty vojanky táhly někdy samy za tlustý konec a honily železné pány, až je uhonily. Jezdí na koních jak čertuchy a vítr jich nedohoní. Co hradů a měst od předlonska dobyli a Žižka stál již také před samou Prahou, a chtěl jí za nevěrnost rozkotat. Kdyby ho nebyl kněz Rokycana uprosil, běda Praze! To je Žižka, to je Tábor!"

„A přece slep? Je opravdu slep?"

„Je zemane, je! Předloni v červenci u hradu Rabí mu vystřelili šípem oko. Léčil se v Praze — ale nepomohlo. Nevidí světla božího. A přece poráží — nevidomec vidomé! Co by dělal teprve, kdyby viděl? Běda nám, přijde-li na biskupa Holomuckého! Hněvá se dlouhá léta na něho."

„Oh, aha, dal mu biskup velikého bití minulý týden u Kroměříže. Utekl prý do Čech a jakživ se nevrátí" — rokotal hlaváč. „Však prý tam Prokopovi říkal: „Na Moravě se nám nepovede jak v Čechách. Zde jiný vítr, jiný lid. Kornyfel mě zde byl dlužen!"

„Po pěkné bitvě se ledaco vypráví. Nevěřím, že by Žižka byl prohrál. Není-li to všecko jen úskok? To není ponejprv, že se staví poraženým, a z nenadání ti stojí na krku. Zeptej se v Kutné Hoře, nebo v Rokycanech, nebo v Německém Brodě, jak se smáli a posmívali — ale, kdo se smál naposled?"

„A Prček — ta obluda nám ho sem volal" — huboval konšel.

„A jaká to smělost! Takový — nádvorníček, opováží se dopsat takovému Žižkovi" — žasl Ráb, bije pěstí do stolu. „Však jsme ho z Kandyje vyházeli. Žid ho usadil za hradskou branou ‚Na Klínci'. Je-li tě po něm teskno, můžeš se tam staviti."

„Hospodin mne před ním zachovej. To víš, neměli jsme se spolu rádi."

„Ale — hned bych při řeči zapomněl, a mám to stále na jazyku. Nevíš ničeho o mladém Prčku? O Jašku?“

„Heno, jakbych nevěděl? Dal mně zase pro starého posílku, jak obyčejně, když jedu z Prahy. Čubák mu to nosívá. Tedy je na „Klíně“ krčmářem?“

„Je žid Šálek jeho patronem. A kde je mladý?“

„Heno, v loni — nebo předloni — ho přivezl Šálek do Prahy na Ungelt za mnou. To jest — přijel na židově vozu a prosil mne o pomoc. Šel jsem s ním ke knězi Janu ze Želiva, jenž se podpisuje — vladařem božích bojovníků v Čechách. Tenkráte měl nesmírnou moc v Praze i na venku.

Přijal ho a vstrčil do zástupů pana Mikuláše z Husi. Po jeho smrti se toulal od vojska k vojsku. V loni v Německém Brodě, při hrozném plenění — bylo to dne 10. ledna — musel pod rukou naloupiti mnoho pokladů. Vezli jsme mu k Šálkovi nevelikou bednici, ale byla těžká. Jakoby v ní bylo samo stříbro.“

„Že by ho nebyli dopadli? U Žižky prý nesmí nikdo loupiti pro sebe. To trestá šibenicí. Je to pravda?“

„To prý je tak. Ale, kdo se zlodějů uhledí? Ovšem, mohl to býti i podíl, který se mu po bitvě z kořisti udělil. Tam bylo opravdu z čeho dávat! Královští z města utekli, a zanechali tam přes osm kop vozů natlačených všelikým zbožím, klenoty, penězi, rouchy a vzácných kněh ve stříbře kutých bylo tolik, že by jich na tři žebřínové vozy nepobral. Vojani brali a schovávali do vozů, nebo podstrkovali sestrám. Kdo se v takové vřavě zlodějů uhlídá? A co klášterů a hradů bylo rozkotáno a vypleněno! Zbohatlí vojani hledí se po velikých bitvách ztratit, aby se myslelo, že zemřeli na poli. A hajdy s bohastvím domů, a zakopávají na lepší časy do země. Aha, mladý Prček bude asi již teplý, neošidí-li ho Šálek.“

„Ten ho s Kotlabákem na to vypravil. To je jasné.“

„A vrátit se domů nesmí. V Holomúci má na vroubku. Vyprávěl mně žid, že se v městském brništi ztratily nějaké zbraně, a snad i nový konský postroj. Když Jašek zmizel, našla se škoda. A hned Grelica hledal se škrdlaty u Šálků a po všech židech. Braniť svádí krádež na Jaška a Grelica ho přibil katovi na dvéře.“

„To byl popravčí rád! Ale radši by ho viděl již pod zemí — aby se střásl nebezpečného svědka“ — hučel Ráb, třasa těžkým stolem. „Ta příhoda s vojířem zmizelým se utišila — ale není promlčena! A kdyby ne Prčkové, byl by po ní Grelica horlivě slídil. Ale — tak! Páni na radnici dávají si u Prčkové hádat, užívají jejich zelin, a chrání její německý rod. Vše marno. A kdyby se vojíř nalezl, nebudou páni stíhati Prčků, nýbrž někoho jiného. Však již ho hledali. A když je vedla stopa do Prčkovy dílny — nechali všeho. Pan starosta Parlíř o tom dobře ví, že to tak

bylo. Ale, člověk musí mlčet, aby neposlali půhonníka a nehnali ho před kata."

„To ti sám radím, zemane," dí Křivohlávek. „V Holomúci vědí, kde se co hne, co se kde mluví, co chlapi zamýšlí. Táboři mají všade zvědy, kteří jim o světě zprávy nosí, a proto prý všady náhlostí překvapují a vítězí. A páni z Holomúce — z radnice i z biskupského zámku, mají je též. Nejchytřejší hlavy prý posílají — nejen do okolí, ale až do Čech za Tábory. Tam již je také lapili. Člověk se ani nenadá, že sedí a mluví s jejich čihařem a již je má na krku — a — a žid Šalomún je velice podezřelý! Ten má mezi Tábory Prčka — a dopis za dopisem — — —"

Pod okny zadusaly koně. Několik ježdíků přijelo. Polovice jich zůstalo sedět, polovice vrazila do hostěnky. Jaké překvapení! Pan Grelica s mistrem popravčím! Rychtář s přísným obličejem, blýskl očima po hostech a Kotlabák mu ukazuje do kouta pod svatými obrázky:

„Tamhle sedí Křivohlávek. A vedle pan Ráb — naproti hlaváč a konšelé z Břuchotína. Pojďme k nim!"

„Ná — ná — Křivohlávku, ty sedíš a mne bolí v břiše, co se tě načekám. Máš svědomí? Jak pak, kdyby na tě vyskočili Táboři nebo Horebci, a pobrali ti zásoby?! Slunce zapadá, a ty se ještě nehýbáš. Čekáš, až zavru brány?"

„Již jsem chtěl právě vstat. Pacholíci zapřáhnou — jedna — dvě, a s kopce se pojede vesele. Za půl hodiny budu v Holomúci. Poženeme koně — však si odpočinuly a pokrmily se. Hned se pohneme!"

„Tedy hybaj a honem! Vozáci za ním! Dopit — a ven! Zapřáhat. Sedíte jako hříby, kůže líné, až vám je nepřítel vypraská. Srčkové! Honem!"

Vozáci běželi za Šavrdou. Zaplatili a zapřahali. Zatím si rychtář s katem přisedli k Rábovi, a dali si naliti po konvici. Děvucha je obsloužila a Grelica si hojně zavdá a povídá — jakoby žertem — ale pichlavě:

„Vy dva se znáte, zemane, pravda? Tvůj bývalý, nepodařený kovář, co ti kul koně a vozy."

„Neuměl jsem toho, a proto jsme se rozešli" — vece kat.

„To jest — zeman tě vyhnal, tak máš mluviti."

„No proč? Je to již dávno, a já se nehněvám."

„A pan Ráb se také nehněvá?"

„Nemyslím na to." (P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou

(C. d.)

Spal jsem výborně. Ráno před půl sedmou jsem se probudil, otevřel okenici a tu objevilo se zrakům mým nádherné divadlo. Viděl jsem východ slunce v horách. Nezapomenutelný pohled. Nejprve jas rozlil se po obloze a potom počalo vystupovati slunce nad hory. Pode mnou leželo údolí i město Cassino jako pod nohama. Jen k vůli tomuto okamžiku stála by vycházka na vrchol hory za to.

O půl 8. ohlašoval mi sluha, že káva se podává před osmou hodinou ve zvláštní síni, určené jen pro snídani. Dva kouřící černé kávy a bílý chléb obdržel každý host. Po snídani věnoval jsem čas prohlídce kláštera. Fra Marco D' amato provázel větší společnost, mezi níž byli také dva Františkáni ze Španělska, po kostele a ve všech podzemních kaplích, jichž je tu několik pod sebou; mezi jinými též kaple sv. Mořice. Všude jsou skvostné obrazy, památné starobylé sochy. V jedné na stropě jsou znaky různých mocnářů a zemí. Znaky bývalého Rakouska jsem tu viděl.

Podzemní kaple jsou nejstarší části chrámu. Potom jsme prohlédli sál kapitolní, kde konají se porady mnichů. Navštívili jsme biblioteku, která má přes 50.000 svazků. V přízemí jsou autografy, též sv. Tomáše Akvinského, kancionály s ozdobnými iniciálkami a soukromá bibliotéka klášterní, kam není přístupu cizincům. V II. patře je veliký globus a staré knihy obsahu církevního. V bibliotéce převládá latina a italština. Vedle toho jsou i knihy v jazyku francouzském, německém a j. Katalog je dle alfabety autorů i lístkový. Bohemica jsem tu nenašel. Tiskem vydán byl katalog manuskriptů. Provázel mne tu mnich Bonifazio Stakemaier, který r. 1905 navštívil Prahu a věděl, co je to koza, voda, chléb, znal Břevnov a Strahov.

V klášteře je též astronomická observatoř. S hořejší galerie je velkolepá vyhlídka do celého širého okolí směrem k Římu i k Neapoli. Při klášteře je rozsáhlá ovocná a zelinářská zahrada s hospodářstvím, chovem bravu i vepřového dobytka. V budově klášterní jsou rozsáhlé podzemní sklepy, v nichž jsou zásoby vína.

Po 12. hodině byl oběd. Polévka, hovězí maso s čočkou a příkrm, hrozny, chléb a víno.

O půl 2. hodině opouštěl jsem klášter a šel po pohodlné silnici a měl stále krásný rozhled před sebou. S Monte Cassino souvisí Monte Cairo, který je skoro úplně holý.

Za jízdu od nádraží na horu platí se drožkáři 20 lir, za cestu tam

i zpět s 3hodinovou zastávkou na hoře 28 lir. Kráčel jsem pomalu a bavil jsem se pohledem do kraje. Bylo 5 hodin, když jsem se usadil na cestě a počal psáti tuto vzpomínku. Z dolejška od Cassina přišel ke mně stařec, pozdravili jsme se a počali rozhovor. Vlach, ale sídlem v Paříži, stařec 82 letý, majitel nedalekého domu se zahradami ovocnými. Zval mne hned k sobě do domu. Byl sám. Nájemci odjeli. Častoval mne, hned přinesl chléb, sýr, víno, hrozny, mandle, zvláštní druh velkých fíků. Pobízel mne stále, že ho to těší, když si budu brát. Vyprávěl mi, že za několik dní vrátí se do Paříže, podepsal se mi do notesu a zval mne, až přijedu do Paříže, abych jej navštívil, že si uděláme dobrý den. Zatím už bylo 7 hodin, venku tma, jen dole Cassino zářilo světlem. Ten milý stařík ještě mne vyprovodil skoro čtvrt hodiny, kráčel svižně. Povídal mi, jak v Italii byl ve všech těch městech, které já procestoval, políbili jsme se a dali si s Bohem. Trvalo to půl hodiny, než jsem se dostal do města. Ráno, když vyhlédl jsem z okna hotelu, přede mnou vzhůru pnul se Monte Cassino, chaloupka staříkova a zříceniny starého hradu „Rocca Janula."

Procházel jsem dopoledne ještě po městě, prohlédl si trh. Bylo tu velmi živo. Koupil jsem si od venkovské prodavačky hrozny, kilo za pouhých 40 centesimů a ubíral se na nádraží, abych pokračoval v další cestě na jih. Z větších měst, jež jsem minul, zasluhuje pozornosti Capua, podle níž nazvána v Neapoli brána capuanská. Capua je sídlem arcibiskupství a má památnou kathedrálu.

XVIII.

Neapol.

Humboldt pravil, že Neapol po Cařihradě je nejkrásnějším městem v Evropě — co do polohy. Někdo jiný pronesl zase duchaplný výrok: „Napoli videre e poi mori" (Neapol viděti a pak zemříti). Očekával jsem tudíž mnoho. Mohu říci, že jsem byl totálně sklamán. Jsou města, která se Neapoli zcela dobře vyrovnají. Genova superba (pyšný Janov) hned při vystoupení ze stanice centrální udělá na člověka ohromný dojem se svým pomníkem objevitele Ameriky Krištofa Kolumba a velkolepým hotelem Miramare, ve výšině se vznášejícím. A což Bella Venezzia (krásné Benátky) uchvátí svou polohou, kamenou básní, kostelem sv. Marka a hotovým salonem, náměstím patrona města.

Když jsem vystoupil z vlaku v Neapoli, zůstal jsem naprosto chladným. A když jsem se procházel těmi různými ulicemi směrem k přístavu, neviděl jsem v žádném městě světa tolik špíny, excrementů, nečistoty, tak bídného dláždění jako v Neapoli. Jak na ulicích, tak ve dvorech je plno smetí, papíru, hadrů,

staré obuvi, kamení a j. Chodníky namnoze scházejí, nejsou aspoň vyvýšeny a tak každou chvíli může se státi, že vjede na Tebe koník neb oslík se svým pánem. V dlažbě jsou někde tak veliké díry, že snadno bys mohl si zlámati nohu a ocitnouti se někde v podzemí. Na ulicích dělají tašky. Na jednou vstříkne ti kus hlíny do obličeje a nikdo ti neřekne Pardon!

Lidé zaberou někde celý chodník. Ševci, truhláři a jiní řemeslníci pracují před domem na ulici. Všude plno malých děcek, otrhaných, špinavých, bosých i bez košile. Ženy suší prádlo před domem. Kluci sotva desetiletí kouří a nikdo není, kdo by je zakřikl, když rozpustile dovádějí.

Ženy nemají trochu studu. Jedeš na př. v tramwayi. Žena má na ruce dítě, jež pojednou začne křičet, jako by ho šídlem bodali, a matka sans géne se rozepne, dá prs dítěti, aniž by se trochu zakryla.

V Neapoli vůbec žije rodina více na ulici než ve svém bytě a je věru s podivením, že i děti nerodí se na ulici.

Jdeš městem a před sebou spatříš otrhance pohodlně si hověti na chodníku. Jak město se stará o čistotu a pořádek, vidno z toho, že i na schodech ku kostelu vedoucích viděl jsem, jak je naděláno. (U kostela sv. Anny).

Šel jsem do kostela Donna Regina a tu pozoroval jsem dále na schodech malé výrostky hráti karty. Před dveřmi chrámovými stál kněz, jenž nečinně k tomuto otravnému divadlu přihlížel. Vyslovil jsem duchovnímu nad tímto počínáním své podivení a připojil, že v žádném městě na celém světě něco tak odporného není možno. Kněz pouze pokrčil rameny.

Když jsem po prohlídce vnitřku, vyšel z kostela, zmínění uličníci již zmizeli. Viděl jsem též sacristána kouřiti v jednom kostele. Vytkl jsem to knězi, kterého jsem potkal. Nevěděl odpovědi.

V kostelích vidíš kočky, do divadel nesou si v náruči psy a že při samém představení návštěvníci divadla kouří, kdo by se divil. Stalo se v jednom chrámě — leč to bylo v jiném místě, že na počátku velkých bohoslužeb, přiběhl pes do kostela v Madonna di Campagna u Lago Maggiore a tam po celou mši sv. pobíhal a znepokojoval věřící. Když přišel ke mně kostelník a vybíral, upozornil jsem ho na tuto nepřístojnost, ale zřízenec kostelní mého upozornění nedbal a pokračoval ve vybírání soldi.

Dopravu městem sprostředkuje elektrická t r a m w a y. Mají také čísla jako ve Vídni a u nás. Viděl jsem nejvyšší číslo 54. Zde nejsou zavedeny lístky přestupní. Za jednu jízdu platí se 50 c. ve všední den, ve svátky a v neděli 70 c. Na lístku vytištěno: Corsa unica. Classe unica. Na jízdenkách zpět je: Ritorno, na lístcích svátečních: Biglietto festivo.

Možno použíti pouze jednoho vozu, za to jedeš třeba 5/4 hodiny, tak jsou dlouhé jednotlivé tratě. Konduktoři nemají žádnou

práci s proštipováním lístků. Nemají také tašky a peníze dávají do kapes. Jsou velmi zdvořilí a ochotní. S číslem 7 z Piazza Dante možno vyjet až do vrchu nad Neapolí. Vedle toho jsou dvě lanové dráhy, jedna vyjíždí od Monte Santo vzhůru.

Vedle automobilů jezdí po městě drožky. Cena jízdy za hodinu 10 lir (před válkou platilo „una ora una lira" = 1 hodina 1 lira). Po ulicích vidíš vozy, jež táhnou osli. Koně mají zvláštní obrovské chomouty, s vysokými kovovými ozdobami.

Na náměstí nebo na ulici postaví se prodavač s nějakým předmětem, počne vykřikovat a vychvaluje znamenitost svého zboží a v minutě kolem něho stojí zástupy lidstva, jež se dají zlákati jeho darem řečnickým. —

Z veřejných budov zasluhují povšimnutí nádraží (stazione centrale), soud, národní museum (Museo nazionale), radnice (municipio), královský palác (palazzo reale), Galerie Humberta I. a galerie Vittore Emanuele II., bursa, katedrála sv. Januaria, obrovský kostel sv. Kláry, sv. Pavla Maggiore, kostel S. Giovanni a Carb., S. Maria del Carm., San Domenico Maggiore, San Aniello maggiore, San Lorenzo, S. Martino, San Filippo Neri, Santa Maria del parto, S. Sacramento, S. Gieronimi, S. Gaetano, S. Michele. Z pomníků sluší hlavně jmenovati Dantův, Garibaldiho, Viktora Emanuela II. a krále Humberta I. Z tříd a náměstí uvádíme: Corso Garibaldi před nádražím, Corso Umberto I., Piazza Borsa, Strada Foria, kde je Albergo dei poveri (chudobinec), Piazza municipio a Via Roma s krásnými krámy. Je to nejživější třída obchodní, pravá tepna města, dříve slula Strada di Toledo. Zdejší kostely jsou nádherné a zdobené četnými uměleckými sochami a obrazy. Je jich tři sta. Originální podobu má rotunda sv. Františka proti paláci královskému. Vypadá jako římský Pantheon. V kostelích není lavic, nýbrž sesličky proutěné. Někde je jich naloženo spousta na hromadě, odkud každému návštěvníku lze si vzíti stolici a donésti si ji na místo, kde se mu právě líbí. V jednom chrámu bylo napsáno, že za použití sesle se platí 5 c. Mimo to vybírá kostelník každou chvíli mezi věřícími.

V neděli se čte mše sv. v mnohých kostelích i po 12. hodině. V některých chrámech upevněny různé ohlášky jako: „V kostele se modlí, ale nemluví." „V kostele se nemá na podlahu plivati." „Ženy bez pokrývky hlavy a neslušně oděné nemají přístupu do chrámu Páně." V kostele sv. Žofie je hrobka krále Ladislava. Kněží chodí v klerice a pláštích (talárech). Biskupem je Giuseppe Alesio. (P. d.)

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Slovensko. Kvetoslav Urbanovič. Dne 27. ledna byldáván „Zlatý močiar", drama v 4 dějstvích od Kvetoslava F. Urbanoviče na jevišti Slovenského národního divadla jako nová původní slovenská hra. „Achillovou patou v naší literatuře jest ještě stále dramatická tvorba," napsal bratislavský „Slovenský národ" dne 29. ledna t. r. „Tu nemáme ještě dokonalého díla. Aspoň takového ne, které by stálo na stejné výši s ostatními větvemi naší literatury: lyrou, románem. Co máme, bylo většinou pracováno pro ochotnická divadla. A ochotnické divadlo má jiné požadavky než městské Z popřevratových literátů jedině Urbanoviče můžeme vzpomenouti, který vykonal positivní práci pro naši dramatiku. Podal již dosud tři kusy. Ne sice úplně vyhovující všem požadavkům dramatické literatury, ale daleko napřed stojící před divadelními hrami popřevratovými. Jaké jsou Urbanovičovy divadelní hry? Jako jeho romány. Jest umělcem líčení. Místy až nádherně popisuje události, ale zůstává jen na jejich povrchu. Dovnitř, doprostřed událostí vniknouti, rozebrati je, toho Urbanovič nečiní. A jakmile se i někdy pokusí o to, což by jeho dílům bylo jen na prospěch, obyčejně stane se to nepřirozeně. Urbanovič jest jen pozorovatelem událostí. Jen kresličem. A jeho díla nemají proto přirozené hloubky, chybí v nich to, co je horoucí jako krev, co je teplé jako tělo, co je skutečné jako sám život. „Zlatý močiar" vzbudil a udržel živý zájem a měl úspěch pro napínavé výjevy. Čtvrtý děj zklamal. I dobrá souhra přispěla k úspěchu této hry. Urbanovič se odebral na půl roku do Paříže, aby tam studoval dramatické umění."

Vladimír Roy. Básník Vladimír Roy vydá novou sbírku básní „Za šera a jasu". Dokončil též překlad a přepracování libreta „Kováč (kovař) Wieland", které zhudebnil slovenský skladatel Bella. Tato opera bude hrána v Slovenském národním divadle v Bratislavě. Vladimír Roy jest evangelickým farářem v Puchově. Narodil se r. 1886. Uveřejňoval své básně v Dennicí", „Prúdech" a „Slovenských Pohľadech". Básník je doplnil a vydal dva svazky básnické: „Rosou a trním" a „Keď miznú hmly" (Když mizejí mlhy) První sbírka je věnována básníku Ivanu Kraskovi, který sluje vlastním jménem Ján Botto a jest autorem básnických sbírek „Nox et solitudo" (Noc a samota) a „Verše". V prvním svazku následuje Roy Ivana Kraska a uveřejnil tam básně smutného rázu, čemuž dal výraz i názvem sbírky; v druhé sbírce vyvázl Roy z rosy a trní, obzor jeho se vyjasňuje, když zmizely mlhy. V některých básních vylíčil věrně trudné dojmy ze světové války.

Životopis Andreje Radlinského: „Spolok sv. Vojtecha" v Trnavě vypsal odměnu 10.000 K do 1. září 1926 na sepsání životopisu Andreje Radlinského, zakladatele Spolku sv. Vojtěcha v Trnavě a spisovatele modlitební knihy „Nábožné výlevy", která se dočkala několikerého vydání. Narodil se v Dolním Kubíně, jako katolický kněz byl kaplanem na více místech, od r. 1850 do 1861 byl redaktorem českého znění zemských zákonů v Budapešti a stal se farářem v Kútech, kde zemřel r. 1879. V Pešti obnovil časopis „Cyril a Metod" a spojil jej s „Katolickými Novinami", od r. 1859 tři roky vydával vychovatelský list „Priateľ školy a literatúry".

Slovinsko. Papež a Goriška Mohorjeva družba Tato společnost, jež vydává knihy pro katolický lid v italském Přímoří, poslala papeži Piovi XI. projev oddanosti. Papež přijal tento projev laskavě a odpověděl vlastnoručně: „Goriške Mohorjevě družbě, která má účel zachrániti křesťanskou víru a bájiti povahy Slovinců, bydlících v Italii, uděluje me ve vší lásce apoštolské požehnání."

50. výročí narozenin básníka Dragotina Ketteho. Slovinská veřejnost vzpomněla 50. narozenin vynikajícího zesnulého básníka Dragotina Ketteho. Narodil se 19. ledna 1876 v Premu v Kraňsku,

dokončil gymnasium v Novém Městě r. 1898. Po maturitě odešel do Terstu k vojsku, byv odveden v sedmé třídě na tři roky. Na cvičení se nachladil, onemocněl souchotinami a zemřel 26. května 1899 ve věku 23 let Jen pět let trvala jeho literární činnost. První báseň jeho uveřejnil časopis „Angeljček" a pak psal básně do „Zvonu", kde se rozvíjel jako lyrik. Méně četné jsou jeho epické spisy, ale jsou neméně dokonalé jako lyrické. Jeho básně sebral a vydal Anton Aškerc r. 1900 s názvem „Poezije". R 1907 vyšly již ve druhém vydání. Vedle Zupančiče jest Kette reformátorem slovinského básnického vyjadřování. Vzorem mu byli starší básníci slovinští, dále ruští básníci a také lidová píseň zanechala v něm hluboké stopy. Většina jeho básní jest milostného obsahu. Také láska k přírodě, a k dětské přirozenosti vysvítá z jeho básní.

Neznámá báseň Valentina Vodnika. Valentin Vodnik, přední básník slovinský, napsal „Životopis sv. Leonarda z Porto Maurizio", vydaný v Lublani roku 1798 a kromě toho píseň na 4 stranách ku poctě tohoto světce. Leonard byl přičten mezi světce r. 1796, Vodnik složil tuto píseň po tomto roce. Tento životopis a báseň nejsou udány v Dějinách slovinské literatury od dr. Karla Glasera v II. díle. Tuto píseň vytiskl znova prof. Turk v Mariboru r. 1924.

Prof. F. W. Foerster gorickým Slovincům. „Goriška straža", list katolických Slovinců v Gorici, uveřejnila ve vánočním čísle r. 1925 list universitního profesora a myslitele německého dr. F. W. Foerstera, jejž poslal gorickým Slovincům na žádost poslance dr. Besednjaka. V úvodu hovoří o svých stycích s dr. Krekem a četnými žáky Slovinci a určuje pojem národnosti: „V jeho (dr. Kreka) duchu bych rád promluvil dnes několik slov o otázce, jak se dá zachovati národní svéráz. Zdali je to zvláštní způsob, jak národ šíří svou sobeckost, kterak jí a pije, kterak se bije a koná koupě? Ne! Kdo mluví o zachování národní všeobecnosti a oduševňuje se pro ni celý život, má na mysli něco lepšího a vyššího. Lidská všeobecnost je proň jako vzpomínka na hodnou matku, na sestru, na nevěstu, jest jako živé volání po všem tom, co je nad sobeckost, nade vši touhu po zisku a vnější platnosti, co ho naplňuje láskou, věrností, úctou, pravdomluvností, provívá ho touhou a věrou a víže ho tak se světem, který jest mimo něj, avšak téhož času i s nejhlubšími prameny vlastního jeho života. V protivě se světovou všeobecností jest národní bytost společným osudem jasně určené vrstvy lidí, je písní jejich osudu, obsahuje jejich společné vzpomínky cítění a vyjadřování této životní vrstvy v jejich nejhlubších a nejryzejších varech, jak je tvořili nejhlubší a největší duchové ve vznešených okamžicích. Kdo žije v těsných stycích s poznatky svého národa, budí se též k svému nejhlubšímu bytí a učí se, jak je plně vyjadřovati. Tato mysl národní všeobecnosti nám také vysvětlí, proč právě nadpřirozené křesťanství tak nesmírně obohatilo a upevnilo obsah i podobu národnosti. Teprve v křesťanství se duše probudí k plnému životu a odpoutá se od služby holé sobeckosti: nebeská láska to byla, která dala poslední pozemské lásce zcela novou hloubku a velkost i vnesla do všech lidských poměrů nové posvěcení srdečnost a stálost. Proto když přikvačí těžké osudy na celý národ, lze základ jeho národnosti zachovati jen tak, že se lidstvo se zdvojenou horlivostí přidrží základů křesťanského názoru. Jen duchovní silou, která vytékala z prohloubeného křesťanského života, a ne snad jen duchem národnosti zachovali Poláci svou národnost v nejhorších lupičských útocích. Záchrana není v nepřátelství, nýbrž v lásce. Je třeba milovati i národní nepřátele, ale tak, že se boj za statky vlastní národnosti spojí s poctivým porozuměním statků cizí národnosti. Evropa se rozbila o reální politiku národní sobeckosti, uzdraví se jedině plodnou reálnou politikou křesťanského ducha".

Básník Zorman ve vlasti. Americký slovinský básník a skladatel Ivan Zorman přibyl loňského roku na parníku Aquitanii do Evropy a odebral se k návštěvě příbuzných na Slovinsku.

Srbsko. Matice srbská v Novém Sadě postaví velký palác pro museum určené pro Vojvodinu nákladem 8 miliónů dinárů.

Mecenáš. Bělehradský obchodník Luka Celović věnoval bělehradské universitě dva domy a 1 milion dinárů na hotovosti.

Oslava stoletých narozenin Svetozara Miletiče. „Matica Srpska" v Novém Sadu připravila velkolepou oslavu stoletých narozenin velikého bojovníka a mučedníka srbské myšlenky v bývalých Uhrách, Svetozara Miletiče. Církevní slavnost — parastas — byla vykonána 23. února 1926. Oslava sama byla určena na 6. května t. r.

Srbské dějiny od Stanojeviče. Černohorští federalističtí poslanci jihoslovanští poslali ministerstvu žádost, aby školské knihy pro obecné a střední školy byly psány výlučně jižním srbským nářečím, jakož i aby na tamních gymnasiích bylo zakázáno užívati Srbských dějin, které napsal dr. Stanoje Stanojevič. Dovozují, že tato kniha obsahuje znetvořené dějiny.

Pomník Janku Veselinovičovi. V Bělehradě bude postaven pomník spisovateli Janku Velinovesičovi.

Čech zakladatelem bělehradské vojenské akademie. Počátkem tohoto roku byla slavena památka 75. výročí založení vojenské akademie v Bělehradě. Založil ji brněnský rodák František Zach. Po vystudování university bojoval v Polsku s povstalci, pak dlel ve Francii, v Srbsku agitoval pro Polsko, účastnil se slovanského sjezdu v Praze r. 1848. Následujícího roku bojoval na Slovensku proti Maďarům, pak se vrátil do Srbska, kde ministr Garašanin jej pověřil úkolem zříditi vojenskou akademii. Zach svůj úkol vyplnil a stal se jejím prvním ředitelem. Po pádu Alexandra Karađorđeviče odešel do Švýcarska, ale po dvou letech povolán zpět. Účastnil se bojů proti Turkům 1877—1878 a byl povýšený na generála. Ve válce pozbyl nohy. Ve výslužbě dlel v Praze a v Brně, kde zemřel r. 1892.

Ukrajina. Obyvatelstvo sovětské Ukrajiny. Podle zprávy lvovského deníku „Dilo" ze dne 5. února t. r., na sklonku r. 1925 vyšla v Charkově kniha „Nacionalnyj sostav Sovetskoj Ukrajiny", kterou sestavil N. Čerljunčakevyč podle nejnovějších dokladů. Podle ní je v Sovětské Ukrajině 27,243.222 všech obyvatelů. V tom je započteno i obyvatelstvo Samosprávné moldavské republiky počtem 538.150 duší. Selského obyvatelstva na Ukrajině je 24,069 609, v tom v Samosprávné moldavské republice 480.345. Městské obyvatelstvo na Ukrajině čítá 3,173.613 lidí, z toho 57.806 v moldavské republice. Ukrajinců jest na Ukrajině 22,219.206. Z nich žije na vesnicích 21,344.931 lidí, z toho v moldavské republice 12.273. Rusů je v celé Ukrajině 2,052.929, z toho ve vesnicích 31.471 a v městech 1,121 458 spolu s moldavskou republikou. V Ukrajině jest, 1,254.793 židů, z toho v městech 1,021.628, na vesnicích 233.165. Za židy co do počtu následují Němci. Jest jich na Ukrajině 320.972, z toho v městech 13.365, na vesnicích 307.607. Multanců jest 238.930, z toho v moldavské republice 184.919 a na území ukrajinském 54.011. Mezi nimi jest venkovského obyvatelstva 227.907 (mimo moldavskou republiku 51.537) a zbytek jest obyvatelstvo městské. Bulharů je v celé Ukrajině 84 757, z toho venkovského obyvatelstva 84.261 a zbytek je obyvatelstvo městské. Řeků je 101.204, z nich žije na vesnicích 92.598. Poláků jest 222.877, z toho na vsích žije 158.660, ostatní žijí v městech. Čechů v celé Ukrajině jest 998, všichni žijí na venkově. Bělorusů jest 13.756, rovněž sami vesničané. Obyvatelstva jiných národností jest 722.812.

Organisace inženýrů. Všeukrajinský svaz inženýrů a techniků čítá 19.000 inženýrů a techniků. Svaz má pět pobočných spolků. Ústřední svaz upravil plány obecní práce. Navrhuje spolupráci s Všeukrajinskou radou národního hospodářství a dělnicko-rolnickým dozorstvem.

Výstava spolků malířů v Kyjevě. Dne 20. února t. r. byla otevřena výstava spolku malířů Červené Ukrajiny, která má za účel představiti život a stav v současné Ukrajině.

LITERATURA.

ČESKÁ.

K náboženské otázce v prvních letech naší samostatnosti (1918—1925). Napsal Dr. František Cinek. Nákladem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských v Olomouci 1926, stran 321, cena 18 Kč.

K nejmladším náboženským útvarům v oblasti Československé republiky sluší čítati tak zvanou církev československou, jejíž vznik datuje se ze dne 8. ledna r. 1920. Není to zajisté církev v přesném a vlastním slova smyslu a ani schisma, poněvadž její dogmatické výstřelky hraničí tu a tam s moderní nevěrou. A přece nový náboženský tento útvar, dosáhnuv při sčítání litu r. 1921 po celé republice celkem 525.532 duší, vytvořil již své dějiny, a to nejen násilným zabíráním katolických kostelů, kaplí, hřbitovů, far, ale i mnohonásobnými věroučnými a osobními spory ve vlastním lůně, čili jak dějiny vnější, tak i vnitřní. Vylíčení vnějších dějin „církve" československé nenalezlo ovšem posud z důvodů zcela přirozených svého přesného vypravovatele, poněvadž do té chvíle není možno vynášeti z farních, konsistorních, státně správných a soudních archivů zápasy a spory o zabrané čechoslováky objekty a starobylá práva. Za to však vnitřní dějiny téže „církve" doznaly opravdu nejen přesného a bystrého, ale i učeného a velmi svědomitého historika a kritika v osobě Dr. Františka Cinka, nemýlím-li se, přehorlivého spirituála kněžského semináře v Olomouci, jak toho dokladem je věcný, obšírný, důkladný a hluboce založený jeho spis: „K náboženské otázce . . ."

Spis tento alespoň, skládající se ze čtyř oddílů, z nichž první má nadpis „K ideovému vývoji církve československé", druhý „Hnutí pravoslavné v Československu", třetí „K situaci československobratrského protestantismu" a čtvrtý „Podvržená řeč Strossmayerova, šířená církví československou", ač na první pohled by se mohlo zdáti, že nemá vnitřní spojitosti a důvodnosti, stopuje krok za krokem a to velmi pilně, uceleně a neunavně náboženskou ideu nové „církve", a to od jejího vzniku až do konce roku 1925, jenž vítězstvím strany Gorazdovy nad pravoslavnou skupinou pražskou a úplným odpoutáním se od čechoslováků směru dr. Farského tvoří nesporně zakončení prvého údobí menovaného náboženského útvaru. Vždyť po právě připomenutých dvou faktech náboženské dějiny české musí přísně a přesně rozlišovati mezi „církví" československou, jež počátkem roku 1926 ocitla se úplně pod mocí a vlivem dr. Farského a českým pravoslavím, jež zase v téže době podlehlo vlivu, směru a moci pravoslavného biskupa jurisdikce srbské Gorazda, t. j. bývalého katolického kněze Matěje Pavlíka, který byl jedním z prvních kněžských agitátorů pro nový československý náboženský útvar v republice.

Než na tom není dosti. Spis dr. Cinka dále také vyličuje vnitřní náboženské spory na Podkarpatské Rusi v církvi pravoslavné, jak totiž tyto tamtéž vznikly a se rozšířily z oboru jurisdikce patriarchy cařihradského a patriarchy srbského a jak k sporům těmto na počátku české samostatnosti dán byl podnět v Praze po oživení a reorganisaci zbytků pravoslavné skupiny pražské z let šedesátých minulého století. Při tom postavení duchovenstva řeckokatolického a poměry jeho k pravoslavným podány jsou z autopsie auktorovy, jenž vícekráte Podkarpatskou Rusí cestoval, tolik opravdově a přesvědčivě, že čtenář docela v jiném v jiném světle shledá působení a život těchto kněží, než jak mu je vyličoval český liberální tisk. Krátce, kdo chce správně porozuměti náboženským poměrům v nejvýchodnějších částech československé republiky, nezbytně musí obírati se spisem Dr. Cinka, ježto jím bude v tomto směru informován nejen přesně, ale i pravdivě. Posléze kniha „K náboženské otázce . . ." hodnotí

velmi správně i snahy českých protestantů zvláště v oboru věroučném a dějinně vlasteneckém.

Z těchto příčin nemohu jinak, nežli spis Dr. Cinka všem a zvláště duchovenstvu co nejvřeleji doporučiti. Vždyť jeho četba v pravdě utvrdí, pro ni srdce rozohní a v lásce k církvi upevní, abych ničeho nepřipomínal o obranné zbroji proti bludům a náboženským podvodům. Ostatně kniha tato je prvním vědecko-dějinným rozborem československé sekty a již tím zasluhuje veškeré pozornosti a plného uznání. Václav Oliva.

Jan Fr. Hruška: **Naši pod Čerchovem.** Řada chodských postav a povah. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze, str. 208, cena Kč 15·—.

Nový svazek největšího a nejhlubšího znalce Chodska, Jana Fr. Hrušky, předvádí v sedmi obrázcích typické postavy a povahy starodávného Chodska, nové doklady „železného lidu srdce zlatého", nové příspěvky, jak „naši pod Čerchovem žili a umírali". Podhorská příroda vylíčena ve své tvrdosti i kráse, tvoří pozadí rázovitých postav s jejich zděděnými vlastnostmi a ctnostmi rodovými. Sem zařadil J. Fr. Hruška i svou literární prvotinu „Doubu dřevaře", již byl uveden Janem Nerudou r. 1889 do českého písemnictví. Elegické návštěvy autorovy u posledního chodského dudáka mají — jako ostatní všecky karakteristiky a povídky Hruškovy — cenu dokumentární. Jazyková spanilost a dialektická jadrnost i přesnost zvyšují půvab krásné knihy jako barevná reprodukce Špilarova originálu na obálce. Milovníci Chodska a čtenáři Hruškových knih sáhnou radostně po novém svazku, sličně vypraveném a budou bohatě odměněni jeho pravdou i krásou.

Vlasta Pittnerová: **Proklaté peníze.** Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze, stran 212, cena Kč 13·—.

Krátce po úmrtí oblíbené spisovatelky vychází její poslední románové dílo, čerpané z ovzduší a života žďárského prostředí, které autorka tolik milovala a tak podrobně znala. V mohutných rysech neselhávající činnosti vyprávěna jest tu historie starého zbohatlého rodu, obtíženého kletbou, jež lpí na penězích získaných nepoctivě. Se zatajeným dechem sleduje čtenář marné usilování zbaviti se kletby, jejíž tajemnost a tíha zůstává skoro až do posledních kapitol nerozluštěna a nevykoupena. Závěrečná část strhujícího románu patří bez odporu k nejmohutnějším stranám, jaké Pittnerová vůbec napsala. Je to jakoby závěť autorky, která zde uložila hluboké pravdy o životě a lásce, vině a utrpení, pokoře a milosrdenství. Četná čtenářská obec Pittnerové sáhne dychtivě po poslední práci milované autorky.

Vlasta Javořická: **Domeček pod lípami.** Román s barevnou titulní obálkou. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze 1926, str. 170, cena Kč 13·—.

Oblíbená spisovatelka, jejíž knihy se těší zasloužené lásce nespočetného čtenářstva, kreslí výraznými rysy v nejnovějším svém románu kus života z maloměstského prostředí. Zachycuje jemně sladký zmatek i kouzlo mládí důvěřivé lásky, i její nestálou prchavost a zklamání, které přináší mladé Gabriele. Účinně staví proti sobě domýšlivou povýšenost bohatých kupců na náměstí a tichou spokojenost chudobného domku pod lipkami. Hrdina románu prožije řadu významných událostí, procítí několikerou formu lásky, než pozná konečně svou těžkou vinu a hledí ji aspoň částečně odčiniti. Autorka nevyhledává a neunavuje t. zv. „problémy" a záhadami, nýbrž vytýčila si za úkol zpodobiti život jeho krásou i jeho temnými víry. Prostým způsobem vyprávění, rychlým spádem dějovým, ostrou karakteristikou a životu odposlechaným dialogem dociluje svého záměru dokonale.

Náboženské poměry v Československé republice. Napsal Dr. Václav Müller. Vydáno péčí ministerstva školství a národní osvěty ve

státním nakladatelství v Praze 1925 jako 66.—68. svazek „Občanské knihovny", cena 5 Kč, stran 105 s mapkou katolických diecésí, zabírajících území Československé republiky.

Odborný přednosta veškerých záležitostí církevních v ministerstvu školství a národní osvěty, Dr. Václav Müller, v díle „Náboženské poměry . . ." na základě přesně úředního materiálu osvětluje jasně nynější náboženský stav všech vyznání a „církví" v Československu. Alespoň po kratičkém historickém přehledu o dřívějších náboženských poměrech v zemích českých, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi a po povšechném stavu dnešního poměru československého státu k církvím a vyznáním přechází k pojednání o církvích: římskokatolické, řeckokatolické, českobratrské evangelické, německé evangelické, augsburské evangelické ve vých. Slezsku, Jednoty bratrské, evangelické a. v. na Slovensku, reformované na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, svobodné reformované, Bratrské jednoty Chelčického, metodistické, adventistické, Nového Jerusaléma, Armády spásy, československé, starokatolické, pravoslavné, židovské, bezkonfesní a končí článkem o úpravě poměru státu a církve.

Dílo samo, poněvadž vychází z úředních dat, má mnoho zajímavostí. Není sice naprosto nestranné, poněvadž staví všeckz „církve" do jedné řady a „církvím mimokatolickým nesporně přeje, ale přes to stojí opravdu za studium. Nejsou v něm také uvedeny všecky protestantské denominace, jež v Československé republice se usadily. Za to příští poměr státu k církvím je označen dosti zřetelně větou: „Vždy však bude musit míti parlament a vláda při úpravě poměru mezi naším státem a církvemi na zřeteli to, co jest hlavní známkou moderního státu, že jest jediným a výhradným pánem na svém území a že mimo něj a jeho moc nemá býti na témž území organismu a moci, jež by byla na státu nezávislá a žila svým životem bez ohledu na státní výsost a bez přizpůsobení se jí." Mohou se tedy Řím a čeští katolíci na doby budoucí „těšiti". Václav Oliva.

Slovanské mythy dynastické jako astralogemy polsky napsal Dr. Antoni Czubryński. Z polského rukopisu autorova přeložili Miloš Lukáš a Dr. Jar. Radimský. Nakladatelství „Sfinx", Praha. Cena 6·50 Kč.

K dílům našich vědeckých pracovníků v tomto oboru, profesorů Máchala a Tilleho, přibyla nová práce polského badatele. Autor zabývá se sice mythologií všech slovanských národů, hlavně však obrací se k pověstem a pohádkám národa československého. Je zajímavo sledovati jeho vývody o báječných a záhadných osobách, bytostech a událostech našeho bájesloví, jež spojuje s událostmi velkého světa, s hvězdnou oblohou a pozemskou přírodou. Nejsou to pověrečné vztahy lidí k hvězdám, nýbrž historické a přírodovědecké poměry pozemských událostí k událostem a poměrům na hvězdném nebi. Tomuto vědeckému bádání, zvanému astra.istika. razí polský spisovatel nové dráhy svým zajímavým spisem.

Jaroslav Matoušek: **Gnose čili tajné učení náboženské posledních století pohanských a prvních křesťanských.** Nákladem „Sfinx" v Praze II., na Zbořenci. Stran 342, cena 27 Kč.

Redakcí univ. profesora Dra Čeňka Zibrta vychází v pražském nakladatelství „Sfinx" knihovna „Světlo ve tmách", ve které jako svazek 6. vyšel uvedený spis. V širokém založeném pojednání, čerpaje ze starých spisů a z velké řady novějších (bibliografii uvádí na str. 333—342), snaží se spisovatel obhájiti toto učení, jehož židé jako první tajné zbraně použili proti křesťanům a kteréž později projevilo se v mnoha tajných spolcích a sektách bojujících proti křesťanství. V této obhajovací snaze vykládá spisovatel podstatu a učení antických mysterií, jejich vliv na řeckou filosofii, která v posledních stoletích před Kristem v Alexandrii duchovním to středisku zmírajícího středověku, spojovala duchovní život východu i západu v nové formy náboženské filosofie. Vykládá učení různých sekt v prvních

dobách křesťanských, hledí je očistiti a ukázati, že měly pravdu, a byly potlačeny jen aby zvítězila politika a světská moc. Zajímavo pro vzdělaného čtenáře je srovnati výklady v tomto spise na př. jen s druhou kapitolou nedávno u Kotrby vydané knihy: Kabbala, sekty a tajné spolky (viz „Vlast" str. 331), kterou napsal N. A. Bontony a přeložil Jiří Hora. Tam čteme (str. 55.): „Gnosticismus sloužil židům za zbraň v jejich boji proti Kristově Církvi, proti rodině a státu křesťanských národů . . . i dnes hlásají gnosticismus, jenže pod jinými jmény: okkultismus, theosofie, svob. zednářství, martinismus atd. . . a nerozhodní ve víře znovu upadají do starých sekt, doufajíce nalézti nějaké nové slovo v dávno usvědčených lžiučeních". —o—

E. M. de Vogüe: **Mrtví mluví.** Román. Přeložil Al. Žipek. Autorisované vydání. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. V barvotiskové obálce V. Čutty Kč 18·—.

Román, ač v originále vyšel již před lety, jest pro naše poměry knihou velmi časovou. Děj odehrává se v Paříži, ale hlavním jevištěm jeho jest francouzský parlament, jeho zákulisí i boje politických stran. Líčí dobu velmi zajímavou, kdy otázka dělnická počala bouřiti svědomí světa i s tribuny parlamentu. Jest v ní zachycen růst, rozmach i tragický skon vůdce dělnické strany, skvělého řečníka a silného člověka. De Vogüe psal svou knihu pod svěžími dojmy vlastního života, neboť byl od r. 1893—1998 poslancem a zasedal ve sněmovně v řadách konservativních republikánů. Jako diplomat z povolání mohl nahlédnouti do všech zdrojů politické činnosti a jako znalec dalekého světa a stylista, vyzkoušený v redakcích „Revue des deux Mondes" a „Journalu des Debats" dal svému románu onu francouzskou eleganci, která i těžké problémy veřejného života činí milé příjemnými. Mrtví, kteří v jeho románě mluví, jsou generace našich předků, kteří zanechali hlubokou pečeť na našem duchu a nepřímo určují naše jednání. Stanoviti tuto účast na životě přítomnosti jest delikátním psychologickým úkolem této knihy.

NĚMECKÁ.

Helmut Fahsel: **Gespräche mit einem Gottlosen.** Herder u. Co. G. M. B. H. Verlagsbuchhandlung, Freiburg im Breisgau, 1926, VIII + 216.

Svého času vědecké kruhy evropské do jisté míry až rozrušila studie Angloameričana Johna Williama Drapera, profesora chemie a fysiologie na universitě v New-Yorce, nazvaná: „History of the conflicts between religión and science" vyšlá r. 1873. Tehdy „úspěchem" jmenované studie, jež byla ostatně přeložena do většiny kulturních jazyků, vyprovokovaná „Královská akademie pro morálku a státovědu v Madridě" vypsala zvláštní cenu k obšírnému zpracování thematu „Demonstracion de que entre las ciencias y los dogmas de la religion católica no pueden existir conflictos", t. j. „Důkazu, že mezi vědou a dogmaty katolické víry nemůže stávati rozporu." A tu nejlepší shledána byla odpověď madridského universitního profesora a redaktora vědeckého časopisu „La ciencia cristiana", dr. J. E. Ortiho y Lara, spolučlena římské akademie sv. Tomáše Aquinského, nadepsaná: „La ciencia y la divina revelacion", v níž liché předpoklady moderního nevěrce Drapera uvedením bezpečně nezvratných náboženských dokladů a vývodů ze spisů největšího středověkého filosofa byly na tolik zdrceny, že záhy studie „Dějiny sporů mezi vírou a vědou" pozbyla všude přitažlivosti a zdánlivé ceny.

Nevěra však nerada přijímá úlohu poraženého. Proto nedivu, že právě v poslední době tato znovu v Evropě počíná pozvédati hlavu. A tu, jako na zavolanou, v Němcích staví se jí na odpor poměrně mladý, ale neobyčejně bystrý a filosoficky velmi vzdělaný kněz, berlínský kaplan Helmut Fahsel, jenž dobře ovládá nejen díla sv. Tomáše a spisy sv. Otců západních a východních, ale i moderní filosofické proudy vůbec a dovede

přímo mistrovsky z uvedených pramenů těžiti nepřeberný poklad myšlenek pro obranu katolické věrouky a církevních institucí a zásad. Jeho spis „Gespräche mit einem Gottlosen", jenž skládá se celkem z dvanácti kapitol, je toho opravdu typickým dokladem. Vždyť v něm nalézá se tolik zajímavých partií, jako na př. jsou „Tote Epochen in der Geschichte der Kirche", „Kritik des Fortschritts", „Die Kirche als Wunder der Welt", „Der Sprung ins Transzendentale" atd., že moderní katolická apologetika jejími nejen obohacena, ale i moderní zbrojí dobře opatřena.

Pokud ovšem týče se formy jednotlivých pojednání, jež vesměs uvádí se v rozmluvách mezi kaplanem a nevěrcem, neboť jak sám auktor dí: „Der Ungläubige ist hier stets ein und dieselbe Person, und er legt Wert darauf, sich als „der Gottlose" zu bezeichnen", nezdá se mi tento způsob právě vhodným, byť při podobných spisech byl i často užívaným, poněvadž jednak dosti citlivě znemožňuje, aby spisu mohlo se používati k veřejným přednáškám v různých spolcích, kde nesporně by způsobil velmi mnoho dobrého a jednak kdo by ho k podobným přednáškám použíti chtěl, musil by prve sám podanou látku si zpracovati a uspořádati. Za to pro osobní studium má forma tato nespornou výhodu, poněvadž uvedením všemožných námitek a jich vyvrácením v dialogických odstavcích možno sledovati i psychologický postup „zápasníků".

Jinak připomenutý spis kaplana Fahsela, právě tak jako knihy jeho dřívější, a to „Die Überwindung des Pessimismus" a „Meine Vorträge", zasluhuje pro hloubku myšlenek, bystrý úsudek, bohosloveckou pohotovost, vědeckou důkladnost a moderní pojetí starých principů s upřímnou oddaností ku katolické církvi všeobecného doporučení těm, kdož ze všedního prachu života touží ponořiti se alespoň na několik dnů, neboť spis nutno pomalu studovati, do tajů filosoficko-apologetických.

Václav Oliva.

LITERARNÍ OBZOR.

Nákladem Družstva Vlast počne vycházeti významné a cenné apologeticko-historické dílo: **„Obnovení katolického náboženství v Čechách po bitvě bělohorské v XVII. století."** Vypravuje ThDr. Karel Lev Řehák, kanovník vyšehradský, farář u sv. Havla v Praze. Upozorňujeme na dílo tohoto osvědčeného spisovatele, jehož spisy mají cenu trvalou. Dílo bude ozdobeno více než 15 obrazy a mapkou.

Dr. F. X. Novák, známý autor knih „Pohledy do života kněží a bohoslovců" a „Kněžské problémy", jenž nyní žije v ústraní v malé horské dědince Brníčku u Zábřeha, dokončuje vědecký spis **O církvi a státu** a jich vzájemném poměru. Kniha Novákova vyjde na podzim.

Sbor musejní pro vědecké vzdělání řeči a literatury české, Matice Česká, vydá na oslavu stého ročníku Časopisu Musea v úplně věrném přetisku památný prvý ročník, redigovaný Fr. Palackým, Časopisu Českého Musea z r. 1827, který jest mezníkem v organisačním úsilí o českou vědu.

Oblíbený lidový spisovatel **Frant. Čech**, vydal v nakladatelství Jana Tomana ve Žďáře na Moravě jako 3. svazek „Lidové Knižnice" tři povídky pod názvem: „V jařmu povinnosti a jiné povídky" (Štědrý večer samotáře; Dva reparáty). Pěkně vypravované dvě povídky o lékařích a třetí o studentech, pěkně se čtou a zvlášť první svou zušlechťující tendencí zaujme čtenáře. Je to již druhá kniha v této Knižnici od

Frant. Čecha První byl román z pražského života „Žofka má známost". Obě vřele doporučujeme. V kalendáři Družstva Vlast „Svatý Vojtěch" na rok 1927 vyjde pěkná povídka tohoto autora: „Zaveden světýlkem".

Antonín Šorm, pilný národopisný pracovník, vydal druhý sešit vlastivědného sborníku „Vesnice tkalců". Ve sborníčku perem i obrazem zachycovány jsou zvyky a obyčeje, dějiny a památnosti podkrkonošské obce Studence u Jilemnice. Zajímavá tato publikace zaslouží rozšíření i napodobení. — Týž spisovatel vydal nákladem V. Kotrby: Pověsti o českých zvonech. Spisovatel snesl tu přes 60 pověstí o zvonech. Z doslovu se dovídáme, že má spisovatel připravenu knihu O dějinách rekvisice zvonové u nás v Čechách, pro kterou hledá vydavatele. Upozorňuje, že by měla býti vydána publikace našich zvoniček, jež pomalu mizí z našich dědin a návsí.

„Družina literární a umělecká" v Olomouci, vypsala před dvěma lety ceny na romány z našeho života. Druhou obdržel spisovatel **Antonín Hrůza** za lidový román **Krystaři.** Román ten vyšel nyní v „Knihovně našeho lidu", nákladem Občanské tiskárny v Brně. (340 str., cena 18 Kč.) Spisovatel pěkně a podrobně líčí tu dělníky odjíždějící na jaro do Vídně na stavební kampaň. (Parta sama dala si jméno Krystaři, odvodivši je z německého „Gerüst") Zachyceny tu jejich zvyky, touha po práci a všechny jejich obyčeje. Kdo někdy setkal se ve východních Čechách nebo na sousedící s krajinami těmi na Moravě s takovou partou, obdivuje, jak přesně spisovatel vše vypozoroval a zachytil. Román má i velikou cenu národopisnou, vždyť líčí bývalé doby, kdy tam se jezdívalo, nyní jistě přestanou naši lidé hledati práci ve Vídni, která je jen využitkovala, jak dobře spisovatel vylíčil. Pěkně vystihl spisovatel i náladu, jaká panovala za doby válečné v českých i moravských městech. Román ten se zalíbením každý přečte a kniha bude ozdobou našich knihoven.

V Občanské tiskárně v Brně vycházející **Sebrané spisy Frant. K. Křena**, dospěly k svazku IX. „Z niv Ječmínkových. (Cena 12 Kč). Svazek ozdoben obrázkem Chropíňského zámku, dle lidové pověsti bývalé sídlo rodičů hanáckého krále Ječmínka.

Ve „Vzdělávací knihovně katolické", kterou pořádá Dr. Ant. Podlaha a vydává Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba, vyšla velká řada výborných spisů. Nejnověji jsou tu dva spisy, na které upozorňujeme a je vřele doporučujeme:

Em. Bougand, biskup lavalský: **Církev.** Přeložil Antonín Melka. 8°, 284 stran, Kč 18·—. — Kazatelům i katechetům bude vítanou pomůckou k výkladům o církvi, kterých je dnes tak velice potřebí, kniha biskupa Bouganda, známého apologety v krásném a lahodném překladu A. Melky. Jest to jeden díl z pětisvazkového spisu o stěžejných pravdách našeho náboženství. Kniha vyšla ve Vzdělávací knihovně katolické II ř. Sv. 1.), kde i jiné díly tohoto díla vyšly. Celé dílo jeví velikou lásku k církvi.

Dr. Antonín Vřeštál: **Rukověť katolické mravouky.** (Vzdělávací knihovna katolická řada II. sv. 2.) 8°, 270 str. Cena Kč 17. — Papežský prelát, autor mravovědných spisů českých Dr. Ant. Vřeštál, profesor v. v. a býv. rektor university Karlovy v Praze, vydal „Rukověť katol. mravouky" vzdělaným laikům Práce ta jest vrcholným plodem jeho 30leté literární a učit. činnosti na bohosl. fakultě university Karlovy. Není snadným napsati mravouku pro laiky, aby byla srozumitelná, stručná a při tom hutná, obsahující vše, čeho třeba katolickému vzdělanci věděti a konati, aby svůj život dle nauky Kristovy, v duchu Kristově a v duchu církve, již Kristus Pán hlasatelkou, opatrovnicí a ochránkyní své nauky ustanovil, zařídil. Dr. Vřeštál ukázal svou „Rukověti", jaký mravovědný poklad skrývá se v prostém katechismu katolickém, zvoliv v části podrobné postup desatera

Božích a patera církevních přikázání, aby dle nauky božské i příkazu zdravého rozumu povinnosti a práva katolíků vymezil. Každý jednotlivec a každý stav nalezne tu dostatečného mravního poučení.

Výstava na paměť 50. výročí úmrtí Palackého. Výbor pro oslavy Palackého spolu s knihovnou Národního musea, hodlá vzpomenouti 50. výročí smrti F. Palackého speciální výstavou. Vystaveny budou: Palackého autobiografie, jeho každodenní deník, korespondence se současnými učenci zahraničními, hlavně slovanskými, dále rukopisy dějin, jakož i veškeré jeho spisy. K této výstavě připojena bude, ovšem pokud místo stačí, i knižní a časopisecká literatura o Fr. Palackém. Výstava bude zahájena dne 23. května v Pantheonu musea. Péčí ministerstva školství připravuje se vydání spisů dra Hugo Trauba: „František Palacký — Otec vlasti". Knížka, která vyjde v Občanské knihovně, má sloužiti jako pomůcka přednašečům při okresních osvětových sborech a městských osvětových komisích.

Nejstarší moravský časopis revuální „Časopis Matice moravské" dovršil v květnu půl století svého působení mezi československým lidem.

K 700. výročí smrti sv. Františka, nákladem „Serafinských Květů" v Olomouci vyšlo: Dr. P. Hilárius Felder O. M. Cap.: **Ideály sv. Františka z Assisi.**

K oslavám Tylovým vydá nový román Petr Fingal: „Za károu Tylovou". — Mistr Förster k žádosti Sboru pro Tylovy oslavy zkomponoval novou hudbu k Tylovu Strakonickému dudákovi. Části pohádkové jsou melodramaticky doprovázeny, část zpěvů je v novém hudebním výrazu, ale staré dudácké nápěvy zůstávají beze změn. Bibliografický soupis Tylových her vydal Prav. Picka pod názvem „O dramatické tvorbě Jos. K. Tyla."

Cena ze základu Filipa Čermáka Tuchoměřického při Svatoboru připadla letos podle ustanovení odkazovatele „nejvýtečnějším původním spisům slovesným", vyšlým v letech 1923 až 1925, „ať jsou psány veršem nebo prosou". Porota usnesla se jednomyslně, aby cena byla rozdělena a první cena (1200 Kč) byla udělena A. M. Píšovi za básnickou sbírku „Hořící dům" a druhá cena (800 Kč) A. C. Norovi za román „Bürkental".

Akad. malíř, **Otakar Vaňáč**, vydal 10 volných listů v umělecké barevné litografii. Těmito listy otevírá široce založené grafické dílo, sbírku a mnoha listech provedených výhradně litografickou cestou, kterou na počest vynálezce litografie Senefeldra, nazval „Saxa loquuntur". Prvých deset listů jsou pohledy ze staré Prahy stávající i zmizelé. Autor všechny listy této sbírky vlastnoručně tiskne a podepisuje. —

V Praze založen byl Klub moderních nakladatelů „Kmen". Klub bude celé sloužiti nekompromisnímu umění, jak slovesnému, tak výtvarnému, ve prohlášení, které vydal, praví „naším programem je krásná kniha, a neústupnost, jedná-li se o její uplatnění. Provolání podepsali nakladatelé: Aventinum (dr. Ot. Štorch-Marien), F. Borový, L. Bradáč, Čin, Družstevní práce, A. Dyk, Hyperion (K. Jánský), B. M. Klika, L. Kuncíř (Rozmach), Kvasnička a Hampl, S. U. V. Mánes, St. Mlnařík, K. Neumannová, Arthur Novák, F. Obzina, Odeon (J. Fromek), Orbis, V. Petr, Spolek českých bibliofilů, A. Srdce, F. Svoboda, Symposion (dr. R. Škeřík), J. Štenc a Umělecká beseda.

Moravské kolo spisovatelů uspořádá r. 1927 na paměť desátého výročí manifestu spisovatelů, sjezd literátů a umělců.

Prof. Em. Žák píše v americkém „Katolíku" (č. 9437), že semenem, ze kterého vyrostly slavné **Eucharistické kongresy**, byly ve Španělsku v 17. stol. konané „antos sacramentales" — „hry s Nejsvětější svátostí oltářní" a největším básníkem oslavujícím svátostného Krista byl Calderon.

Hádanky jsou solí a pepřem všeho učení. Jimi tříbí se soudnost, bystří vtip, živí obrazotvornost. I dospělí pobaví se rádi vlipnou kádan-

kou. V knížce „Kdo to uhodne“, sneseno je na 800 hádanek lidových i umělých. Cena knížky 4·— Kč. Za nepatrný peníz nevyčerpatelný zdroj zábavy a poučení. Vydal Jos. Hladký, Praha XII. čp. 234.

Nakladatelství J. Svátek v Praze II. vydá výbor nejlepších knih francouzské spisovatelky **George Sandové**, jejíž výročí padesátileté smrti připadá v červnu. V lacíném vydání s illustracemi vyjdou knihy ze života českého, jimiž propagovala odboj Čechů proti Habsburkům, sesměšňovala rakouský i berlínský dvůr a živila tak odpor proti utlačovatelům českého lidu.

Protějšek Tolstého „Vojny a míru“, román generála P. N. Krasnova **„Od carského orla k rudému praporu“**, jenž vyšel mimo ruský originál již anglický, francouzsky, italsky, německy, španělsky, chorvatsky, polsky, dánsky, estonsky, nejnověji pak japonsky, počal vycházeti nákladem firmy Solc a Šimáček v Praze. Jádrem práce je dokumentární kresba ruských všenárodních osudů od r. 1894—1921, ruské vlády a ruského utrpení v označeném období.

Ve Hnězdně vyšla zajímavá publikace profesora Kurnatovského pod názvem **„Czechoslowacia i Czechoslowacy“**. Kniha je velmi hledaná a byla v několika dnech rozebrána.

Francouzský básník **Charles Pierre Baudelaire** (nar. r. 1821) obdržel za první vydán. své jediné sbírky básnické „Květy zla“ podle smlouvy s nakladatelem pouhých 300 fr. Ale už r. 1886 při dražbě v Noilly byl obyčejný exemplář Květů zla“ prodán za 105 fr. R. 1912 za 275 fr. a v prosinci r. 1917 obyčejný exemplář docílil ceny 800 fr. a na holandu s věnováním 14.601 fr. R. 1920 byly „Květy zla“ tištěné na holandu koupeny za 14.300 fr. V dražbě u Descamps-Scrive r. 1925 byl exemplář „Květů zla“ na holandu z prvního vydání a s vlastnoručními korrekturami autorovými prodán za 57.399 fr. 50 ct. A Baudelaire zemřel téměř v bídě v chorobinci v Paříži, r. 1867. Poesie vynáší, ne však básníkům!

V pozůstalosti francouzského spisovatele Pierra Louyse nalezen byl dávno hledaný rukopis **Oscara Wildeho Salome**. Bude prodán v dražbě spolu s jinými rukopisy z knihovny P. Louyse.

Ve Strandu na Welterském jezeře zemřela 25. dubna švédská spisovatelka **Ellen Key** (nar. 1854). Proslula jako sociální reformátorka, nadšená bojovnice za pokroková práva i povinnosti žen a jako spisovatelka vážných, propagačních románů i essayí tendenčně zbarvených těmito ideály. Její kniha „O lásce a manželství“ byla přeložena do četných řečí a stala se katechismem všech pokrokových žen. Zdůrazňujíc lásku jako jediný základ manželství (což je dojista zcela správné), ale zároveň jako cit velmi nestálý a těkavý, horlila pro rozvod manželský, jakmile první láska v některém z manželů vyprchala, jakož i „pro právo mateřství žen neprovdaných.“ Její výmluvnost řeči i péra byla velmi přesvědčující, a kdo nedohledá nejzazších důsledků, k nimž názory Ellen Keyové vedou, snadno dal jí v názorech za pravdu. „Dnešní ethika manželské věrnosti je nesprávná, poněvadž člověku brání vyžíti všecky možné formy štěstí.“ Heslo o „volné lásce“ nalezlo v Keyové svoji největší obhájkyni, a mnohé názory moderních žen i mužů o manželství, mateřství a bezdětnosti mají pramen ve spisech zesnulé. Rozpor v ženském životě mezi manželstvím, jež ukládá četné závazky, a touze po volném rozvoji její osobnosti, jest podle Keyové, největší tragický konflikt, který dosud dějiny znají. = Zřídka kdy ony rozvratné nauky byly obhajovány s tak skvělou sofistikou a strhujícím nadšením, ale také s naprostým nepochopením skutečného života, jako to činila Ellen Keyová,“ praví o jejích cílech známý katolický apologeta, universitní profesor v Münsteru, dr. Jos. Mausbach.

Knižní aukce, které zavedl u nás knihkupec Karel Zink našly hojně následovatelů. Po knižní aukci „knihomola“ konala se 28. dubna aukce

Zdeňka Jeřábka, při které překvapil zájem o knihy s autorskými podpisy a dedikacemi určenými různými osobnostem z uměleckého světa (na př. Braun: „Z těžkých hodin" s věnováním kutnohorskému M. P. Veselskému z 20 na 50 Kč). Knihy s autografy Vrchlického, Jiráska, Heritesa, Machara těšily se živému zájmu. — Dne 29. dubna 1926 konala se knižní aukce O. Pyšvejce. — Karel Zink připravil ke IV. aukci na dny 4.—6. května 1926 velmi vkusný seznam ozdobený vlastním „Ex libris" a třemi reprodukcemi obrazu Maxe Švabinského. Seznam obsahuje 441 čísel z vlastnictví pěti sběratelů má název „Rydlo a krásná kniha" a uzavírá cyklus aukcí moderní české bibliofilie (1900—1925). Přináší pozoruhodné ukázky moderní české grafiky s mistrem M. Švabinským a chce upozorniti na svérázné umění Josefa Vachala. Červencová pátá aukce zahájí seril dražeb vzácných starých tisků pod heslem „Od Husa k českým exulantům". Vedle rukopisu z XV. stol. vydraženy budou inkunabule mající vztah k náboženskému hnutí, soubor českých biblí s Kralickou, Husitica, Comeniana, hledané exulantské a českobratrské tisky. Další aukce soustředí Bohemica a Pragensia, jiná obrozenskou literaturu, cizojazyčné staré tisky a pod., které jistě shromáždí hojnost sběratelů a vzbudí všeobecný zájem. — Při čtvrté aukci Zinkově překvapil zájem sběratelů o tisky starořížské (Studium, hora et Vetera, Dobré dílo). Kniha Leona Bloye „Exegese obecných řčení" přilepnuta za 200 Kč z vyvolávací ceny 12 Kč! I ostatní knihy téhož autora dosáhly netušených cen. Bylo možno pozorovati, že bibliofilové dávají přednost knihám brožovaným. Ze 415 čísel neprodáno pouze 11. — Katalog II. aukce „Knihomola" vyšel u nakladatele L. Braďáče a přináší 336 čísel, jež se bude dražiti od 7. do 19. května. Jsou to staré tisky (n. p. Stránský z r. 173, Enéáše Sylvia Historia Bohemica z r. 1532 [cena 240 Kč]), prvá vydání českých autorů, zahraniční tisky revoluční, tisky bibliofilské, knihy o umění. V závěru je oddíl obrazů, grafiky a plastiky.

Proti znemravňující literatuře podal jeden americký senátor návrh zákona pro stát Nový York. Každý, kdo takové spisy rozšiřuje nebo prodává, má býti odsouzen do vězení na 10 dní až rok nebo k pokutě 50 až 1000 dolarů, anebo k trestu obojímu. V čele akce pro uzákonění tohoto návrhu stojí katolický soudce nejvyššího státního soudu Ford. Na index zakázaných knih ve Spojených státech dány byly v poslední době Decamerone a některé věci Balzakovy, jakož i Tisíc a jedna noc. Knihy tyto nesmějí se do Spojených států dopravovat. Celní úřady je prostě vracejí zasílatelům. Výběr knih je v Americe neustále přísnější.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Dne 17. dubna oslaveno bylo sté výročí narození buditele a lidumila **Vojty Náprstka**, zakladatele Průmyslového musea v jeho domě u Halánků v Praze. — 23. dubna bylo tomu stopadesát let co se narodil buditel český **Jan Nejedlý**, který založil první český časopis vyššího slohu „Hlasatele českého". — Dne 24. dubna bylo tomu deset let co zemřel v Praze vynikající pražský starosta a poslanec **Dr. Jindřich Šolc**, znamenitý právnický spisovatel.

V klášteře Augustiniánů u sv. Tomáše v Praze slavil dne 20. dubna své 80. narozeniny převor a kons. rada P. **Bertold Hejhal**. — Univ. prof. **dr. Ivan Houl** slavil 23. dubna své šedesáté narozeniny. Vydal první českou učebnici „O bakterlologii" a napsal četné knihy a studie z tohoto oboru. — Populární malíř **Viktor Oliva** dožil se 65. roku dne 24. dubna. — Ve Švábenicích u Vyškova na Hané, dožil se 27. dubna spisovatel farář **Jan Vyhlídal** 65. narozenin. Působil též na moravském Slovácku a ve Slezsku, kde byl literárně a národopisně činný a svými spisy obeznámil nás

též se životem naší větve v někdejším Hlučínsku v pruském Slezsku. V Opavě založil Spolek na zakládání knihoven ve Slezsku, jenž tam rozšířil přes 20 tisíc knih, mimo to sebral přes 20 tisíc K pro národní podniky slezské. Jinak proslul četnými svými spisy ze života hanáckého, v nichž zračí se zdravý hanácký humor, takže práce Vyhlídalovy jsou roztomilou četbou našeho lidu. — V plné tělesné síle a duševní čilosti dožil dne 30. dubna své životní šedesátky **Mons. Antonín Hoffmann**, farář u sv. Ludmily na Král. Vinohradech, městský vikář a skutečný arcibiskupský konsistorní rada. Z velikých zásluh jeho uvádíme, že z jeho popudu založilo ústřední konference sv. Vincence r. 1897 „Dílo sv. Františka Regis pro chudé snoubence", jehož Hoffmann stal se předsedou. Byl spoluzakladatelem r. 1899 „Útulku sv. Josefa" o který starati se běře úplně na sebe. Útulek činí z něho spisovatele, nakladatele a redaktora. Od r. 1904 vydává kalendář „Sv. Josef" od r. 1905 časopis „Květy lásky". Píše i pro jevišlě r. 1901 divadelní hru „Quo vadis" v pěti dějstvích. Napsal několik pojednání z manželského práva a četné práce homiletické (v Rádci Duchovním, v Kazateli). V odborové organisaci duchovenstva je jedním z nejznámějších a nejváženějších činitelů. — Dne 1. května slavil šedesátiny univ. prof. **MUDr. Karel Švehla**, přednosta kliniky pro novorozence a kojence. — **Dr. Karel Herrmann-Otavský**, profesor obchodního a směnečného práva na universitě Karlově dožil dne 2. května šedesáti let. — Dramatický spisovatel **Josef Štolba** oslavil 3 května své 80. narozeniny. Dostalo se mu čestného daru ministerstva školství a nár. osvěty. — Koncem dubna dožil se padesátky básník **Adolf Kacek** rodák vsetínský, který kdysi redigoval časopis katolické moderny „Rozvoj". Psal do „Nov. Života". První sbírku jeho básní „De profundis" vydal Konařík, druhá „Snivá moudrost" vyšla nakladem Lutinovova. S Lutinovem se pak rozešel. Nyní je ředitelem kanceláře centrály obchodních komor v Praze.

Ve Starých Benátkách slavnostně odhalena 9. května pamětní deska hud. skladatele **Frant. Bendy**. — V Brně na špilberském svahu odhalen 9. května pomník **Pavla Křížkovského**, práce akad. sochaře Fabiánka. — V Táboře bude 6 června odhalena pamětní deska spisovateli **Josefu Holečkovi** dílo sochaře Fr. Bílka. — V Plzni 11. července bude odhalen pomník **J. K. Tyla**. — **Karlu Havlíčku-Borovskému** postaven bude ještě letos pomník v Duchcově, dílo mistra J. Fojtíka. — Dne 1. května byla ve Skalici na Slovensku odhalena pamětní deska slovenskému dějepisci **Františku Sasinkovi**, tamnímu rodáku (nar. 11 prosince 1830) a pomník **J. A. Komenskému**. — Pamětní deska **Jaroslava Vrchlického** odhalena byla dne 2. května ve Slatiňanech u Chrudimě na skalnatém návrší „U Panny Marie". Deska pochází z umělecké dílny prof. O. Španiela.

V Hollšově u Stříbra zemřel raněn mrtvicí dne 9. dubna tamní farář, os. děkan a arcib. notář **Jan Nep. Josef Holý**, kněz řádu praemonstrátského kanonie tepelské. Narodil se v Jindř. Hradci 1868 a jako kněz působil na řádových farách v místech národnostně smíšených, naposled po 25 let v Hollšově. Byl upřímný Čech a literárně přispíval do četných listů homiletických (Rád. Duchovní, Kazatel), paedagogických (Vychovatel a Učitel. příloha) a socialně-politických (Obrana, Naše Listy, Nové Proudy, Dělnické noviny, Čech a j.) Družstvo Vlast mělo v něm vždy upřímného přítele. Do „Vlasti" psal recense i články. Samostatně vyšlo od něho v Praze 1897 „Červený doktor mastičkář", „Pařížská kommuna r. 1871". V Solnohradě vydal r. 1902: „Sláva na výsostech Bohu. Modlitební kniha pro katolické křesťany. Dle německého vzdělal J. J. Holý." V kalendáři družstva Vlast „Sv. Vojtěch" r. 1925 vyšel od něho obrázek z nynější francouzské školy: „Pod starým dubem". Ve „Vlasti" roč. XIV. vánoční obraz v jednom jednání: „V podkrovní světničce". Hojné jsou články jeho paedagogické ve „Vychovateli" od r. 1895 až do letošního ročníku. — Čestný kanovník kroměřížský, děkan ve Fryštáku u Holešova **Jan Drábek** zemřel u věku 69 let dne 9. dubna. Narodil se v Slušovicích a

v rodném kraji svém ztrávil celá svá kněžská leta (vysvěc. r. 1882). Byl to horlivý kněz a duchovní správce a výborný kazatel. Od r. 1888 uveřejňoval kázání svá v Posvátné kazatelně, Kazateli, Rádci duchovním. V Praze roku 1898 vydal „Postní rozjímání o pobožnosti křížové cesty". Naklad. našeho Družstva vydal 1924 apologetický spis: „Hledajícím Boha a církev" Pokusil se i v místní historii a ve veselých povídkách. V kalend. Družstva Vlast „Svatý Vojtěch" na r. 1925 „Několik žertovných událostí". V rukopise zanechal obsáhlý výklad a rozjímání „O růženci". — V Olomouci zemřel 16. dubna světící biskup **Dr. Karel Wisnar** ve věku 74 let. — V Trnavě zemřel 14. dubna buditel národa slovenského, rektor katolického semináře **F. R. Osvald** u věku 81 let. Působil po 35 let jako farář v Teplé u Štávnice, r. 1916 byl jmenován kanovníkem. Po převratu zvolen za stranu lidovou do senátu. Byl literárně činným, vydával katolické sborníky a sdružoval kolem sebe mnoho mladých spisovatelů. — V Olomouci zemřel 16. dubna zasloužilý spisovatel a profesor mravouky na theologické fakultě, dříve profesor bohosloví v Hradci Králové, **msgr. Dr. Josef Novotný**, byl pochován v Topole u Chrudimě. — Na Prusinách u Plzně zemřel 15. dubna farář a osob. děkan **Vít Kaska** po delší nemoci (nar. 1861 vysv. 1886). — V Miláně ve věku 76 let zemřel 22. dubna **Ferdinand Lobkowicz**, majitel několika velkostatků a sídlil v Dol. Beřkovicích. Byl posledním zem. maršálkem král. Českého. — Oblíbený kazatel a neunavný zpovědník u sv. Josefa v Praze, superior **P. Řehoř Kott**, O. Cap. bývalý provinciál řádu, zemřel 26. dubna. — Ve Slatinách u Jičína zemřel 25. dubna tamní farář **František Kuhn**, biskup. notář a vikář. — Dne 1. května zemřel v Hořovicích advokát **JUDr. Bohumil Čermák**. V letech devadesátých byl oblíbeným povídkářem a básníkem. Přispíval do „Světozora", „Květů" a do časopisu „Naší mládeži". — V Loučce u Choliny zemřel 3. května farář v. v. **Bedřich Jiříček** spisovatel v oboru přírodních věd, jimiž po dlouhá leta důkladně se zabýval. Pocházel z Kelče (nar. 1856), byl r. 1882 v Olomouci vysvěcen a posledně byl farářem ve Vlachovicích. Literárně byl činný od let studentských. Psával do „Našince". Náležel ke družině seskupené kolem „Nového života" a vydal tam dvě knihy: „Žalmy kostnické" a „Vznik a konec světa". V Praze v Dědictví Svatojanském vyšlo od něho roku 1909: „Po stopách Boží prozřetelnosti". V rukopise měl knihu „Základy k názoru světovému". Do „Vlasti" napsal řadu článků od roku 1898 (r. XV.). Vědomosti jeho byly značné, poněvadž stále studoval a sledoval novodobou odbornou literaturu. R. i. p.

Celostátní včelařská výstava a VI. valný sjezd včelařů československé republiky bude v Plzni od 14. do 22. srpna.

V článku o Karešovi na str. 266. vynechal sazeč větu: „Bývalý jeho kaplan, pak důstojný nástupce v úřadě, arcikněz Ašvic, napsal o něm v knize pamětní: „Tento horlivý . . . . ."

Doplňky: Str. 156. Pösl spolužák a přítel Václava Kareše, byl posléze katechetou na akademickém gymnasiu v Praze. Josef V. Frič píše o Pöslovi ve svých „Pamětech". Svazek I. Str. 81, 83 a 106. — Str. 267.: Václav Kareš přispíval též do časopisu „Jindy a nyní" v létech 1828, 1829 a 1830.

Poděkování.

Výbor spolku „Hostýn" děkuje všem dárcům za laskavě zaslané dary ku zbudování kaple v obci chvalčovské

Bůh všem to jistě stonásobně odmění, kteří nám pomáháte zbudovati kostelíček na úpatí sv. Hostýna.

Ve Chvalčově v dubnu 1926.

Za výbor spolku „Hostýn":

Vojtěch Olejník, jednatel. Jan Přibyl, předseda.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 1. září.)

Archa 6.—8. — Časopis katol. duchovenstva 5.—6. — Český lid 8.—9. a 10. — Dorost 10.—14. — Hlídka 6. a 7. — Hvězda 4. — Museum 5. — Naše omladina 11.—15. — Pax 7.—8. — Poznání sv. 8. a 9.—10. Růže dominikánská 3. 4. — Růže lurdská 8.—9 — Selské hlasy 25.—36. — Serafínské květy 7.—9. — Serafínský prapor 7.—8. — Slovenský ochotník 4.—5., 6.—7. — Slovenské pohľady 6.—8. — Události 6. a 7. — Věstník díla šíření víry 4. — Věstník katol. duchovenstva 10.—12. — Věstník jednot duchov. brněn. a olomouc. 6.—7., 8. — Vychovatelské listy 6.. 7.—8. — Zasvěcení 7. — Země 10.—12. — Zemědělské družst. listy 24.—35. — Zemědělská politika 3. a 4. — Ženský obzor 5.—6.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze: Jan Fr. Hruška: **Z pamětí děrečka včelaře.** (Raná setba sv. 16.) Cena Kč 9. — **Praktická příručka při nakládání a zužitkování ovoce a zeleniny.** Napsal Václav Soukup, druhé vydání upravil Stanislav Svoboda. Stran 290. Cena 24 Kč. — **Víra a kultura.** Napsal Tom. Blatenský. — Str. 242. Cena 28 Kč. — Alois Dostál: **Dcery strážníkovy.** Román. Str. 239. s barevnou obálkou ak. mal. Gotha, cena Kč 12·—.

Z nakladatelství „Čechie", Vinohrady: Q. M. Vyskočil: **Ohni životních zkoušek.** Příběhy o probrách a vítězstvích. (Románová knihovna „Reformy".) Str. 330.

Z nakladatelství B. Kočího, knihkupectví v Praze-I.: Arbesovy spisy. Svazek 12.: **Elegie života.** — Svazek 13.: **Knihy novel a povídek** (část III.) V obou svazcích jeví se Jakub Arbes jako originální a smělý novelista překvapujících obratů a opravdové psychologie, smělé fantasie opřené však o skutečnost a drsný život. Práce jeho nepozbývají ceny, ba jsou působivějšími a jaksi opravdovějšími. — Cena svazku brož. 10 Kč, je velmi nízká. — Laciné vydání spisů Breta Harta. Cena svazku 6 Kč. Svaz. 7. **Blue Grassská Penelopa.** Mecenáš z Pacific slope. Polibek Jany Salovny. Svazek 8, 9., 10.: **Gabriel Conroy.** Díl I.—III. — Sv. 11.: **Anyelský zvoník.** — Jak ve velkém románu Gabriel Conroy, tak ve třech drobných povídkách svazku 7. a šesti novelách svazku 11. zavádí mistr líčení osudů lidí i přírody, čtenáře do dob, kdy americké poměry byly v začátcích, kdy divočina byla působila na vytváření povah v preriích a lesích jejich vzrůstajících. Knihy ty pěkně se čtou a mile pobaví.

Z nakladatelství A. Krále, Praha-Smíchov: E. F. Míšek: **Hříchy žen.** Prosy. Str. 96. Svuja Špálová: **Černý motýl.** Verše. Str. 34

Z Lurdského spolku v Praze: Dr. Alois Kolísek: **Za bílou madonnou pyrenejskou.** Vzpomínky na pout lurdského spolku roku 1924. S četnými obrázky. Str. 360.

Z nakladatelského Družstva „Máje", česk. akc. spol. v Praze: Jiří Frankenberger: **Finsko, země tisíce jezer.** Str. 62. Kč 10. — Dr. Jan Sv. Procházka: **K Baltu.** Lázně, letní sídla, turistika a památky na Baltu. 116 str. Kč 15. — **Brdy.** Jejich krásy, poklady a význam. Str. 220. Kč 18. — **Svatojanské proudy a posázavská stezka.** Průvodce i belletrie. Str. 128. Kč 18·—.

Z nakladatelství A. Neubert, zemědělské knihkupectví v Praze-II.: H. Mniszkowá: **Pastorkyně.** Román. Z polštiny přeložil V. Kredba. Díl I. Str. 374. Kč 21·—. Díl II. str. 412. Kč 24·—. Alexandre Dumas: **První láska.** Ze vzpomínek svého mládí. Přeložila Mar. Dušková. Str. 196. Kč 10·—. — Alexandre Dumas: **Muži ze železa.** Román. Přeložila J. Rottová. Str. 196. Kč 11·—. — Alex. Dumas: **Levoboček z Manléonu.** Historický román ze XIV. stol. Přeložila Karla Šeříková. Díl II. Str. 304. Kč 15·—. — Henri de Régnier: **Přelétavá kouzla.** Románek. Přeložil Jan Sajic. Str. 156. Kč 9·—. — JUDr. Em. Zítek: **Cizáci.** Historický román z doby Rudolfa II. Str. 246. Kč 14·—. — George Sandová: **Ona a On.** Román. Přeložil Josef Janský. Str. 232. Cena Kč 12·—. — Marcelle Tinayre: **Bouřlivák.** Román. Přeložil Dr. Jan Sajic. Str. 164. Kč 10·— — Libuše Machářková: **Příběh Lenky Vlasákové.** Románek. Druhé vydání. Str. 176. Kč 10·—.

Z nakladatelství „Sfinx“ (B. Janda) v Praze-II., na Zbořenci 15.: Škola vševědná. Redakcí univ. prof. dra. Otakara Kadnera. Svazek 5. **Evropa po stránce fysicky zeměpisné.** Napsal univ. prof. dr. František Koláček. S 16 vyobrazeními, stran 146, osmerka, Kč 20·— Populární dílo pro učitelstvo a studentstvo, v němž podán stručný přehled dějin poznání Evropy metodou zeměpisně-popisnou. Doporučujeme. — Svazek 6: **Úvod do anatomie rostlin.** Napsal Dr. K. M. Malkovský. S 98 vyobrazeními, stran 195, osmerka, Kč 32·—. Přístupnou formou probírá všechny ty rozmanité a zajímavé tvary a údy rostlinného těla, jejichž poznáním můžeme proniknouti v podstatu a záhadu rostlinného života. Kniha je psána lehce a srozumitelně. Doporučujeme odborníkům a amatérům.

Z nakladatelství J. Svátka, Praha-II, Spálená 38.: E. Renan: **Vzpomínky z dětství a jinošství.** Přeložil Karel Safář. Str. 256. Cena Kč 18·—. Svátkova sbírka zákonů a nařízení republiky československé Zákony o úpravě platů a služebních poměrů státních a veřejných zaměstnanců, učitelstva škol obecných a občanských, státních, obecních a obvodních lékařů a duchovenstva. Zákon o nemocenském pojištění státních a veřejných zaměstnanců. Vydání s rejstříkem. Stran 154. Cena brož. Kč 11·—. Je to nejlacinější vydání nových platových zákonů se zákonem o nemoc. pojištění. — **Kalendář pro středoškolské studentstvo na rok 1926—1927.** Ročník IV. Upravil prof. dr. Jan Březina. Cena Kč 8·—. Velmi pěkná příručka pro studentstvo, vydaná ve prospěch podpůrných akcí středoškolské sociální péče, jež zasluhuje vřelého doporučení.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 a. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu“ nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS“!**
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě
Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Červen-Červenec 1926.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAIS

ROČNÍK XLII. *ČÍSLO 9—10.*

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20 Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 9—10.

	Str.
Vznešený úkol. Báseň. Napsal Frant. Kyselý	385
Štěstí sémě. Báseň. Napsal Jan z Vidima	386
Bůh tomu chce. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	387
La Verna Napsal Karel Kolísek	388
Autor. Napsal Gab. Ronaj	400
Oko neznámého. Báseň. Napsal F. Taubic	406
Dáma s černou maskou. Napsal Frank A. Boston	407
Píseň moře. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	421
V Marlánském mlýně. Napsala Vlasta Pittnerová	422
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	435
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	442
Assisi. Báseň. Napsal V. Velvarský	452
Slovanská hlídka. H. Žundálek	453
Literatura	455
Literární obzor	458
Z našeho života	462

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 9.—10.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

ČERVEN 1926.

František Kyselý:

Vznešený úkol.

Duch svatý v nitra prahnoucí se vlinul.
Zvuk s nebe jako vichru náhle ztich,
zjev žárných plamů nad hlavami zminul;
klid zavládl v domě věrných Kristových.

Tu Utěšitelových darů dbalý
sbor apoštolů vyhrnul se ven;
víc Židů zátvrdlých se nelekali,
byl Kristus jimi směle veleben.

V tu dobu v opuštěném večeřadle
jen matka Ježíšova zůstala
a v duši její prohřáté a zmladlé
v žár láska k dílu spásy vzrůstala.

Choť nebeský, jenž skryl ji pod peruti,
když z něho Boží Syn v ní počat byl,
v ní způsobil a zmocnil toto hnutí
a hlasem tajemným k ní promluvil:

»Slyš kázat apoštoly! V této chvíli
jich družstvo, zbaveno všech okovů,
již rozvinuje míru prapor bílý
a šíří mladou církev Kristovu.

Aj, vidím, jak se silou rozpínavou
ta církev stává mocným tělesem;
je vítěz Kristus toho těla hlavou
a já, Duch Boží, duší jeho jsem.

Ač hlavu má to tělo světodějné
a já mu sílu divotvornou vlil,
však ještě třeba dát mu srdce hřejné,
jímž velmi rád bych tebe učinil.

Ó rci, zda v tomto těle navždy mladém
chceš zbuzovati zbožný ruch a cit
a hřáti je, by nezmíralo chladem,
zda církve srdcem mateřským chceš být?«

Jak na zvěst archanděla Gabriele,
když měl se vtěliti v ní božský host,
vše cítění a chtění ovroucnělé
v ní změnilo se v prostou poslušnost.

Vší něžnou myslí k tomu svolna byla;
tu z chotě Ducha, jímž se dala vést,
hruď její milost nová zaplavila
a církve srdcem učiněna jest.

Jan z Vidima:

Štěstí sémě.

Zem slunce žhavě líbá, že až stůně,
Že rozžhavena celička se chvěje;
Jí v útrobách se život bouří, směje,
Ven dere se a jásá hlasem vůně.

Čím prudčeji žehne nebes modrá tůně,
Tím barvou ohnivěji kvítí pěje,
Tím líbeznější vůní zefír věje
A zrání šumí v zlatých klasů lůně.

V brázdě, v kupce kvítí skřivan žije,
Když vůní jara zpit, i když se souží,
Když bouřlivě mu srdce láskou bije,

Vždy okouzlen je poesií země,
Jak básník k světlu, do oblaků krouží,
Tam perly seje, písně, štěstí sémě.

Vladimír Hornov:

Bůh tomu chce.

Připněte, rytíři, svatý kříž,
zdobte jím srdce čistá,
v sladkost se promění jeho tíž
milostí Jezu Krista.
Slabé je rámě a chabá dlaň
v otrocké službě těla,
úkladům hříchů se mocně braň,
rytířů druži smělá!
Bůh tomu chce!

Posypte popelem hlavy své,
před křížem skloňte čela,
pro hříchy v zátopě krvavé.
Spása všech na něm pněla.
Opusťte statky a rodnou zem,
dočasné svoje léno,
noste jen Ježíše v srdci svém,
rytířů Božích věno:
Bůh tomu chce!

Světu kdo slouží, kde jeho mzda?
Krále stín smrti honí,
žebrák i kníže jí daň svou dá,
pode jho její se skloní.
Bohu kdo oddal se, nezná mdlob,
léno Pán věčné mu chystá,
dědicem královským bude rob,
padne-li ve službě Krista:
Bůh tomu chce!

Na cestu, rytíři, moří dál
nezdržuj vašich kroků,
na hoře Golgotě čeká Král,
rdí se mu rána v boku.
Krvácí znovu tam za svou říš,
skalnaté chví se témě,
připněte, rytíři, svatý kříž,
volá vás Svatá země:
Bůh tomu chce!

Karel Kolísek:

La Verna.

(Z mých poutních cest).
K jubileum smrti sv. Františka.

Sv. František Serafínský — chudáček Boží a přece velikán Boží!... Sama pokora a přece vznešenost nebeská! Slabé tělo, ale vítězný duch!... Proto ho Jeho Božský Mistr a náš Spasitel světa zvláště vyznamenal, jak 17. září se modlíme v breviáři: „Hac die laetus meruit beata Vulnera Christi". To hoto dne v radosti zasloužil blahoslavené Rány Kristovy. To bylo dva roky před jeho smrtí, tedy r. 1224. Dnem 4. října 1925 začala 700 letá ročnice Františkovy přeblažené smrti. Zemřel v Porciunkule u svého „podílečku", kostelíčka Panny Marie Andělské za vřelé modlitby žalmu: „Voce mea ad Dominum clamavi... Me expectant justi, donec retribuas mihi. — Hlasem svým volal jsem k Hospodinu... Mne očekávají spravedliví, dokud neodplatíš mně"...

Veliké rodiny terciářů z celého světa budou letos v sobotu 4. října r. 1926, oslavovati 700 leté výročí smrti sv. Otce Františka. Budou putovati do Porciunkuly a do Assisi k jeho slavnému hrobu.. Jistě pak také přemnozí neopomenou zaputovati do La Verny v Toskánsku, kde sv. Františku byly vtisknuty svaté rány — stigmata — Kristovy. Byl jsem tam roku 1924 právě v předvečer 17. září, kdy jsem byl tak šťasten, věnovati většinu této noci slavným pobožnostem jubilejním.

La Verna či Alverna náleží k pohoří Apeninskému a vyčnívá jako štíhlý, strmý a osamocený vrchol, dosahující výše 1269 m. Činí dojem obrovského balvanu, který jako by byl odkudsi do toho kraje zabloudil. Alverna je na všech stranách srázná; jen jedinou skalní cestou možno dojíti vrcholu, kde se rozprostírá planina, porostlá duby a buky vysokánskými, mohutnými i štíhlými smrky a jedlemi. Nedaleko jest vesnice Chiusi, kdysi hlavní město té krajiny se zříceninami zámku, jenž za doby sv. Františka náležel hraběti Orlandovi. Zbožný ten pán daroval roku 1215 horu Alvernu sv. Františkovi a jeho řeholním bratřím a vystavěl na ni pro sv. Františka chudobnou chýžku a kapličku, již sv. František zasvětil Panně Marii, královně andělů.

Sv. František přicházíval každý rok na nějaký čas na horu Alverno; odpočíval tu po nadlidských námahách v nichž byl ustavičně a také tam vykonával 40tidenní půst ke cti sv. Michala, archanděla, jehož vroucně uctíval. Tam vzdálen hluku světa, v samotě a tichu ponořoval se všecek v Pána Boha ve vroucích modlitbách, a ve svatém rozjímání vznášela se duše jeho na perutích lásky do nebeských výšin k Tomu, Jenž mu byl vším. R.

1224, dvě léta před svou smrtí, přišel sv. František v měsíci září naposledy na horu Alverno, aby tu přijal stigmata.

Do Verny vypravil jsem se s bratrem Drem Aloisem Kolískem, profesorem theologické fakulty v Bratislavě, který mne k této františkánské pouti vybídl. Vyjeli jsme z Vídně v pátek večer 12. září z Jižního nádraží, jeli přes divuromantický Semering, jejž pohádkovitě ozařovaly stříbřité paprsky měsíční...

Jako praví poutníci jeli jsme třetí třídou, takže noc, ztrávená ve vlaku, nebyla právě příjemnou, zvláště když byl vůz přeplněn, mimo to nějaký světoobčan rušil častěji klid svojí dětskou muzikou.

Jeli jsme přes Lubno, Celovec, Bělák do Trbiže (Tarvisio), kde byla italská pasová a celní prohlídka, celkem hladká. Tam jsme chvatně posnídali.

Z Trbiže do Videnu (Udine) mohli jsme se pokochati skvostnými sceneriemi horskými... Zde i na Piavě vynořily se však vzpomínky válečné z těchto měsíců z roku 1918. Bylo viděti tu onde ještě zbytky vražedných bojů.

V Udine jsme se dověděli z novin o zavraždění fašistického senatora Casaliniho. Vlaši o tom velmi živě debatovali... Do Benátek jsme přijeli v sobotu odpoledne. Benátky — „Venezia benedetta" — „požehnané" hemží se cizinci, hlavně Němci. Měvše zamluvený byt v hotelu „Gabrielli" na Riva degli Schiavoni, neměli jsme potíží ubytovacích. Nebyl sice prvotřídní, ale jinak dobrý a ne moc drahý. Komu nezáleží na luxusu, tomu jej můžeme vřele doporučiti, již také proto, že není daleko vzdálen od náměstí sv. Marka.

Chtějíce po dlouhé cestě noční pookřáti, zajeli jsme si na Lido, kde sice není již koupací hlavní sezona, ale přece ještě hojně navštíven.

Zpáteční cestou mohli jsme se pokochati na pohádkovém osvětlení jak Benátek tak Lida. Měsíc při tom též nezůstal pozadu. Jen jsme postrádali osvětlení Campanily. O 9. hodině večerní poslechli jsme si několik čísel velkého koncertu na náměstí sv. Marka. Úvodem byly zahrány fašistické hymny, které vyslechlo obecenstvo s pietou a velikým aplausem. Tak jsme se octli i my mezi — fašisty.

Dojmem zvláště poetickým působí dvě malá světla u obrazu Panny Marie na basilice se strany nábřežní. Byl jsem zde již několikrát a vždycky tyto úchvatné večery na nádherném náměstí svatomareckém působí zvláštním pohadkovitým kouzlem. Ovšem i melancholickým o zašlé slávě pyšné „královny moře" Dnes z ní dosud žije....

V neděli sloužili jsme mši sv. ve chrámě na druhém břehu Maria della Salute. Sám chrám s mohutnou kopulí dodává celku benátskému velkolepý doplněk. Ačkoli byla neděle k 9. hodině,

přece byl prázdný. Teprve později tam přicházeli cizinci—turisté. Ovšem nedivu, když tě je v Benátkách mnoho kostelů.

Ostatek dopoledne věnovali jsme mezinárodní výstavě umění v sadech „Giardini". Má zde své pěkné pavilony Španělsko, Belgie, Holandsko, Maďarsko, Francie, Německo a sovětské Rusko. Bohužel, Československo zde nemá dosud ničeho leč ve vlašském paláci „Pro arte" v 37. síni dva obrazy mistra Jože Úprky: Slovačku a Pout. Maďaři tam mají pavilon zevnějškem bohatý, vychloubačný, ale v umění malířském nemají tam mnoho „svojrázu" ani co do kvality, ani kvantity.

Sochařství je zastoupeno hlavně u Vlachů. Sovětské Rusko je zastoupeno hlavně mechanisací člověka a — Židy. Ovšem o této výstavě dalo by se napsati více článků, ale to se vymyká z rámce tohoto popisu. Odpoledne věnovali jsme návštěvě basiliky sv. Marka a „královské regatě" uspořádané v Canale Grande a Giardini až k nádraží. Královská regata, závody veslařské, při nichž byl přítomen jako zástupce králův vévoda z Pistoje, rozvinuly před našimi udivenými zraky prvořadové slavnostní představení. Viděli jsme nádherně ozdobené paláce i lodi, tisíce diváků na gondolách, v palácích i před nimi, historické velké gondoly v rozličných barvách, osm gondolierů na každé v historických úborech. Jásot, nadšení, hudba, zářivý den italský, modrounké nebe, azurosmaragdové moře... zkrátka benátská pohádka!...

Benátky opustili jsme k půlnoci a jeli jsme do Florencie, kamž jsme přijeli po 6. hod. ráno.

Velmi mnoho domů bylo ozdobeno prapory, na nichž se černaly smuteční stuhy. Toť na počest zavražděného senátora Casalíniho.

Nádherný florentský dóm se opravuje, proto byl dosud uzavřen. I zajeli jsme si hned od dómu elektrikou č. 7. do Fiesole, proslaveného vzácným malířem Fra Angelico da Fiesole. Je tam starý proslulý klášter františkánský, kde jsme chtěli sloužiti mši svatou. Projeli jsme téměř celým městem, nad nímž se velmi malebně Fiesole vypíná. Jedeme vinicemi a zahradami olivovými a cyprišovými. Rozhledy na Florencii, jíž dominuje mohutná kopule dómu byly skvostné.

Elektrika vyústí po tři čtvrti hodinné cestě na náměstí fiesolském zrovna před prostranným dómem. Jeť Fiesole biskupským sídlem. Celé náměstí bylo dosud ozdobeno emblémy eucharistickými, prapory, girlandami a elektrickými lampičkami, neboť zde bylo včera ukončení třídenního diecesního eucharistického sjezdu.

Z náměstí vede do vrchu ulice zrovna k františkánskému kostelu. Odtud jsou nádherné pohledy jednak na Florencii, jednak do úrodného okolí v údolí a na vrších.

V malebném intimním kostelíku sloužili jsme mši svatou. Pak jsme si prohlédli tento starý klášter ze čtrnáctého století —

ve kterém působilo i více světců, františkánů, mezi nimiž nejproslulejší svojí svatostí svatý Bernardin Sienský. Jest ještě uchována v původním stavu jeho malá cela jakož i jiné malinké cely z původního kláštera. V klášteře je cenné misijní museum, dávající nám nahlédnouti hlavně do františkánských misií v Číně a jiných zámořských zemích. Tento proslulý klášter patří provincii lavernské....

Ve Florencii v kostele Všech Svatých „Ognissanti" se uchovává roucho, hábit sv. Františka, který měl na sobě, když obdržel od Božského Spasitele sv. rány.

Rozloučivše se ve Fiesole s poetickým a slavným klášterem Františkánským, jeli jsme tramwayí zpět do Florencie, vyhledat onen kostel Ognissanti. Od domu dali jsme se tam zavésti drožkou. Jakmile jsme vstoupili do chrámu slavnostně vyzdobeného k velikému dni 17. září, hned na pravo uprostřed zočili jsme oltář s planoucími svícemi a okrašlený. Tam ve skříncе za sklem spatřili jsme onen habit sv. Františka. Tam s jinými četnými účastníky modlili jsme se za všechny veliké rodiny Františkánské a za — sebe a naše miláčky ve vlasti....

Jak se tento habit dostal sem? Dle spolehlivých záznamů je zjištěno, že sv. František po svém stigmatisování vrátil se z La Verny do Assisi a cestou domů zastavil se na Castellu di Montano, blíže Borga S. Sepolcro, jsa hostem svého přítele Alberta. Tento jeho přítel vyprosil si od sv. Františka habit, který měl na sobě. Ještě téže noci poslal Alberto do Borga S. Sepolcro pro sukno na nový habit a pro krejčího. Tak odešel sv. František s novým habitem a „stigmatisované" roucho jeho zůstalo v kapli zámku di Montano až do r. 1503. Tenkráte se hrabata rodu Alberto vzbouřili proti republice florentinské, začež jejich hrad byl rozbořen. Před tím však se republika postarala o zabezpečení oné vzácné relikvie, davši habit přenésti do Florencie. Byly uspořádány veliké slavnosti a při nich 29. ledna 1503 byl habit sv. Františka uložen na hlavním oltáři ve Františkánském kostele S. Salvatore al Monte (Sv. Spasitele na Vrchu). Odtud byl v květnu 1571 z nařízení provinciální kapitoly ve slavném průvodě přenesen do chrámu „Ognissanti", kamž se i přistěhovali řeholníci františkánští z kláštera S. Salvatore al Monte. — Tato drahá relikvie byla v trojnásobné skříncе, bronzové, zimostrázové a ebenové a zamknutá na tři klíče, uložené za hlavním oltářem. Aby pak mohl býti zbožnými ctiteli viděn a uctěn, ustanovila provinciální kapitola františkánská 27. července r. 1922 nejnovější způsob umístění. V celé velikosti do šířky rozvinutý, je umístěn ve skleněné skříni na svém vlastním oltáři. Zde jsme tedy zakusili první speciální „stigmatisovanou" radost duchovní a odměnu naší pouti.

Odpoledne jeli jsme do Arezza. Arezzo je starobylé město s mnohými význačnými památkami. Nedaleko nádraží zdobí „ná-

městí mnichovo" krásný pomník z roku 1882 Quido z Arezza, vynálezce systému not. Pomník, představující v nadživotní velikosti tohoto slavného muže mnicha benediktinského nese nápis:

„A Quido Monaco 1882" (Quidoni — mnichovi).
(nar. 1000, zemř. 1050.)

Dále v městě vidíme u slavného chrámu svatého Františka velký mramorový pomník, zase postavený knězi, jenž slove Vittorio Fosombroni, hidraulico, economisto politico, též tedy učenec! Pamětihodné jsou zde ještě starobylé chrámy Panny Marie Pieve a dóm. Cestou k němu shlédli jsme domy, kde se narodil Quido Monaco a velký básník Francesco Petrarca, (1374) pokládaný za mistra básnické formy „sonetu či znělky, jakou Slovák Jan Kollár složil výtečnou báseň „Slávy Dcera". Za mohutným dómem rozprostírá se městský park, v jehož části jsme se podivovali nově založenému parku piniovému. Odtud je skvostný pohled daleko široko na úrodnou krajinu toskánskou, — jedinou velikou zahradu. V době pohanské narodil se v Arezzu pověstný Maccenas, příznivec básníka Vergilia a Horáce, odkud podporovatelé umělců dostali název „mecenáš". Na náměstí Umberto byli jsme ve starobylém chrámě sv. Františka Seraf., kde jsme si prohlédli krásné fresky od Piero della Francesco, o nichž spisovatel K. Čapek píše: „Musím ještě se zastaviti v Arezzu, by mne potěšil jemný a přísný Piero della Francesco. Pravím: toto je duch světský, ale plný ušlechtilé zdrželivosti, a jako zbrojnošové v bitvě řežou do sebe s výrazem tichým a do sebe zadumaným. Avšak, jeho královna Sabská se svými dvorními dámami, jeho P. Maria s andělem to jsou jemné, cudné kastelánky vysokých čel, útlých spanilých pohybů a čarovné vznešenosti, jakási něžná tesklivost obestírá tato přísná, trochu suchá, mně obzvláště drahá díla.

Sv. František Seraf. jedenkráte zasáhl do svárů města Arezza, jak se pěkně vzpomíná ve „Fiorettu". Uvedení pořádku a pokoje v Arezzo malíř Rusuti, spolupracovník Giottův představil symbolickým obrazem V y p u z e n í z l ý c h d u c h ů z A r e z z a. —

V úterý ráno odjeli jsme z Arezza vlakem do hor (do Bibbieny), kamž jsme dorazili o tři čtvrti na 8. hod. ráno. Odtud jeli jsme autobusem k cíli své pouti.

Cesta vede napřed údolím asi 20 min. (autem). Pak jedeme velmi příkře až do samé La Verny. Celá hora, pnoucí se před našimi zraky, je do výše asi 600 metrů spoře porostlá vinohrady a kukuřicí. Pak viděti již jen keře, jalovec, javorky a dubky. Tráva tu je posporu, ale přece je zde vidět stáda ovcí. Hora je dosti kamenitou, ale ne pustou, místy je vidět i kultury obilní.

Po tříčtvrtihodinné krkolomné jízdě autobus zastaví v úzké uličce před malou hospodou v Becciu. Zde jsme vystoupili, zaplativše za osobu 20 lir a zpropitné. Zasloužil si šofér i majitel auta těchto peněz! Za hospodou a zároveň poštou objeví se

vlevo na příkrém svahu před námi zeď jako nějaké hradby. Tato již patří ke klášteru. Za ní zalesněný vrch romantický — La Verna.

Jsouce pravými poutníky, chtěli jsme i zde něco obtížného zkusiti, zvláště když jsme kráčeli po stopách sv. Františka. Italské slunce hlásilo se k svému právu. Strmá kamenitá cesta zvyšovala únavu. Než za malé půlhodinky byli jsme u cíle své daleké, obtížné a nákladné pouti — na místě posvěceném velikým zázrakem Ježíšovým, jehož byl hoden veliký duch křesťanský, sv. František z Assisi i když jinak zvaný „Boží chudáček". —

Hora La Verna jest hodně rozeklána, skrývajíc v romantických šlujích více ukrytů buď pod anebo mezi ohromnými divokými balvany. Nelze se tedy sv. Františku diviti, když odešel sem na poušť se 40 dní postit, jako kdysi Kristus Pán na divoké hoře Kvarantanii nad Jerichem. Nyní ovšem větší část Verny jest porostlá mohutnými buky, duby a smrky.

Malou branou vstoupíme na nádvoříčko, odkudž je vchod do františkánského konventu, vlevo od tohoto památný první zde kostel„ degli Angeli". Vlevo jest studně hluboká, krytá. Náměstíčko jednak skalou, jednak zdí vroubené, zdobí pěkná socha sv. Františka s hošíčkem, nesoucím na slaměnce holoubka. Za ním je domek, prodejna devotionálií. Dále vpravo jsou ambity s vchodem do konventního kostela. Pokračováním je dlouhá chodba, z níž se sejde dolů do kaple stigmat. Je to intimní kaplice, před jejímž oltářem jest pod mříží kámen, na kterém sv. František kleče obdržel stigmata. Vpravo odtud se vejde ke strmé skalní stěně, táhnoucí se kol kaple. Vlevo od kaple jsou dva východy na strmou skálu se zábradlím. Nemohu zde popisovati podrobnosti. Podotýkám jen, že všecko, všecinko tu dýše zvláštní mystikou romantické přírody i duchovního dějstva. Konvent i chrám s kaplemi odpovídají tajemné zde události.

Hlavní slavnosti byly zde od 14.—17. září. Přišlo sem mnoho lidstva z okolí i z dálí; bylo zde 15 biskupů a 3 kardinálové. V tyto dny jest zde kardinál Orest Giorgi, velkopenitenciář a protektor františkánského řádu z Říma. Mimo to biskup z Arezza v jehož diecesi La Verna leží. Kněží je tu též hodně, po většině z Italie. Z Československa nebyl zde ten celý čas nikdo leč my dva poutníci — snad první a poslední a mimo to před čtrnácti dny bylo zde 12 bohoslovců české koleje římské s jejich vicerektorem Msgrem Bouzkem, trávících letní pobyt v Trevi u Foligna.

Všechny pobožnosti zde konané mají ráz velmi slavnostní, ale nelze jim upříti též onoho pravého a radostného prostého ducha františkánského.

Vigilie dnešního slavného dne měla tentýž mystický ráz. Po kardinálských nešporách konal se průvod z hlavního chrámu do kaple stigmat, pak kol kaple úzkou uličkou — po jednom se zde šlo do kostela.

Vigilie byla vigilií — bděním, ponocováním — v pravém slova smyslu. My dva, ačkoliv dlouho před tím u kvardiána ohlášení stran bytu, až do 9. hod. večer jsme nevěděli, kam položiti své velice zemdlené údy. Pak jsme z milosti dostali „společný" nocleh s laiky. My dva na jedné posteli, dosti velké. Na druhé byl franc. spisovatel Pierre de Quirielle, spolupracovník pařížského deníku „Journal de Débats", dnes v předvečer k těmto slavnostem zavítavší.

Hostů zde bylo celkem 190. Pro ženy je zvláštní útulek před klášterem u studny. Spánku mnoho nebylo. Okolo půlnoci zazněly mohutně zvony, volajíce nás na „Matutinum". Z rychla tedy do kostela. Po půlnoci začaly kněžské hodinky, trvající hodně dlouho. Chtějíce všecko po poutnicku prodělati, vstali jsme k těmto hodinkám. Po nich asi o 2. hod. v noci byl zase průvod, do kaple stigmat a ven — jako odpoledne —. Ovšem, rozdíl byl, že všecko se dálo s tajemností posvátnou a zvláštností noční... Něco ojedinělého, nevyslovitelně jímavého,... nepostrádajícího romantické krásy, tak zcela v duchu sv. Františka... a pak jsme hned mohli sloužiti mši sv., z níž jsme přišli o půl 4. hod. ráno. O půl 6. byli jsme zase na nohou. Ponocovali jsme tedy vzorně, ačkoli velice znaveni chozením, jednak dojmy a jednak i předchozími cestami. Ovšem, byli jsme přece rádi, že jsme to všecko prodělali. Vždyť takové věci se nikdy v životě nevracejí! Byly to chvilky jistě františkánského rázu, poetického a nábožného... Dlužno se zde ještě zmíniti o včerejším večerním osvětlení zábradlí a kříže venku hned u kaple stigmat. Celý františkánský sbor smíšený zapěl zde více skladeb. Jeho tenorista vynikl nade všechny ostatní malé i velké pěvce—františkány. Noci dnešní vigilie dodával zářný měsíc — stříbře svými paprsky pohádkovitě všecko — zvláštní tajemné krásy.

Chtějíce býti též alespoň na konci slavností v Porciunkule a v Assisi, spěchali jsme ráno zpět do Bibbieny a odtud přes Arezzo a Perugii do Assisi.

Ten náš spolunocležník Pierre de Quirielle pěkně popisuje 17. září v Journal de Débats z 5. října 1924: „Druhý den — vlastní jubilejní — od rána do večera, jaká to krása přispěla ku jeho oslavě divukrásným obrazem vlašského lidu. Dvanáct až patnáct tisíc poutníků tu bylo... Přišli z Casentina, z Romongne, z údolí Tibery. Všední banálnost měšťackých turistů a zvědavců ztrácela se v tomto svěžím, živoucím a barvitém zástupu. To byl opravdový svátek vlašského lidu i když to byla slavnost františkánského řádu, který právě do vlašského lidu zapustil tak hluboké kořeny. Můj drahý příteli Joergensonu, proč jsi zde nebyl, abys namaloval toto vzácné divadlo? A Ty Pavle Sabatieru. Vím, byl jsi právě v Anglii, kde jsi předsedal v Cantobery jiné výroční slavnosti františkánské, totiž na památku prvého příchodu františkánského řádu do Anglie, co se stálo právě v září r. 1224...

S majitelem autobusu Baretem, s nímž jsme přijeli včera na La Vernu, měli jsme umluveno, že nás dnes jistě odveze odsud na nádraží do Bibbieny. Slíbil, že přijde z Beccia, krčmy hotelu pod vrškem lavernským sem na vrch, aby nás spolehlivě odvedl k autobusu. Ale nepřicházel. Vybrali jsme se tedy sami, od kláštera a kostela dolů. Proti nám stoupala sta poutníků jednak pěšky neb na oslích, jednak v autech neb v povozech dvojkolkách, jak každý mohl a věděl ....

Sestoupili jsme do Beccia, smutně se ohlížejíce na posvátná místa, dávájice jim poslední „Addio"! S Bohem! Snad naposledy vidíme vás... Signora Bareta však tu dosud nebylo. Jistě byl již v Bibbieně pro nové poutníky a každé chvíle se musí vrátiti. Mezi tím přicházely celé zástupy poutníků a auta se slavnostními hosty. Konečně jsme zahlédli autobus Signora Barety. Vrátil se právě z Bibbieny. Bez průtahů sedli jsme hned sami dva do auta vedle šofera pak signor Bareta. Nuž tedy s Bohem La Verna .— Autobus jen letěl, zrovna pádil střemhlav dolů. Cesta plná divoké romantiky a — strachu. —

Můj bratr povídal: „Jsem jist, že tehdy měl každý z nás d v a andělé strážné, neboť jeden na takovouto cestu „o zlomkrky" byl málo. Ale mohu říci, že ti andělé strážní vykonali svoji službu dokonale: nejen živí, ale též zdrávi a pohromadě jsme se dostali až k nádraží do Bibbieny. Den byl jinak nádherný. Rozhled úchvatný daleko široko....

Zaplativše sign. Baretovi, co žádal — 50 lír za oba — čekali jsme na vlak. Za několik minut přijel vlak od Arezza. Přivezl nových poutníků kteří stěží se směstnali v připravených autobusech. Konečně všichni seděli — jako tako — a signor Bareta vítězně a slavně jako vojevůdce vedl svůj „trén" přes hory doly, doly hory jako včera nás. Zde jsem dopsal ještě nezbytné pohlednice by šly aspoň z Bibbieny.

Z Bibbieny do Arezza jeli jsme již známou cestou, většinou vinicemi a kukuřičnými poli. Tam jsme před 11. hod. dopol. sedli do rychlíku přímo přes Terontolu do Assisi. Chtěl jsem též navštíviti Perugiu, ležící na naší trati. Cestou shlédli jsme Cortonu proslavenou svojí světicí, kajicnicí. Jeli jsme kolem jezera Trasimentského, o němž jsem se učil v gymnasiu — památného vítězstvím Hannibalovým nad Římany (r. 217 po Kristu). Jezero zaujímá plochu 129 km² a má tři ostrovy; je 7—8 m hluboké a dosti rybonosné. Má největší, ale pustý ostrůvek, (2 km v objemu), na který dal se r. 1211 převézti sv. Frant. Seraf. by tam v chýžce prodlel na modlitbách 42 dny. Za celou tu dobu požil jen půl bochníku chleba. Na zelený čtvrtek převezl ho převozník opět na pevninu. Nyní je tam Františkánský klášter. Pohled na celé jezero je jaksi smutný, melancholický, nenít tam života!

Konečně objeví se na vršku mohutné stavby města Perugie. Měli jsme času 2 hod. Jedno je tu nepříjemné. Město dosti

vzdálené od nádraží je sice tramwají spojeno, ale dlužno si pospíšiti, sice po 10 min. ujede. My jsme měli smůlu. Svoje zavazadla jsme dali do úschovy. A než nám je nádražní „portír" umístil, tramwaj byla ta tam. Nechtějíce tu dobrou hodinu čekati na druhou museli jsme pěšky na vrch za pravého italského vedra. Než chtěli-li jsme tam jíti a vrátiti se včas k vlaku nezbývalo nám nic jiného... Šlapali jsme dobré půl hod., takže jsme přišli na vrch zcela spoceni a znaveni. Prohlédli jsme si, co se dalo, zvláště veliký starobylý dóm. Město samo, hlavní město Umbrie, leží velice malebně. Rozhled daleko široko po celé Umbrii je jedinečně skvostný. Nazpět jsme šli opět pěšky, jelikož tramway jela hodně skoro.

Z Perugie jeli jsme omnibusovým vlakem do Porciunkuly—Assisi, kde jsme byli o půl 4. hod. odpol. Ubytovali jsme se v hotelu Biagetti hned u basiliky. Po šesté hodině předvečerní byli jsme přítomni v basilice Sancta Maria degli Angeli závěrečné slavnosti stigmatové neboť zde slavili toto vzácné jubileum. Bylo „Te Deum" svaté požehnání — pak udílení požehnání sv. Františka, jako u nás sv. Blažejské požehnání při čemž kněz dal k políbení ostatky sv. Františka a dotkl se schránkou naší hlavy.

Druhého dne 18. září měli jsme o 7. hod. mši sv. Bratr v kapličce, kde zemřel sv. František, a já v kapli P. Marie Andělské, v tom posvátném „podílečku" (porciuncula) sv. Františka.

Po snídani odjeli jsme do Assisi ku h r o b u sv. Františka. Po té jsme navštívili hrob sv. Kláry a ostatní památné chrámy assiské.

V Porciunkule poobědvavše, odjeli jsme do Trevi, městečka nedaleko ležícího v malebné poloze na vršku, kde má letovisko Česká kolej římská. Byli jsme tam velmi laskavě přijati. Oba představení ndp. rektor Magr. Capitani, kanovník římský a vicerektor vsdp. Msgr. Bouzek (nyní kanovník vyšehradský) pohostili nás v lásce opravdu bratrské. Též bohoslovci měli radost z naší návštěvy. Nám pak těch několik hodin ztrávených mezi krajany zůstalo v přemilé vzpomínce.

Z Trevi jeli jsme dále do Ancony, kam jsme přijeli večer. Přenocovali jsme v hotelu, kousek dále od nádraží. 19. září sloužili jsme mši sv. v dómě anconském, ležícím velice malebně vysoko nad mořem. Prohlédnuvše si město — nyní méně významné a přístaviště odjeli jsme v poledne do R a v e n n y. Cesta podél moře za nádheného dne byla — skvostnou. Do Ravenny jsme přijeli o 5. hod. odpol., 20. září. Ravenna je m ě s t o D a n t e o v o, honosí se nejen jeho slavnou hrobkou nýbrž i vzácnými starokřesťanskými památkami uměleckými.

Ravenna, hlavní město provincie ravennské od moře jaderského je vzdálena 10 km. Spojuje ji však průplav Corsini. Má na 70.000 obyv. Za dlouhé zde vlády byzantinských císařů byla ozdo-

bena překrásnými památkami byzanského umění — nejlepšími západní Evropy. Nejslavnějším jejich představitelem je chrám San Vitale zcela rekonstruovaný. Má osmistěnnou kopuli, spočívající na osmi pilířích s paprskovitě rozloženými kaplemi. Nádherné mosaiky zdobí toto celé dílo v pravdě umělecké. Katedrála z doby kol r. 400 byla r. 1743 úplně přestavena. Fresky od slavného Quida Reniho staví ji do popředí malířského umění. Chová též dva starokřesťanské sargofágy, pak skvostný umělecký pracovaný biskupský stolec ze slonoviny z r. 550. U katedrály je baptisterium, osmistěnná stavba s kopuli ozdobenou mosaikami a antickými sloupy.

Pozoruhodným vzorem starokřesťanské basiliky je Sant Apollinare in Classe (za městem) s pěknými mosaikami. Ve chrámě San Nazario je mausoleum císařovny Gally Placidie, v kostele San Francesco je sarkofág arcibiskupa Liberia z r. 350. Vzácná mosaika je ve chrámě Santa Maria di Cosmedin. Z r. 504 pochází chrám San Appolinare Nuovo, původně Maurská katedrála se starokřesťanskými ozdobami ve střední lodi, založena císařem Theodoriem. Jest to třílodní basilika jako Santo Spirito, též založena císařem Theodorichem. Jeho náhrobek je v kapli Santa Maria della Rotonda pokryté monolitickou střechou (z jednoho kamene vážící 300.000 kg. Císařovnou Gallou Placidii byl r. 424 založen chrám San Giovanni Evangelista nedaleko nynějšího nádraží, z r. 428 pochází chrám San Giovanni Battista (sv. Jan Křtitel) a z r. 432 Sancta Agata. Zmínky dále zasluhují trosky paláce Theodorichova, arcibiskupský palác s kaplí s mosaikami z V. a VI. stol. pak náhrobek Dantův vedle kostela sv. Františka socha papeže Klementa XII. a jiné.

Z kulturních ústavů dlužno se zmíniti o akademii krásných umění, o obecní knihovně se 70.000 svazky a 700 rukopisy mezi nimi Aristofánův, Ciceronův, modlitby Marie Stuartovny a jiné zvláštnosti. Museum nazionale, městské sbírky. Obchod je nepatrný. Hlavním pramenem výživy je vinařství, hedvábnictví, mlynářství, jirchářství, sklářství atd. Na jihovýchod od města rozprostírá se na břehu mořském piniový les Pinetta, 4 km široký, 40 km dlouhý, proslulý již za dob římských, dnes však hodně prořídlý.

Ravenna leží při někdejší velké laguně, již tvořily hrdlo pádské a některé apeninské bystřiny, na místě po celý starověk nepřístupném z pozemské strany. Podle podání byla založena Řeky, kteří však záhy ustoupili Umbrům. Vstoupila ve spolek s Římany a r. 49 př. Kr. obdržela právo občanské.

Za císařských dob Ravenna vzkvétala neobyčejně, jsouc předním přístavem pro vývoz alpského dříví, plaveného po Pádu a jeho přítocích. Od dob Augustových stanicí císařského válečného loďstva, při níž vznikla městská čtvrt Classis (loďstvo), a mezi touto a Ravennou další čtvrť Caesarea s četnými chrámy a

úředními budovami. Císař Honorius učinil Ravennu svým sídlem, načež zůstala císařským sídlem až do r. 476. Také Odoaker a Theodorich v ní sídleli. Právě z této doby pochází mnoho vzácných památek pozdně římských a starokřesťanských. Ravenna r. 555 stala se sídlem byzantského exarchy a zůstala jim až do r. 750, jsouc pro svou polohu nepřístupna Longobardům, nemajícím loďstva. Záhy se stala sídlem arcibiskupa. Pipin Krátký daroval ji r. 756 s exarchátem papeži. Změnou polohy však počala klesati. Hrdlo pádské obrátilo se totiž severněji, laguna vyschla, moře ustupovalo od města, a Classis a Caesarea úplně zanikly... R. 1275 zmocnila se zde vlády rodina Polentův a vykonávala ji až do r. 1441, kdy zmocnili se města Benátčané. R. 1589 postoupili Ravennu papeži Juliu II., načež zůstala při státě papežském až do r. 1859.

Dnes 20. září, (toho dne r. 1870 byl papež zbaven svého státu) oslavovala i Ravenna svátkem „práce", čili pracovní nečinností, Tento den spousty pracovního lidu jen mužských, bylo shromážděno na hlavním náměstí. Po svém způsobu živě rokovali, kouřili a popíjeli, ale nic jiného se nestalo. Ulice byly ozdobeny prapory, ale také jen po skrovnu. — A život lidský jde dále, čas neuprosně doléhá. Naproti slavnému kdysi chrámu sv. Apolináře v Classe kouří komíny cukrovaru. Kde moře kdysi bouřilo a se smálo, jsou pole. Tak všecko ve světě se kolotá, vzniká a zaniká... I slavný Dante umřel. „Když se vše v světě mění, Ty sám, Bože, Jsi bez proměny!" — — Také a podobné myšlenky vznikly v duši, když viděli jsme tolik zašlé slávy... Odpoledne opustili jsme toto město, věru vynikající starokřesťanskými uměleckými památkami, bychom navštívili Padovu a hrob sv. Antonína.

Il Santo — Světec — sv. Antonín byl věrným následovníkem velkého světce sv. Františka z Assisi. Poněvadž pak celý styl naší soukromé pouti byl františkánský, navštívili jsme i hrob sv. Antonína v Padově. Přijeli jsme tam z Ravenny právě večer 20. září. Ubytovali jsme se v hotelu „Stella d' Oro" pěkném, ale velmi drahém. Pokoj s dvěma lůžky stál za jednu noc 40 lír! Při této příležitosti podotýkám, že v Italii je hodně draho. Tak na př. chtějíce v Ravenně navštíviti některé památky, od sebe vzdálenější, vzali jsme si auto, které za 1 a půl hodiny stálo 100 lír t. j. našich 150 Kč! To ve Francii je daleko laciněji.

20. září je národním svátkem v Italii; večer byl na náměstí Garribaldiho veliký koncert. Velké náměstí bylo plničké. Nedaleko před velkou kavárnou na náměstí koncertovala též hudba. Obecenstva plno. Večer byl pěkný, teplý. Ráno 21. září po 7. hod. šli jsme do basiliky sv. Antonína sloužit mši sv. Jak jsme byli dále mile překvapeni vidouce mnoho zpovědnic, zrovna obklopených před oltářem sv. Antonína, kolem něhož hořelo na 30 lamp dodávajících celku zvláštního tajemného rázu. Byla tu právě sloužena mše sv. mezi níž podával kněz sv. přijímání. Pak jsme byli

mile překvapeni vidouce mnoho zpovědnic, zrovna obklopených věřícími městskými i venkovskými, starými, mladými i dětmi. Co na mne působilo prozvláštním dojmem, bylo, že, zatím co matka jednoho malého děvčátka čekala na sv. zpověď, sedělo toto u zpovědnice, batolilo se na zemi, hrálo si se soldem až maminka vykonala sv. zpověď. Dále pak jsem tu viděl mnoho matek i otců, přišedších sem s maličkými děťátky v náruči. Když pak se již zmiňuji o dětech, podotýkám, že nikde jsem neviděl tolik cestujících dětí i nemluvňat s matkami, jako v Italii. U nás to úkaz nezvyklý. Zde zkrátka cestuje mnoho celých rodin. Mnoho pak cestujících jezdí II. i I. třídou zvláště v rychlících. A celkem je jizda vlakem hodně drahou. Byl jsem tak šťasten, že jsem mohl sloužiti mši sv. nad hrobem sv. Antonína. Zatím jiný kněz stále podával sv. přijímání. A přece to byla obyčejná neděle. Po mši sv. prošli jsme basilikou. Zpovědnice byly stále obleženy. To jistě potěšitelný zjev, jak zde kvete praktický katolicismus. Všichni věřící chovali se velmi zbožně. Bylo zde viděti mnoho mužů i mužské mládeže. Sv. Antonín je uctíván po celém katolickém světě, ale nejvíce zde v Padově, kde se proslavil svou svatostí života, svými Bohem nadšenými kázáními a mnohými zázraky, kde zemřel 13. června 1231 a kde je též pochován. —

Chudáčci Boží, sv. František z Assisi a sv. Antonín Paduánský mají nyní nad svými hroby basiliky, k nimž putují lidé z celého světa. „Paupertate in coelum — chudobou do nebe“, tak hlásali svým celým životem a dosáhli tímto svým životním programem nejen slávy nebeské, nýbrž i po smrti slávy a úcty pozemské..... — —

Naše františkánská la vernská pout byla únavnou. Proto jsme se zastavili na několik dní oddechu v Ice v kněžském domu „Sanatorio sacerdoti“. Za tři dny zde ztrávené, osvěžilo se naše tělo důkladně, zvláště koupelemi ve vlastním koupališti kněžského domu.

Kdyby nás nebyla volala povinnost doma, byli bychom zde rádi zůstali i déle, třeba celé měsíce. Tak se nám tu líbilo. —

Přes Mattuglii — Opatii, Sv. Petr, Ljublanju a Vídeň vrátili jsme se ze své la vernské pouti františkánské, která nám zůstane vždy v milé vzpomínce.*)

*) O La Verně psáno bylo u nás r. 1924 v „Čechu“ (Msgr. G. Bouzek popisuje pouť českých bohoslovců z Trevi do La Verny) a v „Našinci“ (17. IX. 1924. Jak sv. František obdržel stigmata). Roku 1925 v „Lidových Listech“ (Jiří Havel: Na hoře Alvernil.) Jak vidět, La Verna, plnička mystiky a poesie, má i u nás svoje obdivovatele a ctitele!

Gab. Ronaj:

Autor.

„Jak se vám líbilo ,velebný pane, včera divadlo?“ — tázal se lékař Dr. Hirondelle P. Gerasima, řádového kněze Milosrdných bratří v Lisieux.

„Těžko na otázku tuto odpověděti“ — odvětil P. Gerasime.

„Alespoň nám tedy řekněte, o čem divadlo jedná“ — vybízel převor kněze.

„Již opakují tuto hru v našem malém městě po čtvrté, musí tedy na hře něco být. Tak co to je?“ — vybízel podpřevor P. Gérasima k řeči.

„Někteří to chválí, jiní však haní“ — dodal lékař. — „Již ten divný název hry: „Šest postav hledá autora“ — jak mu třeba rozumět?

„Tak nenechejte se pobízeť“ — doléhal bratr Maurice. — „Jindy bez okolků všecko vyložíte a dnes chcete dělat drahoty.“

„Ano, dělám drahoty“ — vysvětloval P. Gérasime — „ale pouze proto, že netroufám si správně vystihnouti smysl hry.“

„Něco přece víte o ní, tedy to řekněte“ — žádal bratr Kléophas a ostatní bratří mu přízvukovali.

„Když sám píšete dramata, doufáme, že smysl hry jste vystihl“ — řekl převor s nádechem irronie.

„Co vím, to vám tedy řeknu, ale neručím, že jsem vystihl smysl hry správně. Kdybych byl tušil, jak hra tato jest na pochopení těžká, byl bych si ji přečetl, nežli jsem šel do divadla. — Tedy předně, odkud název hry: „Šest postav hledá autora“. A P. Gérasime vypravoval:

„Divadelní společnost koná zkoušku k jakési hře. V tom vejde divadelní sluha a hlásí, že nějaká společnost chce mluviti s ředitelem divadla. Ředitel energicky odmítne přijetí společnosti. Nicméně sluha ji pustí před ředitele a jeho herce. Společnost onu tvoří rodina: otec, matka a čtyry děti, z nichž dvě jsou již dospělé, dvě ještě malé. Ač ředitel je odkazuje, podléhá i on a nechá otce rodiny mluviti.

„Naše rodina“ dí otec — „prožívá veliké drama a chce, aby našla autora, spisovatele, jenž by drama toto na věčné časy napsal. Naše postavy budou věčně žíti, jen když najdou dobrého autora. Buďte vy, pane řediteli, autorem dramatu naší rodiny.

Ředitel, ač nikdy sám se nepokusil o sepsání dramatu, nemůže toto přání odmítnouti a odhodlává se k sepsání dramatu těchto šesti postav; stane se autorem šesti postav.

„Ale pravím vám“ — pokračuje otec — „že my nejsme herci, nýbrž postavy skutečné, a co vám předvedeme, nebude hra, nýbrž skutečnost. — Naše rodina spěje k neštěstí. Vinu rodičů odpykají děti, zvláště tyto dvě nejmladší, které zhynou. Tedy poslyšte.“

A nyní otec vykládá historii svojí rodiny a končí: Hřích rodičů zaplatí životem naše malá dceruška.“ — a v tom padá tato do jezera, kdež se utopí — „i tento syn“ — a v tom hoch před očima všech se zastřelí.

Společnost herců se lekne, ale hned se vzpamatuje a radostně volá: „Vždyť je to pouze hra“.

„Ne, není to hra“ — dí otec — „je to skutečnost. Hoch je opravdu mrtev.“

A byl mrtev.

„Myslím tedy“ — dodával P. Gérasime — „že autor Luigi Girandello chtěl touto hrou mluviti pro okultní vědu a všechna její odvětví, sugesci, hypnotismu, jasnovidství, magii atd. Ale znova pravím, že netroufám si hájiti správnost svého názoru, poněvadž hra byla plna hlubokých myšlenek, jež se stihaly v překotně rychlé řeči jednajících osob, takže nebylo lze je náležitě sledovati — a já nad to jsem byl duševně unaven a rozčilen již před divadlem.

„Nesmysl — okultní věda!“ — zvolal lékař opovržlivě — „znám jen vědu přirozenou a jasnou.“

„Snad se mýlíte, pane doktore“ — odporoval P. Gérasime.

„Nemýlím“ — tvrdil apodikticky Hirondelle.

Bratří mlčeli.

„Nu, a proč jste byl duševně unaven a rozčilen již před divadlem?“ — tázal se převor kněze.

„I to má svou příčinu, o níž jest ještě tíž mluviti nežli o včerejším divadle. Kdybych vám o ní vykládal, volal by pan doktor ještě energičtěji: „Nesmysl!“

„Snad se vám nestalo taky něco okultního?“ — tázal se lékař s řezavým sarkasmem.

„Ano, stalo se mi něco velmi okultního. Bohudík je to však maličkost, hloupost — nic dramatického ani tragického.

„Vykládejte!“ — volal bratr Maurice, jenž rád naslouchal takovým řečem.

„Vykládejte!“ — opakoval po něm bratr Kléophas, jenž v tom ohledu se podobal Mauriceovi.

„Vykládejte!“ — volal bratr za bratrem.

„Ale co — nesmysl!“ — bránil se P. Gérasime.

Tím však hlučněji zaznívalo refektářem: „Vykládejte, vykládejte! — To jsou dnes nějaké drahoty!“

„Nu tak, vykládejte, když vás o to všichni žádají“ — přidal se převor k žádosti bratří.

„Pravím vám ,že je to maličkost, takřka hloupost, a nestojí to zato, aby se to vypravovalo.“

„Já vám poroučím, abyste to bratřím věrně vyložil“ — nařizoval převor.

„Tedy z poslušnosti“ — podroboval se P. Gérasime a začal svůj výklad. Doktor vzal noviny a četl, lépe řečeno, dělal se, že

čte, neboť když řeč se blížila k okultismu, noviny odložil a pozorně naslouchal.

„Snad" — pravil kněz — „jest má nepatrná událost v tajemné souvislosti s divadlem „Šest postav hledá autora". Četl jsem již dávno mnoho pochvalných posudků o této hře a hned od počátku toužil jsem ji spatřiti na prknech. Zaradoval jsem se, když jsem zvěděl, že z Paříže přijede několik herců, aby nám ji předvedli s našimi ochotníky. Ale jako na vzdory nemohl jsem jíti ani na první ani na druhé, ani na třetí představení, z čehož vzrůstala má rozmrzelost čím dále tím více. Až včera se mi podařilo urvati lístek pobočními cestičkami. Od té chvilky slova „Šest postav hledá autora" zněla mi ustavičně v sluchu a čím více se blížil večer, tím více jsem se stával nedočkavým divadla.

O čtyrech hodinách odpoledne vzpomněl jsem si na svůj slib, jejž jsem dal na nový rok svému gymnasiálnímu professorovi. Víte že bydlí jako pensista v ulici Sainte Anne. Když jsem mu prvního ledna přál šťastného nového roku, uviděl jsem na jeho stolku jedno své divadélko, jehož výtisk jsem mu dal. A tu jsem si vzpomněl, že i dnes o novém roku, chtěl jsem mu donést výtisk svého nejnovějšího dramatu „Saint Germain". Ale vylítl jsem ze své světnice, zapomenuv úplně na knížku. I řekl jsem to milému professoru. — „To nic nevadí" — odpověděl starý pán. — „Až se otepli, odplatím vám návštěvu a pak si divadlo vezmu."

A že nyní již několik dní po sobě bylo krásných a slunečních, napadlo mně, že professor může jak dnes tak zítra ke mně přijíti. Musím tedy knížečku mu již nyní připravíti. I vyhledám jednu, otevru titulní list a ještě i ten obrátím a na volné stránce píši: „Svému milému a dobrému učiteli na důkaz vděčnosti věnuje autor."

Můžete si mysliti, že jsem se snažil věnování napsati takřka krasopisně. Nicméně musím doznati, že se mi úmysl nezdařil. Zvláště se mi nelíbila písmena slova autor: a stálo poněkud výše nežli u a příční čárka přes t se mi uprostřed zlomila a klesla asi o centimetr níže. I r vyšlo z péra nějak nepodařeně. Tečka na konci věty odběhla nějak daleko.

Nespokojen s krasopisem svého věnování, dopsával jsem rozmrzele datum: „V Lisieux dne 1. ledna 1925." — neboť chtěl jsem míti datum své návštěvy u professora. Pak znova utkvěl můj zrak na písmenech slova autor. A co na ně hledím, napadne mně slovo auto, totiž automobil, a myslím si, že autorem by se mohl nazývati řidič auta, a jestli by se raději nemělo psáti auktor, jak je psáno v dějinách francouzské literatury, jež právě v těchto dnech znova pročítám. Ale zaplašil jsem tuto bizarní myšlenku, neboť se mi zdálo, že se častěji užívá slova autor nežli auktor."

„Myslil bych ,že auktor je správnější" — namítl lékař.

„Možno, že máte pravdu, pane doktore" — připouštěl P. Gérasime.

„K mému rozhodnutí pro slovo autor" — pokračoval kněz — „přispěla vzpomínka, jak zde v klášteře sester Karmelitek předváděli mou hru „Saint Luis". Vy víte, že hra se líbila a že po třetím jednání hlučně zaznělo rozlehlým sálem volání: „Autor! — autor!" — Pánové, byl jsem tehdy ve svém životě ponejprv vyvoláván, a to tak bouřlivě, opravdově, bez přetvářky! Můžete si mysliti, jaký dojem to na mě učinilo. Proniklo to celé moje tělo, každou žilečku v něm, každou kapku krve. Celý se chvěje a červenaje se až po čpičky vlasů, byl jsem herci strkán na jeviště. Bránil jsem se, ale nemohl se ubrániti, a zatím bouřlivěji a bouřlivěji znělo volání: „Autor! — autor!" — Víte, jak po divadle smáli jste se zde mým neohrabaným poklonám, mému krvavému uzardění a mému mžourání očima. Nuže, toto všecko při pohledu na napsané slovo autor mně vystoupilo v mysli tak silně a mohutně, že ve mně zcela zmizel smysl pro čas a místo a já prožíval onu chvíli v sále sester Karmelitek. Slyším volání „Autor! autor!" — herci do mne ždouchají, táhnou mě, já se bráním a slyším bouřlivější a bouřlivější „Autor! — autor!" A při tom hledím s vytřeštěnýma očima, jako smyslů zbavený na jedno místo stránky ,na níž jsem pro professora napsal své věnování. A co na ně vyvaluji oči, najednou pozoruji, že z prázdného místa stránky vystupují písmena, ne po jednom, nýbrž pět písmen naráz. Hledím jako blázen a čtu pod prvním podpisem maličko níž a maličko napravo druhý podpis „autor".

„Docela přirozené!" — volá lékař — „Přelud — docela obyčejný a častý přelud!"

„Ne pane doktore, přelud. — Holá skutečnost. Vystoupilo to tam napsané, a je to tam dosud napsáno."

Doktorovi rozšířily se zornice a P. Gérasime pokračoval: „Myslím si, co to? Jak se to stalo? Prohlížím stránku z předu, zdali odtud to nějak neprosvítá — ale ničeho nenacházím. Ani čárečky! Hledím na druhé slovo autor a shledávám, že je psáno tak tenounce, že vlas se jeví tlustším, nežli tahy těchto písmen. Úmyslně vytrhnu si vlas, přiložím jej k čárkám druhého podpisu a shledávám je o polovici tenší nežli vlas. V ostatních tazích druhý podpis do nejmenších podrobností podobá se podpisu prvnímu. Kdybych já psal toto slovo podruhé, napsal bych je rovněž tak hutně jako slovo první a dojista v mnohém tahu jinak, alespoň jistě jinak v těch tazích, jež se mně na prvním podpisu nelíbily.

Přemýšlel jsem, jak si mám věc vysvětliti, ale na nic nepřipadám.

To je příčina, proč jsem byl již před divadlem duševně unavený a rozčilený, že jen s námahou jsem sledoval hru, „Šest postav hledá autora." — Myslil jsem i při ní na svého autora. Napadalo mně při divadle, že než dojdu domů, druhý podpis v knížce se ztratí, tak jak se objevil. Po zkončeném divadle, chvátal jsem

domů a doma hned vzal knížku, zdali je tam druhý podpis autor. Ano, byl tam.

Dlouho jsem nemohl usnout a konečně usnuv, probudil jsem se o třech hodinách a hned sáhl na knížku, zdali je tam ještě druhý autor. Byl tam. Při zvucích budícího zvonce vstávám a hledám v knížce opět a nacházím znova. Ale i nyní při obědě napadá mně, zdali slovo to nezmizelo.

„I nezmizelo. Nemusíte se nic bát" — podotkl lékař jizlivě.

„Jděte pro knížku. Co vy jste viděl, nemusí vidět druhý" — káže převor a bratří v rozpacích pohlížejí na sebe.

I šel P. Gérasime, přinesl knížku a hned všecko se kupilo kolem ní. Převor neviděl ničeho, ač si nastavil brejle. Ostatní však bez výjimky volali: „Ano, je to zde. Je to tak, jak jste to popsal. Do nejmenšího tahu podobné prvnímu slovu, až na to, že tyto tahy jsou neobyčejně teňounké."

„Ovšem, je to tam, poněvadž si to sám napsal" — vysvětluje Hirondelle.

„Ne, pane doktore. Mohu vás ujistiti, že jsem toho nenapsal" bránil se P.Gérasime.

„Ovšem, vy o tom nevíte, poněvadž jste při tom spal."

„Nikoliv, nespal jsem."

„Spal jste" — opakoval lékař své tvrzení — „a ve spánku zdálo se vám, že jste při představení své hry."

„Ale z toho by nenásledovalo, že jsem ve snu vzal péro a psal slovo autor."

„Ano, to jste učinil" — ubezpečoval lékař.

„Dovolte, pane doktore, kdybych psal ve snu, napsal bych nečitelnou čmáraninu, která by šla vzhůru dolů."

„To jest jisté" — hájili bratří posledních slov knězových. „Je naprosto vyloučeno, že by to bylo psáno ve snu. Tak jemně a tak úplně podobně prvnímu slovu se ve snu nenapíše."

„Já jsem se pokoušel vícekráte stejně se podepsati, nikdy však se mi to nepodařilo. Vždycky nějaké tahy byly jinačí" — odporoval tvrzení doktorovu podpřevor.

„Tak vám povím, jak se to stalo. Osušil jste první nápis pijákem a pak jste piják posunul níž a z pijáku slovo autor otiskl" — podával lékař druhý výklad.

Nastalo všeobecné utišení. Sám P. Gérasime byl tímto výkladem překvapen. Toto zdálo se mu pravděpodobným. Ale hned se vzpamatoval, poněvadž byl si vědom, že pijavého papíru nepoužil, což dovolil si prohlásiti a ještě dodal: „Později nežli slovo autor bylo psáno V Lisieux dne 1. ledna 1925" — Nuže, toto datum musilo by býti jako nejčerstvější též otisknuto.

„Jsem při vás, velebný pane!" — volal podpřevor. — „Kdybyste byl použil pijavého papíru, bylo by se to otisklo rozmazaně. O jemnosti tahů druhého slova autor nebylo by ani řeči. Nad

to papír vaší knížky sám do sebe ssaje a tudíž písmo nepotřebuje osušování."

Též připouštím, že pijavým papírem se to nestalo" — prohlašoval lékař. — „Snad by se to dalo tak vyložit, že v podvědomí chopil jste se péra a psal jeho hřbetem; proto je písmo tak teňounké" — podával Hirondelle třetí výklad.

„Tu opět nastává možnost klikatiny a písma nečitelného jako ve snu" — odolával P. Gérasime.

„Doneste sem, P. Gérasime, své péro a inkoust; zkusíte psát hřbetem péra" — poroučel převor. —

V okamžiku octla se tři péra a inkoust na stole refektáře.

„Pište co nejtenčeji můžete, a sice hřbetem" — poroučel převor — „a sice do své knížky; již ji na to obětujte."

Psal tedy P. Gérasime, však vždycky silněji nežli byly čárky slova autor.

„Pojďte bratří psát vy."

I psali bratří jeden po druhém, ale ani jediný těmi péry a oním inkoustem nemohli dosáhnouti tenkosti čar jmenovaného slova.

„Račte, pane doktore psát vy!"

„Hlouposti!" — odmítl lékař.

„A nyní to zkusíme ještě pijákem" — navrhoval převor.

I zkoušeli to všichni jeden za druhým každý několikráte — než opět bezvýsledně; pijavý papír naprosto ničeho neotiskoval.

„Nu tak, pane doktore!" — volal vítězně P. Gérasime.

„Snad nebudete chtíti tvrdit, že se to stalo nějakým zázrakem, nebo nadpřirozenou mocí" — zvolal lékař poněkud zvučněji.

„Netvrdím, pane doktore, že se to stalo tak, jak nyní praví te" — mínil P. Gérasime — „nýbrž dovolil bych si podati výklad přirozený. Neznáme, pane doktore, všech sil přírody ani všech sil těla a ducha. Napadá mně, že oko může míti vlastnosti fotografického aparatu a že obraz, jenž se jeví na jeho sítnici, může za zvláštních okolností býti vržen na nějakou plotnu v tomto případě na papír knížky."

„To jest naprosto nemožno" — odporoval lékař. — „Při fotografování musí od předmětu fotografovaného vycházeti paprsek do aparatu, pak procházeti čočkou a dotýkati se plotny. Ale jak chcete, aby z vnitřku oka vycházelo vám světlo, když je tam tma? Pražádné světlo nemůže vám ze sítnice projíti čočkou oka a dopadnouti na papír."

„Snad síla ducha s neobyčejnou úporností zkoncentrovaná na jeden předmět mohla by býti oním vnitřním světlem oka, jež by vycházelo čočkou oka ven."

„Ani pomyšlení — ani pomyšlení!" — brání se lékař.

„Již jste tedy podal několik výkladů, jak se slovo autor podruhé mohlo octnout na papíře a žádný z nich nebyl přijat.

Máte, pane doktore, ještě nějaký jiný výklad?" — táže se P. Gérasime.

„Ať se to stalo jak chtělo, ale žádným zázrakem ani silou nadpřirozenou se to nestalo."

„Tvrdím totéž, pane doktore. Tak hloupých zázraků Pán Bůh dělat nebude." A rozhovor končil P. Gérasime slovy: „Prohlašuji, že je mnoho věcí nám neznámých, skrytých čili okultních. Připouštím tedy, že může býti i jakási věda okultní, ač jsem se jí nikdy nezabýval a ani se jí zabývati nechci. Ovšem vím, pane doktore, že vy na ni nebudete věřiti tak dlouho, dokud i vám se nestane něco — co spadá do oboru těchto věd. A konečně zapomeňme na tento rozhovor. Víte, že jsem se mu podrobil pouze na všeobecné naléhání.

Doba obědu uplynula. Převor dal zvonkem znamení k ukončení oběda a debaty.

F. Taubic:

Oko neznámého.

Tam, vráska ve tvář dravě kde se vrývá,
kde hořká slza skrytá v oku pálí,
kde lidská bída zlobivě se valí
a hučí Žití píseň zádumčivá,

Kde Smrti kosa hrozivě se kývá,
kde Pýcha v roucho pokory se halí,
kde Štěstí vratkou náhodou se kalí
a Osud věčnou píseň bídy zpívá,

I tam, kde září blesky stříbra, zlata,
kde zachvívá se duše stěstím jatá
a učencova leb se chýlí sivá,

Tam s nekonečné, neviděné výše
tak tajuplně, záhadně a tiše
se na nás oko Neznámého dívá!

Frank A. Boston.

Dáma s černou maskou.

(Č. p.)

Nepochyboval jsem ani okamžik, že je agentkou ruské výzvědné služby a nepotřebuje tedy maminku u sukně. Můj doprovod byl by ji sotva býval vhod."

Výslech se zatčeným vlekl se dále. Esterel naprosto popíral jakoukoliv účast na vraždě, ba ani nechtěl věděti o smrti člověka, jejž vydával za svého spojence.

Ozvalo se zaklepání na dveře.. Na pobídku Mandrážovu vstoupil mladý Číňan. Ovšem, že mu nechyběl nezbytný dlouhý, až k zemi sahající plášť z tmavomodré látky, aby bylo patrno, že je sluhou a nikoli samostatným živnostníkem či zaměstnancem vyššího druhu, jemuž náleží kabát alespoň z černé lesklé bavlněné látky, ne-li hedvábný. Ruce křížil na prsou a zastrkával do rukávů. Bezpočtukráte klaněl se u dveří.

„Telegram, milostpane!"

„Odpusťte, pánové, jsem nucen přerušiti výslech," pravil Mandráža sotva že přelétl dvě řádky, jež telegram obsahoval. Na jeho tváři bylo viděti zřejmou úlevu, byl jakoby změněn, sotva přečetl zprávu. „Pánové, nehněvejte se, prosím, ale jsem nucen jíti domů. Odpoledne můžeme pokračovati!"

Dal odvésti Esterela čekajícím četníkem. Poroučeli jsme se.

„Ve dvě hodiny zde na shledanou!" volal za námi plukovník.

„Nyní, Johnie," začal Bob, sotvaže jsme vyšli z budovy „podíváme se do nemocnice. Jsem zvědav na výsledek pitvy."

Zavolali jsme dvě rikšy a dali se dovézti do ruské vojenské nemocnice. Tam stačila naše pouhá nabídka, že zatelefonujeme do bytu plukovníkova, abychom byli legitimováni. Ihned byli jsme přijati lékařem.

Na Bobův dotaz po výsledku pitvy vyprávěl, že Korolev byl otráven a to jedem dosti podobným opiu, jakýmsi patrně méně známým alkaloidem. Na otravu alkaloidem soudil z pathologických změn tkaniv, jež pozoroval při pitvě. Chemicky nedalo se na vnitřnostech zjistiti ničeho. Zatím poslal již fotograf snímky otisků prstů na sklenicích. Na Bobovu prosbu vydal mu lékař jednu fotografii otisků.

Poroučeli jsme se a odebrali do charbínské obchodné školy, jejíž učitel byl zároveň soudním znalcem svého oboru. Sešli jsme se s ním již ráno v cukrárně a nepotřeboval proto míti pochybnosti o oprávněnosti našich dotazů. Vyprávěl, že zjistil na jedné ze sklínek šampaňského a to ve sklenici, na níž byly zjištěny otisky prstů Korolevových, dosti značnou dávku alkaloidického jedu opiu podobného. Láhev, z níž byla ulita pouze jediná sklenice, obsahovala týž jed.

„Nemohl byste přesně určiti jeho druh?“

„Bohužel, nikoli. Patrně běží o cosi, co dosti neznáme a co vymyká se běžné praksi našich laboratoří. Ale rozhodně běží o alkaloid, o jedovatý alkaloid.“

„A jak je možno, že nenašel jste jej v ostatních sklenicích?“

„Ostatní sklenice byly téměř prázdny a v malých zbytcích na dnech nemohl jsem přirozeně zjistiti praničeho. Je nesmírně obtížno určiti alkaloid v malých množstvích. Ale záporný výsledek zkoušky není ještě důkazem, že by jedu nebylo v nápoji. Znali-li bychom lidi, kteří pili ze sklenic, možná že bychom se přesvědčili, že skončili jako Korolev.“

„Jednoho známe již nade vší pochybnost a je zdráv jako ryba“ smál se Bob vývodům profesorovým.

„Opravdu? Pak bych skoro věřil, že věděl, z které sklenice má píti,“ divil se chemik. „Přeji vám mnoho zdaru, abyste také našli třetího.“

Na očích viděl jsem mu údiv, jak je možno, že cizinci zabývají se vyšetřováním příčin vraždy, ale mlčel. Nevěděl jsem ovšem mám-li přičítati jeho mlčenlivost na vrub vrozené diskretnosti či domnívá-li se, že je lépe nevměšovati se do věcí řízených ruským četnictvem.

Poroučeli jsme se však již a vraceli do hotelu. Byli jsme promrzlí až na kost a s povděkem usadili jsme se do širokých křesel pokojů naplněných milým teplem sálajícím z těles ústředního topení. Chvíli jsme mlčeli, ale pak přetrhl jsem proud ponurých myšlenek, do nichž, jak se mi zdálo, upadl Bob.

„Řekni mi, Bobe, co mohlo jen býti příčinou smrti Korolevovy?“

„Nyní není již nejmenší pochybnosti, že byl otráven. Nespáchal sebevraždy. Chtěl-li by ji spáchati, byl by prostě použil pilulky jedu, jíž měl připravenou v prstenu a nehledal by jiného. Zbývá jen a jen vražda. Ale kdo je tedy vrahem? Van Esterel! Rozhodně přichází v úvahu, ale znám ho dobře a vím, že úzkostlivě vyhybá se každému násilí. A ostatně měl zájem na Korolevově životě, vždyť tušil jsem již dávno, že kapitán byl vlastním pramenem jeho obživy.

Jsem přesvědčen, že tvůj krajan je pouhým prostředníkem; nevyzvídá osobně ničeho, donáší pouze. Všechny zprávy, jež dostává německý vojenský štáb od něho, opatřoval vlastně Korolev a Van Esterel je pouze prodával dále. Věděli jsme již dávno, že pramenem informací německých o pohybech našeho loďstva na východě je kdosi ve vladivostockém pevnostním štábu. Měl-li zde Korolev s Esterelem tak tajuplnou schůzku, není pochybnosti, že přinášel mu cosi zajímavého. Je tedy též vyloučeno, že Esterel by byl pachatelem zločinu. Ale v pokojíčku byla dáma jediná ze tří, koho dosud neznáme, a jehož pohnutky nemůžeme tudíž posouditi.

„Chceš říci, že jako vždy na světě uděláme jistě i nyní nejlépe, budeme-li se říditi úslovím: „Cherchez la femme"? Největší počet otrav v světě spáchaly ženy. Mužům se jaksi protiví tento druh násilí!"

„Ale kdo jen byla ona žena a jak ji najdeme? Nezanechala nejmenších stop, kromě otisků prstů."

„A což cigarety?" namital jsem. „Laurent Fréres nekouřil nikdo než ona. Uznáš přece, že kdo dovede kouřiti místní výrobek, nebude asi tak marnotratným, aby si kupoval drahé egyptské zboží. Je přece zřejmo, že oharky obou druhů cigaret pocházely ode dvou kuřáků."

„Ale což, jest-li egyptské cigarety přivezl s sebou Van Esterel a nabídl je svým soustolovníkům?"

„Není ovšem také vyloučeno, ale pak byli by všichni kouřili z jeho zásoby. Byli by se styděli za místní výrobky. Právě, že jsme našli kuřivo trojího druhu a v místnosti byli tři osoby, soudím, že drahé cigarety náležely dámě. Byly-li by patřily některému z pánů, jistě nebyl by dovolil, aby dáma kouřila méně cenný druh; kdežto obráceně bylo by jakousi nadutostí se strany dámy, kdyby nabízela pánům svůj lepší druh kuřiva; tím spíše, že byla k nim v jakési závislosti, zdá se."

„Ostatně Johnie, na její příslušnost k lepším vrstvám můžeme souditi ještě z jiných příčin. V místnosti cítili jsme zcela nesporně pařížskou voňavku, kterou nedostaneš jinde než u fy Coty. Je neobyčejně drahá a považíš-li obtížné spojení s Evropou, ať již myslíme na dovoz a provoz Ruskem nebo Čínou. Lhostejno, kterou cestou se dostala pařížká voňavka do Mandžurie, ale dostupna je jistě jen bohatým lidem. A dáma přišla zahalena závojem a měla masku, jíž nesňala ani v uzavřené místnosti. Běželo-li by o obyčejnou pouliční holku či tanečnici, nebylo by příčiny k opatrnosti s její strany a také ne se strany kapitánovy, který přišel první a objednal večeři před příchodem ostatních, aby nikdo z číšníků neviděl hostů. A vyloučíme-li sebevraždu i otravu Esterelem, pak zbývá ještě nepravděpodobné vysvětlení, že jeho vrahem je tajemná spolustolovnice, o níž se domníváme, že patří k lepší společnosti, je v Charbíně známa, používá drahých voňavek a kouří egyptské cigarety fy Laurent Fréres. Nepravděpodobné, ale přece možné. A jak známo, cokoli zbývá po vylíčení všeho nemožného, ať jakkoli pravděnepodobno, přec je pravdou. Ostatně Korolev je v pitevně, Esterel v šatlavě a zbývá než chytiti ji, třetího účastníka. Ale dáma, jež může si dovoliti choditi v noci po Charbíně, bude jistě znáti velmi dobře město, netroufala by si jinak. Kdo může býti? Začneme opět vylučovací methodou. O svobodné dívce nemůže býti řeči, dívka ze slušné rodiny nemohla by běhati o půlnoci městem."

„Zapomínáš, Bobe, že v Rusku je možno všechno. Nejsme v civilisované Evropě nebo dokonce v Anglii. Jinde by ovšem ženu vyloučili ze slušné společnosti, ale mezi Rusy....“

„Máš sice pravdu, ale přece jen není pravděpodobno, že by si dívka, třebaže Ruska, troufala v čínském městě podnikati noční procházky. To dokázala by snad tanečnice či cosi podobného, ale ne dívka bydlící u rodičů. V našem případě zřejmě běží o návštěvu, jež měla býti utajena před celým světem, jinak by se byli mohli sejíti prostě v bytě záhadné dámy. Zřejmě tedy běží o ženu, jež může odejíti nepozorovaně z domova, ale nemůže přijímati návštěvy v bytě. Tedy ženu, jejíž muž má zaměstnání odůvodňující jeho nepřítomnost v domě, a to v noci.“

„A což vdova? Či samostatná dáma?“

„Ne. Je vdána. Její zřejmě nákladné choutky byly by nápadny sousedům a upoutaly jich pozornost. Lidé by pátrali po původu příjmů....“

„Odporuješ si. Mluvíš o ženě s drahými voňavkami a cigaretami, a potom zase říkáš, že má muže, který je zaměstnán v noci mimo dům.“

„Vidíš přece již z přítomnosti Van Esterelovy, že není odkázána na příjmy svého muže. Může si opatřiti jinde prostředky, jež potřebuje pro své nákladné choutky.“

Dali jsme si přinésti oběd do pokoje. Neměli jsme chuti nechati se prohlížet sbírkou všech možných ruských důstojníků, jež naplňovala v poledne hotelovou jídelnu.

Kol druhé hodiny vrátili jsme se do kanceláře plukovníkovy. Nebylo ho tu dosud, ale přišel za malou chvilku. Zářil.

„A nyní, pánové,“ volal vesele, „dnes oslavíme výsledek své práce. Měl jsem sice dnes noční službu a měl bych se vlastně vyspati, ale raději oslavíme vítězství. Řešil jste případ skvěle. Nebyl bych se nadál, že budete u cíle za hodinku. Kdo ví, co nás čeká zítra, pojďte jen, pánové. Vím o jednom pěkném místě v Příční ulici. Tam se pobavíme, tam je víno....“

„Plukovníku, předně jsme nuceni přece jen učiniti jasno v příhodě dnešní noci, Esterela jsme neusvědčili, o dámě nemáme ani potuchy. A potom jsou také teprvé čtyři hodiny,“ namítal vážně Bob.

„Ale nechte Koroleva Korolevem, je mrtev a nic mu již nepomůže. A Esterel je vrahem, máme ho, však se časem přizná, ne-li dnes, tak později. Vsjó rovnó! A pokud běží o čtyři hodiny.... Hm, opravdu, trochu brzy. Ale víte co, pojďme do kasina a vypijme si tam sklenici čaje. Představím vás, jen pojďte,“ nutil nás, vida naše zdráhání.

Divil jsem se změně jeho rozmaru. Trochu poledního spánku úplně zaplašilo neklid, který chvěl dopoledne celým jeho tělem.

„Tedy pojďme!" jen nerad souhlasil Bob. Ostatně neměli jsme výběru, a také již ne úkol v Charbíně. Van Esterel, za nímž jsme přijeli, byl za mřížemi a mohli jsme se tedy klidně vrátiti do Shanghaje. Nebylo konec konců naší věcí pátrati po vrahu Korolevovu. Ať se starají místní úřady!

„Byli jsme v nemocnici," pokoušel se Bob však znovu uvědomiti plukovníka o jeho povinnosti.

„Tak? Je již znám výsledek pitvy?"

„Ano. Otrava alkaloidickým jedem."

„Chemik potvrzuje lékařovu diagnosu," dodával jsem.

Plukovník však zapomněl již v příštím okamžiku mrtvého přítele a vesele oddával se požitkům prvních okamžiků po dobře vykonané práci.

Po ruském způsobu vyvinulo se ze sklenice čaje sklenic osm. A pak již jsme pokračovali tradičním způsobem ruských důstojníků na Dálném Východě. Rikšou dolů do starého Charbínu na Příční ulici. Ještě ve vchodu jsme měli oba touž myšlenku.

„Bobe, ať nepiješ!"

„Johnie, ať se sklenice jen dotýkáš!"

„A pozor na karty, Bobe!"

Měl jsem zkušenosti s jeho slabostí. Vešli jsme za plukovníkem. Zábava vyvíjela se jak obvykle. Místnost nelišila se ničím od jiných místností téhož druhu. Kulaté stolky, pohodlné klubovky, uprostřed místo pro tanečnice, které nejbizarnějšími pohyby snažily se upoutati pozornost mužského světa; kapela Číňanů, kteří pokoušeli se vyluzovati zvuky z evropských hudebních nástrojů, jež mi přímo rvaly ušní bubínky; křik, hluk, kouř, vše mísilo se v jednu směsici. Plukovník připil první sklenicí „za pokoj duše mrtvého", druhou, nevím nač a pak již pokračoval bez ladu a skladu. Z počátku nutil nás, abychom mu pomáhali, pilněji, ale účinky vína dostavily se u něho rychleji než u nás. Za chvíli téměř již ležel pod stolem. Arci nebyl ojedinělým zjevem v místnosti.

Bob vesele platil láhev za lahví. Plukovníkovi naprosto nepřekáželo, že jsme nepili a jen mu připíjeli. Nechápal jsem Bobovu štědrost, proč se chtěl zavděčiti Mandrážovi? Chtěl se mu vůbec zavděčiti?

Naše zábava protáhla se přes půlnoc. Plukovník byl zpit jak zákon káže. Nezbývalo, než odvézti ho domů. Ovšem, že k tomuto účelu nestačila již rikša. Poslal jsem sluhu pro auto, vrátil se za chvilku. Pomohl nám naložiti vesele zpívajícího plukovníka a již uháněli jsme nahoru do nového města k vojenskému kasinu, kde v prvém poschodí bydlil Mandráža.

Ovšem, že dělal po cestě hotovou ostudu. Zpíval: „Za poslednuju pěťorku, vozmu trojku lošaděj..., pojezžaj jamščik skorej."*) Jinak ani nesmí skončiti pravá kutěž**) ruského inteligenta.

*) Za posledních pět rublů najmu tři koně ... jeď kočí rychleji!
**) pitka, flám.

Mandráža řval až kde kdo se obracel. Hlídky uctivě hleděly zmizeti v dáli, sotvaže shlédly jeho uniformu. Ale naučil jsem se alespoň jeho zamilovanou písničku. Nekonečně opakoval protivný nápěv písně, hučelo mi již v uších. Ale přece stával se zpěv stále jistějším a jistějším. Čerstvý vzduch probudil a osvěžil našeho společníka. U vchodu chtěli jsme se poroučeti a odevzdati plukovníka vojákovi konajícímu stráž. Důstojník nás nepustil. Bránil jsem se namítaje, že přece nesmíme tak pozdě přepadnouti jeho domácnost.

„Domácnost? Jsem sám, žena odjela k sestře do Vladivostoku. Jen pojďte."

Chopil nás pod rameny a vlekl ke schodišti, kde téměř klesl na zemi. Bob se nebránil. Bál jsem se; viděl jsem, že popadla ho opět jednou stará vášeň a že večer skončí špatně. Neměl jsem však jiné volby a proto následoval jsem, ač nerad, oba pány.

„Vodku přines," volal plukovník na čínského sluhu, který nás vedl do bytu a očekával příchod svého pána. Ostatní již spali. „Smirnóvo*)," řval plukovník za utíkajícím sluhou.

V duchu velebil jsem anglický zvyk bydliti v malých vlastních domcích. Jistě není právě vrcholem blaženosti, míti v domě souseda jako byl náš Mandráža. Neustávajícím zpěvem, řevem a smíchem byl by snad vzbudil i ubohého Koroleva. Ale neuvědomoval si nevhodnost křiku. V domě bydlili jen mladší důstojníci, kteří netroufali si okřiknouti mocného pána a opříti se jeho rustikálním způsobům.

A tak zasedli jsme opět k plným lahvím. Sklínka za sklínkou mizela v bezedném hrdle hostitelově. Výsledky dostavily se ovšem velmi brzy. Svěžest, kterou nabral na čerstvém vzduchu zmizela za několik okamžiků, čínský sluha, jenž běžel do sklepa, nezapoměl na svoje hrdlo, usnul tvrdě v předsíni nad sklenicí jako jeho pán v saloně.

„Ale jsme šťastně zde," začal Bob zdánlivě klidně, sotva že se přesvědčil, že plukovník neví již o sobě, „tedy dejme se do práce. Šťastná náhoda, která by se nám nevrátila příliš brzo!"

Pohlédl jsem naň pátravě. Usmíval se; byl klidný. Viděl jsem teprve nyní, že pitka dnešního večera byla promyšlena a sehrána dle předem stanoveného jím plánu. Ale proč?

Plukovník byl už naprosto neškodným. Chopili jsme se ho proto za nohy a hlavu a odnášeli do vedlejšího pokoje, o kterém jsme soudili, že je ložnicí. Položili jsme ho do postele. Usínal a ze spaní ještě vyrážel trhaně jednotlivá slova." Za posledňuju pěťorku vozmu... trojku... vozmu trojku,.. vozmu... lošaděj.."

*) Výrobce nejjemnějších ruských likérů.

Bob rozhlédl se pokojem a šel přímo k toaletnímu stolku. Vzal do ruky flakon s voňavkou a přivoněl.

„Johnie, nejjemnější ‚Coty. Pojď, přivoň si," podával mi flakon. „A vida, cigarety!" horlivě pokračoval, ukazuje na plechovou krabičku původního balení Laurent Fréres, jež ležela na jednom z nočních stolků.

„Snad ho nepodezříváš nebo dokonce snad jeho ženu, Bobe."

„Podezřívám a víš od kdy? Nevšiml sis ho ráno v cukrárně, jinak bys byl viděl, jak se lekl, když jsem zjistil otisky prstů na sklenicích. A přímo si oddychl, když nás upozornil, že bude těžko nalézti otisky mezi milionem lidí v Charbině. Ostatně, proč nám vykládal, že jeho žena jela do Vladivostoku, když dostal od ní telegram z Cicikaru? Proč má zájem tajiti před námi místo jejího pobytu?"

„Tys viděl telegram?"

„Ano, Mandráža držel ho proti oknu a četl jsem s ním — jako v zrcadle. A pak jeho šat je pln voňavky Coty a víš přece, že šat prolne voňavkou jen tehdy, je-li jím vzduch celého bytu takřka impregnován."

„Ale Bobe, což pak by nás byl pozval, abychom pátrali po vrahu Korolevovu, kdyby byl měl nejmenší tušení, kdo jím je anebo kdyby jím snad dokonce byla bývala osoba jemu blízká?"

„Ovšem že ano! Chtěl nás míti na očích, chtěl věděti co děláme, aby mohl předejíti každému našemu kroku. Věděl snad, že přijeli jsme za Van Esterelem, snad mu i oznámila jeho žena pravdu, pak nemohl pochybovati, že až budu pátrati narazím na stopy, jež mohly by vésti až k němu.

„Jsem přesvědčen, že onou dámou byla jeho žena, ale jak najíti důkaz? Proto jsem ho opil a přišel s ním sem."

„Máš otisky prstů?"

„Mám," řekl Bob a dal se do práce.

Vyňal z kapsy plavuňový prášek, posypal flakon s voňavkou a za chvilku vyskočili jemné linky otisků prstů. Vyňal fotografii otisků prstů na sklenici, jež našli jsme v cukrárně. Otisky souhlasily s otisky převládajícími na flakonu. Nebylo pochybnosti o totožnosti obou. Nyní již Bob bez ostychu jal se prohlížeti pokoj kousek za kouskem, kout za koutem.

„Pochybuji, že si vzala s sebou do Vladivostoku či lépe řečeno do Cicicaru zásobu jedu. Snad jej zde najdeme. A jak je chytrá, odjede, zmizí z očí zdejším lidem a za čas se zapomene..."

Opět zuřivě přehazoval vše v pokoji.

„Chemik řekl, že běží o alkaloidický jed," pokračoval spíše pro sebe. „Pochybuji, že by byla jed zničila. Těžko by si opatřila nový. Žena jejího druhu je opatrna a nezahodila by tak cennou věc.

Jen hledejme, kde by mohl býti než v ložnici, místu nepřístupnému cizinci."

Bob pokračoval v zevrubném prozkumu místnosti. Nábytek byl velmi elegantní, téměř nový, krásně hlazený. Bob otevíral po řadě dveře skříní, toiletního stolku, nočních stolků. Vnitřní stranu dvířek jednoho z nočních stolků neobyčejně pěkně uhlazenou rušil hnusný suk v polituře. Jen tak tak se zavíraly dvířka, ač suk sotva vyčníval nad ostatní hladkou plochu nábytku. Bobovi posloužila opět jeho nezbytná lupa.

„Pojď sem," volal tiše a ukazoval mi několik dírek, jež bylo viděti na okraji suku. Vytáhl jehlici z kravaty, vzal nůž z kapsy a několikerým lehkým poklepem vrazil špičku jehly se strany do suku. Pak otevřel nůž, zasunul čepel pod jehlu a opatrně jal se nadzvedati. Jak jsme očekávali, suk povolil. Pod ním byl uměle vyhlouben malý otvor, v němž neviděl jsem ničeho než kousky vaty. Nyní vyňal jsem i já nůž a pomocí obou nožů a jehlice podařilo se nám vytáhnouti vatu z otvoru. Za vatou následovala lékařská podkožní stříkačka.

„Paní Mandrážová je patrně morfinistka," volal jsem udiveně.

„Možná, ale mohla přece také stříkačku použíti k jiným účelům."

„Ale k jakým?"

Bob prohlížel stříkačku podrobně. Držel v ruce dutou jehlu, která vpravuje do těla obsah stříkačkového válce. Pak vzal do ruky lupu a opatrně se díval na ni, pomalu otáčeje a posunuje ji v prstech. Viděl jsem, že se lehce usmál.

„Pojď se podívati," volal mne.

Přistoupil jsem a spatřil na místě, kde ústil otvor vnitřního kanálku do jehly několik nepatrných drobtů.

„Na jehle je několik prášků korku," pravil jsem, netuše, jaký může míti význam tato skutečnost.

„Nyní již chápu neznámou dámu v škrabošce," pokračoval Bob a vyňal z kapsy zátku od lahve šampaňského, kterou ráno sebral v pokojíčku na zemi a zastrčil do kapsy. Vidíš zde skvrnku? Uprostřed ní je místečko, kde je vydroben zcela nepatrně korek. Na druhém konci zátky vidíš rovněž malý otvor jakoby píchnutí jehlou. A podíváš-li se na stříkačku, jistě porozumíš, že ano? Paní Mandrážová vstříkla do láhve šampaňského zásobu jedu, když již pan kapitán byl v polovičním transu a zanechala oba pány o samotě. Patrně se domnívala, že poslouží oběma. Ale znám Holanďana, je opatrný a zásadně nikde nepije více než sklenici. Nyní máme důkazy pohromadě. Podíváme se ještě do otvoru."

Posvítili jsme si dovnitř lampičkou a spatřili, že ještě pod stříkačkou bylo uloženo jakési malé pouzdro. Háčkem na boty, který ležel na toiletním stolku podařilo se nám zachytiti a vy-

táhnouti svitek. Obsahoval malou trubičku se zásobou jedu. Bob zastrčil vše do kapsy.

„Koroleva otrávila; není pochyby; ale proč? Nemohu přece čekati v Charbíně na její přiznání a chci věděti pravdu! Prohlédneme si plukovníkův stůl, snad přijdeme něčemu na stopu. Chci znáti ještě dnes důvody milostivé paní. Dříve nebudu míti klidu."

„I mně jsou záhadou, ale nenamáhal bych se. Je dost času, až se přizná. Ale hledej, chceš-li."

Bob usedl ke stolu. Klíči, jež měl plukovník u sebe otevřel zámky a našel v jakési tajné, otáčivé přihrádce balík dopisů, označených páskou a nápisem „Dunst a Leopold. Otevřel jej a našel řadu naprosto nevinných dopisů obchodních. Bylo jen podivuhodno, proč plukovník není v nich titulován svým vojenským titulem, dopisy byly adresovány prostě panu Mandrážovi, obchodníku v Charbíně. Co prodává, nevyplývalo z korrespondence, vždy opakovalo se jen „zašlete novou zásilku". Z jiných zase bylo patrno, že bylo mu poukázáno za dodané zboží u Hongkong Shanghai Specie Bank, filiálky v Charbině k dobru tolik a tolik dolarů.

Pokračovali jsme v prohlídce stolu. Byli jsme bezpečni. Plukovník nebyl s to se vzbuditi ani za dvacetčtyři hodiny. Avšak jeho vztahy k firmě Dunst byly nám stejně nejasny jako pohnutky jeho ženy k vraždě kapitánově. Bob usedl na chvíli a přemýšlel intensivně.

„Ředitel zdejší filiálky firmy byl zastřelen pro vyzvědačství," řekl za chvilku. „Podivno! Nevyznám se už opravdu."

Zamyšleně vracel se do ložnice. Já jsem se zatím zahloubal do dopisů, jež zanechal na psacím stole.

Bob otevře si dvířka toiletního stolku paní domu paklíčem, který stále nosil u sebe jako komoří odznak své hodnosti. Začal vytahovati odtud jednotlivé zásuvky. Byly v nich všemožné toiletní potřeby, kousky hedvábí, ba i černá maska. Docela na dně pod papírem, jenž byl vložen do zásuvky bylo několik lístků svázaných stužkou. Zvědavě je vyňal a přinesl ke mně. Paní plukovníková schovávala lístky, jež zřejmě svědčily o jejích vztazích k jakési mužské osobě. Byly to lístky zvoucí ji k dostaveníčkům, podepsané všechny stejně: „tvůj Albert".

Bob použil opět plavuňové foukačky. Okamžitě vystoupily neklamné linie otisků prstů. Arci bylo jich opět mnoho. Ale několikráte, beze vší pochyby, opakovaly se čtyři charakteristické obrázky, jež fotograf zachytil na sklenicích neznámé dámy v cukrárně.

„Bobe, pohleď na podpisy obchodních dopisů z dřívější doby a paniných od neznámého milence, jsou si velmi, velmi podobny."

Můj údiv nebral konce. Albert Longen bylo jméno zastřeleného ředitele firmy. Bob byl ještě zahloubán do čtení nevinných

lístků dávno mrtvé lásky, když jsem vyskočil od psacího stolu, mávaje ve vzduchu svazkem listů.

„Již jsem na stopě, již vím, oč běží v dopisech firmy Dunst. Již to mám, Bobe!"

„Tak mluv!"

„Našel jsem system dopisu. Opírá se o datum každého dopisu. Zde čti."

Podával jsem mu papírek. Z náčrtků viděl, že plukovník udával Němcům zcela přesně postup každého vejenského transportu, ať mužstva, ať střeliva jdoucího z Dalekého Východu na německou frontu.

Chvíli pohlíželi jsme na sebe v němém úžase. Chápali jsme nyní, kde béře paní plukovníková na drahé voňavky, cigarety a jiný příjemný luxus a kde je nevyčerpatelná studnice příjmů páně plukovníkových, jež umožňuje mu zábavu kartami, vínem a ženami."

„Vzpomenu-li si, co jsem slyšel před odjezdem do Charbína v Shanghaji," přerušil Bob ticho, jež zavládlo v místnosti „a srovnám-li důkazy nalezené zde, pak rozumím."

„Dosud nechápu, proč paní Mandrážová zabila Koroleva."

„Srovnej důkazy zde nalezené a nemůžeš již pochybovati. A uvážíš-li, co jsem slyšel v Shanghaji, pochopíš, že mohu ti vyprávěti, jak se vše přihodilo od prvního okamžiku."

„Jsem opravdu zvědav!"

„Němci zvěděli o marnivosti paní plukovníkové, jejíž choť svou službou u železničního četnictva ví o každém nejmenším pohybu všech ruských branných sil na Dálném Východě. V Charbíně objevil se elegantní, hezký pan ředitel zaměstnaný u německé firmy. Návštěva u plukovníka neb náhodné seznámení v klubu. Vidí stálou peněžní tíseň, dá se několikráte obehráti do posledního centíku. Poskytuje vše, čeho potřeba pro paninu marnotratnost a pánovy karty. Z ženy malého důstojníčka stane se pojednou velká dáma. Zvykne si. A pojednou nedopadne hra páně plukovníkova jak si přál; potřebuje půjčku, stále častěji, věřitelé naléhají a jemu nezbude, než obrátiti se k příteli, panu řediteli, a uctivě se podrobiti jeho rozkazům anebo zaplatiti. Zatím elegantní dáma stala se žádoucí i jiným lidem, kteří vládli menšími finančními prostředky než pan ředitel; řekněme, na příklad, kapitán Korolev. Ale i on, chtěl-li držeti krok se společností, nemohl než pracovati pro Němce. Láska a vášeň stoupaly, paní však chtěla zůstati věrná Albertu Langenovi, člověku, o němž se domnívala, že ji miluje a odmítla soka. Co bylo snažšího pro důstojníka z kontrazvědky, který měl informace z první ruky, než zbaviti se nepříjemného soupeře?

Věděl, že sok nepromluví před smrtí, byl přece Němec a raději podstoupil smrt než aby byl prozradil spoluvinníky a po-

škodil věc svého národa. Obětoval život a mlčel. Jeho milenka na oko přijímala dvoření vítěze, ale v duchu obírala se myšlenkou na pomstu. Čekala jen na vhodný okamžik. Pod jakousi mně neznámou záminkou přišla do cukrárny a vstřikla jed do láhve. Nezáleželo ji, otráví-li i cizince, dokonce snad s tím počítala. Vsadil bych se, že až bude paní Mandrážová vypovídati, jistě dopadne její zpověď tímto způsobem, ovšem s dostatečnou okrasou slzí, vzdechů a trpitelství, bez nichž se neobejde představa ruské ženy."

Podařilo se nám sáhnouti do vosího hnízda a objeviti hned několik škůdců Dohody. Nedělali jsme již okolků, věděli jsme, že nesmíme otáleti, chceme-li dosíci výsledku. Nebylo sice slušno, jak jsme se zachovali v bytě hostitelově, ale válka je válka a ve válce přestávají úvahy o slušném chování a povinnostech k hostiteli, je-li v službách nepřátel. Odešli jsme bez dlouhých okolků i se všemi důkazy viny manželů Mandrážových, sotvaže uslyšeli jsme první kroky služebných duchů po chodbách vojenského kasina.

Nazítří z rána pořádně jsme překvapili sluhu na britském konsulátu, když jsme žádali již o osmé hodině, abychom byli uvedeni ke konsulovi. Prostě nechápal opovážlivosti smrtelníka, jenž by si mohl troufati obtěžovati v tak ranní hodině tak ohromného velmože, jakým je britský konsul v erotické zemi.

Odbýval nás všemožně. Teprve, když Bob prohlásil, že přichází v naléhavé věci v zájmu vojenském, obměkčil se pan komorník páně konsulův, jenž cítil se zřejmě osobou ještě významnější než jeho zaměstnavatel a slíbil, že pokusí se ohlásiti naši návštěvu. Čekali jsme zatím ve velké síni v přízemku. Asi za čtvrt hodiny zaslechli jsme kroky nad hlavami a po schodech sestupoval k nám dolů elegantní čtyřicátník. Bob představil se konsulovi a předložil mu listiny.

„Pánové jsou tedy od vyzvědného oddělení velitelství britských branných sil na Dálném Východě?"

„To jest, jsem přímo podřízen velitelstvím v Singapooru," prohlásil Bob. „Zde můj přítel Walker není britským příslušníkem, je pouze mým věrným spojencem a provází mne všude na mých cestách."

„Ah tak, soukromá píle!"

„Ano, shledávám zaměstnání přítele Wolfa nesmírně zajímavým a neopouštím ho proto nikdy."

Teprve nyní představil mne Bob vlastně formalně. Konsul vedl nás do svého soukromého kabinetu.

„Čím mohu posloužiti, pánové? Patrně cosi velmi důležitého?"

„Přirozeně, pane konsule! Nedovolili bychom si jinak obtěžovati vás v tak nezvyklou ranní hodinu, ale nemůžeme než vás

prositi, abyste nás provázel dnes ráno ke guvernerovi Čínské východní dráhy, generálu Horvátovi."

„A smím věděti proč? Přirozeně vojenské tajemství?"

„Před vámi není tajemství, pane konsule! Podařilo se nám přijíti na celý řetěz darebáků na nejexponovanějších místech ruských branných sil zde na Dálném Východě. Porozumíte, proč vás žádám, abychom šli přímo ke guvernerovi, řeknu-li Vám, že mezi súčastněnými skví se v prvé řadě i jméno plukovníka Mandráži, velitele železničního četnictva, pak kapitána Koroleva z vladivostocké kontrazvědky."

„Stačí naprosto! Dále nepotřebujete již ničeho říkati. Dovedu si představiti, že kterýkoliv jiný úředník kromě guvernera by se leda snažil zatušovati skandál. Zde nám nepomohou kovaříčkové, půjdeme přímo ke kovaři. Pěkně se rozčilí až se dozví, jakou chásku měl mezi podřízenými."

„Máme strach, aby nám nepustili na svobodu Van Esterela, svého spojence, za nímž jsme sem vlastně přijeli a který je zde zavřen. Chceme ho učiniti konečně neškodným."

„Máte pravdu! Ale na důkazy nestačí pouhá obvinění."

„Přirozeně máme je s sebou, pane konsule, Walker je do jisté míry umělec v řešení tajných abeced a šifer."

„Ne tak mnoho chvály!" přerušil jsem ho.

„Chcete býti skromným! Ale kdy se vypravíme, pánové?"

„Pokud lze nejrychleji."

„Generál přijme mne přirozeně v každou dobu."

„Tedy hned! Račte snad nejdříve zatelefonovati."

Konsul spojil se s guvernerem. Byl pozván na devátou hodinu.

„Pánové jsem rád, že mám příležitost posnídati s příslušníky západní Evropy," zval nás konsul.

Snídaně byla skvělá. „Odbyli" jsme ji však bohužel velmi rychle. V několika minutách zaneslo nás auto konsulovo do ohromného paláce hlavního ředitelství Východní čínské dráhy. Mohutné zdivo hlavního vchodu, obrovská brána, kterou jsme projížděli, polotemný dvůr, vysoké zdi s okny ve výši, více připomínaly jakousi středověkou rytířskou tvrz nebo moderní pevnost či cosi podobného vojenského než budovu železniční správy. A všude hemžily se jen uniformy, uniformy a uniformy. Úředníci železniční takřka mizeli ve směsici vojenských stejnokrojů.

Zřízenci znali anglického konsula a uctivě ustupovali s cesty. Vrátný vedl nás po širokých měkkým kobercem pokrytých schodech do prvního patra. Měl jsem pocit, jako bych ani nebyl kdesi na poslední výspě evropské kultury, nejdálnějším Východě. Naopak, zdálo se mi, že nádherně zřízené schodiště dělalo by čest paláci kdesi na Champs Elysés v Paříži.

Bez dlouhých okolků byli jsme uvedeni ke guvernerovi.

Velký silný muž kol šedesáti let s dlouhým bílým plnovousem přivítal nás plynnou angličinou. Konsul nás představil.

„Ráčil jste telefonovati, pane konsule, že návštěva je velmi naléhavou," začal guverner ihned, bez okolků.

„Ano, Vaše Excelencí a bohužel je její účelem velmi trapná věc.

Guverner ani nepohnul svalem zvědav, že uslyší zprávu, která mu jistě nebude právě příjemnou.

„Račte se posaditi, pánové," odpověděl pouze a nabídl nám cigarety. Čekal pak až podáme vysvětlení účele návštěvy. Bob nedal se ovšem pobízeti.

„Vaše Excelence odpustí, že jsa cizincem jsem nucen upozorniti na některé přehmaty — řekl bych spíše skutky nedůstojné ruských důstojníků — skutky, které se mi podařilo objeviti."

Bobova slova jistě se silně dotkla guvernera, avšak pohnul jen nervosně očními víčky a zašeptal sotva slyšitelně:

„Prosím, všechny podrobnosti."

Bob nyní vyprávěl, kterak jsme včera odkryli skutečnou tvář darebáků, usazených na nejvýznačnějších místech ruské vojenské správy, na místech, jež měla vlastně zemi chrániti před německými zvědy, ale ve skutečnosti byla v jich službách. Generál vyslechl zprávu se zřejmým úžasem. Pak řekl úsečně:

„A důkazy?"

Bob vyňal z kapsy po řadě otisky prstů, zrádné dopisy firmy Dunst a Leopold, milostnou korespondenci paní Mandrážové, stříkačku, pouzdro s jedem, cigarety, zátku od šampaňského, osudnou černou masku....

Generál probíral je mlčky v rukou kus za kusem, jeho tváře brunátněly minutu od minuty. Pak vzhlédl zamyšleně, ku podivu klidně, ale bylo zřejmo jak přemáhá výbuch hněvu, otázal se po chvilce:

„A řekněte mi vlastně, proč přišel Mandráža za vámi?"

„Kladl jsem si tuto otázku od prvního okamžiku. Soudím nyní, že z rána zvěděl o smrti Korolevově, a sotva, že přišel domů ze služby, o náhlém odjezdu své ženy do Vladivostoku. Byl jistě velmi nervosním, když dozvěděl se, že přijeli do Charbína Angličané, aby na vlastní pěst pátrali po schůzkách Van Esterelových a nepředali případ ruským úřadům. Doufal snad, že mi polichotí pozváním súčastniti se šetření„ a že ujde mi hlavní pohnutka jeho příchodu, to jest možnost promluviti se mnou a vyzvěděti pokud jsou informovány anglické úřady o výzvědné organisaci na ruské půdě. A znáte ruské přísloví: „Zloději hoří čepice?" Obě ranní příhody polekaly ho tak, že ztratil hlavu, a rozhodl se zjednati si jistotu: navštívil mne.

Chtěl zabíti dvě mouchy jednou ranou a říditi šetření tak, aby odvrátil mou pozornost jiným směrem a dal možnost, aby včas

zmizela jeho žena a Van Esterel. Ale když prostořekost strážníkova — a schválně jsem se ptal na restauraci rusky, bych vyprovokoval odpovědi jiných osob přítomných při prohlídce těla — přivedla nás do cukrárny, kde jsem tak rychle zrekonstruoval situaci předchozího večera, našel otisky prstů, cigarety, víno, nepokoušel se již ani zapírati. Ostatně nevěřím ani, že by velitel četnictva nebyl věděl ničeho o číňanově zařízení v druhém domě. Držel se blízko nás, věděl, že utéci již nelze a doufal snad, že podaří se mu zpíti nás tak, abychom byli neschopni činnosti na dobu alespoň dvacetičtyř hodin. Ale vůně vycházející z jeho šatů vnukla mi myšlenku opíti jeho. Pak běželo již jenom o umění přiměti protivníka k rychlejšímu pití. Snad si všiml v prvních okamžicích pitky naší střídmost a pochopil, že prohrál. Pil, aby již neviděl konce. A pokud běží o Van Esterela, byl nucen ho zatknouti; co mu zbývalo? Ale v případě, že by měl jen sebe menší příležitost, byl by ho zase pustil."

„Věc je nesmírně nepříjemná. Byl jsem včera ráno na nádraží, viděl jsem odjížděti Mandrážovou. Co naplat! Ale řekněte mi teď, kdo je má zatknouti? Patrně je už vše prohnilé! Opravdu nemohli jste se obrátiti na nikoho kromě mně, je-li velitel četníků ve službách německých zvědů. Jaké jsou asi poměry jinde?"

„Nemyslím, Vaše Excelenci, že věc byla by tak strašná," namítal Bob, „ze své prakse mám již zkušenosti, že Němci nikdy nepřeplňují města zvědy: stačí jim, mají-li je na nejdůležitějších místech. A uznáte přece, že zde nemohou míti lepšího než velitele četnictva. Může dělati co chce a má vždy výmluvu, že měl podezření vůči určité osobě a zkoušil ji pouze, aby ji usvědčil. A mají-li takové lidi, proč by se bavili s mravenci? Jsou důslední. Pro válku vše nejlepší a nejvhodnější bez zřetele k výdajům. A nejdražší je pro ně vždy nejlevnějším ve skutečnosti. Ať byli by měli kohokoli mimo četnictvo, každý byl by již dávno zatčen. A zajisté je pro Němce levnějším zaplatí-li význačné osobě stotisíc rublů a vědí, že je zajištěna pro celou dobu války, než aby platili deseti drobným lidem po dvaceti tisících a stále neměli jistoty ani dne ani hodiny, kdy bude zatčen jich důvěrník."

„Máte pravdu, ale přece jen mi nezbývá než zatknouti skoro celé četnictvo."

„A celou kontrazvědku," dodal Bob. „Věru nebude na škodu, provede-li se také vyšetřování proti ní. Věděl jsem již dávno, že Němci dostávají zprávy o každém pohybu našich lidí, jen z vladivostocké kontrazvědky. Ale neznal jsem cesty, kterou zprávy konají z ruské vojenské kanceláře až k německému štábu."

Generál zavolal svého adjutanta.

„Jeho nepotřebujete podezřívati," pravil, vida Bobův pátravý pohled. „Znám ho takřka od dětství. Je naprosto spolehlivým."

„Tak dalece naše podezření také nejde. Nechceme tvrditi, že všichni jsou zvědy," dodával rychle Bob, „chtěli jsme jen ukázati, že často bývá pod svícnem tma. Platí sice pravidlo, že je dobře dělati z pytláků hajné, ale mnohý hajný, nehledí-li se mu na prsty, umí si zapytlačiti lépe než nejobratnější pytlák."

Pobočník vstoupil.

„Ve vlaku číslo osm, ve včerejším," nařizoval guverner, ve vagoně první třídy, čtvrtý vůz za lokomotivou jede paní Mandrážová, Jelizaveta Nikolajevna, myslím. Dejte ji okamžitě zatknouti a dopravte zpět. Jistě není ještě ani ve stanici Maňčžuria. Zatelegrafujete-li, aby ji zatklo četnictvo, pustili by ji ještě ke všemu. Bude lépe, pustíme-li ji až do Karymské a dáme ji zatknouti vojenským návladním. Tak bude lépe. A zároveň dejte zprávu do Vladivostoku, aby tamní pevnostní velitelství, nebo počkejte ještě lépe generál Andrejev dal pozavírati nebo alespoň co nejpřísněji pozorovati zaměstnance kontrazvědky. A ještě," dodával tišeji jakoby vysílen, „zatkněte ihned Mandrážu a zabezpečete včera zatčeného Van Esterela, aby nám neunikli."

Vladimír Hornov:

Píseň moře.

Ó písni moře, perlo nádherná,
jak poklad skrytá v hlubin náruči,
hlas moře rozchvěje se nezměrná,
když vlnami tvé touhy zazvučí.

Klid věčnosti sní tůní tajemnou,
van větrů vlahých čeří hladinu
a bílá méva letí přede mnou,
se nořic za kořistí v hlubinu.

Ó chtěl bych spěchat v tužeb rozpjetí
s ní v skrýše smaragdové o závod
a perlu píseň v lásky objetí
výš k slunci zářnému vznést z lůna vod.

Vlasta Pittnerová:

V Marianském mlýně.

(C. d.)

„Do kostela to nepůjde, pantáto náš, ale na ty děti, pane revírník, já vás už za syna počítám, to se podívat pojedeš, zavinem tě do kožichu a někdo z chasy bude stát na patkách a korbicu přidržovat — aby nevzala šnejdr. Tak, tak," pochvalovala panímáma a myslivce po snědé tváři pohladila.

Odešli a panímáma libovala si, jak se jí hezky jde, ana jednou po dlouhém čase si vychází procházkou. Ukazovala myslivci, které lány polí jim patří, po kterých mezích chodívala, dokad jí bylo možno tu a tam přes pole aspoň na ty poutě si zajít.

„Maminka by byla přece mohla chodit tu i tam, ale nevěřila nám, že bysme tatinka dobře obsloužily," prohodila Maruška.

„Ani to ne, dítě zlatý, ale bejvala jsem tak udřená a utahaná ode všech těch starostí, že jsem nedbala o to, vyjíti. Pomodlila jsem se krom Božího kostelíčka u naší kapličky a ty besedy odbyla jsem s chudákem pantátou v létě pod lípami a když pršelo a v zejmě v přístěnku nebo sednici. Dá-li Pán Bůh budu chodívat na stará léta k vám do myslivárny na besedy," pravila panímáma.

„Ba, panímámo, však si toho zasloužíte, abyste si trochu odpočinula," pravil Čeněk. „Mám těch deputátních polí dvacet měr a vím co mi to dalo starostí, maminka se navařila pro lidi do únavy a i doma musila vše obstarat, služka měla po celé léto dělat co o trávě v lese. Natož u vás, tolik polností, tolik lidstva k tomu, tolik domácích ještě i ve mlýnici a vy všecko sama na starosti. Musíte záhy oženit Cyrilla, abyste měla zastání, zvláště když vám Marušku odvedu."

Na Cyrilla času dost. Ostatně kdyby se chtěl ženit, kdyby se mu něco trefilo, co by se hodilo do Marianského mlejna, mohl by se ženit, ale on je ještě trochu divokej a taky trochu hloupej. Nechcu mu tejma slovy ublížit, ale víte, musím přece říct, že mu scházela otcovská přísnost. Jakorát byl vejrostkem, když se stalo našemu pantátovi to neštěstí. Já jsem byla tenkrát blízká k tomu, aby se mně dalo z toho do hlavy, to nebyla maličkost. Maruška šla do školy, Cyrilla jsem ze školy vzala a jen tak že na vopakovací hodiny chodil. — Vždyť jsem nevěděla kudy kam, ve mlejně plno cizejch lidí, kdyby ten svůj byl sebe menší, přece je svůj a když neumí poručit, aspoň člověku poví, co se děje. A tak ten hoch brzy přišel k práci, lidi mu napovídali, Bůh ví jakou má zásluhu, když se přičiňuje a včil" — panímáma se zamlčela.

„Maminko, vždyť Cyrill si vás považuje a nedovolil by si bejt k vám nehodným," řekla Maruška stísněně.

„Myslím, že uzná, že jsem mu byla hodnou a upřímnou matkou, ne-li hned, tedy pozdějác. Nevím, co jsem sama dělala, že mi nenapadlo, že to s tou Cyrillou může dělat nedobrotu. No, o ty věci se poradím dnes s panímaminkou. Však nám už jde naproti vá," vytrhla se panímáma z řeči, vidouc myslivcovu matku přicházeti po lesní stezce milým hostům vstříc.

Malý Argo ji obskakoval a při spatření pána počal radostně štěkati. — Brok, který šel s pánem, odpověděl mu taktéž štěkotem a když ženské se objímaly, skákali psi kolem a způsobili takovou vřavu, že se myslivec rozehnal po nich karabáčem.

„Nebij je, oni nás přivítajou," bránila Maruška, hladíc Broka. K Argovi se sehnula a vzala přítulného křivonožku do náručí.

„Tak, tak, zvykni si ho chovat," smál se myslivec. „Jen počkej, až seznáš, co chlapík umí, budeš brávat na něj, ba na oba karabáč."

„I vždyť oni dost poslouchají," omlouvala paní Vašáková psy.

„Nejlíp, když zavoláte je k plné míse," smál se myslivec. Přicházeli k myslivně. Stála na mýtině, obehnána kolem dvoru tesovým, kolem zahrady lafovým plotem, hájovna byla asi o sto kroků dále. Opodál byly narovnány zásoby dříví, v sáhy srovnané i dlouhé klády a hromady z nich oloupané kůry.

Na myslivnu bylo radost se podívat, divoké víno, jímž byla obrostlá, zčervenalo pod štětcem jeseně a sem a tam vyčníval z něho opozděný fazolový květ jako rudý plamének. Okna zpola zastřená bílými záclonkami usmívala se vlídně kvetoucími astrami i měsíčními růžemi, kteréž paní Vašáková se zdarem pěstovala. V každém okně visela klec a kanárek s čížkem v oknech velkého pokoje i stehlík v pokoji menším, přes síň položeném, příbytku to staré paní, závodili ve zpěvu.

Pod okapem byly umístěny holubníky, v síni visela klec s hrdličkami a nad okny měly svoje klece drozd i křepelka.

„Požehnej Pán Bůh vašemu příchodu," pravila stará paní k Marušce, — znovu se objaly.

„Vítám tě srdečně," pravil myslivec k milé nevěstě.

Když vstoupila Maruška do síně, zalekla se skoro, uzřevši nade dveřmi do pokoje upevněnou káni v drápech holoubka třímající, kterou byl ondy myslivec zastřelil.

„To je ta, —" řekla a trochu nemile dojata, podívala se na matku.

„To jste sám vycpával? Vida, jak to umíte. Je to jak živý, opravdu, aby se toho člověk lekl," řekla panímáma.

„To je ta nešťastná káňa, pro kterou přišla Cyrillka k úrazu," řekla Maruška.

„Káňa za to nemohla, tak jako ta kosa, na kterou vstoupla," řekla panímáma.

„Jak je Cyrillce?" ptala se paní Vašáková.

„Mohlo to být lepší, ale nehleděla si rány, samo se to nezhojí.

Chromá z toho nebude, trochu si potrpí. Ten podzim nebude už na ňu spolehu s prácou ani k vybírání jablek, ani k řepě, ani k hrabání chmouru. Dala jsem jí šití," řekla panímáma.

To již vešli do pokoje a paní Vašáková nutkala k usazení se k pokrytému stolu.

Záhy donesla kávu a koláče a vesele se hovořilo. Paní Vašákové neušlo, že přes panímáminu tvář přelétnul ob chvíli stín i vytušila, že chce jí tato něco svěřiti. Po svačině vybídla sama syna, ať vede nevěstu podívat se na pole a po hospodářství.

Mladí lidé odešli rádi. Myslivec přehodil pušku přes rameno, hvízdnul na Broka a ruku v ruce s nevěstou odcházeli. Obešli pole mezi lesy položená a obehnaná plůtkem k vůli zvěři, ač tato přece dělala tu a tam škodu.

Brok rozběhl se až na brambořiště a vyplašil zajíce v brázdě si hovícího. Zajíc utíkal, myslivec strhl pušku s ramene, vypálil a ušák se přemetl v brázdě, louče se s životem. Brok na povel: Aporte! ušáka donesl a na další povel Marušce odevzdal.

„Tak, předcházej si paní," smál se čeněk. „A ty, Maruško, vezmeš „Kubu" pantátovi, abys mu něco přinesla."

„Ale lekla jsem se, když jsi vystřelil. To se chudák ušák sotva více polekal," usmála se Maruška.

„To si musíš zvykat. Myslivcova žena se nesmí rány lekat. Počkej, však budeš naslouchat, z které strany rány zaznívají, odkud ti dojdu domů," pravil myslivec.

„Budu ti chodívat naprotivá," slibovala Maruška.

„Jen když bude hezky. Bojím se duše milá, že se ti přece někdy zasteskne. V deštivém podzimu a v zimě jsme tu odloučeni od světa. A já ještě odejdu denně, sotva k jídlu dojdu, budete s maminkou ponejvíce samotny," myslivec pohlížel nevěstě do očí.

„Aspoň se užijeme. Vždyť je to u nás ve mlejně taky na samotě a že je moc lidí v domě, ani jsme se my, domácí, mezi sebou neužili. Budeme s panímaminkou vařit, já bych se v té myslivecké stravě nevyznala, neumím zajca ani stáhnout. Pak budeme šít, také číst někdy a bude-li nám tuze smutno, vezmu si k nám vždy na pár dní Cyrillku. Ty i panímáma ju budete mít taky rádi, je to taková dobrota. Chuděra je mi jí líto, že si ju Cyrill nesmí vzít, ale je mi to skoro divny, proč se maminka o to zlobijou," vykládala Maruška ženichovi.

„To bude mít panímáma své příčiny a někdy nám to poví. Buďme rádi, že jsme my neměli žádných překážek. Když jsem dostal oznámení, že dostanu se až sem do hor na revír, skoro jsem se toho zaleknul. Ale maminka mi to rozmluvila, že jsou lidé v horách také dobře živi a že kde jest spokojenost v domácnosti, že je dobře i mezi lesy a skálami. Že s maminkou spokojeni budeme, jsem věděl, vždyť jsme se tolik roků na to těšili, že budeme jednou pohromadě. A jen jsem si přál, abych našel hodnou holku, abych měl hodnou ženu a maminka upřímnou dceru. Nechtěl jsem

se ženěním pospíchat, ale tys mi tak do očí a do srdce padla, ty milá moje kočičko. Já se těším, až tě tu budu na dobro míti," myslivec se nezdržel a obejmul milou nevěstu.

Po drahné chvíli vráceli se k myslivně a nemálo se podivili, spatřivše, že jsou obě matky rozčileny a uplakány.

„Co pak jste si něco smutného povídaly?" tázal se Čeněk.

„Milý hochu, je ono toho smutného v živobytí tolik, že když je člověk trochu starší, má těch smutných zkušeností více než veselých. Což vy, mladí, vy si to svoje hnízdečko upravujete a chystáte, vy ještě ani netušíte, jaké starosti se vám mohou přiblížit. Pán Bůh vás jich uvaruj, pokud je jeho svatá vůle. Ale jářku, Čeňku, dostaneš hodnou ženu, dceru hodné matky. Jsem již pár let na tom světě žívá, poznala jsem mnoho lidí, ale takovouhle osobu, jako je tuhle panímáma, jsem ještě nenašla. Nebraňte se mojí chvále, panímámo, je pravdivou. Udělala bych k vůli vám všecko, co je v mojí moci," tak zahovořila paní Vašáková, utírajíc si uslzené oči a panímámu znovu líbajíc.

Panímáma vstala a nutkala Marušku k odchodu. Jest prý již na čase, pospíšiti k pantátovi. Paní Vašáková se synem ovšem milé hosty doprovázeli. Cestou vzpomenula panímáma, že měl Cyrill dojíti za nimi a s nevrlostí připomněla si, že se tak nestalo. Pak již spěchala a vracela paní Vašákovou.

„Povídala jste, že budete psát ještě dnes psaní," připomínala.

„Budu, budu," přisvědčovala paní Vašáková.

„Komu, maminko?" tázal se Čeněk udiveně.

„Mojí sestře, Vaničkové, tetě Kláře. Vždyť jí přece musíme sdělit, že se budeš ženit, a jakou jsi nalezl zde na horách nevěstu," řekla paní Vašáková.

„Tak, tak, maminko, a zrovna pozvete tetu Kláru na naši svatbu," žádal syn.

„Což to ona přijede. Na svatby jezdila vždy ráda a tys býval její mazlíkem. Již proto, že se jmenuješ Čeněk. Měla totiž jediného syna, také Čeňka, dali jsme to jméno po našem otci, zemřel jí již dvacetiletý, právě měl vstoupit po odbytých studiích do semináře. K vůli tomu chlapci se po druhé nevdávala a tak to živobytí se svou pensičkou vytloukala, něco vyšila a též strávnice mívala. Byl to pro ní těžký zármutek, no, však vám o tom povím, až zase někdy jindy, zatím s Pánem Bohem a pozdravujte pantátu." S mnohým líbáním se rozloučila s mlynářovými a vracela se k domovu.

Maruška žvatlala vesele o zajíci, kterého nesla a jemuž kolem krčku se zelených snítek jeleního skoku otočila věneček, což bylo Čeňkovi k smíchu a Brokovi k údivu, že tento zajíce ustavičně očichával, nebylť tak zdobeným ušákům zvyklý. Aby mu toho nebylo líto, udělala mu nastávající paní také takový oboječek kolem krku a Brok si vyšlapoval tak pyšně, jako by šel již na svatbu.

Tmělo se a pantátu nezastihli více pod lipami. Seděl v přístěnku s Cyrillem.

„Proč jsi za námi nedošel?“ tázala se Maruška bratra.

„Měli jsme si s tatínkem co povídat, bez toho se málo užijeme, pořádem jsu v ty práci,“ odsekl jaksi Cyrill.

Že mimo práci dosti chvil strávil mezi chasou neb s mleči v povídání na šalandě, na to jako by nevzpomněl.

Myslivec chvíli poseděl a pak odešel. Maruška šla jej vyprovodit, venku si dle obyčeje zamilovaných ještě postáli.

Panímáma vešla do komory k Cyrillce. Na dotaz, co dělala, odpověděla dívka, že si obkládala nohu a trochu že šila.

„A plakala,“ dodala děvečka, která si byla rovněž šití do komory vzala a nyní si je odnášela.

„Máš proč plakat,“ řekla panímáma jaksi ostře. „Až poznáš svět, teprvá zvíš, co se stává, proč mužou lidi plakat. Pro jednu nehodu ti ještě netřeba tolik oplakávat.

„Já nepláču o tu bolest, panímámo zlatá,“ pravila Cyrillka a slzy jí vyproudily znovu z těch pěkných modrých očí. „Já jsem se tak rozpomínala a přemejšlela, kdo byla asi ta moje maminka, jak to přišlo, že se o mě nepostarala a že mně svěřila ty cizí ženský, která mě zde u kapličky odložila.

„Pomodli se za matku, ať byla kdo byla a cti a poslouchej ty lidi, kteří se tě na místě rodičů ujali,“ řekla panímáma měkce a děvče po plných vlasech, s nichž se byl šátek svezl, pohladila.

Cyrillka políbila jí ruku.

Když vše ve mlýně již usnulo, i Maruška Cyrillce vypověděla co a jak v myslivně s milým ženichem zažila příjemného a obě dívky usnuly, byť i s rozličnými pocity, tu zavolal v přístěnku pantáta na panímámu.

„Je ti něco, pantáto?“ ptala se.

„Není, ale musím ti něco říci. Nedá mi to usnout, třeba jsem to chtěl na ráno doložit. Víš, panímámo, Cyrill mi dělá starost. Vyseděl u mne celý odpoledne, pokud jste nedošly a jen a jen mi vykládal„ že si vzal Cyrillku tak do hlavy a do srdce, že od ní upustit nemůže. Nechce, abysme snad k vůli ní ztratili Marušku, chceme-li jí prej dát víc, ať prej uděláme dluh na mlejn, že všecko zaplatí, že se přičiní a vejměnek že si můžeme udělat sebe větší, že nám všechno po vůli povede. Ale kdyby prej si nesměl Cyrillku vzít, že sám doma nevydrží, že prej by mu to srdce utrhlo. Radějác prej půjde do světa sloužit někam za stárka. Po mlejnech by snad chodil jako krajánek, vokřísal kameny, jedl z hrnků na lavici v šalandě, můj syn, jediný syn z Marianskýho mlejna!“ pantátovi se chvěl hlas.

„To se nestane, pantáto, to ne. Ale ta svatba taky nebude. Nechcete-li žáden uvěřit jen tak mýmu slovu, že to bejt nemůže, uvěříte časem. Poradila jsem se s panímáminkou a ta měla dobrej nápad a v pár dnech se, pantáto, dovíš co a jak. Nesmí člověk chcet hned všecko přes koleno lámat, musí se s ledačím vyčkat. Nevyroste strom za rok. A když stromeček, ta kadlátka nebo ja-

bloňka povyroste, nekvete hned prvním rokem, musí se na ňu taky vyčkat. Jenom si pantáto, vzpomeň, když jsi mně viděl jako mladou holku hrát si u kapličky s Cyrillkem, to by ti nebylo napadlo, že mě u tebe bude čekat taková starost o všecko a žalost nad tebou.“

Panímáma zavzdychla a když pantáta se slovy: „Můj Bože“ povzdýchnul, pokračovala: „Kdyby nám bylo mohlo komu napadnout, co ten neščasnej hřídel způsobí, tak bysme byli radějác nechali mlejn spadnout, nežlivá bysme byli to neščasny drvo dom vezli. To je to, když člověk nemůže předvídat, jak co dopadne, tak nemůže ničemu předejít. Ale když předvídat může, tak předejít má a musí. Tuhle z ty svatby by nic dobryho nepošlo pro celéj mlejn, když pro nic jinýho tak už proto, že oba ty mlady lidi nebyli jakživi na krok ze mlejna. Aspoň jeden by se měl ve světě trochu ohlídnout.“

„Panímámo ty máš pravdu,“ uznával pantáta.

„No tak, syna z domu nepustíme, nebude jediný syn, erbovník z Marianského mlejna po cizích vantrokách stavidla vytahovat, na cizich lavicích z hrnků jako krajánek jest,“ — tato slova pronášela panímáma bezděky trpce — „podívá se do světa Cyrilla. Když se nebudou časek vidět, snad se lepší pozná, jest-li je ta láska doopravdy anebo ze zvyku.“

„A snad bys to děvče poslala sloužit?“ jaksi káravě se ozval pantáta. „Však jsi říkala dycky, že ti ju sama Panna Marja poslala.“

„Taková služba bude k jejímu dobrýmu. Panímaminka z myslivárny má v Brně sestru, vdovu po úředníku od pošty, ta drží si holky na stravě, které se učí v městě šít, vařit a ty německy řeči. Panímaminka jí bude psát a dáme tam Cyrillu jako na zkušenou. Cyrilla bude myslet, že slouží, ale já budu ty paní vdově peníze pro ňu posílat a ešče tak něco do kuchyně, jak to ve městě cti a darem rádi vezmou. A za rok, za dva uvidíme, co a jak. Cyrilla už proto nesvolím dát z domu, aby mu lidi nenamluvili a on neuvěřil, že si tu chci na jeho dědictvu snad pro dceru našetřit,“ bolestným vzlykem končila řeč panímáma.

„Panímámo, ty jseš moudrá, ze všech ženskejch na světě nejmoudřejší,“ zvolal pantáta. „Včil ti rozumím a svatě slibuju, že půjde všecko po tvým. Musí Cyrill poslechnout, musí obrátit. Pán Bůh tě pozdrav za tvou dobrotu. Opravdu i tebe mně Panna Marja Pomocnicu poslala.“ Pantáta umlknul dojmutím a po chvíli usnuli i ve přístěnku. Klid a mír byl venku i ve mlýně a ve snu nebylo žalů ani obav, které za dne myslemi obyvatelů zmítaly.

V.

Byl již čtvrtek a Cyrill posud zamračen a málomluvný chodil po domě. Cyrillka při šití ob chvíli se rozplakala a panímáma dnešním jitrem pohlížela ze světnice oknem i vyjdouc ze

dvora na stezičku od lesa, vyhlížela snad toužebněji než sama Maruška, která byla zvyklá denně aspoň dvakráte uzříti na stezičce té štíhlou mužskou postavu v tmavozeleném kabátci, s opeřeným kloboukem a s puškou přes rameno ,v průvodu hnědého psa, kterýž, spatřiv někoho na hrázi před mlýnem, hnal se s radostným štěkotem napřed. Měl se Brok ve mlýně vždycky dobře, miska plná mléka s nadrobeným chlebem byla mu ihned předložena, opomenula-li nastávající jeho paní, pamatovala sama panímáma.

Myslivec huboval, že mu psa zmlsouti, než sám rád viděl, že mu přáno. Hubování bylo jen tak na oko.

K samému večeru, když pantáta byl již jsa odveden do přístěnku na lože ulehnul, přišla do mlýna panímáma z myslivny. Nepřišla od lesa, nýbrž od Ždáru. Po pozdravení vyprávěla, že obdržela ráno po poslici recepis, že má na poště rekomandované psaní. A že bylo hezky, nechtěla do zítřka na doručení čekat a zašla si pro psaní sama.

Usedla v přístěnku u pantátovy postele, kde na nízké lavičce seděla Cyrillka, kterou Maruška byla sem dovedla, bylať dnes po prve odvážila se stoupnouti na bolavou nohu.

Panímáma vyprávěla, že dopsala svojí jediné sestře, že se Čeněk bude ženit a zvala ji k svaté Kateřině na svatbu. V pondělí poslala list a sestra odpověděla obratem pošty a k tomu na recepis.

„Tak přijede paní teta na tu našu svatbu?“ tázala se panímáma a hlas se jí jaksi neobvykle chvěl.

„Ano, přijede, píše, že přijede ráda. Chtěla jsem, aby přijela na pár dnů před svatbou, aby tak trochu s něčím vypomohla. Je ona Klára výtečnou kuchařkou. Nemůže ale přijet, má pět těch slečinek na stravě a službu trochu starou, takže s cestou sem a tam může tak na tři dny se odvážit, aby nepřišlo doma něco do nepořádku. Je to kus světa z toho Brna sem a dráha nejde, po poště se natluče dost a dost,“ vyprávěla paní Vašáková.

„No, sem se již nějak dostane a zpátky ju odvezeme našejma koňma, to bude nejlepší, řekl pantáta. Znám tu cestu do Brna, vyjel jsem vždy po půlnoci a do desíti, do jedenácti jsem byl v Brně. To vyvezeme tu paničku po poledni a do noci dojede nebude-li veliká necesta.“

„Tak, tak, pantáto,“ pochvalovala panímáma.

„To bude sestra ráda, když nebude musit přesedat a čekat na stanicích,“ řekla paní Vašáková a odkašlavši si pokračovala v řeči. „Také mi sestra píše, že bych jí zde snad mohla vynajit nějakou hodnou holku. Měla by ji jako za službu k tomu úklidu, ale ostatně by užila všecko sebou jako ty druhé slečinky; procházky, divadlo i poslechnutí hudby, jak se tak ve velkém městě naskytá mnohé a mnohé skoro zadarmo, co by zde na venku člověk ani za peníze neužil, když toho zde není. Učila prý by holku

šít jako ty druhé slečny, dostala by u ni výcvik ve všem a ona chce mět okolo sebe upřímnou duši. Tak mně hned napadlo, že by to bylo tak vhodné pro naši Cyrillku. Koukalo by pro ni z toho více než z venkovské práce, poznala by kousek světa a když by bylo potřeba, byla by doma na zavolanou."

„Cyrillku do Brna?" Maruška se podivila. „Vždyť jí bude včil doma velice potřeba, když já ubydu. Kdo pak by byl mamince k ruce?"

„To já si zastanu, nejsu ještě tak nemožná. Panímaminka má pravdu. Cyrille neuškodí, podívat se do světa. My věčně živi nebudeme a bude-li nás chcet někdy jako upřímná naša schovanka na vejměnku vobsloužit, tak si ju zavoláme. Budeme na ňu pamatovat dle možnosti, jako by byla naším dítětem, aspoň podleva přízně a naše mateřsky a otcovsky požehnání jí udělíme," pravila panímáma vážně.

Cyrillka plakala.

„Neplač Cyrillko, vždyť nebudeš kraj světa, přijdou svátky, posvícení, pouti podíváš se dom. Budeš psávat a naša nastávající panička myslivcová ti bude odpisovat. Budeme o sobě vědit. Vždyť je na světě pošta a formani jedou pořád. Také domácích koláčů ti panímáma pošle," pravil pantáta.

„Tak jsme domluveni," řekla paní Vašáková.. „Budu hned zítra psáti sestře, že jsem ji holku podle jejího přání našla, a že si ji bude moci s sebou odvésti. Máme do té naší svatby skoro jště sedm neděl, to se Cyrillko schystáš a noha se ti zahojí. Mou sestru buděš mít ráda, je to dobrá duše, ráda si popovídá i popláče, zakusila na světě dost. A ty slečinky jsou u ní rády, ještě po letech se k ní hlásí, ba mnohé provdané opět své dcery k ní do bytu daly. Naučíš se dobře vařit, u sestry je panská kuchyně, chodí se ty slečny učit vařit do hostinců, ale mnoho, hlavně od pečiva a cukroví i zavařeniny učívá je sestra sama. Má pěkné živobytí, nebylo by ji třeba již té námahy, ale je tomu zvyklá a říká, že nemajíc vlastních dětí, si ty cizí oblibuje a vychovává. Chtívala, ať jdu k ní, když jsem i já ovdověla a Čeněk studoval a byl pak na menší službě, ale já bych nezvykla tomu šumu a ruchu ve velikém městě. Pak jsem se stále těšila, že brzy se k synovi budu moci odstěhovati a nechtěla jsem odejít z S., kde mne lidé znali a měli rádi."

„Kdo pak by vás neměl rád, panímaminko, vy jste zlatá duša," pravila vřele panímáma.

„Již musím jít, je večer, nu snad mne doprovodíte. Ostatně Čeněk nebude daleko. Půjde mi as ke mlýnu vstříc," řekla paní Vašáková zvedajíc se .—

„A Cyrillky se žáden neptá, chce-li a přeje-li si jít?" „ozval se Cyrill a když nikdo neodpověděl, doložil: „To je jako domluva."

„Pantáta zpozoroval při slabém světle visuté lampy, že panímáma zahořela v tváři i pospíšil s odpovědí: „Cyrilka ví, že chceme jejímu dobrýmu a že se ji sluší poslechnout. Bude-li však poslouchat, bude ji dobře. Taky si musíme pomyslit, že může ve světě přijít třeba ke štěstí, který by ju zde na naši samotě třeba minulo. A my bysme ji všecko dobry přáli. Však ju dáváme do dobrejch rukou, to jsme podlevá naši drahy panímaminky přesvědčeni a ujištěni."

„Ba právě pantáto," odpověděla paní Vašáková, pohlednouc káravě na Cyrilla. „To on si Cyrill nerozmyslil, že se proti rodičům a pěstounům děti takovým způsobem neptají. Bylo by smutné, kdyby se měli rodiče ptát dětí, je-li jim vhod, když pro jejich blaho se rozhodnou."

Cyril se zarazil, poskočil proti paní Vašákové a snad by byl něco ostrého odpověděl, kdyby se v tom nebyla ozvala Cyrillka. Hlasem pláčem tlumeným pravila: „Vždyť by mi ani nenapadlo, abych nechcela udělat co máte vy, panímámo a pantáto za dobry, to víte, že vím dobře, že se vám do smrti neodsloužím za to, co jste pro mne, vopuštěnou, udělali. Ani snad dost pomodlit za vás se za to nemůžu. Jen mne nechte vždycky na vás tak vzpomínat jako na my upřímny rodiče. A na váš mlejn taky. Tady budu mět dycky svůj domov a všecko vzpomínání. Zaplať Pán Bůh, a pozdrav jich za to vzácná paničko, že se mne chcou ujmout s tou jejich vzácnou paní sestrou," pravila obracejíc se k paní Vašákové a ruku ji líbajíc.

„To jsi moudrá, že uznáváš, že jest to k tvému dobrému," řekla paní Vašáková a nyní spěchala k odchodu. Panímáma a Maruška ji doprovázely.

Cyrill vyběhl ven a běžel kus podle řeky. Byl rozčilen, pobouřen, mrzut. Umiňoval si, že ještě s otcem promluví, vždyť otec jej byl ujistil, že nemá ničeho proti Cyrillce, jen že panímáma myslí, že by to nemohlo být. Jak se na ni mrzel — na tu — macechu! Ano, tak ji jmenoval v duchu a umiňoval si, že dá jí to nyní cítit, že bude mrzut jí na očích, neb panímáma snesla vše, jen ne mrzutých tváří kolem sebe. A chtěl jí nechat hodně se vyptávat, obskakovat, než by na ni mluvil zase tak, jak mluvíval. Chtěl jí také dokázati; že dovedl by i bez ní hospodařiti, nehodlal se sice dáti od ni poroučet ve všem všudy jako druhdy. Umiňoval si též, až Cyrillka odjede že on začne na vzdory maceše hýřit a utrácet ,že bude chodit neděli od neděle do okolí k muzikám a i mimo neděli že bude zacházet do dědiny do hospody, že bude hrát v karty. A bude-li mu macecha domlouvat, tu že jí řekne, že neutrácí z jejího, ale z otcova, že netěší jej nyní ničeho doma, že není-li Cyrillky ve mlýně, on také by nejraději odešel. Rozumě vyložil mu otec, že nepustí jej z domu, hned po neděli po oné noční rozmluvě s panímámou a Cyrill věru pochopil, že nebylo by mu v cizině, neboť si byl doma přece porou-

četi navykl, tak dobře, i se řemeslem by si třeba ve mlejnech jiného složení rady nevěděl a býti mládkem nebo vypomocným krajánkem se mu záhy v hlavě rozleželo. — Ale vzdory chtěl dělat maceše, vzdory! Chtěl ji dohnat tak daleko, že sama bude ještě psát po čase pro Cyrillku a že bude tuto prosit, aby si jeho, Cyrilla vzala, aby byla ve mlýně panímámou a jí na vejměnku aspoň přála.

Takové divné myšlenky měl Cyrill, s těmi vrátil se domů, s těmi ulehnul a druhého dne vstával.

Panímáma chodila po domě a po práci, jako by se nad její hlavou bylo vyjasnilo sluníčko. — Byla neskonale vlídnou k Cyrillce — a chystala ji pěkné šaty sebou. Zástěrek z domácího kanafasu jí dala jako do výbavy i prádla dosti a Cyrillka si v duchu myslila, že vybývá ji panímáma z domu jako provždy. Řekla to Marušce.

Tato se zasmála a řekla: „I jdi, bloudku, maminka by po tobě dlouho neobstála a teprve tatínek, vždyť tě majou jako svou. To jenom tak, že se to trefilo, že moje nastávající paní teta potřebuje holku a že bude dobře, když přijdeš lidem trochu s očí, aby přestali s těma hloupejma řečma. Včera povídala maminka tatínkovi, že až jí obě odejdeme, že tu bude jakoby někdo umřel."

„Maruško, viď, že taky k tobě budu moct vždycky přijít?" pravila Cyrillka.

„Ale to víš, jako k sestře. A Čeněk tě má taky rád i panímaminka. Ach Cyrillko, jak je mi ouzko trochu, že jdu z domu, že se vdávám a přece se k těm hodnejm lidem do myslivárny těším. To se mi bude hezky hospodařit. A budu jako doma. Jak stoupnu na prah, budu vidět aspoň kouř z komína nade mlejnem a budu si vzpomínat, co asi maminka vaří. A zaběhnu si často, často dom," Maruška se usmívala.

„Což tobě, ale mně bude těžko vzpomínat. Já budu v tom velkým městě jako prodaná, ani si to nemůžu představit, jak to je, když jsou samy domy a žádny zahrady a pole. A co budu dělat, taky si dobře nepředstavim. To vaření,prádlo, žehlení a šití na cely dni, při tom se mi jistě zasteskne. Víš, v zejmě je dosť poprávky po domě a přece se nám stejskávalo po práci venku. Budu koukávat aspoň na voblaky a večír na hvězdičky a budu si myslit, že plynou a svítijou nad Marianským mlejnem," Cyrillka vzdychala.

„A nad myslivárnou," dodala Maruška. A již zase byla v povídání o novém svém domově. — — —

Zatím se nelenilo s přípravami k svatbě a pomalu stěhovány do myslivny zásoby plátna, panímaminka přistřihovalaí rovnala, ovrubovala a znamenala ubrusy a ručníky a stále jenom spínala ruce, nač že toho tolik. A což když za jasného dne po dušičkách nechala panímáma odvézt i peřiny, aby později vlhkem nena-

sákly, neb nehodlali držet „selskou“ svatbu, při které se peřiny nevyhnutelně stěhovati musejí! Nepřála tomu hluku paní Vašáková ani Čeněk a panímáma Doubková k vůli mrzáku muži byla tomu ráda. Jináče hodlali ve mlýně i v myslivně vystrojiti slušnou hostinu. Ženich chtěl pozvati soudruhy z revíru a mlynářovic příbuzenstvo z dědiny.

Tak nadešel den svatby. Nevěsta měla modré hedvábné šaty po městsku ušité a roztomile ji to slušelo. I Cyrillka, která byla družičkou, dostala nové šaty, také delší, než obyčejně nosila; mínila panímáma, že se ji pro město lépe hodí.

Svatba byla veselá, jen ráno, když mrzák otec dceři žehnal, plakali všichni přítomní. Napomínal upřímnými slovy dceru, aby byla muži svému takovou ženou jakou její matka jemu.

Paní teta z Brna přijela a tak si pantátu oblíbila, že při tabuli podle něho seděti si přála a mnoho si spolu napovídali.

Pantáta ji odporučoval Cyrillku. „Mám o to dítě strach, vzácná paničko,“ pravil. „Je to z hor, z ty naší samoty, zatěskne si to ve velkým městě. Já sám bych nikde neobstál. A ta naše Cyrillka je jako po mně, ta holka si tak zvykla můj způsob, snad víc, než my vlastní děti. Kolikrát mě to už napadlo, když tak se mnou hovořívá, že o mnohém myslí jako já. A také se tak bojí ciziny, jakobych já se jí bál. Neřekne to, jako já to neřeknu, když mně něco trápí, ale já to na ní vidím.“

„Nemějte, pantáto, starosti, Cyrillce bude u mne dobře,“ slibovala paní Vaníčková.

Svatebčané chtěli si zatančit, byliť došli muzikanti aspoň svatbě vyhrávat a ve mlýně je tedy zdrželi. Vyklidila se velká světnice a bylo k proskočení místa dost. A času také dost, neb paní Vašáková byla došla hned ráno se synem a teprve zítra měla býti hostina v myslivně.

Bylo veselo. Ženich nerad pouštěl nevěstu z náruče, ač sám musil dbáti, aby všechny svatebnice provedl. Přinutil k tanci i svou maminku i panímámu, která se méně zdráhala. Také paní teta si skočila a Cyrillka, která teprve před týdnem se obula, zatočila se se ženichem jako „z povinnosti“ přes celou jednu písničku.

Již skoro před půlnocí vyvedl Cyrill Cyrillku ven. Bylo na holo umrzlo a tu i tam zůstal ležeti poprašek sněhový od martinských chumelic.

Cyrill donesl z komory Cyrillce šátek a táhna ji za sebou ke kapličce, pravil: Musím s tebou mluvit, Cyrillko, vždyť se k tobě nemůžu ani dostat, hlídajou tě zrovna přede mnou.“

„A co mi chceš? Co mi nemůžeš jindy říc?“ ptalo se děvče.

„Však ty to víš, to víš, že ti chcu říct, že od tebe neupustím, že na tebe si počkám a že chcu, abys mně slíbila, že mě zůstaneš věrnou. Viď, že mi to slíbíš tuhle u naší kapličky. Já ti to sli-

buji, já ti to přísahám u ty naši mily patronky, Panny Marie Pomocny," Cyrill třásl se rozčilením a tisknul děvče k sobě.

„Cyrillku, já tě mám ráda, to ty víš, ale slibovat bych ti toho snad neměla. Já ti věrnou zůstanu, to vím, ale ten slib od tebe nemůžu bez vůle rodičů přijmout.

Tos slyšel nastokrát i od pantáty samotnýho, že bez požehnání rodičů nemůže bejt dětem dobře a nám by nebylo. Ale každej den se budu modlit k Panně Marijí, aby za nás orodovala a někdy to k dobrýmu obrátila," pravilo děvče.

„Cyrillko, kdybych tě neměl dostat, tak se neožením i kdyby mě šikovali princeznu. Ja o jiny holce ani slyšet nechcu a dokud tebe nemám, tak šťastný nebudu. Ó, však já tě dostanu, však já tě dostat musím. To bych radějác se mlejna zřekl, nežlivá tebe." Cyrill byl tancem a pivem trochu rozpálen a neuvažoval co praví.

„Já si tě Cyrillku, chcu zasejc vymodlit," pravila Cyrillka, kteréž chládnou rozvahu zvrátilo pohlížení na šťastné novomanžely. Vzpomněla si také, že by si byl pantáta Cyrillův otec, byl též chcel vzít služku, onu Barušku a zdálo se jí, že ona jsouc mlynářovými samými vychována, je přece něčím více než děvečkou.

Řekla to Cyrillovi a tento přísahal, že dal-li se kdy otec zabrániti matkou a zanechal svoji holku, on že tak neučiní.

Dlouho, dlouho setrvali venku a až Cyrillce napadlo, že bylo by na čase vrátiti se mezi svatebníky, teprve se obrátili k mlýnu.

V tom přicházel jim někdo naproti. Dle postavy poznali oba panímámu.

„Jste to vy? Jste zde? Bohudíky, že jste zde," zvolala panímáma podivným hlasem.

„Co pak nesmíme jít, kam chceme?" odseki Cyrill.

„Hledala jsem vás, lekala jsem se," řekla panímáma zase tak divně. „U kapličky vás hledat mi nenapadlo.

„Tak jste nás špehovaly?" vybuchnul Cyrill.

„Děláš něco špatného, že se bojíš špehů?" ostře odpověděla panímáma. „U kapličky bys se snad bál přece hříchu. Pojď dom, Cyrillo, nepatří se na děvče chodit s chasníkem v noci venku i kdyby to byl třeba nevlastní bratr."

„Já jí nejsu bratr, ale vy jste mi nevlastní matka! Jak mně, tak tomu sirotkovi kterýho jste se ujala pro chloubu a vychovala proto, aby vám dřel, tak jako já jsem tady musil na to dřít, aby si má nevlastní sestra mohla sednout do panského hnízda, vzít si pána. Ale to vám povídám, že mi ešče nezabráníte, abych si ju vzal. Co je mýho, mně nevezmete a abyste nenadělaly na vejměnku pokušení o to se taky postarám!" Takhle se Cyrill celý rozpálený proti matce postavil.

„To se starat nemusíš! Nebudu se s tebou hádat, právě dnes ne, když z tebe i pivo mluví, ale tolik ti řeknu, že až tvýmu

otci k smrti dosloužím, u tebe na vejměnku za postrkovadlo nevostanu. Pojď Cyrillo! Dnes ještě mě oba poslechnout musíte, a dál ať vás Pán Bůh oba osvítí a napraví.“ A vezmouc Cyrillu za ruku, odcházela panímáma ke mlýnu.

Cyrill těžkým krokem šel za nimi. Neodvážil se více odpovědít.

Netančil již a k ránu, když se svatebníci loučili, s ochotou tu a tam přisluhoval.

Myslivec odvedl si ženušku domů a slíbil, že k poledníma si pro hosty do mlýna dojde.

Panímáma poslala Cyrillu na komoru spát. Sama ani neulehla, nýbrž s přijednanými ženskými poklízela. Byla málomluvnou a časem vzdychala. Ženské připisovaly to starostem o dceru, jakou každá matka v takový den pociťuje. Jsouce ale rozveseleny dobrým jídlem i pitím, čehož jim panímáma v nadbytku přála, nevšímaly si toho mnoho. Když bylo poklízeno a ženské se do mytí podlah pustily, vyšla panímáma ven.

Šeřilo se pomalu. Počalo chumeliti a sníh zůstával ležet. Panímáma šla ku kapličce. Poklekla a dlouho se modlila. Nevšímala si, že sníh klade se jí na hlavu a ramena, nesetřásala ho. Až živý ruch ode mlýna ji přiměl, aby se vrátila k denní práci.

K deváté hodině šel Cyrill do dědiny svádět hosty, kteří měli opět jíti do myslivny k obědu.

Ve mlýně podala se ovšem také úcta: rosolka, koláče, káva, zbytky pečení a pivo.

Myslivec přišel si pro hosty. Vedl si pod paží do myslivny panímámu, rozmlouvaje s ní uctivě a vlídně.

V myslivně byla veselá hostina. Zaječí a srnčí pečeně chutnala všem i výborné koláče a bábovky. Maruška, všemi svatebníky škádlená, nevycházela z rozpaků.

K večeru rozešli se svatebníci. Paní Vaníčková šla si na noc do mlýna, neboť měly časně ráno s Cyrillkou vyjet. Cyrillka loučila se s Maruškou s bolestným pláčem a již vycházejíc opět a opět se vracela. Maně pohlídla na vycpanou káni nade dveřmi pokoje.

Bolestnou vzpomínkou jata, pravila k mladé ženě myslivcově: „Vidíš, Maruško, s tou káňou to bylo přece špatny znamení tenkrát. Ale jenom pro mne. Já jsem ten ubohej holoubek a ta káňa to je můj zlej osud. Ten mně tak svírá a rve.“

Maruška rozplakala se též.

Ráno odjela Cyrillka se svou paní. Vzdor vyslovenému přání Cyrillovu, že on je poveze, nařídil pantáta sám čeledinovi. Cyrill se vzdoru odešel do hospody. (P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou.
(C. d.)

Bohaté sbírky uloženy jsou v Národním museu. Jsou tu zajímavé staré sochy, vykopávky z Pompeji a Herkulána, pinacotéka, v níž jsou též obrazy Holanďanů, Španělů a j. Jsou zde uschovány staré nápisy, římské zákony na deskách pěkným čitelným písmem psané, což mě nejvíce zajímalo. Vedle toho vidíš tu vásy, skleněné předměty, mosaiku, kovové sochy, gobelíny a p. Jsou to jedny z nejinteresantnějších sbírek antických, jež jsem kdy viděl. Tyto skvostné sbírky chovají v pravdě neocenitelné poklady, jež jsou pýchou Neapole. Museum otevřeno v neděli zdarma od 10—1, ve všední dny se platí.

Také palác královský s nádhernými sály svými přístupen širšímu obecenstvu zdarma v neděli a ve čtvrtek od 10.—4. hodiny.

Porta Capuana je starobylá brána as deset minut od nádraží vzdálena. Zajímavá je procházka podél břehu moře, zejména po Via Sta Lucia, Via Partenope skrze Giardino publico (veřejné zahrady), kde nalézá se světoznámé aquarium ve villa nazionale. Dále kráčíme vzhůru k předměstí Posillopo, odkud je též krásný vzhled na celé město. Tramwayí č. 2 možno sem ze začáteční stanice jeti celou hodinu.

Zvláštností Neapole také je, že procházíme-li se městem, vidíme na ulici muže, kteří dojí krávy a hned teplé mléko prodávají příchozím zákazníkům. I hejna koz honí tu městem a prodávají kozí mléko na ulici. Ký div, že na ulici skytne se zrakům Tvým divadlo, že slepice v hnojišti provozují své reje a hnůj roztahují po šíří ulice.

Žebráků poměrně ze všech měst italských, jež jsem navštívil, viděl jsem v Neapoli nejvíce, a hlavně před kostely — a to dosti dotěrných. V jiných městech jsem jich tolik nepozoroval. Nejvíce slepců žebravých viděl jsem tu. Spatřil jsem tu též mnicha z řádu sv. Antonína od Neapole, v hábitu zašpiněném, dům od domu žebrati s pytlem na zádech. Policisté zdejší (městská stráž) jsou celkem lidi intelligentní a ochotně informují správně obecenstvo. Poledne ohlašuje se výstřelem.

Hřbitov (Cimeterio) v Neapoli je dosti daleko vzdálen od města. Jedeme tam kolem obrovské budovy chudobince elektrickou tramwayí čís. 16. Zdejší hřbitov je rozsáhlý, kamenné město. Samé hrobky jako domy se sloupovím. Ve výši jsou arkády. Uprostřed hřbitova je obrovské sousoší. Nový hřbitov asi r. 1920 založený. Tam jsou malé černé křížky a čísla na nich.

Jednoho dne po dopoledním dešti zajel jsem si na Monte Santo elektrickou dráhou čís. 7. nad Neapol. Zašel jsem si do restaurantu „Miranapoli", odkud byla velkolepá vyhlídka na celé město, zejména část východní a Vesuv. Za bílé víno, litrovou láhev, musil jsem platiti 10 lír. Bylo to nejdražší víno, jaké jsem v Italii pil. Bylo nás tu několik cizinců. Sotva jsme na terase poseděli, z nitra restaurace vyřítili se tři zpěváci a začali nám přednášeti své chansony, načež ihned žádali odměnu.

Nedaleko odtud na výšině San Martino je Museum nazionale s bohatými sbírkami, z jehož oken je krásná vyhlídka na moře. Přístupno je v neděli zdarma. Jinak vstupné 3 líry.

Pokud se týče drahoty, jsou ceny šatstva a jídla asi stejné jako u nás. Někdy jsem zašel na Via Roma do Restaurantu dei Fiorentini, skoro proti obchodnímu domu „La Rinascente". Měli zde obědy à prezzi fissi (za pevnou cenu 5 lír). Menu sestávalo z polévky, pečeně, sýra, ovoce, chleba a čtvrt l. vína. Zpropitné platilo se 55 c. a kolek (bollo) 20 c.

V Neapoli, jakmile člověk sedne do hostince, zrovna tak jak v jiných městech italských musí platiti 20 c jako kolek, který již je vytištěn na účtě. V hostincích prodávají též pivo neapolské, jako v Římě pivo Dreherovské z Terstu. V restaurantu u příjezdu nádraží Piazza Ferrovia 42, platil jsem za oběd s dišKrecí 8 l. (bollo 20 c., chléb 40 c., půl litru vína 2 l., polévka 1 l. 20 c., pečeně 3 l. 50 c., zpropitné 70 c. V cukrárnách a kavárnách prodává se proslulá zmrzlina (Spumoni). Krámy cukrářské vyznamenávají se četnými výrobky první kvality. Jsou světoznámé.

Po ulicích prodává se všude množství ovoce. Hrozny kilo stojí 1 l. až 1 l. 70 c. Vedle toho vidět fiky, banány, turky, peperony, rajská jablíčka, jakož i jiné druhy zeleniny.

V Neapoli vychází mezi jiným denník Ilgiorno, Corriere di Napoli a j.

Když jsem přijel do Neapole, hledal jsem hotel, jenž mi byl odporučen, ale nenašel jsem ho. V hotelu Venezia, v němž jsem se ptal na Corso Humberto, chtěli na mě za pokoj denně 15 až 18 lír. Proto tázal jsem se strážnika na hotel třetí třídy. Když jsem takový vynašel nedaleko u nádraží, dovedl mě jeden dobrý muž do soukromého bytu v domě na Via Silvio Spaventa N. 18. Camere mobiliate (méblované pokoje) v I. patře. Majitel A. Paar. Platil jsem za 12 dní 100 lír i s posluhou. Byl jsem velmi spokojen. Palacký r. 1839, kdy na jaře dlel měsíc v Neapoli, bydlel v hospodě „Dei Fiori" na Strade de' Fiorentini a večeřel v trattorii del' Ercole v ulici Toledo (nyní Roma). Pak si najal byt ve Vico Carminello a Chiaga N. 4 na 14 dní po 1 piastru denně. Konečně bydlel v hospodě Speranzella.

Neapol leží nad řekou Sebetem, nedaleko Vesuvu a zasypaných měst Herkulana a Pompei na severní straně zálivu ne-

apolského. Z veřejných budov vynikají tvrze Castel nuovo, jež okupována je vojskem, Castel dell' ovo u moře a Castel sant Elmo, vypínající se vzhůru nad městem nad Piazza del Municipio. U moře je Palazzo donn' Anna, pouhé to zříceniny. Domů v Neapoli je přes 50.000. Neapol je sídlem arcibiskupa, provincie a university.

Z divadel vyniká rozsáhlostí Teatro S. Carlo vedle královského paláce. Je obrovské, ale vchod na galerie je ubohý. Ani zevnějšek ani vnitřek nevyniká žádnou výstavností. Byl jsem tam na odpoledním představení o půl 6. v neděli. Nejlevnější vstupné Loggione 3.40 l. Biletář nabízí nám polštář za 30 c. V divadle je elektrické i plynové osvětlení, vzdor tomu to bliká mizerně. Akustika je výtečná. V prosceniu jsou 4 lože na každé straně. V divadle je po 30 ložích v pěti patrech, vyjma v přízemí a I. patře, kde se nalezá královská lože.

Byl jsem též v Teatro Humberto a platil 2.20. Měl být začátek o půl 7. Začali až v 7. Konec o půl 11. Program stál 30 c. Byla to fraška se zpěvy a na konec byly zpěvy napolitanské a tance španělské. Ženy měly děti na ruce a muži koufili. — Je tu ještě divadlo Mercadante, kde se hrají opery, operetty a dramata. V T. Bellini dávají zpěvohry a dramata. V Politeama giacosa je současně divadlo a cirkus. T. Fiorentini a T. Sannazzaro vyhražena dramatu a komedii. Letní divadlo Eldorado zasvěceno je operetě. V Teatro Nuovo dávali frašku „La moglie numero 2".

Z veřejných budov zmínky zasluhuje též bursa na Piazza della Borsa. Zajímavé jsou uličky postranní, vedoucí vzhůru od moře. Za podívanou stojí Palonetto a S. Lucia.

Kavárny jako všude v italských městech nemají časopisů. Viděl jsem tu kluka chodit po kavárně, jak sbíral kousky cigaret.

Co však mi bylo s podivením, že v Neapoli jsem neslyšel krásnou starou píseň Santa Lucia, kterou jsem slyšel svého času v Grignanu při obědě v hotelu poblíž Miramare v průvodu kytary.

XVIII.

Capri, Pompeji, Vesuv, Camaldoli.

Ostrov Capri a sopka Vesuv jsou dva body, které neopomene navštíviti turista, který zavítá do Neapole. Děje se oběma tolik reklamy, že každý očekává něco prazvláštního. Byl jsem však oběma totálně sklamán. Hned po příchodu svém pídil jsem se, jak nejlépe a nejlaciněji dostati se možno na Capri a uviděti „div světa" modrou jeskyni. V novinách četl jsem noticku, že v přístavišti dostane se informace. Zatím, když jsem cestu až do přístavu dvakráte vážil, pokaždé byla kancelář zavřena. Šel jsem tudíž na

zdař bůh jeden den ráno do přístavu, zaplatil 37 lír za zpáteční lístek a tuším o 9. hodině jsme vyjeli. Poněvadž u nábřeží moře není hluboké, aby tam přistati mohl velký párník, museli nás vézti barky z přístaviště do širého moře, kde po schodech se lezlo na palubu. Již to byl pocit velmi nemilý. Parník se počal kymáceti a záhy passažéři dostávali mořskou nemoc. Na palubě jsem slyšel též česky.

Asi po dvouhodinové plavbě přistáli jsme u Sorrento, města as s 10.000 obyvateli na stejnojmenném poloostrově. Zdáli vidět některé hotely, jako ke skále do výše přilepeny. Jakmile se parník k městu blížil, od nábřeží spustila se proti nám celá legie barek a zřízenců jednotlivých hotelů. Vystupovalo tu hojně cizinců.

Na opačné straně leží v zálivu salernském překrásné místo Amalfi, známé z četných fotografií a obrazů. Město postiženo r. 1924 katastrofou. Za Sorrentem jeli jsme kolem malého ostrůvku, na němž vztýčen železný kříž.

Ke 12 hodině přijíždíme k ostrovu Capri, cíli naší cesty. Parník se zastavuje a od pobřeží jedou mu v ústrety gondoly a přijímají obecenstvo, jež neputuje do modré jeskyně. My pak pokračujeme v další plavbě a za chvíli loď staví na západním konci ostrova zrovna před Grotta azura.

Nad jeskyní je modrý výklenek pro sošku. Cestující pomalu po schodech kráčí dolů do přichystaných zde loděk a plavci odvážejí je k otvoru jeskyně. Poněvadž otvor ten je nízký, musí obecenstvo položiti se v loďce na znak. Když voda vytéká z jeskyně, zaplaví celý otvor, u něhož stojí zřízenec, který se drží řetězu a ve vhodný čas každou loďku dovnitř jeskyně pustí. Procedura to nepříjemná. Když jsme konečně vjeli dovnitř, neviděli jsme ničeho, jen modrostříbrnou vodu, zrovna takovou jako byla venku u parníku na širém moři. Představoval jsem si vnitřek krásně modře osvětlený, zatím v jeskyni byla plná tma, takže nebylo viděti, jak je prostranná. Bylo tam současně asi 10 loděk a objeli jsme dokola jeskyni as za 10 minut. A již jsme na vzduchu opět a děkuji Bohu, že jsme venku. Lodník odváží nás k parníku a natahuje ruku po zpropitném. Již jsem rád, že sedím v suchu. Parník vrací se zpět s námi a vracíme se k městu Capri. Parník zastaví v moři naproti a slezáme do loděk a vystupujeme na pevninu asi ve $^3/_4$1 odpoledne.

Na ostrově Capri, který trčí vzhůru jako dva obrovské kopce, jsou dvě města Capri při přístavišti a ve výši, kam vede lanová dráha a kde je kostel a mnoho vil. Odtud je vyhlídka na druhou stranu moře. Zde bydlel president naší republiky prof. Masaryk r. 1921, aby tu hledal kýžené zdraví. Byl jsem v zahradě dotyčné vily a mluvil jsem se zahradníkem.

Dole na nábřeží nabízejí nám prodavačky korále, pohlednice a jiné předměty na památku. Zde je též restaurant a Hotel royal našeho krajana Václava Kosiny, který se tu usadil před lety. V roce 1913 bydlel u něho spisovatel Machar, který život na ostrově obšírně popsal jako Jaro Hilbert. Od hotelu vede silnice nahoru do Capri mezi vinicemi a zahradami. Na hoře v městě je velmi živo. Promenují tu cizinci i domorodci. Jsou tu i malíři. Viděl jsem tu typickou figuru modelu — rybáře Scarzu s šedivými vousy, červenou čepicí a pasem. Na Capri zavítalo množství básníků, spisovatelů a umělců, kteří vytvořili tady četná díla.

Zajímavo je, že ve středověku byli na ostrov Capri zločinci vypovídáni. Zemřel zde císař Tiberius. „Modrou jeskyní" (Grotta azurra) odkryl u vsi Velké Mariny Dán Fries a německý básník Kopisch.

Jsou čtyry hodiny, kdy čas odebrati se po loďkách na parník. Nebyl jsem uspokojen. Zejména modrá jeskyně, tolik opěvaná a tolik vychvalovaná, mě naprosto zklamala. K vůli té bych na Capri nejel. Naše popelka „Macocha" daleko je krásnější a poetičtější. Ale že i moji spolucestující Italové byli s celým arrangementem nespokojeni, svědčí o tom ta okolnost, že sepsali protest k správě paroplavební společnosti, který četní výletnici podepsali. Vedli si stížnost, že nebylo připraveno dostatečné množství loděk u Grotty, takže přemnozí cestující se do jeskyně nedostali, nýbrž zůstali na parníku, vysazeni mořské nemoci, ačkoliv si zaplatili.

Za temna přijížděli jsme k Neapoli. Pobřeží nádherně osvětlené. Pohled z dálky čarokrásný.

Druhým mým zklamáním v Neapoli byla cesta na Vesuv, z něhož stále kouřilo.

Informoval jsem se, jak bych se mohl nejlaciněji tam dostat, ale zprávy moje nezněly utěšeně. Tam jsem se v kanceláři Enit (italský spolek pro povznešení turistiky) na Via Chiatamone dozvěděl, že exkurse do Pompeje a na Vesuv, inclusive lunch a průvodce stojí 155 lír za osobu, cesta s autem do Pompeji, včetně průvodce a lunchu stojí 90 lír, výlet do Pompeji po dráze, inkl. lunchu a průvodce 70 lír.

Výprava pak se společností Cook, která vystavěla zvláštní lanovou dráhu ze stanice Resiny až ke krateru (1184 m vysoko), stojí docela 170 lír.

Rozhodl jsem se, že žádné z těchto nabídek nepoužiji.

V Neapoli je hlavní nádraží, odkud se jede po dráze do Říma. Druhé nádraží je pro dráhu předměstskou a třetí pro dráhu tak zv. circumvesuviana. Z tohoto posledního nádraží vyjel jsem do Pompeji. Lístek stál 6 l. 60 c. Když se v Pompeji vystoupí z nádraží, kdo chce vejíti do starých zřícenin, musí zaplatiti vstupné 6 lír. V neděli vstupné se nevybírá.

Pompeji leží asi ¼ hodiny vzdáleno od moře na jihu od Vesuvu. Cicero měl tu svou vilu. Když 24. srpna 79 počal Vesuv lávu chrliti, zasypal Herculanum, Stabiae a Pompeji, o čemž psal Plinius mladší. Tehdy zahynul též přírodozpytec Plinius starší. Město teprve r. 1748 při kopání vinice objeveno. Bývalo tu až 30 tisíc lidí. Ze zachovaných budov jsou tu basilika, forum civile, chrám Jupiterův, lázně, pantheon, arena, hřbitov a j. (Riegrův slovník).

Na nádraží v Pompeji je několik zřízenců, kteří doporučují se za průvodce na Vesuv. Dal jsem se zlákati, že za 25 lír dovede mě až na Vesuv. Jeli jsme elektrickou dráhou do Bosco trecase. Z nádraží povozem jsme jeli společně s nějakým Japoncem do města do hostince, kde jsem pil Lacrymae Christi. V hostinci průvodce si vzal koně a jel a já za ním šel. Šlo se to velmi těžko po špatné cestě. Člověk zapadal do písku a velmi se unavil. Proto přidal jsem průvodčímu ještě 30 lír a sám jsem si sedl na koně. Z počátku jeli jsme podle vinic, pak bylo všude pusto. Exotický cizinec se záhy vrátil se zvláštním průvodcem. Bylo mu od žaludku špatně. Asi v polovici vrchu zastavili jsme se tuším u Casa biancha, kde jsme vypili láhev Lacrymae Christi za 8 lír. Kůň si sice odpočinul, ale stoupal pomalu vzhůru. Kluk šel za námi a když kůň již nechtěl, tahal ho za ocas a křičel naň á, á, á. Byla to cesta velmi nepříjemná po strmé, úzké cestě. Kdyby kůň byl udělal špatný krok i s jezdcem by se svalil po stráni dolů. Cesta nepříjemná a jelo se krokem. Až konečně jsme u cíle cesty. Slezl jsem s koně a vyšel několik kroků vzhůru až ku kráteru. Přede mnou objevila se obrovská propast a dole v ní trčel menší kuželovitý vršek, který se před lety v hlubině Vesuvu vytvořil a z něhož vycházel kouř někdy ohnivý. Když jsem chvíli toto zvláštní divadlo pozoroval, přišel čiperný Ital a nabízel za 3 líry kousek zkameněliny z Vesuvu. Nekoupil jsem ničeho. Nastoupili jsme zpáteční cestu. Z počátku jsem raději šel pěšky, než bych po té krkolomné serpentině jel na koni. Teprvé později jsem si sedl. Když jsme se blížili k hostinci v Boscotrecase, už mě průvodce animoval k diškreci. Jestli jsem byl s ním spokojen a že na mé zdraví a mé rodiny si koupí macarony. Chtěl pak aspoň 5 lír zpropitného. Dal jsem mu 2 líry, protože poplatek 55 lír zdál se mi více než dostatečný. Rozumí se, že zuřil. Šel jsem pak do stanice Torre Annunziata, odkud jsem po elektrické dráze dojel do Neapole večer. Po druhé bych již na Vesuv nejel.

Když jsem byl již několik kroků vzdálen od nespokojeného průvodce, pustili se za mnou výrostci asi na pěti koních a nabízeli mi koně k jízdě na nádraží za 5 lír. Rozumí se, že s díkem jsem odmítl.

Sopka Vesuv leží půl třetí hodiny k jihovýchodu od

Neapole. Úpatí sopky je obydleno a vinicemi a zahradami pokryto. Daří se tu pověstné víno LacrymaeChristi.

Nejkrásnější vzpomínky mám na výlet do kláštera Camaldoli. Odporučila mi ho choť mého přítele ve Vídni, sekčního chefa Dr. Wimmra. Byl jsem jí za to upozornění velmi vděčen. Vydal jsem se tam jedno odpoledne, ale když jsem již as hodinu kráčel, přišel jsem na konec ulice, která byla zasuta rumem. Musel jsem se tudíž vrátit. Náhodou šel jsem na zpáteční cestě městem kolem vinného obchodu a koupil jsem si láhev vína z Camaldoli. Teprvé druhý den ráno vydal jsem se opětně na cestu za krásného říjnového jitra a věru nelitoval jsem toho. Nejprve jsem jel tramwayí č. 7., načež za městem téměř po liduprázdné silnici kráčel jsem as přes dvě vesnice, z nichž jedna jmenovala se Nazaret. Bylo právě vinobraní. A na cestě do kláštera i z kláštera potkal jsem dva rolníky, kteří vezli na voze v kádích hrozny a každý vylezl na vůz a nabídl mi víno zdarma, což jsem s díkem kvitoval. Slíbil jsem jim, až oni jednou přijedou do Čech, že se jim revanchuji.

Klášter Camaldoli leží nad Neapolí na vysoké hoře, vzdálen od města as dvě hodiny. Mnichové, odění v bílou kleriku, mají domky v zahradě. Ze zahrady je velkolepá vyhlídka jak na město Neapol samo, Vesuv, tak na moře a ostrovy v něm. Před námi leží ostrovy Capri, Procida, Ischia, obrovské skály Faragliony za ostrovem Capri a j. Neapolitané zovou klášter ten nejkrásnějším bodem obývaného světa.

V klášteře bylo 7 kněží a žádní novicové. Vrátný (frater) je v přední budově a na zazvonění otevře příchozímu. Kostel je za hlavním stavením. Pobyl jsem delší dobu v klášterní zahradě a pohled tamní zůstane mi nezapomenutelným. V zahradě setkal jsem se se skauty, ale s jejich chováním nebyl jsem spokojen.

Podobný klášter mnichů Kamedulů jsem r. 1892 navštívil v Bylanech u Krakova se zvěčnělým architektem Siedkem. Klášter na kopci. Mnichové měli každý domek pro sebe a v celě klášterní rakev, do níž se večer ukládali k odpočinku.

Na zpáteční cestě stavěl jsem se v Trattorii Regina d' Italia, kde jsem vypil čtvrt litru vína a pojedl sýr s chlebem. Stálo to 3 líry. Byla odtud také pěkná vyhlídka. Podél silnice ve vinohradech bylo vinobraní a přál jsem si, bych se mohl ho zúčastniti. Vycházka do Camaldoli smířila mě s Neapolí.

Palacký jel 19. března 1839 se svou chotí na oslích přes Vomero a Antignano ku Kamaldulákům, odkudž, jak poznamenal ve svém každodeníčku, ta nejnádhernější vyhlídka na okolí Neapole i na hory a moře. Paní Palacká jela opět 7. dubna s dcerou Marií, potomní chotí Dra Riegra a s malířem Hellichem. Patrně se jim tam velice líbilo. (P. d.)

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(Č. d.)

„Heno — doufám bratříčku, že jsi se již polepšil. Před loní, když jsi šel s mrskači ke Všem Svatým, měl jsem o tebe strach a ještě větší o kata, že bude svého hospodáře věšat. A Kotlabák se pod koží na to tolik natěšil! A měl — proč! Přišel se s tebou rozloučit, odprosit se tě, a tys k němu mluvil, jak k lotrovi. Jeho lítosti jsi se posmíval a s chasou na dvoře z něho blázna dělal. Ten doškař, co ti kryl střechu, na něho darmo nepokřikoval za dvorcem — to byla tvá práce! To bylo škaredé a já jsem musel kata skrze tvé pomluvy vyšetřovat a sužovat, a našel jsem jeho nevinu. No aha, je to tam to! Kat tě nechtěl pohánět za pomluvu, a tak se na to zapomnělo. Ale nehněvej se, že ti to povídám. Co mám na srdci, to mám na jazyku. Rychtáři to jinak nedělají."

Ráb sesínal hněvem a zavdal si na zlost z cínové konvice až do dna a utíraje si zrzavé frňousy pod nosem, huhní:

„Co ti mám na to říci? Máš v rukou moc a na všecko správu. Ale každý ví nejlépe, kde ho střevíc tlačí."

„Tys takovým střevícem, jenž mne hmoždí a Šavrda druhým. Kdybych nebyl tak trpěliv, sezul bych vás oba — pod šibenicí. Jsem však dobrý, jak boží beranec. Příliš dobrý, až mně to čtyřpanský soud vytýká. Ale — v těchto podvodných časích budu přísnější a poznáte mne. Heja baf!"

„Tvá milost není tak zlá, jak se dělá" — lichotil Kotlabák. „A pan Ráb se staví, že se zlobí, a je sama dobrota. Já se na něho nemohu hněvat. Vy páni dva máte stejné povahy. Postrašíte člověka — leč neublížíte."

„Pes, který mnoho štěká, nekouše" — prohodí hlaváč uctivě a oba komšelé přichvalují. Grelicu to však urazí a vyskočí na ně:

„Vy chámové, vy mne porovnávate — se psem?"

„Ne ne ne! Tvá milost zaslechla něco jiného, než jsem řekl."

„Ty hlaváči hlavatý! Jak jste vy kmeti sesurovělí! Jaká surová doba nám vane z Čech, kde mistr Hus nelidsky tupil kněžstvo s kazatelny, kde se jeho špatným příkladem chasa rouhala kazatelům v kostelích, po ulicích, kde se boří města, hrady, kláštery a tisíce lidí ubíjejí za víru a dobré mravy. Vlk vlka nepožírá — ale Čech Čecha vraždí z rozkoše! Bratr vlastního bratra! Jak ohavný jste vy pronárod! Ani za tisíc let vám surovosti vaší svět nezapomene, a bude vámi pohrdati z přesvědčení."

„Nemůže Moravec za Čecha" — vece popravčí mistr.

„V Holomúci — Čech i Moravec špatný. Čpíte všichni Husem, jak housata husou. Husí chlévec — smrdí."

„Ráb zlostí zelen, dopil a vstal a za ním kmeti. Šli za Šavrdou na dvůr zaplatit a pomáhali vozákům zapřáhat. Odplivne hlaváč na smetiště pod okapem a povídá:

„Ten je tam zase napit a nazloben! Kdyby nebylo svědků, dal bych mu přes hubu, až by se mu do týla obrátila! Jeho tatík byl ze Slezska a neuměl německy. Dobře měl Hus, že tu čeleď vypudil z Prahy. Kornyfel nám jich nasadil do našich otcovských zemí. Z milosrdenství — zrovna jak židé — byli přijati, a teď se proti nám tolik nafukují!"

„Nic to — usmívá se konšel, však je bratr Žižka pere z Čech i z Moravy za hranice. A proto sláva Husovi, sláva Žižkovi! Hospodin je potěš a poživ až na věky!"

„Amen, amen, amen!" Volali kmeti.

„Jen — kdyby — se osvědčili. Dosud nerozeznávali Táboři Čecha od Němce a ubíjeji spravedlivce s nespravedlivým. Ještě je zkusíte třeba," dí skromně Šavrda.

„A ba, že zkusíte" — povzdechne si Ráb a chystá se domů.

Přiběhne na dvůr do řeči hubkař Mareš a za ním trudař. Již se stmívalo. Tlačí se mezi vozáky a koňmi, až se dotlačí k Rábovi. Mareš všecek poplašen mu šeptá do ucha:

„Zemane, Táboři jedou!"

„Kdo?"

„Táboři! Jedou od Křelova. Dobré dvě kopy ježdíků a půl kopy vozů. Utíkáme z města stezkami a pod Křelovem, když pomalu jeli do vrchu, jsme na ně vrazili. Kdyby ne křoví, byli by nás polapili. Bylo nám na pilno."

„Aby je hříz! A právě na noc. To budou pěkní nocležníci! Šavrdo, slyšíš? Zlé noviny! Pro Kristových pět ran!"

„Vítám vás hubkaři! A jaké zlé noviny nesete?"

„Hospodáři, Táboři jedou. Schovejte, co můžete! Zakopte peníze."

„Postaral jsem se o všecko, než byli u Kroměříže. A ostatek — což s ním? Heja, vozáci, jedou Táboři, a je prý jich mnoho. Co uděláme?"

„Nás je přes půl kopy — a venku má Grelica několik drábů na koních. Budeme se bránit. Zavřít všecko. Je-li jich také půl kopy sestřilíme je s hůry s koní. Je-li jich kopa, musíme otevřít vráta a podrobit se. Jezusku milý, spas a zachovej duši! Chlapi vysypte peníze, kde který můžete — snad do slivna za stodolou, a zahrabte. Bude zle. Tohle na vozích není naše — a snad to hledají. Jen — kdyby nám nechali koně a vozy! Honem zapřáhat!" Křičel starý Křivohlávek, běhaje od vozu k vozu.

Vyletěl na dvůr Grelica a za ním Kotlabák. Oba již netrpěliví a rozčilení. Kat měl doma ještě na noc mnoho díla se zrádnými měšťánky z Kroměříže, kteří se u soudu tvrdě přiznávali. Přestupoval a pobízel Křivohlávka. Ale náhle vběhne vráty žid

Šálek z Holomúce a sype se jak slepý k Šavrdovi, ječe:

„Jsou prý u tebe ti dva pobudové, hubkař s trudařem?"

„Právě sem přišli."

„Jsou mně dlužní za kožíšky a utekli katovi. To se jim nevyplatí!" A pospíchal k rychtáři, prose, aby je zajal.

„I nech je, a daruj jim to zatím" — přimlouval se Šavrda. „Zaplatím ti dluh za ně kdykoliv, jen dnes dej pokoj. Není kdy — a k tomu slyším, že sem jedou Táboři!"

„Nebuď blahov, kde by se zde vzali? Viděl jsem za Břuchotínem sice také jízdu — ale to jsou hlídky z Holomúce. Jedou opatrovat cesty k Litovli a k Mohelnici. Tábor dostal hrozného mlatu u Kroměříže. Tam ho polovici utloukli, ostatek byl rád, že prchl. Ti jsou rádi, že jsou již doma."

„Já Žižkovi nevěřím!"

„Ten slepý krkavec na Moravě již nebude. Chodím přece světem a táží se lidí po něm a nosím zprávy o Táborech na radnici — — a mám zvědy sám, kteří mně zprávy o nich z Čech posílají — —"

„Aha — Prček?"

„Neskákej do řeči: Nepravím, že Prček. Já všecko vím a radnice je ze mě živa. A na mne bude kdysi Tábor pamatovat."

Z přítmí, za samými zády zahučel jízlivý řehot. Obrovský muž v drátěné košili a s přilbou na hlavě vkročí před Šálka, a za ním druhý, všecek železem oděný, ještě větší. První povídá, táhaje si kučeravý frňous pod nosem:

„Pověz, kdo jsi?" A žid se zatřase a skočí za rychtáře:

„Co je ti po mně? Kdo jsi ty?"

„Jsem Bořek z Dohalic, správce kopy božích bojovníků a tohle je pan Viktorýn Boček z Kunštátu, správce druhé kopy i s vozy a střelbou. Nuže há, kdo jsi?"

„Jsem chudý mešóres, to jest slouha při synagoze v Holomúci, a povídal jsem jen tak do větru, aby se lidé nebáli. Jsem vaším přítelem a poslal jsem vám k Janu ze Želiva mladého Prčka, aby vám pomáhal a vodil vás po Moravě — a hlavně, aby vás přivedl — do Holomúce, kde zná po hradbách kdejaký kout a přechody po brodech v Moravě."

„Ty bídná duše židovská!" Zasyčel Greliča.

„O Prčku víme, o tobě ničeho. Ale, přijede co nevidět. Uvidíme, co na tě řekne. Já ti nevěřím — nemáš-li ve zradě obchod."

„Hospodin je živ a zná mé srdce i ledví, že jsem spravedliv. To všecko byla planá řeč, abych poplašence utišil. Však tuhle je popravčí mistr z Holomúce, náš domácí přítel a dosvědčí, že jsem k vám Prčka na vlastním voze poslal."

„To je skvělé," praví Boček z Kunštátu. „Tys Hanák, a Haňáky tam věšíš a upaluješ? Ty ukrutníku, tys pálil Přerovské měšťany — naše přátely pochodní do boků. Jsi ty to?"

„To — katánek! Však je tamhle. Mareš hubkař."

„A kdo mně dal k tomu rozkaz, há?“ Bránil se plačtivě Mareš.

„Kat je kat — a musí jednat, jak mu soud poručí. A nebudu-li popravčím já, bude jiný, třeba Němec, nebo cikán, a bude ještě horší.“

„Nám se žádná krutost vytýkat nemůže,“ křičel trudař. „Byl jsem také katánkem u Kotlabáka, a vím, že se nečinilo více, než se nám kázalo. Však nám to může dosvědčiti městký rychtář — pan Grelica. Tuhle ho máte!“

„Toto je náhoda! Pověstný rychtář Grelica“ — jásal Bořek z Dohalic. Tys před osmi léty vypátral dva pražské studenty, že svádějí ku kacířství, a přičinil se, aby je Němci upálili? Jsi ty to?“

„Jsem, jsem! Konal jsem svou povinnost. Lotříků nikdy šetřiti nebudu. Zachvíli budou měšťané zde, a budeš také v mých rukou. My se vás nebojíme, a já ti zakazuji, abys se mých lidí tvrdě dotýkal.“

„Nonono! Měšťané se před námi zavřeli — i mosty zdvihli. Mají je na provazích jak žebrácké zemanské tvrze — a tolik křičíte, že Holomúc je Holomúc! O to jsme se postarali, aby vaši zůstali doma, a nevylézali, dokud Žižka bude za branami.“

„Žižka je dávno v Čechách.“

„Není. Hned se přesvědčíš. Ten slepý krkavec, jak ho žid nazval, hned bude zde! To bude radost! Rychtář, kat i katánci, a městský Jidáš pohromadě. Holečci, svažte je pevně, a ta škrdlata rychtářova, co jsme venku chytili, k nim. Honem, honem, a tiše! Bratr Žižka rozhodne, co s vámi.“

Ježdíci rozžali pochodně, a svítili. Po celém dvoře michanice a úzkostlivá schovávka. Někteří běželi do vysokých břehů, chtějíce prchnouti do osyčí za Kandyjí — ale všady, všady střehouni s ježatými cepy! Ani myš by neproklouzla! Tak náhle, a tak tiše obklíčili celé stavení, sad i pole kolem něho! Tma houstla. Zaplál nad břehem stoh slámy ohněm, a od něho chytilo mladé smrčí. Hned bylo jasno jak ve dne. Na dvoře se prohledávaly vozy, čítaly koně, vozy i vozáci a jejich čeleď — kmety s hlaváčem propustili, a s nimi vyvázl i Ráb, jenž se dosti napásl na pokoření rychtářově.

„A kde je hospodský?“ Volal Boček z Kunštátu.

„Křivohlávku, hledej ho a přiveď ho sem.“

„Mám staré nohy. Ať jdou mladší. Kdo zde dohlédne na vozy?“

„Ty chceš vyjet s nimi?“

„To se ví, v Holomúci nás čekají.“

„Nestarej se! S těmi pojedete do Čech. Ještě vám něco přikládáme. To je naše kořist, a tvá škoda nebude. Leč byste se protivili —! Potom byste pozbyli koní i vozů.“

„Jsme chudí kmeti, a máme rodiny.“

„Vím, a křivda se vám nestane. Tohle zavezete do Čech a dostanete plat na den. Žižka sám ničeho nemá, ale práci platí poctivě. Aha! Hle, již tatíček jede! Vozec jeho poznám po hukotu, jak ptáka po zpěvu."

Venku před Kandyjí zahlaholila Žižkova píseň, a rozbíhala se kolem celého stavení, až do osyčí, rozléhajíc se hromovým ohlasem v lesích:

„Kdo jste Boží bojovníci a zákona jeho,
proste od Boha pomoci, a doufejte v něho!
Heslo všichni pamatujte, kteréž vám vydáno,
svých vladařů pozorujte, retuj druh druhého!"

Vůz po vytlučené cestě burácel, koně řehtali, ježdíci praskali divoce.

„Herež, hospodský! Páron do tvého bubnu! Co se nehlásíš?"

„Hosté platí večeři, musím je obsloužit."

„Jede vzácný host. Otec — i bratr vlasti. Zavolej ženu, děti a čeleď, a pěkně ho přivítej!"

„Kdo jede, pane?"

„Bratr Žižka! Slavný vladař božích bojovníků, kteří pracují polem za svobodu a slávu českého národa. To je více, než sám císař. Nejslavnější rek na světě. To ti povídám — vynasnaž se, abys mu uhověl. Bude to tvým štěstím. Jak si dnes usteleš, tak budeš ležet."

„Tak, tak" — šklebil se pan Boček. Třeba — v uhlí! Vojna je vojna. Svolej lidi, a pěkně ho přivítej, obskakujte, obsluhujte."

„A čeho si bude přát? Co chce — na takové — Kandyji?"

„Kdož to ví?! Již dávno se těšil, že až bude u Holomúce, zastaví se na Kandyji. To je jeho tajemství."

„Oha — to bude omyl! Kandyjí je na Holomucku několik. Na Hynkově — asi hodinku cesty je také Kandyje. Za Náklem také jedna, u Prostějova, u Laškova. Nevím, kdeby věděl o naší Kandyji? O také myší díře?"

„Kandyje na Břuchotínsku je pouze tahle. Sem nás tedy poslal."

„Pro Hospodina Boha! Ani místa zde nemá. Nechej tedy alespoň vozy vyjet ven na louku. Kde se zde mezi nimi pohne?"

„Máš pravdu. Tedy, vozáci, ven ze dvora na louku, a postavit se jeden za druhým k odjezdu. Křivohlávku, šikýř ti poví kudy kam. Čeká zde u vrát. Ten dlouhan s vlčí kuklí na hlavě. Hoj, vjoho, ven! Ven!"

Vozy zahřměly a vyjížděly ze dvora. Venku ještě duněla píseň hrdinská, a sotva dozněla, vjížděl kotčí vůz čtyřmi bělouši na dvůr. Byl kryt žlutou koží, zelený, jako vůz zemanský. Kočíši skákali s koní, hejtmani otevírali dvířka. Nejprve slezl kněžek Ambrož ve vlčaté šubě v teplém baretě, za ním v řásném kožiše a kulaté beranici s ušima — slavný rytíř Jan Žižka z Trocnova.

Byl hodně roztřasen a natahoval se, hřmotně se směje: „Tedy děti boží, jsme na místě?“

„Pěkně tě vítám, jsi na Kandyji.“

„To jsi ty Bořku?“

„Aha baf. Zde je pan Boček z Kunštátu, a zde hospodský Šavrda se ženou a čeledí, vítá vzácného hosta.“

„Pojď bratře Šavrdo ke mně, a podej mně ruku!“

„Vítám tě k nám uctivě a tebe knězku též. Račiž dále k nám. Je to veliká čest, kterou naší prosté Kandyji prokazuješ.

„I nemluv. Jsem jednoduchý člověk. Takový slepý, nebohý běžec, jenž běží světem a bojuje za zákon boží. Nedržím na pocty, ale na srdce upřímné. Nechej uctivých řečí, a zaveď nás do jizby. Je chladno.“

V hostěnici ještě tma. Žena třesoucíma se rukama rozžíhala dračku ve spáru, a stavěla ji na svícen, jenž stál ve veliké míse s vodou, aby mohlo uhlí do ní pršet. Rytíři vysvlékali starého hrdinu z kožichové šuby, sdělali mu beranici a hospodský to věšal na modrou lištev vedle dveří, a pobízel hostě, aby si sedli za stůl při ohnisku, kde hořely bukové štípy, hřejíce příjemným teplem. Trocnovského usadili v koutě a ulebedili se naproti něho. Šavrda se ženou chystal večeři. Prostřel na stůl bílou stolůvku, kladl před každého po bílém talíři s čistou fládrovou lžicí, donesl cínové konvice se starým pivem, z nichž hejtmánci hojně připíjeli. Žižka si vyprosil konévku čerstvé vody, a nemohl se ji vynachválit! V celých Čechách takové vody prý nepil! A není prý nad moravský chléb, nad moravské klobásy, a nad moravskou vodu. A ještě prý něco: Nad moravský lid — nad Hanáky! Tak pěkného, statečného, dobrosrdečného lidu jinde není! Ten lid prý má kus povahy, má svůj ráz jako horská žula, a je zachovalý, jako zralé, nenačaté jablko. To bylo vidět u Kroměříže. Jakoby se člověk bil se skalami! Jen s hanáky mohl biskup vyrvati Táborům Kroměříž, obsazenou Čechy — živlem vrtkavým v tehdejší posádce. A škoda prý, že dorazil pozdě. Nechtěl drahé krve hanácké prolévati.

Šavrda byl jak vyjeven. Tak si Žižku nepředstavoval! Dobrý šedesátník. Hlava holá, na spáncích šedivý, tvář holená, opálená sluncem a větrem, nos orličí, pod ním knír. Přes oči pás černý, který mu za stolem knězek odvázal. Neobyčejná chytrost a bystrota v každém rysu. Mluvil pomalu, mírným hlasem, v němž se ozývala ušlechtilá vřelost, a něco neobyčejně tklivého, a zase mohutného, nutícího k uctivosti. Před jídlem vstal a modlil se hlasitě o dary boží. Při jídle nepromluvil ani slova, teprve po večeři, požádal Šavrdu, aby si vedle něho sedl.

„Ty jsi sloužil u markrabího Jošta, slyšel jsem.“

„Aha sloužil. A má žena na biskupství.“

„No proto. Vidím, že se umíš pěkně chovat. A jsi dosud katolík?“

„Jsem. Ale, nestarám se o boje. Neubližuji vašim. Víra není šuba, aby ji člověk oblékal a svlékal. A lidsky jednat se má s každým a každému dáti pokoj."

„To je ozdobou pravé víry. A prosím tě, co dělá váš nádvorník, Zachariáš Prček? Vzkazoval mně po vozácích pozdravy, a zval mne k vám na Kandyji. Důvěra chudých mne vždycky těší — a umínil jsem si, že jeda k Olomouci, na člověka se podívám. Byl bys tak dobrý, a zavolal ho?"

„Prčka?!" — Vyjel pan Boček z Kunštátu. „Prčka již zde není."

„Tak? Což umřel? Nebo se vystěhoval?"

„Kdybys byl řekl, koho na Kandyji hledáš, byli bychom ti hned pověděli, že ho zde není. Hospodský ho vyhnal."

„Heno — ne právě vyhnal! Nelíbilo se mu již u nás, vozáci ho nenáviděli, a vyhybali mu. Hospoda bývala již druhý rok prázdna, jak po vyhoření. Neměl výdělku a šel na svůj chléb."

„A proč mu vozáci vyhybali? Snad pro víru? Vím, že ctil našeho svatého mistra Jana, mučenníka božího, a naši kněži mu sem posílali postillu na opis. Myslím, že byl horlivý vyznavač Husův, a proto mu vyhybali?"

„Heno — na to lidé nedají. Ale báli se ho. Řezal prý koním ohony, a předloni se zde ztratil vojíř biskupský — a kdekdo mu ho klade na svědomí. A zůstala po něm žena a děti. To byla hlavní příčina. Konopásci na něho pokřikovali — kde prý leží vojíř? Již toho nemohl vydržet — a šel."

„A kde je?"

„Je hospodským u Holomúce za Hradskou branou „Na Klínci."

„A je hospoda jeho?"

„Je."

„A dobrá?"

„Zlatý důl. Tam se stavují Němci ze Štermberska, a městští úřadníci, biřici a škrdlanti, vojáčci z bran tam dají mnoho vydělat. Také páni z města jsou tam pečení a vaření."

„No tak! Má lépe, než ty v tom širém poli zde. A kde nabral na kup tolik peněz?"

„Svět si ledacos šeptá, ale, nesmíme posuzovat! Žid z Holomúce, malý Šálek prý mu mnoho půjčil — a syn Jašek, co je u vás — v Praze, nebo kde, prý mu mnoho posílá z kořisti po bitvách — —"

„Tak?! Bořku, dostával již toho tolik?"

„To jsou klevety. Živobytí na vojně je drahé, nemá zbytkem."

„K židovi Šálkovi poslal již po Křivohlávku ledaco. Jsou zde oba. Můžeš je vyslechnouti."

„Ten žid je velice podezřelý. Bylo přítmí, když jsme vlezli na dvůr mezi vozy, a žid se vyznával, že chodí zvídat pánům Holomuckým, co se děje mezi lidem — a že dostává zprávy o

každém kroku našem, a nosí je na radnici. Ten bídník vše popřel — když bylo zle —, ale nikdo jiný, jak on sám nepodal biskupovi zprávy, že se plížíme na Kroměříž. Nějací židáci nám prodávali všelijaké zázraky již v lesích za Vyškovem — a tenhle dle postavy a nápadného nosu, je mně nějak povědom."

„I mně! A jedva nás spatřil, polekal se, a skočil za rychtáře. Jistě, že nás poznal. Tam jsme ho z ležení vyhnali karabáčem.

„Měli jsme bratře Žižko zvláštní štěstí. Chytili jsme zde dvanáct vozů plných obilí a soli pro Holomúc — a k tomu pověstného rychtáře Grelicu, jenž vyslídil ony dva naše studenty v Holomúci, dal je v obžalobu, až je upálili. To je ten kos. A úhlavní nepřítel našeho lidu."

„To je pravda" — vece Šavrda. Jsme proto v nepřátelství."

„Jejá, jejá! Toho bych rád viděl — i toho žida — kdybych nebyl slep."

„A k tomu jsme zde s ním lapili i popravčího mistra a dva katánky. Ti pálili naše kroměřížské přátely pochodní do boků, a některé krutě umučili. A jsou to naši lidé. Kat je Moravec, katánci Češi."

„Jejá, jejá! To je prst boží! Vyslechněte je sami spravedlivě, a neunáhlete se. Zlé má zlý konec. Ale, doveďte mně je sem, abych se přesvědčil o jejich osobách. Bořku z Dohalic, ať je drábi přivedou! A tak ty milý Šavrdo, Prček není hodným člověkem?"

„Nejsem jeho soudcem, a neznám jeho svědomí."

„Já jsem o něm slyšel, že je nábožný, a poctivý ctitel slova božího — tvrdil pan Boček. „A jen pro příchylnost ku kalichu, že byl nenáviděn — a v lednu v tuhé zimě na cestu vyhozen. Žid se ho ujal — křesťan ho vyhodil. Prček je věrná, dobrá duše."

„Od koho to víš?"

„Od našich zvědů. Ti u něho byli."

„Heno — buď jak buď, navštívím ho, a zavezte mne k němu na noc. Dušenko, ničeho mně není tak líto, jako chudých lidí pod tvrdým hospodářem. Takoví jsou otroci i s duší nesmrtelnou! Doufám, že tohle, co rytíř vypráví, nebude pravdou. Zlá pověst roste kvapem. Zatím ti děkuji za pohostěnou — a co bude dluhem, kněz Ambrož zaplatí. A můžeš-li, přichyl se ke kalichu, a vyznej víru našeho svatého mučenníka."

„Tak vzácný a slavný host u mně za dary boží platit nesmí. A smím-li prositi, nejezdi „Na Klínec" — je to hned za branami u Holomúce. Tam tě chytí. V městě je mnoho vojska. Zůstaň zde, dobře pospíš."

„Děkuji ti velice, bratře. Pojedeme. Neboj se o mne. Holomúc bude dobře o mně vědět — ale bude se mít na pozoru za mnou vylézt! Ano, vzkáži jim honcem pod branou — dobrou noc! Neboj se. Těšilo by mne, kdybyste se s Prčkem smířili — ač — hněváte-li se."

„Toto! Nehněváme. Vždyť se mu tam skvěle daří."

Drábi přivedli svázané zajatce. Bořek s nimi po jednom přistupoval k Žižkovi.

„Jak se jmenuješ?"

„Jsem městský rychtář Grelica."

„Sláva Bohu, že tě máme. Máš velkou pověst v Praze."

„Také ty v Holomúci — a v ní mnoho hříchů."

„Hříšní jsme bratře všichni, a já zvláště, proto se den ze dne zpovídám a Tělo s krví Páně přijímám. A tak přemnoho z vojska mého činí, a Hospodin nás vodí k vítězství, jak Israele. Hle, slepec vodí ponížené, a povýšení s pyšnými utíkají. A teď i ty jsi v mých rukou."

„Na dvě hodiny cesty má Holomúc právo chrániti pořádek, opatrovati v okolí cesty, chytati a trestati loupežné běžce — a hlavou nad pořádkem a bezpečím v městě i v okolí jsem já — já rychtář! Ne já jsem ve tvých rukou, snýbrž — ty v mých, a až měšťané za mnou dorazí, přesvědčíš se, že Holomúc je Holomúc, do něhož se nikdy nedostaneš, a kdybys měl čtyři oči! Zde ti vylámeme zuby."

„Já již, bratře, žádných nemám. Nemám daleko do sedmdesátky, a starců se zuby nedrží. Chceš ještě něco říci na svůj prospěch?"

„Abys mne hned s mými lidmi, a naloženými vozy propustil, a z okolí města na dvě hodiny cesty se vystěhoval, a ničím neobtěžoval."

„Kdo mně to může poručit?"

„Já — rychtář!"

„Jsi statečný, a pošlu tě na vzor do Prahy. Tam je pevných povah třeba."

„Jako jsi poslal kněze Martina Húsku zabednit do sudu a upálit? Tam mě nedostaneš. Vzpomeň si na Kroměříž."

„Zaveďte pana rychtáře do vozu, a povezete ho do Prahy. Bořku, přidáš mu zdvořilé střehouny."

„Rozvaž si, co činíš!"

„Bůh tě povoď, a potěš, i osvěť! A kdo jsi ty zde, vedle mě?"

„Jsem popravčí mistr z Holomúce, a tihle jsou katánci, ale uprchli. A prosím tvou milost, abys nám byl milosrden."

„Co udáváš na svou omluvu?"

„K tomu místu mně dopomohl starý Prček. Smyslil a opatřil mně to, když mne hospodář vyhnal, a třel jsem bídu."

„Prček?! A Prček by měl přístup na radnici v Holomúci? A nadháněl by Němcům kata?! Ctitel mistra Husa?"

„Zde Šalomún to dosvědčí! Prček měl u starosty Parlíře půjčeny peníze, a jeho žena je Němkyně, a chodí se zelinami k pánům, jak domů."

„A nás za katánky donutil tenhle žid Šalomún, aby si z našeho výdělku oplácel dluh za kožíšky“ — připlakával Mareš hubkař.

„Prosím tvou milost, šetři nás, a přijmi nás do vojska. Budeme ti statečně a věrně sloužiti.“

„Ti dva zde — nezaslouží slitování“ — vece Boček z Kunštátu. „Prčkovi naděláli ze msty hanebných řečí — a k tomu byli adamníky.“

„Je to pravda, holoubci?“

„To si všecko vymyslil Prček!“

„A kat zde byl jejich prorokem — a Mojžíšem. Jen co se vrátí Jašek Prčků z objížďky, ten vám to vysype do očí.“

„Ten — ten mne očistí z podezření — zalkal Šalomún. „Ten Ti slavný reku dokáže, že jsem ho za tebou poslal z nadšení, že bojuješ za zákon boží. To i Křivohlávek dosvědčí. Zavolejte hošci Křivohlávka!“

Bořek z Dohalic tonul v nevysvětlitelné nesnázi. Boček z Kunštátu na něho nápadně pohlížel, a když se vozák přikolébal, mžikal významně na něho, aby si dal pozor — na hubu. A bratr Žižka povídá:

„Ty bratříku ,tys prý vozil mladému Prčkovi všeliké věci, a skládal je u toho zde Šalomúna. Co jsi všecko vozil?“

„Heno, bednici a soudek — bylo to všecko vážné.“

„Ničeho více?“

„A dopisy s pečetí.“

„Starému Prčkovi také?“

„Ne — tomu jsem vyřizoval jen pozdravy.“

„A kdy jsi odevzdal Šalomúnovi poslední dopis?“

„Když jste se chystali na Moravu. Týden před bitvou u Kroměříže, nebo tak něco. Možná, že je to i déle! Však i dnes vezu Jaškovi soudeček, a dopis pro Šalomúna a mám ho na voze. Donesu to sem, libo-li?“

„To je naše starost, co posílá“ — praví pan Bořek z Dohalic. „Posílá pro staré rodiče nějaký groš — a pěkné psaníčko nevěstě. To nám sám říkal, a my s panem Bočkem to prohlédneme, nesvedl-li něco neopatrného.“

„Ne! Rád bych měl jistotu hned“ — vece pevně Žižka.

„Dobrá, dobrá. Chceš-li, ať se všecko před tebou rozdělá. Žida se nezastávám — ale Prček je poctivec.“

„Leda — že by byl veliký přetvářenec, a klamal nás,“ dí Boček.

Vozák udýchaný přinesl soudeček, a dopis, a položil na stůl.

„Prosím tvou milost rytíři, zde to máš!“

„Kněžku Ambroži přečeť mně dopis! Do slova!“

„Posílám Rachničce prsteny, náušky, náramky zlaté, a tobě na dluh pro tatíčka tři kopy grošů. Snad se uvidíme brzy. Jedeme již k Holomúci. Dopis před bitvou u Kroměříže jsi dostal?

Divil jsem se, kdo biskupu Železnému prozradil, že vskočíme na Kroměříž? Jedva, že jsme město obklíčili, již jsme ho měli na krku, a s vojskem dobře ozbrojeným. Tak mně to připadalo, jakobys můj dopis před bitvou byl zanesl biskupovi — a poplašil i celý Holomúc, že nás překvapili, a Kroměříž nám vyrvali. Uhodl jsem? Odpověz.“ — —

Žižka vstal prudce, a praví: „Bořku z Dohalic, ty dáváš před šikýři vše na buben? Jak se dověděl Jašek, že mířime na Kroměříž?“

„To věděl kdekdo, že chceš biskupa potrestat, a Kroměříž obsadit.“

„Nemluv. Tobě jsem to svěřil, proč jsi nemlčel? Hleď, zde se jeví nešikovnost a zrada! Ta hanba, že jsme Kroměříže museli nechat, bude na tvé cti — a mám sto chutí vzíti tobě Hradec Králové.“

„Nehněvej se, nemohu za to. Nevěděl jsem, že je Prček tak nezkušen, a píše tak považlivé věci po židech. Kdo by se toho nadál?!“

„Již jsem řekl: Za Kroměříž — Hradec Králové!“

(P. d.)

V. Velvarský:

Assisi.

I.

Porcinkule u nádraží
v Marlánském najdeš chrámě
v Assisi, kde stavělo jí
Františkovo pilné rámě.

Vedle chrámu roste růže,
bez trní jež květy chová,
pěstila ji s láskou kdysi
svatá ruka Františkova.

V chatě blízko jeho chrámu
složili ho k smrti bratří:
Tušil světec, jaké dílo
z jeho rukou lidé spatří?

II.

V Assisi na strmé stráni
svatyně se k nebi zvedá,
kterou ročně tisícerá
poutníkova noha hledá.

Napřed projde dvojím chrámem
až se octne v srdci skály,
která chudé Františkovy
zbytky těla v sobě halí.

„Chudáčku, ty lásky reku,
kterou objal jsi svět celý,
proč tě jenom v chladný balvan
bratří tvoji uzavřeli?

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Chorvatsko. Eucharistický list. Před válkou vycházel v Zadru list věnovaný eucharistii s názvem „Euharistični glasnik". Byl rozšířen ve všech chorvatských zemích. Za italského obsazení list byl vydán mnohému pronásledování a přestal vycházeti, když Zader byl připojen k Italii. Nyní má býti tento list obnoven v Šibeniku. Redakci má převzíti prof. O. Tomašić.

Almanach katolického žactva ve Splitu. Šibenik je středem katolického hnutí v severní Dalmacii. Chorvatské katolické studentstvo se rozhodlo vydati almanach, jenž by představil práci organisace katolického studentstva tohoto města za posledních 15 let. Katolická organisace studentská v Šibeniku dala hojně sil katolického hnutí novodobého.

Dr. Ante Starčevič. Chorvaté oslavili třicáté výročí úmrtí dr. Ante Starčeviče, politického vůdce a bojovníka za svobodu Chorvatů. V mládí byl stoupencem ilyrské myšlenky. Nenáviděl Rakouska a Maďarska. Byl odpůrcem biskupa ďakovského Strossmayera v politice a bojoval pro sjednocení Jihoslovanů od Triglavu do Timoku ve státě, jemuž chtěl dáti jméno: Hrvatska, podřizuje mu Srby a Slovince. Byl zakladatelem strany práva čili pravašů. Od jeho strany se odštěpili později Frankovci, kteří se stali přívrženci Rakouska.

Đuro Sudeta. Tento básník jest nejlepším představitelem chorvatské katolické lyriky. Před dvěma roky vydal sbírku básní „Osamljenim stazama" (Osamělými stezkami). Svými básněmi nabyl všeobecné obliby. Jest spolupracovníkem katolických časopisů „Luč" (Světlo) a „Hrvatska prosvjeta". Tohoto roku vydal novou sbírku básní „Kučice u dolu" Spisovatel Ilja Jakovljevič napsal předmluvu k této knize. Đuro Sudeta je mladý učitel a leží nyní těžko nemocen v nemocnici v Topolščici na Slovinsku, kde složil své básně. Zápasí s těžkými hmotnými prostředky a čistý výnos jeho knihy jest určen k zapravení výloh jeho léčení. Kniha stojí 15 dinárů a objednává se u Mije Lephamera v Záhřebě, Kaptol 27., I.

Ženský list pro Přímoří. V Terstu začal vycházeti nový chorvatský list „Vez" (Spojení). Sdružuje ekavštinu a ijekavštinu a všecky chorvatskosrbské pravopisy. Účelem jeho jest vzdělávati istrijské ženy. Pro chorvatské Istrijce pak vydáván týdeník „Pučki prjatelj" (Přítel lidu).

Lužické Srbsko Hudební skladatel nejmenšího slovanského národa Bjarnat Krawc dlel v Praze 12. února jako protektor lužicko-srbské akademie, kterou uspořádaly kandidátky učitelského ústavu v Praze ve velké dvoraně Slovanského ostrova. Slečna Měrana Lašawicová jsouc oblečena v lužický kroj, přednesla básně předních lužicko-srbských básníků Jakuba Čišinského a Jana Skaly.

Národní rada. Lužičtí Srbové založili „Národní radu Lužických Srbů", která se usnesla zvláštní deputací předložiti Družstvu národů přání a stížnosti Lužických Srbů.

Podkarpatská Rus. Poslanec lidové strany Vološin prohlásil v březnu v Národním shromáždění o práci české v Podkarpatské Rusi: „Ze všech zemí, obývaným rusínským národem, stihl Podkarpatskou Rus osud nejšťastnější, neboť požívá svobody a má spravedlivý volební řád. Za sedm let republiky byla v Podkarpatské Rusi zřízena 501 škola obecná, 4 gymnasia, obchodní školy, zemědělské, společenské a jiné. Vláda podporuje zřizování osvětových podniků, knihoven, čítáren a zřízení rusínského divadla v Užhorodě. A rovněž podporuje Podkarpatskou Rus i ve příčině národohospodářské."

Sjezd řecko-katolické církve. Roku 1928 bude se konati v Užhorodě sjezd řecko-katolické církve, na němž bude jednáno, za kterých podmínek by bylo možno přijmouti příslušníky pravoslavné církve do církve řecko-katolické.

Nové časopisy. V Podkarpatské Rusi byly založeny dva nové časopisy, a to „Ukrajinský obchodník exportér - importér" jazykem ukrajinským a českým a „Ruský obchodník exportér—importér" jazykem velkoruským a českým. Odpovědným redaktorem obou je Géza Keller, spolumajitel tiskárny Viktorie. Redakce a administrace je v Mezöhomoku, okres Berehovo.

Polsko. Tadeusz Zieliński. Čestným členem České akademie věd a umění v Praze byl jmenován dr. Tadeusz Zieliński, profesor varšavské university, bývalý profesor university v Petrohradě. Jest odborníkem klasických jazyků a literatur. Jest upřímným přítelem našeho národa.

Dar redaktorům. Vdova po obchodníku Luxemburkovi odkázala redaktorům deníků „Kuryer poznany" a „Kuryer warszawski" jeden z největších domů ve Varšavě, aby všem redaktorům obou listů byl dán byt zdarma v tomto domě.

Její pastorkyňa na polském jevišti. Čsl. konsulát oznámil Leoši Janáčkovi, že městské divadlo v Poznani připravilo pro zimní sezonu jeho operu „Její pastorkyňa."

Litva a Polsko. Poslanci polského klubu litevského sněmu v Kovně podali na sněmu interpelaci, že všecky polské knihy, poslané z Rigy do Litvy, byly vráceny odesílatelům s poznámkou, že všecky publikace vydávané v Polsku jsou na Litvě zakázány. Mimo to byl knihkupcům dán zákaz prodávati polské knihy.

Dílo Zapolské ve filmě. Román Gabriely Zapolské „O čem se nemluví" byl zfilmován. Tato spisovatelka zemřela r. 1922. Náležela k literárnímu směru „Mladé Polsky" a byla v něm představitelkou stanoviska realistického se směrem sociálně-poučným hlavně ve příčině ženy. Překlady jejích románů ve všech řečích světových vzbudily nemalou pozornost.

Dr. Emil Szramek (Šrámek), známý jako sběratel dokladů vzdělanosti hornoslezské, stal se farářem u P. Marie v Katovicích po jmenování faráře Kubiny biskupem v Čenstochové. V akademii umění v Krakově je sbírka písní hornoslezských nejbohatší a jediná toho druhu, obsahující na 3000 písní.

Feliks Gurżdź. Tento mladý spisovatel náleží ke skupině Podhalanů, t. j. spisovatelů, kteří vybírají svou látku ze skalnatého Podhalu v Tatrách. To je škola tatranská. Gwiżdź vydal první sbírku novel s názvem „Dobří lidé" a tyto dni druhou sbírku „Obrazy na skle", v nichž probírá různé náměty z Tater. Zachycuje v nich bystře život goralů tatranských a líčí živými barvami krásnou přírodu vysokých Tater. Gwiżdź přeložil do polštiny výbor z básní Hwiezdoslavových a připravuje překlad novel Kukučínových. Tento spisovatel mluví dobře slovensky.

Kniha o Československu. Před krátkým časem vyšla v Polsku zajímavá kniha profesora Kurnatowského s názvem „Czechosłowacja i Czechosłowacy". Kniha byla přijata nestranným polským tiskem velmi příznivě a první vydání bylo rozebráno již hned v prvních dnech. Jen protičesky řízené listy, jako poznaňský deník „Prawda", krakovský „Kurjer Codzienny" a týdeník zrádce dr. Jedlíčky „Wiadomości" se vyslovily proti knize, která má šířiti vědomosti o Československu mezi Poláky.

Polsko-československý klub ve Lvově. Po dvouleté přípravě byl založen ve Lvově Polsko-československý klub, který je nyní již třetí v Polsku. Podobný klub byl nedávno založen v Poznani a ve Varšavě. Mezi členy jest i známý český kapelník Milan Zuna. Klub vzal si za účel všestraně pracovati pro vzájemné poznání polsko-československé a hlavně pěstovati styky kulturní.

Věk osvícení polského písemnictví. Dr. Juljusz Zaleski vydal posmrtnou studii Konstantyho Wojcčechowského „Wiek Oświecenia"; jsou to pečlivě zpracované literární dějiny polské doby Stanislava Augusta a rovněž je dobře vylíčen podklad doby této na západě i v Polsku.

Kniha o Reymontovi. Wiktor Woda vydal r. 1925 v době evropské slávy autora „Chlopů" životopis Vladislava Stanislava Reymonta a rozbor jeho činnosti spisovatelské. Spis stal se současně nekrologem velkého spisovatele polského.

Dějiny Varšavy. Aleksander Kraushar napsal spis „Varšava dějepisná i nynější." V 72 obrazích představuje dějiny hlavního města republiky polské z různých dob jejího trvání. Mluví tam každý kámen, každý kout města. Velmi zajímavě píše spisovatel zvyky a obyčeje obyvatelstva varšavského.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Dr. Alfréd Fuchs: **Dnešní myšlénková krise.** Populárně vzdělavací knihovny svazek VIII. — Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze. Stran 32. Kč 3·50.

Bystrý novinář Dr. Fuchs, jehož články a stati v denních listech i revuích těší se zasloužené pozornosti celé naší veřejnosti, podává v této knížce v řadě 13 zhuštěných kapitol mnoho nabádavých podnětů k přemýšlení o historických příčinách i podstatě dnešní myšlénkové krise: o liberalismu, markistickém socialismu, materialismu, o sporu mezi individualismem a kolektivismem, atd., atd. Bohatá knížka Fuchsova informuje přehledně o dnešních směrech filosofických, ale ukazuje zároveň jasně, v čem jest jejich slabost a nedostatečnost. Fuchsovy hutné úvahy budou jistě podnětem četných diskusí a zaslouží, aby se s nimi seznámil každý, kdo chce rozuměti ideovým sporům dnešní doby.

Vlasta Javořická: **Poslední ratolest.** Román. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze. Stran 210, Kč 13·—.

Populární autorka zachytila v poslední své románové práci vzrušený úsek skutečného života. Prostým vyprávěním uvádí čtenáře v bezútěšný smutek manželství bez lásky a líčí obětavou věrnost pozorného milence, jenž jest křivě obviněn a křivě odsouzen..... Napínavý příběh, jak jej často osnuje sám život, zaujme čtenáře hned v prvých kapitolách a nedovolí mu, aby knihu odložil, dokud nedočetl poslední stránku přezajímavé skladby románové, jež bohatstvím dějovým, sytou kresbou originelních postav a vzrušující zápletkou patří jistě mezi nejnapínavější romány, jaké poslední doba vůbec přinesla. Kniha jest ozdobena barevnou obálkou titulní.

A. Thein: **Klerikální vydra.** Symfonie hněvů a různic. Díl I. Illustroval Harry Patočka. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze. Stran 271, cena Kč 15·—.

Popřevratové horečky a zmatky, nesmyslné výstřednosti a výstřelky politického života našly v A. Theinovi svého satirického kronikáře. Nebylo ani třeba nastavovati skutečným groteskám nějakého zkřiveného zrcadla, stačilo přidržeti našemu politikaření prosté jednoduché zrcadlo, v němž se potom věrně odrazily všechny ty zvrácenosti, ztřeštěnosti a — hlavně směšnosti. Grotesky Theinovy mají dar osvobodivého smíchu. A humor a pravý upřímný smích, jenž odmítá a odsuzuje všechno zlo, je u nás darem vzácným. Proto bude Thein hojně čten a jistě ušlechtile pobaví a rozesměje.

Lacině vydání spisů Breta Harta: Sv. 3. a 4. **Bludná pouť Excelsioru.** — Sv. 5. **Sally Dowsová. Spiknutí paní Bunkerové.** — Sv. 6. **Schovanka Zlaté brány.** Nákladem B. Kočího v Praze-I. Cena brožov. výtisku Kč 6·—.

Ve všech těchto svazcích líčí spisovatel svým obratným pérem zajímavým způsobem začátky Kalifornie, země zlata, divočiny, hádanek a ta-

jemství Vypravování svá spestřuje líčením vztahů lidských srdcí, dává vítěziti čisté lásce a pevným poctivým povahám. Tak na př. ve sv. 6. krásně vylíčen plukovník Pendleton, který i za obět své morální a hmotné škody pevně zachovává svěřené mu tajemství a raději trpí než by zradil dané slovo, Tak líčí spisovatel ty, kteří byli zakladateli budoucí velikosti americké. Knihy ty pěkně se čtou, jsou v nich pěkná líčení krajin a možno proto spisy Breta Harta doporučiti, jako příjemnou a dobrou četbu. —o—

Milena Nováková: Tělem i duší. Prózy. Vyšla ve sbírce dobré četby „Brána", nákladem A. Krále v Praze 1926. Obálka prof. H. V. Brunnera. Cena Kč 15.

Milena Nováková, jejíž románova studie „Bez kotvy" vydána byla fondem Julia Zeyera při České akademii věd a umění, podává tu sedm líčení vzatých ze života dospívajících dívek a mladých žen. Hádankou je pro čtenáře co chtěla spisovatelka říci v první a druhé povídce. Pěkná líčení jsou v povídce třetí a pěkně vystižena psychologie v poslední (Rodiče), která je nejzdařilejší po našem soudu. V povídce „Pohřeb" chce vylíčiti „životnost reformovaných obřadů proti ztrnulým formám starého církevnictví" a zatím přiznává, že čslov. kněz mluvil „prázdnou, vyčtenou filosofií o smyslu a nezbytnosti lidského zániku," a „opět vykládal o pozdních obětech války, řadě ne zcela logicky k předchozím výkladům i tohoto mrtvého mezi ně". (str. 111.) A této „životnosti" dává korunu: „Kněz konečně po dlouhých průtazích, které jemu samému už byly nepříjemny, vykropil rakev." (114.) Kniha je ukázkou moderní literatury, která má mnoho líčení a málo děje a vypravovatelského spádu. —š—

Talisman. Historický román z válek křižáckých. Napsal Walter Scott, Přeložil Prokop Holý. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. V barvot. obálce V. Čutty. Kč 9·—

Tvůrci historických románů nejvíce se těší nesmrtelné slávě a jejich díla nesmrtelné oblibě, jelikož osudy jejich jsou spjaty s dějinami. Nejlépe to dokazují ovšem otcové historického románu Walter Scott a Al. Dumas. Proto jejich dílo neumírá a křísí se znovu a opět k novému životu, nové slávě svých tvůrců a k novému požitku čtenářstva. Mezi tato vyvolená díla patří také nehynoucí Scottův „Talisman", patřící ku třetí skupině historických děl romanopiscových, čerpaných poutavě z dobrodružných osudů křižáků. V tomto díle Scott nejlépe uplatnil všechny stkvělé přednosti svého pera: bohatá krajinářská líčení, jmenovitě nádhera Orientu, pro níž dovedl Scott použiti svých nejlepších barev; napínavá dobrodružství, která udržují čtenáře v napjetí až do konce a stkvělý, na výborném historickém podkladě založený děj, tedy všechny vlastnosti, jež vyznamenávaly velikého skotského spisovatele právě v nejlepší době jeho tvorby, z níž „Talisman" pochází.

Alexandre Dumas: Jiří, hrdina z bojů za svobodu černochů. Přeložil dr. Jos. Kalina. Ilustroval Jos. Kočí. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. (Kč 24·—).

V románě tomto sáhl Dumas k látce, která stále čtenáře vábí a poutá. Je to obraz poměrů ve francouzské, později anglické osadě uprostřed Indického oceanu na jednom z nejkrásnějších ostrovů světa, který však trpí pod rozdíly plemennými, neboť běloši, jako tehdy všude pokládali barevnou plet za něco nižšího a opovrhovali jí. A tu syn jednoho z nejbohatších statkářů ostrova, mulat nabyv v Evropě nejlepšího vzdělání a i jmění, vrací se na rodný ostrov a zahajuje boj proti tomuto předsudku, pro nějž bylo prolito tolik krve a slz. Jest to ušlechtilý zápas, ale ovšem provázený všemi hrůzami tehdejších strašlivých plemenných bojů, jejž však přívětivěji zahřívá láska, kterou neteř nejbohatšího plantážníka běloušského tomuto barevnému hrdinovi věnuje a s ním všecka jeho utrpení statečně prodělává. Vedle tohoto vzrušujícího děje jest však tento román i zdrojem všestranného poučení dospívající mládeži, která najde v něm poutavou četbu. Kniha opatřena je řadou pěkných ilustrací, jež její cenu ještě zvětšují.

NĚMECKÁ.

Huonder Anton, S. J., **Zu Füssen des Meisters.** Kurze Betrachtungen für vielbeschäftigte Priester. Zweiter Band: Die Leidensnacht. Vierte bis sechste, verbesserte Auflage. (6.—10. Tausend.) 12° (XII. u. 430 S.) Freiburg i. Br. 1926, Herder. Geb. in Leinwand M. 5·40.

Jistě žádná kniha nedočkala se v naší době v tak krátkém čase v rukou kněžských takového rozšíření jako kněžské medice P. Ant. Huondera S. J. z Bounu. Ve krátkých úvahách, sleduje celý veřejný život P. Ježíše, pod společným názvem „U Mistrových nohou", vlévá do srdcí kněžských útěchu a povzbuzení a zvláště vroucí lásku ku Kristu Od r. 1913 vyšla kniha v němčině ve 12 vydáních a přeložena byla do angličiny, češtiny (A. Čihal, nákladem Čsl. akc. tiskárny v Praze, cena Kč 6·—), francouzštiny, chorvatštiny. Vyšla i v překladě italském, maďarském, polském, portugalském, slovenském, španělském, ukrajinském a vlámském. Za světové války a v prvních dobách poválečných vypracoval P. Huonder díl druhý této povzbuzující knihy. První vydání tohoto dílu vyšlo koncem roku 1925 a nyní vychází již šesté vydání! Týž cíl jako kniha prvá sleduje i druhá vedouc kněze ve 125 krátkých úvahách po stopách božského Mistra trpícího k vytrvalosti a stálosti na cestě kříže a k věrnosti a lásce k Ukřižovanému. Dobře napsal farář Tomáš Ries z Rothenstadtu: „Kdo těch 125 načrtnutých úvah promyslí a promodlí nikdy nebude jídášem. „Tolle, lege!" (Eichstätt, „Klerusblatt" 1925. N. 7.) Spisovatel slibuje pokračovati v úvahách a vydá ještě dva díly (dobu proměnění a dobu dětství Páně). Kniha zaslouží opravdu doporučení a hojného rozšíření. —o—

Negerpsyche im Urwald am Lohali. Beobachtungen und Erfahrungen von Joseph Fräszle S. C. J., Kongo-Missionär. Mit 21 Bildern. 8° (VIII. u 1905). Freiburg i. Br. 1926, Herder. Geb. in Leinwand M 4·80.

Velmi zajímavá kniha pro každého kdo sleduje život různých národů a výsledky práce missionářů vyšla u Herdera z pera missionáře, který patnáct let prožil mezi negerskými kmeny v pralesích při mohutné řece Aruvimi, kterou domorodci nazývají Lohali, která se vlévá na pravém břehu do Konga. Missionář-spisovatel vykládá tu svá pozorování a líčí zkušenosti ze soukromého i veřejného života kmenů v krajinách těch usedlých. Ukazuje jak jeví se duše jejich v povaze, vlastnostech, myšlenkách i jednání, jak v náboženství, v pojmu o právů vůbec a manželském zvlášť, jak lid jest spravován a ovládán. Ku konci přidává v pěti nářečích tamních kmenů psané dopisy za ním do Evropy poslané a promlouvá o některých praktických pokynech týkajících se missií. Kniha která byla psaná, aby byla poučením pro příští missionáře tam, je bohatým pramenem pro srovnávací vědu náboženskou, pro národopis, lidovědu, jakož i pro seznání misionářské činnosti. V mnohém doplňuje zkušenosti, které zapsal Stanley, který částečně do těchto končin přišel. Každý kdo chce poznati obětavost missionářů, jejich klopotný život mezi národem, jehož někteří kmenové jsou posud lidojedy, nalezne v knize této hojnost zajímavých míst, nových poznatků. Obrázky (21) dle původních fotografií doplňují tuto vědecky cennou knihu, kterou vřele doporučujeme. š—

Die Leiden der Forelle Finga. Märchenroman. Von Franz Josef Kofler, 8°, 1925, Herder, VIII. a 124, váz. 3·40 M.

Hoch chce zachrániti pstruha, kterého chytil rybář pod podmínkou, když mu vypoví své příběhy. Vypravuje dobrodružství, která zažil pod vodou. Ze svého stanoviska líčí různé živočichy, se kterými se setkal na své pouti životní. Střídá se radost se žalostí. Popis krásné měsícem osvícené noci, podán zdařile. Vše ovanuto velkou fantazií, podáno slovy básnickými. Kniha ozdobena více obrázky. I dospělí si ji přečtou se zájmem, sejdou se s novými názory ze stanoviska ryby. Ignát Zháněl.

Das Grieblhaus. Von Helene Hirsch — Brün. 8°, 1925, IV. a 170, Herder, váz 3·80 M.

Dějiny domu Grieblova podány slohem místy naturalisticky zbarveným a vysloveny slovy, pro některé katol. čtenáře nezvyklými. Též jaksi příliš mnoho pomlček. Jinak plno děje, protože Grieblův dům má více nájemníků, jejichž osudy se vypravují. Jest mezi nimi velká různost, čím jest v ději velká pestrost v osobách a karakterech. Majitel, starý pán, jest do svého domu zamilován, proto jest velice dojat, když okolnostmi donucen dům prodá. Zemře dříve než se přesídlí. Ignát Zháněl.

Die alte Junfer. Román von Pierre l'Ermite. Uebersetzt von Johann Poltera. 8°, IV. a 232 stran, Herder, 1925, váz. 4·50 M.

Němci neměli do této doby mnoho překladů z l'Ermity, pravým jménem Pierra Loutil-a, faráře v Paříži. Herder vydal překlad jeho románu „Stará panna", který se tak líbil v originálu, že vyšel v několika týdnech ve stotisících výtisků. Obírá se otázkou zvláště nyní, když padlo ve válce tolik milionů mužů, ožehavou. Vzbudí zájem i u nás, protože i v naší republice jsou tisíce dívek, které se z různých příčin neprovdají. Aby je především poučil, povzbudil, potěšil, rozepisuje se autor poutavým, nikdy neunavujícím způsobem o otázkách se staropanenstvím souvisejících, jako o stavu manželském, o jeho nerozlučnosti účelu, o stavu svobodném, který by rád uvedl na pole činnosti charitativní. Román jest proto časový, vší pozornosti hodný. Viz „Vlast" duben 1925. strana 332. Ign. Zháněl.

LITERARNÍ OBZOR.

V nynější jubilejní době Palackého, kdy celý český národ uctívá památku tohoto našeho národního velikána, zahajuje **nakladatelství B. Kočího** v Praze-I., Masarykovo nábřeží 14., vydávání velikého díla obrazů z českých dějin: **Palackého dějin v obrazech.** Bude to sešitové dílo, jež postupně přinese reprodukci všech významných českých malířských děl historických, dále vyobrazení starožitností, památek, mincí, krojů, zbraní, architektur, archeologie (popelnic atd.), typických rukopisů atd., jakož i obrazy současných umělců, ilustrující děje, jimiž se Palacký obírá v „Dějinách". Dílo bude redigovati Dr. Ant. Dolenský a bude vycházeti čtrnáctidenně v sešitech o 16 str. (po Kč 3·—, v subskripci po Kč 2·—) nebo v dvojsešitech o 32 str. Formát díla bude 24 × 16 cm. úprava důstojná.

Ctitelům Palackého a přátelům naší literatury! Smutný osud Karla Havlíčka a Josefa Kajetána Tyla i jejich rodin povzbudil šlechetné národovce, že na vybídnutí velikého Čecha, Františka Palackého založili spolek, jenž by se staral o spisovatele, povzbuzoval je cenami a odměnami v jejich činnosti, usnadňoval jim práci studijními podporami, pečoval o ně v případech potřeby i o jejich vdovy a sirotky, jakož i staral se o uctění jejich památky. Palacký postavil se v čelo této akce a podal k místodržitelství žádost — bude tomu v prosinci 65 let — aby směl býti založen spolek, jenž za účel sobě staví „podporu spisovatelstva národního, aby spojenými silami a dary peněžnými pomáhalo se k rozkvětu a ubezpečení literární činnosti ve vlasti." Sám navrhl mu jméno „Svatobor" a heslo „Pomáhej, osvěcuj, pamatuj!" . . . Proč to připomínáme dnes? Proto, aby naše veřejnost při oslavách Palackého nezapomínala na poloopuštěné dílo jeho, na spolek „Svatobor", jemuž za nynějších valutových poměrů nedostává se prostředků, aby podporoval naše spisovatele tou měrou, jak by se slušelo a jak by si přál. — Zakládajícím členem „Svatobora" stává se, kdo složil nejméně 400 Kč jednou pro vždy nebo kdo, složiv 200 Kč na vždy, zaváže se k ročnímu příspěvku 20 Kč. — Členové činní platí po 20 Kč, členové přispívající a skuteční po 10 Kč ročně. Členem skutečným může býti toliko spisovatel český. — Příspěvky přijímá pokladna „Svatobora" v Praze-II.)

Na oslavu svatého Cyrila a Metoděje složil P. Večeřa, vikář v Olomouci, jednoaktovku „Smrt svatého Cyrila“, která se bude dávati v Paříži na svátek našich patronů. Text bude přeložen do franštiny, aby Francouzové mohli s porozuměním býti přítomni představení a celé slavnosti.

K sedmistému výročí smrti sv. Františka vyšla ve Wiesbadenu (Her. Rauch) sbírka básní „Legenden um Franz von Assisi“, kterou napsala Lucie Rohmer-Heilscher. — V naklad. Čsl. akc. tiskárny v Praze vyšla kniha: A. Colombo: František z Assisi“. Přeložil Jiří Havel.

Poslední dílo Aloise Mrštíka. Před rokem zesnulý spisovatel Alois Mrštík zanechal jediné dílo. Myslilo se o něm, že je ztraceno, ale bylo dobře uloženo. Má název „Nit stříbrná“ a je myšleno jako protějšek ke knize „Zlatá nit“ od Viléma Mrštíka. Knihu upravil k tisku Mrštík krátce před svou smrtí a dal ji podtitul: „Drobnosti, vzpomínka a črty, poznámky a jubilejní články, pletky, pamflety a všelijaké nápady lepší i horší na světlo vydává Alois Mrštík.“

„Český západ“ stal se oficielním orgánem lidové strany v Plzni. V důsledku toho přestal dosavadní deník lidové strany v Plzni „Lid Plzeňska“ vycházeti. „Český západ“ byl dosud vydáván a řízen arciděkanem Ant. Havelkou. Nyní jako vydavatel je na listě uveden posl. Petr, jako redaktor taj. Nepraš.

Slovenský lidový senátor dr. J. Kovalik je spisovatelem. Píše verše pod pseudonymem Ustlanský. Nyní vydal dvousvazkovou knihu o 690 stranách. Je to velká lyricko-epická báseň nazvaná „Báj Tatier“. Dílo má tři hlavní části: V cudzine, Doma, V Tatrach.

Díla starších českých spisovatelů vydává v serlích po deseti knihách za levnou cenu nakladatelství B. Kočího pod názvem „Nejlacinější česká knihovna“. Cena svazku brožovaného pouze Kč 3·— váz 6 Kč. Dosud vyšly 4 serie a právě vypsána subskripce na serii pátou, jež přinese tato díla: 41. Z. F. Cooper: Poslední Mohykán. 42. J. Arbes: Poslední dnové lidstva. 43. K. Sabina: Jen tři léta. 44. A. V. Šmilovský: Za ranních červánků. 45. Jan z Hvězdy: Mastičkář. 46. B. Havlasa: Péri. 47. Vít. Hálek: Komediant. 48. L. Stroupežnický: Z Prahy a venkova. 49. Josef Jahoda: Jásavé oči. 50. Jan Opolský: Upír a jiné prosy. Deset knih, z nichž dvě od soudobých spisovatelů za velmi levnou cenu. Nakladatelství přijímá obnos i v měsíčních splátkách po Kč 10·—.

Zajímavou knížečku vydal spisovatel **JUDr. Michael Navrátil**, jehož „Průvodce po Italii“ došel veliké oblíby čtenářů „Vlasti“. Jest to „Adresař soudců v Čs. republice“. Vyšel nákladem spisovatelovým v Praze-VII., Schnellova 21, za nepatrnou cenu Kč 3·—.

V sále Heinovce v čís. 25 ve třídě marš. Foche na Král. Vinohradech konána od 17. do 19. června III. aukce **Knihomola** vyvoláváním a dražením. Katalog obsahuje 719 čísel a jsou tu: rukopisy (7.) knihy, miniatury, obrazy, grafika, ex libris, zbraně, práce z kovu, šperky, sklo, porculán. Mezi staršími tisky XIX. století je k. p. Marie Antonie: Myrtový věneček (Praha 1865); Jan K. Škoda: Hlas z Karlšteyna (Praha 1848), mnohá zajímavá oznámení a vyhlášky. Knihy jsou v obsahu až do č. 515.

Zajímavé zprávy z celého světa ze všech oborů přináší vždy za celý měsíc časopis „Události“, který vychází vždy 10. v měsíci za nepatrnou cenu 80 hal.

Nakladatelství B. Kočího (Praha-I, Masarykovo nábřeží 14.) chce malým výrobcům poskytnouti příležitost, aby byli účastni dobrodiní reklamy za Kč 30 vydáním Slovníku nákupních pramenů. „Slovnjk nákupních pramenů“ bude tištěn v notářsky ověřeném nákladu 100.000 výtisků a po vyjití naráz bude rozšířen. Zařazena bude každá firma, jež včas pošle svoji adresu s udáním, pod kterými hesly (prodejnými předměty) má býti uvedena. Režijní poplatek za každou řadku, na níž se vejde 30 liter (nepočítaje mezer mezi slovy), činí Kč 30·—, každá začatá řádka platí se jako celá.

Příslušnou částku nutno vyrovnati předem, současně s přihláškou. Každá firma může si objednati uveřejnění své adresy pod libovolným počtem hesel (výrobků), jež sama si může určiti, a s libovolným textem informačním (reklamním). Každá firma, jež zúčastní se aspoň dvěma řádky, dostane po vyjití zdarma výtisk „Slovníku nákupních pramenů" proti hraženi pouhého porta a obalu. Podrobný prospekt o vydání tohoto díla zašle nakladatelství.

Arbesovy spisy v levném vydání vydává nakl. B. Kočí ve svazcích po Kč 10·—. Svazek 11. **Adamité**, Fragment románu pseudo-historického. Satirický román ze zákulisí panovnických dvorů a bývalé šlechty. — Sbírka ta je souborným vydáním celého díla Arbesova.

Obávanou knihou stala se v Praze v českém překladě vyšla kniha Henri Béranda: „Co jsem viděl v Moskvě". „Rudé právo" (6. V.) nařizuje svým stoupencům, aby knihu tu nečetli. — Vynikající romanopisec K. M. Čapek-Chod napsal celovečerní hru „Básníkova svatba" podle svého románu „Antonín Vondrejc". — Karel Scheinpflug napsal drama: „Pod závojem."

Akademický malíř kněz P. Valentin Držkovič vystavuje svá díla v Paříži a získává pro sebe veřejnou kritiku. Zvláště portret Pavla Alléona, přítele našeho národa, plně zaujal.

Velká literární cena katolickému knězi. Francouzská Akademie nápisů a literatury udělila jednomyslně první velkou cenu Gobertovu 9000 franků Msgru Lesneovi, rektoru katolické university za spis „Majetek církevní ve Francii od počátku do století XI.

Vědecké dílo o Lurdech. Francouzský jezuita P. L. Cros vydal první svazek svého velikého kritického díla o „Zjevech lurdských". P. Cros ztrávil řadu let v Lurdech, kde pečlivě studoval všechna uzdravení, jež se stala, vyslechl přes 200 osob, které byly v Lurdech uzdraveny, zkoumal lékařské nálezy, a to vše vědecky i kriticky zpracoval. Crosova svědomitost byla tak velikā, že nevydával svého díla, chtěje ho obohatiti novými zprávami, a tak dílo vychází až po jeho smrti a jest z nejlepších pramenů ke studiu zázraků lurdských.

V národní knihovně v Mexiku bylo nalezeno asi čtyři sta padesát básní psaných trochejem; jsou to básně původního kmene severoamerického **Aztéků**.

Ve Wiesbadenu nákladem Her. Raucha vyšla nová kniha katolické spisovatelky **Marie Mayer** „Märchenseele" („Pohádková duše") je to sbírka jemně vyprávěných, náladových legend a povídek. První její část („Legendy") vypravuje milé pohádky o povstání perel, slz první ženy, podává podivný výklad o mytu Dianinu jakožto reminiscenci na přátelské soužití Evy se zvířaty v ráji, líčí Evino mateřské štěstí („První dítě"), vypravuje o útěku svaté rodiny do Egypta, vypravuje legendu o pampelišce, o křížku v ořechu, o Ježíškovu přátelství s chromým děvčátkem a ještě několik legend, psaných jemným, lahodným slohem. Druhá část („Povídky") obsahuje řadu povídek ve vlastním slova smyslu.

Německý básník **František Elchert** (nar. 11. února 1857 ve Sněžníku u Podmokel jako syn lesníka Thunovského panství) byl vyznamenán papežským řádem sv. Řehoře; řád mu byl odevzdán kardinálem arcib. Piffiem v konsist. sále ve Vídni.

Nejoblíbenější anglický spisovatel. Do nedávné doby byl ze všech anglicky píšících prosaistů nejoblíbenější a nejčtenější Herbert George Wells. Žije v Hampsteade u Londýna a od r. 1895 vydal mnoho románů, které, ač líčí někdy naprosté společenské utopie, došly převeliké oblíby a byly přeloženy do mnoho řečí i do češtiny. Nyní však obrátil se lístek. Nyní ustoupil Wells do pozadí a čte se v Anglii jenom kniha slečny Silvie Tompsonovy: Je stará teprvé dvacet let a byla do této doby studentkou na universitě v Oxfordě. Vydala letos v Londýně svou prvou knihu, svazek novel,

který došel okamžitě takové popularity, že byl veškerý náklad vyprodán a rozebrán v pěti dnech. V Americe otiskli knihu a v osmi nedělích rozprodalo se 35 tisíc výtisků. Byla požádána, aby svolila ku španělskému překladu, za který žádala a obdržela 2000 dolarů. Nyní povšimli si jejich prací ředitelé filmových podniků a nabízejí jí za zfilmování těchto novel honorář tří set tisíc dolarů. Tak stala se tato studentka rázem všeobecně známou i obrovsky bohatou. Zdělila zpravodajcům listů, kteří ji vyhledali, že zanechá studia na universitě a věnuje se výlučně literární tvorbě. Kéž je i dále stejně zdařilou! Ign. Zh.

Podnikavý knihkupec. V Londýně je největší knihkupectví, spojené s antikvariátem Bratří Foyle. Započal roku 1902, nemaje žádných peněz. Najal si tehdy sklípek a započal v něm prodávati staré i nové knihy. Obchod tolik prospíval, že má firma nyní v Londýně obrovský dům o šesti poschodích, jest tu umístněno přes půl druhého miliónu svazku knih. Denně má návštěvníků a obdrží dopisů okrouhle dva tisíce, což se vše okamžitě vyřídí. Týdně prodá deset tisíc knih a rozešle 2500 balíků s knihami. Každý rok vydává mnoho knižních katalogů, obyčejně 22. Zaměstnává ve svém obchodě nyní sto osob. Myslí, že nejúčinnější jeho reklamou jest: Vyřizovati obratem pošty všechny objednávky, proto nutno míti sklad knih pokud možno největší. Ign. Zh.

Mezi nejstarší a nejvzácnější literární poklady čítají Němci biblické epos, pocházející z třicátých let devátého století. Bylo zbásněno neznámým mnichem na přání krále Ludvíka Zbožného. Objevil je a vydal roku 1831 A. Schmeller; našel toliko nepatrný zbytek z Genese a epos novozákonní, jemuž dal název Heliand, což jest „Heiland". Bylo často vydáno, ale málo čteno. Vydavatelé buď je vydali celé, což pro délku, 6.000 veršů mnohého odstrašilo, rovněž byl obsah, přizpůsobený starosaským poměrům málo záživný. Uchopil se znovu této práce dr. Kunze a vydal: **Heliand.** Von dr. Otto Kunze. Herder 1925, velká 8°, stran VI. a 142, váz. 5·60 M. Zkrátil je na 3148 veršů, méně zajímavě podané episody, psané příliš po staroněmecku vynechal, vše přeložil v lahodné verše, takže lze s jistotou doufati, že nebude míti toto vydání stejný osud s podobnou básní Klopstockovou, o níž napsal Lessing: „Wer wird nicht einen Klopstock loben? — Doch wird ihn Jeder lesen? Nein. — Wir wollen weniger erhoben — und fleissiger gelesen sein." Přidán též zlomek z Genese, celý jak se uchoval. — Křesťanský literární historik A. F. Ch. Vilmar, luteránský pastor píše ve svých dějinách německé literatury takto o „Heliadovi": „Jest nejlepší, nejdokonalejší a nejvznešenější, co zplodila křesťanská poesie všech národů a všech věků. Jest odezírajíc od jeho křesťanského obsahu, nejvzácnější báseň, kterou vytvořil básnící lidský duch, může se docela směle měřiti se zpěvy Homerovými v jednotlivostech, v líčení i v popisu. Jest jediné křesťanské pravé epos." Vydání dra Kunze získá si jistě mnoho čtenářů.

Ignát Zháněl.

Užívá spisovatelství? V Paříži léčí se již třetí měsíc po zlomení kyčelní kosti — dle zpráv z lednového února, spisovatel Albert Savine, stár 67 roků. Má nejstrašnější bídu. Byl první, který počal v 80 letech minulého století překládati do francštiny spisy Tolstého a Wildeovy. Mnoho též překládal z angličtiny. Za každou přeloženou knihu dostával před válkou jednotnou cenu 300 franků. Uveřejnil takto 34 knih. Za války dařilo se mu bídně, neměl někdy vůbec žádného bytu, jedl jednou za den. Proseděl celé dny v Národní knihovně, a co nejpilněji pracoval; přeložil 67 svazků Kiplinga, Conana Doyle, Wellse a jiných autorů. Po všech těchto knihách je velká poptávka a překladatel nemá ani centimu. Dosud vydal Savine přes 180 sv. překladů. Hladovi tento literát v době, kdy v Paříži platí černochovi-tanečníkovi v Jazz-bandu za jeden večer 2000 franků, kdy si v Berlíně vydělá Jannings, oblíbený herec filmu denně tisíc marek (8000 Kč), kdy skladatel Emerich Kalman obdržel honoráře 480.000 M za operetu „Hraběnka Marica". Jiní dostávají za provedení jednoho filmu 20.000 M. V Americe

jsou herci filmu, kteří dostávají týdně 2.500 dolarů (80.000 Kč). Slečna Gret Haidová podepsala smlouvu do Japonska, kde bude zaměstnána jako herečka filmu a obdrží týdně 2000 dolarů (66 000 Kč). Ign. Zh.

Dělník vyznamenán literární cenou. Řídký tento případ udál se v Anglii, Sean O. Casey rodem Irčan, nádeník při silnici a v přístavě, stár 33 let, napsal ve svých volných chvílích dvě dramatické práce. Byl nedávno za ně vyznamenán cenou Hawthondenovou v obnosu sto liber šterlingů (nyní má jedna libra šterlingů naších 164 Kč). Cena bývá každoročně udělována za dílo z oboru krásného písemnictva spisovateli, nečítajícímu do té doby čtyřicet let věku svého. V Londýně v Aeolian Hall shromáždili se nejčelnější literáti a předseda lord Oxfort and Asquith představil shromážděným cenou vyznamenaného dělníka O'Caseye, který byl oděn svým obyčejným oblekem nedělním, přes nějž si oblékl vlněnou vestu. Usedl na podiu mezi lordem Oxfortem a lady Gregory, zakladatelkou divadla Abbey, v němž se hrála obě díla O'Caseyova. Lord Oxfort promluvil slavnostní řeč, při níž konstatoval, že obor dramatický je nyní nejvíce ze všech oborů krásného písemnictva v Anglii zanedbáván. — Proto nutno pozdraviti s největším zápalem dílo, v němž se jeví nadějné nadání a otvírají nové rozhledy do budoucna. Požadavkům těmto odpovídá cenou odměněná hra O'Caseyova „Juno and the Paycock". Lord prohlásil, že od posledních dvaceti let neučinilo žádné drama v Anglii takový dojem, jako toto. Bylo již často provedeno v Dublíně v Abbey divadle s obrovským příznivým výsledkem. Cenou vyznamenaný dělník, byv nadmíru nadšeně shromážděnými pozdraven, poděkoval se v gaelském nářečí své otčiny; podotkl, že přičítá výsledek své práce více umělecké dovednosti herců než svému dramatu a své osobě. Zpravodajci jednoho londýnského deníku vyprávěl, že nyní nebude více pracovati na silnici nebo v přístavě, ale že se vynasnaží využíti všeho času pro své literární práce. Dobrosrdečně podotkl: „Jsem nucen upřímně vyznati, že nestála mne má tělesná práce tolik potu, jako, když jsem pracoval o obou dosavádních svých dramatických pracích." Ign. Zh.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

P. T. monsig. **Dr. Václav Frind**, biskup Gadarenský, světící biskup pražský a probošt v. v. metrop. kap. u sv. Víta slaví dne 29. června šedesáté výročí svého posvěcení na kněze. — Dne 16. července slaví jubileum 50tiletého kněžství: Msgr. **Dr. Rudolf Horský**, zasloužilý farář v Šárce, vikář libocký a věhlasný spisovatel. **Dr. Vincenc Oelm**, profesor nábož. v. v. a administrator při chrámu sv. Jana Nepom. na Skalce. **František Strnad**, arcibiskup. notář a farář ve Zvikovci. **František Vojta**, děkan a vikář Zbraslavský. — Dne 9. srpna oslaví své padesátileté kněžské jubileum světící biskup pražský J. M Msgr. Dr. **Jan Nep. Sedlák**, děkan v. v. metrop. kapituly u sv. Víta na hradě Pražském. Jeho sedmdesátin bylo šířeji vzpomenuto v loňském ročníku „Vlasti" (str. 145 a n.)

Eucharistický kongres r. 1929 v Praze. Dle zpráv má býti r. 1929 největší shromaždiště katolíků celého světa — eucharistický kongres v Praze. Oslavy svatováclavské a iniciativnost českých katolíků v unlatské idei byly by důstojným motivem k svolání eucharistického kongresu do Prahy.

Ve St. Boleslavi zásluhou Msgr. kanov. J. Pauly na věži kostela sv. Václava zařízena zvonová hra. Každou hodinu zvony hrají píseň „Tisíckrát pozdravujeme Tebe" a chorál „Svatý Václave". Tato zvonová hra byla dne 30. května posvěcena J. M. ndp. biskupem Dr. Podlahou Téhož dne posvěcena před kostelem umělecká kašná svatováclavská s vodojemy a s bronzovými sochami Kristovými sochaře Č. Vosmíka. Kašna jest darem inž. Ferd. Rudolfa, stavitele ze Smíchova. Mistr Čeněk Vosmík, dobře

a chvalně známý náš náboženský sochař, byl právě jmenován čestným členem „Galerie plastik pro Podkrkonoší" v Hořicích.

Péčí „Sboru pro památníky" byla dne 3. června na Zbraslavi uspořádána pietní slavnost uložení ostatků posledních Přemyslovců — Václava II. a III. a Elišky Přemyslovny — ve zbraslavském klášteře chovaných, do důstojného náhrobku zásluhou nynějšího majitele p. Cyrila Bartoně Dobenína vytvořeného Janem Štursou. Poslední umělecké dílo Štursovo „Přemysl oráč" jest schránkou ostatků těch. Při slavnosti uložení ostatků slavnostní přednášku pronesl ředitel knihovny Národ. musea prof. dr. Čeň. Zíbrt a výklad o stavitelských památkách zbraslavských podal biskup Dr. Ant. Podlaha.

Na 10. května připadlo jubileum stých narozenin moravského národního buditele a spisovatele P. Jana Nep. Soukopa. Narodil se 10. května 1826 v Třebíči a po dlouhou dobu byl farářem v Lipovci. Sepsal celou řadu povídek, sbírku písní, básní a církev. zpěvů. Zemřel 26. března 1892. Má velikou zásluhu o obnovení hnutí cyrillo-methodějského. Roku 1862 vydal své „Velehradky", kterými počal připravovati oslavné ovzduší, které pak dávalo po celé desetiletí ráz naší církevní Moravě a jeho velebná píseň „Ejhle, svatý Velehrad už září", zhudebněná Křížkovským, opanovala všechny chrámy a poutnická procesí. — Vlastivědné museum pro východní Čechy v Chrudimi pořádalo na paměť 80. výročí úmrtí chrudimského děkana a obrozeneckého spisovatele J. Libosława Zieglera († 23. května 1846) výstavku jeho spisů a jiných památek od 16.—24. května.

„Naše Slezsko" přineslo podobiznu a vylíčení práce, zvláště veřejné, nynějšího faráře hlučínského a bývalého kaplana ostravského, P. Františka Derky, který 28. května slavil padesáté narozeniny. P. Derka má velké zásluhy o emancipaci politickou a sociální lidu katolického na Ostravsku a ve Slezsku, kdež pracoval jako řečník, organisátor a žurnalista ve smyslu křesťansko-demokratickém a cyrilometodějském. — Ve Švábenicích u Vyškova konala se 13. června velká národní slavnost. Tamnější farář Jan Vyhlídal slaví jubileum své 40tileté buditelské a spisovatelské práce na Slovácku, ve Slezsku, na Hlučínsku a Hané. Zásluhy jeho o národopis jsou veliké. Napsal spoustu „obrázků" a článků lidopisných do různých časopisů. I do „Vlasti" psal o Slezsku. Veliký materiál lidopisný je v jeho psacím stolku. Samostatně vydal tyto knihy: Knihovna lidu (kritiky), Slezská svatba, Příhody z Vysoudilova, Kresby ze Slezska, Pod jařmem, Naše Slezsko I. a II. díl. Knížka lékařská od Nového Města z roku 1870, Čechové v Pruském Slezsku, Pruský sněm a Moravci na Ratibořsku. Pod perutěmi pruského orla, Boj o české dušičky, Z hanáckých dědin a měst I. a II. díl, Rok na Hané, Malůvky z Hané, Znáš ten kraj, kde hanácké palmy kvetou? Hanácké děti, Pohádky a pověsti z Hané, Hanácké humoresky, Obrázky z mého hanáckého alba, Z hanáckého kraje, Pod hanáckou oblohou. Šakandr, Strýhal na vojně, Veselé obrázky z Hané. Ve Švábenicích pracuje a píše již 15 roků. — Dr. Bedřich Deym, předseda Katolicko-politické jednoty v Čechách slavil 23. května šedesáté narozeniny. Je majitelem panství nemyšelského v Čechách a starojického na Moravě. Dr. Bedřich Deym jest jedním z prvních českých šlechticů, kteří konali svá studia již na universitě české, a také v pozdějších dobách pěstoval stálé styky s českou společností a a spolupůsobil v četných národních podnicích (Národní Beseda a j.) Dr. Bedřich Deym byl 12 roků poslancem na říšské radě a 22 let na českém zemském sněmu. V té době často mluvil tam nadšeně pro státoprávní požavky národa českého. Před převratem r. 1918 propůjčil Národnímu výboru svůj palác v Jindřišské ulici, jenž stal se tím památným, že zde ustavila se první česká vláda.

Dne 23. května byl na Vsetíně slavnostním způsobem odhalen pomník presidentu republiky, dílo sochaře Mašatky a architekta Knína. — V Mlatcově u Zlína kde narodil se 16. března 1837 veliký folklorista a filolog František Bartoš a kde 11. června 1906 zemřel, odhalena bude letos

pamětní deska na jeho rodném domě. — Na bývalém hřbitově nyní v městských sadech na Kladně odhalen 13. května pomník Ant. Dvořákovi. — Pamětní deska Jos. Kaj. Tyla odhalena 20. června v Mladé Boleslavi. — Pamětní deska na Štolbův rodný dům bude zasazena v Hradci Králové. — V Praze na domě poblíž Národního divadla bude zasazena pamětní deska slavnému skladateli Zdeňku Fibichovi. — V červenci bude v Hukvaldech odhalena pamětní deska na rodném domě hudebního skladatele dra Leoše Janáčka. — Dne 25. července u příležitosti pořádání okresní výstavy na Zbraslavi bude na domě čp. 84 odhalena pamětní deska básníka Vítězslava Hálka. Pomník biskupu Janu Valerianu Jirsíkovi, velikému vlastenci a lidumilu, budovateli českého gymnasia, ústavu hluchoněmých a kostela sv. Václava v Čes. Budějovicích postaven bude v tomto městě a odhalen letos v září. Pomník ulit je z bronzu dle modelu mistra sochaře J. V. Myslbeka, piedestal bude zhotoven z leštěného mramoru, dle návrhu architekta Balšánka. Žel, že žádný z obou umělců nedočkal se ukončení tohoto významného díla — oba jsou již mrtvi.

V St. Louis v Americe zemřel 8. května vlastenecký český kněz Karel A. Bleha, rodák ze Žumberka u Chrudimi. Studoval v Lovani, působil v New Orleansu a od r. 1895 v St. Louis. Mimo jiné byl ředitelem závodu družstva „Hlasu" a výborným pomocníkem redaktora Hynka Dostála. Pohřeb zesnulého P. Blehy konal se 11. května na hřbitov st.-louisský. P. Bleha byl pohřben vedle svého předchůdce na faře svatojanské msgra Hessouna. Zesnulý staral se také o Hessounův sirotčinec, podporoval Apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje a sbíral na dobročinné účely ve staré vlasti. — V Čes. Budějovicích zemřel 10. května Matěj Pansky, bisk. notář a farář v. v. — V Podolském sanatoriu zemřel 12. května kapitulár metrop. kapituly u sv. Víta prelát dr. Ant. Grimmer. — Na Žižkově zemřel 15. května tamní dlouholetý katecheta Em. Pešek, rodák Sedlčanský. Některé drobné homiletické práce jeho otištěny byly v „Katechetické příloze Vychovatele". — V Německé Brusnici zemřel 16. května tamní farář Petr Slavík. — Ve vysokém věku 84 let zemřel 22. května Břetislav J. Jelínek, ředitel Musea hlav. města Prahy. Od roku 1883 do roku 1912 řídil museum městské, které vzniklo v Praze na Poříčí v bývalém restauračním pavilonu. Bř. J. Jelínek byl původně anthropolog, studoval pak slovanskou filologii a archeologii a cestoval od r. 1865 v Evropě, pobyl v Rusku a ve Francii. Napsal řadu vědeckých prací z archeologie. — V Praze zemřel dne 23. května lektor maďarštiny na Karlově universitě František Brábek autor česko-maďarského slovníku. Zesnulý byl horlivým propagátorem kulturního sblížení česko-maďarského. Přeložil také mnoho maďarských spisovatelů do češtiny. Brábek narodil se roku 1848 v Miškovcích. — Jeden z nejstarších českých básníků bývalé Sládkovy družiny, jemný, citově laděný lyrik Josef Kuchař, cháborský rodák (nar. 14. listop. 1847) od Dobrušky, dlouholetý úředník banky „Slavie" zemřel 25. května. Mnoho písní ze sbírek „Cestou životem", „Ze zašlých a nových dob" i vložek z „Národní písně" bylo zhudebněno. — Dne 28. května zemřel v Praze Václav Flodermann, profesor nábož. v. v. — Profesor Masarykovy university v Brně MUDr. Eduard Babák zemřel 29. května. Ve své vědecké práci věnoval se zesnulý zejména výzkumu dítěte. Roku 1908 vydal svou významnou „Tělovědu", základy morfologie a fysiologie člověka, jejíž druhý díl vyšel před dvěma léty. — Ve Velichově u Karl. Varů zemřel 9. června světící biskup a kanovník metrop. kapituly pražské Jiří Glossauer (nar. ve Svojšíně 1860). Němečtí katolíci a německá strana křesťansko-sociální ztratejí v něm horlivého a obětavého spolupracovníka.

•

Dokončení studie Dr. Jos. Svítila-Karníka: „Petr Skarga a kázání sněmová" bude otištěno v čísle příštím, které vyjde v měsíci září.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 15. června.)

Archa 5. — Časopis katol. duchovenstva 3.—4. — Český lid 7. — Hlídka 5. — Hudební zprávy 11. — Hvězda 3. — Naše omladina 10. a 11. — Pán přichází 10. — Pax 5.—6. — Růže dominikánská 2. — Růže lurdská 6.—7. — Selské hlasy 20.—24. — Serafínské květy 6. — Serafínský prapor 6. — Události 4. a 5. — Věstník katol. duchovenstva 9. — Věstník katol. učitelstva 7. — Zasvěcení 6. — Země 9. — Zemědělské družst. listy 20.—23. — Zemědělská politika 2. — Ženský obzor 3.—4.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze: Vlasta Javořická: **Poslední ratolest.** Román. Str. 210. Cena Kč 13. — Dr. Alfred Fuchs: **Dnešní myšlenková krise.** Svazek VIII. Populárně vzdělavací knihovny. Cena 3·50 Kč. — Ant. Thein: **Klerikální vydra.** Symfonie hněvů a různic. Díl I. Str. 272. Cena Kč 15·—.

Z nakladatelství Elzevír, Praha-II.: **Poznání**, svazek 7. Dílo v oboru svém ojedinělé v naší literatuře vzdělávací spěje k ukončení dílu prvního, který bude ukončen svazkem 10. Potom o jednotlivých článcích bude ve „Vlasti" pojednáno. Ve sedmi vydaných svazcích jest zastoupeno již 10 skupin obsahujících 24 statí a několik set vyobrazení.

Z nakladatelství B. Kočího, Praha-I., Masarykovo nábřeží 14: **Breta Harta:** Lacině vydání spisů. Svazek 4., 5. a 6. Arbesovy spisy. Sv. 11.: **Adamité.** Cena 10 Kč.

Z nakladatelství A. Krále, Praha-Smíchov: Milena Nováková: **Tělem i duší.** Prózy. Str. 144. Cena Kč 15. — Charles-Louis Philippe: **Ranní povídky.** Přeložil F. X. Heppner. Str. 162. Cena Kč 12·90.

Z nakladatelství A. Neubert, zemědělské knihkupectví v Praze-II., Hybernská: **Cizáci.** Historický román z doby Rudolfa II. Sepsal JUDr. Em. Zítek. Ilustroval A. L. Salač. Díl II. str. 272, cena 15 Kč. Díl III. str. 254 cena 14 Kč. — Walter Scott: **Talisman.** Historický román. Přeložil Prokop Holý. Cena Kč 9. — Alexandre Dumas: **Levoboček z Manléonu.** Přeložila Karla Šeřinová. Díl I. Str. 296, cena Kč 15. Alex. Dumas: **Láska mým životem.** Román. Přel. Marie Dušková. Str. 360. Cena Kč 15. — Alex. Dumas: **Jiří.** Hrdina z bojů za svobodu černochů. Přeložil Dr. Josef Kalina. Str. 420. Cena 24 Kč. — Viktor Hánek: **Unikající chvíle.** Knihy V. Hánka sv. VI. Str. 169. Cena 12 Kč. — O všech podán bude postupně ve „Vlasti" posudek.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kadidelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.

PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek

zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu“ nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS“**.

Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

NOVINKA! NOVINKA!

Slečinka z lazaretu.

Lidová hra o pěti jednáních. Pro jeviště upravil Frant. Sobotka-Jablonecký.

Cena 4 Kč. Zasílá Cena 4 Kč.

administr. Družstva Vlast, Praha II., Žitná 26.

Vlastenecké homilie.

Doplnil P. Václav Váchal, farář.

Vyšel sešit I.—XI. v ceně 24 K. Probírají celý církevní rok.

Objednávky přijímá a vyřizuje: administrace družstva Vlast v Praze-II., Žitná ul. 26 n.

Novinka! *Novinka!*

Nová kniha blahopřání.

Sbírka různých přání a příležitostných proslovů.

CENA Kč 6·—.

Zasílá jen za hotové

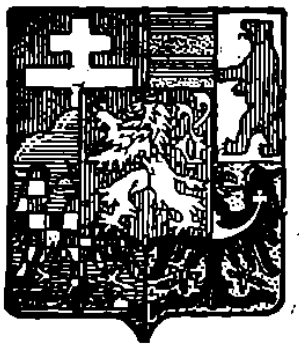
DRUŽSTVO VLAST, PRAHA II.,

Žitná ul. č. 570.

Srpen-Září 1926.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLII. *ČÍSLO 11—12.*

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XXXXII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patřísk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 11—12.

	Str.
Svatý Václave! Báseň. Napsal Vladimír Hornov	465
Ptáci. Báseň. Napsal František Kyselý	466
Na rybách. Báseň. Napsal Ant. Bulant	467
Naše divadlo. Napsal Gab. Ronaj	468
Petrovič Njegoš. Napsal Ing. J. Vrba	477
Tvé jméno. Báseň. Napsal Fr. Taubic	480
Spojení s Neznámem. Napsal Dr. Q. M. Vyskočil	481
Prášek vesmíru. Báseň. Napsal Jan z Vidima	484
Petr Skarga a kázání sněmová. Napsal Dr. J. Svítil-Karník	485
V rozloučení. Báseň. Napsal A. S. Chudobka	487
Zlé má zlý konec. Napsal Adam Chlumecký	488
V Mariánském mlýně. Napsala Vlasta Pittnerová	510
Průvodce po Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	516
Slovanská hlídka. H. Žundálek	529
Literatura	532
Literární obzor	534
Z našeho života	538

ROČNÍK XXXXII. ČÍSLO 11.—12.

VLAST

MESIČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

SRPEN—ZÁŘÍ 1926.

Vladimír Hornov:

Svatý Václave!

Svatý Václave, kníže žádoucí,
srdce tisíců, žalem hynoucí,
k tobě volala v bědné porobě,
k tobě úpěla v těžké žalobě:
»Zbav svůj národ pout,
nedej zahynout
nám ni budoucím!«

Vesna zavála českým úhorem,
národ zaplesal pod tvým praporem,
vzhůru k nebesům v písni jásavé
zněla hymna tvá:
Svatý Václave!

Hradčan září týn v lesku bývalém,
prapor český vlá výše nad valem,
světu zvěstuje, hrdě zvlněný,
že zas k slávě vstal národ vskříšený,
zbaven smrti pout
a Bůh zahynout
nedá budoucím!

Svatý Václave, kníže žádoucí,
chraň a zastaň nás věky budoucí,
slyš, jak ze rtů všech v prosbě jímavé
k tobě hymna zní:
Svatý Václave!

František Kyselý:

Ptáci.

Jsouc rozhostěna v měkké pažiti
a přeblažena, že smí hostiti
plod božský ve svém lůně,
v sad vábný Maria se dívala,
kde polétala ptač a zpívala
a vála květin vůně.

»Ach, Synu Boží,« šeptla, »jak ten svět,
jen sestoupils' naň, rozjasnil se hned
a krásňoučký je celý!
Kéž každý jeho tvor tě s povděkem
co nejdřív uznamená v lůně mém
a složí ti hold vřelý!«

Jen dořekla, ruch nastal veselý
a hned se s kvítky v zobech sletěli
k ní zpěváčkové malí
a těmi kvítky její něžný klín,
jejž za svatyňku zvolil si Bůh Syn,
jak v počest osypali.

Pak usedli a každý znáti dal,
že rád by Pánu chválu zazpíval
a ztěží hlásek tlumí.
I povelela šťastná matička,
by pěla ptačí chasa drobnička,
jak nejlíp každý umí.

Hned zazvučely flétny, cymbály,
když ptáčkové se dali do chvály
a každý jinak zpíval,
a mladá máti zbystřovala sluch
a v lůně jejím včlověčený Bůh
pln vděku v souhlas kýval.

Antonín Bulant:

Na rybách.

IV.

Užil jsi letos té zálíby!
— říkal mi matčin hlas měkký.
Pořád jen z domova na ryby,
stále jen okolo řeky!

V brzku ti prázdniny utekou,
loučit se budeme v bolu,
tys jenom s udicí nad řekou —
málo se užijem spolu! —

Po létech vzpomínám na slova,
jež plní mou duši rmutem,
když chodím okolo hřbitova
k prázdnému domovu s prutem.

V.

Jak sličná pluješ, Oharko, v svém běhu
se stuhou vrb na květném lučním břehu
v náručí háje kolem kostela!
Vln šumotem zde ve svém loubí stinném
vždy vítalas mne k sobě pod Šebínem
od časů dětství v leta dospělá.

Dál na sever tě Labe vábí k pouti,
kde v jeho klíně k moři budeš plouti
do cizích zemí, mezi cizí rod.
Ach, kolik sladké vody ve tvém toku
se zakalí a vpluje během roků
do hořkých, trpkých, slaných mořských vod!

Však vlny tvé se změní v slunce žáru
a učistěné, proměněné v páru
se z mořských pout zas časem vymaní.
Jak sněžní andílkové v letu hbitém
zas plouti budou volně pod blankytem,
kde uvítá je píseň skřivaní.

Gab. Ronaj:

Naše divadlo.

Často se stává, že lékař volaný k venkovským lidem, nachází ve světnici nemocného tak ohavný vzduch, že mezi dveřmi se zastaví a nejdříve poručí domácím, aby pozotvírali okna a dveře. Sám pozdrží se chvíli venku a teprve tehdy vejde dovnitř, když myslí, že ze světnice jest vyhnán zatuchlý a zapáchající vzduch a že nahražen jest vzduchem čerstvým a zdravým. S podobným zjevem zatuchlosti můžeme se setkati u různých spolků, vlád, správ atď. Známa jsou slova Shakespearova: „Je cosi shnilého ve státě dánském.“ Je třeba větrat.

Předešlého roku jsem četl i v našem „Orlu“, že je třeba větrat. Jistý pan spisovatel v serii článků poukazoval na vady našich tanečních zábav a uznal za žádoucí, ano nutné, „provětrání“.

Stejně, ba snad mnohem více potřebuje důkladného provětrání naše divadlo. Nemyslím jen na divadlo orelské, nýbrž všech katolických spolků bez vyjímky. Tento článek bude tedy pokusem takového provětrání. Nebraňte, bratří, zaznít těmto slovům. Větrejme si sami. Budeme-li si sami větrati, nebude nám to sloužiti k necti. Nečekejme, až nám někdo jiný naporučí provětrání, neboť pak nebudeme míti z toho cti.

Sleduji léta katolické jeviště a jsem nucen dáti mu smutné vysvědčení. Před léty zarážela mě pouze literární bezcennost oněch her, jež se předváděly na prknech našich spolků, her, jejichž autoři neměli ani potuchy o stavbě dramatu, kteří se domnívali, že k divadlu postačí, když více lidí mluví na jevišti. Rozvíjely se tam v rozpravách spíše nepodařené povídky, častěji náboženského obsahu, nežli dramatické hry, a když dávaly se veselohry, žvanilo se v nich, přitahovaly se za vlasy duchaprázdné komické scény, takže kdo měl jen za mák v sobě inteligence a nebyl nábožným tulipánem, zoufalý odcházel domů a vzpomínal, že sláva starých poctivých komediantů, předvádějících vtipy neslané, nemastné, nevkusné a obhroublé, nedává komusi spáti. Hry takové se předváděly ne proto, že by snad česká literatura nevykazovala něco lepšího, nýbrž že ubohosti a nevkusnosti zdály se nejlepší a nejpřípadnější duchovní stravou našeho katolického lidu a že naši herci v prostředí oněch ubohostí a nevkusností nejlépe se cítili jako doma. Když se mně skytla příležitost, povzbuzoval jsem hochy, aby hráli něco, co by povzneslo vkus a mrav lidu, a poukazoval jsem na dobré hry, ale nepořídil jsem. Hoši mně řekli, že co se líbí mně, nelíbí se lidu, a jako že já nerozumím duši lidu. A tak se dávaly dále hry dle „vkusu“ lidového.

Často jsem tehdy vzpomínal na doby, kdy jsem byl kooperatorem na Jaroměřické Kalvárii, poutním to místě. Vídal jsem tam krámky větší a menší se zbožím lepším a horším. Bylo lze tam dostati sošky a obrazy dosti pěkné, méně vkusné i nevkusné. Obchodníci s nejnevkusnějšími obrazy rozbili svůj stánek na plotě farské zahrady, kdež si je zavěsili na tyčky. Byly to hotové mazaniny, ale hýřily pestrými barvami. A zde při farském plotě, šly obrazy nejvíce na odbyt. Od té doby uplynulo již hezky vody. Nyní prý se tam neprodávají ony obrázky odpovídající „vkusu" tehdejšího lidu, poněvadž teď i majitel chudé světničky chce míti obraz lepší.

Ony obrazy na plotě se mně vždy vybavovaly v paměti, kdykoliv naše bujará mládež chystala se hráti divadlo. Scházela se pilně a cvičila na př.: „Švanda kontra Tonda" — „Cikáni v lese" — „Pepík na námluvách" — „Tony a její mutr" atd. Och, ten dobrý mazal oněch obrázků na plotě daleko lépe rozuměl tomu, jak se maluje, nežli spisovatelé těchto her, jak se dělá divadlo. Jaká mučírna to byla pro člověka, jen poněkud schopného kultury, poslouchat ony hry. Jako pes lapá po mouše, tak ubozí posluchači lapali po nějakém vtipu slušném, a poněvadž nepřicházel, spokojovali se vtipem obhroublým, situací za vlasy přitaženou a konec konců smáli se jim, ovšem zase smíchem obhroublým. A když zaznívál smích, hoši se cítili ve třetím nebi a za kulisami si pochvalovali: „Ha, včel kaplan vidí, co se našemo ledu líbí." A druhého dne tatíci a maminky herců všude vykládali, jaké to bylo k popukání divadlo. Celkem však budiž ke cti oněch her řečeno, že jestli kulhaly na obě nohy po stránce dramatické, alespoň neohrožovaly mravů svých posluchačů. Toto o veselohrách předváděných na našich jevištích během posledních čtyř, pěti let, se říci nemůže. K bezcennosti literární přidružila se mravní závadnost.

Před rokem přijel jsem na jistou vesnici k večeru. Náš spolek právě se tam chystal vystoupiti se svým divadlem. Hoši, zvěděvše o mém příjezdu, přišli mě pozvat na své představení. Vykládali, jak hrají krásný kus a kolik jednatel přečetl nehodících se her, nežli připadl na dnešní veselohru „Bujná krev". Rád jsem pozvání vyhověl, neboť jsem byl zvědav na dotyčný divadelní sál, a na jeviště, na herce a jejich dovednost a konečně na hru, již tolik vychválili. Všecko by se mně bylo líbilo, až na tu hru. Sotva začal děj, již jsem viděl, že osoby jednající jsou zcela amorální. Manželé, fidélně žijící, a holka u nich stále. Jak dokonalá amoralita, že holka nabídla svému milému, že bude sváděti jeho bohatého strýce, který dlel právě na návštěvě, a když prý dostane strýce kam chce, milý má je překvapiti a pak si dát strýcův špás hezky zaplatit. Bude po bídě a dále bude se žít fidélně. Všecko se to na scéně pěkně předvádělo, mládež — i školní! — na to hleděla, děvčátka sotva snad školu opustivší, se nemravně chechtala, spro-

sté skřeky se vyrážely, a já jsem s hrůzou hleděl, jak náš katolický spolek „umravňuje". Pan farář bolestně vzdychal a brzy odešel.

A po předvedení takové anebo podobné hry octne se v našich novinách lokálka, s jakým úspěchem v Potrhlé Lhotě sehrál náš spolek jisté divadlo, a že se to bude příští neděli opakovat. I z okolních vesnic přijdou členové našich spolků podívat se na tu „pěknou" veselohru, zalíbí se jim a pak hra vítězně kráčí po divadelních prknech našich spolků.

A jestliže s tak smutným úkazem setkal jsem se na vesnici, v městě nalezám naše divadlo ještě horší; víme, že městu po stránce mravní jsou vždy upadlejší nežli venkov. Snad z měst rozlila se nákaza na venkov i v tomto případě. Chodívám na divadla našich spolků a tudíž mluvím ze skušenosti a jen o tom, co jsem viděl a slyšel.

Spatřuji na jevišti našich spolků hry, nad nimiž se pozastavuji opravdu s hrůzou. Ony mazaniny, jež lid kdysi sobě kupoval na plotě, neodpovídaly sice jemnějšímu vkusu, ale aspoň nehubily nábožnost a mravnost. Dosud ještě nemravnou mazaninu nikdo nevyvěsil ani ve svém příbytku ani v místnostech slušného spolku. V jednom moravském městě jistý obchodník, aby upozornil na svůj obchod, dal si na něm vymalovati mladého Slováka, jak líbá mladé slovácké děvče. Vzbouřil se proti tomu cit všech lidí, odsuzovali to, a onen obchodník uznal za nutno obraz zakrýti. Vyvěsí-li si někdo neslušný obraz, učiní to pro jeho umělecké kvality.

O nemravné mazanině divadelní, která se předvádí na našich jevištích, nelze ani tohoto říci. A my ji vystavujeme! Kdyby alespoň ony veselohry vynikaly uměleckým zpracováním! Nenemravnost spojuje se v nich s naprostou literární bezcenností. Jaké umělecké kvality mají takové „Brněnské pradlenky", „Sršní hnízdo" — atd.? Hledejte jediného znalce stavby dramatu; který by vám je pochválil alespoň po stránce literární. Tedy bezcennost literární a ještě úhona mravů? A to na prknech spolků, které si postavily za úkol povznášeti lid mravně a nábožensky? Místo toho znemravňovat a o víru připravovat? Vždyť víme, že nesbírají s trnů hrozny ani s bodláků fíky. Nemravnost je cesta k nevěře.

Horlím tak proti těmto a podobným hrám, jak jsem již naznačil, předně proto, že při jejich představeních nacházím spoustu dětí školou povinných od šesti let až do čtrnácti do patnácti a šestnácti. Tyto děti dívají se na objímání, hubičkování, slyší dvojsmyslné řeči, neslušné vtipy jako na př. že nyní již ani děti neví, že by čáp přinášel bratříčky, slyší komičnost situací zvyšovati braním jména Božího. Co se v těch dětech budí? Je to výchova katolických dětí pro nábožensko-mravní život? Víme, že do duše dětí všecko mnohem intensivněji se vtiskuje než do duše dospělých lidí. A zvláště co vidí na jevišti. Vždyť dítě vidí v divadle mnohem více skutečnost nežli starší lidé. Dítě se dovede strachem třást pro osud hrající osoby, neboť myslí, že co vidí, je

věc opravdová. Opravdově tedy je objímání, hubičkování, honění se za děvčaty a chlapci tak nevinná věc, že lze se tomu smáti, jak slyší v divadle?

Že vskutku tak divadlo na děti působí, dosvědčí každý znatel dětské duše. Není třeba toho dokazovat. Uvedu přece však jeden doklad. Jednou, když se na jevišti statečně objímalo, hubičkovalo a milovalo, stála za mnou tři děvčátka: jedno as devítileté, druhé desítileté a třetí snad dvanáctileté. Pojednou to devítileté řeklo: „Já bych chtěla být Nánynkou". A to desítileté: „Já bych chtěla být nevěstou". A to dvanáctileté: „A já bych se chtěla milovat. Vykládal jsem to pak jedné dámě. Ta se tomu zasmála a odpověděla: „Ta třetí to řekla upřímně, tak jak si to myslila." Tím ona dáma taky přiznala, že hry podobného rázu vskutku vyvolávají v dětech nemravné touhy.

Mezi dětmi, jež se súčastňují takových her, vídám i ty, které vyučuji. Vídám je často v divadle, ale nikoli v kostele, ani jich do chrámu nedostanu, ať dělám, co dělám. Svátosti přijímají, ale ani tyto na ně nepůsobí. Odumřelost mravnosti a zbožnosti se na nich jeví již v útlém mládí. A jak se takové děti na mě dovedou zlobit, když je chci odvrátit od návštěvy podobných divadel! Jedna holčinka si na to stěžovala mamince a tato pak přiběhla na mě do školy a spustila bandurskou, že ona si bude chodívati s dětmi, kam chce.

Bratří, myslíte, že taková divadla jsou psána pro děti? Anebo se domníváte, že děti jim smějí býti přítomny bez ujmy na své zbožnosti a mravnosti?

Slyším již vaši odpověď: „My takových her nepředvádíme pro děti! Proč je tam rodiče vodí? — My hrajeme jen pro dospělé."

Ale což si počneme, když mnoho rodičů nedbá, co se pro děti hodí a co ne. Jdou za svým požitkem. Jsou tak nerozumní, tupí, blbí, lhostejní, mravně schátralí, že ani nerozumějí zkáze svých dětí. Kdosi ustoupiti musí. Když neustupují takoví politování hodní rodiče, musíte vy, bratří, udělati toho rozumějšího a ustoupiti.

A konečně jsou to vhodné hry pro dospělé? Mluvil jsem o tom s jistým lékařem a ten se vyjádřil: „To je strava lidské spodiny". Nenamlouvejme si, že my této spodiny nemáme. Návštěva našich divadel by nás usvědčovala ze lži a zvláště chování při nich. Na př. hrál se „Druhý břeh" od Hilberta, hra cenná v každém ohledu. Ale kdykoliv se učinila jen slabá narážka na něco neslušného, ozýval se při vážném jednání histerický smích ženské spodiny, projevující svou zálibu. Při jiných vážných kusech děje se totéž. Tato spodina nechce mít pěkných vzdělávacích kusů. Ale za to pomlaskuje si, když vystupuje pět děvčat, a když všecky mají galány, i ta nejmenší čtrnáctiletá holčinka, a když pět galánů za nimi běhá a je mnoho objímání, hubičkování, tančení moderních tanců — anebo zase jindy, když jsou tři staří mládenci,

a ačkoliv nenávidí všichni ženské, pojednou se všechni začnou za nimi bláznit, a ten přichytne při objímání toho a tento zase onoho atd. atd. — a jindy opět v celé hře strachy mezi soupeři, že když je jeden z nich s pannou ve sklepě a dlouho nevycházejí, „že se tam cosi může stát" a za chvílku zase druhý je s ní někde sám a opět strachy, „že se tam cosi může stát" — to je krmička pro naši spodinu, to je smíchu, chlachtání, kvíčení, histerických výkřiků! A já i při tom vidím děti! Hrůza mě pojímá a napadají mně slova Kristova: „Běda tomu skrze koho pohoršení pochází... Lépe by mu bylo, aby kámen mlýnský..."

Bratří, je to strava pro náš lid?

Nedivno, že se ozývají proti tomu hlasy. Hlasy tyto, jež pronikají již do veřejnosti, jsou jen slabou ozvěnou nespokojenosti, jež zaznívá soukromí v rozmluvách kněžstva a rozvážných lajků. Pravím, nedivno.

Ale navýsost divno je, že se v našich řadách našly hlasy, hájící tuto literární a mravní schátralost. Místo, aby se odstraňoval vřed a nerozmnožovala se nespokojenost, hájí se chyba, jež nazývá se „nevinným žertem", a těm, kdož se opováží proti tomu něco namítati, vytkne se úzkoprsost a volá se: „Pryč s úzkoprsostí!" Takto si počínají naše katolické spolky s jedné strany.

A jak jednají se strany druhé?

Právě naopak.

Hned se vytasí s mravností, když se od nich žádá, aby zahrály divadlo, z něhož plyne naučení: Hleďte, jak Bůh trestá hřích! Chraňte se hříchu! Ať je taková hra dobře dramaticky stavěna, ať má literární cenu, naše spolky tak nerády po ní sáhnou jako po hadovi. Nynější herci naši svou praksí volají: „Dejte nám kusy, v nichž se pije, zpívají veselé pijácké písně, v nichž se ukazuje, že pitky jsou věcí rozkošnou, to vám zahrajeme rádi, ale nežádejte od nás předvedení hry, v níž nestřídmost je vytrestána, neboť taková hra lidí nebaví. — Poraďte nám frašku, v níž podařený šibal krade a lže a vždycky ze všeho se vytočí, tu jundu vám rádi zahrajeme, ale nechoďte k nám, abychom zahráli, jak některý lhář a zloděj dostal se do kriminálu, to je fádní pro nás i pro lid. — Ale zvláště dejte nám hry, v nichž by se z cudnosti frašky tropily, v nichž by se ukazovalo, jak je to rozkošné milovat, líbat, objímat, tancovat, na tom si smíšneme my i obecenstvo. To jsou nevinné žerty! Pryč s úzkoprsostí! Ale pro Bůh, netrapte nás s požadavkem, abychom lidem předváděli, kterak necudnost stihl trest. To vám hrát nebudeme. Konečně předvádět něco takového na katolickém jevišti se ani nesluší! — A hrát dokonce něco o svatých? Lidičky, co vám to jen napadlo? Mnohdy předvedeme tyto hry takovým způsobem, že to musí každého přímo urazit. My svaté předvádět nedovedeme, ale zato galány a galánky, hubičky a objímání, moderní tance a braní jména Božího nadarmo, dvojsmyslné vtipy — jo, v tom jsme chlapíci, v tom my se vyznáme,

to jsou úlohy na nás jako šité, třeba by náš spolek nosil jméno sv. Josefa, patrona nevinnosti. Kdo viděl kdy podařenější sebezesměšnění? A upozorní-li je kdo na to, volají: „Pryč s úzkoprsostí!"

Naši roztomilí junáci dovedou se postaviti na odpor i výnosům ústředního předsednictva svých spolků, ba i samému československému episkopátu. Pokud vím, všecka ústředí se usnesla, že moderní tance se v našich spolcích nemají tančiti. Ale kdo by na to dbal? Ten zákaz dali „úzkoprsí" lidé a proto se provedou ty tance i na katolickém jevišti před tváří našich maminek a dětí. A o výnosu československého episkopátu se veřejně napíše: „I na moderní tance českoslovenští biskupové zanevřeli. Praví, že některé moderní tance jsou tak nemravné, že svědčí o hlubokém mravním poklesu katolíků, účastní-li se jich." Jen si všemněme zesměšňovacího výrazu „zanevřeli". Sluší se, aby katolický tisk tak se vyjádřoval o usnesení biskupů? Kdo tak si troufá psát o biskupech, nepustí se statečně do nějakého bezvýznamného „panáčka", opováží-li se nesouhlasit s jednáním některého našeho spolku? Pryč s úzkoprsostí všech, i ústředních předsednictev, i biskupů!

Nad „kulturní" činností našich katolických spolků pozastavují se však i lidé, jimž se ani nepřítel neodváží vytknouti „úzkoprsost". Hned se o nich zmíním.

Kdysi se ozývaly hlasy, že potřebujeme vhodných her pro katolické spolky, a nabádali se spisovatelé, aby pracovali na tomto poli. Vskutku v poslední době byly napsány některé hry, za něž se nemusí katolická scéna stydět. Hry jsou zde, ale není těch, kdož by je předváděli.

O prázdninách r. 1924 přišel ke mně jistý kněz a vykládal, že napsal hru, jež byla sehrána s velikým úspěchem a došla u kritiky uznání a pochvaly, ale že hra jeho zapadla a nikdo již si jí ani nevšimne. Tázal se mne, zdali já mám se svými hrami větší štěstí. Musil jsem mu říci: „Příteli, jsme na tom stejně."

„Nedalo by se na tu netečnost našich spolků upozorniti?" — tázal se.

„Proč by se nedalo? Jen račte!"

Ale onen kněz měl k tomu mne. Věděl, že ten, kdo mluví prodomo sua, vždy dělá ze sebe rytíře smutné postavy. Chtěl tedy, šelma, mně tu krásnou úlohu svěřiti. A jak pozorujete, já jsem na to nalítl. Chce-li Pán Bůh dosáhnouti něčeho dobrého, vždy k tomu vyvolí hloupé lidi.

Nuže, když jsem zvěděl, že po stránce slávy literární daří se onomu velebnému pánovi jako mně, napadlo mně asi za půldruhého roku přeptati se jiných kněží, píšících divadla, jak oni si pochvalují. Psal jsem tedy Bedřichu Konaříkovi a Václavu Svatohorovi-Bělohlávkovi. Konařík mi odepsal mezi jiným toto: „Ne-

opouštějte dramatické práce a nedejte se odstrašiti nekulturním katolickým spolkovým životem.“ — Tedy i Konařík, jejž jistě nebude nikdo obviňovati z úzkoprsosti, nazývá náš spolkový život „nekulturním“? — A dále píše. „Též mým snem bylo dostati se na jeviště, některé hry uvízly ve stolcích nakladatelů — a světlo světa spatřila jen Legenda (zdramatisovaná legenda o sv. Marýně). Ale ani pes po ní nezaštěkl, natož, aby se někdo o ni zajímal, uvésti ji na jeviště. Moje zkušenosti jsou tedy bídné a můžete jich použiti.“ A dále uvádí jistého škrabálka her a praví: „N. N. vydal spoustu her — jsou to slabotinky — ale daří se mu skvěle — jeho hry hraje kdejaký spolek.“ — Ovšem, pravím já; ale je v nich láska, namlouvání, objímání, hubičkování — a o to se našim spolkům jedná!

A Václav Svatohor, vypočítav ve své odpovědi dlouhou řadu svých her, dí: „Některé se vůbec ještě nedávaly... a které se dávaly, velmi málo... Myslím, že nechybíte, rýpnete-li do katolické netečnosti, ta je asi ke všem nám stejná.“

Uvažují-li, jak se naše katolické spolky chovají k dobré katolické hře a katolickým spisovatelům a jak naopak k nevěreckým mazálkům, vždy mně napadá píseň, kterou jsem jako kluk rád zpíval:

Já mám kožuch nový,
dám ho gajdošovi
a otcovi také
roztrhané gatě.

Myslíte, že v našem spolkovém životě se jedná dle hesla „svůj k svému“, jak byste soudili dle řeči: „Stále jenom naše věci dávat nemůžeme; musíme se podívat taky, jak to jinde vypadá“? To byste se velmi mýlili. Našim spisovatelům — otcům — nedají se ani ty roztrhané gatě, zato však kožuch nový a všecka láska věnuje se cizím gajdošům, hrajícím k tanci, pití, k hubičkám atd.

Je to zajímavé, kterak k utloukání katolického spisovatele podává si svorně ruku jak veřejnost protikatolická tak i katolická. Kolikrát již Konařík upozornil, kterak v různých literárních zprávách, studiích, přehledech, dějinách nezapomíná se ani na nepodružnější „pokrokové“ spisovatele, ale o katolických literátech se zarputile mlčí.

Což divu, že katolický spisovatel nenachází nakladatele? V uvedených listech naříká si Konařík i Svatohor, že jim jejich hry leží ve stolku. Kdo by je tiskl, když nakladatelé již předem vědí, že se ty hry nebudou hrát a tudíž ani kupovat a že jim zůstanou ležet na skladě? A to platí o dílech lepších katolických spisovatelů. Což by nám teprve vykládali slabší naši literáti!

Kdo by kupoval knihy cizího nakladatele, když se nekupují a nedávají ani hry vydané ústředím Orelským? Ústředí mělo dobrou vůli pomoci katolickým literátům a jejich hrám na veřejnost,

ale zle to odstonalo. Ani Jednoty nepokládaly za svou čestnou povinnost hry ty kupovati a dávati, aby zachránily Ústředí od deficitu.

Katolický literát nikdy si nestál dobře, ale nenadal se, že nejhůř se mu povede, když jeho naděje v obrat k lepšímu stoupnou nejvýše. Před lety si myslil, že s vyrůstajícími katolickými spolky přichází jaro pro katolickou knihu a katolické jeviště, a po několika letech, hle, jaké zklamání! Naše spolky, naše knihovny nechtějí „limonády", nýbrž alkohol. Na poli politické literatury nechtějí sbírati klásky, ale hájí práva na poli celého národa sbírati mrvu, jinak prý „katolicismus nevejde do ofensivy". Či nesbírají mrvu místo klásků? Ať předloží nejdůstojnějším Ordinariátům a konsistořím hry, jež předváděly během dvou, tří let a ať jim dají rozhodnout cenu svých her. Nechci býti soudcem já, nýbrž ať jsou soudci jiní.

Naše spolky budou uvádět různá vysvětlení a důvody svého jednání. Některé na př. řeknou, že ta neb ona hra jest v našich časopisech doporučena. Ospravedlní-li tím některá Jednota své jednání, zatíží tím více Ústředí, takže chyba ještě více vystoupne. Jakou cenu má odporučení či schválení nějaké hry Ústředím, vysvětlím touto událostí:

V jistém městě měla se světiti Orlovna. Tázal jsem se režiséra dotyčné Jednoty co budou při té příležitosti hrát. Odpověděl, že „Pražského žida" od Jana Jiř. Kolára, neboť prý chtějí zahrát něco národního. Namítám: „To je hra protikatolická, a vy to chcete hrát?" I přel se se mnou, že je to hra nezávadná, že ani on ani zábavní výbor v ní nic nenašli, co by katolíka uráželo. Shodli jsme se na tom, že mi dodá výtisk a já že zaškrtnu místa, jež pokládám za protikatolická. Výsledek byl, že hra se nedávala. A nečetli jste, jak nedávno jistý pán rozepěl se chválami na Shawovu „Svatou Johanku", ač je to protikatolický pamflet nejhrubšího zrna?

A jak jsou někteří páni lajci laksní po stránce víry, tak, ano mnohem více, jsou laksní po stránce mravů. Takový laksní pán přečte divadlo, a třeba je plno kluzkostí, on v něm nevidí nic závadného, pošle jeho doporučení do časopisu, novin, do Ústředí, a tyto , důvěřujíce ve správnost, všechno uveřejní. Pak se předvádějí věci, jež jsou dobrým mravům na ujmu a dětem přímo na zkázu. A naopak již jsem napsal, jak ti páni jsou starostliví o dobrý mrav, jedná-li se o hru katolického autora. Tu stačí dvě, tři slova méně počestná, buď žertem anebo v hněvu řečená, aby slavnostně prohlásili závadnost hry. Tu jim ani nenapadne, že se ta slova mohou při hře vypustit. Neviňátka!

Naše spolky uvádějí při opomíjení katolických her i to, že mnohé jsou technicky těžko proveditelny. Prý mnoho osob, kostymy atd. Rád uznávám někdy tyto obtíže, ale prohlašují, že

při dobré vůli dají se zdolati. Vždyť, co všechno naše spolky seženou, jedná-li se o hodně hubičkovací hry! Tu hned je uniforma důstojnická, myslivecká, kominická, pekařská, tu hned máte dílnu, jakou jenom chcete, cikánský tábor, cikánské kroje, množství osob jen se hemží, zkrátka všecky obtíže radostně se přemáhají.

Namítá se taky: „Na vážné divadlo lid nerad jde. Má těch vážných věcí doma dost; na divadle chce se rozveselit a zasmát.“ Na těchto slovech jest mnoho pravdy, ale ne pravda celá. Lidé vážní vidí raději vážné divadlo, lidé vzdělaní vidí rádi dobře stavěnou hru. Konečně, jedná-li se o smích, proč sahati k tak pohoršujícím hrám, jakých jsme bohužel svědky v posledních letech? Proč nevybrati jemnou veselohru? Ovšem haló při ní nebude a to naše „prkenné“ hrdiny mrzí. Oni mají raději, když lidé pochybné mravní ceny se chechtají, chlastají, histericky vykřikují. Těmto lidem se přinášejí větší a větší ústupky po stránce umění a mravnosti. Pak bývá divadlo nacpáno a režie má pěkný příjem.

Toto jest jiný důvod, proč se dávají kusy amorální: hodný výtěžek. Ale je dovoleno za peníze hřešit? Není to prostituce? Nemůže podobné vysvětlení pro své jednání podati každá prostitutka? Jsme ochotni toto vysvětlení s uspokojením přijmouti? Přinesou ty peníze požehnání? Jenom vyčkejme času. Přijde doba, kdy nynější setba přinese úrodu, nad níž zapláčeme.

Konečně řekne někdo k závěru mých řádků, že můj názor na naše divadlo je škarohlídský. Chci se podrobiti úsudku jiného, ano prosím snažně: „Vymluvte mi můj názor a přesvědčte mě, že se mýlím. Ale předem prohlašuji, že dám se o opaku přesvědčiti pouze od lidí, jimž důvěřuji. Proto si dovoluji k rozřešení sporné otázky podati tyto návrhy: 1. Nejdůstojnější Ordinariát prosím, aby dali na dekanátních (vikariátních) konferencích kněžstva projednati otázku: Slouží divadlo našich katolických spolků k povznešení mravnosti a zbožnosti nebo k jejich úpadku? 2. Ať samy nejdůstojnější Ordinariáty se postarají o seznam her, jež by naše katolické spolky směly hráti. Jsem přesvědčen, že tímto způsobem dospějeme k hrám mnohem cennějším, nežli jaké nyní se na naší scéně dávají. 3. Hry, proti nimž se postaví Ordinariát nikdy se nesmějí předváděti.

Věc je nesmírně vážná a nesmí býti přehlížena bez velikých škod pro církev. Ti, jež „Pán ustanovil, aby bděli nad stádcem“, velmi dobře vědí, že církev již ve starověku zaujala stanovisko zamítavé k divadlu nemravnému a ve středověku k divadlu triviálnímu.

Ing. Josef Vrba.

Petrović Njegoš.

(K přenesení jeho pozemských ostatků.*)

„Buči, buči morje Adrjansko, nekdaj bilo si slavjansko“ — — vzdorem hřímala píseň slovinská, kterou jsme tak rádi my Češi s bratřími Jihoslovany pěli již v roce 1914 za světové války daleko od hranic Čech ve Štyrském Judenburku, oblečeni jsouce v rakouský stejnokroj jednoročních dobrovolníků.

Slovanské nadšení, soustavná persekuce semkla naše řady v pevný šik s jihoslovanskou inteligencí, a již tehdy přísahali jsme pomstu Rakousku za prolévání krve. — Uplynula dvě léta světové války a mně se splnilo dávno želané přání a dostal jsem se k ženijnímu oddělení do Makarshy v Dalmacii na břehy slunné a azurové Adrie. Kolikráte zarosilo se mi oko a kolikráte zněla mi známá píseň o slovanské Adrii, o slovanském čarokrásném moři, jež přede mnou hýřilo nyní ve sta a sta barvách! — A hle! — V dáli blíží se jednoho dne v celé kráse pán tohoto pobřeží, rakouské válečné loďstvo, pěkně jsouc seřaděno. V bitevním šiku brázdí modravé vlny adrijského moře velké dreadnoughty, jež se stran kryjí menší jednotky i malé podmořské čluny. — A mizí v dáli směrem k boce Kotorské.

A byl to tušim již poslední imposantní výlet rakouské námořní moci, za loďstvem zavřela se železná vrata v zátoce kotorské, v jejíž pozadí zvedá svoje témě k nebesům mocný Lovčen. Jeho boky rozryty jsou serpentinami, po nichž se blížíme zvolna do říše Černohorců, kteří apaticky pozorují náš příchod.

Muž za mužem stoupáme na určené stanovisko po „crnogorské puti“, kde konečně rozbíjíme svoje stany, abychom dokončili opevnění Černé Hory jednou — pro Jihoslovany.

Náhoda tomu chtěla, že dostal jsem úsek s vrcholným bodem celého Lovčenu. Na Jezerní stěně, jednom to z vrcholku Lovčenu, je vybudována kaple, v níž dříme svůj věčný sen Petr II. Petrovič Njegoš, vladyka Rade zvaný, jeden z nejstarších a největších srbských básníků a první velikán černohorský.

Často jsme chodili nebo na koni jsme vyjížděli s poručíkem Srbem Lazarem Matkovičem k hrobu velikého básníka a zádumčivě rozhlíželi jsme se po úchvatné scenerii Černé Hory tehdy právě Rakouskem porobené. Srb Matkovič, já Čech s Dalmatinci opevňovali jsme Černou Horu na rozkaz rakouského armádního velení. Černohorci poznali za krátko, že nejsme Švábi — a otevřeli nám záhy svoje srdce a často i ze svého mála nás pohostili. Dle

možnosti pomáhali jsme zmírniti krutý osud porobených Černohorců, kteří proklínali černohorského knížete Nikitu za jeho vydání Černé Hory Rakousku. — Byly to zlé časy; ubohým Černohorcům nedostávalo se od soli, mýdla počínaje skoro všech nutných potřeb k životu. A mimo to trochu podezřelí byli schytáni a odváděni dolů do Bosny, kdež v internačních táborech za hrozných poměrů uzavřeni pomalu zmírali. — A skoro každý týden přicházely Jobovy zprávy, že ten nebo onen vydechl v dáli, daleko od rodných hor naposledy. A na strmých svazích Lovčenu ozývalo se dnem i nocí hlasité oplakávání, srdcervoucí nářek pozůstalých žen, které úplně zahaleny jsouce v černá smuteční roucha dnem i nocí vyprávěly těm němým velikánům o svém neštěstí.

A Černou Horu a zvláště Lovčen čekalo ještě další překvapení, které mu uchystala rakouská vláda. Jezerní stěna byla vyhlédnuta za vhodné místo pro umístění nového symbolu, že pánem Adrie i Černé Hory se stalo Rakousko. Velký dvouhlavý kamenný černožlutý orel měl na místě nejvyšším navždy hlásati světu, že není více svobodné Černé Hory a že je veta po našem přání vrátiti Adrii Slovanstvu!

A na rozkaz rakouského velitelství 4 vybraní Dalmatinci od mého oddílu za assistence okupačních rakouských úřadů jednoho dne vydali se na cestu k vrcholku, aby zvěčnělého velikána— básníka, znovu vyrušili z jeho klidu, aby nepřekážel novému symbolu — rakouskému orlu, aby porobený lid nevzhlížel k svému představiteli bývalé svobody. Ostatky vladyky Rade byly vyzvednuty a automobilem odvezeny do Cetyně. „Den verlotterten werden wir heute ausgraben" (Toho zpropadence vykopáme dnes), pravil nám jeden z asistenčních důstojníků do očí. Podívali jsme se s Lazarem Matkovičem významně na sebe, zaťali pěstě — a zaraženi dívali se z dálky na vykopávání mrtvoly velkého Slovana.

Jakmile dozněly poslední rány a průvod zase s vrcholku sestupoval dolů k automobilu, vybrali jsme se ihned k otevřenému hrobu — sestoupili jsme do hrobky a k svému velikému úžasu jsme shledali, že ještě část ostatků byla opomenuta v hrobě; s úctou sebrali jsme vše, co jsme nalezli a odnášeli do svých chatrčí. „To se přece jen nemělo státi, aby se tak nedbale provedla exhumace", se žalem povídá Lazar, „však přijde ještě den pomsty." — A při prohlížení podešve z arcibiskupského sandálu prohodí Lazar dále: „Ale byla to zajisté mužná a vysoká postava vladyky Rade!" — Ostatky byly pečlivě zabaleny, Lazar je převzal v ochranu a slíbil, že je potají pošle do Kotoru k uschování a po válce, že je společně, jak jsme již tehdy pevně doufali, zase uložíme na staré místo.

Schylovalo se k večeru, obloha se zatáhla černými mraky, které věštily bouři. A skutečně to právě o půl noci, když jsem snil o vladykovi Rade, jak přichází k nám na Lovčen a berlou arcibiskupskou hrozí Rakousku.

Rachot hromu a šlehající blesky mě konečně probudí ze sna a při každém záblesku zdá se mi, jakoby všechny vrcholy Lovčenu i ostatních velikánů hořely. A obrovitá postava vladyky Rade se blíží k moji chatrči.

Vyskočím k oknu, abych zjistil, zda je to pouhý přelud a — nový úžas! Několik set kroků ode mne ve vzdálenosti pozoruji tajemné bílé postavy, které jsouce ozařovány blesky, stále se pohybují. — Až teprve jasné volání jedné z postavy objasnilo mi celou situaci této noci. —

Domnělí duchové byli moji vojáci — Dalmatinci, jimž do stanů příval chrlil celé spousty vody. Vyrušení vojáci chvatně vzali svoje bílé huňaté přikrývky na hlavy a spěšně opravovali svoje stany. A tím se historie s duchy vysvětlila.

Válka se skončila, jak jsme si ihned po jejím vypuknutí přáli, se zdarem pro nás i Jihoslovany. Dala vznik konečnému spojení tří bratrských větví pod žezlem Karađorđevičů. — A není tomu dávno, co splnil národ Srbů, Hrvatů i Slovinců znovu přání svého velikého pěvce. Bylo to dne 20. září 1925, kdy kaple na Lovčenu stala se znovu středem pozornosti celého jihoslovanského národa. Národ znovu přenáší ostatky svého velikána na vrcholek Lovčenu, odkud bohdá na věky bude shlížeti na svůj svobodný národ.

---

*) Njegoš narodil se 1. července 1813 z otce Tomy Markova Njegoše, bratra Vladyky Petra I., i z matky Ivany. Na křtu dostal jméno Rade, a když se stal řeholníkem, nazval se Petrem, ale lid jej nazýval stále vládykou Radem. Když mu bylo 12 let, vzal jej vládyka Petr I. k sobě, aby jej vychoval za svého nástupce. Po dvou letech jej dal do Boky Kotorské do kláštera, kde prodlel dva roky. Po návratu do Cetyně byl jeho vychovatelem známý srbský básník Sima Miljutinović, za jehož vedení se v něm rozvinul básnický duch. Když r. 1830 zemřel vladyka Petr I., byl Rade prohlášen za duchovní hlavu Černé Hory a přijal r. 1831 řeholní roucho, stal se archimandritou, r. 1833 biskupem a ruský synod prohlásil jej roku 1844 metropolitou.

Jako vladař staral se o vzdělání svého národa. Založil r. 1834 první obecnou školu v Cetyni a založil novou tiskárnu. I sám byl nucen se vzdělávati pilně a dostal od velké námahy souchotiny a zemřel v nejlepším věku 19. října 1851. Na výslovnou žádost byl pochován na vrchu Lovčenu v kapli, již dal sám postaviti, aby i po smrti mohl pohlížeti na svou milou Černou Horu.

Skládal první písně podle vzoru národních písní. Mezi nimi jest nejlepší píseň „Boj Rusů s Turky r. 1828". Obsahuje osm set veršů a sestavil ji v 17. roce. Černohorci si ji tak oblíbili, že ji téměř každý Černohorec rád zpívá za doprovodu houslí. Prvou sbírkou jeho básní jest „Poustevník Cetyňský" (1834) a má 10 pěkných básní.

Druhou sbírkou básní jest „Lék jarostí turecké", která vyšla rovněž r. 1834; jsou v ní tři písně v duchu národním. R. 1835 sepsal „Slobodijadu", epickou báseň v 10 zpěvích, v níž opěvuje boje Černohorců s Turky od nejstarších dob do počátku 19. století. Stínu Alexandra Puškina věnoval novou sbírku národních písní „Zrcadlo srbské". R. 1845 vyšla v Bělehradě „Luča mikrokozma" (Idea mikrokosmu), náboženská epicko-lyrická báseň v šesti zpěvích, které líčí věrně smýšlení básníkovo. Vzorem mu byl v té věci Miltonův „Ztracený ráj". Nejlepší jeho básní jest „Gorski

vijenac" (Horský věnec), jenž byl vytištěn r. 1847. Jsou tu líčeny výjevy ze života Černohorců za vládyky Danila, když na Černé Hoře byli pobiti poturčenci, jakož i povaha a zvyky Černohorců v různých dobách života. Je v něm obsaženo mnoho velkolepých myšlenek a citů, vyjádřených dokonalými verši. O oblibě tohoto díla svědčí, že do roku 1903 bylo čtrnáctkráte vydáno. Na památku 50. výročí památky jeho smrti byl Horský věnec po prvé předveden na srbském jevišti v Novém Sadu 26. ledna 1902 podle úpravy A. Hadžiče a s předmluvou od Lazy Kostiče i apotheosou od Jovana Živojnoviče.

„Horský věnec" byl přeložen do češtiny, němčiny, italštiny i maďarštiny a našel všude značnou pozornost a oblibu. Fr. H. Zundálek.

Fr. Taubic:

Tvé jméno.

Co tajemnosti v sobě tají,
co slávy v jeho zvuku jest,
jež předčí tisíc lidských bájí,
jež předčí světlo sluncí, hvězd,
jež samo světlo čaroskvělé
zasvítí v moře, les i lán,
jak hymnus velké, rozechvělé,
to božské, svaté jméno — Pán.

Vše, co se v našem nitru děje —
šeď bídy, štěstí světlý pruh —
vše, co se naší duší chvěje,
tu vřavu, klid a sen a vzruch,
vše proniká to sladké jméno
ať v slávy lesk, ať v hanby stín,
ať prokleto, ať velebeno
to velké jméno — Hospodin.

Až vychladnou ohromné světy
až vesmír bude prázden, tich,
a zmlknou písně, zvadnou květy
a lásky sen a bol a smích,
až všechny tužby, touhy zmizí
a děsným mrazem ztuhne vzduch,
tu bude zářit velké ryzí
a stříbroskvoucí jméno — Bůh.

Spojení s Neznámem.

(Povídka Ambrože Cirína.)

S Ambrožem Cirínem spřátelil jsem se již na střední škole, neboť mně vždy mocně lákala jeho podivínská povaha. Drobný postavou a nepatrný vzhledem, překvapoval tím mocněji mimořádností svých vloh, neobyčejnými nápady a zvláště vysokými tužbami, jichž křídla zcela skrývala titěrnou skutečnost, kterou Cirín představoval svojí osobou i svými návyky.

Po několik let jsme sedávali vedle sebe, přátelíce se téměř důvěrně. Tak jsem zvěděl, že Cirín v taji duše své toužil státi se dramatickým umělcem a když jsem ho opatrným způsobem přesvědčil o nemožnosti jeho cílů, rozhodl se, že se věnuje studiu tajných věd.

Po maturitě však jsme se rozešli a Cirín zapadl kdesi ve světě, aniž jsem se mohl dozvěděti, jaká křídla unesla Ambrože za hranice českého života, na němž dříve lpěl s takovou horoucností. Za dalších pak let, kdy přibylo životních bojů a existenčních starostí, jméno přítele ze školních let ztrouchnivělo téměř úplně v mé paměti.

Překvapilo mne tudíž nesmírně, když jsem kteréhosi dne obdržel pozvání na přednášku profesora Ambrože Cirína, lákající už svým thematem: „Spojení s Neznámem“. Známé jméno přirozeně rozčeřilo dávné vzpomínky a já se ihned rozhodl, že přednášku přítelovu určitě navštívím. Těšil jsem se upřímně, že se tak znovu sblíží naše životní cesty, které poslední léta rozvedla směry tak různorodými.

V určený den jsem se tedy dostavil do místnosti na pozvání označené; avšak k velikému údivu nezastihl jsem v ní nikoho. „Snad jsem přišel příliš brzy, nebo se zmýlil v datu“, uvažoval jsem, když se v tom sesoumračený dosud sál prudce osvětlil. Teprve nyní jsem si povšiml, že byl celý černě vyčalouněný a že na zvýšeném podiu kromě podstavce, určeného zřejmě pro nějakou sochu, rozložena byla hojnost rozmanitých fiol, křivulí a podivných nádob.

Nezbylo mně však času, abych si tuto podivnou sbírku blíže prohlédl, neboť v téže chvíli se poboční stěna rozestoupila malými dvířky a jimi vešel menší muž tak asi v mých letech. Poznal jsem ho okamžitě.

Byl to Ambrož Cirín. Nezměnil se mnoho za dobu, co jsme se nesetkávali, třeba že zmužněl poněkud, pokud toho ovšem jeho vyholená tvář mohla prozrazovati. Když mne spatřil, usmál se spokojeně. Poznal mne také a spěchal, aby mi stiskl ruku.

„Jsem rád, žes přišel.“

„Já jediný!“ podotkl jsem.

„Co na tom! Doba neprobudila asi mnoho zájmu o tyto věci, ale ty snad..."

Přikývl jsem.

„Můj zájem je opravdu upřímný."

„Budeme si moci tedy pohovořiti o těchto záhadách zcela nerušeně. Souvisejí ostatně těsně s posledními léty mého života. Přisedni ke mně, seznámím tě s nimi."

Poslechl jsem a když jsme usedli poblíže stolu s fiolami, Cirín počal vypravovati.

„Pamatuješ-li se, lákalo mne vždy studium oněch věcí, které se zdály nedostupny dennímu lidskému chápání. Zvláště život záhrobní a možnost dorozuměti se s ním dráždily můj mozek tak, že jsem se posléze odvážil smělého pokusu, který dokonce potřísnil mé ruce zločinem."

„Jak to?" otázal jsem se udiveně.

„Velmi prostě", odpověděl Cirín. „Předpokládaje totiž, že pouze při nepředvídaně nastavší smrti síla lidské vůle zachová se alespoň po tak dlouho, aby ten, který právě zemřel pro tento svět, mohl mi dáti zprávy o onom, v který smrtí přešel, smluvil jsem s jedním ze svých přátel, který z nás dvou se stane náhodou obětí tohoto osudu nepředvídaného skonu, že přijde, aby druhu oznámil, zda život záhrobní skutečně je a jak se v něm žije."

„A stalo se tak?"

„Hned se dozvíš. Kteréhosi dne jsme pluli s oním přítelem na lodi po širém moři. Noc byla měsíčná, ale moře vysoce vzedmuté, rozdováděné. Stáli jsme tehdy s přítelem u zábradlí, sledujíce divoký tanec vln a záplavu stříbrné záře na její hladině a tu já, ovládán příliš svojí myšlenkou, při kterémsi mocném zakolísání vln, svrhl jsem přítele do hlubin, v nichž okamžitě zmizel."

„Jak jsi to jen mohl učiniti, vždyť to byla vražda?" vykřikl jsem.

„Snad, ale vražda ve jménu vědy," zněla klidná námitka.

„Přinesla tedy alespoň ji užitek?"

„Nikoli."

„A proč?"

„Pravděpodobně proto, poněvadž mé předpoklady byly falešné."

„Nedozvěděl ses tedy ničeho?"

„Nikoliv!"

„A tvůj přítel?"

„Jeho mrtvola se objevila hned příštího jitra, když se moře uklidnilo, za naší lodí a plula za ní po celou dobu naší plavby."

„Toť hrozné!"

„Bylo to opravdu hrozné, ale snad i v tom měla býti odpověď."

„Jak to míníš?"

„Snad mi nebožtík alespoň tímto způsobem chtěl naznačiti, že člověk i po smrti lpí na hmotě a že není nic z těch věcí, o nichž my se tolik domýšlíme. Jisto však, že tento ztroskotaný pokus, který společnosti na lodi nahnal tolik hrůzy, přivedl mne na novou fenomenální myšlenku."

„Na jakou?"

„Pokusiti se učiniti člověka alespoň pro oči smrtelných nesmrtelným."

„Ale to přece — rozumím-li ti dobře, bylo již dávno uskutečněno balsamováním mrtvol."

„Ano, avšak jen částečně. Podoba podléhá tu poruše a také tělo ztrácí životní svůj lesk..."

„Toť ovšem pravda, ale tyto vady nelze zajisté odstraniti."

„Mýliš se, není nic lehčího."

„A jak?"

„Velmi snadno. Tímto zde," vysvětloval Cirín a ukázal na malou láhvičku a řadu jí podobných.

„Co je v těchto nádobách?"

„Tajemství mého úspěchu — elixír smrti!" Slavnostním hlasem prohlásil Ambrož a oči mu zahořely leskem šílence. „Svěřím ti je však, poněvadž vím, že mého tajemství neprozradíš" dodal a podivně se usmál." Způsob užití mého elixíru smrti je ostatně celkem jednoduchý; stačí vzíti několik doušků z této fioly a věc je hotova."

„Toť prosté, opravdu... A účinky?"

„Zázračné přímo. Jakmile se zasvěcenec napije, krev zvolna v něm stuhne, svaly zmramorovní, život ustane, ale jinak se nic nezmění. Barva i lesk zůstanou jako při pravidelné práci jednotlivých funkcí a co při tom je nejcennějšího: smrt se zmocní zasvěcence tak jemně, že ještě od hranic života může mi dáti znamení," vykládal Cirín.

„A zkoušel jsi již svůj vynález?"

„Dosud ne."

„A kdy ho vyzkoušíš?"

„Dnes!"

„Dnes," zvolal jsem udiven, „a na kom?"

„Na tobě," odvětil Cirín klidně.

Vyskočil jsem zděšen. Oči Ambrožovy žehly šílenstvím. Nebylo pochyby, můj přítel pozbyl rozumu, třeba že se zdál býti zdánlivě kliden.

Ustoupil jsem rychle ke dveřím, ale když jsem stiskl kliku, zpozoroval jsem s hrůzou, že byly zamčeny.

„Jaký to žert!" snažil jsem se předstíranou lhostejností odraziti útok bývalého spolužáka. Ale ten namítl.

„Nejde o žert, nýbrž o vážný vědecký pokus. Zde pij!" poručil mi, podávaje mi číšku, do níž za své řeči nalil celý obsah tajemné fiolky.

„A nebudu-li?“

„Zastřelím tě,“ vykřikl Cirín a v druhé jeho ruce se objevil revolver. Hrůza mne zachvátila, neboť bylo jisto, že jsem ztracen. Pokusil jsem se pohnouti Ambrože prosbami. Ale místo soucitné odpovědi kázal mi vystoupiti na podstavec určený příští mé zkamenělé podstati a opakoval rozkaz: „Pij!“ Nezbylo mi posléze, než poslouchati. Cítě ústí revolveru na své skráni, zavřel jsem oči a vypil podávaný elixír smrti jedním douškem. Chutnal lahodně jako staré vzácné víno.

„Je to zajisté jen klam chuti,“ namlouval jsem si, ale místo šelestu anděla smrti zaslechl jsem veselý Cirínův smích. Rychle jsem otevřel oči a seskočil s podstavce.

„Co je?“ vzkřikl jsem, nechápaje nic z těchto věcí.

„Ihned ti podám vysvětlení.“ Mívals před léty pochyby, že bych já dovedl svým nepatrným zjevem komukoliv nahnati hrůzy. Nuže, přesvědčil jsem tě, můj milý, prostým douškem starého španělského vína, že ses mýlil. A co se ostatního týče, poví ti více má navštívenka,“ končil můj přítel svoje vypravování, podávaje mi tenký visitkový kartonek.

Stalo na něm:

AMBROŽ CIRÍN,
člen státní činohry v R...

Jan z Vidima:

Prášek vesmíru.

Čím člověk je v těch rukách všehomíra,
V tom nekonečném světů kolotání,
V tom věčném rození a umírání,
Když u věčnosti mizí vše a zmírá?

Snad marně mozek vědomosti sbírá
A marné všecko krásy pěstování
I geniu i hlupci s žitím rvaní,

Snad fatamorganou i v pokrok víra?
Čím chumáč jepic v zlaté slunce září,
Čím zrnko pelu na prerii v květu,
Čím mikrobů roj, který plíce maří —

Tím člověk jest v tom lidském mraveništi,
Tím zem jest v nesčíslném počtu světů,
V těch nekonečných, věčných prostor hříšti.

Dr. Josef Svítil-Karník:

Petr Skarga a kázání sněmová.

(Č. p.)

V.

V kázání osmém a posledním shrnuje kazatel ještě jedenkráte všecko, proti čemu dříve už horlil. Kdo setrvává v hříchu, nečině pokání, neujde trestu — ať už je to jednotlivec nebo celé království. Bohužel, neviděti v Polsce ochoty k pokání, jen hříchů stále přibývá. Bůh ustavičně jest urážen, není spravedlnosti platné pro všecky stavy, vrahové řádí beztrestně, teče krev i pot nevinných poddaných, množí se lakomstva, lichva i rozmařilost, nikdo neuvažuje o prospěchu obecném, každý dbá jen svého, bují zrady a křivé přísahy. Vymizely dávné ctnosti předků — proto národu hrozí pomsta a hněv Boží. Jdeme vstříc k zatracení, k záhubě a smrti. Vztáhne Pán ruku na nás.

„Co si mám s tebou počíti, nešťastné království!“ — dobývá se konečně z úst kazatelových zoufalý výkřik. „Kdybych byl Isaiášem, chodil bych boso, volaje na vás: Stojí zloba vaše jako vysoká, puklá zeď, která spadne, než se nadějete. Ustavičně puká zdivo vaší pospolité obce a vy hovoříte: to nic, to nic. Polska se udrží nepořádkem! Ale když se nejméně nadějete, zeď se zřítí a vás všecky zasype.

Kdybych byl Jeremiášem, vzal bych pouta na nohy a okovy na šíji a volal bych na vás hříšné: Takto spoutají vaše pány a poženou je jako berany do země cizí. Nebo vezma hliněný hrnec a svolaje vás všecky udeřil bych jím silou o zeď před vašima očima a volal: Takto vás rozstřepí Pán jako tento hrnec, jehož střepy spojiti a slepiti už nemožno... Budete hynouti hladem a mečem a mnozí z vás po širém světě budou rozptýleni.“

I toto úchvatné kázání končí jako předešlá modlitbou, aby se Hospodin smiloval nad Polskou a vzbudil dobré úmysly mezi Poláky i sílu k nápravě hříchů.

Vedle kázání sněmových řečnil tento proslulý hlasatel slova Božího také při četných příležitostech jiných, zejména při slavnostech a významných událostech, týkajících se života celého národa. Tak při pohřbu Anny Jagiellonky, choti krále Štefana Batoryho a posledního člena vzácného královského rodu, kázal hostům pohřebním a výmluvně ocenil zesnulou královnu, „která netoliko žádné křivdy ani království ani národu neučinila, nýbrž jsouc vtělenou láskou k otčině všem byla ku prospěchu, ovoce míru i statky státní rozmnožila, obtíže dovedla odstraňovati a poddaným pravou matkou se osvědčila.“ Krátce na to kázal při slavných bohoslužbách na poděkování za vítězství v Multansku, jindy oslavoval polské zbraně zvítězivší nad Švédy u Kirchholmu.

V tomto kázání zvláště jasně projevilo se šlechetné smýšlení kazatelovo. Neboť v oslavné řeči nejásá jenom nad tím, že byl v spravedlivé bitvě odražen nepřítel, který zrádně vlast napadl, ale želí zároveň ztráty tolika lidských životů.

„Jak bychom neměli toho litovati, když v několika hodinách tolik mužů zahynulo! Zda-li pak na jejich místa jiní tak rychle dorostou? Či snad země, která z vůle Boží lidmi je oživena, měla by spustnouti a státi se jenom domovem divoké zvěře? Jak bychom neměli toho želeti, když člověk zabíjí člověka stejných vlastností a schopností jako je sám, když hubí svou krev a svého bratra? Věru, že ani morové povětří, ani požáry, ani povodně, ani dravá zvěř, ani hladová léta tolik záhuby lidem nepřinesou jako vojny!"

Takto promluviti na počátku XVI. věku — to dovedlo pouze srdce v pravdě křesťanské.

Což divu, že muž tak šlechetného smýšlení, ryzích mravů, uznané výmluvnosti i velké životní moudrosti býval opětovně volán za prostředníka mezi králem a zpupnými velmoži, jejichž ustavičná spiknutí proti panovníkovi ohrožovala sám kořen polského státu. Mnohému zlu podařilo se mu při tom zabrániti.

Upřímná láska k vlasti a ustavičná péče o její budoucnost přiměly Skargu také k sepsání knížky pro vojáky, ve které pěkně vyložil, kterak lze život a povinnosti vojenského stavu smířiti s morálkou a náboženstvím. Dle Skargy jsou vojáci k tomu povoláni, aby bděli nad bezpečností hranic, aby odráželi nepřítele, kdykoli by vlast napadl, a konečně, aby potlačili jakékoliv nepokoje a rozmíšky domácí. Vojín křesťanský jest nad to ještě povinen brániti svaté víry proti jejím odpůrcům. Ke knížce připojil i modlitby pro rytíře a vojáky.

Na sklonku života shrnul Skarga ještě jedenkráte svoje těžké žaloby proti zlořádům v polském státě i v společnosti a vydal tiskem v knížce „Výzva k pokání". Také z tohoto dílka ozývá se žalostná předtucha budoucí zkázy polské samostatnosti.

„Ó, jak jsi osiřelo, druhdy bohaté a lidnaté království, jak hořce pláčeš a slzy vidím na tvářích tvých! A nikde nikoho, jenž by tě potěšil. Z tvých někdejších přátel všichni tebou pohrdli a spojili se s tvými nepřáteli. Spadla s tebe všecka ozdoba. Upadli v nevolnictví tvoji vévodové a velmoži. Na poli válečném hubí tě meč a doma smrt. Co bylo na pohled krásného, všecko upadlo. I oltáři tvými pohrdl Hospodin a vydal chrámy v ruce nepřátelské. K zemi se choulí zamlklí starci, hlavy popelem posypavše, odívají se rouchem žíněným a hlavou o zem bijí. Leží na zemi děti, dívky i mládenci, mečem pobití. Nepřátelé rychlejší nežli orlové i na horách je vyhledali a v pustinách pochy-

tali. Sluhové naši panují nad námi a není nikoho, jenž by nás vysvobodil z ruky jejich! Spadla koruna s hlavy naší, běda nám — protože jsme hřešili!“

Konec svého svatého života ztrávil Skarga v jesuitské koleji u sv. Petra v Krakově. Tam také skonal dne 27. září 1612. Po celé Polsce ozval se nářek a pláč lítosti. Želeli jeho smrti i jeho nepřátelé, kteří mu křivdili a ho nenáviděli pro trpkou pravdu, kterou jim mluvil do očí. Při smrti tohoto spravedlivého vlastimila pochopili všichni, koho Polska ztratila.

A. S. Chudobka:

V rozloučení.

Na nivách našich vítr prohání
poslední zbytky léta,
a šelest listí spadalého zní,
jak večerního klekání
by loučila se věta.

Obloha mračná — smutku flór,
jak pokrov pro mrtvého.
Co platen vzdor
je srdce tvého?

Nauč se srdce, přivykni
písničce rozloučení,
v některém dni
snad bude pro spasení.

Co vábilo tě — obětuj —
Víš, že nic není věčné.
Ó pevně stůj
jen srdce pro statečné.

Na nivách našich vítr rve
poslední léta zbytky.
A srdce tvé,
to opuštěné srdce tvé
nechť vezmou v náruč dítky.

Adam Chlumecký:

Zlé má zlý konec.

Historická povídka z XV. století.

(Č. p.)

„Já jsem dopisu nikde neprozradil“ — úpěl Šalomún.

„Ty čapáku, ty, a nikdo jiný!“ — Ječel Bořek z Dohalic. „Tys chodil za námi již od Vyškova až ke Kroměříži s měchem na zádech, a nabízel nám mýdlo do lázně a hřebeny. Nyní jsem tě při světle poznal! Pane Bočku, všimni si ho dobře. Měl s sebou ještě několik židovských pudíků — a tys je všecky vymrskal u Kroměříže za oborou. Teď hanba padá ze žida na mne.“

„Je to on! Je!“

„Židé jsou všichni na sebe podobní. Vy se páni mýlíte. Nečiňte mne nešťastným. Pro svaté patriarchy Abrahama, Izáka a Jakuba!“

„Knězku Ambroži, dej zapřahat do vozu, a pojedeme!“

„Pojedeš přece k tomu Prčkovi?“

„Slib je slib — a úmínek je úmínek.“

„A co s těmihle máme učinit?“

„Zlé má zlý konec“ — řekl již klidně Trocnovský, a napiv se hojně vody, lehl si na ruce, nikoho si již nevšímaje. Střehouni se chytili zajatců, a vedli je ven. Za nimi Bořek z Dohalic, skřípaje zubama. Pan Boček z Kunštátu sedl opodál do stínu, a opřev se, schoval hlavu do dlaní. Za malou chvíli přiběhl kněz Ambrož, vyřizuje, že koně jsou zapřaženy, a kočíši sedí na nich.

Žižka vstal pomodlil se, a nechal se obléci. Přiběhl hospodský se ženou, a srdečně se s ním rozloučil, prose ho, aby Hané milostivě šetřil, že mu to Bůh, v něhož věří a doufá, bohatě zaplatí. A hrozný rek, mu podal pravici:

„Bratře milý, je doba — křesťanské nenávisti, a tu bych právě rád vymýtil, aby zlí uhynuli, a dobří Kristu pánu sloužili. Chyba, že trhajíce koukol, trháme a pálíme i pšenici! Doba křesťanské nenávisti! A kdož ji zarazí? Jsem slepec a děje se mnoho krutosti proti mé vůli — jako v Německém Brodě. Vlastní lidi musel jsem za krev nevinnou smrtí pokutovat! Lid surový, chtivý — a mé oči světla božího nevidí. A svět přičítá veškerý hřích mně! Svět je slep — jako já. Pánbůh ti zaplať za dary boží a za milou ochotu.“

„Vrať se zase k nám, otče!“

„Možná, že brzy. Nařídím drábům, aby vás šetřili. Zvíš všady o mně. Kdyby ti ukřivdili, jen se přihlas dopisem.“

Sedl do kotčího vozu s knězem. Pochodně zářily, polévajíce dvůr krvavou záplavou. Hejtmánci stáli u dvířek, poníženě se poroučejíce. Žižka jim stiskl dlaně a praví: Bořku z Dohalic, duše má, buď k těm lidem spravedliv, a vyslechněte je spolu, ať se jim nestane křivda. A Prčka mně nechte samému. Myslím — že

co učinil — učinil z hlouposti. Pošleme ho na Tábor, a bude portikem. Za šikýře — ani za vojana se nehodí. Zítra po poledni mne s celým vojskem čekejte u Litovle. Nepalte, nepleňte, nemařte životů lidských, a vozy pošlete ihned na Tábor. Tam o zásoby bude již potíž."

„Jak si přeješ, tak bude!"

Žižka pryč, a vojsko se rozjíždělo po Břuchotíně a po Skrbeni. Půl kopy ježdíků, a vozy i střelba na Kandyji. Noc veselá. Vojani hráli na všeliký cink. Cimbalník, hudeček s houslemi a dudák, se uvelebili za stolem u dveří a hráli. Pěkné veselíčko při medovině a pivě, při upečeném beraně s kysaným zelím. Pěkné veselíčko v teploučké jizbě, při hudbě, zpěvu a kostkách —! Venku vichřice, rachot a hukot v lesích za slivnem, a na starých osykách na dvoře čtyři ubozí viselci visí za krk. Vichr jimi klátí a mlátí do kmenů. — — —

Stráže chodí kolem hospody, chodí a hledí po nich. Pěkné veselíčko!

— — — — —
— — — — —

Na úsvitě budí pacholíci hospodského — pacholíci pana Rába z Břuchotína. „Jezusky! Jezusky! Pěkné nadělení! Na dvoře, na osykách ti pověsili Táboři čtyři lidi! Hospodine milosrdný!"

„Jejá, jejá! Nebožci!"

„Tohle je žid Šalomún! Ten to vymyl!"

„A tohle je kat — Kotlabák." — —

„A ti dva chudáci hubkaři! To bude pana Rába mrzet. Měl ty dva trhánky tak rád. Ale Kotlabáka? Řekl bys čím člověk zachází, tím hyne!"

„A Šalomún! Co řekne doma Sára a dcery? Ten zacházel s ohněm, až v něm shořel. Ale, ale, nebozí, jak jsou strašní!"

„A zde na té prázdné haluzi měl viset starý Prček, ten vrah a zloděj. Toho by pán Bůh měl navštívit svou spravedlností. Ten je vším vinen. Lotr lotrovský! Tábora nám volá do stavení — a na druhé straně klání se Němcům a cti je."

„Hospodin si nenechá předpisovat, věda, jak co začíti i dokonati. Věř, i Prčky časem najde. A oba! Jen pánu Bohu neporoučejme." — — Vyběhla na dvůr hospodská s děvkami, a pospíchajíce k osykám, plakaly a lomily rukami. Psi příšerně vyli a zbudili pány hejtmánky oba i všecky šikýře a závodné. Pan Bořek z Dohalic zaklel a poslal závodné, aby oběšence sdělali a zakopali — než slunce vyjde — a jakoby se nebylo ničeho přihodilo, točil se ochalebně k hospodské, prose o snídani. A Šavrda soptě hněvem, mu praví:

„Pane, to je zlý pych, co jsi mně učinil!" — A vojan se šklebí potupně:

„Hoho co? Co jsem ti zlého udělal?"

„Kdyby tobě v domě někdo člověka oběsil — —."

„Můj dům není hospodou. Za našich časů v hospodě a v kostele všecko se přihodí! V Čechách jsme na to zvykli. U nás se to věší na hřbitově — na křížích ,na věži, na zvonech — — někdy hošci pověsí člověka na voze — na žebřinu, a vozák ničeho neví, a přiveze si ho domů — i s krkavci, kterých na něm sedí, až černo. To je dobou. Na to si brzy zvyknete."

„Nás taková hrůza děsí, a budeme se báti v noci na dvůr a vozáci budou Kandyji vyhybat. Je to hrozný pohled. Jsem z toho celý nemocen."

„Býval jsem také takový, a ty šikýři?"

„Aha jejá! Nemohl jsem nebožce vidět. A nyní v noci, mám-li nízko pod hlavou, přivleku mrtvého, a dám si ho pod hlavu. Ovšem, jeli čerstvý."

„Hú, to je hrůza!"

„Proč? Tomu nebožci nejsem těžký — a mne si někdy položí také pod sebe a vyspí se na mně. Člověk i po smrti může býti užitečný."

„Ty, ty, šikýři, ty pleskáš do větru. Nebalamuť lidi. Na mrtvých jsem neviděl nikoho spáti. S mrtvými Tábor ničeho nemá, a nesmí míti!"

„Hoj Bože, co se vše stane s mrtvými! Některý člověk je horší než hovádko a využije i nebožců. Na vojně svět sesurovi. A tak hospodský — kde je máme pochovati? Viseti ti je nenecháme. Je zde někde blízko rozcestí, nebo cesty křížem přes sebe? Nebo hluboké příkopy?"

„Zaneste je do Rábské příkopy" — říkali pacholíci Rábovi. „Tam zahrabávají lidé samovrahy do břehů. Dáme je na žebře a zaneseme je tam."

„Ne, ne, našich žebřů na to nedám" — křičela hospodská. „To by děvkám co chvíli seděli na nich, kdyby měly večer na hůru. Nedělejte lidem strachu."

„To se vám zde častěji přihodí, bude-li vojna," smál se Bořek z Dohalic. Na to si musíte již zvyknouti. Ale drábi vezmou žebřiny z našich vozů, a zanesou je. Šikýři — jedna, dvě! Hajdy!"

Uřezali nebožce, nakladli na žebří a nosili je na louky. U Rábské příkopy je skládali mezi vrbím a babyčím do jarní trávy plné blatouchů a sedmikrás. Ze široké brány na ně patřil pan Ráb, a nemoha pochopiti, co se na jeho pozemku děje, rozběhl se kolem močidla mezi ně.

„Co zde děláte?"

„Tys majetník, že se ptáš?"

„To se ví!"

„Pochováváme ti zde viselce. Pan Bořek je dal pověšat na dvoře na Kandyji."

„To je strašné! I žida? I kata?!"

„Těch hubkařů je nám líto“ — naříkali pacholíci. „Takoví chudáci! Komu ti také na světě vadili? To židisko je vehnal k popravčímu — — —.“

„Heno — je již potrestán — za mne i za ně. Hospodin mu promiň. Kdyby ne dobráka Šavrdy, byli bychom všichni na žebrotě. Peníze mně vypověděl, a obstavil nám dvorec. Ale Šavrda mne založil a zaplatil židovi — a žid koupil Prčkovi hospodu „Na Klínci.“ Kéž je mu požehnána! Jen — když ho mám s očí! Ten svou chtivostí a nenasytností způsobil mnoho pekla, škody a zlosynství.“

„A nám se o něm vyprávělo, že je nábožný ctitel mistra Jana Husa, našeho mučenníka. A Prček prý byl také takový mučenník a trpěl nevinně.“

„Teď se říká leckomu mučenník! Lichváři ze Židovské ulice v Holomúci nazvou Šálka zde také — mučenníkem. Šanderovi, co vyskakuje na lidi na Krčmanských Horkách stínali nedávno dva spolubratry — zbojníky. Vyhlašoval je také za mučenníky. Koho chce svět nyní zvelebit, zvelebí ho leskem nebeským. A koho chce zahodit, zahodí a odsoudí — a zahodí a pošpíní samého pána Boha. Já již těm všelikým — národním mučenníkům nevěřím, hlavně takovým ne, na jejichž chválu se svolává svět velikým bubnem a opilými hrdly. Svět je hloupý — jak děti. Běží za bubnem. Čím větší buben, tím více lidí. Hloupí za ním běhají, moudří sedí doma. Stydí se! Tenhle židáček se prohlásil včera večer před panem Bořkem za Husitu! Za národního — zvěda! Název — národní, každý koláč pocukruje — i plesnivý. A lidé jsou mlsní a zachtiví. Plesnivé, neplesnivé! Jen jim to pocukrovat —! A tak je nedávejte do jednoho dolu. Každého zvláště. Ať víme, kde kdo leží.“

„Nač to, ptal se šikýř.“

„Nač — na to! Abych věděl, kde leží ti dva zde. Sloužili u nás několik neděl, a byli nám dobří i milí. Ať jim můžeme pokleknout na hrobě, a pomodlit se za ně. Nemají nikoho na světě.“

„Modlitba mrtvým nepomůže. Je-li v nebi — nepotřebují. Hoří-li v pekle, nepomůže mu ani modlitba, ani půst, ani almužna.“

„A je-li v očistci?“

„Není očistce!“

„Kdo ti to povídal, že ho není? Shořel?!“

„Naši kněží táborští to káží, že není očistce.“

„Pro ně ovšem ne. Pro takové svodníky, a pro vrahy je peklo! To jim řekni do očí. To jsou potom boží bojovníci! A jak pan Petr z Kravař na Strážnici, nebo pan Hašek na Ostroze, nebo — váš pan Boček Kunštatský na Veselí — —! To jsou také boží bojovníci? Ti že mají víru?! Ti — a bojovat za zákon boží?! Takoví fučíci, veselíci, holčáci, co všecko prohýřili? Ti hledají loupež — ne pravdu boží! Nemám pravdy?“

„Což — to je pravda! Takoví dělají z lidí nesmělých, a z takých, které k nám hlad, nebo pronásledování žene — vlky. Ti kazí mnoho. Žižka bezbožnosti netrpí, a vyhazuje spustlíky z vojska — ale, uhlídá se slepec? Ještě, dokud viděl, nebylo takové zpustlosti. Ta se teprve ukázala v loni u Německého Brodu a potom už leckde jinde —! Ale, chraň se tak mluvit před hejtmany na Kandyji! Varuji tě, zemane!"

„Máme kmety dobře ozbrojené. A je nás více než vás!"

„Nás je více jinde, a přijdou za námi. Buďte lidičky rádi, že potichu odejdeme. Umíme vybírat komory a sýpky, jako když vymete — —"

„A pálit a ubíjet — —"

„Také, také. Netrpělivci se na nás dočkají všeho zlého. A kdyby hejtmani požádali nějakou ovci, dávejte, sice seberou stádo i s ovčákem. A byla včera řeč — že mají kmeti dáti něco ovec a ovsa."

Mezi řečí kopali drábi hroby do břehu, jako hluboké pece. Při hrobě čtvrtém vyrazil zápach mrtvolný.

„Heja, běda! Kdo to zde leží?"

„Odhrň hlínu s něho!"

„Má koženou kuklici a — hle, hle — je opásán mečem. To je vojáček nějaký. Patřte lidičky! Zelený kabátec, zelené hace, červené škorně. Ten zde neleží dlouho."

„To je zabitý vojíř!" Křičeli pacholíci. „To je vojíř z Holomúce, co se na Kandyji ztratil. Ty zelené šaty, ta červená kuklice! Byl u Kotlabáka večer a šli na Kandyji."

„Aha, chuďas! Je to on! Žena po něm pláče, a čtyři sirotci."

„Toho zabil buď Kotlabák nebo Prček."

„Tu práci nekonal jeden člověk. Takou pec vykopat a urovnat za jednu noc mohou — dva tři lidé, ne však jeden" — pravil šikýř. Hleďte, nás je tolik lidí, a práce jde tak pomalu. Zem je udupána od koní a tvrdá jak kámen."

„Také mohli ho sklidit — dohromady, Prčci s Kotlabákem. Proč by Prček byl opatřoval katovství někomu, na kom mu nezáleželo? Ti dva dříve spolu nikdy nevařili, až po vraždě"— rozumovali pacholíci.

„A toho by byl Prček schopen?!" divil se šikýř.

„Vám ho kdosi dobře prodal" — smál se Ráb. „Ale my ho známe. A tak — hoši jeden půjdete k hlaváči do Skrbeně, že jsme ho zde našli, ať se postará o ostatek sám. To je jeho povinnost. Kdoby se s úřady pálil? Přijedou z Holomúce, podívají se, vstrčí ruce za pás — a houknou na člověka: „Může mrtvý mluvit? Může požalovat? Zeptejte se ho, kdo ho sklidil!" Anebo, ukážou na Tábory: „ K vůli mrtvému — mají se dáti živí posekat, pozabíjet? Časy zlé, nebezpečné, nechte nebožáka až po vojnách — —."

„A to by asi také bylo nejchytřejší, aby naposledy netrpěl nevinný. Naše roty budou kolem Holomúce dlouho přejíždět, než ho dobudeme, a tak ať nebožtíci práchniví pospolu, až do dne soudného. Tam se to vysvětlí."

— — — — — —

Po snídani na Kandyji prosili hejtmánci hospodskou, zdaby jim neprodala sirek. Jaký to kříž na cestách s ohněm, když je vlhko a ohně není možno rozdělat. Lidé mrznou, děti pláčou, ženy — sestry tábořice se vadí — —! Jašek Prčků jim vyprávěl, jak s hospodskou a s její dcerou zavdy sirky táhl, které chytaly — jak střelný prach. Takových sírek není na celém světě.

Hospodská se bránila, že vozáci všecky skoupili — a páni ji donutili, aby majíc nouzi o ně, sama jich do zásoby nadělala, že jí pomohou. Sebrali nitě, střep a síru, a šli — na sířiště ke slivnu. Žena z ranní hrozné příhody všecka nemocna, sotva na nohou stála, a nadháněla děvky, aby jí pomáhaly. Hejtmanci střihali nitě do tahu, a dýmali do ohně pod střepem, a když se síra zapařovala a vyrazila ostrým zápachem, kašlali do zadušení. Také hospodská se trhala kašlem — a Šavrda, hledě na ni pod žudrem vztekal se na zpupné vojany, že ji tolik trápí. Ale, co čertek nechtěl — jakoby s nebe byl spadl — přijel na dvůr mladý Prček! A jakoby se nechumelilo — jakoby jel k nejlepším přátelům, skočil s kobylky, a běžel pozdravit maternička, a zase pana tatička, a smál se sladce se slzami v očích: „Byl jsem na hlídkách kolem města, a nemohl jsem vydržet, abych se na milé přátely nepodíval!"

„Vítáme tě. Ale, vaši již u nás nejsou. Jsou na „Klínci".

„Vím, vím. Byl jsem u nich — a jsou oba v městě. Již jich neuvidím musíme před polednem k Litovli — a myslím až do Čech. Vzkažte je tam pozdravit. A co dělá Kleminka v klášteře? Líbí se jí?"

„Je tam hromadu panušek. Není jí teskno."

„Vzkažte ji také pozdravit. Ale — nechám řeči maternička, a pomohu ti táhnout sirky. Již jsem ti dávno nepomáhal."

„To dobře synáčku, pomáhej — a chceš-li natáhej jich s děvkami do zásoby, pro nás — i pro vás. Páni hejtmánci za ně prosí."

„To jsem rád u vás dělal — hlavně pomáhala-li Klemina, ta dobrá duše! To bývaly můj největší svátek v roce, táhat vám sirky. Bože, rozbože, kde jsou ty časy? A tak, děvčátka, běhejte, běhejte s nití. Hle, pane Bořku, jaké to zlaté předivo! A jak rychle to běží. Nemohly by naše bábý napřást přízy na sirky samy?"

„Ty sestry v Kristu spřádají leda klevety a lstivé nástrahy. Ty do tak tiché práce nejsou. Takhle vyčíhat po dědinách přístky a vlámat se na přadleny, a pobrat jim přízu — a poškrabat, po-

dávit je pod krkem, to umějí. Ani plátna nezahodí v truhlách, kde ho lze najíti. Ty, a přást!"

„Kolovratu ještě nikdy neukradly, ani z domu ho žádná nedonese.

„Tak vidíš. Máš křesivo?"

„Mám. Zde je! Zkus pane, jak takové sirky chytají. Ale pozor, je vítr, pozor na oheň. Je zde všecko samo dřevo, a sama sláma."

„Aha, aha, pane Bočku, jak to hoří! Mám toho doma hromadu a nechtělo to hořet. Tohle je vzácné!"

„To je konopěmi — a rovnou přízou. Špatné konopě nehoří dobře. Na sirky se zmoklé konopě nehodí."

„Vždyť se přece konopě namáčejí."

„Ale nesmí se nechat přemočiti. Takovým se říká — zmoklé."

„Zamoklé — ne zmoklé, pravila hospodská. „Takových je zde dost u lidí. Konopáči chodí po konopích světem, a mají všeliké, jen málokdy dobře umočené. Já na to dohlížím sama."

„Té příze nám materno prodáš" — žadonil pan Boček.

„Jejá, nemám letos zbytkem. Dcera je v klášteře, a já jsem v zimě nemohla přást. Až podruhé. Máte pěkný snopek sirek — a jinde také přadou. Letos nemohu."

„Vojna se— drahoušku netáže, můžeš- — nemůžeš — a sebere. My potřebujeme — a musí nám každý posloužit."

„Již jsem vám posloužila — může vám zase jiná posloužit. Nesmíte chtít po jednom všecko, a po jiném ničeho."

„Prčku, ty jistě víš, kde mívá materna přízi?"

„A to by bylo, abyste mně brali, co je moje?!"

„Maternička, nejitři se. To je maličkost. To nestojí za řeč. To přece není krádež — nějaké pásmo příze!"

„Trocnovský říkal, že nesmíte ničím obtěžovat, neslyšeli jste?

„Posloužili jsme vám jídlem a pitím" — křičel hospodský.

„To se vám zaplatí do paláka, a přízi přidáš!"

„Nepřidám!"

Hospodská již opravdu dopálená utekla, a páni se pošklebovali, volajíce na Šavrdu: „Neumíraná tábořice! Naše jsou také takové. Nepodrobí se, a ne, a ne! Člověk spíše kornyfele získá, než takových draků."

„Heno — příza a plátno — toť hospodyni radost i čest — i potřeba. Raději by dala — vlasy z hlavy než příze. Takové jsou všechny."

„Prčku, ty jí na ni vlezeš, a ukradeš, co uneseš. Tak pěkné příze jsem ještě neviděl. Pane Bočku, pojď a budeme ještě prosit."

Šli se smíchem. Prček se posadil na lavu vedle Šavrdy, a povzdechne:

„Navštíví-li vás zde vřava, bude ledajak, jen dobře ne. Ti dva páni nikoho nešetří, a tuze odírají dědiny."

„Je to po nich vidět. Jen — aby již jeli! Skrmili nám mnoho ovsa a sena, a nevím, jsou-li ovce všechny. A co ti napadlo, že jsi se k nim dal?“

„Naše dluhy. Tam je přece větší výdělek. Při městské službě je plat velice žebrácký — a žebrácké živobytí.“

„A líbí se ti tam?“

„Hm. Což udělám? Teď musím vydržeti. Nazpět nesmím. Ale mně se ten rozmanitý život líbí. A jak se vám daří? Co zde nového?“

„Holečku — od včerejška, mnoho, k sešedivění mnoho!“

„No — há?“

„Přijel Grelica s katem a s holomky, přijelo dvanáct vozů s obilím pro město, přijeli Táboři, za nimi hubkaři, za nimi s křikem Šalomún — — a to bylo povyku a strachu! Za Tábory přijel Žižka, povečeřel, pohovořil —“

„Kterak tě dojal?“

„Velice pěkně se choval. Škoda, že na své nemůže dohlédnout. A po večeři byl soud nad Grelicou —“

„Dobře mu, dobře. A co mu nasoudil?“

„Poslal ho do Prahy.“

„Tam ho upálí jako otep slámy. Dobře mu tak!“

„Potom vyslýchal kata a hubkaře a žida, ale nikoho neodsoudil. Než odjel, doporučel hejtmanům milosrdenství a lidskost.

„To víš, že jel k vašim?“ Na „Klínec“!“

„Nevím ničeho. Takové štěstí! A opravdu?“

„No opravdu, jel k nim na noc.“

„To je světová událost! Tak chudé lidi tak slavný rek poctí. A tatíček jistě radostí plakal. Škoda, že je dnes v městě a že rodičů již dnes neuvidím. Chudák tatíček! A co bylo po Žižkově odjezdu?“

„Veselíčko — bez konce, až k bláznění. Venku hořel stoh a s ním kus lesa, vichřice burácela — málo jsme se vyspali. A ráno nám šli pomáhat jak obyčejně Rábovi pacholíci do konice — nemáme totiž ještě žádného nádvorníka — a perou nám na okna, abychom vstávali a podívali se na tu hrůzu na dvoře —.“

„Na jakou?“

„Na starých osykách viseli čtyři nebožci oběšeni!“

„Kteří?“

„Kat, hubkaři a — žid Šalomún z Holomúce!“

„Mešóres ze synagogy?!“

„Ten, ten!“ — — —

Hošek sbledl a třásl se a jektal: „Proč toho pověsili?“

„Pro zradu. Tys mu poslal dopis, že Táboři táhnou na Kroměříž, a žid s ním běžel k biskupu Janovi — a tak Žižka prohrál.

Pak jsi po Křivohlávku poslal druhý dopis — a včera ho zachytili a Žižkovi četli — —."

„Aby je božec strhal! A co říkal Žižka?"

„Byl velice rozjitřen — ale náhle schladl. To prý bylo z tvé hlouposti. Mají tě zavést na Tábor do Čech — —."

„A kde zakopali nebožce?"

„Kopali s Rábem — právě, než jsi přijel za Křepelkou a našli zavražděného vojíře —."

Holeček se zapotácel — a podal hospodskému ruku: „Prosím tě, neříkej jim, že jsem pryč. Na Tábor mě nedostanou. Zde je pro mne jen peklo a proto — s Bohem navždy! Pánbůh ti zaplať za vše dobré. S Bohem!"

Vyhoupl se na kobylku a vyjel prudce ze dvora. Hejtmánci se domnívali, že se vrátí — ale již se s ním neshledali —

— — — — — —

— — — — — —

Rytíř Trocnovský přijel do hospody „Na Klínci" za Hradskou branou. Půl kopy bystrých ježdíků jej doprovázelo a před hospodou rozžehli pochodně. Tlupa Němců se vysypala z hostěnice s bráneckým z Hradské brány, škrdlanti, bičíci i měšťané, kteří nechali kostek i karet vlašských, a vyběhli se podívat na vojsko s pochodněmi. Na koních obrovští vojani v krásných leských brněních, se třpytivými přílbami na hlavách. — —

Vyběhl Prček přivítat neznámého vzácného hosta, jemuž měšťané pomáhali ze dvířek. Děkoval uctivě, táže se po hospodském.

„Prosím tvou milost, pane zde jsem! Ráčiš nás poctíti?"

„Přijmeš-li mne na noc s mým knězkem. Jsem rytíř Jan Žižka z Trocnova, vladař vojska táborského!" Vojani tasili dlouhé meče — a zapěli hromové:

„Kdo jste boží bojovníci a zákona jeho, jeho, jeho!"

— — — — — —

— — — — — —

Nesmírné zděšení! Lid stál, jakoby byl přimrzl. Mužíci smekali barety. Pochodně praštěly a prskaly rudým plamenem, v němž se ztápěl povoz se čtyřmi bělouši a kočíši na nich v bílých kytlicích, siláci na koních s mečem napřaženým, a skupiny lidí vyděšených. — — —.

A jako na zavolanou, zaduněla na Křelovském kopci „Na dílech" rána z mocného hmoždíře — a to bylo znamením, aby stráže rozžíhaly. Zaplály ohně po vrších. Půl kopy honců, stojících kolem vozu Žižkova zavolalo pronikavým hlasem: „Dále od stráže dále, ať tě nepotká neštěstí nenadále!" — A heslo letělo jak ohnivý krkavec k druhé stráži, ke třetí, ke čtvrté, a již ječelo jak rozvodněná Morava polem a dolem, rozléhajíc se v doubravách. Diváci, jakoby do nich byl střelil, se rozprchli, pá-

dice k Hradské bráně, a teprve, když střehouni za nimi vytáhli most, a zavřeli okutá vrata, vyšplhali se na hradby, vřískajíce potupně: „Kroměříž! Kroměříž!“

Hostěnice „Na Klínci“ — čili na Špici — jak vymetena. Hosté pryč. Prček sama nesnáz, poražen studem a strachem, nevěděl co říci, kam ruce dáti. Žena se schovala kdesi na dvoře, ale štěkavý křik její prozrazoval, kterak ji táborská návštěva rozvzteklila. Běžel muž za ní, že jí — zavře ústa — a vrátil se, jak po výprasku. Pobízel — nepobízel — aby si vzácní hosté sedli a oděv těžký složili se sebe — a kněz Ambrož všecek mrzut se ho již tázal: „Prosím tě — jsme tady „Na Špici“, za Hradskou branou?“

„Heno, — aha — to se ví, že jste — ale tady to není, jak na Kandyji v poli, kde si Holomúc hospodského nevšímne, koho má na noc, — ovšem nyní — i na Kandyji je ostrý dozor. Sem chodí úřady a jejich lidé, samí kutí Němci a Moravců a Čechů nemají rádi. Kdyby sem zavítal náš člověk — bude hned venku, a já jsem pravým mučenníkem. Nemohou mně odpustit, že jsem Moravec. A mohu za to? A jak hanebně mluví o Češích, třeba jen rychtář Grelica! Ten mně dělá mnoho ostudy — a bodej zde za chvíli se silnou hlídkou nebude, aby vás všecky pochytal a — upálil.“

Ten ti již dá pokoj. Jede v poutech do Prahy“ — praví vážně Žižka.

„Tys ho polapil? Jistě na hlídce?“

„Na Kandyji!“

„Jejá, hrůza! Ten by žida ukřižoval, a žid mne. Ta přišera má na mé hospodě mnoho peněz a dělá si přílišné právo. Jakobych byl jeho pacholetem!“

„Sedí také v poutech na Kandyji — je-li dosud živ. Má tam nad sebou krutého soudce. Nevisí-li již na stromě? Bořek z Dohalic rád věší zlosyny.“

„A za co je v poutech?“

„Za zradu u Kroměříže!“

„Aby ho Páron! Tam jste si utržili mnoho hanby! Slyšíte Němce, jak řvou po hradbách: „Kroměříž! Kroměříž!“ Tam táborská sláva zhasla, a celý Holomúc plesá. Od vaší porážky hořelo u staré radnice zase několik Čechů na hranici a Morávka rozvodněná splachovala krev a nebožce černé jak uhel. Němcům narostl hřebínek. Ta porážka!“

„Ta — bratře nestojí za řeč.“

„Heno, kdo by ti měl za zlé? Slepec proti vidomým! Já se jen bojím, že sem biskup na tě pošle zajímače. A potom běda táborské slávě.“

„Jsem bezpečen. Ale ‚bratře, chceš nás tady na noc — nebo ne? Noc zlá venku, vichřice hučí — mohl jsem zůstati u

Šavrdů na Kandyji. Ani mě sem pustit nechtěli — a jsou neúprosní katolici. Tys přece náš — a přijímáš podobojí — co?"

„Po Kroměřížské porážce utekli kněži, kteří podávali pod obojí z města, a ostatní, kteří neměli chuti, páni vyhnali. V noci je vyhnali! Také přišli ke mně, jako ke svému, ale, žena jich nechtěla, že by se na nás Němci hněvali. Zde si musí člověk dáti pozor chce-li býti z lidí živ."

„Škoda, že jsem to nevěděl. Snad již nevypřáhli koně?"

„Jel bys znova — k Šavrdovi?"

„Hm!"

„Zeptám se po koních — a promluvím se ženou. Ona je Němka, a to si můžeš myslit, jak je jí u srdce — —."

Chlápek se vykolébal ven, a do jizby nahlédl nádvorník:

„Vaše koně nejsou vypřáhnuty!" Zavřel a pryč. Kněz praví:

„To je žid!" Potom se přitrousila z varny posklepná a táže se:

„Něco jíst? Něco pít?"

„Ne, nebudeme! Jsme po večeři!" Knězek praví:

„To je židovka!" A za ní brzy přijdou dvě děvky s pometly, s hlučným řehotem, a chtějí zamétat. Kněz Ambrož je vyžene. A za okamžik přijde děva pěkná jak měsíc, a uplakána se klání:

„Prosím tvé milosti, slyším, že máš mladého Prčka mezi honci. Je to pravda, že se dopustil zrady s mým otčíkem? Kočíci to praví."

„Jak se jmenuješ, holubičko?"

„Ráchelka Šalomúnova z Židovské ulice."

„Toho se děvuško dovíš později. Jašek jede na Tábor do Čech."

„Tam ho pověsíte?"

„Ne. A proč se tážeš tolik?"

„Mně by ho bylo líto. Prosím tvou milost slituj se nad ním, a drž nad ním ruku. Jašek je jak malé děti důvěrný. Člověk z něho všecko vyloudí. Je upřímný a dobrý — ale, starému nevěř!"

„Starému Prčkovi?"

„Nejsi mu vzácný. Aby tě neprodal jak Jidáš. Našeho tatíčka poplašil po poledni, že katovi prchli katánci — že utíkají na Kandyji i s dluhem za kožíšky — a otčík se pustí za nimi — teď tak zlá noc, a posud není starý chudáček doma. Poslala mne právě matka sem, není-li zde, a nikde ho není — a Táboři jezdí polem —!"

„Šalomún žid — mešóres v synagoze — stál před chvílí přede mnou na Kandyji, obžalován ze zrady u Kroměříže."

„Jehováh!"

„Já jsem ho neodsoudil — a odevzdal ho panu Bořkovi z Dohalic, aby ho ještě vyslechl. Může tam matka ráno poslat. —"

„To bude pozdě! Prosím tě na kolenou, šetři nám tatíčka! Žid je v Holomúci jak pes, a neví, čím se velkým pánům zavdě-

čit, aby ho neumučili. Není divu, že něco vyvede. Co jsme se ho naprosily, aby se do toho nemátl a nechodil k biskupovi — ale posedla ho šílenost, a běžel, až z toho onemocněl. Žid je v Holomúci jak ten pes. Prosím tě pro Jehovu, slituj se a pošli na Kandyji, aby mu neubližovali. Ať mu uloží pokutu — vždyť boží bojovníci z pověstí také nežijí. A my ho ráno budeme s bolestí čekat. Prosím na kolenou!"

„Vstaň chrobáčku! Pojedeme zpět. Snad nebude pozdě. Řekni venku, aby přijeli kočiši ke dveřím, a zavolej Prčka." Děvče sběhalo celý dům. Prčka nikde, ani ženy jeho! Buď se schovali, nebo prchli do města —? Děvče plačky vyřizovalo, že jich není v celém domě — —.

„Tedy pojedeme bez něho!"

„Dej si pane pozor. Ten člověk nesmýšlí nic dobrého."

„Mám průvod. Měj se dobře. Spravíme to všecko. Snad přijdeme v čas."

„Jen se pospěš, Bůh tě doprovodí, a požehná ti."

Vichřice honila mraky, dělalo se šero. Z Holomúce ze tří bran, třemi cestami vyrazili železní páni na koních chytat slepého vladaře táborského. Starosta Parlíř, páni z radnice Raffauf, Dlouhý Filip, konšel Mikeš Putner, švec Mikeš, Pešek písař — každý se svou rotou — a biskupští, jemž v čele jel bystrý oficiál, vikař Sulík.

Zlá noc a zlá honba! Trocnovský již nejel na Křelov, jak jim Prček oznámil, nýbrž k Přerovu, jejž měl v moci. Co se dálo, ví Bůh. Ale ráno leželo po cestě až k Holici mnoho pobitého lidu z města — železní páni upláchli šťastně domů! A s hradeb na smělé Tábory, objíždějící město ječivý pokřik:

„Kroměříž! Kroměříž!"

A u děkanské lázně před Hradskou branou, kde se koupali vikaři a kněžstvo z celého města, složil na Žižku, a prozpěvoval pichlavou písničku Janek Tkanečník, kostelník, čili dle našeho, kostelní hospodář v kostelci svatého Blažeje, známý fraškář — mezi pračaty, škrdlaty a bičici, a spoustou rozjařených dětí a fifrnošek zababulených do vlčatých vlňáků, šub a kuklí srstnatých:

„Kroměříž! Kroměříž!
Nedakonice!
Však to Žižko víš,
co ti dali mlatu,
místo pokut, platu,
a dají ti Němci lití
ještě více!"

Ale — [illegible]eli se brzy honci biskupští domů s krvavými hlavami. U děkanské lázně je brali lazebníci s koní, a myli i zavazovali jim v [illegible]zmí rány. Prčková přiletěla jako vítr, nesouc plno

hojivých zelin a mastí. Lazebnice vařily a pařily. V lázni plno lidu proklínajícího Husity!

„Co vyprávěl u vás Trocnovský?" ptá se Tkanečník.

„Heja, ani se neptej! Nebude ti do zpěvu a do frašek."

„No, heja, parnochto, mluv, co, há?"

„Táboři chytili Grelicu, a vezou ho do Prahy!"

„Rychtáře?!"

„A kata i s katánky a se židem Šalomúnem!"

„Nehrč. A kde?"

„Na Kandyji! Večer tam byl oheň, jistě že všecky upálili."

„Jejá, jejá!"

„A židovka neví ničeho —. Rachnička byla u nás, a starý jí toho nemohl povědět. Nemá toho srdce ji zarmoutit. Již se beztoho boji, že se starý nevrátí. Toho tam upekli — za Kroměříž!"

„A kolik dostal za zradu?"

„Říkal u Parlířů, že tuze málo. Taková porážka — a dali prý mu třicet stříbrných grošů. Biskup prý má veliký nedostatek s těmi vojnami."

„Heno — jidášům se více neplatí. A kdo zburcoval město na Žižku?"

„Heno — bylo u nás dosti škrdlat i měšťanů. Ale, Prček, Prček má hlavní zásluhu! Povídám, hybaj na Hradskou bránu a pobuř biskupské. A hned to bylo. Byl by toho slepého krkavce rád zachytil — ale jak? Škrdlanti utekli, a Táboři s pochodněmi pod okny."

„A co dostane za to Prček?"

„Cák já vím?"

„Já ti povím ženko, co! Nezmaří-li vás Táboři, dají se do vás úřady. Milá zlatá, vrabci po všech střechách zpívají, že si na Kandyji opisoval Husova kázání — a zval Žižku na Moravu. To vyprávěli katánci v hospodě U Lva, a konopásci u Tří Sekerek v Litovelské ulici. Ať jen — nevisí na mléčném trhu."

„Proroku, i ty můžeš viset, nebo hořet u Staré Lázně."

„Páron do tvých držců! Já? A proč?"

„Moravci i Češi jsou všichni podezřelí, že drží s kacíři. Když zde byl onen Aleš biskupem, a sloužil ve svém kostele husitskou mši — heja — hledíku, tuhle u sv. Václava, hleď, hleď, byli jste všichni u přijímání, a přijímali pod obojí. Zapři to!"

„Zapru!"

„A já jsem tě viděla! Anežka, žena vojířova klečela vedle tebe i s vojířem —."

„Aha — s tím — co jste ho na Kandyji udávili?"

„Aby tě božec přetrhal! Abys oněměl!" A žena, jak ta vichřice vyletěla z lázně, a hubujíc, zmizela v temně. — — —

* * *

Vypršelo zase téměř čtrnáct roků. Třináctý rok dřímal Žižka pod kamenem v chrámě Čáslavském, a třetí rok Prokop Holý v

neznámém hrobě u Lipan. Tam, po nesmírných trampotách zhasla táborská sláva — i hrůza, a jen báje o nepřemožitelných rečích jiskřily se ve spoustách popelu a střepin po hrozných požárech. Vypálena a pobořena města. Lid pobit a rozplašen do hor. Dřevěné dědinky shořely, a popel z nich roznesly vichřice. Ani památky po nich nezůstalo! Blahoslavený Holomúc, nebo odolal pohromě. Od bitev u Kroměříže až do listopadu r. 1437 se bránil zoufale, jsa stále na nohou, buď v obraně vlastní, nebo pomáhaje v Přerově, v Litovli, v Hunčově, ve Štemberku, ba až v Kroměříži!

Také Břuchotín i se dvorcem zemanským byl vypálen a Kandyje shořela do země. Šavrda se ženou se odstěhoval do města a za ním Ráb. Čekali časů lepších, až se vojny vyzuří. Třetí rok, po bitvě u Lipan počali zase na spáleništích stavěti. Bylo právě po Božím těle v pátek, když se staří přátelé sešli ponejprv na Kandyji z polovice postavené. Šavrda měl ve sklepích zakopány sudy s medovinou, a přátelé mu pomohli vzácný nápoj vyhrabat. Den krásný a teplý. Žízeň rostla. Sedli si na dvůr do stínu podle zdi za stůl a přáli si darů božích. Opodál na trávníku hospodská s dcerou a děvkou táhly sirky do zásoby. Vozáci se začínali pomalu trousit a mnoho jich skupovali. Ušklíbne se Ráb a vtipkuje:

„Maternička, tvými sirkami podpalovali Táboři dědiny. Škoda, že děláš tak dobré. A pamatuješ si ještě, jak tě pan Bořek z Dohalic s panem Bočkem o ně okradli? A zdá se mně, i přízu ti pobrali, i konopě vyčesané, há?“

„Aha, Bože, nemohu si na to vzpomenout bez nemoci. Jen si to představit, a jsem z toho všecka nemocna. A myslím si přece jen — že to mohlo býti — i horší, jako jinde bylo. Sláva Bohu za to! U vás bylo mnohem hůře!“

„Je pravda! Nás vyloupili úplně. Odehnali ovce, vyvedli dobytek z chlévů, vymetli sýpky se zrním — ani drůbež neobstála! To byli hladní Táboři! A přece jim Žižka tehdy zde přikázal, aby odešli v pokoji. Dvanáct vozů plných obilí a mouky zde zajali — nemohli se spokojit?“

Sborek — zemánek z Hněvotína — se podívá významně na přátely a praví:

„Byla to tehdy podivná náhoda s těmi vozy. Parlíř — chtěje hodně v drahých časích utržit — zásoby objednal až u císaře — ale, za čí peníze? Za výpůjčené! Prček měl u něho sílu peněz. A podobně Táboři oloupili Parlíře po cestách se zbožím několikrát — a je na mizině! Tam ta jeho sláva! Již ani v městské radě není. A u něho pozbyl Prček všecko! A co se ho Šálek navaroval, aby peněz u něho nenechával —! A teď je z hospodského nádvorníkem.“

„To bylo zlým svědomím,“ dí Ráb. „Bál se ho podráždit proti sobě. Starosta dobře věděl, co Prčka tíží — a když Grelica počal po zločinu pátrat, řekl, aby nedělal lidem podarebně o-

study, a dal jim pokoj. A to byl Grelicův živel. Pátrat a slídit a sužovat."

„Ach lidičky, je nyní zcela jinačí" — tvrdila hospodská. Od té doby, co ho kališníci pustili domů, je pokorný, jako boží beránec. I Moravců si všímá, a umí si jich — i vážit! V Praze poznal jiné mravy a jiný pořádek, a je sama chvála. To byste nevěřili!"

„A co je nejpěknějšího — jmenuje Holomúc — katovou děrou, a stydí se, že se s naším lidem nejednalo příliš lépe než v Kutné Hoře" — vece Šavrda. „A Trocnovského nazývá pravým rytířem, jemuž se pevnou povahou ze souvěkých nikdo nevyrovnal, ani nevyrovná — slyšíme?"

„Zachoval se k Žižkovi velice drze a Žižka k němu velice shovívavě. Jako lev ke psu dotěrnému, štěkavému. V Praze mu nikdo ani vlasu neskřivil, jednali s ním pansky a lidsky, a proto chválí — a holomuckým nadává."

„A sem už nejde?" Tázal se Sborek. „Býval zde co chvíle."

„Nejde. Stydí se. Dcera byla — jak víte u Augustýnek v klášteře, a však víte, že nám tam za ní lezl, a vyslýchal ji, a pátral a šťoural —."

„A pobízel, aby utekla, že tam z ní udělají hnětánku," dodala hospodská.

„Aha baf! A poslechla ho, jak se zdá" — žertoval Sborek. „Má asi za lubem — starou lásku — a s láskou vdávky — ne, Kleminko?"

„Nevím, jakou lásku? Když jsem se nevdala mladá, nebudu se vdávat — obstarlá."

„Herež! A já stále myslím, že na někoho čekáš!"

„Nevím na koho?"

„Na mladého — Prčka. Je slyšet, že se brzy vrátí."

„Ani ve snách na něho nemyslím."

„No proč? Židovka mu umřela — a chlápek bude míti pěkný peníz. Někteří se vracejí dosud z Čech a mají pěkné jmění. U nás po vojně ho málokdo má. A bude s námi ještě hůře. Groš bude vzácný!"

„Aha, je to pravda" — přisvědčuje Ráb. ... Bude hrozná bída. Všecko na ni ukazuje. A Prček je chtivý a lakotný a s prázdnou se nevrátí. A což nevzpomněl si nikdy na tebe, co je ve světě?" — Šavrda se zamračí:

„Ej, vzpomněl nejednou, zvláště, když umřela Šálkova Rachnička. A chtěl po vozácích ledacos posílat — ale, já jsem nepřivolil. Mezi námi a Prčky je propast — a té nikdo nepřeklene. Dcera má rozum, a nesedne na takovou — krvavou vějičku. A — raději o tom ani nemluvme."

„A ba, přisvědčuje hospodská. Co po řeči? Raději ani nevzpomínat."

„Jste již hotovy, že se hýbeš pryč? Již jste těch sirek tolik natáhaly? Kolik bude kop?"

„Skoro tři — a to stačí přes zimu. Ale dnes už tak jak tak mnoho nenaděláme — podívejte se jen, jak se od města blýská! Je nebe všecko černé. Bude veliká bouře. Klemino, sbírej peřiny s plotů, a ty děvko sháněj kuřátka, ať se nám v loužích nepotopí. A honem, obě. Hle, hle, jak se blýská! Zdá se, že ty věže a báně v městě hoří! To, to!"

Muži vstávali, rozhlížejíce se po ohnivém, otevřeném nebi. Nad Holomúcem duněl hrom, a rozlehal se příšerně v horách. Nad Dolanami již pršelo. Šedý příval zahalil lesy, pole, dědinu. Ráb kývá starostlivě hlavou:

„Kdo má již všecko pod střechou, tomu je hej. U nás ještě ty stodoly čekají na tesaře. A člověk jich ani za peníze teď nedostane. Všady je jich třeba. Jsem rád, že jsem to s pacholíky alespoň z většího zakryl!"

„Hůře je se mnou. Kdo mně postaví kolnu pro vozáky a střechy na konici? Vozáci se vyhýbají hospodě. Nemají kam vozy v dešti postavit."

„To je tím, že v městech tesaře přeplácejí. Všecko utíká do Litovle, do Štemberka, tesaři i zednici. Tam Táboři a Horebci všecko vypálili, a Němci platí o polovici více, než my — praví Sborek. „Němci mají obchod a s obchodem groš. A tesaři povídají: „Teď po vojnách vykopávají peníze a platí hotovými." Náš člověk musí zůstat dlužen a čekat — až po žních. A ty Šavrdo — dnes, bude-li veliký příval — budeš ty pěchované zdi mít — odplaveny. Snad by se to mělo něčím přikryt? Nemáš nadělaných došků?"

„To vichřice všecko sebere. To je marno. Tesaři slíbili, že přijdou, ale mám je vidět. Je to k zoufání život."

„A co, pojďte, zakryjeme to slamou, a doškem, a navalíme na to dřev. To by bylo, aby se to neudrželo" — pobízel Sborek.

„Tedy z čerstva do toho" — plivl do dlaní Ráb. „Šavrdo pojď. Než se to přižene, budeme pomalu hotovi."

Běželi do práce a zakrývali. Bouře duněla. Stmívalo se. A jedva, že byli hotovi, zahrčel na dvoře lehký vozec o jednom koníku. Ohlédli se. Vytřeštili oči. Ráb si smýká frňousy: „Látro hromů! To je — Prček! Aby ho Belzebub požral! Kde ten se zde nabral?" — „Bojí se bouřky."

„Zlý se hromu bojí. Ten Jidáš! Ani vzpomnět si na to nemohu, jak po nás padouch v lesích číhal a Grelicu se škrdlaty za námi posílal. Ale, dali jsme mu biti. Jestli pak si to ještě pamatuje?"

„Vjohó hot, hot, malá! Pambiček vás tady pozdrav! Nevyženete mě? Tak hrozně se to žene. Povídám si — patnáct let jsi na Kandyji nebyl, stav se tam, a podívej se na staré známé."

„A odkud jedeš, Zácho?"

„Heno, z Litovle. Jen, kdybych toho koníka někam mohl schovat. Proboha, ty ještě nemáš ani kolny, ani stodoly?"

„Jsem rád, že jsem chlév zakryl. Tesaři mně utekli a ještě nepřišli. Není na dlani peněz. A víš-li co, postav si kobylku tady do chlívka. Počkej, pomůžeme ti vypřáhnout. Jen honem, až si sedneme, můžeš povídat. Teď škoda řeči."

„Tak, tak. Pán Bůh vám to všem zaplať. Budu rád, že jsem pod střechou. A jak to máš všecko tak na honem sroubeno! Když jsme to před dvaceti léty — nebo více? Je tomu dvacet dvě léta — spolu obnovovali, vypadalo to jak zámeček z pohádky. A kde máš ten nápis, co byl nade dveřmi — ryl jsem ti ho do dubu — a tak se ti vždycky líbil?"

„Shořel, brachu. Také shořel. Všecko shořelo. A co jsme se spolu nadřeli! Nalezli po zdech a po střechách. — ti tesaři byli tak nemotorní —!"

„Dělal jsem opravdu, jakobych pracoval na vlastním. Ale já tesařskou práci rád dělám. Co jsem se nahrbil „Na Špici", celý krov jsem dal nový, novou střechu na hospodě, na konici, na chlévech — a tam je všecko větší než zde. Deset let jsem ani se střech neslezl, až jsem ji spravil, jak nové — aby syn měl až se vrátí radost, a byl nám vděčen. A co mám ze všeho? Žebráckou hůl! Vzal čertek, co jsem si tady zahospodařil u Parlíře, a co syn vydělal na vojně, ztratilo se u žida. Ani zeptat jsem se nesměl, kolik toho již má! To měla pod ochranou Rachnička — a Rachničku ten starý kostrba — —".

„Na to jsi ho tehdy vyštval na Kandyji, abys se ho střásl —" vtipkoval jizlivě Ráb. „Hned jsem si to myslil — a Ráchel to zde, když přijeli pro něho, a z hrobu ho kopali, vyprávěla."

„Což — mohl jsem vědět, že jsou na Kandyji Táboři? A kdyby! Nebyl mezi nimi již u Vyškova, a u Kroměříže? Takový otrlý žid, promrskaný celým světem není děcko, jež se bojí noci, nebo vichřice — nebo i Táborů!"

„Tys se ho chtěl střásti, abys se zbavil vyděrače a pána nad sebou, a přišel jsi při tom o všecko. Chytil jsi se ve vlastní pasti."

„Milý zemane, kdyby ne biskupa, Jana Železného, byl bych pochodil lépe. Je sedmý rok v zemi a Hospodin ho tam pomiluj — ale, že za zradu u Kroměříže pozbyl žid hrdla, přiznal official Sulík hospodu rodině jeho, a všecky prosby moje marny! Neměl jsem důkazů v rukou a židovka nechtěla o ničem vědět. A u biskupa mně ještě řekli: „Ty, ty, co se to mluvilo v noci na děkanské lázni o tobě? Tkanečník vyčítal tvé ženě hrozné věci, a vypráví se to po celém Holomúci! Ani nedutej — a jdi!" Tak dostala hospodu židovka a musel jsem být rád, že mne nechala — nádvorníkem. A nelze u ní vydržet. Stále to mám na míse — že jsem poslal Šalomúna Táborům do tlamy, že jsem stár a k ničemu se nehodím. A pobízí mne, abych si kvapem hledal službu jinde —".

„Jak zde říkal Žižka — židovi a katovi: Zlé má zlý konec!"

„Heno, zemane, vím, že nejsem nejlepší, — a všichni potře-

bujeme polepšení. A kdybych byl všecko zpáchal, co se mně připisuje, vytrpěl jsem za těch čtrnáct let tolik, co ti ubožáci ve tmání pod Novou Věží, nebo v hladomorkách vedle sv. Václava, za kapitolním děkanstvím. Za své hříchy jsem již pokutu vytrpěl — a nyní prosím — o slitování — kde doufám, že se nesklamu. Šavrdo, nemáš — jak slyším nádvorníka, přijmi nás! Ti vozáci, kteří mně zde vyhýbali, jsou i s Křivohlávkem dávno v Pánu, a ti, kteří ke mně jezdili „Na Klínec" — pojedou k Tobě. Té židovky je všecko syto. Nelze u ní mezi tou židovskou čeledí vydržet."

„Šavrda má již nádvorníka slíbeného" — dí Ráb.

„Jsem tesařem a všecko ti zase spravím. Co si tak počneš?"

„Bracháčku — jsi velice sešlý na také dílo! Já bych tě ani nebyl poznal, jak jsi sestaral. Vypadáš jak umrlec. No ne, Šavrdo?"

„To je ustavičnou trampotou. Jen pryč od židovky a budu zase zdráv a silen a všecko ti popravím — i tobě, zemane. A až se vrátí Jašek, bude mně pomáhat. Prosím tě Šavrdo —!"

„Duše milá, nerad komu čeho odepru — to víš, a zvláště v nouzi. Ale, co tomu řekne žena — s dcerou?"

„Dcera měla Jaška vždycky ráda, a nemůže na něho zapomnět, a proti nám nikdy nebyla. A materna — na všeliké nepatrné mrzutosti dávno zapomněla."

„Heno tak! Nebude-li proti tobě — nebudu také. Jdi za ní, a zeptej se jí. Najdeš ji s dcerou ve varně —."

Člověk šel, jak potlučen, klátě se do dveří, a Ráb se směje: „Ta mu oči vyškrábe! Ta ho přivítá! Jen čekejte!"

Ale, čekali darmo! Venku lijavec, blýskání, hromobití — a pod okny zařehtala smutně kobylka a zahrčel vozec. Prček ujížděl k městu na „Špici" židovčinu — — —.

A materna, všecka červena hněvem, přiběhla do hostěnice:

„Máš muži rozum?"

„No há?"

„Poslal jsi ho za mnou?"

„To se ví, že poslal."

„Ná — proč?!"

„Chtěl nám zakryt střechy. Tesařů není — a kde je vzít?"

„Proč tedy neřekneš sám? Včil můžeš pro něho posílat!"

„Židovka ho z hospody vyhání, a tak tě chtěl poprosit, zda bys ho strpěla nádvorníkem, že by pilně kryl střechy."

„Heno — kdo by se zatvrzoval nad takovým? Tedy tam zítra pošleme děvku, ať se přistěhuje. Beztoho nádvorníka nemáme, a kde ho dostat? Tolik lidu všady zahynulo — —."

„Proč tedy utekl?"

„Nepustila jsem ho."

„A proč?"

„Bála jsem se, že k nám jde zase na sirky, jak to dělával. Co se mne s nimi nazlobil — —!"

* * *

Ujížděl chuďas, ujížděl!

Přívalem, zaplaveným polem, spálenými dědinkami. V hlavě mu hučely pošklebky Rábovy. Žid zničil Rába, Prček žida — a žid ještě po smrti — Prčka! Svědomí hřmělo jako hrom na nebi, hříchy těžké blýskaly pekelným svitem. Tamhle Rábova příkopa! Tam zakopal se synem a se ženou nebožce vojíře, a vdova po něm se žalem utrápila, a čtyři sirotci mu chodili volat na dvůr: „Vrať nám tatíčka! Vrať nám matičku!" A zlá židovka je za ním posílala: „Křičte, křičte, neslyší, a běhejte za ním!"

Ale, sirotci se časem ukřičeli, uplakali se, ale neukřičela se židovka. Ta smutná, perná služba u ní pro starého člověka! Žid všady povržen se žlutým znakem potupným na oděvu — povrhuje a šlape člověka, s něhož sedřel kůži —!

A svědomí řvalo: „Tvá vina, tvá vina, tvá největší vina!" A co řekne doma ženě? Poslala ho s prosbou o kus chleba do Litovle, a nepodaří-li se, na Kandyji. Tam si dělala nějakou naději, vždyť to bylo známo, že Klemina nemůže na Jaška zapomnět. Svět si šeptal, že Rachnička umřela — a Klemina ihned opustila klášter, a sama abatyše prý říkala, že ji ven táhne stará láska — stará — hned z dětských let! Co řekne žena, až uslyší, že Prčkem na Kandyji pohrdli? Že poslední naděje zmizela! A židovka doráží, aby se stěhovali — nový nádvorník — příbuzný žid tře nouzi, a čeká, až mu uhnou, a čeká tak netrpělivě — —. Co řekne žena? A kde je bude hledati syn, až se vrátí z vojny? Šestnáct let ho okem neviděli! Vzkazuje, že po Božím Těle některý den přijde. A jak bolestně jej překvapí jejich neštěstí! Co poslal — vše pryč! Patnáct let ničeho neposílal — snad nemohl, nesměl — ani se nehlásil! Hrozné vojny mořily každé poselství. Co řekne, až přijde?

Ano, co řekne? Bude spáti se starými na smetišti — —.

Stmívalo se. Drobný, hustý déšť! Z unavené kobylky se kouřilo. Šla volným krokem, a kašlala. Najednou se zarazila, smýkla sebou na druhou stranu cesty, div voje nezlámala. Lekla se. Na cestě pod stromem dřímal pocestný a procitl. Zdvihal se bolestně a sepjal ruce:

„Člověče dobrý, slituj se a vezmi mne na vůz, abych zde nezhynul. Jsem chromý a zlá nepohoda mne porazila!"

„Há, há! A odkud jdeš?"

„Z vojny, bratře, z vojny. Tam jsem přišel o nohu."

„Kde?"

„Je tomu v máji tři léta — třicátého máje — u Lipan v Čechách. Mám zde nevelký vak — a nemohu ho zdvihnout slabotou."

„Takových chudáků chodí mnoho světem. No, počkej, pomohu ti. A lehni si tady do vozce na slámu. Mne opustil celý

svět — ale já tě zde nenechám. Pojď, jsem velice přemoklý a kobyla kašle."

A jeli, jeli. Déšť houstl, houstla tma, houstla starost. Co řekne doma žena? Co židovka? Co syn — až je bude darmo hledat po všech smetištích, co se vyvážejí z města pod brány — —?

Ó Hospodine!

Vojan stenal ze sna. Spal slabotou. Přijeli na most za Hradskou branou. Z děkanské lázně u řeky zářila okénka, drobná, veselá. Bylo jich plno k cestě. A v lázni hlaholily dudy a zvonil cimbál, výskali koníři. Měli svůj den, a přáli si po koupeli veselíčka. Ach — aha! Také tam nejednou křepčil a rozhazoval, o co vozáky odřel. Ale, jak říkal Žižka — zlé má zlý konec!

Zajel pod kolnu. Na „Špici" žádných hostů, žádných vozáků. Vypřáhl kobylu a zavedl ji do konice a vrátil se k vozu. Vojan stonal.

„Co s tebou člověče? Kterak tě sdělat?"

„Víš-li co, bratře — půjč mně nějaký starý pokrov — nebo starou halenu, a nechej mne zde. A kde jsem?"

„V Holomúci."

„Přikryj mne, zde mně bude nejlépe. Dobře se mně na slámě leží, je zde pěkně ticho. Ale, prosím tě; ten vak mně vezmi k vám, a ráno mne zbuď. Dobře ti zaplatím." — A člověk sebou uhodil, a byl jak mrtev. Prček donesl z konice staré konské pokrovy a hodil je na něho. Bouře se hnala znova. Hřmělo a blýskalo se. Vyšla žena na práh a vítala muže: „Vítám tě Záchd. Jak jsi pochodil?"

„Nikde nás nechtí. Na Kandyji materna přede mnou zavřela dvéře. A zeman tolik nás tupil! Sevřelo se mně srdce, a ujel jsem."

„Celý svět námi povrhuje. Byla u nás po poledni židovka, že se máme vystěhovat, po neděli se přistěhuje Mořicek, a bude nádvorníkem."

„To se jen řekne. Ale kam? Ani se nehnu! Hospoda je ukradena a po dobrém nepůjdu! Či chce, abychom bydleli pod mostem u Děkanské lázně? Tam spávají opilí koníři —."

„Náš nebohý syn! Co řekne, až nás uvidí?"

„A kde nás bude hledat? Tam — jsem dovezl na dvůr takového vojana chromého, je nemocen a leží na slámě ve vozu. Kdyby nám syn přišel do takové hrůzy — aby nás židovka vyházela — kdyby se vrátil takovým mrzákem nemocným — tomu tam u Lipan ujeli kolem nohu v bitvě — to by byla žalost!"

„Náš nebohý syn, co řekne?"

„Tuhle mně dal ten člověk schovat vak a je to po čertech těžké. Až mne od toho ruka bolí! Co v tom asi má? Jdi, podíváme se u světla."

„Počkej, tuhle je tkanice zatažena. Rozvážeme ji. Aha, tak!"

„Aha hou!"

„Jezusky Maria! Co je to? Hle, pomačkaný a podrobený kalich! A tuhle záře z monstrance — drahé kamení. Drž, drž!"

„A pod tím co stříbrných grošů. Vysyp je, vysyp na stůl!"

„Jezusky Maria — i Karlovy dukáty. Jeden, dva tři — plná hrst je jich. Jezusky! Ten vojan kradl a loupil v kostelích. To je celé bohatství! Za to by člověk — „Špici" koupil — —."

„Ten je teplý! A náš nebohý syn? Co jsme se na něho nastarali, naškrtili — a když jsme něco měli — okradli nás. Nebohý syn!"

„Kde nás bude hledat?"

A hleděli do zlata jak šílení a ruce se jim třásly. Kdyby tohle měli! Ten vojan to naloupil v kostelích —! Je hoden, aby se mu to nechalo? Ne, není!

„Ten zasluhoval — již — když na to v kostele sáhl, aby ho skolil! Já ho při tom polapit — jedna, dvě — a byl by vzhůru bradou!"

„Já také! Já bych mu nedaroval."

„Kdyby ho s tím chytal soud — co bude?"

„Pověsí ho!"

„Toho by zasloužil!"

„Toho zasluhuje. Zasluhuje! Sáhl bez trestu na svaté!"

„Bez trestu! A my tak potrestáni na smetišti! Náš nebohý syn! Čeho se na nás dočká? Patnáct let jsme se neviděli!"

Prčkovi zasvítily oči jak vlkovi. Zaťal zuby, a všecek se třesa, vytratil se na dvůr. Živé duše na něm nebylo. Nemocný spal. Stál již na voze u něho — a žena úpí a vichřice úpí s ní. Náš nebohý syn! A tenhle — tenhle vyloupil kostely bez trestu —."

Prček skočil s vozu. Zimnice ho rozrazila, jektal zubama:

„Aha tak! Již je po všem!"

„Tys ho zaškrtil?"

„Již nedýchá!"

„Jezusky panno Maria!"

„Mlč, chtěla jsi to."

„Jezusky, náš nebohý syn!"

„Zlé má zlý konec."

„Je pravda. Hospodine, tak se třasu! Nedýchá?"

„Nedýchá. Co teď s ním?"

„Já nešťastná, což já vím?"

„Jdi a zamkni — a hodíme ho do Moravy."

„Kde?“

„U Děkanské lázně. Tam je silný proud, odplaví ho na místě!“

„Jdi, a dobře zamkni, a schovej zlato!“

Na Děkanské lázni tma, a ticho, jako na hřbitově. Vichřice hučela, řeka ječela. Nebožec padl do proudu a voda se nad ním slila. Kdo poví světu o nebožci utopenci?

— — — — —

— — — — —

Rozžali doma bukovou dračku a nastrčili do železného spáru nad vodou. Vysýpali znova stříbro a zlato, čítali třesoucíma rukama, rovnali — a myslili na syna. Všecko, všecko pro syna! A čím dále, tím více toho bylo. Až se jim hlava z toho točila! Sladká závrať přemáhala svědomí, zimnice chladla, oči se radostí jiskřily. Teď — hm, teď je může židovka vyhodit! Je v městě dosti hospod — a dosti po Moravcích opuštěných domů, po vojnách, po lidech pokutovaných na hrdle — —.

Mohou si vybrat. Město potřebuje peněz a nemůže najíti kupců. Ať nyní drahý synáček přijde. Nejpěknější domec dostane na přivítanou! A zlato a stříbro je všecko na stole. Ještě je ve vaku na dně malá knížka vázaná v bílé vepřové kůži. Há, há! Nějak známá!

„Co je to, stará, hleď? Otevři to!“

„Jejá, jejá — tak je to známé. Ježíši Maria! To je Husova postilla, kterou jsi opisoval a jemu dal do města. Nevíš?!“

„Ježíši Maria! Je! Zde je Jašek podepsán.“

„A tuhle obrázek, co jsem mu dala! Svatý Jáchym!“

„A tuhle můj nožec — —“

„Ježíši Maria, tys ůškrtil Jaška! To byl Jašek! Náš nešťastný, nebohý syn! Náš synáčku!“

A žena jak vichřice ven, do temné noci, a muž za ní.

„Ženo, ženo pro Boha, kam utíkáš?“

„Za Jaškem! Za synáčkem! Náš nebohý syn!“

Zablesklo se! Hradská brána s děkanskou lázní vyšlehla ze tmy.

Jakoby noc polekána zavzlykala, zachvěla se. Střehouni na bráně se ozývali: „Dále od brány dále — — —“

Aha, dále, dále, proudem, hlubinami! Za nebohým synem.

„Ženo!“

Poslední slovo jeho —! Utonulo pod Děkanskou lázní — —.

Vlasta Pittnerová:

V Marianském mlýně.

(Č. p.)

VI.

Přešla zima, přešlo jaro i léto, podzimní větry foukaly ze strnišť i zima zase se dostavila. Zahrnula svým bílým pláštěm naše milé Žďárské hory a do myslivny Vašákovým donesla malého myslivečka. To bylo radosti! Obě babičky, domácí i se mlýna jistily, že hezčího a hodnějšího dítěte nebylo nikdy nad malého Otakárka, jakéž „panské" jméno vybral synkovi blažený tatínek. I Brok a Argo se těšili maličkému a odvykli si v pokoji hlučně štěkati, aby malinkého nebudili. Věděli, že by hošíček plakal a že by se jim za to dostalo výprasku.

Ve mlýně bylo vše při starém. — Totiž tak, jak od Maruščiny svatby to zůstalo. — U Marianské kapličky nerozsvěcovala dosud Cyrillka lampičku a ač ve psaních sta a sta hubiček malému Otakárkovi do myslivny posílala, přece jí samé se nedostalo vzkazu, aby jej přišla pokolíbat, pohýčkat.

A čekala naň ubohá dívka, tesknila po domově, toužila po horách a paní její divila se, že děvče ani po roce pobytu v Brně nepřemohlo bolestných tesknic. Psávala paní Vaníčkové, své sestře, že je s Cyrillkou velice spokojena, děvče že jest pilno, a velice učenlivo a úslužno, ale stále smutno.

A Cyrillčiny dopisy k Marušce vyznívaly také steskem. Pozdravům připojovala vždy také upřímný vzkaz Cyrillovi sama mu ale nepsala nikdy. Cyrill nebyl zvyklý psáti, ale tu a tam vzmohl se přece na lístek. Cyrillka pak psávala Marušce, že Cyrillovi za ten lístek vše dobré vzkazuje, ujištění lásky a věrnosti psáti si mu netroufala.

Cyrill po nějaký čas vzdoroval paním matce, ba i hýřit počínal, než rozumná domluva myslivcova neminula se u něho bez účinku.

Vyčkával tiše, kdy mu otec odevzdá mlýn, než o tom prozatím nebylo řečí. Řekli si mlynářovi, že až se přihodí Cyrillovi slušná ženitba, že půjdou na vejměnek. O Cyrillce mluvili spolu vždy tak, jakoby mezi ní a Cyrillem nebylo se nic přihodilo a paní máma chystala jí peřiny, plátno a vinutí výbavou.

Nescházelo vzkazů. Do Marianského mlýna byl by každý rád dceru posadil a nejen krajánci, chodící po mlýnech z ostatních na Sázavě a Švarcavě položených mlýnů, ale i z dědin známí i neznámí vyřizovali vzkazy od rodičů a příbuzných zámožných nevěst.

Ale Cyrill vždy jenom zamručel, že se ženit nechce. Byl mrzut, že paní máma nepohřešovala Cyrillky, že místo této zjednaná služka dobře zastoupila a dobře zastala.

Poslala-li panímáma po ovocnářích do Brna jedoucích paní Vašíčkové něco do kuchyně: „za to, že je k naší Cyrillce tak hodnou“ činil, jakoby toho neviděl.

Počátkem druhého léta, co Cyrillka v Brně meškala, dopsala Marušce, smí-li se podívat domů, že steskem sotva obstojí.

Z rozkazu panímámy odepsala Maruška ihned, aby Cyrillka počkala, až jí zavolají. Psala, že mohly by býti mrzutosti, které by pantátu, trochu churavého, mohly dojmouti, an prý Cyrill svých vzdorů proti panímámě posud úplně nezanechal.

To Cyrillce stačilo. Viděla, že je jí hoch její věrným, ale želela tím více, že se asi mlynářovi na ni hněvají. Tu stesk její ještě zvýšen a toužila jen domů, domů...

Prosila paní, aby jí dovolila na návštěvu, než tato jí řekla, že dokud mlynářovi o ní nepiší, že k tomu nesvolí.

Děvče bylo stále smutnější, až jednoho dne zmizelo přes noc, zanechavši lístek, že nemůže již vydržeti divným steskem, že táhne ji to k horám, že musí viděti své milé, pomodlit a vyplakat se u Marianské kapličky.

Svítalo letní jitro nad horami, tak krásně, jako v pohádce. Modraly se lesy na horách. a oblohu poléval violový záblesk jasnících se mraků nočních a tento blednul, růžověl, zlatil se, až v mocné záři vyhouplo se slunce nad obzor. Usmálo se svými paprsky i na milé údolíčko, kde stékala Sázava na kola Marianského mlýna, pozlatilo svou jasnou září kapličku a ozářilo dívčí postavu klečící před kapličkou, ve vroucnou modlitbu pohřížcnou.

Tak jako kdysi Cyrillova matka, ubohá Maruška, jdouc dvě noci a den s krátkými jen odpočinky, došla pěšky Cyrillka k této kapličce a modlila se k Matce Boží o útěchu ve své strasti. Plakala, třesouc se bázní, jak asi přijata bude od těch, po nichž celým srdcem toužila. Klečela zde Cyrillka již od kuropění a zalekla se uzřevši plnou záři slunečnou nad horami. Rychle se vzchopila, chtíc zajíti zprvu ne do mlýna, nýbrž do myslivny, kde si chtěla vyprositi přímluvy za svůj samostatný příchod a odchod.

Pohlédla na mlýn, jehož okna leskla se v záři vycházejícího slunce, pak pokročila po hrázi na cestu k myslivně. Sotva však učinila několik kroků, stanula tváří v tvář — Cyrillovi, kterýž od stavidel přicházel.

Cyrill vykřikl jásavě, téměř zavýsknul a již objímal a líbal děvče, bouřlivě je k sobě vina.

Jiný výkřik — ale hrůzy, bolu, hněvu přiměl oba ku vzhlédnutí — u kapličky stanula panímáma a na smrt zbledlá kynula hochovi i dívce, ať jdou blíže.

Šli. Cyrill ovinul rameno kol Cyrillky, kteráž upustila malý svůj uzlíček a vedl jí s výrazem vzdoru v očích k nevlastní své matce. Tato klesla na stupeň u kapličky zastírajíc rukama ubledlé líce. Cyrillka chvěla se a vinula k Cyrillovi.

Panímáma vzdychla, spustila ruce a pohlédla přísným zrakem na milence. Netážíc se, kdy a proč Cyrillka přichází, počala smutným, přidušeným hlasem vyprávěti, ukázavši na stupeň u kapličky:

„Tu jsem tě našla, Cyrillo, už lehko mi tě bylo zde nalézti, když jsem tě sama sem položit kázala. Byla jsem mladá žena, těšila jsem se hodnému muži a zlatému dítěti, které jsem ale neměla radějác, nežliva dítě po nebožce, tebe Cyrille, ku kterému mě zde taky Matka Boží přivedla. — A tu ke mně přišla jednou k večeru stará žena s bídným nemocným dítětem v náručí a vykládala mi, že je to dítě po dceři, po její sestře, která se utopila zde u Marianského mlejna, tam, kde ty tři volše u splavku stojí; že to dítě jí zanechala a ona že cejtí, že blíží se její smrt, takže ho nese sem, aby se ho zde ve mlejně ujali, neboť sem, že to dítě patří — — —“

Panímámě vyšel dech, opřela se o stěnu kapličky a vzhlédla s upěnlivou prosbou ve zracích k milostnému obrazu Matky Boží, Pomocnice. A stejně úpěnlivou prosbu vznesly tam zraky děvčete, kteréž vyvinulo se milenci z náručí a k panímámě na stupeň pokleklo. Cyrill stál bled a vzdor, jimž se chtěl proti nevlastní matce postavit, pohasínal mu v planoucích očích.

Panímáma počala vyprávěti dále: „Chtěla to tetka Baruščina — však jste o ni slejchali — mluvit s pantátou mlynářem, mým mužem a chtěla mu to dítě huvázat na dušu, že je to jako jeho vlastní krev —. Ale já jsem tomu nedala. Plakala jsem, ale když Baruška tak se přemohla a ničeho mu neřekla, chtěla jsem toho taky přemoct a nechtěla jsem ho trápit. Tak jsem tu starou ženu obdarovala a kázala jí, ať přede dnem odejde z chlíva, kde jsme ju spát nechali a dítě položí tu ke kapličce. A když mi řekla, že ta nešťastná holka dala dítěti říkat po otci, tu mi bylo hned jako mily a slíbila jsem Panence Mariji, že je vychovám za vlastní. Ten obrázek jsem ti sama, Cyrillo, na prsíčka položila a žáden, ani pantáta netušil, čí by to dítě bylo, ač jsem se kolikrát divila, že se v jeho srdci neozval hlas krve. Myslím, že mu ani nikdá nenapadlo, že se Barušce dítě narodilo. To nebožka panímáma, Pán Bůh jí tam odpusť, abych jí tou řečí v hrobě nepřitížila a v soudech Božích ju nestíhala, tu chuděru asi zle zaklela, že nic neřekla a pak si život vzala. Pán Bůh vás takových hříchů uvaruj.“

Panímáma umlkla a hleděla znovu k obrazu Matky Boží, oblitému plným jasem slunečním.

Cyrilla před ní poklekla, ruce a nohy jí líbala a uslzená líce v klín její kladla.

I Cyrill se rozplakal, poklekl a taktéž matku upřímnými slovy za všecky svoje vzdory odprošoval. I za smýšlení svoje slovy nepronešené jí odprosil.

A panímáma hladila oběma hlavy a líce, ale neplakala. Tajemství vyslovené, o němž myslívala, že vezme je sebou do

hrobu, jí jaksi omamovalo, bylo jí, jakoby se vše bylo stalo teprve včera a jako by tu na stupni mělo zaplakati nemocné děťátko, v hadříky zavinuté.

Pak pravila: Bůh sám ví, co mě z rána ku kapličce volalo. Ejnu, mělo to bejt. Divím se sama, že jsem vám tak znáhla všecko vypověděla co jsem myslila, že vám nikdy nepovím, třeba jsem se lekala, když jste se začali mět rádi, aby nepovstal novej hřích, a to hřích hroznej, mezi bratrem a sestrou. Jdi Cyrillko, jdi si do myslivárny, panímamince jedinky jsem to pověděla a ona mně poradila co a jak. Jdi a poraď se s ní."

Panímáma povstanouc, zavrávorala a opřena o Cyrilla, odcházela do mlýna.

Cyrillka zvednuvší uzlík šla k myslivně. Neviděla krás letního jitra, neviděla jahod v mechu se rdících, neslyšela zpěvu ptactva, necítila vůně lesa, necítila únavy daleké cesty, ač jí kolena klesala — jen to cítila v duši, že našla otce, a že ví, co vždy zvědět si přála — kdo byla její maminka.

Cyrillka chvěla se omrozem v pomnění na vlhký matčin hrob ve vlnách Sázavy, na zoufalý její čin a ve vzpomínce na to, že tušení ji zvěstovalo, že matka její si vzala asi život.

Když vstoupila do myslivny, tu byla tak bledá a utrápená, že se jí zděsili a myslili, že nemocná domů přichází. Vrhla se Marušce kolem krku a paní Vašákové se držela křečovitě za ruku. Dlouho to trvalo, než se tak dalece upokojila, aby mohla vše vypověděti.

Ještě před polednem doběhl do myslivny Cyrill, klidný a vážný; k večeru došla panímáma, i usnesli se, říci pantátovi, že Cyrillka došla na návštěvu.

„Budeš každej rok dom jezdívat, vždycky na pouť nebo na posvícení přijedeš," slibovala panímáma děvčeti.

Ba né, panímámo zlatá, nepřijedu leda až se tuhle Cyrill ožení," řeklo děvče.

Tak to bude nejlepší, k vůli lidským řečem," mínila paní Vašáková.

Teprve druhého dne k polednímu šla Cyrillka do mlýna k pantátovi. Uhlídal jí velice rád a těšil se nad dýmkou, kterou mu dovezla — a pro kterou vlastně Cyrill do Žďáru zašel.

„To se to z ní bude hezky kouřit při tom posezeníčku pod lípami, aby dali komáři a pipky pokoj," liboval si pantáta.

Avšak u večer, když jej panímáma na lůžko uložila, tázal se jí jaksi nesměle: „A co Cyrill?"

Panímáma rozuměla. Vzala pantátovu ruku do svých a, tisknouc ji svou mozolnou pravicí řekla: „Je všecko dobře, pantáto, přešlo Cyrilla to dětinstvo a Cyrillu taky. Trefila jsem na pravo, že jsem děvče z domu poslala."

„Jako vždycky," přisvědčil pantáta.

Nevšiml si, že mu panímáma do očí nehledí.

Po několika dnech Cyrilla odjela a do Brna odvezla ji sama panímáma.

Ve mlýně bylo zase klidno i vlídno. Pantáta, ač vůčihledě scházel, žertoval, sedaje pod lípami, s každým okolojdoucím.

Cyrill se choval k panímámě tak jako hodný syn a poseděli-li někdy spolu na chvíli sami, tu vždy znovu a znovu dotíral na ni prosbami, by mu slíbila, že ze mlýna po pantátově smrti neodejde, aby se jí mohl odsloužit za sebe i za otce. — —

Přešlo několik let. V myslivně přibyla k Otakárkovi dvojčátka: Cyrillka a Čeňka. Přibylo starosti, přibylo radosti. Pantáta mlynář s těmi vnoučaty okříval a i v zimě skoro denně Cyrilla vybízel, ať zapřáhne a tu drobotinu z myslivny mu pro potěšení doveze.

Panímáma se těšila, že si tu pantáta přes svou neduživost ještě několik let pobude. Však jej opatrovala jako oko v hlavě. Měla více pokdy. Starost o mlýn a hospodářství předali již Cyrillovi a ten si vyhlídnul v dědině hezkou, mladou panímámu. Byla hlučná svatba, na kterou i Cyrillka s paní Vaničkovou přijely.

Výměnek v Marianském mlýně, na nějž se sestárli manželé přestěhovali, byl od hlavního stavení oddělen. Byla to hezká, malá chaloupka o jedné světničce, kuchyni a komoře. Okno šlo na hráz ku kapličce.

Těšila se panímáma, že zde v klidu pantátovi k smrti dosslouží.

Než člověk míní, Pán Bůh mění.

Tak za rok po Cyrillově svatbě, když již i mladá mlynářka dědečkovi do vejměnku malého Cyrillka k potěšení nosila, rozstonala se pojednou panímáma a v několika dnech stanul pod kvetoucími lípami u kapličky vůz, zapletený oněmi květnými lípovými ratolestmi a na voze v černé rakvi uložena byla panímáma.

Zemřela po kratičké nemoci, davši povolati z Brna Cyrillu a pantátovi ji k obsluze doporučila.

Za tiché noci, když pantáta klidně usnul, pravila k schovance: „Pamatuj, že je to otec tvůj, ale nikdá, slyšíš, nikdá mu neřekni, že o tom víš."

„Neřeknu," slíbila Cyrilla.

O pohřbu vyvedli pantátu pod lípy, kde se u kapličky s panímámou loučili, upřímnou, hlasitou modlitbou, do níž zaznívál klepot mlýna na znamení smutku na prázdno spuštěného.

Ubohý mrzák, loučil se, naříkaje, se svou ženou, volaje v pláči: „A ty má panímámo zlatá, úpřímná, žes ty mně tak opustila, a komu's mě poručila?"

„Tuhle Matičce Boží Pomocné, pantáto, a potom mě," přimlouvala mu Cyrillka podle něho klečící. — „Matka Boží vás po-

těší v tom žalu a já vám budu posluhovat, jak mně panímáma naučila a poručila."

Stařec přivinul děvče k sobě a slzy jeho padaly na hlavu této dcery, neznámé mu a přece milé dcery, kterou vychoval, nevěda o její narození, kterouž měl rád, netuše, jak je mu po krvi blízká a jakou oběť lásky přinesla mu jeho žena, žena prosté mysli, ale mocného citu.

Cyrillka nešla s ostatními panímámu k hrobu doprovodit, zůstala u pantáty.

A zůstala u něho až do té chvíle, kde vypustil sám duši, posluhujíc mu s oddaností věrnou. Ač byl chorý a slabý, přece tu ještě pobyl po panímámině smrti dosti dlouho a teprve po uplynulém létě i zimě a opětném uplynutí jara a léta, zastavil se příští jeseně vůz pod padajícími listy z lip, s jeho rakví u kapličky.

V modlitbu doprovázejících mísil se opětně smutný klapot na prázdno spuštěného mlýna.

Tentokráte šla Cyrillka na pohřeb, nesouc na ruce malou Marušku, která po panímámině smrti přibyla.

Po pohřbu, ač jí mladí mlynářovic vyzvali, aby ve mlýně zůstala, že může třeba na vejměnku přebývat, nesvolila. Nastokrát za vše dobrodiní děkujíc, odstěhovala se k Marušce do myslivny, kde měly pak děti svoji „hodnou tetu Cyrillku".

Podílu, který jí Cyrill nabízel, nepřijala, řkouc bratru: „Víš, pantáto, nechme to tak! Když nebožka panímáma, Pán Bůh ju oslav, tolik let před celým světem utajila, čí dítě já jsu, tak ať se to dál taky neví, a po lidských hubách neroztřísá. Já budu mět dycky živobytí, šatů a prádla mám nadosmrti, i po panímámě jsem zdědila, že Maruška o to nedbala. A jářku, kdyby mně bylo někdy zle, tak o Marianském mlejně vím."

Cyrill tedy sestře více podílu nenabízel, než hodlal se o ni vždy starat. Měl hodnou panímámu a to „dětinstvo" s Cyrillou dávno již z paměti pustil. Měl jiné starosti: o mlýn, hospodářství a vzrůstající rodinu.

Cyrilla dosloužila v myslivně i paní Vašákové k smrti a hospodařila s Čeňkem a Maruškou v svornosti. —

Kdykoliv ji ve mlýně potřebovali, došla ráda a vypomohla, ať při nemocech, ať při práci ve žních, kdy a jak bylo potřeba.

Přicházejíc a odcházejíc, stavovala se na Otčenášek nejen u Marianské kapličky, ale i u splávku a tří mohutně vzrostlých olší se vždy pozdržela, šeptajíc modlitbu za matku svoji nepoznanou a za dobrou panímámu, kteráž přijala dítko mužovo krom manželství zrozené za své, bez výtek a předhůzek, ale s pravou láskou a obětovnou upřímností.

JUDr. Michal Navrátil:

Průvodce po Italii.

Vzpomínky a praktické pokyny. — Za českou stopou.

Č. p.

XIX. Florencie.

V pondělí ráno dne 22. října rozloučil jsem se s Neapolí. Skok na Sicilii již nebyl možný. Bylo nutno pomýšleti na návrat do vlasti. Do Říma jel jsem týmž směrem zpět přes Caserta, Capui a Cassino. Ve věčném městě zůstal jsem pouze přes noc a úterý na to unášel mě vlak středem Italie do města umění.

Florencie (Firenze), moderní Athény, bylo sídlem velkovévodství toskánského a arcibiskupa. Leží na obou stranách řeky Arno. Italové zovou město to la bella (krásné), jako Benátky. Je tu přes 170 kostelů, přes 160 veřejných soch, několik mostů. Pamětihodné stavby jsou Palazzo Vecchio, v němž je museum, Loggia dei Lanzi se sochou Kosmy I., velkovévody medičejského.

Nejslavnější je arcibiskupský chrám Sta Maria del Fiore, ohromnou velikostí vynikající. Blízko nalézá se skvostné baptisterium jako v Pise. V kostele sv. Kříže jsou náhrobky rodáků zdejších básníka Danteho, Macchiavelliho a umělce Michelangela. Doporučuje se zvláště návštěva chrámu S. Lorenzo s náhrobkem Mediceovců od Michelangela a s pomníky velkovévodů. V kostele del Carmine jsou pěkné fresky Masacciovy. R. 1439 přeložen do Florence z Ferrary sbor církevní. Proslulý je Palác Pitti, druhdy sídlo velkovévody. Je tu slavná obrazárna a za palácem skvostná zahrada, odkud z výše je úchvatný pohled na město. Z paláce Pitti vede chodba na druhý břeh Arna do paláce Uffizi, kde je slavná galerie florentinská s Venuší Medicejskou. Galeria degli Uffizi a Palazzo Pitti jsou z největších galerií na celém světě. V neděli vstup zdarma. Ponte Vecchio je starobylý most poblíž Palazzo Uffizi, na němž se nacházejí četné krámy zlatnické. Florencie má 232.860 obyv. Je tu soud kasační.

Jeden z nejzajímavějších hřbitovů, jejž jsem na cestě v Italii viděl, je hřbitov ve Florenci. Elektrickou tramvají č. 13. z Piazza del duomo jedeme tam po mostě dela Grazia vzhůru na Piazza del Michelangelo, odkud otvírá se skvostná vyhlídka na Florenc a město Fiesole. Před hřbitovem je kostel starobylý z 13 století, v němž se nalezá kaple se vzácnými freskami, několik set let starými, jež představují výjevy ze života sv. Benedikta. Ze hřbitova samého je překrásná vyhlídka, jak na město, tak na opačnou stranu na zahradu (giardino dei boboli) a na Torre al Gallo. Hřbitov sám není prostorný. Jsou tu samé hrobky s deskami. Části hřbitova jsou pokryty deskami, pod nimiž uloženy dvě rakve pod sebou. Jednotlivé hroby vyzdobeny květinami a

svítilnami opatřeny. Na západní stranu hrobek možno vystoupiti, odkud skytá se pohled do údolí i do výše k věži Gallo.

Starostou města byl Antonio Garbasso. Ve vyhlášce úřední se praví, že Firenze civilissima e italienissima fra le citta italiana. (že Florenc je nejcivilisovanější a nejitalštější mezi městy italskými). Vůbec v projevech veřejných klade se váha na svornost 40 milionů Italů, na chrabrost osvědčenou ve světové válce.

V zdejším kostele S. Maria Novella a San Marco jsou dominikáni. Krásný kostel je Annunziata. Že se to hemži ve Florencii cizinci, je vidět z toho, že i o náboženské potřeby jich tu postaráno. Tak jsem četl, že německé bohoslužby konají se v chrámu sv. Gaetano v neděli a ve svátek o 10. hodině. Zpovídá se u sv. Gaetana v neděli a ve svátek od 9. hodiny a v kostele de buon consiglio v sobotu a v neděli odpoledne.

Florencie je vlastí umění a kolébkou renaissance. Jméno pochází z latiny Florentia = město květin.

Prostorné je náměstí Piazza della Signoria, bývalé forum republiky. Pěkná je fontána Neptunova. Interessantní je Campanilla Giottova. Viděl jsem dodnes zachovaný Dantův dům. Zdejší bibliotheca Laurenziana je bohatá a cizinci hojně navštěvována, i od Čechů. Ve Florenci byla druhdy universita. Dnes je tam R. instuto di studi superiori pratici e di perfezionamento. Školní rok počíná 16. října a končí 31. července. Přednášky počínají v listopadu. Ústav skládá se z fakulty filosofické (Facolta di filosofia e lettere), přírodovědecké (di scienze fisiche e naturali), medicinské a chirurgické, školy farmacie a školy babičské (scuola di ostetricia).

Okolí Florencie je překrásné. Tramvayí možno podniknouti výlet do starého etruského místa Fiesole, jež na výšině položeno, chová v zdech svých četné historické památky. Vyhlídka odtud skvostná. Jízda tramvayí stojí 2 l. Rovněž vděčná je vyjížďka do Cascine.

Bydlel jsem v hotelu Sempione, asi 5 minut od nádraží. Platil jsem za 6 dní 40 lir. Hotel čistý, odporučení hodný.

Když jsem jedenkráte šel do kostela sv. Vavřince, najednou spadne právě přede mnou sud beze dna s okna domu na ulici. Upozornil jsem na tu nepřístojnost vojáka fascistu, který zakročil.

Ve Florencii vycházely „Corriere di Firenze“, „Il Giornale di commercio“, „Il nuovo Giornale“, „La nazione de la sera“.

V divadle T. Politeama dávaly „La casa de tre garazze. (U třech děvčátek). Poslední místo (Ultimo posto) stálo 3 l. Mizerná hra.

Vraceje se z Neapole, rozhodl jsem se, že zastavím se též ve Florenci a zjistím bližší okolnosti, jež spojeny byly s úmrtím nejpřednějšího českého novináře G. Eima.

Zemřel v Italii, jako o 26 let později jeho přítel Fr. Ondříček v Miláně. Zašel jsem do ústavu na Via San Salvi, viděl jsem jednopatrovou pěknou budovu vilku Fabbri, kde Eim vydechl svou duši. Byl jsem v ředitelské budově, kde v archivu nenalezl jsem žádných dat. Pouze v rejstříku vily Fabbri, kde zaznamenán je pohyb pacientů, napsáno je pod číslem 24: Gustav Eim přijat do ústavu 26. ledna 1897, zemřel 7. února. Mluvil jsem s primářem dr. Karlem Pariani. Obrátil jsem se ještě na kliniku k prof. Zala. Ten mi rovněž nemohl poskytnouti bližších zpráv ohledně léčení nebo stran pitvy. Ve dnech 22.—25 října 1923 konal se právě IV. národní kongres psychologický, kterého jsem se jako mimoř. posluchač zúčastnil. Zde jsem poznal prof. Pavla Amaldi, ředitele ústavu San Salvi. Obrátil jsem se tudíž na něho. Ten mě s největší vlídností přijal, ale ku své lítosti také něčím bližším mne uspokojiti nemohl, jsa teprve od r. 1906 chefem ústavu.

Jako v Benátkách, tak i ve Florenci je přísný dozor na cizince. Na přihlášce své k policejnímu úřadu měl jsem dne 26. října 1923 číslo 29.431. Musel jsem napsat jméno a příjmení, jméno otce i matky, rodiště, národnost, stav a účel, za kterým jsem přišel do Florence.

V galerii Uffizi před léty spis. Gustav Jaroš stál před portrétem, který pokládal za podobiznu Jana Amosa Komenského od malíře Rembrandta (16. července 1606†1669). Pod obrazem je nápis „Ritrato di un Vecchio" (podobizna starce). Firmato e datato 1666.

Ve Florenci mluví nejlahodnější a nejsprávnější vlaštinou. Lid přívětivý. Byl jsem tu přítomen slavnosti zasazení pamětní desky ministrpresidenta Mussoliniho. Bylo to v neděli odpoledne 28. října 1923. Veliký průvod, v němž šli vynikající hodnostáři státní a vojenští bral se k místu. Stál jsem poblíž slavnostního řečníka.

Ve Florenci jezdí tramvay asi 20 směry. Ceny jsou dle vzdálenosti: 50 c, 60, 65 c, 70 c, 85 c, 90 c, 1 l, 1 l 10 c, 1 l 30 c, 1 l 35 c, 1 l 40 c, 1 l 50 c, 1 l 75 c, 1 l 80 c, 2 l.

Chodil jsem na oběd do restaurantu „Giotto" poblíž domu na Piazza Duomo. (Oběd s vínem stál 7 l 50 c.)

Byl jsem též v Pizzicheria di Eugenio Comparini ve Via del Corso 16. Platil jsem za kolek 20 c, chléb 20 c, víno 5 l, polévka 80 c, telecí 4 l 50 c = 10 l 70 c, a zpropitné 1 l 10 c.

V Trattorii „la grotte" na Via dei Servi 22, stál kolek 20 c, chléb 40 c, polévka 40 c, víno 2 l, maso 2 l 80c. Zde stálo čtvrt kuřete pečeného 3 l 70 c, telecí pečeně 3 l, kotlet 2 l 80 c.

V Ristorante „La Spada" na Via della Spada 4, platil jsem kolek 20 c, chléb 40 c, víno 1 l 20 c, polévku 50 c, beafstek 4 l.

V Trattorii „Il le bone Caprera" na Via del Prato 62 placeno za kolek 20 c, víno 1 l, chléb 40 c, a pečeni 4 l.

V Trattorii Gianesi na Via della Pergola 2, stál kolek 20 c, chléb 30 c, víno 1 l, polévka 40 c, pečeně 3 l.

V restauraci Comparini na Corso 16, stály olivy 1 l 20 c, minestra 1 l 20 c, čtvrt bažanta 6 l., půl koroptve 8 l, čtvrt kuřete 4 l, beafstek 6 l, brambory 1 l, dort 1 l 50 c, Caffé espresso 80 c.

V Grand hotel Cavour na Via Proconsolo 5, nejlevnější pokoj stál se dvěma postelemi 14 l. Snídaně s medem a zavařeninou 6 l, oběd 15 l, večeře 20 l. Pense i s pokojem počítáno od 45—65 l podle sesóny, pokoje a doby pobytu.

Palacký ve svých zápiskách zmínil se, že byl ve Florenci v Café helvetico na novinách. Dnes by v žádné kavárně florentské novin nenašel, jako nikde v Italii.

XX. Bologna, Modena, Mantova.

Bologna leží mezi řekou Renem a Savenou. Je sídlem arcibiskupa a university, jež v středověku zvlášť byla proslulou a studenty z cizích zemí hojně navštěvována, též z Čech. Heslem jejím bylo: Bononia docet. Bohatá je zdejší biblioteka. Čítá 45.000 svazků. Vyhledal jsem tuto Alma mater, kde Čech Antonín Randa, slavný ministr práva, r. 1888 při pětistoleté památce výročí této vysoké školy jmenován byl čestným doktorem práv, vedle pouze dvou cizích juristů. Teprve po světové válce dostalo se této hodnosti presidentu spojených států Severoamerických Wilsonovi. V archivu universitním dostalo se mi výroční zprávy university zdejší.

Ze zdejších kostelů památny jsou gotický chrám sv. Petronia, jsou tam barevná okna, sv. Štěpána a katedrála sv. Petra. Sv. Petronius je protektorem města Bologně. V kostele sv. Dominika odpočívá v sarkofágu tělo tohoto sv. patriarchy. Známé jsou zdejší vysoké nakloněné věže Asinelli a Garisenda.

Bologna je rodištěm 8 papežů, 200 kardinálů a mnoha umělců.

Prof. Mezzofanti, znalec jazyků, byl tu knihovníkem. V Bologni je pověstný hřbitov.

Největší hotel v Bologni „Baglioni Grand Hotel má 141 pokojů, nejmenší cena pokoje 12 l. 140 pokojů má hotel „Bologna. Cena 10 l. Nejlevnější hotely po 7 l. Regina (60 pokojů), Roma (98 pokojů). 120 pokojů má Brun Grand hotel, cena 12 l, San Marco, cena 8 l. 105 pokojů má Pellegrino (cena 8 l. 50 pokojů má Corona d' oro (9 lír). Zpropitné od 15% až do 20%. Vedle toho jsou tu hotely Savoia 10 l, Stella d' Italia 10 l.

Bologna má 197.000 obyv. Vycházejí tu denníky „Il Resto del Cartino". „Il giornale del matino." Palacký r. 1839 bydlel zde „u tří králů".

Když jsem přijel v říjnu do Bologny, viděl jsem již zvláštní ruch na nádraží, jež bylo nádherně dekorováno. Zvláště přepychově vyzdoben byl salon nádražní. Myslel jsem, že se to vztahuje ke dni 28. října — pochod fašistů na Řím. Záhy však jsem se dozvěděl, že ministrpresident Mussolini přibyl do Bologně. Ve všech téměř oknech výkladních skříní na hlavních třídách bylo zříti podobizny premiéra. Všude na ulicích hudba hrála a spousty obecenstva se promenovalo. Viděl jsem i kočky s trikolorou. Na zdech napsáno: Viva il duce!

Na hlavních třídách, vedoucích k radnici, tvořil se špalír. Všude bylo zřít černé košile a čepici, úbor fašistů. Nad městem vířil aeroplan a konečně neobyčejné napětí dosáhlo nejvyššího stupně. Ministrpresident přijíždí v prvém voze v kruhu svých přátel. Se všech stran se k němu tlačí lidé, známí fascisti ho líbají. Ministrpresident podává ruku dítkám a líbá je na čelo.

Hudba rozléhala se po celý večer po městě. Iluminace byla pohádková. Celá Bologna byla vzhůru. Tolik nadšení jsem neviděl už dávno. Mussolini projížděl městem jako pravý triumfator. Tolik lásky, tolik oddanosti neviděl jsem nikdy projevovati žádnému potentátu. Mussolini se jmenuje hned po králi, ačkoliv požívá více popularity než sám vladař.

Obědval jsem v Ristorante della Borsa na Angolo via Goito. Bollo 30 c, chléb 60 c, víno půl l. 2 l, polévka 60 c, pečeně 4 l = se spropitným 8 l 20 c.

V hotelu na levo u nádraží „Sole" platil jsem pouze 5 l za pokoj.

Z Bologny vede dráha vysoko v horách krásnou krajinou do Modeny.

Modena (Mutina), hl. město druhdy vévodství, nyní provincie, sídlo biskupa, leží mezi řekou Secchiou a Panarem. Je tu pěkný palác vévodský. Byla tu universita. Z kostelů zmínky zasluhuje gotická katedrála San Geminiano a kostel Sta Maria Pomposa. Modena má 76.573 obyv. Vychází tu „La Gazetta dell' Emilia" (deník).

Arcibiskupem je Bruni Natale. V Modeně je klášter benediktinský. Mluvil jsem s jeho opatem, který se mi zapsal do notesu: Abbas S. Petri Mutinae. Antonielli O. S. B.

V Modeně je hotel „Cervetta" 30 pokojů, pokoj 6 l, s 2 postelemi 10 lír, Italia 50 pokojů, 7 lír nejlevnější pokoj, Milano 30 pokojů, pokoj 5 lír, Mondatova 20 pokojů, 6 lír pokoj, Regina 40 pokojů, pokoj 10 l 50 c i s propitným, Roma 30 pokojů, pokoj 6 lír, S. Carlo 40 pokojů, pokoj 6 lír, S. Marco 40 pokojů, pokoj 9 lír. Zpropitné se platí 10 %. V S. Carlo je 10

% zpropitné v restaurantu, z pokoje 12%, v S. Marco je 20 proc. v restaurantu, z pokoje za den 1 líra. V Modeně pil jsem výborné Lambrusco. Červené, šumivé, sladké 1 litr za 3 l 50 c. Chutnalo mi tak, že jsem ho vypil litr při obědě a rovněž při večeři. Bylo velmi lehké. —

Obědval jsem v Trattoria Cacciatoria v Angolo Corso Adriano, kde napsáno, že mají domácí kuchyni. Platilo se za kolek 20 c, příbor a chléb 60 c, 1 l vína 3 l 50 c, polévka 1 l 20 c, pečeně 3 l 20 c.

Mantova, býv. hlavní město vévodství v Lombardii, leží na ostrově v řece Mincio. Leží na lombardsko-benátské železnici vedoucí do Verony. Je sídlem biskupa a provincie a rodištěm básníka Virgilia. Druhdy to byla jedna z nejsilnějších pevností evropských. Rozsáhlý je býv. palác císařský. Mantova má 32.631 obyv. Časopisy tu vycházející jsou: Gazetta di Mantova, „Il cittadino di Mantova" (katolický denník vyjma neděle a svátky), „Il corriere di Mantova" (radikální orgán), „Provincia di Mantova" (list socialistů). Biskupem je Origo Paolo Carlo.

V Mantově je dóm a chrám sv. Ondřeje. Dóm pochází z r. 1500, dříve tam stál starý chrám. Tradice vypráví, že jeden voják (snad Longin) přinesl krev Kristovu do Mantovy r. 32 po Kristu. Četl jsem v kostele tamním nápis: Sia in eterno benedetto ed adorato il preziosissimo sangue di Gesu Cristo nostro redentore che si trova conservato nell' altare qui sotto. (Budiž na věky požehnána a uctívána nejdražší krev Ježíše Krista našeho spasitele, jež se chová zde pod oltářem.)

V chrámu tamním viděl jsem vyhlášku, že ženy s neslušným výstřihem u krku a s obnaženými rameny nemají býti připuštěny za kmotry při křtu.

V městě je vysoká věž zvaná Torre della Gabbia.

XXI. Terst.

Z měst, jež Italové nabyli po světové válce největší a nejdůležitější je Terst, jež Římanům znělo Tergeste. Bývalo to největší přístavní město Rakouska. Z Prahy do Terstu můžeme se dostati přes Vídeň, Semmering, Štýrsko a Krajinu, dráhou jižní, nebo přes Linec, Bělák a Trbiž (Tarvisio). Navštívil jsem Terst dvakráte. Poprvé před Vánocemi roku 1886 a po druhé v březnu roku 1905. Bydlel jsem za prvého pobytu v Hotel bon pastore, slušném hotelu v středu města, navštěvovaném ponejvíc cestujícími. Pokoj stál 1 zl. Při poslední návštěvě zůstával jsem v slovinském hotelu Balkán, který za nějakých bouří byl demolován.

Terst při sčítání lidu r. 1880 měl 141.740 obyvatelů. Z těch bylo 108.912 Italů, 26.195 Slovinců, 5654 Němců, 471 Řeků, 136

Angličanů, 126 Srbů, 120 Francouzů, 46 Moravo-boemi, 31 Španělů, 27 Maďarů, 11 Rusů, 6 Poláků, 5 Arabů, 4 Rumuni, 4 Holanďané, 1 Armén a 1 Turek. Jak pestrá to směsice. Jak podivně slavná komise při sčítání si vedla ,o tom svědčí ta okolnost, že jeden krajan sám mi vyprávěl, že zná nejméně 400 inteligentních Čechů, o dělnické třídě ani nemluvě.

Terst má pěkné paláce i vzácné sbírky zoologické i mineralogické. Z kostelů zajímavá je katedrála San Giusto s 5 loděmi a se dvěma starými, ve zdi zazděnými sloupy, patrně to zbytky z dob římských. Zmíniti se dlužno též o chrámu San Antonio nuovo a kostele jesuitském. Srbové a Řekové mají v Terstu překrásné kostely. Zejména kostel Srbů pravoslavných, vystavěný ve slohu sv. Žofie v Cařihradě, naproti Canal grande, je velkolepý. Jak zevně tak uvnitř jsou skvostné malby a drahé obrazy stříbrné, prokládané vzácnými drahokamy. Na vnitřní ozdobu tohoto chrámu věnoval car ruský mnoho tisíc rublů.

Rovněž i kostel Řeků na pobřeží chová mnoho drahých obrazů. Divadel r. 1886 bylo pět. Teatro communale (zpěvohra a balet), Teatro Politeama, Teatro Filodramatico, Teatro Armonia a Amfiteatro fenice. — V prvních dvou se nehrálo .V T. Filodramatico hrála francouzská společnost, v Amfiteatro fenice Vlaši a v T. Armonia Němci. V Terstu nebylo žádných divadelních společností, byly tu pouze kočující herci. Obecenstvo v divadle se chovalo velmi nenuceně. Když herečka v jednom jednání se líbila, aplaudovalo publikum a v druhém aktě ji třeba vypískalo. Když se kus zamlouval, arie v opeře, dalo se celé divadlo do zpěvu. Když na jevišti dlouho otáleli se hrou, obecenstvo spustilo pekelný rámus, syčelo, tloukło holí o zem, kopalo, křičelo a volalo, aby se hrálo. V divadle klobouk smeknouti nikomu ani nenapadlo. Vlaši chovají se sousedsky, jak v kavárně a hostinci ,tak i v divadle. Z veřejných budov stály za zmínku budova municipální (radnice), Tergesteum, v němž zevně umístěny kupecké výkladní skříně a uvnitř bursa s velkou čítárnou, palác Lloydu s kancelářemi a tiskarnami, museum Revoltella, v němž nacházela se umělecká výstava, městské museum se zvířenou a květenou adriatickou, museum starožitností a Arco di Riccardo (zbytky to římské brány vítězoslavné).

Zajímavostí, jež stála za podívanou pro cizince, byly v St. Andree mechanické dílny arsenálu Lloydu. Nalézaly se daleko za městem na pobřeží na jihovýchodní straně a tvořily ohromný komplex továren. Když člověk vstoupil do některé dílny, tu šla hlava kolem a nevěděl, kam by dřív zrak svůj obrátil. Byli tu všichni možní řemeslníci zastoupeni a vše pracovalo se parou. Kus železa ufal stroj jako hračku a do litiny dělaly se díry jako do marcipánu. Interesantní byla strojní prádelna, místnost, kde asi dvacet ženských bylo zaměstnáno praním prádla námořníků. V ar-

senále stavěli dvě lodě — Imperator a imperatrice. Když se spouštěla nějaká loď na moře, dělo se to s velikou okázalostí a celý Terst slavil svátek.

K návštěvě doporučuje se též maják, na nějž vedlo 144 schodů do výše 33 metrů. Když jsem konečně dostal se po schodech nahoru, spatřil jsem před sebou lampu petrolejovou, kolem níž dokola byla veliká broušená zrcadla, jež večer a v noci pomocí dole umístěného stroje se otáčela. Tím stávalo se, že světlo z lampy každým okamžikem se měnilo. Maják ukazuje námořníkům, kde je přístav a zabraňuje jim, aby v noci nezabloudili nebo někde na skálu nenarazili. Nahoře byl sluha, který v poledne, když ředitel hvězdárny telegrafoval mu 12 hodin, vystřelil dole ránu z děla.

V Terstu se kromě loděnic a předmětů, jimiž zásobují se lodi (zboží provaznické, suchary, plachtovina) vyrábělo mnoho rosolky, kůže, mýdla a svíček.

Z Terstu provozoval se obchod do Levanty, Řecka, Egypta, Anglie, na Rus při Černém moři. Prokopáním úžiny Suezské mezi Asii a Afrikou nabyl terstský obchod ještě větší důležitosti pro Evropu. Cena zboží, které se před 40 lety každoročně do Terstu přivezlo, páčila se přes 100 milionů zlatých, o něco méně se tehdy vyvezlo. Do přístavu terstského vplulo tehdy průměrně ročně přes 9 tisíc lodí za příčinou obchodu.

V letech osmdesátých vystavěn nový přístav podél nádraží jižní dráhy, na jehož konci se nalézaly sklady petrolejové.

Zajímavo bylo ráno zajíti si na trh rybní, kdež bylo lze spatřiti všechny mořské druhy ryb a raků a trh s drůbeží, ovocem a zeleninou. Tu jeden prodavač a prodavačka přes druhého křičeli, až uši zaléhaly.

Po hostincích chodili lidé s pečenými kaštany, pomeranči, ústřicemi. Národním jídlem byla tu polenta (kaše z kukuřice).

Největší ruch panoval na mořském pobřeží a pak od Piazza Grande přes Corso.

Za Rakouska byly tu pomníky císaře Maxmiliana mexického na Piazza Giusseppino, socha císaře Karla VI., na Piazza Grande a pomník císaře Leopolda I. na bursovním náměstí.

Ze sadů vynikalo Boschetto (dubový lesík) a rozkošná zahrada Revoltella, odkud je nádherná vyhlídka na moře do okolí.

Hřbitovy v Terstu stojí za podívanou. Leží za městem v jednom položení, katolický, evangelický, vojenský, židovský, pravoslavný, řecký a turecký. A co na seveřana dělá hluboký dojem na těchto posvátných místech, je cypřišové stromořadí.

Městské zastupitelstvo v letech osmdesátých minulého století tvořilo zároveň zemský sněm a skládalo se z 54 členů, 48 Vlachů z Terstu a 6 Slovinců z okolních vesnic. Školy byly italské a německé, obecné i střední, ačkoliv Němců byl počet nepatrný. Ně-

mecký Schulverein vydržoval si Privatkindergarten. Slovinci nevzmohli se tu na žádnou školu. Zvláštností Terstu byly sartorely, šičky, které u krejčů mužských i ženských šily. Každá si držela veselého milého. Chodily bez šátků po ulici a zejména v poledne se jich po ulici mnoho procházelo.

Sesolety, byly starší ženské, které třídily pomeranče a citrony ve skladištích velkoobchodníků.

O zvláštních slavnostech byl celý Terst na nohou. Tak o masopustních dnech posledních slavil se tu karneval — ještě zbytky starých národních slavností a tu bylo lze poznati důkladně zdejší přístavní život. Nejbujnější život byl na velkém náměstí, v Café Specci (zrcadlová kavárna, druhdy nejnádhernější z celého města), bylo jako na pražském mostě. A kavárník, který r. 1886 platil 6 tisíc zlatých roční činže, za poslední tři masopustní dny si je vydělal.

V Terstu byli též obyvatelé milovníky závodů na lodích. To bývalo obyčejně v létě v neděli od 2 do 8 hodin. Tu celé město bylo také vzhůru a vše spělo do přístavu v Muggio. Jednou při závodech připravily si italské dívky věnec, květiny a šampaňské pro vítěze — v tom domnění, že zvítězí italští plavci. A tu zatím zvítězila německá Regata. Ze slosti roztrhaly Itálky věnce, a připravené věci, láhve s vínem, vházely do moře.

Terst do konce let osmdesátých byl svobodným přístavem. Proto bylo tu velice lacino. Litr petroleje r. 1886 stál 5 kr. Cukr, který se v Čechách vyráběl, byl mnohem levnější v Terstu, kam musel být dovážen. Stál 22 kr. Clo z kávy platilo se z kila 40 kr. ve zlatě, když se z Terstu vyvážela. Jedině z piva a vína se platila potravní daň, když se do Terstu přiváželo. Z hektolitru piva platilo se 8 zl. 20 kr., z vína 4 zl. 63 kr., tak řečené introito. Z vína pro domácí potřebu platilo se 8 zl. 93 kr.

V Terstu zuřívá vítr severovýchodní bora (bouře), proti jejíž všedrtící síle zřízena jsou ochranná místa. Vedle bory vystupuje tu sirocco (jug, teplý vítr), který vane z Afriky a nezřídka způsobuje prudké bouřky. Když je sirocco, tu obyčejně několik neděl prší. Po dešti však vítr vysuší ulice v několika hodinách.

Když v prosinci r. 1886 prudký vítr (sirocco) způsobil skoro letní teplotu, zdvihla se dne 21. prosince odpůldne silná bora, která teplotu ochladila na 10 stupňů. Bouří zmítané moře vylévalo se na přiléhající pobřeží a ulice, což mělo za následek zdržování ve volné pasáži. Na Molo San Carlo četné káry se zbožím musily býti dány v bezpečnost. Most vedoucí přes Canal Grande musil býti otevřen, aby dán byl volný průchod vlnám, ježto bylo nebezpečí, že by byl násilně vyzdvižen. Velké náměstí a náměstí nádražní byly zaplaveny na metr vysoko. Na tomto možno bylo jen pomocí loděk dostati se dále.

Zašel jsem si též až k novému přístavu, až na pokraj moře a pozoroval tu mocnost jeho, jak vlny se rozrážely o pobřeží, vysoko vystřikujíce. Včas byl jsem upozorněn, že bych snadno prudkou vlnou mohl býti sražen do hlubiny mořské. Odstoupil jsem od pobřeží a patře na to divuplné divadlo, přemýšlel jsem o nekonečnosti — o věčnosti.

V Terstu byla plzeňská pivnice na Via Caserna, jejímž majitelem byl rodák plzeňský p. Volpich. Pivnice ta byla jedna z nejelegantnějších v městě, Čechy i Němci hojně navštěvována. Půl litru piva, kdy v Praze stál 12 kr., v Terstu se platil as 20 kr. Odebírali tu „Palečka", který vycházel tehdy tuším redakcí Ign. Hermanna. Uzavřené místnosti však tu není a to bývalo hlavní příčinou, proč tu neměli Češi žádné besedy. Zde v hospodách zpívati bylo tehdy zakázáno a Čech, zvyklý na zpěv, nemohl si tu z duše zapěti.

Vedle toho společnost česká scházela se v Café al Corso. Poručil jsem si bílou kávu. Šklepník přinesl šálek s hustou smetanou a cukrem, kterého tu podávali dvakráte tolik, jak v Praze nebo ve Vídni. A ze dvou konvic sám servíroval kávu, jakou jsem si přál. Smetanu pak jsem si nalil sám. Když jsem v kavárně se poohlédl, přinesl mi sklepník Národní Listy, Politik, Humoristické Listy, Palečka, Český Sever, České Zájmy a Zlatou Prahu. Zajisté slušný počet českých časopisů. „Politik" se tu odebírala skoro v každé větší kavárně. Sklepníci byli úslužní a mnozí již šediví. Starý jeden, nemoha v kavárně kouřiti a jsa silným kuřákem, zapálil si při zdi cigaretu, udělal několik bafů a opět ji spokojeně odložil. Černá káva stála 8 kr., bílá 12 kr. Byla výborná. Za chvíli přišli čeští hosté. Bylo nás tu celkem 5 Čechů. Horlivý jednatel Ústřední Matice Školské, který pro své vlastenecké smýšlení před dvěma lety dostal k Ježíšku dekret, jímž byl ze služebních ohledů přeložen z Ústí nad Labem do Terstu, přinesl právě obdržené Kalendáře matiční, jichž předešlý rok prodal 30 kusů. Jeho bratr námořník, prodělal velkou bouři na moři, smršť na na dálném východě. Vysoce dramatickou scénu tu popsal jsem na tři krále v N. Politice r .1887 .V Terstu bylo nejvíce úředníků při poště a telegrafu. Zde působil též Eduard Pospíchal, profesor na německém gymnásiu, skladatel německé čítanky pro vyšší gymnásia. Žil před tím v Jičíně, odkud obdržel od tamního spolku Fröschlach adresu s nápisem Quack-Quack, která zdobila jeho pracovní pokoj. Slovanským žákům říkal: Die verfluchten slavischen Namen auf -ič kann ich nicht ausstehen. Ovšem, měl na parádním stole knihy v skvostné vazbě — Italien, Schweizerland a j. Byl kollegou Vítězslava Hálka.

Vyhledal jsem též slovinskou čitalnicu, jež měla rozsáhlé místnosti na Corso. V čítárně vyloženy byly mnohé německé časopisy, ale ani jediný český.

Na čistotu si nikdo v Terstu stěžovati nemůže. Je tu jako v přístavním městě velmi nečisto, zejména v malých uličkách je puchu a zápachu víc než dost. Když panovala v Terstu cholera, pro smrad se do židovského města nedostala. Obzvláště v t. zv. starém městě (Ghetto), je sídlo vší nečistoty. Ženské si tady vyvěsí spodničky a všecky možné i nemožné kusy toilety do oken, kde to suší. Zajdeme-li do těchto zákoutí, spatříme tu mnohdy velmi interesantní zjevy. Vůbec jako ve všem, tak i v tomto ohledu jsou obyvatelé Terstu velmi pohodlni a po vídeňsku „gemütlich."

Zbývá nám zmíniti se ještě o jedné specialitě terstské, totiž o fakinech. Je to zvláštní druh lidí, jichž spatřiti lze skoro zástup na každém rohu ulic, zejména na pobřeží. Jsou to nádeníci, kteří skládají a nakládají zboží na lodě a z lodě. Jsou to černé špinavé postavy, v roztrhaných šatech. Zdá se, jakoby celý rok vodu neviděli, ačkoliv jsou neustále u vody. Jde z nich až hrůza.

Okolní vesnice jsou slovinské. Na Občinu jede ozubená dráha. Odtud je nádherná vyhlídka na Terst s mořem. Majitelem hostince tu býval říšský poslanec Nabergoj.

Přes Barcolu, kde jsem roku 1905 v březnu bydlel, za hodinu pěšky dostanem se do Miramare s rozkošnými sady a nádherným zámkem, vystavěným nešťastným císařem Maxmiliánem, jenž zahynul v Mexiku. Zámek odkázán byl císaři Františku Josefovi, který ho daroval státu. Vydržování zámku a rajského parku kolem něho, kde po celý rok v zimě i v létě vše se zelenalo, stálo v letech osmdesátých ročně 20 tisíc zlatých.

Kdo v Terstu byl a Miramare neviděl, Terst z dostatek nepoznal. Zvláště z jednoho koutku parku byl pohled na Terst a moře přerozkošný. Seděl jsem tam tuším o velkonocích r. 1905, trápen těžkou nervosou. Přicházeli sem četní návštěvníci a mluvili všemi možnými jazyky, nejvíce arci italsky, francouzsky, anglicky, německy a maďarsky. Tu jsem si pomyslil, jestli nějaký Čech sem zabloudí. A v tom okamžiku přišla tam společnost panů a dam a hovořili česky.

Z Barcoly, kde jsem se v dubnu v moři koupal, chodil jsem do blízského Grignana do hotelu na oběd.

Z Terstu podniknouti možno výlet do mořských lázní Grado, do vojenského přístavu Pulje (Pola), do Lovrana, a světoznámých lázní Opatie (Abbazia) a do přístavu Rjeky (Fiume), jež druhdy patřila Maďarii a kde po světové válce proslul svými extraturami italský básník d'Anunzio.

XXII. Z Mantovy do Prahy.

Mantova a Livorno jsou dvě větší italská města, v nichž jsem nezůstal přes noc. Z Mantovy jel jsem ještě do Verony, kde jsem nocoval, abych tak časně nemusel vstávat, jelikož vlak k Brenneru odjížděl záhy ráno. Z Verony se jede k severu do Aly. Dříve to byla pohraniční stanice jižní dráhy mezi Tyrolskem

a Italií. Dálo to jelo přes Rovereto, kde jsem se před lety nemohl v hotelu domluviti němčinou. Ze stanice Mori jde nyní lokálka do Arco. Roku 1888 jsem tam šel pěšky za 4 hodiny, kdy ještě dráhy nebylo. Pohled na Gardské jezero a město Riva byl úchvatný shora. Zejména se pamatuji, jaká byla krásně modrá barva jezera.

Mineme Trident, sídlo biskupské. Zde r. 1839 bydlel Palacký v hotelu „u růže" a navštívil kostel S. Maria Maggiore, kde konal se památný koncil tridentský.

V Bolzanu, neb jak Palacký ve svém „Každodenníčku" napsal v Počině, bydlel r .1839 v pověstné hospodě „u císařské koruny", odkud vede místní dráha do Merana, kolem řeky a zřícenin hradů.

V Bressanone (Brixen) psal Karel Havlíček: Tyrolské elegie. Roku 1925 zasazena na domě, kde bydlel, pamětní deska. Zde bydlel Palacký r. 1839 „u slona". Zajímavo je, že Palacký tehdy již jméno tohoto místa psal italsky Bressanone, a nikoli Brixen, jak bylo u nás stále obvyklo. — Sídlo biskupské. Zdejší kníže biskup býval členem panské sněmovny. — Přejel jsem město, aniž bych si uvědomil exil slavného českého novináře, protože jsem nebyl zvyklý na italský název. Přejíždíme pevnost Fortezza (Franzensfeste) a jsme v Brenneru, kde je celní prohlídka. Jsme na hranicích Italie a republiky rakouské.

V Innsbrucku zastavil jsem se přes noc. Druhý den vedla další cesta přes Bischofshofen, Zell am See do Selzthalu, kde jsem nocoval, načež to šlo přes St. Michael, Leoben, Semmering do Vídně. Krajina vesměs hornatá, půvabná v letě. V listopadu již bylo však dosti zamženo a nevlídno. Na cestě ve vagoně před rakouskou residencí vykládal žid svým spolucestujícím: „Wenn sich das Blatt dreht, die werden kriegen". Z Vídně vrátil jsem se přes Brno do Prahy. —

Ke konci několik slov o vzdálenostech přejetých. Z Tarvisu do Benátek je 239 kilometrů, lístek III. třídy stojí 36.45 l. Z Tarvisu do Milána je přes Udine, Mestra, Veronu 486 km. Lístek III. třídy stojí 65.40 l. Z Arony do Novary 37 km, z Novary do Vercelli 22 km, z Vercelli do Turina 78 km, z Turina do Alessandrie 91 km, z Alessandrie do Janova 75 km, z Janova do Pisy 165 km, z Pisy do Livorna 20 km, z Livorna do Říma 336 km, z Říma do Neapole 249 km, z Neapole do Capri 23 km, z Neapole do Pompeje 27 km, z Říma do Florence 316 km, z Florence do Bologne 133 km, z Bologne do Modeny 37 km, z Modeny do Brennero 335 km. Z Neapole do Brenneru stojí dráha III. tř. 96 l 15 c. Lístek má platnost 11 dní a možno učiniti 5 zastávek. Z Říma do Brenneru je 832 km a lístek III. tř. stojí 96.15 lir. Lístek z Intry do Arony stál 6.60 l, z Arony do Novary 6.25 l, z Novary do Vercelli 4.15 l, z Vercelli do Turina 13.40 l, z Turina do Říma 9[illegible] Z Říma

do Neapole 41.40 l, z Padovy do Vicenze 5.40 l, z Vicenze do Verony 8.10 l, z Milána do Laveno 11.40 l, z Lavena do Intry po jezeře 2.15 l, z Intry do Arony po lodi 6.60 l. — Celkem stála dráha v Československu 131.10 Kč, v Rakousku 136 K, a v Italii 540 K = 369 lir, dohromady z Prahy do Neapole a zpět 807 K.

Doslov.

Když uvažuji o vykonané pouti po Italii, mohu s plným svědomím konstatovati, že málo která cesta mě tak uspokojila, jako putování po Vlaších. A byl jsem v Rakousku, Uhrách, Polsku, Jugoslavii, na Rusi, ve Švýcarech, Francii, Belgii, Anglii, Německu, Holandsku, Dánsku i Švédsku. Zvláště Benátky a Řím mocně dojmou každého cestovatele. Prospěšno na cestu je znáti aspoň trochu vlaštiny. Při dobré vůli a trochu námahy za dva měsíce snadno se dorozumí. Nejlépe vydati se na cesty na jaře nebo na podzim, kdy není úporné vedro na jihu, jež pobyt tamní nám strpčuje.

Jízda po železnici i v třetí třídě je dosti pohodlná, na elektrických dráhách je jízdné daleko levnější než u nás. Ceny pokojů v hotelích a jídel v restauracích nejsou předraženy. Ovoce dobrého a zejména hroznů možno se najísti za levný peníz. Vína dobrého napíti se lze zvláště v jižní Italii od Říma počínaje.

A jaké duševní požitky skýtá nám putování po Vlaších. Tolik velebných chrámů není na celém světě. Sv. Marek v Benátkách, dóm Milánský, velechrám ve Florencii, basilika sv. Petra a Laterán v Římě!

Co museí, obrazáren, galerií, pomníků, parků v každém větším městě!! A což v Římě a v Neapoli ty zbytky kultury z doby římské!

Italie má i pro Čechy mnohá památná místa. Všímal jsem si jich pilně a chtěl původně zmíniti se o nich v Průvodci. Ale poněvadž by kniha příliš vzrostla, vydám jako druhý díl jeho spis „Za českou stopou v Italii“, v němž uvedeny budou styky Čech s Italií v dějinách, dále všecka památná pro nás místa ve Vlaších, konečně kteří duchovní, právníci, lékaři, historikové, hudebníci, malíři, sochaři a architekti v Italii studovali neb pracovali a kteří spisovatelé o Italii psali neb z vlaštiny překládali. Na konci bude zmínka o našem diplomatickém zastoupení tamním a o české obci v Italii.

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

25letí premiery „Wésele". Dne 14. března t. r. byla uctěna památka 25. výročí prvního provedení divadelního kusu Wyspiańského „Wesele" (Svatba) v divadle Słowackého v Krakově. K tomu konci byla uspořádána akademie, na níž promluvil prof. Estreicher a prof. Sinko. Byly přednešeny čtyři lyrické plody Wyspianského z poslední jeho tvorby. Zakončena byla slavnost zapěním chorální deklamace „Pohřbu Kazimíra Velkého", od téhož spisovatele.

Oslava českých básníků v Polsku. Mladoslovanský spolek v Polsku uspořádal 21. března akademii ku poctě českých básníků Svatopluka Čecha a Julia Zeyera.

Literární cena města Varšavy. Městská rada varšavská schválila vypsání literární ceny 15.000 zlotých za nejlepší literární dílo, které by se obíralo životem hlavního města.

Docent umělecké akademie. Ministr osvěty potvrdil jednohlasné usnesení profesorského sboru akademie umělecké v Krakově, aby kněz dr. Tadeáš Kruszynski stal se docentem umění církevního v oboru stavitelství, malířství i sochařství.

Waclaw Sierosiewski o Gruzínsku. Slavný polský spisovatel Sierosiewski uvolil se na prosbu polských přátel Gruzínů vykonati ve větších městech polských přednášku s názvem „Prometheus Kavkazu— Gruzínsko". Gruzínsko náleží k nejkrásnějším krajinám světa; bydlí v něm rytířský národ, milující svobodu. Gruzínsko má jednu z nejstarších vzdělaností světových.

Akropolis Wyspianského. Józef Rachwał podal výklad spisů Stanislava Wyspiańského „Odrodzenie" a „Zmatwychwstanie" (Obrození a Vzkříšení) s názvem Akropolis St. Wyspiańskiego.

Výbor nové francouzské lyriky. Anna Ludwika Czerny vydala spis: Antologja nowej liryki francuskiej." Překladatelka představila nové zjevy futurismu a kubismu v tomto výboru velmi důkladně. Krátký úvod obeznamuje čtenáře s poměry mezi mladými básníky francouzskými.

Myšlenky z děl Sienkiewiczových. Vl. Kucharski vydal spisek „Myšlenky z děl Sienkiewicza", které představují zajímavé všeobecné myšlenky přehledně upravené podle různých okolností, které nám podávají poučení o názorech spisovatelových.

Litevské překlady z polštiny. Humanistický oddíl university litevské v Kovně vydal svým nákladem litevský překlad knihy „Historja literatury Niepodległej Polski", kterou sepsal profesor Ignaty Chrzanowski. Litevská básnířka přeložila vzorně Pohřební pochod od Kornela Ujejského.

Spolek mladých Slovanů ve Varšavě. S tímto názvem byl ve Varšavě založen slovanský spolek, jehož členové jsou Poláci, Rusové, Ukrajinci, Češi, Slováci, Lužičtí Srbové a Bělorusové. Spolek usiluje o vzájemné kulturní sblížení, při čemž zvláště se bude věnovati pozornost akademikům na polských universitách.

Reymont a katolicismus. Dne 18. ledna 1925 napsal zesnulý spisovatel Vladislav Reymont svému příteli, katolickému spisovateli Pavlu Cazinovi: „Dostal jsem „La Revue Bleue" i krásnou „Vie Catholique" (Život katolický.) Ano, mluvím to otevřeně, jsem věřícím a katolíkem. Netajím se tím, ba nevěděl bych pochopiti, proč by měl člověk skrývati svou víru před lidmi. S radostí vidím, že i vy sloužíte této věci. Časy, ve kterých žijeme, mě zarmucují, a bojím se, že přijdou ještě horší, ale mám naději, že se jich již nedožiji."

Paměti spisovatelovy. Známý polský spisovatel Józef Weissenhof vydal knihu „Literární památník", která byla nadšeně přijata zvláště mladým polským čtenářstvem.

Počet básníků a spisovatelů v Rusku. Časopis Večernaja Moskva uvedla, že v sovětském Rusku jest nyní 8000 básníků a 6000 spisovatelů, celkem 14 000 osob, které označily literární činnost za své životní povolání.

Gogol ve filmě. Ruská továrna na výrobu filmů „Sěvzapkino", pracuje o provedení filmů podle Gogolových povídek „Něvský prospekt" a „Plášt."

Všeruský svaz spisovatelů. V Moskvě byla valná hromada Všeruského svazu spisovatelů, na němž bylo jednáno též o založení svazu všech literárních spolků v Rusku, o vydávání pondělního literárního časopisu a o vydávání deníku ve prospěch dětí bez dozoru. Za předsedu svazu byl zvolen V. Veresajev.

Nové divadelní hry Do tisku byly dány: hra o pěti jednáních od M. Šinkéviče „Užovka" a „Nové cesty", hra ve 3 jednáních od Iljinského. Tato hra jest určena pro venkovská divadla Další novinky napsali: S. D. Razumovskij, Alexander Popovskij a L. Michala.

Vladimír Majakovskij, proletářský básník futurista, náleží v dnešním sovětském Rusku k nejpopulárnějším spisovatelům. Oblibu si získal prudkými útoky proti klasickému ruskému básnictví a nestyděl se raditi, aby hodili Puškina, Lermontova a Turgeněva do starého železa a postavili jejich díla ke stěně jako přežitky buržoasních časů. Nedávno vykonal cestu po Spojených státech a Mexiku a uspořádal po svém návratě přednášky o svých zkušenostech, plné naivních názorů a nepravého sarkasmu, které připomínají špatně ztrávenou literaturu indiánskou.

Děti bez přístřeší a bez škol. V Rusku je 40 procent dětí, které nechodí do školy, poněvadž stát nemá dosti učitelů a nemůže postaviti dosti škol pro nedostatek peněz. 300.000 dětí je bez přístřeší, následkem bytové nouze. Tak prohlásil Rykov, předseda rady lidových komisařů, na schůzi zemské rady.

Slovensko. Družstvo na vydávání spisů světových literatur. V Bratislavě bylo založeno družstvo pro vydávaní klasické literatury v slovenských překladech. Podniku účastní se přední spisovatelé a knihovnu bude říditi Emil Boleslav Lukáč. Družstvo vydalo vyzváni, aby každý Slovák, milující pěknou knihu, se stal jeho členem tím, že zaplatí ročně 160 Kč; za to dostane čtyři pěkně vázané překlady z cizích literatur.

Senior slovenských skladatelů na Slovensku. Největší slovenský hudební skladatel, Ján Levoslav Bella, který dosud žil ve Vídni, obrátil se k městskému zastupitelstvu v Bratislavě za příčinou udělení občanského práva, aby se mohl trvale usaditi na Slovensku.

Místo slovenštiny mezi slovanskými jazyky. Rektor university Komenského dr. Weingart přednásel 14. března t. r. v Košicích o tématu: „Místo slovenštiny v rodině slovanských jazyků." Přednášející probral látku dopodrobna, počnouc od praslovanštiny, vylíčil vývoj slovanských jazyků až na naše časy. Vyslovil se též o poměru slovenštiny k češtině a poukázal na odchylky, které jsou v tvarosloví, skladbě a zvláště v názvosloví. Tyto poslední odchylky vysvětluje dr. Weingart vlivem historicko-politickým, zvláště ve spojení se založením spisovné slovenštiny a dualismu rakousko-uherského, který postavil hráz v oblasti nářečí československých. Přednášející se vyslovil v podstatě o poměru spisovné češtiny k slovenštině v tom smyslu, že prohlásil češtinu za jednotný spisovný jazyk československý, který byl sice založen na podkladě nářečí středních Čech, avšak postupně přijímal a shrnoval všecka nářečí na území československém.

Nový román. Emo Bohúň, redaktor „Ludové politiky", napsal román s názvem „Janošíkov poklad", jejž vydává v sešitech „Akademia", nakladatelství v Bratislavě. První sešit byl vydán v několika desetitisících výtiscích.

Podunajská dědina. Ant. Václavík vydal u Vydavatelského družstva v Bratislavě národopisný spis: Podunajská dědina. Kniha má přes 500 stran, přes 300 příloh, které zobrazují krajiny, vesnice, stavby, nářadí, výšivky, krajky, malby, dřevořezby, zvyky ruskonárodní a církevní slavnosti. Nevázaný výtisk stojí 200 K.

Úmrtí dr. Miloslava Francisciho. V Clevelandě v Americe zemřel 29. ledna t. r. lékař dr. Miloslav Francisci, syn slovenského vlastence Jana Franciscího-Rimavského. Složil tři slovenské opery: „Bohatieri veselej družiny", „Obšitošová dcéra" a „Astrey".

Pomník malíři Treskoňovi. Slovenský národ pořádá sbírky na pořízení důstojného pomníku předčasně zesnulému malíři Ladislavu Treskoňovi.

Kukučínovy spisy do italštiny. Martin Kukučín, vlastním jménem Bencúr, odebral se ze Slovenska opět do Jižní Ameriky, kde prodlel delší část svého života. Sbírka cizích autorů, kterou řídí prof. B. Chiurlo, uveřejní Kukučínovy zápisky ze smutného domu v italském překladě Ginstiho.

Kniha praktické ceny. „Nábožný křesťan" je název slovenského, velmi rozšířeného zpěvníku slovenského, jejž složil Josef Chládek, městský varhaník v Ružomberku, s farářem Andrejem Hlinkou. Chládek oslavil 12. března 70. narozeniny.

Drama Pavla Čierného „Na rozcestí". Pavol Čierný, vlastně Hunka, napsal původní drama „Na rozcestí", jež bylo provozováno na jevišti Slovenského národního divadla v Bratislavě dne 18. března t. r. Obsah jeho je vzat ze zajímavého předivа současného života a zachycuje výstižně rozpor mezi vědychtivým rozumem muže a láskyplným srdcem ženy. Muž vědec, pohroužený ve svou práci o vynálezu, o kterém věří, že bude pokladem lidstva, a mladá žena, hájící své ohrožené lásky, činí jádro dramatu. Jeho dějové rozvětvení překvapuje často případnými obraty dramatické působnosti a uvádí v jemné odstíny duši i srdce. Postavy jsou modelovány šťastnou rukou. Drama se však neosvědčilo na jevišti. Hunka vydal s nepravým jménem Puč sbírku feuilletonů, uveřejněných ve Sloven. deníku.

Nová sbírka básní. Mladý slovenský básník Andrej Plávka připravil do tisku první sbírku svých básní: „Z noci i rána."

Slovinsko. Slovinské drama. Ve Spisech filosofické fakulty Komenského v Bratislavě vyšla jako VI. svazek práce prof. dr. Franka Vollmanna o slovinském dramatě. Je to dokončení studie o jihoslovanském dramatě, jehož první díl „Srbochorvatské drama" vyšel před rokem. Dr. Vollmann zpracoval soustavně první tuto rozsáhlou látku. Kniha je rozdělena na 5 dílů: I. Církevní a školské hry, slovinský „George Dandin", průvody, pašijové hry. II. Začátky novodobé slovinské dramatiky. III. Pokusy do Bachovy reakce. IV. „Čitalnica" a „Dramatično društvo" do otevření nového zemského divadla (1892). V. Od otevření zemského divadla. Dílo má 332 stran a stojí 45 Kč.

Misijní knižnice v Mariboru. Ústředí Jednoty kněžské povolilo větší částku k zakoupení misijních děl, která je k použití každému, kdož se zajímá o misijní otázku.

Srbsko. Jubileum časopisu. „Zastava" v Novém Sadě je nejstarším časopisem srbským. Oslavil tohoto roku 60. výročí svého vycházení. Svetozar Miletič, tehdy poslanec uherského sněmu, byl jeho zakladatelem.

Svetozar Miletič. Srbové oslavili stoleté narozeniny Svetozara Miletiče. V mládí se účastnil bojů proti Maďarům, založil časopis „Zastava" (Prapor) v Novém Sadě a několik obranných a vzdělávacích spolků. R. 1877 byl odsouzen na 5 roků do vězení pro velezradu. Odešel z vězení zlomen jsa na duchu i na těle a žil delší dobu v ústavě choromyslných. Zemřel r. 1901. Hlavní slavnost byla stanovena na den 6. dubna za účasti krále Alexandra.

LITERATURA.

Dr. Em. Zítek: **Cizáci.** Historický román z doby Rudolfa II. Illustroval A. L. Salač. Díl I.—IV. Vydal A. Neubert, Zemědělské knihkupectví v Praze. 1926.

Kdo má rád pestrý, rušný děj, plný napínavých scén, bude jistě tímto románem nadšen. Rudolf II. byl obklopen cizáky, rádci falešnými a podvodnými, kteří jej odcizovali národu. Vliv těchto chtějí zlomiti dva katoličtí šlechtícové Jimram z Boskovic a nejvyšší kancléř Zdeněk z Lobkovic se svým rádcem, vlasteneckým knězem, jesuitou Václavem z Kolovrat, který podporuje mladičkého Jimrama. Rozměrný román je vyplněn úklady a intrikami, útěky a únosy, slovem dobrodružstvími všeho druhu. Ústy Václava z Kolovrat, šlechetného jesuity, autor lituje několikrát náboženského rozkolu v Čechách a volá po sjednocení národa v jedné obecné církvi. Spisovatel hledí uspokojiti zvláště čtenářky, které vždy touží po tom, aby zvěděly „jak to dopadlo“ a proto nač narazil, to dopovídá a jasně vykládá, někdy trochu zbytečně. —š

George Sandová: **Ona a on.** Román. Přeložil Jos. Jánský. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. Kč 12.

K letošnímu padesátému výročí úmrtí slavné francouzské spisovatelky vydán tento román autorky, která holdovala volné lásce. V něm líčí spisovatelka jednu ze svých lásek. V srpnu 1833 zamilovala se do značně mladšího básníka Alfreda de Musset, s nímž žila s počátku šťastně, ale pak nastal rozlad. Musset žil hýřivě, Sandová ho ošetřovala v nemoci, ale zamilovala se do jiného. Tento román nabyl velikého rozšíření mezi zamilovanými lidmi. Spisovatelka líčí lásku, hluboko strhující svou vášní, svou citovou bezohledností s odvážnou upřímností. Román ten stal se svého času zdrojem přečetných sporů literárních i společenských. —š—

Charles Louis Philippe: **Ranní povídky.** Přeložil F. X. Heppner: Vydal Ant. Král. Praha-Smichov 1926. Str. 162.

Drobné příběhy, anekdoty a črty vybral spisovatel z nejnižších vrstev společenských. Jsou tu líčeni žebráci a tuláci, apači, zloději a vrazi, podvodníci a šejdíři, rozvedené ženy a nevěstky, samí lidé, jež konají zlé. Ale nejsou špatní, v každém autor snaží se ukázati aspoň kousek dobra a tak budíti s nimi soucit a viděti v nich obraz Boží, svého bližního, s nímž nemáme pohrdati. Tendence autorova o těchto trosečnících života je dobrá. Škoda, že překladatel hledal často obraty a výrazy, které nezní dobře česky. —o—

E. F. Mišek: **Hříchy žen.** Prózy. Stran 93. Vydal nakladatel A. Král v Praze-Smíchově 1926. —

Ve čtrnácti drobných povídkách líčí tu spisovatel několik „hříchů žen“, menších i větších manželských zpronevěr, rozmarů, lehkomyslností, jež se v životě dosti často vyskytují. Mnohé činí dojem tragiky, jiné docházejí trestu. Jsou tu líčeny i ženy, které za svou lásku dovedou se obětovati, často zbytečně, mnohdy za nehodné slabochy a sobce. Slohu chybí přirozenost, je namnoze hodně vyumělkovaný. —o—

Jan Fr. Hruška: **Z paměti děrečka včelaře.** Část I. Nová samostatná kniha spisu „Děreček včelařem“. Vyšlo jako XVI. svazek knihovny „Raná Setba“ nákladem Českoslov. akc. tiskárny v Praze. Str. 156, cena Kč 9.

Před léty vydal chodský spisovatel J. F. Hruška knížku o svém zvěčnělém otci. „Děreček včelařem“, která připomíná čtenáři skvost naší krásné literatury „Babičku“ Boženy Němcové. A na tuto nezapomenutelnou knihu budou jistě vzpomínati, kdož se pohrouží do četby dvaadvaceti kapitol, vážených z paměti a vzpomínek poctivého starosvětského Choda, dřevaře a písmáka, děrečka včelaře. Paměti vyšly sice v knihovně, určené v první řadě dětem, ale z bohatých životních zkušeností tu obsažených a z hluboké moudrosti mohou čerpati i dospělí, vždyt osvěžují jako doušek z pramenité lesní stu-

dánky podčerchovské. Němcové „Babička" a Hruškův „Děreček" patří již nerozlučně k sobě! Čtěte sami a dejte čísti i dětem.

Alexandre Dumas: **Láska mým životem.** (Fernanda.) Společenský román. Přeložila Marie Dušková. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. (Kč 18·—).

Jeden z oněch zajímavých románů moderních, jichž Dumas napsal několik a v nichž mistrně vystihl pařížskou společnost své doby. Dumas byl společenským člověkem, a ve společnosti hrál velkou úlohu, dovedl ji dobře pozorovati a vytěžiti z ní figurky nejen velmi životné, ale i velmi zajímavé. Fernanda jest dívka ze vznešeného rodu, bez své viny kleslá, ale oslňující nejen svou krásou, ale i svým uměním a svými vlohami, hlavně však vynikající neobyčejnou ušlechtilostí ducha i srdce, která také zpečetí její osud. Je to krásné dílo, analyse lidského ledví, rozbor tehdejší skvělé společnosti.

Václav Soukup: **Praktická příručka při nakládání a zužitkování ovoce i zeleniny.** Druhé, zcela přepracované a doplněné vydání upravil Stan. Svoboda. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze. Stran 290, cena Kč 24 .

Příručka Václava Soukupa, býv. vrchního kuchaře a cukráře v Londýně, v Paříži a ve Vídni, obsahuje podrobné a vyzkoušené návody k přípravě zavařenin, nakládání ovoce, kompotů, marmelád, ovocných vín a šťav, konserv v krabicích, ovoce v lihovinách, v soli, octě, hořčici, česání a uschovávání ovoce čerstvého, sušení ovoce, nakládání zeleniny atd., jakož i výroby zmrzliny. Kniha vyrostla z denní dlouholeté prakse a je určena opět praksi. O jejím rozšíření svědčí okolnost, že vychází již v II. přepracovaném a doplněném vydání. Zejména bohaté zkušenosti, získané v zužitkování ovoce, zeleniny a hub v létech válečných, jsou tu všestranně zužitkovány. Je to vskutku zlatá knížka pro naše domácnosti, cukráře i restauratéry.

Alois Dostál: **Dcery strážníkovy.** Román. Str. 236 s barevnou obálkou akad. malíře Gotha, cena Kč 12·—. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze.

Oblíbený autor, jehož dějepisné romány i obrazy ze současného života těší se zasloužené lásce všech čtenářských vrstev, rozvíjí v tomto svém nejnovějším románě zajímavé a napínavé příběhy tří dcerušek železničního hlídače ve strážním domku čís. 220. Rušné prostředí železničního světa, které rychlostí vlaku spojuje kolotavý vír moderního velkoměsta a jeho svodů s blaženou idyllou venkovského závětří, obráží se v dějově překvapujících kapitolách, střídajících jako filmové obrázky život s jeho sladkými sny, bolestným zklamáním, těžkou vinou a snížením. Čtenář, stržený dějovým vírem prvé kapitoly neodloží zajímavé knihy, dokud ji nedočetl celou.

Tom. Blatenský: **Víra a kultura.** Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze. Str. 242 velké 8°, cena Kč 28·—.

Obsáhlým, svého druhu jedinečným dílem vytkl si autor za úkol dokázati dějinnou pravdu, že národ náš dosáhl nejvyššího rozkvětu kultury právě ve víře katolické, kdežto víra husitská a protestantská vedla jej k hlubokému upadku. Tisícileté kulturní dějiny národa českého rozvrhl autor v patero období: dobu katolickou, dobu husitskou, dobu protestantskou, dobu druhokatolickou (bělohorskou) a dobu třetíkatolickou (probuzenskou) a posuzuje potom každou z těchto dob s hlediska náboženského, národního, školského, literárního, uměleckého, politického, vojenského a sociálního. Opíraje se o výtěžky skutečně vědeckého bádání a používaje vydatně odborné literatury, jež je v poznámkách přesně naznačena, provedl skvělý důkaz, že katolicismus byl požehnáním, husitství a protestantismus pak kletbou českého národa. Objektivním, vědecky klidným způsobem vyvráceny jsou tu obvyklé starotypní nepravdy a lži, šířené u nás liberalismem a volnomyšlenkářstvím o katolicismu. Pro kněze, kazatelé, katolické učitele, řečníky, vzdělavatele, a vůbec pro každého, kdo chce znáti skutečnou nefalšovanou pravdu historickou, kniha nepostrádatelna. Vřele ji našim čtenářům doporučujeme!

LITERARNÍ OBZOR.

Básník **Frant. Kyselý**, inspektor statků řádu premonstrátského (vl. jm. Bruno Sauer) ke svým sedmdesátinám (nar. 12. ledna 1857) připravuje sbírku básní, které napsal za svého mládí. Z připravené knihy básní „Matka Boží", několik ukázek přinesla letošní Vlast. Ku třístaletému výročí přenesení ostatků sv. Norberta do Čech (do Doksan 11. pros. 1626) a do Prahy na Strahov (2. května 1627) a prohlášení sv. Norberta za patrona země české (30. dubna 1627), ukončuje kruh legend „Svatý Norbert", z nichž některé byly v starších ročnících Vlasti. — K témuž jubileu připravuje převor a bibliotekář strahovský **P. Cyril Ant. Straka** velké kritické dílo o „Přenesení sv. Norberta do Čech na Strahov."

Bibliothekář strahovský **P. Cyrll Straka** vydal v edici starých tisků a rukopisů „Z prachu knihoven" (naklad. V. Svoboda a An. Škoda v Praze I., Benediktinská 9) „Spis o nových zemích a o Novém světě", vyšlý kol. r. 1504 u plzeňského tiskaře Mik. Bakaláře. Je to **nejstarší český spis o objevení Ameriky**, překlad a výtah z Vespucciova dopisu Vavřinci Petrovi Medicejskému ve Florencii. V české literární historii byl znám toliko ze zmínky Jos. Dobrovského z r. 1818, zapadl a r. 1911 objevil jej P. Straka v strahovské knihovně.

Spisovatel **Dr. Josef Svitil-Karník** vydal knihu „Pod perutí Bílého Orla", kterou jsme dříve oznámili. Jak „Archa" píše, jest to výbor časopiseckých statí, jimiž autor chtěl již za války buditi u nás zájem o Polsko.

Spisovatel **Dr. Guido M. Vyskočil**, jehož povídku přináší toto číslo „Vlasti", vydal v románové knihovně „Reformy" knihu „Ohni životních zkoušek". Příběhy o prohrách a vítězstvích. Je to deset drobných povídek po různu v časopisech otištěných, které pěkně se čtou a mile pobaví.

Občanská tiskárna v Brně vydala v Knihovně našeho lidu desátý svazek Spisů Frant. K. Křena: **Obrázky k Desateru.** (370 str., cena Kč 13·—.) Obrázky ty otiskl Křen v brněnském „Hlasu" v letech 1892 — 1900 a ve „Vyškovských Novinách" 1893–4. Spisy výborného moravského spisovatele zasluhují, aby byly ve všech knihovnách, jimž je doporučujeme.

Loňského roku zemřelý mladý básník **Bartoš Vlček** připravoval v překladu anthologii moderní italské prósy. Kniha vyšla pod názvem „Povídky z Italie", nákl. Lad. Kuncíře v Praze a obsahuje ukázky dvaceti italských spisovatelů (na př. Emila de Amicis, Papiniho, Pirandella, G. Vergy atd.).

V „Publikacích ministerstva zemědělství" vyšly jako č. 64 „Příspěvky k dějinám českého zemědělství", ktere sebral jindřichohradecký archivář **Frant. Teplý**.

Čsl. kulturní a literárně-historický archiv a knihovny „Lešehradeum", jež založil ze svých obsáhlých sbírek na Smíchově r. 1913 spisovatel Em. Lešehrad a jež teprve letos bylo umožněno účelně opraviti, budou od října trvale přístupny veřejnosti (na Smíchově čp. 1219).

Cena Václava Beneše-Třebízského na rok 1925 udělena Svatoborem Jos. Fr. Karasovi za román ze XVII. věku: „Hasnoucí půlměsíc."

Prací přátel a rodáků města Blatné vydán monografický spis „**Město Blatná.**" — V Plzni počátkem července začal vycházeti nový list „**Československý Národ**", psaný v jazyce českém, francouzském, polském, anglickém a italském, jehož úkolem jest informace ciziny. — K VIII. sletu všesokolskému napsáno mnoho oslavných básní; v dopolední „Národní Politice" otiskl 3. července báseň **Xaver Dvořák**: Na stráž! — Senátor **Frant. Valoušek** vydal drama o 4 jednáních: „Chudáček Boží".

Redaktor „Lid. Listů" **Václav Kašpar** vydal v nakladatelství Jos. Birnbauma v Brtnici knihu humoru „Na břehu řeky". — Básník moravský **Fr. Večeřa-Střížovský** upravil text mešní písně ke cti a chvále sv. Markety, panny a mučednice. — „Naše Zájmy" je název nového měsíčníku

který počal vydávati Lidový svaz státních zaměstnanců v ČSR (sen. dr. Gust. Mazanec). —

Zajímavou publikaci o knize a Československu vydalo knihkupectví „Orbis" (Praha XII., Fochova 62.). Jest to **bibliografický soupis cizojazyčných spisů o Československé republice** a seznam všech knih českých autorů přeložených do cizích jazyků. Katalog bude postupně novými doplňován.

Při příležitosti zřízení městskou radou pražskou vedle ceny Masarykovy i ceny Aloisa Jiráska pro dílo belletristické vynikajících uměleckých hodnot, přimlouvá se spisovatel **Q. M. Vyskočil** v „Nár. Politice", že by i jiná města mohla zříditi takové ceny. Návrh ten zasluhuje uvážení a uskutečnění. Spisovatel Vyskočil navrhuje: „Tak mohly by mít na př. Hradec Králové cenu Ignáta Herrmanna, Plzeň cenu Klostermannovu, Domažlice Baarovu, Písek Heydukovu, Ostrava Bezručovu, Vodňany Heritesovu, Prostějov cenu Hané a pod. (Proč by Prostějov nemohl cenu nazvati D o s t á l-L u t i n o v o u? Pozn. red. Vlasti.) Při udělování těchto cen, jež by se nemusily ani rozdávat každoročně, nýbrž jen při slavnostních příležitostech nebo podle určitého turnu, přicházela by ovšem v úvahu pouze díla všech odvětví skutečně vyspělá, ani literaturu pro mládež u nás dosud po zásluze nedoceněnou nevyjímaje. Později mohly by se tyto ceny rozmnožit též o další, s náležitým zřetelem též pro práce vědecké, hudební a výtvarné. Tímto způsobem osvěžil by se jistě veřejný zájem o domácí umění a jeho národní úkoly, a co by to v dnešní rozháranosti znamenalo, netřeba podotýkat."

Mezinárodní sjezd knihovníků a přátel knihy konán byl v Praze od 28. června. Na 30 národů a států vyslalo své delegáty. V souboru výstav pořádaných při tomto sjezdu byla i výstava všech časopisů vycházejících na území čsl. republiky, pak výstava prvotisků, výstava moderní krásné knihy a ex libris a supra libris; výstava klubu moderních nakladatelů „Kmen". — **Výstava československého moderního umění a průmyslu dekorativního** bude letošního roku (od 28. listopadu do 26. prosince) uspořádána v Čes. Budějovicích péčí tamního městského musea a Ústavu pro zvelebování živností za součinnosti Svazu československého díla. — **Kongres Mezinárodní asociace literární a umělecké** bude se konati v Praze ve dnech 2., 3. a 4. října a zúčastní se ho vynikající zástupci této světové organisace, která již téměř 50 let vykonává důležitý vliv na vývoj autorského práva v Evropě. — V říjnu bude konán v Pešti **Mezinárodní kongres autorských společností** za účasti delegátů z řady států. Československo bude zastoupeno řed. Ballingem a dr. Löwenbachem. — **Mezinárodní výstava tisku** bude r. 1928 v Kolíně v Německu. — **Knihovnickým diplomem** byl vyznamenán na výstavě knižní kultury při Mezinárodním sjezdu knihovníků a přátel knihy v Praze pořádané ve dnech 28. června až 3. července 1926 **dr. Fr. Hrachovský**, sekretář sdružených spolků v Apoštolátě. Účastnil se bibliografické výstavy spisy vytištěnými i rukopisy. Celý jeho vystavený materiál knižní i rukopisný byl zařazen do Českého musea knižního po výstavě.

Nejvýznamnější letošní pražskou knižní aukcí byla pátá aukce Zinkova, která se konala 1. července za mezinárodního kongresu knihovníků a přátel knihy a shromáždila tak značný počet zájemců, že prostorný sál byl naplněn. Knihkupec Kar. Zink připravil k této aukci 123 knih, o nichž vyšel předem katalog s názvem „O d H u s a k č e s k ý m e x u l a n t ů m", s českou a anglickou předmluvou svého sestavovatele dra A. Dolenského. Byly tu spisy, týkající se zakladatele hnutí náboženského M. J. Husi, činnosti Českých Bratří a exulantů v Sasku a Holandsku. Mezi biblemi na prvém místě byl rukopis z první polovice XV. stol., na jehož stránce 11 b při iniciálce J vyobrazení M. Jana (u katalogu reprodukce této strany). Vyobrazení Husovo: H u s b e z v o u s ý a hranice složená z otýpek. Kodex byl kdysi v knihovně Martinicův na Smečně. Cena odhadnuta na 15.000 Kč a rukopis docílil ceny 16.250 Kč. Úspěch aukce byl nesporný. Bible Kutnohorská z r. 1489 nabízena byla ve dvou exemplářích: téměř

úplný (chyběly jen dva listy) prodán za 8100 Kč (z vyvolací ceny 5000) značně defektní, však se širokými okraji, za 3200 Kč. Schedelova kronika z r. 1493 docílila 7800 (6000). Kancionál Kralický 1581 3000 Kč (za vyvolací cenu!), jiný kancionál kralický z roku 1615 2100), Husova Postilla 1563, defektní výtisk, 1150 Kč (500). Značné pozornosti těšila se illustrovaná satira S. Branta „Stultifera navis", basilejský tisk z r. 1498; s vyvolací ceny 500 Kč vyšplhala se na Kč 2700. Levně prodána jiná inkunabule z r. 1487, proslulé „kladivo čarodějnic": Malleus malificorum — přiklepnuta za vyvolací cenu 1500 Kč. Velké ceny znamenaly: Koniášův „Klíč" z roku 1749 680 (100), Komenského „Historia o umučení" 1631 460 (180), Mathesius „Historie" 1596 900 (300), Veleslavínův „Kalendář" 1590 680 (400) konvolut humanistických spisů 500 (300), Zatočilův „Leto- a denopis" 1685 350 (85), díla Leufautova, apologie a j. Překvapilo, že několik vzácných českých biblí s jednodílnou kralickou 1613 vůbec nenašlo kupce a j. (na př. Bible Benátská 1506 s titulním listem) pouze za vyvolací cenu 1800 Kč). Mnohé tisky exulantské prodány za poměrně nízké ceny.

„Politický klub Omladinářů-Devadesátníků" v Praze, vydal významnou publikaci **„O slovanském sjednocení"**, ve které uveřejněny jsou řeči slovanských representantů pronešené, na manifestačním večeru Politického klubu Omladinářů-Devadesátníků v Praze. Kromě uvedených řečí nalézá se v publikaci této proslov senátora prof. Dr. B Němce, resumé poslance Dra Ant. Hajna, význam tak zv. „Omladiny" z péra Dra Jana Masáka, zajímavá výroční zpráva jednatele red. B. Weigerta, jakož i seznam členský.

Spisovatel **Jaroslav Neumann** loni v prosinci napsal v „Nár. Osv." článek, který snad bude základem k zákonu, jímž zakázáno bude hubení zpěvného ptactva v Italii. V článku tom přimlouvá se náš spisovatel, aby na památku jubilea sv. Františka z Assisi, které Italie chystá (700 let od světcovy smrti), vydán byl zákon proti surovému zvyku italského obyvatelstva ubíjet křepelky a drobné zpěvné ptactvo na tahu touto zemí. Předseda Spolku pro ochranu zvířat, rada Pšorn, odvolal se na tento článek a vypracoval memorandum italské vládě (jež poslal i min. předsedovi Mussolinimu), kde se o vydání zákona přimlouvá.

V Berlíně vycházejí v německém překladu pod názvem: „Der unbekannte Dostojevski", **nové, dosud neznámé zápisky Dostojevského**, které obsahují zajímavé filosofické a náboženské úvahy příležitostně sepsané — většinou jen tužkou a některé jen úryvkovitě. Pojednává v nich o osobě Kristově a významu jeho pro celé lidstvo jako Spasitele všeho lidstva. — Ve Stuttgartě v Deutsche Verlagsanstalt vyšlo velké čtyřsvazkové dílo: **Geschichte Russlands von Klintschewski.**

Časopis „Věstník mariánských Družin" vydal serii krásných uměleckých pohlednic: **Život sv. Aloise z Gonzagy.** Jest to nádherný čtyřbarvotisk pořízený z uměleckých obrazů českého malíře Ignáce Raaba. Cena stanovená je režijní, a bude-li pro tento umělecký podnik patřičné pochopení, přičiní nemálo k tomu, aby důstojně bylo oslaveno výročí dvoustoleté památky svatořečení patrona mládeže sv. Aloise z Gonzagy, které připadá na den 31. prosince t. r. a má z vůle Jeho Svatosti papeže Pia XI. býti podnětem k rozšíření úcty tohoto i u nás dříve tolik ctěného světce a přispěti k mravní záchraně naší mládeže. Pohlednice aloisianské tvoří pěkné album a budou rodičům i vychovatelům vítány jako dárek nejdražším při nejrůznějších příležitostech. Přátelé umění uvítají tuto věrnou reprodukci našich českých originálů s radostí a postarají se, aby našla zasloužené pochopení v nejširších kruzích. Serie (10 kusů) za Kč 5·— v administraci téhož Věstníku, Praha II. Ječná 2

Literární zápas velkého slohu. Jak známo, napsal anglický socialista a romanopisec H. G. Wells „Dějiny světa" o mnoha svazcích, jež mají býti „lidové" a pro napínavé líčení jsou čteny od velmi mnohých čtenářů. Vydal také „Dějiny světa" v jednom svazku. Vědecké ceny nemá

ani velké ani malé vydání Wellsových dějin, a on se také nepokoušel ani v nejmenším svá tvrzení vědecky odůvodniti. Proto nebraly vzdělané kruhy tuto slátaninu vůbec vážně. Naproti tomu velkou škodu působí mezi polovzdělaným množstvím. Nyní Wells své „Krátké dějiny světa" znovu zpracoval a jsou otiskovány na pokračování současně v celé řadě volnomyšlenkářských a socialistických listů celého anglicky mluvícího světa. Velký anglický katolický spisovatel Hilaire Belloc, odpovídá však na vývody Wellsovy rovněž na pokračování v celé řadě katolických týdeníků celého anglicky mluvícího světa, od Anglie a Irska počato až do Ameriky, Austrálie, Indie a Číny, dokonce i na jižních ostrovech. Jistě zvláštní literární boj! U nás vycházejí rovněž tyto Wellsovy dějiny. Bellocova odpověď na ně vyjde na podzim u Kuncíře. — Týž anglický spisovatel H. G. Wells píše trojdílný román, v němž vystupují velící vrstevníci pod pravými jmény, tak mezi jinými Loyd George, Mac-Donald, Oxford-Asquith, Bernard Shaw.

Nejstarším žurnalistou z celého světa byl dle všeho Luigi Chiurazzi, který zemřel počátkem letošního srpna v Neapoli. Dočkal se vzácného věku devadesát šest let a nebyl po celý život vážně nemocen. Nikdy neopustil svého rodného města, znal toliko jeho nejbližší okolí. Byl po celé Italii velmi znám a oblíben, vydal totiž jenom jednu knihu pod jménem „Barbanera", která vyšla v mnoha vydáních. Vydal ji jako devatenáctiletý mladík a získal si jí ihned všeobecnou oblibu. Italové jsou náruživí hráči v loterii. Chiurazzi podal totiž v této knize předem sbírku přísloví, proroctví o počasí, poznámky o lidových dramatech a divadelních hrách, velkou část knihy zaujímají rady o číslech, která nutno vsaditi do loterie, poučení, jak čísla voliti a pod. Kniha vycházela vždy v modré obálce. Nebylo a není prý až dosud v celé Italii i v nejzastrčenějších osadách jedné rodiny, která by neměla a nepočítala „Barbaneru" za svou zamilovanou četbu. Ign. Zh.

Něco o románu. Novo-Yorský denník „Liberty" vypsal cenu 50.000 dolarů čili 1,700.000 Kč za nejlepší román. Je jistě smutným dokumentem naší doby, že dal jako hlavní podmínku: Děj budiž mělký, povrchní, ale výtečně zábavný. Dle zprávy téhož listu bylo zasláno k této konkurenci jedno sto tisíc románů. Za nejlepší uznán a první cenou počten román nazvaný „Mannequin", jehož pisatelkou je Fannie Hurstová. — Ještě větší honorář obdržel za román — tendence protikatolické, anarchistické — proto všemi židy-žurnalisty a zednáři nejvýše doporučován - španělský spisovatel Vincente Blasco Ibaněz, nazvaný „Bohatství velkého Kána". Obdržel za tuto práci $2^1/_4$ milionu kč; vychází zároveň španělsky a anglicky. — Novely a romány autora jménem Rex Beach, dosáhly rekordu co do počtu výtisků. Ve Spojených Severoamerických Státech prodalo se jich 3,250.000 výtisků. Ign. Zh.

Nyní žijící latinský básník. Hollandská akademie věd v Amsterodamě vypisuje každoročně cenu z nadace Hoeufftovy za nejlepší latinskou báseň. Letos obdržel týž pán rovněž první cenu za latinskou báseň z města Gerace v Kalabrii, kde vypsala cenu tamnější městská rada. Weller zaslal báseň nazvanou: „Hospes Tarentinus", t. j. host z Tarentu. Pan Weller obdržel amsterodámskou cenu letos již po páté. Ign. Zh.

Z dražeb rukopisů. V poslední době byly prodány na dražbách dva vzácné rukopisy: Rukopis presidenta severoamerických Spojených států Abrahama Lincolna ze dne 8. dubna 1861 — čtyři dny před vypuknutím občanské války — zaslaný guvernérovi státu Pennsylvanie. V anglickém originále má jedenáct slov; byl prodán v Novém Yorku za 2700 dolarů — okrouhle našich 92 tisíc korun. Dopis zněl v překladu takto: „Myslím, že jsou př.pravy denně nutnější. Mějte se na pozoru!" — Správa universitní knihovny v Göttingen zakoupila za vydatné peněžité pomoci několika přátel knih z Hannoveru za 5000 marek — 40 tisíc Kč — rukopis nejznamenitější německy psané ballady „Lenore" — táž látka, kterou

K. J. Erben vzdělal v básni „Svatební košile“ („Kytice“ vyšla ponejprv 1853) — z roku 1773, kterou uveřejnil G. A. Bürger v almanachu, který vydával jeho přítel Boie v Göttingách. Rukopis byl dlouho nezvěstný. Až teprve na podzim roku 1924 objevil ve vídeňském antikvariátu. Nyní byl zakoupen z Prahy, kde byl majetkem kteréhosi knihkupce. - K vůli srovnání jsou zajímavé nejnovější zprávy o výši honoráře obou geniů německé krásné literatury Goetha a Schillera, které byly teprve nedávno zjištěny v účetních knihách nakladatelské firmy Cotta ve Stuttgartě. Goethe obdržel za román „Wahlverwandschaften“ 2500 dolarů, za svéživotopis „Wahrheit und Dichtung“ 12.000 dolarů. První vydání jeho sebraných spisů z roku 1806—1808 honoroval Cotta 10.000 dolary s podmínkou, že mu přísluší právo vydávací osm let. Dvacetisvazkové vydání z roku 1816 vyneslo Goethovi 16.000 dolarů. Za vydání z roku 1825 obdržel autor 60 tisíc dolarů s ujištěním, že obdrží jednou tolik, tedy 120 tisíc dolarů, bude-li dosaženo čtyřicet tisíc výtisků V letech 1795—1865 vyplatil Cotta v celku: Goethovi 401.000 dolarů, jeho dědicům 464.474 marek. Tantiémy z divadelních her byly přímo směšně nepatrné. Od ředitelství berlínského národního divadla obdržel Goethe v letech 1790—1810 za „Tancreda“, „Die natürliche Tochter“ a spracování „Romeo a Julie“ 319 dolarů 4 groše. „Egmonta“, „Tassa“ a „Iphigenii“ hráli v Berlíně, nevyplativše žádného honoráře, což odůvodnili slovy; protože tato díla byla již dávno uveřejněna tiskem.“ — Schiller obdržel od Cotty mnohem méně. Dostával za každý tištěný arch nového divadelního kusu 65 zl. Za celého „Wallensteina“ obdržel 2046 zl., za „Marii Stuartovnu“ 900 zl., za „Nevěstu z Messiny“ 1620 zl., za „Viléma Tella“ rovněž 1620 zl. V celku vyplatil Cotta Schillerovi a jeho dědicům 275.000 marek. Ign. Zh.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Podle vzoru v pařížském Louvru má býti v nádvoří **Klementina** zřízen ve vhodné době t. zv. **čestný dvůr**, kde by byly umístěny hlavně sochy slavných, historicky a národně významných knihovníků. Má se tak státi nákladem státu, až se Klementinum stane výhradně knihovnou. Místnosti, jež dosud zaujímá seminář budou uprázdněny po dobudování nového arcibisk. semináře v Dejvicích.

Obec. zastupitelstvo města Rokycan jmenovalo šefredaktora a spisovatele **Adolfa Srba**, svého rodáka, v uznání jeho vynikajících zásluh životních, svým čestným občanem.

Muž, který má veliké zásluhy o naši katolickou literaturu, který neúnavně pracuje pro vše katolické, zvlášť pro náboženskou výchovu ve škole, slavil dne 20. srpna své sedmdesátiny. Když Tom. Škrdle zakládal Družstvo Vlast a počal vydávati náš časopis stál po jeho boku mladý, nadšený učitel, tehdy již známý spisovatel pro mládež Václav Špaček (nar. v Třebouli 20. srpna 1856), a otiskl hned v prvním ročníku Vlasti delší povídku „Vyhráno“ a za ní následovaly další; Špaček byl ve výboru Družstva a zúčastnil se všech jeho snah o vzpružení života katolického. Roku 1896 v září vystoupil poprve jako řečník „o škole a náboženské výchově“ na katol. sjezdě v Táboře a od té doby řečnil na mnohých místech, zastávaje všude náboženskou výchovu ve škole. Od února r. 1897 byl redaktorem Vychovatele a r. 1898 převzal i redakci Učitelské přílohy a byl jim až do září 1900. Brzy potom 1902 začal vydávati samostatný časopis pro šíření idejí náboženských v českém školství Křesťanskou školu. Pro mládež založil roku 1892 časopis Rajskou zahrádku, pro ni řídil po léta Besedy mládeže a napsal velkou řadu po-

vídek. I pro dospělé napsal mnoho povídek a románů, z nichž mnohé vyšly v několika vydáních. Sebrané spisy jeho obsahují již patnáct silných svazků. Není možno vypočítati veliké zásluhy Špačkovy o katol. literaturu a katol. život v této drobné referentské stati. Dnes V. Špaček ve svěžesti životní jest členem výboru Družstva Vlast, Katolicko-politické Jednoty, předsedou Svazu katol. učitelstva, redaktorem Rajské zahrádky, Křesťanské školy, kalendářů Kotrbových a členem redakce Čecha (Čech vydal 18. srpna k jeho sedmdesátinám slavnostní číslo). Při své sedmdesátce pracuje Špaček mnoho a snad více než mnohý, který ku práci za věc katolickou dal se zvoliti na význačné místo. My, kteří ho máme rádi a vážíme si ho, přejeme mu, aby ho Bůh ještě dlouho ve zdraví zachoval.

MUDr. Josef Vinař, plukovník zdrav. služby v min. nár. obrany dovršil 21. července 50 let svého života bohatého prací literární. Z počátku spadala do oboru lékařského, ale později uplatnila se jednak překlady z belletrie německé, albánské, srbské a chorvatské a ze srbštiny lužické, jednak původními pracemi básnickými, jež roztroušeny v četných časopisech jako „Obrázkové Revui", „Českých Květech", „Vlasti", „Meditacích", „Arše" a j. Látku ke své poesii čerpal z bible, z antiky i ze středověku. Práce jeho nesou se duchem katolickým, tak jako celé smýšlení jeho patří katolicismu. Proto také katolické spolky a kroužky literární společenské čítají jej mezi své stále členy.

Životního jubilea šedesáti let dožil se v červenci vynikající kulturní a literární pracovník **prof. dr. Václav Flajšhans**. — Téhož jubilea dožil se spisovatel **Jan V. Krecar**. — Slavný český historik, zakladatel dějepisné školy **PhDr. Jaroslav Goll**, slavil 14. července své osmdesátiny. — Český historik a diplomat **PhDr. Kamil Krofta** oslavil dne 17. července své padesátiny. — Dne 25. srpna oslaveny celým národem 75 narozeniny spisovatele **Alolse Jiráska**.

Antonín Marek, spisovatel a buditel národa, děkan v Libuni, přestěhoval se 1. října 1876 do Prahy na Smíchov, aby zde žil na odpočinku, ale již 15. února 1877 zemřel. K 50tému dni úmrtí, připravuje zvlášť k tomu cíli zřízený výbor, zasazení pamětní desky na domě ve kterém **Antonín Marek** na Smíchově zemřel. — Literární spolek v Blovicích hodlá opraviti před 41 lety postavený pomník prvního děkana blovického, **Frant. Jar. Vacka-Kamenického**, básníka, spisovatele a buditele národa. Náklad bude vyžadovati asi 2.000 Kč a Liter. spolek v Blovicích sbírá příspěvky na tuto nutnou opravu. — V Heřmanově Městci ustavil se výbor pro postavení pomníku spisovateli a novináři **Karlu Jonášovi**. Pomník má býti odhalen v den 5. výročí smrti Jonášovy, 1. května příštího roku. — Pražská městská rada se usnesla propůjčit místo před Wilsonovým nádražím v městských sadech ke zřízení **pomníku presidenta Wilsona**. — **Pomník Bible kralické**, práce akad. soch. Zd. Samohrda, připravuje Národní jednota pro jz. Moravu.

Slavnému českému archeologu **P. J. Šafaříkovi** na Klementinu v Karlově ulici v Praze odhalena pamětní deska, která je dílem sochaře Šalouna. — Jakub Obrovský pracuje na bustě prof. **Vojtěcha Hynaise**, tvůrce opony pražského Národ. divadla. Busta bude umístěna ve foyeru divadla. — Literární sdružení přátel **Josefa Merhanta**, zamýšlí postaviti tomuto spisovateli pomník v sadech před Besedním domem v Brně. — Ve Vodňanech byla 29. června zasazena na rodném domě **Frant. Heritesa** pamětní deska, dílo prof. Meissnera z Volyně. — **Zemřelé choti presidenta Masaryka** byl na Hutisku u Rožnova odhalen pomník. Je to reliéf od sochaře V. Macha, vytesaný do balvanu na svahu nedaleko školy. Odhalení pomníku bylo spojeno s velkou slavností. — Dne 18. června byla odhalena v Uhrovci na Slovensku pamětni deska tamního rodáka **Ludevita Štúra**. — V Heřmanově Městci byla 22. srpna odhalena pamětní deska na rodném domě žurnalisty, politika a vůdce Omladiny v letech devadesátých **K. St. Sokola**.

12. září konána v Křešicích u Litoměřic slavnost odhalení pamětní desky **Vincenci Zahradníkovi**, faráři-buditeli národa. — Pamětní deska **bratřím Mrštíkům** na rodném jejich domku v Jimramově, odhalena za slavnosti 5. září.

Bylo to na počátku června t. r., kdy na žádost redaktora „Vlasti" poslal bývalý dlouholetý spolupracovník „Vlasti" katecheta Václav Bulant opět dvě básně s poznámkou, že to jsou „ze starších prací už asi poslední" (v tomto čísle na str. 467). Nenadál se nikdo, že uplyne jen krátká doba a jemného básníka Bulanta, že nebude více. O půl 1. hodině v noci na 3. července zemřel v nemocnici Milosrdných bratří **Antonín Bulant**. Zesnulý narodil se dne 24. října 1862 v Křesíně u Libochovic, studoval v Praze a byl na kněze vysvěcen r. 1887, byl kooper. u sv. Kiliana, kaplanem v Kozlově a v Ondřejově, od r. 1892 katechetou v Rakovnice a od roku 1910 v Praze, posledně jako katecheta měšťanských škol v Holešovicích, kde žil i několik let v pensi. Pro svou horlivost v povolání a šlechetnou povahu těšil se všeobecné vážnosti. O prvém svém kněžském místě vydal pěknou monografii: Klášter na Ostrově a kostel u sv. Kiliana. Dle farních knih pamětních a jiných pramenů (nakl. Cyrillo-Method. knihtisk. 1892 str. 28.) Své první básnické pokusy otiskl jako student ve Světozoru. Na první báseň jeho „Vesna" složil Křížkovský nápěv a v Daliboru uveřejnil. Pro Malata napsal některé příležitostné básně. Jako katecheta v Rakovnice psal do „Vlasti" 1891—1898 a jiných katolických časopisů. Souborně vydal v Praze 1896 „Písně a legendy". Bulant byl básník plný citu, který vyhledával sice prvotné motivy, ale dovedl je vzorně zpracovati v pěknou, bezvadnou formu a tak, že všechny básně jeho mluví k srdci. Do „Vlasti" roč. VII. napsal první báseň „Kříž" (str. 849), v níž vzpomíná na kamenný kříž ve své domovině a cesty do polí a na tyto cesty a domovinu vzpomíná i v básni ve „Vlasti" poslední. Pěkné vzpomínky na Bulanta napsali do Čecha prof. Košnář a Jan E. Čvančar. Čest budiž jeho památce!

Moravský skladatel **Josef Čapka-Drahlovský**, zesnul v Přerově dne 11. června. — V Modré zemřel slovenský lidový spisovatel a národní pracovník **Strýčko Ferdinand Dúbravský**, psal knížky pro mládež, kalendáře a turistické průvodce. — V neděli 13. června zemřel ve svém rodišti v Třebčíně u Prostějova bývalý kaplan velehradský a známý horlitel a spisovatel cyrilo-metodějský, assessor **Jan Vychodil** ve věku 74 let. Patřil k velehradské družině Wurmově a Stojanově. — Ve čtvrtek dne 8. července v noci zemřel ve svém vinohradském bytě v Čermákově ulici vynikající český spisovatel povídkář **K. V. Rais**. Narodil se v r. 1859 v Bělehradě na Jičínsku. Byl dlouhá léta učitelem a z tohoto jeho povolání vyrostla jeho láska k dětem, jeho pohádky. Jeho prací je velká řada. Sebrané spisy vyplňují přes 20 svazků. Nejproslulejším se stal Rais svými krásnými romány „Zapadlí vlastenci" a „Západ". Jsou to knihy, jež nestačí čísti jednou, jsou psány velikým mužem o velikých lidech. Četné práce Raisovy byly přeloženy do ruštiny, polštiny, chorvatštiny a němčiny. Rais byl členem České akademie. — V Příbramské nemocnici zemřel 15. července **Pavel Svatuška**, arcib. notář, profesor stát. učit. ústavu, horlivý pracovník a řečník v lidovém hnutí. — Ve věku 54 let zemřel 25. července v Novém Bydžově náhle bývalý katecheta P. **Frant. Svatek**, horlivý tajemník Sdružení katolických rodičů a Svazu katolických učitelů v Praze. Před 20 lety bylo jméno Svátkovo známo v celé katolické veřejnosti. Vydával pilně různé brožury, kalendáře a dětské časopisy a projevoval v této nakladatelské činnosti neobyčejnou energii. Mnoho dobrého tím vykonal. Knězem byl P. Svatek 31 let. O. v p.

Řecko-katolické bohoslužby ve Velké Praze. V řecko-katolickém kostele sv. Kříže (Příkopy) konají se pravidelné katolické bohoslužby dle řeckého (východního) ritu (liturgie sv. Jana Zlatoústého — v staro-církevně-slovanském jazyce.

UNIVER

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 8. května.)

Archa 4. — Hlídka 4. — Naše omladina 8. a 9. — Pán přichází 9. — Růže lurdská 5. — Růže dominikánská 1. — Selské hlasy 16.—29. — Serafínské květy 5. — Serafínský prapor 5. — Sociální rozhledy 2. — Události 3. — Věstník Jednot duchovenských 4. — Věstník díla šíření víry 2. — Věstník katolického duchovenstva 8. — Věstník katol. učitelstva 7. — Vychovatelské listy 4—5. — Zasvěcení 5. — Země 7. 8. — Zemědělské družst listy 15.—19.

Z nakladatelství Elzevír, Praha-II.: **Poznání**, svazek 6. Obsahu je řadu prací nových a statí navazujících na probranou látku. Redakce i vydavatelstvo sledují cíl podati věci dokonalé. Doporučujeme!

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze: Vlasta Javořická: **Domeček pod lipami.** Román. Str. 170 cena 13 Kč. — Jan Fr. Hruška: **Naši pod Čerchovem.** Řada chodských postav a povah. Str. 200, cena Kč 15. — Vlasta Pittnerová: **Prokletá penize.** Román. Str 212. Cena Kč 15·—.

Z nakladatelství B. Kočí v Praze-I.: Laciné vydání spisů Breta Harta: **Bludná pouť excelsioru.** Díl I. Cena Kč 6· . — První díl tohoto třetího svazku levných spisů B. Harta odehrává se na moři v prvních letech minulého století, kdy půvab dalekého západu byl v plném rozkvětu. I zde B. Hart ukazuje se mistrem líčení a vypravování.

Z nakladatelství V. Kotrba v Praze-II.: Vzdělávací knihovna katolická řada II. sv. 1.: Em. Bougand: **Církev.** Přeložil Ant. Melka. 284 str., cena 18 Kč. — Sv. II.: Dr. Ant. Vřeštal: **Rukověť katolické mravouky.** 270 str. cena Kč 17. Viz „Vlast" str. 379.

Z nakladatelství Občanské tiskárny v Brně: Sebrané spisy Frant. K. Křena. Svaz. IX.: **Z niv Ječmínkových.** Str. 360., cena 12 Kč. — Antonín Hrůza: **Krystaři.** Lidový román. 340 str., cena 18 Kč. — Viz „Vlast" str. 379.

Z nakladatel. družstva „Máje", čes. akc. spol v Praze: Divadelní hry pro mládež. Sv. 58.: V. Baldessari-Plumlovská: **Nejdražší matčin šperk.** Obrázek ze života o 1 jed. — **Cornelia.** Dramatický výstup. Dvě hry oslavující vznešený úkol mateřství a jeho hlubokou krásu. Svaz. 56.: V. Plumlovská-Baldessari: **Honza v zakletém zámku.** Pohádka o 4 dějstvích. — Divadelní knihovna Máje sv. 116. Josef Cíšler: **Souclt.** Tragikomedie o 1 dějství. **Na staré poště.** Veselohra o 1 dějství. Cena 6 Kč. Dvě z nejlepších her tohoto dramatika silného postřehu psychologického. — Div. kn. Máje sv. 118.: Tea Červenková: **Ilřich paní Hýrové.** Drama o čtyrech jednáních. Cena Kč 7. Historie štěstí a lásky podle stejnojmenného románu Václava Štecha.

Z nakladatelství A. Neubert, zemědělské knihkupectví: E. M. de Vogüé: **Mrtví mluví.** Román. Přeložil Al. Žípek. Autorisované vydání. Kč 18 — JUDr. Em. Zítek: **Cizácl.** Historický román z doby Rudolfa II. Illustroval A. L. Salač. Díl I. Kč 14. — V románě tomto jehož vyšel I. zachycuje spisovatel bouřlivou dobu u nás kolem r. 1600. Obšírněji o románu bude promluveno ve „Vlasti" až budou vydány všechny díly.

Z nakladatelství „Sfinx" v Praze II. na Zbořenci: **Gnose čili tajné učení náboženské posledních století pohanských a prvních křesťanských.** Napsal Jaroslav Matoušek. Knihovna „Světlo ve tmách" sv. 6. Redakcí univ. profesora Dra Čeňka Zíbrta. Cena 27 Kč. — **Slovanské mythy dynastické jako astralogeny.** Polsky napsal Dr. Antoni Czubryński. Přeložili Miloš Lukáš a Dr. Jar. Radimský. Cena 6·50 Kč.

Z nakladatelství Jan Svátek, Praha-II., Spálená ul.: Jan Neruda **Prosté motivy.** S úvodem prof. Dr. Fr. Šimka. Str. 48, cena Kč 3·50. — Nejcennější sbírka Nerudovy lyriky, jak pro svou stránku formální, tak obsahovou, která vyšla poprve r. 1883 v „Poetických besedách". Verše naši národní písně. Kniha opatřena výstižným úvodem vyšla v knihovně „Ráj srdce", výborné souvislé četby domácí i školní. — **Chudý bohatec.** Histo-

rická povídka z poslední české vojny od Josefa Brauna. Str. 206, cena Kč 13·50. — Povídka o dvou bratřích, z nichž jeden lakomec a lichvář, druhý obětuje rodné zemi jmění i krev. Povídka z doby po bitvě bělohorské líčí obvyklým dnes způsobem dobu tu, katolík je špatným, jinověrec dobrým a šlechetným.

Z nakladatelství Družstva „Vlast" Praha-II.: **Sborník historického kroužku.** Redaktor Josef Hronek. Roč. XXVII., sešit 1.—2. Výborný tento časopis nastupuje za nové redakce druhý ročník. Byl-li se zájmem přijat ročník první vypravený péčí snaživého redaktora J. Hronka, zajisté uvítán bude i ročník tento, do něhož podařilo se redaktorovi získati vedle starších řadu nových spolupracovníků, V tomto sešitě otištěny jsou práce: C. Straky, Fr. Teplého, P. Dr. Kap. Vyskočila, Frant. Tischera, Fr. Vacka, J. Tenory, A. Neumanna, Fr. Štědrého, Hyn. Grosse, Ant. Nováka a prof. Dr. Faitha. — Sborník vřele doporučujeme.

Frant. B. Korčián, státně zkoušený učitel hudby v Kroměříži zaslal svůj propagační spisek: **Jak docíliti plného a sílného tónu u houslí.** Cena Kč 4·—.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"**!
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.